

તેઓ મિત્ર મિત્ર ધર્મ પાળનારાઓને ધર્મના ખરા આચારો અને વિચારો જનારીને તેઓની સેવા કરે છે. મત્સ્યધર્મની ઉપાસના કરનારાઓમાં પદાપાત, મરુચિત દૃષ્ટિ અને અન્યથ્રદા દોષો નથી. તેઓ પોતાના વર્મથી મિત્રધર્મિઓમાં જે કંઈ આચારો અને વિચારોના સત્ય રહેતું છે તેને તેઓ સત્યની દૃષ્ટિથી દેખે છે. પોતાના કુટુંબ સમાન આખી દુનિયાના કુલો છે એમ જેઓ આચારમાં મૃદાને જનાવવા માગતા હોય તેઓ સત્યધર્મની પાસે જાય છે. મત્સ્યધર્મિઓ ક્ષમા, સત્ય, પ્રમાણિકતા, આચારશુદ્ધિ, શ્રદ્ધા ભક્તિ, વિનય, વિવેક અને મહીરતા આદિ ધર્મ ગુણોથી અત્યંત હોય છે. મોહરૂપ સંતાનના દુષ્ટ વિચારો અને આચારોથી તેઓ દૂર રહે છે અને સત્ય હૃદયથી પ્રભુની ઉપાસના કરે છે. સત્યધર્મિઓ આત્માના જ્ઞાન ચારિત્રાદિ ગુણોની ઉપાસના કરે છે. ધર્મને નામે મિત્રતા કહેરા, વૈર અને ભેદને તેઓ ઉભા કરતા નથી. શ્રીમદ્વાલીર પ્રભુના સિદ્ધાન્તોને અનેકાન્ત દાષ્ટયા વિચારે છે અને સત્ય દેખે છે.

પ્રશ્ન—જૈન ધર્મનું સરદશ્ય કરવા માટે ના કંતુ નાશ ?

ઉત્તર—જૈનોએ મહાસંઘ બંધો કર્યા જોઈએ. જૈન ધર્મના સદાચારો માટે પૃથ્વી લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ અને પોતાના આધિકાર પ્રમાણે કર્તવ્ય કરવામાં આત્મરીષિ રહીને જોઈએ. બિન્નબિન્ન ગમ્મળના સાધુઓએ સંપ કરીને અમુક નિયમો ગાતાં જતાં ધર્મને ઉપદેશ દેવાની શૈલી એવી રીતે રાકાગા કે જેથી જ્ઞાનના રખતમાં જૈન ધર્મનો પ્રચાર થઈ શકે. ગુરુકુળો-જૈન યાત્રા કે સાગાઓની સ્થાપનાઓ કરવી જોઈએ.

પ્રશ્ન—બિન્ન બિન્ન ગમ્મળના સાધુઓને પરસ્પર ત્રા રીતે સંપ થઈ શકે ? સાધુઓ તો પરસ્પર ગમ્મળની મામાન્ય બિન્ન માન્યતાઓથી એક બીજાને મળી શકતા નથી તો તેઓ સંપ કરીને તુ જૈન ધર્મના પ્રચાર માટે વિચાર કરી શકે ખરા કે ? કદાપિ માતો કે તેઓ મળી શકે અને સંપ કરી શકે તો કેવી રીતે સંપ કરીને મળી શકે ?

ઉત્તર—જેઓના મનમાં જૈનધર્માભિમાનના જુરસા છે, જેઓ સ્વપર શાસ્ત્રોમાં કુચલ થયેલા છે અને જેઓ દેવકાલની રિયતિ વળ્લુ શકે છે એવા જૈન સાધુઓએ અમુક કલમોની શરતે પરસ્પર સંપ

ટકી શકે અને સામાન્ય રીતે જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતોને હાથમાં લેઈ શકાય એવી રીતે પરસ્પર ભિન્ન ગચ્છના સાધુઓએ, સાધુમહા સભા સ્થાપીને જૈન ધર્મની ઉન્નતિનાં કાર્યો કરવાં જોઈએ. પાશ્ચાત્ય ધર્મવાળાઓ તથા અત્યંત ભિન્ન ભિન્ન ધર્મવાળાઓ ધાર્મિક પ્રગતિના કયા કયા ઉપાયો અદ્યક્ષ કરે છે અને તેમાં તેઓ કેવી રીતે શહે છે તે જાણવું જોઈએ અને તેમાંના યોગ્ય ઉપાયોને અદ્યક્ષ કરવા જોઈએ અને અનુભવની સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિથી ધાર્મિક પ્રગતિના આચારો અને વિચારોમાં સુધારો વધારો એવી રીતનો કરવો જોઈએ કે જેથી જૈનાગમથી અવિરૂદ્ધપણે પ્રગતિ માર્ગમાં પ્રવૃત્ત થાય. દેશ કાલને અનુસરી જૈન સાધુઓના આચારોમાં અલ્પ પર્યંત ધણું પરિવર્તનો થયેલાં છે. જૈન સાધુઓ ભિન્ન ભિન્ન ગચ્છના અને ભિન્ન ભિન્ન માન્યતા માનનારા હોવા છતાં પ્રત્યેક ગચ્છવાળાને પરસ્પર વિરોધ ન આવે એવા સામાન્ય જૈન ધર્મની ઉન્નતિના ઉપાયોમાં સંપીને કાર્ય કરવાના કોલકરારો કરીને સાધુમહાસભા સ્થાપી શકે અને પુનઃ જૈનધર્મોદ્ધાર કરવા પ્રયત્ન કરી શકે તો તે બનવા યોગ્ય છે. જૈન સાધુઓએ સંપમાં વિદ્ય આવે એવાં જે જે કારણો હોય તેઓને હાથમાં ન ધરવાં જોઈએ. જે આ પ્રમાણે તેઓ સંપીને મદદ મળી જૈન ધર્મની સેવા કરશે તો પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી શકશે. જૈન ગૃહસ્થોએ ઉદારભાવથી ભિન્ન ભિન્ન પંથોમાં, ગચ્છોમાં ગેલેલા જૈનો સાથે સંપીને પરસ્પર અવિરોધી બાબતોને હાથમાં લેઈને જૈન ધર્મની સેવા માટે તૈયાર થવું જોઈએ. પરસ્પર ગચ્છમાં કવેરા યાત્રા, કુમ્પ યાત્રા અને જૈનોને પાછળ પડતા જેવું યાત્રા એવી ઉદારજ્ઞા હાવાથી, ઉપદેશથી વા અન્ય રીતે પણ ન કરવી જોઈએ. આવાંવર્તના અઠી હજાર વર્ષ પૂર્વે જૈનધર્મ, વેદધર્મ અને બૌદ્ધધર્મ એ ત્રણ ધર્મ વિદ્યમાન હતા. આથી ત્રણ ધર્મ પૈકી ગમે તે ધર્મ પાળતા હતા. પાછળથી આ ત્રણ ધર્મના અનુયાયીઓમાં સ્પર્ધા ચાલી અને સ્પર્ધા-માથી એ પરિણામ આવ્યું કે પરસ્પર મૈત્રીભાવના ન રહી શકી. શંકરાચાર્યના વખતમાં જૈનો અને બૌદ્ધોના વેદધર્મના અનુયાયીઓએ ખૂન કરવા માડ્યાં અને ધર્મનો ઉદારભાવ કે જે સર્વ જીવોપર સમાન દૃષ્ટિથી દેખવું અને સર્વનું મનુષ્ય દેખવું અને બહુ કરવું આવા સદ્વિચારોને વેદધર્મીઓ કે જે હિન્દુઓ નામથી હાલ યોગબાધ છે તેઓએ ફર

કર્તા, ત્યારથી આર્પાવતંત્રી પડતી થવા લાગી. કુદનનો નિયમ એવો છે કે જે અન્યધર્મીઓને સનાયવા અને તેઓનો નાશ કરવા પ્રયત્ન કરે છે તેઓને તેવી ગેને પાછો મદતો મળે છે. દિન્દુસ્તાનપર મુસલમાનોની સ્વારીઆ ચડી આગી અને તેનું ૪૫ દિન્દુઓને બોચવનું પડ્યું. આર્પાવતંત્રી પડતી થઇ અને દાઘ પણ તે દેખાય છે. જેવું આપણું તેવું લેવું. જેવો આધાત તેવો પ્રત્યાધાન, આ નિયમ વેદધર્મીઓને લાગુ પડેલો. કહેવાનો સારાસ એ છે કે આર્પાવતંત્રી આર્પોએ પોતાના આર્પગુણોથી પોતાની અપેક્ષા જનારી છે તેમા અનાર્પ શુદ્ધિથી હાનિ થઇ એમ અનુભવથી અવસેષકનાં જણાય છે. જૈન સામ્યોએ કહિ અન્ય ધર્મીઓને સનાયવા નથી અને તેઓનાપર જલાલકાર કરીને તેઓનાં ખૂન કર્યાં નથી. પ્રભુ આજ્ઞા એ છે કે સર્વ જીવોપર દયા કરવી. સર્વ જીવો સત્તાએ પરમાત્માઓ છે. માટે તેઓને પોતાના આત્માની પેડે દેખવા. પોતાના ધર્મથી વિરુદ્ધ હોય તેવા મનુષ્યોપર પણ મેત્રાભાવના ધારણ કરવી અને તેઓના પર કરુણા મળીને તેઓને મવા મને મારવા તેમજ તેઓના પર ઉદાર બાવ મળવો. જેઓ ૧૧ મવા ૩૧૦૦ વિરુદ્ધ હોય તેવા જીવો પર મનુષ્યસ્વભાવ લેવનું જોઈએ. જનન, જનન રત્ન, મનુષ્યો પર દયા આતુભાવ રહે અને તેઓને માતા જેમ પુત્રનું મન કરે છે તેમ તેઓના પ્રતિ વર્તન ચત્રાવવામા આવે તો અત્યાચાર થાય. યદુ રાકે એમ નિશ્ચય છે. દયા, શુદ્ધ પ્રેમ, પટેલપણ વગેરેના નિયમો આદિ જે ધર્મમા શુણે નથી તે ખરેખરી રાતે કહીએ તો વાત નથી. જૈનધર્મમા આવા સદ્વિચારોથી ઉદાર બાવ પેલવાન આવશે જે. આવ રાતે વનનીઓ પરસ્પર એક બીજાની સાથે મેત્રા બાવનાં. જો કાંઈનું નુકસાન અને તેમજ સર્વ જીવોને સાદાવ્ય આપશે ત્યાર આવ દેહી ઉત્તરિ થશે. જ્ઞાનચાગ્રિ આદિ સદ્ગુણોથી સર્વ આર્પોને ઉત્તમ જનાવના સેવા કરવા એજ ઉદ્ધવનું ચિન્હ છે.

પ્રશ્ન—ધર્મ એટલે શું ?

ઉત્તર—દુર્ગતિમાં પડતા પ્રાણીઓનો ઉદ્ધાર કરીને જે શુભ ગતિમા રથાપન કરે તેને ધર્મ કહે છે. આત્માના જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રાદિ સદ્ગુણોને ધર્મ કહેવામા આવે છે. વચ્ચુ સહાયો ધર્મો-વસ્તુસ્વમાયો ધર્મ્મઃ વસ્તુના સ્વભાવને ધર્મ કહે છે. જડનો જડતનો ધર્મ છે અને આત્માનો જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રાદિ ધર્મ છે. જે જે વસ્તુઓ

જે જે લક્ષણો દેખવામાં આવે તે તે તે વસ્તુઓનો ધર્મ છે. આત્માનો વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ સમક્તિ ધર્મ, શ્રુતધર્મ અને ચારિત્ર ધર્મ છે. શ્રુતધર્મની પ્રાપ્તિ થવાથી ચારિત્રધર્મની આરાધના કરી શકાય છે. વિનય, વિવેક, ગિર્યામા, સેવા, ભક્તિ, સદ્ગુણની ઉપાસના અને તેમને ધર્મની પૃચ્છા કરવાથી ધર્મનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

પ્રશ્ન—પર્નાથ સુદેા કરવાની જરૂર છે.

હિનમ—ધર્માર્થ યુદ્ધ કરવાની જરૂર છે. દુનિયામાં ધર્મી લોકોએને
શાન્ત કરવી અને ધર્મને માટે મોટું કોટી ન રેડવું એજ ધર્મ
મળાય છે. દુનિયાના મનુષ્યોને અમલ, અદ્વૈત, અખેદ, શાન્તિ અને
સુખ આપનાર ધર્મ છે. જે મનુષ્યો ધર્મના નામે તરવાર, જંદુલ
અને તોપો વડે જ્યાં લડાઈ ચલાવે છે ત્યાં પ્રજાનો ખરો ધર્મ
નથી, કામજી કે જ્યાં મરે જીવે પરંતુ ન દોષ તો ત્યાં પ્રજાના
ખરા ધર્મનો વાન દોનો નથી. પ્રજાનો ધર્મ તો દુનિયામાં સર્વ
જીવે પરંતુ કામજી પ્રમટાવે છે જે જે ધર્મવાળાઓએ ધર્મ
માંથી ચૂકેને અન્ય ધર્મોએ પરંતુ નહીં, તોપો અને તરવારો
ચલાવી છે તે ને ધર્મવાળાઓએ ધર્મની ખરી દિશાને એગળી
નથી. મનુષ્યો વચ્ચેનાં કોટી રેડવામાં ધર્મ નથી પણ અધર્મ
છે. દયા, સત્ય, અહમ્મિયત, અસ્તેષ આદિ ધર્મ છે. મિત્રતાઓ
પરંતુ કરજી અને અધર્મ આપના રાખવાનું કાર્ય અધર્મ ધર્મ
માંથી છે. શમ, ક્રોધ, લોભ, માન આદિ દુર્ગુણોની માથે મુદ
કરૂં એજ ખરું મુદ કરવાનું ધર્મ વિખરે છે.

મનિષંદ્રજી અને વાર્તામા,

અમદાવાદના અધિવેશન દીક્ષા મિશનના આગ્રહના વિરુદ્ધતા હતા.
તેઓથી અમદાવાદના સરકારી તંત્રના પેટના દુષ્કરમ જેવા હતા.
તેઓથી પણ વધારે હતા. જેના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને પણ હાજર રહેવા
હતા તરીકે આગ્રહ કરતા હતા. જેના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને હાજર રહેવા
જરૂર છે. આના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને હાજર રહેવા જરૂર છે. આના બદલાવ
થયો તો આ સંસ્થાને હાજર રહેવા જરૂર છે. આના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને
હાજર રહેવા જરૂર છે. આના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને હાજર રહેવા જરૂર છે.
આના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને હાજર રહેવા જરૂર છે. આના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને
હાજર રહેવા જરૂર છે. આના બદલાવ થયો તો આ સંસ્થાને હાજર રહેવા જરૂર છે.

ને આત્માપી છે. ત્રીજામંત્રે મુક્તિપ્રાપ્તિ છે. ત્રીજાધરશ્વાપીનાં વચન
 સાંભળીને દેવતા મુનિ મહિયંદ્રજી પાસે આવ્યો અને તેમની દયા દેખી
 પ્રમુખ થયો અને કહ્યું કે તમે કંઈ માંગો. મહિયંદ્રજીએ કહ્યું કે આત્માના
 શુદ્ધ સ્વરૂપ વિના મારે કંઈ જોઈનું નથી. દેવતાએ કહ્યું કે હું તમારા
 સ્વીરનો શેષ મહાદેવ તારે મહિયંદ્રજીએ કહ્યું કે પ્રારંભરૂપ જો હમં મારે
 જાગવવાનું છે ને જોમત્યા વિના છુટી નથી. મને આનંદ છે. મહિયંદ્રજીએ
 દેવતાને પૂછ્યું કે અમરવાદ સદેશમાં શાસન દેવતાઓનો વામો છે કે દેશ ?
 તારે દેવતાએ કહ્યું કે શાસન દેવતાનો વામો છે. મહિયંદ્રજી મદારાજ
 પાસે પેશ.માધ શેઠ અગ્નિમાધ ક્યો દનો અને તેમને મુનિની પાંચ આવનાની
 મજાવા જનાવેલી છે. ખુશાલમાધ શેઠે મી મહિયંદ્રજી મદારાજપાસે
 અગ્નિમાધ ક્યો દનો અને તેથી ખુશાલમાધ દગ્ગાનુરોધ અને અધ્યાત્મ
 જ્ઞાનના વિષયમાં અનુભવી થયા હતા. ખુશાલમાધ શેઠની પાસે તળાવાની
 પેશવાળા ત્રિભાવનદામે અગ્નિમાધ ક્યો દનો. મહિયંદ્રજી મદારાજે અનુ-
 ભવ જ્ઞાનની એકવીસ મજાવો જનારી છે અને તેમાં અધ્યાત્મ જ્ઞાનના
 આનંદની રેશમડેલા યજ્ઞ મંદી છે ત્રિભાવન શેઠ બીજાવાર સ્ત્રી પરજવા
 હયા અને તે કાળીમા તરીકે જાણખાતી હતી. ત્રીજામા જનારના પ્રારંભમાં
 કાળીમા તથા ત્રિભાવનદાસ વિદ્યમાન હતા. કાળીમા કંઈકજી અપ્પાં નડોતી,
 ત્રિભાવનદાસ અનુભવી પુરુષ હતા. વિભાવનદાસ તથા કાળીમા એક દિવસ
 પ્રમુખજી કયા જાડ જુલ જના હતા જુલ કયા જાડ વિભાવનદાસને કાળીમાના
 હાથમા આનંદવિષયનું કુળક વૃક્ષ જન રવવાનું કહ્યું. કાળીમાએ
 એકસ પુત્રક રવયા જાડનું જાડથી જનનો અનુભવ રવયા જાડવો અને
 પ્રિયજીના કુલક જન. જનજનાનન શેઠ રવો જન જાડવો કાળીમાના રાની
 જવા અને તેમની પાસે જુનજનનો અગ્નિમાધ રવયા જાડના કાળીમા અને
 જોહનદાસ શેઠ રવિન રીંગરિજવજી જન ર રવ રવરવજના અધ્યાત્મ
 સત્ત્વજવા અનુ હતા, જન જાડન જાડવો જન જનની જવાદ પૂજા હતા.
 જાડીક કુલકમાધ રીંગરિજવા વિન.નડના જાડ તરીકે જોહનદાસ શેઠ હતા
 અને હાથ જોહનદાસ શેઠની રવો રવિનડ છે

યમં વિદ્યાગે તથા યમોચાગેના યનો દેવદાર.

વિષય રવિનડા અંક યવના બેન્ડિયનિસ યવના રવરાજા માનુષ
 રે છે કે રવેક યવનડ વિષયો અને અધ્યાત્મ. રવ, હવ, હાથ અધ્યાત્મ

નુસારે કંઈ ને કંઈ ફેરફાર થએલા જણાય છે. વિચાર, મતભેદ તથા આચાર મતથી જૈન ધર્મમાં શ્રીવીર પ્રજુની પાછળ સ્વેતાંબર તથા દિગંબર એ બે કોમ ભિન્ન પડેલી માણુમ પડે છે. દિગંબરોમાં મૂલસંધી, કાપ્ધાસંધી, માથુરસંધી વગેરે જે મતભેદ થયા છે તે પણ વિચાર અને આચાર મતભેદથી થએલા ફેરફારો છે. સ્વેતાંબરોમાં મૂર્તિપૂજક અને તેમાંથી નીકળેલા સ્થાનક વાસીઓ અને તેમાંથી નીકળેલા તેરાપંથીઓ ઇત્યાદિ ફેરફારોમાં વિચાર, મતભેદજન્ય આચાર ઇત્યાદિ મતભેદ કારણ છે. શ્રીવીર પ્રજુના સમકાલીન સાધુઓ અને સાધ્વીઓ તથા સાંપ્રત વિદ્યમાન સાધુઓ અને સાધ્વીઓના આચારો, ઉપકરણો, વેષ અને વિચારોમાં ફેરફાર જણાય છે અને બવિષ્મમાં કેના પ્રકારના ફેરફારો થશે તે તત્સમયના વિદ્વાનો અવગોળી શકશે. વેદ ધર્મગત વિચારોમાં અને આચારોમાં પણ ઐતિહાસિક પુસ્તકોના વાંચનથી થજા ફેરફારો થએલા જણી શકાય છે. જે જે ફેરફારોની ચર્ચાઓની ચર્ચાઓ પુસ્તકોમાં થઈ અને તેના સંરક્ષકો થઈ ગયા, અને સાંપ્રત વિદ્યમાન છે તેનું ઇદ્રમ સ્વરૂપ જણવાથી સમય માનમાં થઈ થઈ શકે છે. સાંખ્યધર્મ, વેદાન્તધર્મ, જૈમિની, વૈશેષિક, કણ્વાદ, પર્વજસિ, ચંકરાચાર્યમત, રામાનુજ મત, વલ્લભ સંપ્રદાય, માધવાચાર્ય સંપ્રદાય, સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાય, આર્ચસમાજ, પ્રાયના સમાજ, સિંગાવન, અક્ષસમાજ, બીજધર્મ, રાધાપન્થ આદિ અનેક હિન્દુ ધર્મ તરીકે કાલ એ ધર્મો થએલા છે તેમાં ફેરફારો થએલા છે. તે સર્વે દ્રવ્ય દ્વેષ કાલ ભાવયોગે વિચારભેદ અને આચારભેદથી અવગોળી શકાય છે. ખુદ ધર્મમાં અડી દળર વર્તમાં થજા મતભેદો થએલા અવગોળી શકાય છે. ખ્રીસ્તિયધર્મ, બાદ્દીધર્મ, જ્યુધર્મ, વામમાર્ગધર્મ, મુસલમાનધર્મ વગેરે ધર્મમાં વિચારભેદ અને આચાર મતભેદથી અનેક ફેરફારો થએલા અવગોળાય છે અને બવિષ્મમાં દ્રવ્યદ્વેષ કાલભાવભેદ થજા ફેરફારો થશે, તે બવિષ્મમાં થનાર વિદ્વાનો અવગોળી શકશે. બ્યાવદારિક, રામકીવ, બ્યાપારાદિશાદિ વિષયોમાં પણ અનેક સંગ્રહોથી અનેક ફેરફારો થએલા અવગોળી શકાય છે. ૮૧૬ બ્વષ અને ધ્રુવ વડે સદ્વર્ણ સર્વત્ર સમગ્ર શકાય છે. ૧૨૩ માત્ર. ઉત્પદ ૧૫૧ થાય છે અને મુષરપે મુવપદ્ છે.

જૈનોની સંખ્યા ઘટવાનાં કારણો.

૧. ૧૫૧૪૪૮

૨. ૪૬૯૯૫

પક્ષે કરવામાં આવે તો તે યોગ્ય ગણી યાચ. આખા દિન્દુસ્તાનના જૈનોમાં આવા ઉત્તમ વિચારોને પ્રથમ તો ફેલાવવાની જરૂર છે. પમાત્ એક મહા સભા કરવાની જરૂર છે. પમાત્ આગેવાન આગેઓએ એ કાર્ય ઉપાડી લેવું જોઈએ. ધર્મના આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો, સાધુઓ વગેરેનાં પુરતો તેમના નામે રાજરામાં આવે અને જાનાવજમાં તે જુદી જુદી કોટડીમાંમાં મુકવામાં આવે એવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવે અને તેમને ખર્ચ પડે મોક્ષવામાં આવે તો જૈન બારન જાનાવજની ઉન્નતિ થાય. એક જૈન બારન મહાજનાવાજ અને તેની વ્યવસ્થા થાય તો જૈનોનો ઉદય થઈ શકે.

સાધુઓને પૂર્વની પેઠે બજાવવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવે તો સાધુઓનું જ્ઞાન વધે અને તેથી તેઓ ઉપદેશ દેહને લાખો-કરોડો મનુષ્યોનું કલ્યાણ કરી શકે. દાલમાં પ્રાચીન પાંડિત્ય વ્યવસ્થા કેમ જોઈએ તેનો સ્વેચ્છા નથી. પૂર્વે શૂદ્રસ્થો શૂદ્રસ્થાવરધર્મમાં મંચુર આદિ બાળાનું દત્ત તેથી તેઓ સાધુ થતા ત્યારે દાલની પેઠે પંચ મંથિયા અભ્યાસ યજ કરાવવો પડતો નહોતો. એમ પ્રાયઃ દેખવામાં અનુભવવામાં આવે છે. આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો વગેરે બજાવવાનું કાર્ય મારી રીતે કરતા દત્તા. શિન્ન શિન્ન ગચ્છના સાધુઓ દાલ અમુક સાધુ પાસે બની શકે એવી રીતિ દેખવામાં આવતી નથી અને તેમજ એક ગચ્છના સાધુઓમાં પણ સંપત્તિ અમાટે વિદ્વાન સાધુઓની પાસે અભ્યાસ કરવાની અન્ય સાધુઓને અમુક કારણથી સગવડ મળી શકતી નથી. શ્રી દેવચંદ્રજી ખરતર ગચ્છના દત્તા. તેમની પામે તપાગચ્છના શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ તથા શ્રી જિતવિજયજીએ પણ અભ્યાસ કર્યો હતો એમ તેમના ચરિત્રથી જણાય છે. શ્રી ધર્મસાગરજી ઉપાધ્યાય પણ એક વખતે ખરતર ગચ્છમાં કેટલાક વખત ત્યાં રતા દત્તા તે વખતે તેમની પાસે ખરતર ગચ્છના સાધુઓએ અભ્યાસ કર્યો હતો એમ અવલોકાય છે. ચેલવાસી સાધુઓની પાસેથી પણ પૂર્વ સાધુઓ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતા દત્તા. દાલમાં તો જૈન સંકલિત દાલ થઈ ગઈ દિવ્ય એવું ધજામાં લાગે છે. પ્રાચીન અને આધુનિક એ બે જમાનામાં અભ્યાસનું યોગ્ય એવું મિશ્રણ કરીને સાધુઓને અભ્યાસ કરાવવાની વ્યવસ્થા છે. જમાનાને યોગ્યબધે જોઈએ અને દાલના જમાનાના લોકોને ઉપદેશ આપી શકાય એવી પ્રજાવિકાસી અધ્યયન કરવું જોઈએ. રાજ્ય બાપાનો પણ સાધુઓએ અભ્યાસ કરવો જોઈએ. જમાનાને અનુસરી જાહેર બોધ આપવો જોઈએ. શિન્ન શિન્ન સંઘાડાના સાધુઓ કે

પસંદ કરવામાં આવે તો તે યોગ્ય ગણી શકાય. આખા હિન્દુસ્તાનના જૈનોમાં આવા હતમ વિચારોને પ્રથમ તો ફેલાવવાની જરૂર છે. પછાત એક મહા સભા કરવાની જરૂર છે. પછાત આગેવાન ગ્રામીણોએ એ કાર્ય ઉપાડી લેવું જોઈએ. ધર્મના આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો, સાધુઓ વગેરેનાં પુસ્તકો તેમના નામે રાખવામાં આવે અને જ્ઞાનાલયમાં તે જુદી જુદી કોટડીઓમાં મૂકવામાં આવે એવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવે અને તેમને ખપ પડે મોકલવામાં આવે તો જૈન ભારત જ્ઞાનાલયની ઉન્નતિ થાય. એક જૈન ભારત મહાજ્ઞાનાલય અને તેની વ્યવસ્થા થાય તો જૈનોનો ઉદય થઈ શકે.

સાધુઓને પૂર્વની પેઢે બજાવવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવે તો સાધુઓનું જ્ઞાન વધે અને તેથી તેઓ ઉપદેશ દેખને લાખો-કરોડો મનુષ્યોનું કલ્યાણ કરી શકે. હાલમાં પ્રાચીન પાકપાક વ્યવસ્થા ક્રમ જોઈએ તેવો રહ્યો નથી. પૂર્વે શુદ્ધ્યો શુદ્ધ્યવસ્થામાં સંસ્કૃત આદિ ભાષાત્ હતા તેથી તેઓ સાધુ યતા ત્યારે હાલની પેઢે પંચ સંધિથી અભ્યાસ શરૂ કરાવવો પડતો નહોતો. એમ પ્રાયઃ દેખવામાં અનુભવવામાં આવે છે. આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો વગેરે બજાવવાનું કાર્ય સારી રીતે કરતા હતા. શિન્ન શિન્ન ગચ્છના સાધુઓ હાલ અમુક સાધુ પાસે બહી શકે એવી સ્થિતિ દેખવામાં આવતી નથી અને તેમજ એક ગચ્છના સાધુઓમાં પણ સંપત્તિ અભાવે વિદ્વાન સાધુઓની પાસે અભ્યાસ કરવાની અન્ય સાધુઓને અમુક કારણોથી સમવડ મળી શકતી નથી. શ્રી દેવચંદ્રજી ખરતર ગચ્છના હતા. તેમની પાસે તપાગચ્છના શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ તથા શ્રી જિતવિજયજીએ પણ અભ્યાસ કર્યો હતો. એમ તેમના ચરિત્રથી જણાય છે. શ્રી ધર્મસાગરજી ઉપાધ્યાય પણ એક વખતે ખરતર ગચ્છના કેટલાક વખત સુધી રહ્યા હતા તે વખતે તેમની પાસે ખરતર ગચ્છના સાધુઓએ અભ્યાસ કર્યો હતો એમ અવગોચાર છે. ચૈલવાસી સાધુઓની પાસેથી પણ પૂર્વ સાધુઓ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતા હતા. હાલમાં તો જરૂર સંકુચિત દાષ્ટે થઈ ગઈ હોય એવું ધજાભાગે લાગે છે. પ્રાચીન અને આધુનિક એ બે જમાનામાં અભ્યાસનું યોગ્ય એવું મિશ્રણ કરીને સાધુઓને અભ્યાસ કરાવવાની આવશ્યકતા છે. જમાનાને ઓગળવો જોઈએ અને હાલના જમાનાના લોકોને ઉપદેશ આપી શકાય એવી પ્રજ્ઞાવિકાસી અધ્યયન કરવું જોઈએ. રાજ્ય ભાષાનો પણ સાધુઓએ અભ્યાસ કરવો જોઈએ. જમાનાને અનુસરી જાહેર બોધ આપવો જોઈએ. શિન્ન શિન્ન સંઘાડાના સાધુઓ કે

છે તેઓ માત્ર ધર્મમાં જીવતાને અનુભવી આગાર તરેરમાં મુખાગે કરી દે છે. શીવાર્થ મુનિશ્રીનું એ વર્ત છે. અતિથિ મંથ અઠમગ રહેશે. જૈન ધર્મમાં આત્મોને ઉત્તમ અને ગુરુ તરીકે માનવામાં આવે છે.

જૈનોની પ્રાણિ ખરેખર જૈન ધર્મના દેવાવા માટે થાય તે જૈન ધર્મના દેવાવા થાય છે. આર્યસમાજીઓને જુદાઓ અને પ્રતિનિધીઓ પોતા પોતાનો ધર્મ દેવાવા માટે વિશેષ જુદાઓ દેખાય છે. આર્યસમાજીઓ જે મુખાગે કરે છે તેમાંના કેટલાક દાહના જીવતાને માનુષ્ય દેવાથી કેળવાયલા વર્ગના મોટા જાત્રા નેતરક આપણે છે. આર્યસમાજીઓ કમંડી જાત્રા મને છે. જૈનો તો અમલથી કમંડી જાત્રા માનતા આવ્યા છે તેથી તેમના કરતાં જૈનોના વિચારો તે જાત્રામાં પૂર્વ દેવાથી અમલ છે. આર્યસમાજીઓ શુદ્ધ રચાવન કરે છે જૈનોની પાસે, જાત્રા પજુ અમુક અંગે શુદ્ધિની મરજ માટે છે. આર્યસમાજીઓ અન્ય ધર્મવાળાઓને પોતાના ધર્મમાં દાખલ કરે છે. જૈનો પણ અન્ય ધર્મોએ પોતાના ધર્મમાં દાખલ કરે છે. જૈનોમાં દાહ એવા પ્રકારની વ્યવસ્થા થી જોઈએ કે અન્ય જાત્રાના લોકો જૈન ધર્મ પાળવા તત્પર થાય તે જોઈને જૈન ધર્મ અહીં વિધિ પૂર્વક મદજ કરાવીને એક નવો વર્ગ ઉત્પન્ન કરેલો અને તેમાં અન્ય જાત્રાના લોકોને જૈન બનાવીને દાખલ કરવામાં આવે. આમજ જાત્રાના વર્ગ ઉપર થતા તેઓને અમલ જૈનોની સાથે બેઠી દેવામાં આવે. વંચુવવજીએ વંચેર ઉત્તમ વર્ણના લોકોને તો તુર્વ પોતાની માથે બેઠી દેવામાં આવે તો તે યોગ્યજ ગજુવ દાહમાં જૈન સમાજના વિચારોને માનુષ્ય રૂઢીને આટલું પણ નવીન ધર્મ પ્રચારક કાર્ય પ્રારંભવામાં આવશે તો બરિધમાં તેનું ઉત્તમ રૂઢ આવશે અને બરિધનો કેળવાયેલો વર્ગ આ કાર્યને સારી મદદ આપશે. આર્યસમાજમાં ઉપદેશકો ધર્મ દેવાવવાનું કાર્ય કરે છે ત્યારે જૈનોમાં સાધુઓ સાધ્વીઓ અને કેટલાક શુદ્ધરથો પણ દાહની રૂઢીથી જૈન ધર્મોપદેશ દેવાનું કાર્ય કરે છે. આર્ય સમાજીઓ લક્ષ્મીનું બજા ધરાવતા નથી અને જૈનો તો દાહ લક્ષ્મીનું મોટું બજા ધરાવે છે. આર્ય સમાજીઓ કેળવણીને મદદ આપે છે તમજ જૈનો પણ કેળવણીને મદદ આપે છે. જૈનો પાછળ દહે તેરા નથો પણ દહી તેઓ નામાં જૈન-ધાર્મિક કેળવણી અને વ્યાવહારિક કેળવણીની ન્યૂનતા છે તેથી તથા શારીરિક બજા તથા માનસિક બજાની ન્યૂનતાથી સર્વની આમજ મુખ કરી શક્યા નથી. આર્યસમાજીઓ કરતા જૈનોની જૈનાગમે ઉપર

જૈન ધર્મની સર્વ ધર્મોમાં શ્રેષ્ઠતા છે. સર્વ ધર્મોમાં સકલનયોની અપેક્ષાએ જૈન ધર્મ સત્ય છે એમ શ્રદ્ધા ધારણ કરીને સ્વધર્માભિમાન ધારણ કર્યું, એટલું કરીને પણ જૈનોએ બેસી રહેવાનું નથી. જૈન ધર્મનું અભિમાન ધારણ કરીને ચારિત્ર માર્ગમાં આગળ વધવાની જરૂર છે. જૈન ધર્મમાં બતાવેલા નીતિના વિચારો-આચારો પ્રમાણે વર્તીને ખરા આર્ય જૈન તરીકે બનીને અન્યોને દયાન્તીભૂત ધણું જોઈએ. અમારા આંખાની કરી ધણી મીઠી છે એમ કહેવા માત્રથી મીઠા રસનો સ્વાદ આવતો નથી. પણ કરીને ઘોળીને તેનો છાંદા ઉપર રસ મૂકવાથી મિષ્ટ રસનો સ્વાદ આવે છે. જૈનો જૈનશાસ્ત્રમાં બતાવેલા શુભોને પોને ધારણ કરે તો અન્ય ધર્મીઓની આગળ મુખ ઉંચું કરીને જોશી શકે અને તેઓને સમ્બક્ષના માર્ગ તરફ વાળી શકે. જૈન નામ ધરાવીને જિન પ્રભુની આજ્ઞા પ્રમાણે જો જૈનો નથી વર્તતા, તેઓ જૈન ધર્મના આરાધક બની શકતા નથી. માર્ગનુસારી શુભો ધારણ કરવાથી જૈન ધર્મની પ્રાપ્તિ સન્મુખ પથમાં બરી શકાય છે. જો મનુષ્યો જૈન ધર્મના આચારો અને સદિચારો પ્રમાણે વર્તે છે તે જૈન ધર્મની મારી રીતે પ્રભાવના કરી શકે છે. મેત્રી, પ્રમોદ, માધ્વરથ અને કાર્ણવ્ય એ ચાર લાવનાઓને આચારમાં મૂકીને આર્ય જૈનોએ જૈન ધર્મ સેવવો જોઈએ. દુર્બંસનો, દુર્ગુણોથી દૂર રહીને જૈન ધર્મની આરાધના કરનાર જો જગતમાં પ્રતિષ્ઠા પામે છે. જૈન ધર્મમાં કહેલા સદ્ગુણો પ્રમાણે જો જૈનો વર્તે તો કલેશ, તકરાર, ઇર્ષ્યા, નિન્દા, અને તોશનેનો અન્ત આવે અને જૈન સમાજ એક દિવ્ય શાન્ત સ્વર્ગમય જેવો બની શકે. દયાશુભ વડે જૈનો જેમ અન્ય ધર્મીઓ ઉપર દાખલો બેસાડે છે તેમ અન્ય શુભોવડે અન્ય ધર્મીઓની પ્રશંસાના પાત્ર બનવાની જરૂર છે. જૈન ધર્મની અનુમોદના કરનાર અન્ય એકાન્ત વાલ્મી પણ જૈન ધર્મના સન્મુખ યથા શકે છે. અન્ય સોડો જૈન ધર્મની પ્રશંસા કરે તો તેમાં જૈનોને મહાન્ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે. અન્ય ધર્મીઓને સદ્ગુણોવડે જીતો અને અન્ય ધર્મીઓને સદ્ગુણો વડે પોતાની તરફ આકર્ષી શકો. લોહચુંગકમાં સ્થિત છે તો તે મોલને પોતાની તરફ ખેંચી શકે છે તેમ જૈનોમાં જેમ જેમ સદ્ગુણો વધશે તેમ તેમ તેઓ અન્ય ધર્મીઓને પોતાની તરફ આકર્ષી શકશે. શુભ વિનાશના ઘટાટોપ નકામો છે. સદ્ગુણો જૈનોદ્વારા જૈન ધર્મનો ફેલાવો થાય છે. જૂઠાના દાઢમાં સાચું રત્ન હોય તો પણ કાઢી નેની પાતનો એકદમ વિચાર કરે નહિ. સઘના જગને શુભો વડે એકદમ કરવું અને તે વડે જૈન ધર્મની પ્રભાવના બની

ધર્મ તરફ અન્યદેશીય વા સ્વદેશીય આંજલ ભાષાના વિદ્વાનોની ધર્મ તરફ રૂચિ પ્રગટાવી શકે. આંજલ ભાષાની પરિપૂર્ણ ચિદ્રતા મેળવીને જૈન સાધુઓ જો જૈન ધર્મનાં તરવો સંબંધી જાહેર ભાષણો અથ્થે તો ખરેખર આ જમાનામાં તેઓ જૈન ધર્મને જાહેરમાં લાવી શકે. શ્રી મહાવીર સ્વામિનું જીવન ચરિત્ર દાસની ઉચ્ચ લેખન પદ્ધતિના અનુસારે રચાવું જોઈએ અને તે તે ચરિત્રનો ધણી ભાષામાં અનુવાદ થવો જોઈએ. મહાન જૈન ધર્મના ઉપદેશ સર્વથા શ્રીવીર પ્રભુના ચરિત્રથી ધણા દેશના લોકો અજાણ છે. આર્યાવર્તમાં પણ ધણા લોકો શ્રીવીર પ્રભુના જીવન ચરિત્રથી અજાણ છે. શ્રીવીર પ્રભુનું ચરિત્ર વાંચ્યા બાદ લોકોની જૈન શાસ્ત્રો જોવા માટે અભિરૂચિ વધે એ સ્વાભાવિક છે. પ્રાચીન પદ્ધતિના અનુસારે જૈન ધર્મનો ઉપદેશ ઝડપી કરનારાઓ જોનો માટે તો અસહની રીતિ પ્રમાણે સાધુઓનો ઉપદેશ ઉત્તમ છે. પણ નવા જમાનાની રીતિની અભિરૂચિધારકો માટે તો અન્ય ઉપાયો ઝડપી કરવાની આવશ્યકતા છે. પણ આ બધા સદ્વિચારોનો માર્ગ ઝડપી કરાવનાર સદ્ગુરુઓ પ્રગટાવવા જોઈએ અને જૈનામયથી અવિરૂદ્ધ પણ જૈન ધર્મનો ફેલાવો કરવો વા આરાધના કરવી એ મૂલ મંત્ર લક્ષ્યમાં રાખવાની જરૂર છે. પરિપૂર્ણ જૈન શાસ્ત્રોનો અસહની રીત પ્રમાણે ગુરૂમંત્ર પૂર્વક અભ્યાસ કરીને આંજલ ભાષા વચેરેમાં જૈન તરવોનો ફેલાવો કરવામાં આવે તો જુલો ન થઈ શકશે, અન્યથા જૂલ ધાપનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થઈ શકશે. નવા જમાનાની ટીલી પ્રમાણે જૂનાં ચરિત્રોને નવીન ચરિત્ર રૂપમાં મૂકવાથી વધારે લાભ થવાનો સંભવ છે, તેમાં પણ સૂચના કે વર્તમાનવિષયમાનગીતાર્થ પ્રકાશની સલાહ તો પ્રસંગોપાત મેલી જ જોઈએ.

પણા લોકો અમારી પાસે આવીને કહે છે કે પ્રતિદિન જોનોની વસતિ પડતી જાય છે. કેટલાક કહે છે કે જોનોની વસતિ વધારવા ઉપાયો શેવા જોઈએ. કેટલાક કહે છે કે તેર લાખ જોનોએ અન્ય ધર્મિયોની સામુ ટકી રહેવું જોઈએ. કેટલાક કહે છે કે આર્ચ સમાજોની પેઠે પદ્મમાં બેસવાં જોઈએ. કેટલાક કહે છે કે દલે જૂના રિવાજોને દેહવટો દેઈ નવા રીવાજો લાખવ કરવા જોઈએ. ઘણ કંઈ છે કે જોનોમા ઉમાદ નથી કેટલાક કહે છે જોનો બીકલુ છે તેથી જૈન ધર્મની પડતી દસ આવી છે. કેટલાક જોનો કહે છે કે જોનોમ. કસંજ કપ્પો ધણી છે તેથી જોનોની પડતી દસ આવી છે. કેટલાક કહે છે કે જવાવજા જોનોમા અદાધર્મીજિમાન નથી

અને તેથી તેઓ કંઈ જોનારું એવું સાધી શકે તેમ નથી. સુધારકો કહે છે કે જૂનાઓમાં કંઈ સત્ત્વ નથી અને તેઓ કંઈ કંઈ કરે છે તેની દીકાઓજ ક્યાં કરે છે. કેટલાક જૂના વિચારકો કહે છે કે નવા વિચારકોથી આપણે જૂના પડી જીવું. કેટલાક કહે છે કે હાથમાં સ્વતંત્રતા વધારવી અને ગમે તે ધર્મમાં દાખલ થવું. કેટલાક કહે છે કે જોનાના સંકુચિત વિચારો છે તેથી જૈન કામના એવું કાર્યો કરવામાં ઘણી મુશ્કેલી નડે છે. કેટલાક જૈનો કય છે કે જૈનોમાં સુધારાઓ દાખલ ક્યાં વિના ઉન્નતિ થવાની નથી. કેટલાક કહે છે કે જૈનો પરસ્પર એક બીજાને મદદ કરી શકતા નથી. કેટલાક કહે છે કે વાણિયાઓના હાથમાં ધર્મ આપ્યો ત્યારથી જૈન ધર્મની પડતી ઘણી. કેટલાક કહે છે કે જૈનો પોતાની લક્ષ્મીનો કેળવણી વગેરેમાં આર્થ સમાજની પેઠે દુપયોગ કરી શકતા નથી. કેટલાક કહે છે કે જૈનોમાં ધર્માભિમાન નિવૃત્ત થઈ ગયું છે. કેટલાક કહે છે કે જૈનોમાં સ્વાર્થ વગેરે દોષો વધવા લાગ્યા છે. કેટલાક કહે છે કે જૈનોને પોતાની જાતનું અભિમાન નથી. કેટલાક કહે છે કે જૈન સાધુઓ સાકડી દર્દિ ધારણ કરે છે અને તેઓનામાં સપ નથી તેથી જૈન ધર્મની સેવા કરવાને તેઓ અસક્ત બન્યા છે. આ પ્રમાણે ઘણા લોકોના બિન જિન્ય વિચારો સાંભળવામાં આવે છે પણ તેઓ કુખલિના ઉપાયોને શોધતા નથી અને તેમજ સ્વાધ્યાય બંધન નથી કુમપ, કપા, અભિમાન આદિ દુર્ગુણોનો ત્યાગ કર્યા વિના જૈનધર્મના આગેસનો પોતાનું ભવિષ્ય સુધારી શકવાના નથી. મુમત્તમાનો ધર્મને મારે જેમ પ્રાણ પાથરે છે તેમ જૈનોમાં તેની શાંતિ આવવી જોઈએ સાકળી પેં એક બીજાની સાથે જૈનોએ સંપીને જોડાઈ ગઈ આમજ પગનું જોડું જોડે.

જૈનોમાં પ્રતિદિન સપ ના એવા ઉપાસા રજા જૈનો તરફથી લેવામાં આવે છે પણ તેમ છતાં રેસતા આગતનોની તીવ્રતાને વહેવા લાગશે એમ કેટલાક સવાનોથી અનુભવાય છે. ત્રાસ નાનપૂજા અને વિચારોના બેદરબંદ માર્ગને અદ્યતનતા નામે ધરેલા જનુરો પોતાના આત્મજોષે સપ વધ તેમ કરના દીવ શિ સપરના નવા જૈનોની એકતામાં માન પૂજા એ રિત કરનાર છે. સર્વ ઇતતા નવાના રસાયણ વિદ્યો નાખીને કેટલાક મનુષ્યો આત્મ માને છે પણ તેના અતે વિવ્રમ તોડીઓને લાભ નથી. જૈનોમાં સપ ધાવ ને મારે રાણનો પણ ત્યાગ કરનાર એવા જૈનો જ્યારે ઘણા થશે ત્યારે, જૈન ધર્મમાં સપના વિચારો, વિધિતની પેઠે જાદી

પ્રસરશે અને તેથી જૈન સંધનો ઉદય થશે. ગમે તેવા સ્વધર્મનો ભોગ પણ જૈન ધર્મના અને જૈનોના ઉદય માટે આપવો જોઈએ, આવી સામળી જ્યારે જૈનોમાં ફેલાશે ત્યારે જૈન ધર્મનો ફેલાવો થવાનો. જૈન ધર્મના ઉદય માટે પરિપક્વો સદન કરવાને માટે પણ આત્મા અચકાશે નહિ ત્યારે જૈન ધર્મનો ઉદય થવાનો. જૈન ધર્મનો ઉદય કરવા માટે તન, મન અને લક્ષ્મીનો ખરી રીતે ઉપયોગ થશે ત્યારે જૈન ધર્મનો ઉદય થવાનો. હાલમાં જૈનોમાં મહાવિદ્વાનોની ખાસ જરૂર છે. મહાવિદ્વાનો વિના જૈન ધર્મનો ઉદય કરવાના કાર્યોમાં ખોટ પડે છે. જૈન સાધુઓમાં પણ મોટા મોટા પંડિતો પેદા થાય એવી રીતની પાઠશાળાઓ કાઢવાની જરૂર છે. પડેલાં એકેક આચાર્યની પાસે સેંદડો સાધુઓ રહેતા હતા, થીમદ્ શ્રી દીર-વિજયસુરિની પાસે પણ બે દળર ઉપરાંત સાધુઓ હતા. હાલમાં કેટલાક સોડાની સાધુઓ તરફ અશ્વિ વધતી જાય છે તેનાં જે જે કારણો હોય તેનો પરિહાર કરવો જોઈએ. હાલમાં ભિન્નભિન્ન સાધુઓના સંઘાડામાં સંપ વધે એવા ઉપાયો લેવામાં આવે છે પણ બાવી બાવથી ઉદય ભેગે આવતો નથી અને ઉત્કૃં પરિણામ આવે છે. તેનું કારણ અમને તો એમ લાગે છે કે સાધુઓમાં હાલના જમાનાને અનુસરી કેવી રીતે વર્તવાનું છે તેનું પુરેપુરું જ્ઞાન નથી તેથી તેઓ પોતાના એક તરફના વિચારોમાં દૃઢ રહીને જમાનો ઓળખી શકતા નથી. કેટલાક સાધુઓ જમાનો ઓળખે છે પણ જદ્ અને કેટલાક વિદ્ય નાખનાર સાધુઓની આગળ તેઓનું કશું આલતું નથી પણ ઉદયમની દગ્થ થણી જરૂર છે. બવિખ્ખમાં કંઈ પરિણામ સાફ આવે એવી સાધુઓની દૃષ્ટિ બને એવા ઉપાયો લેવાની જરૂર છે.

ગ્રાવકોની સાધુઓ પ્રતિ એક સરખી બક્તિ રહે એમ બને તો તેઓનો ઉદય થઈ શકે. એક આવક એક સાધુ પાસે જતો હતો. કેટલાક દિવસે તે મળ્યો અને અમને કહેવા લાગ્યો કે હવે હું એ સાધુની પાસે જતો નથી. મહેં પ્રશ્ન કર્યો કે તું શા માટે જતો નથી ત્યારે તેણે કહ્યું કે તેમના સંજંધી ખરાબ વાત સાંભળવામાં આવી છે. મહેં પૂછ્યું કે તે સંજંધી તેં જાતે તપાસ કરી છે ? તેણે કહ્યું કે મેં વાત સાંભળી છે પણ જાતે કંઈ તપાસ કરી નથી. મે કહ્યું કોઈના કહેવાથી કોઈ વાત તું માની શે તો અનર્થ થાય કે ન થાય ? તેણે કહ્યું હા થાય. મેં પૂછ્યું તારા ઉપર તે સાધુનો ઉપકાર થયો કે કેમ ? તેણે કહ્યું હા, તારા ઉપર

તેમણે મોટા ઉપકાર કર્યો છે. શાસ્ત્રોની ધણી ધણી વાતો તેમની પાસેથી સાંભળી છે, અને તેણે વ્યવહાર સમ્મત્ત્વ પમાડ્યું છે. મેં 'પૂજ્ય' તે સાધુમાં તે કેટલાં દુષણો જોયાં ? તેણે કહ્યું મેં તો ભોક અથવા સાંભળી છે. મેં 'પૂજ્ય' બાપ !! ભોક અથવા સર્વ સામી દેહ યકે ખરી કે ? તેણે કહ્યું ના. સર્વે ભોક અથવાઓ સામી ન હોય. મેં 'પૂજ્ય' તમે સાધુ ઉપર કેટલો બધો પ્રેમ રાખતા હતા ? તેણે કહ્યું હું બહો પ્રેમ રાખતો હતો અને તે પણ મદારા ઉપર અત્યંત પ્રેમ રાખતા હતા. મેં 'પૂજ્ય' તું હવે જે ઉપાશ્રમે જાય છે તે સાધુની અથવા પણ સાંભળીયા તો પછી ક્યાં જઈય. તેણે કહ્યું વળી ખીજે ઉપાશ્રમે, મેં 'પૂજ્ય' તું તે સાધુની નિન્દા કરે છે ? તેણે કહ્યું હા. મેં 'પૂજ્ય' તે સાધુને તું કેવી દષ્ટિથી કાઢિ મજે છે તો દેખે છે ? તેણે કહ્યું ધિક્કાર દષ્ટિથી. મેં કહ્યું તારા ઉપર ઉપકાર કર્યો તેનો કંઈ ખ્યાલ તારા દિલમાં આવે છે ? તેણે કહ્યું ના. મેં કહ્યું તારામાં આવકના કેટલા ગુણ પ્રગટ્યા છે ? તેણે કહ્યું તે સંબંધી હું કંઈ લક્ષ આપતો નથી. મેં તેને કહ્યું કે હે આવક ! તું દુનિયામાં સર્વ ગુણો એક મનુષ્યમાં હોય એવો મનુષ્ય દેખાડી શકીય ? તેણે કહ્યું ના. મેં કહ્યું તે જોના ઉપર ઉપકાર ક્યાં હોય તે મનુષ્ય તારા તરફ ધિક્કારની દષ્ટિથી દેખે તો તને કેવું લાગે, તેણે કહ્યું નહુ ખરાબ છેવટે મહેં તેને ઉપદેશ દીધો કે હે ભય મનુષ્ય ! ૬૭ તુ આવકના સદ્ગુણો પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કર તુ જે સાધુયા દૂર યવો છે તેના ને જાતિ તપાસથી નિર્ધાર કર્યો નથી. તેમજ જ્ઞા ના અજ્ઞા કાષ્ઠના દાંતો કાષ્ઠના આગળ કહેવા નહિ એમ ધર્મરત્ન પ્રકરણમાં આવકના અમારમાં ગુણમાં કહ્યું છે. તેમજ ઉપકારીના દોષો તો કદિ બોલવા નહિ એમ સત્પુરોષ પ્રતિપાદન કરે છે તેમ છતાં તુ તારા ઉપકારી સાધુનો નિન્દા કરે છે એ માંડ રીતે સારું નથી. ઉપકારીની સામે યજ્ઞયાં મનુષ્ય દુષ્ટાં અને છે અને તે નીચ ગતિ તરફ ગમન કરે છે. તને નિષ્વચનમ્મત્તનું કારણીશૂન એવું વ્યવહાર સમ્મત્ત્વ પમાડનાર ને સાધુ છે તેના સામું તું ધિક્કારની નજરથી દેખે છે ત્યાં તુથી તુ આવકપદને લાવક નથી. મેયુન આદિ કુકર્મ કરનારા એવા પાશ્વરાયોગના પશુઓ ઉપર પણ તુ ધિક્કારની દષ્ટિથી દેખતો નથી ત્યારે તારા ઉપકારી એવા સાધુ ઉપર તુ ધિક્કારની દષ્ટિથી દેખે એ કેટલું બહુ ખરાબ મજાવ. ૬૭ તો બ્રહ્મા બન્યું તારે મનુષ્ય થવું જોઈએ અને માર્માનુમારિના ગુણો પ્રાપ્ત કરવા જોઈએ. ગમે તે ધર્મના અને ગમે

તેવા દોષી એવા ગૃહસ્થોનો તું સમાગમ કરે છે અને તેઓની સાથે મળતાં
બોલતાં ચાલતાં અનેક કાર્યો કરતાં તેઓના ઉપર શ્રેય રાખે છે અને તારા
ઉપકારી સાધુ ઉપર તો ધિક્કારની અને દોષ દર્શિથી રૂબે છે એ કેટલું
ખુનું ખરાબ ગણાય ? તું કદાપિ એમ જાણીશ કે તેમની સાથે સંબંધ
રાખવાથી તેમના દોષોને ઉત્તેજન મળે. આ પણ ત્હારું માનવું યોગ્ય નથી.
કારણ કે દુનિયા ગુણોને સમજે છે. કોઈ રોગીની પાસે જવાથી દાકતરો
કંઈ રોગને વારુરોગીને ઉત્તેજન આપતા નથી. આટલી જાણી સંકુચિત દર્શિ
ધારણ કરવી એ તને યોગ્ય નથી. તારામાં કંઈ જવા ગુણો નથી. તું
વિચાર કરે તો ત્હારામાં પણ ધણા દોષો દરો. તે દોષોને અન્યો પણ
જાણતા દરો. અન્ય લોકો ત્હારી પાસે દોષોને ઉત્તેજન મળે એવું જાણી
ત્હારી પાસે ન આવે તો તને કેવું લાગે ? દોષીની પાસે બેસનારાઓથી
દોષીને દોષનું ઉત્તેજન મળતું હોય તો રોગીની પાસે બેસનારાઓ, રોગીને
અને રોગને ઉત્તેજન આપનારા ગણાય. જૈનશાસ્ત્રોમાં યતુના ઉપર પણ
ધિક્કારની દર્શિથી જોવું, એવું પ્રતિપાદન કર્યું નથી તેમજ કોઈની નિન્દા
કરવાનું પણ લખ્યું નથી તેમાં પણ ગુરુજનની નિન્દા કરવાનું તો વિરો-
ધતા ત્યાગ કરવાનું કહ્યું છે. લોકોની અશ્વચી તું પોતાના ઉપકારી સાધુ
ઉપર ઉપકારના જાહદોષની પેઠે દોષોને આરોપ કરે છે તેથી તે આજ
કહેવાય અને કોઈના ઉપર જે આજ ચલાવે છે તે પરબવમાં સીતાની પેઠે
આજરૂપ મદાદુઃખને પ્રાપ્ત કરે છે. પોતાની જાતે પરિપૂર્ણ તપાસ કર્યા
વિના કોઈના ઉપર દોષ ચલાવવો તે ખરેખર મદા પાપ છે. આજ ચલાવ-
નાર મનુષ્યો દુર્ગતિમાર્ગ પ્રતિગમન કરે છે. તારા ઉપકારી સાધુને આ
પ્રમાણે ક્રૂર લોક અશ્વચી દોષ જોડીને આવી ખરાબ દુર્ગુણ ટેવથી
અન્ય દોષો તરફ વળાણ. જેવી આ સાધુની નિન્દા કરે છે તેવી અન્ય સાધુની
નિન્દા કરીશ નેથી મદાપાપ કર્મ જાણીશ. ત્હારું જીવન સુધારતું હોય તો
દોષો મૂકીને મદગુણો ચલાવ કર !!! તારા ઉપકારી સાધુને ખખાવ !!!
પોતાનાથી દુર્વ આવો દોષ ન થાય તે માટે પશ્ચાન્નાય કર, સર્વ સાધુઓ-
માંથી ગુણો ચલાવ કર ! કોઈનામાં કોઈ ગુણ તો કોઈ દોષ હોય છે. સર્વ
ગુણીવીનરામ છે. સાધુઓમાં પણ દોષ આવી જાય. પહેલાં તું ગુણ લેતાં
શિખ અને પછીથી વ્રત આદિનો ખપ કર !

એથી કેટલાક તો જૈન ધર્મને માને છે. નિશચ સમ્યક્ત્વની અપેક્ષાએ
જૈનો ખનનારા આ કાલમાં ધણા યોદ્ધા નીકળી શકે. બ્યવહાર સમ્યક્ત્વની

અરેબ એ એર થઈને માનવામાંથી થયું નથી કદી અરહાનપણ થયું
 થયું એ: છે એ એ રહિને એર ખાતે છે તે તે એને રા એર મા-
 નો: મને તે નાની જોડાએ એર મારા મનુષ્યને આમળ થઈ રહ્યા
 થયેલ કહે: રૂપે ગોરનાથી મળી ગઈને છે મુકામ મળી નરિયા
 થયું તે: (૧૦૧) ગોરનાથી મળી ગઈને છે રૂપેની અગેડાએ થયું
 એનો એનો રીક થયું એન થઈ ન અમુલ્ય રીક તેઓને એન થઈ
 અમુલ્ય: થયું તેઓને મિત્રતા નહીં એન અત્યારના આમળા એ એ
 મુને: અમુલ્ય રીક તે તે થઈ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈ અન એનોને મુકામના અને આમળ રીકના થયેલ થઈને એનોને
 કહેવું જામમાં થાય છે તેઓને કામનુ માનનાવા મુકામ મળનાથીને થઈ
 થઈ એમના એર થઈ કહે થયેલા થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈ થઈ થઈ છે તે થયું થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈ થઈ થઈને કામનુ માનમાં થયેલ થઈ થયેલ થઈને એર આપીને અમુલ્ય
 કોરનાથી મુકામ છે એર થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ અરહાનપણની અગેડાએ
 અગેડા કામના થઈ એર થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 કામ-એર કામ અન મામળા થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થઈ છે એર એનો
 અરહાનપણો અનના થઈ છે, અનના કુલ મામળા થઈ થયેલ અનના થયેલ
 થયેલ કામના મળેલને થઈ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈ છે તેમ અનનામાં થઈ છે થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈને ઉત્તમ એના થયેલ થયેલ થઈ છે

એન થયેલા ઉત્તમના થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈને અનુભવના છે એર થયેલા અનનામાં અન થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈને અનના વારેલુ થઈ છે એર થયેલા અનનામાં અન થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ
 થઈનાને સામ થઈ થઈ તેમ છે એર થયેલ થયેલામાં ને એર થયેલા
 થઈને પરિપૂર્ણ અરહાન ના અરેબના અગેડામાં મુકામ અમુલ્ય
 સામ આપે એર ઉપાધા અગેડા કામના થયેલ થયેલ થયેલ થયેલ થઈને
 મિત્રતા થઈ મામળા છે કામના મળેલુ કામના થઈ નામના અમુલ્ય થઈ
 થઈ મામળા છે. મળેલામાંના મળેલામાં ને એર થયેલ થયેલામાંને કદી
 થઈનાને સમય રહ્યા નથી કદી ના સત્વરતા મળેલા કદી થઈના કામના
 આમળ હાથી કામના તેમ થયેલ થયેલ થઈને થઈને અનના અનના થઈને

આરાધના સેવા અને ફેલાવા માટે સર્વસ્વ અર્પણ કર્યા વિના છૂટકો નથી. જૈનો નમાલી પ્રજામાં અપે વા નશુણી પ્રજામાં અપે એવું ન બનવું જોઈએ. સદ્ગિયારોથી આપી દુનિયાના મનુષ્યોનાં હૃદય ભરી દો. ધર્મના સત્ત્વ શબ્દોવડે આપી દુનિયાના મનુષ્યોના કાન ભરી દો. તમે જોએને નીચ માનીને અને નાશાયક માનીને એસી રહ્યા છો તેએને ધર્મના લાભવડે હિંચા અને લાયક બનાવવા પ્રયત્ન કરો. ધર્મની પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધારણ કરીને પોતાનાં ધર્મતત્ત્વને લાભ આપવા આત્મભોગ આપીને લાગી બનો. જૈન ધર્મની સેવા કરવામાં પાછું વાળીને ન જુઓ. સમજો અને અન્યોને ધર્મનું તત્ત્વ સમજાવો. જૈન ધર્મ અને જૈનોની શ્રદ્ધા માટે અહંતાને ખૂલી જાઓ અને નમ્રતાથી કાર્ય કરો !!!

પનાકા સમાન આવકો હોય છે તેઓ બમાબ્યાથી બમી જાય છે તથા વારંવાર એક ગુરૂને છંડીને અન્ય ગુરૂઓ કર્યા કરે છે. પનાકા સમાન એવા આવકોની દેવગુરૂ અને ધર્મ સંબંધી શ્રદ્ધા સ્થિર રહેતી નથી. પનાકાના સમાન એવા આવકો વારંવાર મદ લોકોના બમાબ્યા બમ્યા કરે છે. ખરંટ સમાન આવકો પોતાને ઉપદેશનારા સાધુઓને ખરડે છે. ખરંટ આવકો નિશ્ચયનયથી મિથ્યાત્વી છે પણ બ્યવદારથી જિનમંદિર જાય છે તેથી આવક કહેવાય છે. ખરંટ સમાન આવકો સાધુઓને વિષ્ણીની પેઠે હેલના કલંક વગેરે દેહને ખરડે છે. શોડ્યના સમાન આવકો સાધુઓનાં હિંદ્ર દેખ્યા કરે છે અને સાધુનું રજ જેટલું દૂષણ પણ ગજ જેટલું કરીને લોકોમાં જ્યાં ત્યાં બતાવવા કરે છે. શોડ્યની પેઠે તેવા આવકો સાધુઓનાં હિંદ્ર તપાસતા ફરે છે અને સાધુઓની નિન્દા કરીને પોતાને અપવિત્ર બનાવે છે શોડ્ય સમાન આવકો સાધુઓની નિન્દા કુષથીમાં પોતાનું ઇવન અપવિત્ર કરે છે. શોડ્યને જેમ પોતાની શોડ્ય ઉપર દેખ, દખ્યાં દોષ છે તેમ શોડ્ય સમાન આવકો સાધુઓ ઉપર દેખ, અરુચિ, દખ્યાં મારણ કરે છે; જેથી શોડ્યના સમાન એવા આવકો નિશ્ચયનયથી મિથ્યાત્વી બનવા બ્યવદારનયથી જિનમંદિર જવું ધર્મક્રિયા કરતી હત્તાદિવડે આવક મળાય છે પણ તેઓ પોતાના આત્માની શુદ્ધિ કરવા મમર્થ થતા નથી મારણ કે તેઓનામાં આવકના ગુણો પ્રગટેલા હોતા નથી. માતા પિતા સમાન, બાઈ સમાન, અને આરીમા સમાન એવા આવકો જૈન ધર્મ આરાધવાને માટે મમર્થ થાય છે, માટે આવકોએ માતા પિતા આદિ ઉપદ્રાવ્યાગ

આવડો જનવા પ્રવલ્લસીલ ધતુ. આવડો પોતાનામાં શ્રાવણના ગુણો પ્રાપ્ત કરેલા પ્રવલ્લ કરે તો તેઓ આવક ધર્મની ઉન્નતિ કરી શકે.

હરાધુ દોર શરતું કરે છે તેમ નચુરા મનુષ્યો હરાવા રોગની પેડે સ્વચ્છંદતાથી જ્યાં ત્યાં ફરતા ફરે છે. વાંદરા પોપોટા અને સિંદા ઉત્પાદોના તાળામાં રહીને કેળવણી પામે છે અને મનુષ્યોને આનંદ પમાડે છે તે પ્રમાણે જે મનુષ્યો ગુરૂના આજ્ઞાપી વાડામાં રહીને કેળવાય છે તેઓ જંગલી મનુષ્યો કરતાં ઉત્તમ જની શકે છે. વાડામાં રહેનાર પશુ જેમ સુખમાં ડૂબન ગાળે છે તેમ મુરૂની આજ્ઞાપી વાડામાં રહેનાર સિંધ્યો ખરેખર ગુરૂના જેવા ઉત્તમ જને છે. દોરામાં પરોવેલાં મોનિયો જેમ શોભાને ધારણ કરે છે તેમ ગુરૂ અને ગચ્છની નિશાચી રહીને ધર્મની કેળવણી સેનારા સિંધ્યો પોતાની ઉન્નતિ કરવા સમર્થ થાય છે. નિશાચર વાડામાં રહી વિદ્યાર્થીઓ કેળવણી લેછ મનુષ્ય તરીકે ઘટ શકે છે તેમ ગુરૂ અને ગચ્છના મર્બાદામાં રહી સિંધ્યો પોતાના ઉચ્ચ ગુણોને ખીલવી શકે છે. સમાજ, મડા, મોમાયરી, પગિયત્, મનગચ્છ, સમુદાય, ટોળી, મંડળી એ પણ ગચ્છના રૂપાત્મક અમુક અંગેલાએ હદી સકાય. જે જે જાળતને લેછ ધણા મનુષ્યો એકમતર્થ ચાલશે તે પણ ગચ્છ જેવું ગણાશે. કીરીરપ્રભુના અગીયાર ગજધરો દત્તા અને નેઓના નવ ગચ્છ ધવા. દરેક રાજ્યોમાં પણ દરેક વિષય પરતે મિત્રમિત્ર મડાએ ધ્યાન કરવામાં આવે છે. ગચ્છ પણ અમુક આચારો અને વિચારો ધરાવનાર માધુઓ વગેરેનું મંડલ છે. મિત્રમિત્ર ગચ્છોના મનુષ્યોએ પરપર એક ખીજાની હિપ્પા કરીને જાતિ નિન્દા વગેરે દોષો વડે કલેશ, માગમાર્ગી, પુદ્ગલ વગેરે ન કરવાં જોઈએ. ગચ્છોના અધિપતિયોએ પરપર મગતા આચારો અને વિચારોમાં સંપ રાખીને એકા મળીને કાપ કરવા જોઈએ અને જે જે આચારો અને માન્યતાઓની જાળતમા મતભેદ પડે ત્યા નીતિની મર્બાદા સાચવીને પોતાની માન્યતાઓ સિદ્ધ કરવા પ્રવલ્લ કરવો જોઈએ પણ મામાન્ય જાળતોમાં મગજ જોઈને કંલેશની ઉદ્ધરણા કરીને કોમની વા મમાજની અવનતિ થાય તેવી પ્રવૃત્તિ કરવી નહિ. કરાવવી નહિ અને કરતા દોષ તેની અનુમાદના કરવી નહિ. નીતિની મર્બાદામાં રહીને પોતાના સિદ્ધાંતો ઉપદેશવા પ્રવલ્લ કરવો જોઈએ. ગચ્છો એ સંદેશ કરવાને માટે નથી પણ ઉન્નતિના માર્ગે અડવાને માટે શુભાશયો છે એવો મુખ્ય ઉદ્દેશ જૂલો ન જવો જોઈએ.

જે શિષ્ય પોતાના મનમાં વિચારે છે કે, અહો ! મને મદા પુણ્યના ઉદ્ધવથી સદ્ગુરુનો યોગ મળ્યો છે. માટે ગુરુથી જે ઉપદેશ આપે તે અવશ્ય કરવાની જરૂર છે એમ વિચાર કરનાર શિષ્ય શ્રીસદ્ગુરુના ઉપદેશનો અધિકારી બની શકે છે. ગુરુનો ઉપદેશ અવશ્ય કર્યા બાદ તે ઉપદેશનું મનન કરવું જોઈએ. ઉપદેશમાં ક્યા ક્યા વિચારો સમાય છે તેનો વિચાર કરનારા શિષ્યો ખરેખર ગુરુના ઉપદેશના પાત્રભૂત ઠરે છે. યાની ગુરુની વાતોમાંથી પણ ધણો સાર ખેંચી શકાય તેમ છે. ઉત્તમ શિષ્યો અવશ્ય કરેલા ઉપદેશના સારને હૃદયમાં ધારણ કરે છે અને સામાન્ય શિષ્યો સાંભળ્યા બાદ ઉપદેશની યાદી કરતા નથી. સાંભળતાં રસ પડે એટલે થયું બાકી કંઈ નહિ. આવા મૂઢ શિષ્યો ગુરુના ઉપદેશરૂપ અમૃતની કિંમત આંકી શકતા નથી તેથી તેઓને ગુરુનું માહાત્મ્ય અવગોષાતું નથી. મૂઢ મનુષ્યો ગુરુની વાણી કુલાચારથી સાંભળવી જોઈએ એમ મનમાં જાણીને સાંભળે છે પણ મોક્ષાર્થે ગુરુનો ઉપદેશ અવશ્ય કરવા યોગ્ય છે એવો ખાસ વિચાર કરી શકતા નથી. ઉત્તમ શ્રાવકો અને શિષ્યો આરીસાના સમાન હોય છે. આરીસામાં સામા જોળે પદાર્થો મૂકવામાં આવ્યા હોય તેઓનું પ્રતિબિંબ યથાર્થ આસે છે તે પ્રમાણે ઉત્તમ શ્રાવકો અને શિષ્યોના હૃદયમાં ગુરુનો ઉપદેશ યથાયોગ્ય ઠરે છે અને તેથી તેઓ મોક્ષપુરીનાં પગથિયાં ઉપર સત્વર ચડી શકે છે. ઉત્તમ શિષ્યો વાચના, પૃચ્છના, પરાવર્તના, અનુશ્રેક્ષા, ધર્મકથા લક્ષણ, પંચ પ્રકારના સ્વાધ્યાય કરે છે અને સિદ્ધાંતોમાં હંડા હતરીને ઉત્તમ દાર્દો ખેંચી કાઢે છે તેથી તેઓ પોતે તરે છે અને અન્યોને તારવા માટે પ્રયત્ન કરે છે. ઉત્તમ શિષ્યો ગુરુ પાસે રહીને ગુરુના હૃદયમાં રહેલું જ્ઞાનગાન ગ્રહણ કરવા સમર્થ બને છે. ઉત્તમ શિષ્યો યોગ્યા પૂતળા જેવા હોય છે તેથી તેઓ સ્વપરનું કલ્યાણ કરવા સમર્થ બને છે. ગુરુનું હૃદય લેવાની ઇચ્છાવાળા શિષ્યોએ પ્રથમ યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ.

શ્રીમદાવીરપ્રભુના સમયમાં ગૌતમજીવંક યયો હતો. શ્રીમદાવીર પ્રભુ અને ગૌતમજીવંક સમકાલીન હતા. ગૌતમજીવંકે ચત્તાવેલા જીવંકધર્મમાં દાર માંસનો (પાછળથી) ધણો સડો પેસી ગયો. જીવંકધર્મ પાળનારા સાધુ અને સાધ્વીઓ પણ દાઢ પણ માંસ જાણે કરે છે. શ્રીવીરપ્રભુના સાસન પાળનારા જૈનો અઘાપિ પર્વત દાર અને માંસથી દૂર રહ્યા છે; શ્રીમદાવીરના ઉપદેશમાં અઘાપિ સ્ત્રી દેખવામાં આવે છે. દાર અને માંસથી કેટલાક પાશાન

ઉ તેનાં કારણો પૈકીં ઉ. જૈનાચાર્યોએ પરસ્પર ધર્મભેદની ચર્ચામાં પોતાના જગતો પડેલાં જ્યાં કયોં ઉ. બૌદ્ધધર્મ અને નેપ્થર્મની સાથે રહેવાને તેઓએ સમ ભેગા કરીને વિચારે કયોં નથી. પોતાના ધર્મ પાળનારાઓની સખ્યામાં ઘણાંકો યાવ છે એમ જાણતાં હતાં નિશ્ચિનધર્મ અને આત્મમાને મુખ્ય માતી ધર્મની પ્રગતિમાં આત્મજગતો પડેલાં જ્યાં કયોં જાણતો નથી. વિષ્ણુર મેનાંજર-ખરતર તથા દુઃશીલા વગેરેએ સામુદાયિક જગ બંધુ કરીને આત્મજગતો વિચારે કયોં દોષ એવા ઉદ્ધેષો મગતા નથી. ધર્મની શ્રદ્ધા અને આત્મજગતો સંપ ભેગો કરીને ઉન્નતિના ઉપાયો રચવામાં ઉપયોગ કયોં નથી. અમુક જાણતોમાં મનમદિશ્વરના ધારણ કરીને જેનોની સખ્યામાં વધારો કરવાના ઉપાયો કરવામાં સંપત્તિ પ્ધાન જેવાનું નથી. પોતાપોતાના મઠોના ખંડનખંડનમાંથી પરતારીને અન્ય સોડોને જેન જતાવવામાં વારવાર મથો ભેગા કરીને ઉપાયો લીધા હોય એવા ભેગો રેખવામાં આવ્યા નથી. અન્યધર્મોઓની સાથે દરિદ્રાધર્મો ઉતરવા માટે કેટલાક સેવામાં તે પ્રયામ થયો છે એવું જાણવામાં આવે છે. જાણવાને અનુસરી જેનોની સખ્યામાં વધારો કરવામાં હાલ પણ મદા સંપ ભેગો થઈને વિચાર કરી શકતો નથી. માધુર્યોએ પરસ્પર એક બીજાના ખંડનમાં આત્મજગતો જ્યાં કયોં દોષ એવું અમુક સંપોઓમાં અનુમાન થાય છે જેનધર્મ પાળનારાઓમાં રમાજમાનનો નરો ગુરુસો પ્રગટ્યો નથી. એક વર્ણિત જાતિનો જ માત્ર જેન ધર્મ દોષ એવું માની સતો પના ચિન્હો જેન પ્રવર્તકોએ ધારણ કર્યો દોષ એવું તાન છે. જેનોનો મોટો ભાગ જેનધર્મના તત્ત્વોથી અજાણ છે. દરેક જેનામાં ચળવળ થવા લાગી છે. જૈનાચાર્યો અને સાધુઓએ પોતાની પ્રમાદદશા બેઠે છે. જેનોને ઉધર્મથી ઉઠાડવાને જામત્ થએલા જેનો પુખ્ત પાકે છે. મદાસધના સામુદાયિક જગતો અને આત્મજગતો પ્રયાસ કરવામાં આવે તો જેનોની અસ્તિતા નશાવી શકાય.

જેનોમાં કેળવણીનો વર્ગ વધતો થાય છે પણ તેઓનામાં આવસમાજીઓ અને પ્રાસ્તિયોની પેઠે આત્મભોગ આપવાની શક્તિ આવી નથી. કેળવણીના જૈનવર્ગ પોતાના ગુરુઓથી પ્રાપ્ત મોટા ભાગે વિમુખ રહે છે અને તે ધનવ્યયમાં અકેળવણી જૈનવર્ગથી પાછો પડે છે-અકેળવણી જેન કરતા બીજો જેન પોતાની શક્તિઓનો ભોગ આપવામાં પાછો પડે છે. જેન સેવામાં તે ખરા હુમરથી ભાગ લેઈ શકતો નથી તેથી કેળવણી જૈનવર્ગે

પોતાની કિંમત અંકાવવામાં બૂલ કરી છે. ધર્મની શક્તિ વિના કેળવણીમાં જૈનોપર જુનાઓની શક્તિ બેસતી નથી. કેળવણીનો વર્ગ બોલ્યા પ્રમાણે રહેણીમાં રહેશે ત્યારે તેની કિંમત વધશે. ખરી રીતે વિચાર કરવામાં આવે તો સદ્યજીવો વિનાની કેળવણી શુષ્ક ગણાય છે અને તેથી આત્મોન્નતિના માર્ગો ખુલ્લા થતા નથી. આત્માના ગુણોની કેળવણી માટે બાલ્યની કેળવણીની ઉપયોગિતા સિદ્ધ કરે છે. જ્યાં સુધી મન વાણી કાયાના ગુણોનો શુભમાર્ગમાં ઉપયોગ થતો નથી અથવા મન વાણી અને કાયાની શક્તિ-યોગે ખીણવવામાં આવી નથી અને વ્યકિતને માટે તેમજ આખી દુનિયાના બધામાં ભાગ લેવાય એવો સેવાગુણ ખીણ્યો નથી ત્યાં સુધી ખરી કેળવણી પ્રાપ્ત થઈ એમ માની શકાય નહિ. આત્માના અનેક સદ્યજીવોને જે જે ઉપાયે ખીણવવા તે કેળવણી કહેવાય છે. પોતાની તથા જગતની ઉન્નતિમાં વાસ્તવિક ભાગ ન આપી શકાય તે કેળવણી અધુરી તથા શુષ્ક ગણવી. જૈનોમાં ખરી કેળવણીનો પ્રચાર થાય તેવા ઉપાયો શોધવા આજે-વાનોએ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. દરેક પ્રકારના ગુણોને ખીણવવાના માર્ગને કેળવણી કહી શકાય. કેળવણીમાં જૈનો વિચાર કરે છે બોલે છે પણ આત્મ-ભાગ આપવાને જોઈએ તે પ્રમાણમાં તેવાર થયા નથી. તેઓ પડેલા પોતાનો સ્વાર્થ છૂંદે છે. પોતાના સ્વાર્થનો ત્યાગ કરવો એ ધાર્મિકશાન પ્રાપ્ત કર્યા વિના જની શકે નહિ. જૈનધર્મનું શાન પ્રાપ્ત કરીને જૈનોની સેવા કરવા તેમજ આખી દુનિયાના જીવોનું બંધુ કરવા પ્રયત્ન કરનારા જૈનો પ્રગટ થશે ત્યારે જૈનોનો ઉદય નજીકમાં સમજવો. અનેક ઉપદેશો દુઃખો સંહન કરીને જૈનોની ઉન્નતિમાં ભાગ લેવાની જરૂર છે.

આર્યાવર્તની ચતુર્વર્ણ પ્રણયે ઉચ્ચ સંસ્કારિક કેળવણી જોઈએ તે પ્રમાણમાં હજી મંજી શકતી નથી. આર્યાવર્તના લોકો પોતાની ઉન્નતિનો માર્ગ દેખી શકે તેવા વિચારોનો બહોળો ફેલાવો થયો નથી. આર્યાવર્તના લોકોને દરેક પ્રકારની પ્રગતિમાં કર્મયોગી ધર્મની વ્યવસ્થા જોઈએ છીએ. આર્યાવર્તના લોકોને ખરા ઉપદેશકોની જરૂર છે. આર્યાવર્તના લોકોમાં બોલવા પ્રમાણે વર્તવાની કેળવણીને—નીનિના માર્ગ ઉપર ઉભા રહીને—આપવાની જરૂર છે આર્યાવર્તના વિદ્યાર્થીઓને વીસ વર્ષ પર્વન્ત શ્રદ્ધાસ્થ પાળીને શારીરિક સંપત્તિ મેળવે તથા મનમાં સદ્વિચારોનો પ્રવાહ વહાવી શકે એવું શિક્ષણ આપવાની જરૂર છે. આર્યાવર્તના લોકોને અધ્યાત્મવિદ્યા અને ધર્મ નિષ્ઠાદિ યોગોને આચારમાં મૂકી શકે એવું શિક્ષણ આપવાની

પોતાની કિંમત અંકાવવામાં ભૂલ કરી છે. ધર્મની શ્રદ્ધા વિના કેળવણી જૈનોપર ભૂનાઓની શ્રદ્ધા બેસતી નથી. કેળવણીનો વર્ગ બોલ્યા પ્રમાણે રહેણીમાં રહેશે ત્યારે તેની કિંમત વધશે. ખરી રીતે વિચાર કરવામાં આવે તો સહયુગે વિનાની કેળવણી શુદ્ધ ગણાય છે અને તેથી આત્મોન્નતિના માર્ગે ખુલ્લા થતા નથી. આત્માના ગુણોની કેળવણી માટે બાપાની કેળવણીની ઉપયોગિતા તિલ્લ હરે છે. જ્યાં સુધી મન વાણી કાયાના ગુણોનો શુભમાર્ગમાં ઉપયોગ થતો નથી અથવા મન વાણી અને કાયાની શક્તિ-યોગે ખીલવવામાં આવી નથી અને વ્યકિતને માટે તેમજ આખી દુનિયાના બધામાં ભાગ લેવાય એવો સેવાશુભ્ધ પીલબો નથી ત્યાં સુધી ખરી કેળવણી પ્રાપ્ત થઈ એમ માની શકાય નહિ. આત્માના અનેક સહયુગોને જો જો ઉપાયે ખીલવવા તે કેળવણી કહેતાય છે. પોતાની તથા જગતની ઉન્નતિમાં વાસ્તવિક ભાગ ન આપી શકાય તે કેળવણી અધૂરી તથા શુદ્ધ નહી. જૈનોમાં ખરી કેળવણીનો પ્રચાર થાય તેવા ઉપાયો શોધવા આગે-વાનોએ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. દરેક પ્રકારના ગુણોને ખીલવવાના માર્ગને કેળવણી કહી શકાય. કેળવણી જૈનો વિચાર કરે છે બોલે છે પણ આત્મ-ભાગ આપવાને જોઈએ તે પ્રમાણમાં તૈયાર થયા નથી. તેઓ પહેલાં પોતાનો સ્વાર્થ છૂંદે છે. 'પોતાના સ્વાર્થનો ત્યાગ કરવો એ ધાર્મિકતાન પ્રાપ્ત થયાં વિના જની શકે નહિ. જૈનધર્મનું' જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને જૈનોની સેવા કરવા તેમજ આખી દુનિયાના જીવોનું બહુ કરવા પ્રયત્ન કરનારા જૈનો પ્રગટ થશે ત્યારે જૈનોનો ઉદય નજીકમાં સમજવો. અનેક ઉપાધિયો દુઃખો સદન કરીને જૈનોની ઉન્નતિમાં ભાગ લેવાની જરૂર છે.

આર્યાવર્તની અતુર્વર્ણ પ્રજાને ઉચ્ચ સંસ્કારિક કેળવણી જોઈએ તે પ્રમાણમાં હજી મળી શકતી નથી. આર્યાવર્તના લોકો પોતાની ઉન્નતિનો માર્ગ દેખી શકે તેવા વિચારોનો બહોળો ફેલાવો થયો નથી. આર્યાવર્તના લોકોને દરેક પ્રકારની પ્રતિભા કર્મયોગી થવાની વ્યવસ્થા જોઈએ છીએ. આર્યાવર્તના લોકોને ખરા ઉપદેશોની જરૂર છે. આર્યાવર્તના લોકોમાં બોલવા પ્રમાણે વર્તવાની કેળવણીને—નીતિના માર્ગ ઉપર ઉભા રહીને—આપવાની જરૂર છે આર્યાવર્તના વિદ્યાર્થીઓને વીસ વર્ષ પર્વન્ત શિક્ષક પાળીને શારીરિક સંપત્તિ મેળવે તથા મનમાં સદ્વિચારોનો પ્રવાહ વધાવી શકે એવું શિક્ષણ આપવાની જરૂર છે. આર્યાવર્તના લોકોને અધ્યાત્મવિદ્યા અને ધર્મ નિયમાદિ યોગોને આચારમાં શ્રદ્ધા શકે એવું શિક્ષણ આપવાની

જરૂર છે. આર્ષાવર્તની ઉઝરતી પ્રજામાં દુહપ્રેમ, દયા, પરોપકાર, જગત્ સેવા, સંપ, સદનચીમતા, ખરો સાગ, દીર્ઘદષ્ટિ, વગેરે ગુણોને આચારમાં મૂકીને જનારી સકે એવા ચિત્તકો પ્રગટાવવાની જરૂર છે. આર્ષાવર્તની પ્રજામાં આત્માની મદતા અને સત્ય સ્વર્ધાગુણ જોઈએ. આર્ષાવર્તની ઉઝરતી પ્રજાને આત્મભોગ આપીને તેમને ખગ માર્ગે દોરે એવા મદા-ચારી, શાન્તી, ત્રિવિધોગી નેતાઓની ખરી આવશ્યકતા છે. આર્ષાવર્તના મનુષ્યોમાં પરુઓ પંખીઓ વગેરેનું રક્ષણ કરનારા ધર્મવિચારોને ફેલાવવાની જરૂર છે. આર્ષાવર્તના સોકોમાં મનસાદિપ્તના પ્રગટાવવાની જરૂર છે. આર્ષાવર્તના સોકોને કયા કયા ગુણોની ખોટ પડી છે તે સમજાવે એવા ઐતિહાસિક પુસ્તકોની જરૂર છે. શીમદાતીરપ્રભુએ ઉપદેશો કયા ધર્મ એ આર્ષાવર્તનો સાર્વજનિક ધર્મ થાય એવો ઉપદેશ કરવાની જરૂર છે. નાત જાતોના દળરો બેદ કષ્ટ દષ્ટિએ થયા, તથા ધર્મના ધજા બેદો કષ્ટ દષ્ટિએ પડ્યા અને કષ્ટ દષ્ટિએ તેની ઉપયોગિતા વા અનુપયોગિતા છે તે આર્ષાવર્તના એક ખૂબાના એક મુપદામા ગ્દેષ ગરીમ મનુષ્ય પશુ જાખીને કમચોગી બને એવા પ્રયત્નો કરવાની જરૂર છે. જૈનધર્મના આચારો અને વિચારો સાર્વજનિક છે. તેનો ફેલાવો કરવાનો જરૂર છે.

શ્રી ચોવીસ તીર્થંકરોએ આ આર્ષદેશ ઉપર ધર્મનો ઉપદેશ આપીને આર્ષાવર્ત ઉપર મદાન ઉપકાર કર્યો છે. શ્રી ચોવીસ તીર્થંકરો દ્વારિય કુળમાં જન્મ્યા હતા અને તેઓએ આપ્યા દુનયાના મનુષ્યાને તેમની ખરી હજાતિ અર્થે ધર્મોપદેશ રાધો અને જે દ્વારિય કુળમાં તીર્થંકરો જન્મ્યા છે તે દ્વારિય કુળ હાલ શ્રી તીર્થંકરોના ધર્મવિચારોને જાણવા પ્રયત્ન કરતું નથી તે શોચનીય છે. જૈનધર્મ દુનિયાના મનુષ્યોના હલ-ચલા ઉત્તમ શુદ્ધ બાવના અને સદાચારનો ગમ રહે છે અને તેથી મનુષ્યો શુદ્ધ-ચારો તરફ સહેજે પ્રવૃત્તિ કરે છે. જૈનધર્મનું ઉદ્દાગ સ્વરૂપ નહિ જાણનારાઓ બસે જૈનધર્મને સંકુચિતદષ્ટિવાળો કહે પશુ તેમ નથી. જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતોનો અભ્યાસ કર્યા વિના આત્મોન્નતિનો ખરો માર્ગ સમ્યક્ અવલંબી શકાય નહિ એમ અનુભવ આવે છે. જનસાઓમા ચૈતન્યવાદ અધ્યાત્મવિદ્યા, યોગવિદ્યા બરપૂર છે શાન્તીઓ જૈનધર્મના સિદ્ધાંતોને અવલોકવા સમર્થ થઈ શકે એવી સ્થિતિ હોવાવા ખાસજીવો કે જે કેટલાક જૈનો હતાં જૈનધર્મનું સ્વરૂપ નથી જાણતા તેવાઓ દુનિયાને જૈનધર્મનું અમૂલ પાવા સમર્થ ન થઈ શકે તે જાનવા યોગ્ય છે. જૈન

ધર્મનું સાહિત્ય, જહાર આવવાથી આર્યાવર્તના લોકોમાં નવું જૈનન્ય રહ્યું રાખમાન યશે. આર્યાવર્ત ધર્મનો ખખનો છે. મનુષ્યોમાં મનુષ્યપણું લાવનાર જૈનસાસ્ટ્રોમાં ખતાવેલા ઉદાર વિચારો છે અને તે આચારમાં મૂકવાની જરૂર છે. આર્યાવર્તનો ખરો જૈનધર્મ ખરેખર આર્યાવર્તના લોકોના ઉદય માટે જહાર પ્રકાશમાં લાવવાની જરૂર છે. મારો અમુક ધર્મ છે એવું માનીને અન્યધર્મ ઉપર અસહિષ્ણુતા ધારણ કરી અશાન્તિનું વાતાવરણ ફેલાવીને અવનતિના માર્ગ તરફ ગમન ન થાય એવો ખાસ ઉપયોગ રાખવાની જરૂર છે. કોઈ પણ ધર્મના સત્ય વિચારોને એકાન્ત દૃષ્ટિથી અન્યાય ન મળે એવો ઉપયોગ રાખવાની જરૂર છે. ઉત્તમ વિચારો ઝીલી શકાય વા કરી શકાય તે માટે વીશ વર્ષ પર્વત શારીરિક બ્રહ્મચર્ય પાળવાની તથા કસરત કરવાની આર્યાવર્તના લોકોને ખાસ જરૂર છે એવું ખાર દ્ધને ખાસ કહેવામાં આવે છે. આપણે અન્યધર્મોએ પાડવા જોઈએ નહિ, તેમની સાથે નીતિથી વર્તવું અને તેમને ઉત્તમધર્મના વિચારો સન્મુખ લાવવા.

શ્રદ્ધાવંત જૈનો આગમોને આગળ કરીને આગમોથી અવિરૂદ્ધપણે ધર્મની ક્રિયાઓ કરે છે. જૈનાચાર્યો આગમોથી અવિરૂદ્ધપણે જૈનધર્મનો ઉપદેશ આપે છે. શ્રીકીરત્તપ્રબુના સિદ્ધાંતોની સત્યતાનો સર્વદેશમાં પ્રકાશ થાય એજ જૈનોની ઉત્તમ સેવા છે. જૈનાગમોની માન્યતા સ્વીકારીને જૈનો આર્યાવર્તની શ્રેષ્ઠતા અન્ય દેશોમાં પ્રસિદ્ધ કરી શકશે. મમે તે જાતિવાળા જૈનોએ જૈનાગમોને આગળ કરીને ધર્મનુશ્ઠાનોમાં લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ. દિન્દુઓનું સર્વસ્વ તેમની માન્યતાના જોમ વેદ છે તેમ જૈનોનું સર્વસ્વ જૈનાગમો છે. જૈનાગમોની શ્રદ્ધાવાળો જૈન ઉત્તમોત્તમ ધર્મી છે. મુસલમાનો જોમ કુરાનને આગળ કરીને ચાલે છે. તેમ જૈન બાંધુઓએ ધર્મની બાળનમા જૈનાગમોને આગળ કરીને પ્રવર્તવું જોઈએ. ખ્રીસ્તિયો બાપ્તિસ્મને માન આપીને ચાલે છે તેમ જૈન બાંધવોએ લોકોત્તર જૈનાગમોને માન આપીને ધર્મકરણીમાં પ્રવૃત્ત થવું જોઈએ. જૈનધર્મ જ્યાં સુધી જૈનોની નમોમાં વહેશે ત્યાં સુધી જૈનો પોતાના સામાજિક, આત્મિક ઉન્નતિના માર્ગે વલ્લ્ય કરશે. જૈનાગમોની શ્રદ્ધાથી શ્રષ્ઠ થએલો જૈન મમે તે જાતિનો જૈન દોષ પણ તે જૈન કહેવાય નહીં જૈનધર્મની શ્રદ્ધાથી જૈનોમા એક જાનનો પ્રેમરમ વહેનો વહેશે અને તેથી સનાતન જૈનધર્મનું રક્ષણ થવા કરશે. નવશાસ્ત્રીએ, ઉજ્જવળ વચેરેનું ખંડન કરવું જોઈએ નહિ પણ તેમા મુદ્દારો

કરવો જોઈએ. રક્ષણ પદ્ધતિથી જૈનોએ જે કંઈ સુધારા કરવા હોય તે કરવા પણ મૂળ ધર્માચારોના નાશ થાય એવી પદ્ધતિ કદી અંગીકાર કરવી નહિ. દરેક ગચ્છના આગેવાન સાધુઓએ મુનેદ જાગવીને ધર્મનો ફેલાવો કરવા પ્રયત્ન કર્યો. એમ જો કરવામાં નહિ આવે તો અવા વખતમાં ગચ્છોના ઉપરથી લોકોની રૂચિ ઉતરી જશે અને બિવિધમાં પોતાનું જગ થઈ જશે. જમાનાને માન આપીને રક્ષણ પદ્ધતિથી જૈન ધર્મનો ફેલાવો કરવો અને ઉપયોગી જાગતોમાં સુધારા કરવા.

બેદમાવ રાખ્યા વિના—સર્વને સમાન ગણીને તેઓને આજીવિકા શક્તિ ઉપાયોની રક્ષા સુચવરૂપા સાથે ધર્મો જનાવવા માટે ધર્મોપદેશ કરવામાં આવશે તો જૈનધર્મમાં લાખો મનુષ્યોને દાખલ કરી શકાશે એવું ધર્માચાર્યોએ લક્ષ્યમાં રાખતું જોઈએ. સ્વધર્મભિદ્ધિના ઐતિહાસિક ગ્રન્થો વગેરે અને તેમાં દાખલ થનારાઓની આર્થિક સ્થિતિ પર લક્ષ્ય રા. તો તમને અવખોધારી કે આજીવિકા મુત્રોની સાથે ધર્મનો આત્મિક નિકટ મળે છે. ધાર્મિક જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરનારાઓ માટે સાધાર્મિક વાતમત્ત અન્યન કપાયે ની છે સ્વાદર્શિમગ્રાણ વચ્ચેનું ઇત્યાદિ પાઠો વડે જીવેને ધર્મ સમુખ્ય કરવા દોષ તો પ્રમાણના આદિ વડે જાગ-જીવેને આવદારિક સુખ માધનોની સાદાવ્ય મમરવા પૂરેક ધાર્મિકમાર્ગમાં પ્રવેશાવવાની આવસ્થાના સદા-મનવા સિદ્ધ નિવમ ઉપ છે એમ નિમ્ન કરીને, ધર્મોપામકોએ અવદાર ગુદગ્યત્વ વમ મા વાવત્ અવરિધિનિ છે તાવત્ ઉપરુજા માર્ગનક રામ ન વમાવત્તે ધર્મોપાવના સ્વ સર્વ-શક્તિયોનો ભોગ આપવા જોઈએ તાવત્ સુખ મધનની વમાવનાની સાથે જૈનોની સમ્માના મુમલમાનો અને જ્ઞાનિવપાની ર' અમુક જૈનધર્મ વિચાર અને આચાર ટેલીએ ત્વિ થાય એમ વનાવ જૈનવર્મોદ્ધારક અને સ્થાપકોની દષ્ટિને દ્રવ્ય ધૃત કાગ અન જાવથી આચારના ભારીને પ્રશ્ન કરવી એવી દદ જાવના સર્વધા-નવદા-મવવ જૈનોના પ્રમટરી જોઈએ અને એવી સધવર્ષક સામાજિક જાવનામ મર્વ જૈનો એકમત થાય એવી જૈન ધર્માચાર્યોએ કરેલ ટેલીને સ્વીકારતા જોઈએ તાવ કુગના બમો કે જે સાધુ, માખી, ધાવક અને આરિકા તરીકે દોષ તેઓના તુખ્ય હુદિ, બજિમાવ સેવા રૂપામના વાવગ્ય નિયંત્રકગ્નુ રવરે રો પૂજની નિદેશ આરુપના થાય તોજ જૈનધર્મના તુ સુખ સમ્માજગ જૈનવ્ય સુરી રકમે.

ઔપદેશિક.

સંવત્ ૧૯૬૭

વડની અન્યોક્તિ.

એક મનુષ્ય એક દિવસ કેટલીક સાંસારિક ઉપાધિઓથી ઘાળીને વડના ઝાડ તથા વિશ્રામ ભેતો હતો અને પોતાના આત્માને ધિક્કારતો હતો. તેને અનેક રિપ્તો નડવાં હતાં તે મળે પાસો. ખાવા સાગ્યો ત્યારે તેને વડે કશુંકે હે બધા મનુષ્ય ! અનન્ત રત્ન ચિંતામણિ કરતાં પણ દુર્લભ એવી તારી જીંદગીનો બ્યર્થ કેમ નાસ કરે છે ? હું ઝાડ વધને દુઃખ સહન કરું છું ત્યારે ભોડો અને વડ કહે છે. વડનું મોઢું ઝાડ હું ધાક છું છતાં મ્હારું ખીજ ન્હાનું છે. તેમજ નડભોડો મારું ડાળાં કાપી નાખે છે, મૂર્ખ વાનરો મારો આશ્રમ લેઈને બ્યર્થ મારાં પાંદડાં તોડી નાખે છે, મારી વડવાઈએને ભોડો કાપી નાખે છે, કાગડા અને ગીધ જેવાં પંખી મારા ઉપર બેસે છે, હન્ડાગાનો પ્રખર તાપ સહન કરવો પડે છે, ચોમાસામાં મેઘની ધારાઓ અને વાચુના સખ દુમલાઓ સહન કરવા પડે છે, પોસ માસની સખ ટાક બાધ્યા વિના સહેવી પડે છે, કેટલાક મ્હારું અપમાન કરે છે, કેટલાક મારી છાશ કાઢે છે; આવાં આવાં અનેક દુઃખો સહન કરીને ભોડોને જ.વા આપું છું; પાંદડાં આપું છું; લાકડાં આપું છું ત્યારે ભોડોએ છેવટે મારા ગુચુના અનુસારે મારું નામ વડ પાડ્યું છે. હે મનુષ્ય ! તું દુનિયાથી કેમ કંટાળે છે ? અને મનુષ્યના કેમ વિચારો કરે છે ? તેથી કંઈ તું સુખી થઈ શકે નહિ માટે મારી પેઠે દુઃખો સહન કરે ! અને તારી શર્ત પરમાર્થ બુદ્ધિથી બળભવા કરે ! દુનિયાના માન અને અપમાનને મૂકે મ્હોડે સહન કરે ! અન્તે તારા ગુણોની પરીક્ષા થશે.

ઘઢાનું દર્શાવ.

વડના યડમાં માતાજી નામે પૂજાયેલો એક ઘડો હતો તે પેલા મનુષ્યને કહેવા સાગ્યો કે હે મનુષ્ય ! તું મઢાનું આત્મા ઘઢને કેમ કંટાળી

ઔપદેશિક.

સંવત્ ૧૯૬૭

વડની અન્યોક્તિ.

એક મનુષ્ય એક દિવસ કેટલીક સાંસારિક ઉપાધિઓ યાત્રીને વડના
જાડ તળે વિશ્રામ લેતો હતો અને પોતાના આત્માને ધિક્કારતો હતો.
તેને અનેક ત્રિપ્તો નડયાં હતી તે મળે પાસે. ખાસ લાગ્યો ત્યારે તેને વડે
કહ્યું કે હે ભલા મનુષ્ય ! અનન્ત રત્ન ચિંતામંથ્રિ કરતાં પણ દુર્લભ એવી
તારી જીંદગીનો વ્યર્થ કેમ નાશ કરે છે ? હું જાડ યધને દુઃખ સહન કરું
હું ત્યારે લોડો મને વડ કહે છે. વડનું મોઢું જાડ હું થાઉં છું છતાં મ્હારું
ખીજ ન્હાતું છે. તેમજ જડલોડો મારાં કાળાં કાપી નાખે છે, મૂર્ખ વાનરો
મારો આશ્રમ લેખને વ્યર્થ મારાં પાંદડાં તોડી નાખે છે, મારી વડવાઈએ
લોડો કાપી નાખે છે, કાગડા અને ગીધ જવાં પંખી મારા ઉપર બેસે
છે, ઉન્હાળાનો પ્રખર તાપ સહન કરવો પડે છે, ચોમાસામાં મેઘની ધારાઓ
અને વાયુના સમ દુમલાઓ સહન કરવા પડે છે, પોરા માસની સમ ટાડ
બાધ્યા વિના સહેવી પડે છે, કેટલાક મ્હારું અપમાન કરે છે, કેટલાક મારી
છાલ કાઢે છે; આવાં આવાં અનેક દુઃખો સહન કરીને લોડોને છાયા આપું
છું; પાંદડાં આપું છું; લાકડાં આપું છું ત્યારે લોડોએ છેવટે મારા શુશુના
અનુસારે મારું નામ વડ પાડ્યું છે. હે મનુષ્ય ! તું દુનિયાથી કેમ કંટાળે છે ?
અને મનુષ્યના કેમ વિચારો કરે છે ? તેથી કંઈ તું સુખી યજ સકે નહિ માટે
મારી પેઠે દુઃખો સહન કર ! અને તારી જર્જ પરમાર્થ સુદિધી બજાવ્યા
કર ! દુનિયાના માન અને અપમાનને મૂંઝે મ્હોડે સહન કર ! અન્તે તારા
શુભોની પરીક્ષા થશે.

ઘટાતું દૃષ્ટાંત.

વડના યડમાં માતાજી નામે પૂજાયેલો એક ધડો હતો તે પેલા મનુ-
ષ્યને કહેવા લાગ્યો કે હે મનુષ્ય ! તું મહાન આત્મા યધને કેમ કંટાળી

લાગ્યા કે આખું ગામ જાણે છે ત્યાં હવે કામગાનું શું કામ? શેડ કંઈ દલીલો લુંટાવાના ખજર કાણુ લાગ્યું? રજપૂતોએ કંઈ શેડ એ બધી તપાસ તમે કરી. શેડે તપાસ રાફ કરી-તપાસ રાફ કરતાં કરતાં પેલી રજપૂતાણી-એ વાત કરી ત્યાં પત્તો લાગ્યો. રજપૂતો અને શેડ ધરડી રજપૂતાણીને ત્યાં ગયા અને કંઈ કે બા! દલીલો લુંટાવાની વાત તમે કરી છે? પેલી ધરડી રજપૂતાણીએ કંઈ કે હું તો કાંઈ જાણતી નથી. હું તો દળી ઉડી દની એવી વાત મારી પાડોશબુને મેં કરી હતી. પાડોશબુ કહેવા લાગી કે દલીલો લુંટી એવી મેં બહેરી હોવાથી સાંભળી. આ વાત સાંભળીને રજપૂતોને, શેડને અને ગામના લોકોને હસતું આવ્યું. આ ઉપરથી સમજવાનું કે કાંઈ આપણને વાત કરે તે ઉપરથી તુર્ તો વાત એકદમ સાચી ન માની લેવી જોઈએ. મોટા મનુષ્યોએ જાનના કાચા ન થવું જોઈએ. કાંઈ પણ મનુષ્ય કાંઈ સંજોગથી વાત કરે તેનો સર્વ બાબતથી મોટામ નિર્ભય કરવો જોઈએ કે જોયી પાછળથી પચાતાપ ન થાય. રાજાઓએ, શેડીવા-ઓએ તથા સત્તાધિકારીઓએ પોતાના જાનને તથા દેહને પરત્વે ન બનાવવું જોઈએ. બહાર જે વાતો મોટી મોટી સબગાથ છે તેઓનું મૂળ તપાસવામાં આવે છે તો તેમાંનું કાંઈ પણ હોતું નથી એવું પણ ધખી વખત બને છે.

શેડને પાંસી.

અમદાવાદ જેવા નગરમાં એક કરોડાધિપતિ શેડ ગમે ત્યાંમાં ફરવા ગયા હતા. રસ્તામાં કાંઈએ જોતા પેટમાં તરવાર પેચી છે એવો પુરાવ દોઢો. શેડે જાણી તેના પેટમાંથી તરવાર કાઢી જે જોઈ તુર્ પાંસીને પેટા શેડને પકડીને કંઈ કે તે આ પુરાવનું ખુન કર્યું છે રોડને. કાંઈમાં તપાસ ચાલી. શેડે તરવાર કાઢવાની વાત કમળ કરી. હેર! આ તો જોતું હતું કે જે પેટા પુરાવનું ખુન કર્યું માટે શેડને ફાંસી હતી આ રોડનું અવજન કરીને એટલા વિચાર કરવો જોઈએ કે કાંઈ વાત જાનના લાભદાને એકદમ માનવી નહિ તેમ એકદમ દેખાને પણ માનવા નહિ. અવજન કરી પચાતુ મોક્ષ નિર્ભય કરીને તથા દેખાને પણ મોક્ષ નિર્ભય કરીને અભિપ્રાય બ.પે.૦.

દેશાદેશી કરવાની જાતિ.

મોંટી દેશાદેશી ગાંડરીયા દેશાદેશી પેા કે હ જાન. કિન્ના કંઈ

વાથી પચાનાપ કરવાનો વખત આવતો નથી. અન્યથા મદનીયાની મહો-
કાણુ જેતું બને છે. દરેક વસ્તુનું સ્વરૂપ જાણુતા પ્રયત્ન કરવો અને જે
આચારમાં મૂકવાનું હોય તેનું તો અવશ્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. “પહેલું
જ્ઞાન ને પછી કિરિયા” પદ્મનંજી તથો દયા ॥

લઘુ બાલ જેવા સાધુઓ.

એક વિદ્વાન્ પુરુષનો સમાગમ થયો. તેને મેં કહ્યું કે ખરા સન્તો
ન્દાના બાળકના વિનોદી ચરેશ જેવા ચરેશને ધારણુ કરે છે. ન્દાના બા-
ળકને જેમ સર્વ મનુષ્યો આડે છે તેમ સત્પુરુષોને સર્વ મનુષ્યો આડે છે.
ન્દાનું બાળક દુઃખમનને પણ પ્રિય ગણે છે તેમ સત્પુરુષો દુઃખમનને પણ
પ્રિય ગણે છે. ન્દાનું બાળક કોઈના ઉપર આ મારો શત્રુ છે એવી બુદ્ધિ-
વાળું દેખાતુ નથી તેમ સાધુઓ પણ કોઈના ઉપર શત્રુબુદ્ધિવાળા દેખાતા
નથી. ન્દાનું બાળક જેવું આનન્દમાં રમ્યા કરે છે તેમ સાધુઓ પણ
જ્ઞાનાનન્દમાં મસ્ત રહે છે. ન્દાના બાળક ઉપર પ્રાયઃ સર્વ મનુષ્યો પ્રેમ
ધારણુ કરે છે તેમ સાધુઓ ઉપર સર્વ મનુષ્યો પ્રેમ ધારણુ કરે છે. ન્દાના
બાળકની ચેષ્ઠાથી દુઃખન પણ જેમ પીગળી જઈને દ્યાર્દ્ર બને છે
તેમ સાધુઓની ચેષ્ઠાથી દુઃખનો પણ દ્યાર્દ્ર બને છે. ન્દાના બાળકને
નાત જાતનો બેદભાવ હોતો નથી તેમ સાધુઓને પણ નાત
જાતનો બેદભાવ હોતો નથી. ન્દાના બાળકને અજ્ઞાનાનન્દ હોય છે
અને ખરા જ્ઞાની સાધુઓ તો જ્ઞાનાનન્દમાં મસ્ત રહે છે. ન્દાના
બાળકને ચિન્તાઓ-શોક વગેરે અલ્પ હોય છે તેમ સાધુઓને પણ
જ્ઞાનના બળે ચિન્તાઓ શોક વગેરે રહેતાં નથી ન્દાના બાળકમાં પ્રેમ
હોય છે. સાધુઓમાં શુદ્ધ પ્રેમ હોય છે. ન્દાના બાળકને માતાના ઉપર
વિશ્વાસ હોય છે સાધુઓને પરમાત્મા ઉપર તથા શુર ઉપર વિશ્વાસ
હોય છે. ન્દાના બાળકો પોતાની વાત અન્યોને કહે છે તેથી તેમના બો-
લવા પર પ્યાર આવે છે સાધુઓ પણ સરજ દિલથી અન્યોને ખરેખરો
ઉપદેશ આપે છે તેથી તેમના બોલવા ઉપર લોકોને પ્રેમ પ્રગટે છે. ન્દાનું
બાળક પ્રેમથી અને સ્પષ્ટાચારથી અન્યોનાં હૃદય આકર્ષે છે તેમ મુનિવરો
પણ શુદ્ધ પ્રેમ અને સ્પષ્ટાચારથી લોકોના હૃદય આકર્ષી શકે છે. બાલ્યા-
વસ્થામાં જે આનન્દ હોય છે તે અજ્ઞાન સદ્ભાવી છે સાધુની અવસ્થામાં
જ્ઞાનાનન્દ યોગાનન્દ પ્રગટે છે. બાળકો મોઢાં ઘાય છે ત્યારે તેઓમાં સ-

સારના પ્રપચીના લીધે સ્વાર્થ-કપટ વગેરે દોષો પ્રગટે છે. જ્ઞાની એવા સાધુની અવસ્થામાં સ્વાર્થાદિક દોષોનો લય થાય છે તેથી તેનું આનન્દમય જીવન બની રહે છે.

મુનિની સર્વત્ર નિઃસ્પૃહતા.

એક મુનિ વ્યાખ્યાન વાંચવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા. એક શ્રાવિકાએ કહ્યું કે હજી મારો પુત્ર આવ્યો નથી. શ્રાવિકાનો પુત્ર આવેવાન હતો. મુનિએ કહ્યું વ્યાખ્યાનનો સમય થઈ ગયો છે. શ્રાવિકાએ કહ્યું મારા પુત્ર વિના વ્યાખ્યાન વચાશે નહિ. મુનિરાજે કહ્યું કે શ્રાવિકે ! કોઈની સ્પૃહા હું રાખતો નથી. તારા પુત્ર જેવા રોડો તો મારા વાસખેપમાંથી ધણી પ્રગટે છે. જે જગત્ની સ્પૃહા રાખે છે તે જગત્ને તારો થાય છે-જે જગત્ની સ્પૃહા રાખતો નથી તે જગત્ને હપગી અને છે.

ગુરુશ્રદ્ધાની ચર્ચા.

એક વખતે એક માનુષ ઉપાશ્રવમા શાન્ત ચિત્તથી મેઢા બેઠા પરમાત્માનો વિચાર કરતા હતા. તે વખતે એક શ્રાવક આવી કહેતા થાગ્યો કે મહારાજ ! હવે મારી પ્રજા તમારા કેપર ચિત્ત રહેતી નથી સર્વ સાધુઓ આત્મે તે પ્રમજીત થયો. માનુષ કેવલ રમતને આત્મનો તો તમારી મદદના વધારે. તમને આજ નહીં તુઃ માનુષ વધુ હવે તમે જાત તમાર મારા કહેવા પ્રમાણે ન કરતા નથી. તમારે વિચાર તેથી હું તમને શુર માનીશ નહિ, તેમજ તમને કાલ આવીશ નહિ દુનિયાની તરફ ધ્યાન દેહને કોઈમ મરી મારી પ્રજામ થાય. રમાન રતગો તો તમને શુર માનીશ. કેમ તમને કાલ આશે જા રતો શાન્ત મુનિએ શ્રાવકને કહેડું કે શ્રાવક ! તારા તથાગમા હજી રતતુ મનના આવી નથી. તુ મારના ખાજની પેઠા જતી રત નથી રતેના જતવા તથાગે કરનાર જતી જાય છે કોને તાર કથના શિવથા રતે રત નથી અને અપન કાલેનક હવથા અરજી ને થાય રત. કાલ રતુ મનુષ્ય નથી દુનિયાનો એક મરણા અસ્તિત્વ નથી જનાક મનુષ્યા અનુક મનુષ્યને પ્રજામે તો અન્ય મનુષ્યા તને વિચારે છે એકજ અન્ય રેખાને પ્રવેક મનુષ્ય પોતાના અનિવાય પ્રમાણે તને રત છે રત જાતુ છે. અન્યકાલીએ ધર્મ કર.

વાની જરૂર છે. લોકોમાં પ્રસન્નતા યામ તેમ જ વર્તવા પ્રવૃત્ત કરે છે અને આત્માના સ્વાભાવિક ગુણો તરફ લક્ષ દેતો નથી તે આત્મગુણોથી છેતરાય છે. લોકો પોતપોતાની રૂચિ દૃષ્ટિ પ્રમાણે જિન્નભિન્ન મન બાંધે છે. સર્વનો એક સરખો મત મળતો આવતો નથી. આગમોના આધારે મને જે સમજાય છે અને મારાથી શક્તિ પ્રમાણે જે ધાય છે તે હું કહું છું. લોક-મતના વિચાર રૂપ વાપરાના જોરે આકાંક્ષાના તુલની પેઠે ઉડવાની કંઈ જરૂર નથી. તું કહે છે કે હું તમને ગુરૂ માનીશ નહિ. આના ઉત્તરમાં અવગોષ્ઠ કે, તું ગુરૂ માને તે માટે હું સાધુ થયો નથી. શ્રાવક સમજીને જો પ્રથમથી તું ગુરૂ કરતાં શીખ્યો હોય તો તારી હાલના જેવી ત્રિશંકુની અવસ્થા રહેત નહિ. સંમક્ષિતદાયક ગુરૂ તરીકે મને ગુરૂ માનતો હોય તો તેનો કદી ત્યાગ થઈ શકે નહિ. વેશ્યાની પેઠે જેઓ વારંવાર ગુરૂઓ સ્વચ્છંદથી બદલે છે તેઓ હજી શિષ્યનું લક્ષણ સમજી શકતા નથી. તું તારા માટે મને ગુરૂ માને છે. મારો તેમાં કંઈ સ્વાર્થ નથી. પેટો શ્રાવક આ પ્રમાણે મુનિનો ઉપદેશ સાંભળી ખુશ થઈ ગયો અને ગુરૂનું કથન ધ્યાનમાં લીધું.

યોગ્યતા પ્રમાણે ઉપદેશ.

એક મુનિએ બાલશ્રાવકોની આગળ દ્રવ્યાનુયોગની દેશના દેવા માંડી. બ્યાખ્યાન પૂર્ણ થયા બાદ શ્રાવકોને પૂછ્યું, શ્રાવકો ! શું સમજ્યા ? શ્રાવકોએ કહ્યું, ગુરૂ મહારાજ ! અમને કંઈ સમજાય પડી નહિ. તમે સમજાવવા બહુ પ્રયત્ન કર્યો તે વાત ખરી છે પણ અમને કંઈ સમજાય ન પડી. માટે આપને તરદી પડી તેથી દીલગીર થઈએ છીએ. મુનિએ જાણ્યું કે મેં જૂલ કરી છે. તેમનો અધિકાર તપાસવા વિના દેશના દીધી તે ઠીક કહ્યું નહિ. શ્રોતાના અધિકાર પ્રમાણે દેશના દેવી જોઈએ. બાલ જીવને તેના અધિકાર પ્રમાણે સમજાવવા પ્રયત્ન કરવો. મધ્યમને તેના અધિકાર પ્રમાણે સમજાવવા પ્રયત્ન કરવો અને ગાનીને તેના અધિકાર પ્રમાણે ઉપદેશ દેવો. ઉપદેશ આપતાં પહેલાં શ્રોતાનું જ્ઞાન, તેની રૂચિ અને તેને કેવી રીતે બોધી શકાય તે બાબતનો પૂર્ણ વિચાર કરવાની જરૂર છે. શ્રોતાઓને જે જે બાબતોનો બોધ આપવાનું ઇચ્છા હોય તેને માટે તેઓ અધિકારી છે કે કેમ ? એવું પ્રથમથી જાણવાની જરૂર છે. ઔપધ આપનાર દાકતર અથવા વેદ પ્રથમથી દર્દીઓની તપાસ કરીને તેના યોગ્યતા પ્રમાણે ઔપધ આપે છે. દ્રવ્ય, શ્વેત, કાલ, કાષ, ઉમ્મર આદિનો વિચાર કરીને તે ઔપધ

શુર મહારાજ કહે છે કે, પ્રહાલાલ ! શાદ-આત્માવસ્થામાં નિર્દોષ પ્રેમ પ્રાપ્ત હોય છે. પ્રાપ્ત બાધાવસ્થામાં કોઈના અવગુણ દોષો તરફ દૃષ્ટિ જતી નથી. જેવું હૃદયમાં તેવી રીતે બાળનું વર્તન પણ હોય છે. સંસારના કાવા દાવા, કપટ કળાઓ સ્વાર્થ વગેરે દોષોનું વિશેષતઃ અનભિગ્રહણ દોષાથી નિર્દોષ પ્રેમ-અને પ્રસન્ન વદન રહે છે. પશ્ચાત્ મોટી ઉંમર થતાં સંસારની બાજતોનું જ્ઞાન વધે છે અને મોહનું જોર પણ તે સાથે વધે છે, તેથી દેવ, શુર, ધર્મના ઉપર પણ અજ્ઞાની જીવને બાધાવસ્થા જેવો પ્રેમ રહેતો નથી. જ્ઞાની મનુષ્યોને તો બાધાવસ્થા કરતાં જ્ઞાની વિશેષતઃ પ્રાપ્તિ થવાથી વિ-રોધનઃ ધર્મ, શુર, દેવ ઉપર પ્રેમ પ્રગટે છે. બાધાવસ્થાનો જેવો ઉત્તમ પ્રેમ હોય છે તેવો મોટી ઉંમરે પ્રાપ્તઃ જ્ઞાની જીવોમાં પ્રેમ રહી શકે છે. પ્રેમ લક્ષણ બળિત જેવી બાધાવસ્થામાં સધાય છે તેવી અજ્ઞાનીઓ મોટી ઉંમરમાં સાધી શકતા નથી. કૃષ્ણને માનનારા કેટલાક વૈષ્ણવો કહે છે કે ૧૧ વર્ષ અને બાવન દિવસના કૃષ્ણ અને તે પછીના કૃષ્ણ તે પહેલાનાં કરતાં જુદા હતા. અગિયાર વર્ષ સાવિક બાવન દિવસના કૃષ્ણમાં કલિ-હાલનો પ્રવેશ થયો નહોતો. આ ઉપરથી અપેક્ષાએ સારાંજ મહાશ્વ કરવાનો કે મોટી ઉંમરમાં પણ જ્ઞાની સાથે બાધાવસ્થાના કરતાં શુદ્ધ એવો પ્રેમ ધારણ કરીને, દેવ, શુર અને ધર્મની સેવના કરતી. મોટી ઉંમર થતાં અનેક વસ્તુઓના હૃદયમાં સ્વાર્થિક આર્થિક સંસ્કારો પ્રગટે છે તેથી માતા, પિતા, શુર, મિત્ર ઉપર પણ શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરી શકાતો નથી. શુદ્ધદેવ-શુર-ધર્મ પર શુદ્ધપ્રેમ ધારણ કર. કુમળિના વિચારોને કાઢી નાખ. જ્ઞાન-યોગીના જેવી પોતાના આત્માની રક્ષા કરીશ તો બાધાવસ્થા કરતાં અન-તરજો આનંદી બનીશ.

સ્વયં શુભી યત્ત્વા પર પૂક ભક્ત્યું દૃષ્ટાંત.

અન્થોને ધર્મી બતાવવા પદેશ પોતાનામા સદ્ગુણોનો અવિભાજ કરવાની જરૂર છે. પોતાનામા નુજો અગ્રપદા દોષ છે તો તેની અન્થોને અમર થાય છે. એક દેશોએ એક જગત પુરુષ રહેનો હોયો. તેની પડોશમાં એક કોયી મનુષ્ય રહેનો હોયો. કાચી મનુષ્ય આખા રાજ્યમાં ગમે તે પ્રસન્ન. ઉગ્રા કરીને અને તેની સાથે ગમે તે રીતે બેભા કરેનો હોયો. કોયે ક્યાં વિના તેને જ પ થતો. નહોતો. એક દિવસ પેલા જગત પુરુષને વારો આવ્યો. કોયે કાંતારે પેલા જગતના ઉપર પ્રસન્ન પછીને ગજોતો.

નૈતિક.

સંવત ૧૯૬૭.

સમાજમાં કેટલાકોને કલેશ યુદ્ધ કરતા જોઈએ છીએ અને તેઓ દાખી દેવાનો પ્રયત્ન કરવામાં નથી આવતો તેનું થોડું પાશું ૧૪ સર્વ ગામનું પડે છે. એક આગમોટમાં બેઠેલા મનુષ્યો દોષ અને તે આગમોટમાં કોઈ દેશને કાણું પડ્યું હોય અને તેમાં પાણી ભરાયું હોય તે સર્વની હરજ છે કે તે કાળાને ગમે તે રીતે પુરી દેવું. જો તે કાણું પડે દેવામાં ન આવે તો આગમોટમાં બેઠેલા સર્વ મનુષ્યોને તેનું ૧૪ ભોમ વડું પડે છે. તે પ્રમાણે સમાજમાં, સંઘમાં, નાતમાં, ગચ્છમાં, કામ દેશમાં, મંડળમાં કલેશ જગ્યો હોય તો તેને સર્વેએ ભેગા મળીને સમાજ દેવો જોઈએ. જો કલેશ, ઝગડો સમાવી ન દેવામાં આવે તો ગંછ પડેલા અમિના તણખાની પેંડ વા મામમાં લાગેલા અમિની પેંડ સર્વ દુઃખનો યોડો ધણો લાગ પ્રાપ્ત થાય છે. વિવેકી મનુષ્યોએ કલેશ ઝગ વગેરેને યતાજ સમાવી દેવા જોઈએ. તે જામનમાં જરા માત્ર પ્રમાદ કરે થોડા નથી. છુદ્ધ નાના પ્રાણીઓમાં પણ કલેશ યુદ્ધ થતા હોય તો તે ઉપેક્ષા ન કરતા તે વારવા જોઈએ. એક વનમાં ધણા પત્તુઓ રહેતા હતા એક દિવસ બે કાચડાઓને (સરડાઓને) લડાઈ થઈ તે દેખીને એ ઉદરે એક મોટા દાથીને કહ્યું કે આ બે કાચડાઓને લડતા વાર જોઈએ. મૃગલા, સસલાં, વગેરે પ્રાણીઓ બેની લડાઈમાં ગમન માની વારતા નથી તે થોડા થવું નથી. તમે તો વિવેકી છો માટે તમે કાચડાઓને લડતા વારો. જો નહિ વારો તો તે બન્નેની લડાઈથી બીજા પ્રાણીઓને પણ દુઃખ થશે. પેલા દાથીએ ઉદરને ઉતાર આપ્યો એ બિચારા કાચડાની લડાઈથી આપણને શો બચ છે. તું નાવું પ્રાણી તથા બહુ બીજે છે. પેલા ઉદર તો માન રહ્યો. એટલામાં બે કાચડાઓ લડતા લડતા દાથીના કાનમાં પેસી ગયા અને કાનમાં યુદ્ધ મચાવવા લાગ્યા તથા દાથીને વેદના થવા લાગી અને તે ગાડા જેવો યદને દોડવા લાગ્યો. વનના નાનાં વૃક્ષ ઉબેડવા લાગ્યો. એક તાપશ્વી જગતી હતી

અને નિર્ભય બનવું જોઈએ. સત્યની અનેક અપેક્ષાઓ હોય છે સનાતનીઓ અને સુધારકોમાં જે જે અંશે સત્ય જણાવું હોય તે તે અપેક્ષાએ તે તે સત્યને મદદ કરીને ખરા જોનોએ જઈતી પેઠે સત્યનો પ્રકાશ કરવો.

અન્યોની મરજી સાચવીને અન્યોની પ્રીતિ આદિ મેળવવા હાથ દા કરવાની ટેવ કદી ન પાડવી જોઈએ, હાથ દા કરવાની ટેવથી પોતાની સ્વતંત્રતાને દેશવટે દેવાય છે અને પોતાના વિચારો વિરુદ્ધ વર્તવાથી પોતાના આત્માનું અપમાન કરી શકાય છે, અને તેથી અન્તે પરિણામ સાચું આવતું નથી. પોતાના સદ્વિચારોને ઘણી દેહ અન્યોની મરજી સાચવવાથી ઇન્દ્રાસન મળતું હોય તો પણ તેની રચના ખરેખર સત્યપુરો રાખતા નથી.

હાજી હા પર દૃષ્ટાંત બોધ.

માનસ નગરમાં પહેલાં એક રાજા થઈ ગયો. તેણે વિચાર કર્યો કે આપણે એક સારો દિવાન રાખવો. હાથ દા કરનારા દિવાનથી સત્યનો પ્રકાશ બહાર આવતો નથી. એક દિવસ તેણે કેટલાક મનુષ્યોને દિવાન પદવી માટે બોલાવ્યા. ચન્દ્રચંદર નામના પુરુષને તેણે બોલાવીને પૂછ્યું. ચન્દ્રચંદર ? હાથીની સ્વારી અને ઠીક લાગે છે. તમારો શો અભિપ્રાય છે ? ચન્દ્રચંદરે કહ્યું; વાહરે વાહ હાથીઓની સ્વારી તો રાજાઓને શોભી શકે. રાજાએ કહ્યું, હાથીના કરતાં ઘોડાની સ્વારી સારી લાગે છે. ચન્દ્રચંદરે કહ્યું, હાથીના કરતાં ઘોડો માખ દરજ્જે સારો. હાથી રીસાળ રહે છે અને ઠોડી ચકતો નથી. રાજાએ કહ્યું, ગધેડાની સ્વારી ખદુ સારી લાગે છે. ચન્દ્રચંદરે કહ્યું, વાહરે વાહ ગધેડાની સ્વારીથી તો કદી પડવાનો ભય રહેતો નથી. અને મરજીમાં આવે ત્યાં ઉત્તુ રાખી શકાય છે. રાજાએ કહ્યું ગધેડાની સ્વારી કરવાથી ભોડામાં ઢાંસી યાય. ચન્દ્રચંદરે કહ્યું, હા સાહેબ, ખરાખર વાત છે. ગધેડાના જેવું મૂર્ખ કોઈ પ્રાણી નથી, રાજાએ કહ્યું, પાસખીમાં બેસવાયો બાનન્દ પ્રગટે છે, ચન્દ્રચંદરે કહ્યું, વાહરે વાહ, પાસખીની યી વાત યાય ? રાજાએ કહ્યું પાસખી ખદુ હાથે છે. ચન્દ્રચંદરે કહ્યું, હા સાહેબ, પાસખીમા બેસવાથી પીધિયું પાણી દાતે છે. રાજાએ વિચાર્યું કે આ મનુષ્યને દિવાન બનાવેા દોષ તો, તેનાથી મારા રાજ્યની ઉત્થાને થવી દુર્લભ છે. ચન્દ્રચંદરને કહ્યુ તમે હાથ દા કરનારા મનુષ્ય છો તેથી તમને દિવાન કરી શકારો નહિ. કાન્તિદાસ નામના એક ચુદરથને બોલાવીને રાજાએ પૂછ્યું:- રાજાએ પોતાની મેલે શરોખાર ચલાવેા જોઈએ કે પ્રજાની સમમતિ લેવી

જોઈએ ? શાન્તિદામે કહ્યું પ્રગતના વિચારોની સમ્મતિ લેવી જોઈએ. બિટીય સરકારની રાજ્ય પદ્ધતિએ ગમ્ય ચલાવવાની જરૂર છે. પ્રગતની સેવા અને પ્રગતની ઉન્નતિ અર્થે રાજ છે એમ સમજીશ. ગમ્યવાની જરૂર છે. મારા સ્વતંત્ર વિચારો હું કહું છું તેમાં કંઈ કેમકાર દોષ નો પરસ્પર વિચારોની આપ લે કરવાની જરૂર છે. રાજ અને પ્રગત એ બન્ના મળીને પરસ્પર વિચારોની આપ લે કરવી જોઈએ. રાજ્યએ શાન્તિદામના સ્વતંત્ર વિચારો જાળીને તેને દિવાન નીમ્યો. આ ઉપરથી સમજવાનું કે દાગ દા કરવાની ટેવથી ખરેખરો લાભ થઈ શકતો નથી. આગમના આધારે મત્વજનનો પ્રકાર લેઈ પોતાની અને પારછી ઉત્પત્તિ કરવા પ્રયત્ન કર્યો.

કાશમાં અને ધકારોપના કૃષિમ મંડળોથી અહીં મનુષ્યોને પ્રથમ જાગમાં રસાવીને પોતાની સ્વાર્થ શક્તિને વૃદ્ધ કરવામાં મનુષ્યો પોતાના આત્માને ઉતરે છે અને તેથી અન્તે આવનનિનો માર્ગ ખુલ્લો થાય છે વિશેષમતિ ધારણ કરનારાઓ સામાન્ય મતિવાળા મનુષ્યોને પોતાના વચ કરી શકે છે, પણ અન્તે તેથી પોતાનો અગ્રવૃદ્ધ થતો નથી. મન, વાણી અને કાયાની શક્તિઓને ખીણવરી દોષ તો કેળવવાનું આવ્યા વિના છૂટકો થવાનો નથી. દરેક મનુષ્યોની સાથે આપેલાવર્થો સર્વમા આપે તોજ આર્થપણ પ્રાપ્ત થાય.

વાણિયા ધારના રીતો છે તેનું દર્શન.

વાણિયા ધારના ખીણ છે. એવી કદવન નીચે મુજબ સામગ્રી છે. મારવાડમાં સાદી ગામમાં એક જોજક માધુનો તેજ ધાન્ય કરીને ગયો. ગામની બહાર તે બકેવાન નથા કપડ ક્રિયા કરીને ઘિનમ આવિતો ડોળ દેખાડવા લાગ્યો. વાણિયાઓ તેને ગામમાં તેજ ગયા મનિકમજ રખને વાણિયાઓ આવ્યા. પ્રતિક્રમજમાં કાંડેસગમ તેજ તે દાથ કયા કયાં. વાણિયાઓએ પૂછ્યું બાપજી 'એ દાથ કયા કેન કરા' તેના કપડાં આપુએ કહ્યું "મુજિમાં જાણો હોયે તો એ દાથ કયા કરેજા ત્યાર નરકમે જાણો હોયે તો એ દાથ નીચા કરેજા" વાણિયાઓએ તો સાધુ કે આડી આ મુનિ ઉગમ ક્રિયા કરતા હો ખરી કયા તેનું મનમાં અહીં દિવસ એક જાવડ મહારાજને કહ્યું કે તવડાનું કાંઈ નહીં. તમ આજ પતા મુનિએ કહ્યું "નવકારવાળી કહે તો ત્રા હો નવે. નોકારવાળો કહેજો આદિયે સાધુ શ્રીકો પામ ન રાએ નોકારવાળી તો ત્રા હો નવ. નોકારવાળીકુ શ્રી હો કર પાસે રહે તો દોષ લગ નવે." પણ વાણિયાઓએ કહ્યું કે આ

મુનિ ખરી ક્રિયા દેખાડનારા આવ્યા છે. ગામના વાણિયાઓએ મુનિશ્રને કહ્યું કે આજ પ્રતિક્રમણ કરાવો. મુનિએ કહ્યું કે હું કશું તેમ કર્યું કરો. પેલા કપટી મુનિ જેમ કરવા લાગ્યા તેમ વાણિકો કરવા લાગ્યા. છટ્ટા આવર્યકના અન્તે પેલા કપટી મુનિને વધ (ફેરફાર) આવી તેથી આલોટવા લાગ્યો. વાણિયાઓ પણ આલોટવા લાગ્યા. મુનિના મુખે શીલુ આગ્યું. વાણીયાઓએ ધણી મહેનત કરી પણ શીલુ આગ્યું નહિ અને ક્રિયા પૂરી થવા બાદ કહેવા લાગ્યા કે " બાપશુ ! ધારો પડિક્રમણ બહોત આલોટ હુનો. યાકું ફેલુ આપા." માકું નહિ આપા એક દિવસે કાર્તિક પુનમે ગામની બહાર ઊભુ મથન ક્રિયા કરાવી. ઊભુના દગલામાં લાકડું ઉભું કરીને બન્ને તરફના લોકો પાસે ખેંચાવ્યું. તે ધડીમાં આમ જમ્ય અને ધડીમાં આમ જમ્ય. વાણિયા બહુ ખુશ થયા અને કહેવા લાગ્યા કે આ સાધુ સાચો છે અને કર્મ ટાળવાની અમને ખરી ક્રિયા બતાવી. છેવટે પેલા કપટી માધુએ કવું કે વાણિયાઓ ! તમે આ ધારના ખીલા જેવા આમ તેમ ભામાન્વાધી બની જાઓ છો. મેં તમને ખોટું ભરમાવ્યું છે અને છેવટે જળાવું છું કે તમે બકની પેડે કપટી ક્રિયાના આડંબર છો. કપટીઓ કયાં બૂનેતમારા જેવા બાલકોને ભાભરે છે તેથી તમારી એક ગુરૂ ઉપર બદા રહેતી નથી. તમારી આગળ કપટી કલાવંત ઘટાટાપ કરનાર ફાતી જાય છે અને તમારી એક ગુરૂ ઉપર બદા ગુરૂપણની પાકી ન રહેવાથી ધારના ખીલા જેવા બની જાઓ છો. તમે કદી કોઈના થયા નથી અને તમારા ઉપર ગુરૂનો વિશ્વાસ રહેતો નથી અને ખરી અદા વિના તમારું કલ્યાણ યત્ન નથી.

નારદ જેવાની વાતપર વિશ્વાસ ન મૂકવો જોડણ.

નારદવેડા કરીને પરસ્પર લડાવી મારનાર મનુષ્યોનું કદી કલ્યાણ થતું નથી. એક બીજાને આહું અવળું બમાવીને પરસ્પર કલેસ કરાવનારા મનુષ્યોનો કદિ વિશ્વાસ ધારણ કરવો નહિ. બદક મનુષ્યોને કળાજાજ મનુષ્યો લડાવી મારે છે તેના ઉપર એક દષ્ટાંત નીચે મુજબ છે.

દષ્ટાંત ચોથ.

વિદ્યાપુર નામના નગરમાં ચન્દ્રસેન રાજા રાજ્ય કરતો હતો. ત્યાં રૂપભદામ નામના રોડ અને ચપા નામની રોડાણી વસનાં દનાં બન્નેનો એક બીજા ઉપર પ્રેમ તથા વિશ્વાસ સારો હતો. પુત્ર અને સ્ત્રી આત્મદમાં હવન ગાગતા દનાં. કોઈ દિવસ અંસ માત્ર પણ કલેસ થયો નહતો. એ ખરેખરો પ્રેમ અને સંપ છે. રાજાની મંડળીમાંના એકે કહ્યું તે બેની વચ્ચે

હું લડાઈ કરાવું. બીજાઓએ કહ્યું જો તું લડાઈ કરાવે તો ખરેખરો નારદ
 કહેવાય. પેલા નારદ વળિફનો વેગ પારખી કડી ડગમદાસ શેઠની દુકાને ગયો.
 પરમામથી માલ ખરીદવા આવ્યો છું એમ રૂપમદાસના પૂછતા જણાવ્યું.
 જમવાના વખતે શેઠ તેને પોતાની સાથે ઘેર ભેંજ મવા શેઠાણીએ ભોજન
 પીરસ્યું પણ નારદે ખાધું નહિ. ન ખાવાનું કારણ પૂછતા અનેક બદનાં
 જણાવ્યાં પછાત તે ઘેર શેઠની ગાદી ઉપર સુઈ ગયો. રૂપમદાસ શેઠ દુકાને
 ગયા. શેઠાણીએ પેલા વસીલાત નારદ શેઠને કહ્યું. કેમ તમે જમ્યા નહિ ?
 મને ખરું કારણ કહો. શેઠે કહ્યું એ કહેવામાં સાર નથી. શેઠાણીએ હડ
 પકડી. અંતે નારદ શેઠે કહ્યું તારો ધણી મારા મામનો ધોખી છે. બાલ્યા-
 વરલામાં અમે જન્ને મિત્ર દતા તે અહીં આવ્યા બાદ શેઠ જની બેઠે
 અને તે તને પરણ્યો પણ તેની સાથે મારાથી શી રીતે ખવાય ? પરજનાં
 ખડેલાં કુળ વગેરે પૂછ્યું હોત તો સારું. તમારો બચ જમડ્યો. શેઠાણીએ
 કહ્યું શેઠ ધોખી છે એમ સાચી જાણી ચકાવ ? પેલા નારદે કહ્યું કે રાત્રે
 જરડો ચાટતો એટલે ખારાચ જણાશે તેથી હુમડાં ધોતો હતો એમ જણાશે.
 શેઠાણીએ પરીક્ષા લેવાનો ઠરાવ કર્યો. નારદશેઠ દુકાને ગયા અને ત્યાં
 પણ શેઠના પૂછવાથી જણાવ્યું કે તારી સ્ત્રી ચૂડેલ છે તેથી મેં ખાધું
 નહિ. શેઠે કહ્યું તે ચૂડેલ છે એમ સાચી જાણી ચકાવ. નારદશેઠે કહ્યું.
 રાત્રીએ તું હંધી જાય છે ત્યારે તે તારો જરડો ચાટીને લોહી પીએ છે.
 શેઠને પણ વહેમ પડ્યો અને પરીક્ષા લેવાનો ઠરાવ કર્યો. રાત્રે શેઠ કપટથી
 હંધ્યો એટલે શેઠાણીએ હળવે રડીને જીમ વડે જરડાને ચાટવા માંડ્યો
 તેથી ખારાચ જણાઈ. શેઠે જીમ પાડી કે અરે આ ચૂડેલ છે. શેઠાણીએ
 જીમ પાડી કે અરે આ ધોખી છે. જન્નેનું કેસાકેસી પુઠ્ઠ થયું. દળરો મ-
 નુખ્યો દેખતાં કલેચ વધવા લાગ્યો. રાત્રી સુધી રરિવાદ મઠ. પેલા નારદ
 શેઠની નારદવિદ્યા પ્રગટ થઈ અને પુનઃ જન્ને વચ્ચે પ્રેમ સંપ થયો.
 આ ઉપરથી સમજવાનું કે નારદ જેવા દુર્જન મનુખ્યો કાચાકાનના ભોગા
 લોકોને આડુંઅવળું બરમાનીને લડાવી મારે છે માટે કોઈની વાત સુણીને
 એકદમ કોઈ જાતનો નિર્જન કરવો નહિ. કદી કાચાકાનના ધડુ નહિ.
 જેટલું કાને સંભળાય તેટલું સત્ય હોય એવું માનવું નહિ 'વા વાપાથી
 નળીયું' ખરયુ, તે દેખીને કુતર ખરયુ,' એવું મણી વખત જાને છે. એક
 કાનથી બીજે કાન વાત જતાં પલ્લો ફેરફાર થઈ જાય છે માટે અનેક રીતે
 વિચાર કરીને તથા તપાસ કરીને કોઈની વાત સાંભળીને તેની માન્યતા સ્વીકારવી.

અતિથિ સેવા.

સંવત્ ૧૯૬૭

ગામડાઓમાં આનિયત્સાચ વિશેષ દેખવામાં આવે છે. બારત ભૂમિના ગામડાઓમાં અતિથિને દેવની સમાન પૂજવામાં આવે છે. પોતાને ઘેર કાંઈ પણ મનુષ્ય આવે તો તેનો સત્કાર કરવો જોઈએ અને જેને યથાશક્તિ ભોજન કરાવીને ખુશ કરવો જોઈએ. પોતાને ઘેર કદિ શત્રુ પણ અતિથિ ધધને આવે તો લૌકિક વ્યવહાર પ્રમાણે તેનો આદર સત્કાર પૂર્ણ કરવાની જરૂર છે. સર્વ પ્રકારના અપરાધો ભૂતી જાળને શત્રુને પણ ઘેર આવતાં અતિથિ તરીકે સ્વીકારી તેનો દેવની પેઠે આદર સત્કાર કરવો જોઈએ. અતિથિ સત્કાર સંબંધી અમારા સાંખ્યવામાં એક વાત આવી હતી તે નીચે મુજબ.

મેવાડમાં કેશરીયાજી તરફના પહાડી પ્રદેશોમાં એક ભાવડો રહેતો હતો. દુષ્કાલના પ્રસંગે તે ગરીબ થઈ ગયો હતો. એક વખત એક સાહેબ પાદરીની પાસે સાદાપ્પ લેવા ગયો. પેલા પાદરી સાહેબે સિપાઈ પાસે ધક્કા મરાવી કાઢી મૂક્યો. પેલા ભાવડો પોતાના ઘેર ગયો અને અન્ય ઉપાયો વડે આજીવિકા ચલાવવા લાગ્યો. કેટલાક માસ બાદ પેલા સાહેબ ડુંગરામાં ફરવા ગયો. ડુંગરામાં ને જૂસો પડ્યો અને સાંજરે પેલા ભાવડાની ઝુપડી પાસે આવી પહોંચ્યો. સાહેબ આખા દિવસનો જૂખ્યો અને તરસ્યો હતો. પેલા ભાવડાએ પાદરી સાહેબને ઝોળખીને માન સાથે ખાટલી ઉપર બેસાડ્યો અને પોતાના ધરમાયી પાણી લાવીને પાણું, પછાત તેને છાશ રોટલો અને ધોળીનાં પાંદડાનું શાક ખાવા આપ્યું. સાહેબને તો જૂખયો તે અમૃત સમાન લાગ્યું. રાત્રીના વખતમાં સાહેબને ધાસની પથારી કરીને તેમાં સુવાની વ્યવસ્થા કરી આપી તથા તેને તાપવા માટે તાપણી કરી. તેમજ જાનવરોનો ઉદ્ભવ ન થાય તે માટે પોતે સાહેબની પાસે જાગતો બેઠો. પાદરી સાહેબને સવારમાં લેમના મુકામ તરફ વિદાય કર્યા. માર્ગમાં વાતચિત કરવાયી પાદરી સાહેબે પેલા ભાવડાને ઝોળખ્યો અને કહ્યું કે

હું તને ઓળખું છું. બાવડાએ કહ્યું કે હું પણ તમોને ઓળખું છું. પાદરી સાહેબે કહ્યું કે તુ મારા ધક્કા અપમાન વગેરે બૂલી મથો અને મારો સહાર કર્યો તેનું શું કારણ ? પેલા બાવડાએ જવાબ આપ્યો કે અમારા ભારતવાસીઓ પોતાને જે ગમે તેવો ચતુ આપે પણ તેની દેવની પેઠે સેવા કરે છે અને તેમાં ખામી આવવા દેતો નથી. તમોએ મને જે કહ્યું તે તરફ મારે જોવાનું નથી. માટે તો તમે માગ ઘેર આવ્યા એટલે અતિથિ માનીને દેવની પેઠે પૂજવા લાગ્યો એવું અમારૂં આયોનું લક્ષણ છે. પ્રભુના કૃતિમ બક્ષા થવાથી વા સત્તાથી વા સદ્ગુણથી વા પ્રોફેસર થવાથી પ્રભુને પ્રાપ્ત કરી શકાતા નથી. પ્રભુનો ઉપદેશ એ છે કે સર્વ પ્રાણીઓને મારા સમાન માનસો તો તમે મને પ્રાપ્ત કરી શકશો. અમે જંગમી લોકો વિશેષ શુ સગળ શકીએ. પેલા પ્રોફેસર સાહેબને બાવડાના ઉપદેશની ખડુ અસર થઈ, તેણે બાવડાને પેલા આપવા માંડવા. બાવડાએ કહ્યું કે અતિથિ સેવામાં સદ્ગુણની સાક્ષ્ય રહેતી નથી. સાહેબ પોતાના ઘરમાં પેઠો અને વિચાર કર્યો કે હજી આપણે પાદરી ધયા પણ પ્રભુના બક્ષાના મુજે પ્રાપ્ત કર્યા નથી. ભારતવાસીઓની બાવવાળી અતિથિ સેવા તો મામડામાં હજી કંઈક દેખાય છે બાકી શરૂઆત લોકો તો પર્વતા-વાર્ષતા, ઉપરનો પ્રેમ આદિથી ખરી અતિથિ સેવાથી પરંતુઓના સમર્પ દૂર થવા જાય છે.

ગુરુદયવાસ માંડનારા મનુષ્યે એ અનિય સસા ખસ પ્રેમથી કરવી જોઈએ. ગુરુદયવાસનું બૂલું દાન છે. દુષાનના દન નાથા રિતના ગુરુદય વાસ શોભી શકતો નથી. ગુરુદય ગતીને પોતાને કે પાવના કન્યા-એને યોગ્ય એવું દાન જે મનુષ્ય આપી નથી તો તેના અનિય દનમાં તફાવત નથી. પોતાના ઘર માં માત્ર બે દાન નથી તો તેની નાથા અંગે કરવી જોઈએ. સાધુએને નિત્ય આદાન નથી તો તેના ગુરુદય વાસ માં પ્રાપ્ત કરે છે. એક કથુવર અને કથુવરીએ એ દાન લેવા એક જાડ ઘર પોતાનું ઘર બાંધુ હતું અને ત્યાં તેને નીંદા દાન નો દિવસ સાન દિવસનો બુધ્ધો અને પોતે માસના જોડે જોડે નથી એક શિકારી તે જાડની નીચે આવી તો અને નાથા નીંદા નો દાન પગ દરી મવા. પેલા કથુવર પોતાનો જોને નીંદા નો દાન આપવા નીંદા અનિય આજ્યો છે માટે અનિય મેસા કરવી નહીં. પેલી કથુવરી ઉડીને કોઈ ઠેકાણેથી ગાયમા જમનું તાકડું લેઈ આવી અને દેવ પડલા પડામાં મૂકીને પાણીથી વાસુ કીડાના વાની તથા પાદના બાંકો થયો

અતિથિ સેવાપર કહુતર અને કહુતરીનું દર્શાવ.

તેના તાપ વડે પેલા શિકારીને ચૈતન્ય આબુ' અને તે બેડો થયો. કહુતરી પોતાના સ્વામી કહુતરને કહે છે કે આપજી ઘેર આવેલા આ શિકારી અતિથિને ભોજન કરાવવું જોઈએ. કહુતરે કહ્યું કે હું આ તાપણીમાં પડીને શોકાઈ જઈશ તો તે ખાઈને શિકારી સંતુષ્ટ થશે. કહુતરી કહેવા લાગી કે હું તાપણીમાં પડું. કહુતર કહેવા લાગ્યો કે હું તાપણીમાં પડું. થણી રકઝક થવા પછી બન્ને ઠરાવ કરીને તાપણીમાં પડ્યાં. પેલા શિકારી આ બન્નેની વાત સાંભળીને તથા તે બન્નેના શરીરનું ભોજન કરીને તે વિચારવા લાગ્યો કે અરે મેં તો શુદ્ધસ્થાવાસ માંડીને આ પંખીના જેવું કદિ કોઈનું આતિથ્ય કર્યું નથી. પંખીએ પણ અતિથિ સેવામાં સર્વસ્વ ત્યાગ કરીને પોતાની ફરજ બજાવે છે ત્યારે મેં તો કંઈ કર્યું નથી. મારી શી ગતિ થશે ? મેં તો લાંબા પશુ પંખીએને મારીને મારો આત્મા પામી બનાવ્યો છે. કોઈ પણ પુણ્યનું કાર્ય મેં કર્યું નથી. મેં આજ સુધીનું બધું જીવતર નકામું ગાળ્યું છે એમ વિચાર કરતાં કરતાં તેના મનમાં જલ્દી પત્રાત્તાપ થયો અને અશ્રુની ધારાએ વહેવા લાગી. વગડામાં એક સાધુ ધ્યાન ધરતા હતા તેની પાસે ગયો અને પોતાનું સર્વ જ્ઞાન કહીને પાપનો નાશ કરનારી એવી સાધુની દીક્ષા શ્રદ્ધ કરી. તે યમ-નિયમોને પાળવા લાગ્યો. દુર્ગુણોનો ત્યાગ કરીને ધર્મનાં અનુષ્ઠાનો કરવા લાગ્યો. અન્તે મરીને સુગતિમાં ગયો. કહુતર અને કહુતરીનું શુદ્ધસ્થાવાસનું અતિથિ સેવા ઉપર દર્શાવ સાંભળીને શુદ્ધ મનુષ્યોએ અતિથિ સેવા કરવી જોઈએ, સાધુઓની સેવા કરવી જોઈએ, ત્યાગીઓને આદાર પાળી વડે સેવા જોઈએ. દવા-સત્ય-પરોપકાર-ભક્તિ, શુદ્ધ પ્રેમ વડે ધર્મ કરવામાં તત્પર થવું જોઈએ.

પ્રભુના જમણા પગના અંશુકે પૂજા કરીને મનમાં એવું વિચારવું કે જમવાનું પગના જગ વડે દેશેદેવ વિચર્યા છે. અનેક જીવોને બોધ આપીને તારવામાં પગની સાદાવ્ય લીધી છે માટે પ્રભુના જમણા પગને પૂજીને આપણે પણ પ્રભુના જમણા પગની પેઠે ધર્મનાં કાર્યો કરવાં જોઈએ. ચરણ કમલ પૂજીને સેવાધર્મ સ્વીકારવો જોઈએ. આખા શરીરમાં પગ સેવકનું કાર્ય કરે છે. આખા શરીરનો આધાર પગ પર છે તેમ સર્વ ધર્મનો આધાર સેવાધર્મ છે. જેઓ પ્રથમ સેવક બને છે તેઓ પશ્ચાત્ત રાખી જનવાને લાયક બને છે. જેઓ સેવાધર્મનો જાતિ અનુભવ મદણ કરતા નથી તેઓ રાખી થઈ શકતા નથી. સેવાધર્મ પ્રથમ સિખવો જોઈએ અને સેવાધર્મ પ્રથમ કરવો જોઈએ. પ્રભુએ પગનો જગત્ જીવોનું શ્રેયઃ કરવા ઉપયોગ કર્યો છે તે પ્રમાણે આપણે પણ તેમના ચરણ કમળ પૂજીને તેમના ચરણ કમલનો સેવા ધર્મ સ્વીકારણું ત્યારે ખરેખરા સેવક બની શકીશું. મોટા થવું હોય તો સેવાધર્મ સ્વીકારો. એમ પ્રભુના ચરણકમલ પૂજનનો સાર મદણ કરો. પ્રભુના ચરણકમલ પૂજીને સેવાધર્મ સ્વીકારીને આપણે તે પ્રમાણે વર્તીએ તો પોતાનું અને જગતનું કેટલું બધું કલ્યાણ કરી શકીએ ? તેનો ખ્યાલ કરવો જોઈએ. પ્રભુના ચરણકમલ પૂજનારે પોતાની શક્તિ વડે સંવા ધર્મ કરવો જોઈએ. જૈનધર્મની સેવામાં દરરોજ બાવ અને આચાર વધે તો સમજવું કે પ્રભુના ચરણકમલની ખરેખરી પૂજા કરવામાં આવે છે. સેવક બનીને જોનારે પ્રત્યેક ધર્મકાર્યો કરવાં જોઈએ, અને બાલ પદવી વગેરેની છત્તાઓનો ત્યાગ કરવો જોઈએ એમ ચરણ કમલની પૂજા જણાવે છે. સેવાધર્મ કરવામાં યુગલિકોની પેઠે વિનયની જરૂર રહે છે. જૈનશાસનની ઉન્નતિ કરવી હોય વા જગતનું કલ્યાણ કરવું હોય તો પ્રભુચરણના સેવક બનીને પ્રભુચરણના ગુણો મદણ કરી તે પ્રમાણે વર્તો જનુબલે પ્રભુ કાપોત્સર્ગમાં રહ્યાં દતા. કાપોત્સર્ગમાં જનુએ સાદાવ્ય આપી દતી આપણે પણ જનુનો ગુણ મદણ કરીને અન્યોને ધર્મકાર્યોમાં સદાય આપવી જોઈએ. જનુને પૂજીને પ્રત્યેક જીવોને સુકાર્યમાં સદાય આપવાનો આત્મામાં ગુણ પ્રગટાવવો જોઈએ. જનુના જેવા ગુણો પ્રગટાવવા માટે દરરોજ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

પ્રભુના દસ્તની પૂજા કરીને આપણે પ્રભુના દસ્તની પેઠે પ્રવ્રત્તિ કરવી જોઈએ. પૂર્વે શુદ્ધચાસમાં તીર્થકરોએ સાંવત્સરિક દાન આપ્યું હતું, તદ્દત્ત સંસારમાં રહેનારા મનુષ્યોએ પણ પ્રભુના દસ્તની પૂજા કરીને

પ્રભુની પરમાર્થદેશનાનું સ્મરણ કરવું. શ્રી ગીર પ્રભુએ હેઠલા વખતે શોળ પ્રવર મુધી દેશના દીંધી. શ્રીગીર પ્રભુએ જગતને તારવા માટે જે ઉપદેશ દીધો તે કદી ભુલાય તેમ નથી. તેમના કંઈનું વારંવાર પૂજન કરીને તેમના ગુણ પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરવો એજ પૂજકોનું ખરું કર્તવ્ય છે. પ્રભુનું હૃદય પૂજને પ્રભુના હૃદયની પેઠે આપણું હૃદય શુદ્ધ બનાવવા સંકલ્પ કરવો. પ્રભુએ ધ્યાન ધરીને કેવળ જ્ઞાન પ્રગટાવ્યું તે પ્રમાણે આપણે પણ ધ્યાન ધરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. હઠસ્થાવરયામાં પ્રભુએ ક્ષમાદિ અનેક ગુણોને હૃદયમાં ધારણ કર્યા હતા અને મેરૂ પર્વતની પેઠે હૃદયમાં ધૈર્ય ધારણ કરીને ઉપસર્ગોથી ચત્રાપમાન થયા નહોતા. પ્રભુના હૃદયને પૂજને પ્રભુના હૃદયગુણો લેવા દંડ સંકલ્પ કરવો. પ્રભુનું હૃદય પૂજને તેવું હૃદય બનાવવા દરરોજ આંખના ઉપાયો લેવા. પ્રભુના હૃદયમાં રહેલા દરેક ગુણોનું સ્મરણ કરીને પ્રભુનું હૃદય પૂજવામાં આવે તો પૂજકોના હૃદયની શુદ્ધિ થઈ શકે. પ્રભુના હૃદયને પૂજને હૃદયના પ્રત્યેક ગુણો લેવા દંડ સંકલ્પ કરવો. હે પ્રભો તમારું હૃદય જેવું નિર્મળ છે તેવું મારું હૃદય કરવાને માટે હું તમારું હૃદય પૂજને દંડ સંકલ્પ કરીને મારું હૃદય આજની શુદ્ધ બનાવવા પ્રયત્ન કરીશ. મારા હૃદયમાં રહેલાં કોષાદિક દોષોને હવે હું આપનું હૃદય પૂજને દૂર કરવા પ્રયત્ન કરીશ. આપના હૃદયનું આલંબન લેઈ મારું હૃદય શુદ્ધ કરવા આજથી ખરા અંતઃકરણથી પ્રયત્ન કરીશ. હે પ્રભો ! આપના હૃદયમાં પ્રગટ થયેલ જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરવા માટે મારા હૃદયની આજથી હું શુદ્ધિ કરીશ. શુદ્ધ હૃદયની શુદ્ધતાનો પ્રકાશ ખરેખર શુદ્ધ હૃદયમાં પડી શકે છે. આપના હૃદયની પૂજ્યતા અવગોષાવાથી મારા હૃદયમાં આપનું હૃદય ધ્યેયાકાર રીતે પરિણમી શકે અને આપના હૃદયના ગુણો પ્રાપ્ત કરીશ એમ—હૃદયની પૂજ કરતાં દંડ સંકલ્પ કરવો. જે લોકો પ્રભુનું હૃદય પૂજે છે અને પ્રભુના હૃદયના ગુણો પોતાના હૃદયમાં પ્રગટાવવા નથી તેઓ પ્રભુની હૃદય પૂજનું માદાત્મ્ય સમ્યક્ અવગોષી શકતા નથી. ખચર પણ દોરડીના ધસારાથી ધસાય છે પણ જેનું હૃદય ખરેખર પ્રભુના હૃદયની પૂજ કરતાં પાપથી દૂર ન થાય તો સમજવું કે તે જીવ દજી સસારમાં ધણો વખત પરિભ્રમણ કરશે. પ્રભુનું હૃદય પૂજની વખતે દરરોજ હૃદયમાં વિચાર કરવો કે પ્રભુનું હૃદય પૂજને માન હૃદયમાં મેં કયા કયા ગુણો પ્રગટાવ્યા અને હજી કયા કયા ગુણો પ્રગટાવવાના બાકી છે. દરરોજ પ્રભુના હૃદયને પૂજને ગૃહસ્થ જીનોએ હૃદયની શુદ્ધતા કરવા પ્રયત્ન કરવો.

દશા પ્રાપ્ત કરી તેવા ગુણો પ્રાપ્ત કરવાને મન, વચન અને કાપાના યોગથી હું પ્રયત્ન કરવા દૃઢ સંકલ્પ કરું છું અને આપનું હૃદય પૂછને હું આપના જેવા ગુણો ધારણ કરવા આજથી પ્રયત્ન કરીશ. હે પ્રભો ! આપની નામિ પૂછને આપણી નામિના ગુણો લેવા આજથી પ્રયત્ન કરીશ. એમ પૂજકોએ મનમાં દૃઢ સંકલ્પ ધારણ કરવો. નામિમાંથી પ્રગટ થએલ વિચાર સિદ્ધ થાય છે એમ લોકમાં કહેવત છે. હે પ્રભો આપણી નામિ અનેક ગુણોનું સ્થાન છે મારે આપની નામિથી પૂજા કરીને તેવા ગુણો પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરું છું એમ પૂજકે ભાવના બાવરી. પ્રભુનું સંપૂર્ણ શરીર પૂજવા યોગ્ય છે. પ્રભુના નવ અંગ પૂજવાના હેતુઓ અનેક છે. તેનું ગુરૂંગપૂર્વક જ્ઞાન મદલ્ય કરવું જોઈએ. પ્રભુની પ્રતિમા ઉપર ધરેણું આંગી હોય તે વખતે મનમાં ભાવના બાવરો કે અહો ! પ્રભુએ રાજ્યાવસ્થાથી સકલ શોભાનો ત્યાગ કરીને દીશા મ્હી ત્યાગી થયાં અને હું તો પૌદ્ગલિક ધરેણા ધન વગેરેની મનતામાં લીન બની ગયો છું. પ્રભુ રાજ્યાવસ્થામાં પણ અન્તરૂથી ન્યારા રહેતા હતા તે પ્રમાણે હું મૃદસ્થાવાસમાં આજથી ન્યારો રહેવા પ્રયત્ન કરીશ. પૌદ્ગલિક વસ્તુઓની મનતા ત્યાગીશ. પ્રભુને ન્દવ-રાવતી વખતે પ્રભુના અતિશય વગેરેનું ચિંતન કરવું. તીર્થંકર પ્રભુ આસ્થાવસ્થાથી વિજ્ઞાની હતા, સમ્યક્ત્વ ધારી હતા. વગેરે ગુણોનું ચિંતન કરવું. પ્રભુના દરેક અંગને પૂછને ગુણો મદલ્ય કરવાનો ભાવ વધારવો અને ગુણો મદલ્ય કરવા પ્રયત્ન કરવો.

પ્રભુની અષ્ટ પ્રકારી પૂજા કરતાં પૂજના મુખ્ય હેતુઓને હૃદયમાં ધારણ કરવા. અમારી બનાવેલી અષ્ટ પ્રકારી પૂજામાં દ્રવ્ય અને ભાવ પૂજનનું સમ્બન્ધ સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે. જમ, ચંદન, પુષ્પ, દૂધ, દીપ, અક્ષત, નેત્રેય અને ફલપૂજા કરતી વખતે દરેક પૂજા વખતે અન્તરૂમાં ભાવ જણાવિ પૂજની ભાવના આપીને તેવા ગુણો અન્તરૂમાં પ્રગટાવવા પ્રયત્ન કરવો. બિજા બિન્ન ૬૦૫ પૂજના બેદોથી બિજા બિન્ન આત્માના ગુણો પ્રાપ્ત કરવાનો જેસ હૃદયમાં ધારણ કરવો જોઈએ. પ્રભુની પ્રતિમામાં પ્રભુને આરોપ કરીને પ્રભુનું અવચલન કરીને પ્રભુના જેવા ગુણો પોતાના આત્મામાં પ્રકટાવવા યાત્રોમાં ભક્તિ મેવા વગેરેનું કથન કરવામાં આશ્યું છે અને તે વધારેય છે અન્તરૂનું અવચલન કરીને જેમ જ્ઞાની પ્રાપ્તિ કરવામાં આવે છે તેમ પૂજની પ્રતિમાનું અવચલન કરીને મહાગુણોની પ્રાપ્તિ કરી લેવાય છે. પ્રભુની પ્રતિમાનું આલંબન મેવાથી પ્રભુનું સ્વરૂપ

વા પૌદ્ગલિક સુખની સાચસાચે જોયો પ્રભુની સેવા ભક્તિ પૂર્ણ કરે છે તેઓ પૂર્ણ ભક્તિ સેવાનું વાસ્તવિક રૂપ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. પ્રભુની પ્રતિમા પ્રભુ રૂપ છે એવો ભાવ ધારણ કરી સેવક બનીને પ્રભુના ગુણોને સેવવા-પૂજવા-આરાધવારૂપ દ્રવ્ય અને ભાવથી ભક્તિ કરતાં ખરેખર સેવકનો આત્મા તે પ્રભુરૂપ થાય છે. પ્રભુની ભક્તિ કરનારાઓમાં પ્રભુના ગુણો પ્રતિદિન પ્રગટતા જાય અને કામ્યોની મન્દતા પ્રતિદિન થતી જાય તો સમજવું કે તેઓનામાં ખરી ભક્તિ પ્રગટવા પામી છે. શૃદ્ધરથોએ પ્રભુની દ્રવ્ય અને ભાવથી ભક્તિ કરવી જોઈએ. પ્રભુની દ્રવ્ય ભક્તિમાં ભાવની અપેક્ષાએ અદ્યક્ષતા છે અને લાભ ધણું છે. શૃદ્ધરથોએ પ્રતિદિન પ્રભુની પૂર્ણ કરવી જોઈએ. સાધુઓ ભાવસ્તવના અધિકારી છે. અશરૂ રૂપ મૂર્તિના આલંબન વડે જેમ જ્ઞાનની યાદી આવે છે તેમ પ્રભુ પ્રતિમાના અવલંબનથી સાક્ષાત્ પ્રભુનું રમરણ થાય છે. રાગીનું ચિત્ત દેખવાથી જેમ રાગ ઉત્પન્ન થાય છે તેમ વીતરાગની મૂર્તિ દેખવાથી વીતરાગ ગુણનું રમરણ સેવન થાય છે. આખી દુનિયા અનેક રીતિએ મૂર્તિપૂજક છે એમ વિદ્વાનો કહે છે.

धर्मकर्म वर्ण विचार.

(सप्त १५६७).

[illegible]

1. 1990년대 초반부터 시작된 '문화의 향기' 캠페인은
 2. '문화의 향기' 캠페인은 '문화의 향기' 캠페인
 3. '문화의 향기' 캠페인은 '문화의 향기' 캠페인

સામ્રાજ્યમાં એ ચાર અંગવાળા મનુષ્યોની આવશ્યકતા સિદ્ધ દરી સકે છે. શીર્ષને શાહજીની ઉપમા આપવામાં આવે છે. બાહુને ક્ષત્રિયની ઉપમા આપવામાં આવે છે. હૃદયને વૈશ્યની ઉપમા આપવામાં આવે છે અને પાદને શૂદ્રની ઉપમા આપવામાં આવે છે. જે ધર્મ સૃષ્ટિમાં આચાર અંગોની અવ્યવસ્થા થઈ હોય છે તે ધર્મના પ્રાણે વિશ્વમાં જીવી રહી શકતા નથી. ગુણકર્મોનુસાર રીતિએ અથવા વર્ણવ્યવસ્થાની રીતિએ ચાર અંગવાળા મનુષ્યો જે ધર્મ સામ્રાજ્યમાં વર્તે છે તે ધર્મસામ્રાજ્ય વિશ્વમાં ઐતિહાસિકપત્રપદ્ધતર સ્વનામની ખ્યાતિ ચિરંજીવી કરવા સક્તિમાન થાય છે. તથા વિશ્વમાં સદા જીવવાને માટે તે ધર્મસામ્રાજ્ય સક્તિમાન થાય છે. જે ધર્મમાં શુદ્ધ મનુષ્યો અર્થાત્ સેવા કરનારા મનુષ્યો, ક્ષત્રિય મનુષ્યો અર્થાત્ ધર્મ અને મનુષ્યોની રક્ષા કરનારા મનુષ્યો, વૈશ્ય મનુષ્યો અર્થાત્ સર્વ જનનું પોષણ થાય એવી વ્યાપારશક્તિ યજ્ઞાવનારા મનુષ્યો અને સર્વ અંગોનું સુખ્યવસ્થિત તંત્ર પ્રવર્તે એવા વિચારકો અર્થાત્ શાહજો નથી તે ધર્મ શનૈઃ શનૈઃ અનેક આધાનોથી લીધાને પામી નષ્ટપ્રાયઃ બને છે. ધર્મનું વ્યવસ્થાપન કરનારા વ્યવસ્થાપક ધર્મ ગુરુઓ આ ચાર અંગોની વ્યવસ્થા અને તેની પરંપરાનો પ્રવાહ સદા વહે એવા ઉપાયો લેવા સદા પ્રયત્ન કરે છે. આ ચાર અંગવાળા મનુષ્યોનો પ્રત્યેક સઘે પરસ્પર મગ્નને સુખ્યવસ્થિત રહી દ્રવ્ય, દેવ, કાલ અને ભાવ પ્રમાણે વિશ્વમાં સ્થાવિતવનું સંરક્ષણ અને રક્ષણ જુદીપૂર્વક ધર્મનું સંરક્ષણ કરી શકે એવી રીતે ધર્મસામ્રાજ્યના કાયદા કાનુનો રચવા જોઈએ અને તે અમલમાં મૂકવા જોઈએ. આવી સુખ્યવસ્થિત ચાર અંગોની રક્ષારક્ષિતા પ્રાચીન કાયદા કાનુનો હોય તો સેવકાસાનુસારે એમાં ધટનો સુધારો વધારો કરીને વ્યવહારમાં પ્રાકટ્ય કરીને ધર્મવ્યવહારસામ્રાજ્યમાં તેનો અમલ કરવો જોઈએ. ઉપર્યુક્ત ચાર અંગો પૈકી જે અંગનું મન્દવ થાય છે તે અંગથી અન્યોને દાનિ પડે એ છે યદ્ વર્તે દાનિ પડે એના પ્રાકટ્યુદિ અન્યોને દાનિ પડે એ છે. ક્ષત્રિય વર્મનું પ્રાપ્ત્ય ધટનાં પ્રાકટ્યુદિ વર્તે દાનિ પડે એ છે. પાદ-દસ્ત-હૃદય અને શીર્ષ એ ચાર અંગોનો સંસ્કાર પરસ્પર જેના સમય છે તેનો સ્પષ્ટ જરૂર અને ધર્મવ્યવહારમાં એ ચાર અંગવાળા મનુષ્ય વર્તે પરસ્પર અંગે હ તેની વ્યવસ્થા કરવી એ મર્ગાંગોનું પરસ્પર સાદામક કન્ય છે. જે ધર્મ રાજ્યમાં આ ચાર વર્મની ઉપયોગિતા અવગણીશીર્ષ સદા ધનિયો તેના

તેમની સેવા કરનાર શૂદ્ર અર્થાત્ સેવક વર્ગ છે. ઉદરમાં જે જે આહાર નાખવામાં આવે છે તેને ભાગ સર્વાંગને મળે છે તદ્દત્ વૈશ્ય વર્ગને જે જે વ્યાપારાદિમાં લાભો પ્રાપ્ત થાય છે તેના ભાગો ખરેખર અન્ય વર્ગોને પ્રાપ્ત થાય છે. ઉદર સમાન વૈશ્ય વર્ગના શીર્ષ પર અન્યાંગોને પોષવાને મદદ ભારી બોળે પડેલો છે. વૈશ્ય વર્ગની તેના કર્તવ્ય પ્રમાણે જેટલી મદદતા છે તેટલી અન્ય ત્રિવર્ગની છે. વિશ્વમાં શૂદ્ર અર્થાત્ સેવક વર્ગ વિના કદિ ચાલી શકતું નથી. ધર્મના અધારણી અધાયણી કોમમાં શૂદ્ર વર્ગ વિના શણુ માત્ર પણ ચાલી શકે તેમ નથી. બાલકની જ્ઞાત્યાવસ્થામાં જેમ માતા પિતા સેવા ઉઠાવે છે તેમ શૂદ્ર વર્ણ પણ અન્ય ત્રણ વર્ગની માતૃ દૃષ્ટિએ સેવા ઉઠાવે છે અને ધર્મ તથા રાજ્યના વ્યવહારમાં ઉપયોગિતાનો પાક ભજવી શકે છે. શૂદ્ર વર્ગ નીચ છે એમ અન્ય વર્ગોએ માનીને તેને જ્ઞાનાદિકનો લાભ જે અન્ય વર્ણુ ન આપે તો પોતાની ઉત્તતિ પર કુઠાડો મારનાર બ્રાહ્મણાદિ વર્ગ છે એમ નિશ્ચયતઃ અવબોધવું. ક્ષત્રિય વર્ગ તરફથી સંરક્ષકતાનો લાભ ખરેખર શૂદ્ર વર્ગને મળવો જોઈએ, બ્રાહ્મણ તરફથી જ્ઞાનનો લાભ મળવો જોઈએ, અને વૈશ્ય વર્ગ તરફથી પોષણતાનો લાભ ખરેખર શૂદ્રોને મળવો જોઈએ. સેવક વર્ગ જ્ઞાન, સંરક્ષકત્વ અને પોષણત્વ એ ત્રણ લાભને યથા-યોગ્ય ત્રણ વર્ગ તરફથી પ્રાપ્ત કરે તો તે સ્વોત્તતિની સાથે બ્રાહ્મણાદિ વર્ગની યથાયોગ્ય સેવા કરવાને શક્તિમાન થાય છે. કાંઈ અપેક્ષાએ મગજના કરતાં પગ પ્રથમ પૂજ્ય છે. અર્થાત્ કથ્ય સારારા એ છે કે બ્રાહ્મણ કરતાં સેવક વર્ગ સેવાના કૃત્યથી વિશ્વમાં પ્રથમ પૂજ્યતા યોગ્ય થાય છે. પગે તાપ લાગવાથી જેમ મગજને દાનિ થાય છે તદ્દત્ સેવક વર્ગ અર્થાત્ વિશ્વમાં સર્વ મનુષ્યોની અનેક પ્રકારે સેવા ઉઠાવનાર વર્ગની દાનિ યતાં શીર્ષ સમાન જ્ઞાન વર્ગની દાનિ થાય છે. જગત્તુ એમ કરવાના જે જે સેવામાર્ગો છે, તે તે સેવામાર્ગોમાં પ્રવૃત્ત થનાર સેવક વર્ગના આધારે ખાડીના ત્રણ બ્રાહ્મણાદિ વર્ગ ઉભા રહી શકે છે. પાદના અભાવે પેટ, દસ્ત અને શીર્ષ જેવી રીતે સ્વકાર્થ કરી ચક્રતાં નથી, તદ્દત્ ધર્મ કર્મ આદિ સર્વ શુભ માર્ગની સેવા કરનાર સેવક વર્ગ વિના બ્રાહ્મણાદિ વર્ગની રિયાતે અવગોષ્ઠી જ્ઞાનિવર્મ વિના સેવક અન્ધ છે અને સેવકવર્ગ વિના જ્ઞાનિવર્મ ખરેખર પંથુ છે. જ્ઞાનિવર્મ અને સેવકવર્મ એ બન્ને પરસ્પર મળીને ચાલે છે તો બન્નેનું જીવન નબી શકે છે. સેવક વર્ગ કંઈ નીચ નથી. સેવક વર્ગ એ

મનુષ્ય રીતિએ ચાર વર્ણની સુખવસ્થાની મરેણા શિક્ષામાં જનધર્મને માત્ર પ્રકારે જોઈએ અને સર્વ વર્ણમાં વધા યોગ્ય જેમ થયે તેમ જનધર્મના વિચારે અને આચારોનાં બીજા વચાવ અને તેનાં સુચ આપે કંઈ સુખોજ્જ્વલા, કમ પૂર્વક કરી જોઈએ એમ બ્યાવહારિક ધર્મ સંરક્ષક નેતાઓએ મુદ્દમ દાખ પારિજ્ઞાનિક દષ્ટિએ વિચારવું જોઈએ. દિનુ ધર્મમાં ચાર વર્ણ અથવા ચાર વર્ણના ઉદેશોને કંઈક ભાગ દિનુ ધર્મ દષ્ટિ પ્રમાણે સંરક્ષાયેલા છે અને તેની અવસ્થા સ્થૂળ જગતમાં અમુક નિયમોએ યોજાતલી છે તેથી દિનુ ધર્મ દષ્ટિ જીવતો રહ્યો છે. જનધર્મમાં તેની વર્ણ વિભાગની યોજનાઓ બ્યાવહારિક વર્ણ દષ્ટિએ હતી કિન્તુ હાલ તો તેની રીતિ ન હોવાથી સ્થૂળ વિધના મનુષ્ય સ્થૂળ ધર્મ બ્યાવહારમાં જનધર્મનું અસ્તિત્વ અને મરેણા શિક્ષા જગતે વર્ણ જનિને અવગંબીને થતું કિયિત્વ અવગંબી છે. બાકીના પૈરમે, સાદાણે અને ચડોમાંથી જનધર્મનું અસ્તિત્વ સંરક્ષત જગતમાં મળેલું દેખાય છે.

ગમે તેવો સત્વ વિશ્વઆપક અને સુખપ્રદ ધર્મ દોષ પણ તે વિચારે દ્વારા મર્મ મનુષ્ય વર્ગના આચારમાં પોતાનું દિવ્ય સ્વરૂપ ન દેખાડે અને એવી યોજનાઓમાં ન મૂકાય ત્યાં સુધી તે મનુષ્ય વર્ગ સ્થૂળ ધર્મ બ્યાવહારમાં તે ચિર જીવનાને પ્રતી રહે નહિ એમ વાગ્ધનિક સ્થૂળ બ્યાવહારાનુમત દષ્ટિએ સાક્ષરો વિચાર કર્યો તો તેમને મત્ત અવગંબીયા વિના નહીં રહે. ખાદ, પ્રીત અને મુખીમધર્મે ગુણકર્મ અથવા અન્ય રીતે જમતના સ્થૂળ જીવન બ્યાવહારોની મગ્ગા અને જીવન દષ્ટિએ તેની ઉપયોગિના અને પગરપરની મગવડના અવગંબીને ચાર વર્ણ વર્ગના ઉદેશોને ગુણ કર્મ દ્વારા વિશ્વમા પ્રવર્તાની સ્વધર્મ રૂપ મત્તને તેમાં ચેતન્યરૂપે મૂકીને સ્વધર્મનું અસ્તિત્વ રૂપ દદ મત્ત થલું ઉડું માલ્યુ છે કે જોથી તે ધર્મોના ધણી કાલ પર્વ ત દકાવ થઈ રહે. જનધર્મની તે પ્રમાણે પૂર્વે સ્થૂળ વર્ણ વર્મ ધર્મની અપેક્ષાએ આચારોમા વર્મ બ્યાવસ્થા હતી તેથી જનધર્મની પરિપૂર્ણ જાહેરલાકી કારતમા સર્વત્ર પ્રસરી હતી પરન્તુ ઉપર્યુક્ત સ્થૂળ વર્ણ બ્યાવહાર ધર્મની સુખવસ્થાના બંધારણોની યોજનાઓને અન્યધર્મિગુરુઓ દ્વારા અનેક આધાનો લાગવાથી હાલ તો તત્ત્વમાંથી નામાવરી જેવી વર્ણબ્યાવસ્થા પૂર્વક સ્થૂળ ધર્મ યોજનાઓ અને આચારો દેખાય છે. ઉપર્યુક્ત સ્થૂળ વર્ણ વિભાગ બ્યાવસ્થાપૂર્વક ધર્મિકાચાર બ્યાવસ્થાઓની યોજનાઓને અમુક રીતિએ સંરક્ષિત કરીને તેને મર્વત્ર આચારમા મૂકવાની યોજનાઓ

માર્મમાં સંચરવાને અને આત્માના સત્ય સુખમય મોક્ષપદની પ્રાપ્તિ માટે છે એમ અવબોધાયા પશ્ચાત્ જૈનધર્મોપાસક ગમે તે વર્ણુય વા વર્ણુ રહિત હોય તોપણ તત્સંબંધે વિશેષ લક્ષ ન દેતાં ધર્મદષ્ટિએ સ્વધર્મબંધુ છે એવો નિશ્ચય કરીને તેને સર્વ રીતે બ્યાહારિક તથા આધ્યાત્મિક ઉચ્ચ-જીવન કરવાની સાદાસ્ય આપવી એ પરસ્પર જૈનનું વાસ્તવિક વૈમાત્ર્ય કર્તવ્ય સદા સ્મર્તવ્ય અને આરાધ્ય છે એમ અવબોધીને તેને આચારમાં મૂકી ખતાવવું જોઈએ. વર્ણુ વ્યવસ્થામાં બ્યવસ્થિત રહેવામાં ધર્મ છે એવી ઔપચારિક કલ્પનાને સત્ય તરીકે ન સ્વીકારવી જોઈએ. શ્રીવીરપ્રજ્ઞના ધર્મના સર્વ સેવકો સરખા છે. સર્વનો ધર્મમાં સમાન હક છે અને સર્વ ધર્મિજનુઓમાં આત્મા તે પરમાત્મા છે એવો ખ્યાલ પ્રગટવો જોઈએ. ધર્મ જાણનારો એ મોક્ષ પ્રતિ નિમિત્ત જૂત છે. પરંતુ તે ભાવનારૂપસથી રચ્ય થતાં જારના શુક સાંકાના જેવા અવબોધીને મતભેદ કલેસથી ન રંગાતાં આત્મધર્મ પ્રગટાવવા નિમિત્તજૂત થાય એમ સર્વ મનુષ્યોએ અવબોધવું જોઈએ. ધર્મના જાણાંગજૂત આચારોમાં બહુ મતભેદ, શુકતા અને જડતા વધી જતાં ધાર્મિક જન સમાજનું ચારિત્ર્ય શીયિલ થતું જાય છે અને જન સમાજની ઉપેક્ષા થતી જાય છે. જૈનધર્મ પાળનારા મનુષ્યોમાં વર્ણુ વ્યવસ્થાના આચારોમાં ઉચ્ચ શુણ્યની શુકતા અને રજેશુણ્ય અને તમે શુણ્યની અભિચ્છિ થતાં તેમાં શતકે શતકે અભિનવ પરિવર્તન થવા પામ્યું છે તેથી ઐતિહાસિક દષ્ટિધારકો યદિ તત્સંબંધી વર્ણુવ્યવસ્થા, આચાર વ્યવસ્થા, રૂઢ ક્રિયાવ્યવસ્થા, ધર્મ સંસ્કાર વ્યવસ્થા વગેરેનું શાસ્ત્રોના આધારે વિવેકશે તો પરિવર્તન યુગોત્તર સ્વરૂપ યથાતથ્ય તારવી કાઢશે. શ્રીવીરપ્રજ્ઞનો ધર્મ પાળનારાઓ સર્વ પ્રકારની વર્ણુદિક વ્યવસ્થાથી સુદૃઢ હોય છે તો તેઓ અવિચ્છની પ્રજામાં જૈનધર્મોભિચ્છિનાં અને જૈનધર્મ સંસ્કારતાનું સાહિત્ય અર્પવાને શક્તિમાન થાય છે. દ્રવ્ય, શ્વેત કાલ અને ભાવને અનુમરી ધર્મની સત્યતાને સરક્ષનાર બ્યવહાર દશાના વાણ્જિક આચારો જે રીતે જૈનધર્મની અભિચ્છિ થય તે રીતે આદરવા યોગ્ય છે.

ચાતુર્વર્ણુક વ્યવસ્થાની યોગ્યતા પ્રબોધ્યાથી અન્યદષ્ટિયોગ્ય જે જે જૈનધર્મની આરાધના માટે કથ્ય છે તેની આરાધનાની ઉપયોગિનામાં અવિરોધાણે ઉપયુક્ત કથન છે એમ અવબોધીને પરંપરાવિરોધક દષ્ટિએ સર્વ દષ્ટાંતુ કથ્ય નાપેદાને અવબોધવું સર્વજ્ઞ વ્યવસ્થા બ્યવસ્થા મનુષ્યો મુદરથાવાસમાં ધર્મ અને કર્મ એ બેમાં પ્રજ્ઞ રહે છે અને ધર્મની

કષ્ટો સહીને પણ તેની રિયતિના અબ્યુદય માર્ગે સનઃ સનઃ મનુષ્યોને આકર્ષી શકાય અને બલિષ્ઠમાં યુગ પ્રધાનોના સદ્ભાવે સંસ્કારિત વર્ણ-વ્યવસ્થાચારનાં બંધારણો દેશ કાલાનુસારે ધર્મવૃદ્ધિકારક સંસ્કારોને પામીને ઉત્તત યાય એમ સંભાવ્ય છે. વ્યવહારનય એ જૈનધર્મરક્ષાનું અને વૃદ્ધિનું મૂલ્ય છે. અતએવ અધ્યાત્મરસિક સન્તોએ પણ જૈનશાસન અને તેની વૃદ્ધિ યાય એવા મનુષ્યોની વર્ણોંય રિયતિને વિસ્તાર રૂપમાં મૂકવા વર્ણવ્યવહારધર્મસંસ્થાપનદષ્ટિએ આત્મભોગ આપવા સદા કઠીન હૃદય રહી જૈનોની સંખ્યામાં વૃદ્ધિ યાય એમ કરવું જોઈએ. મહાસંધને વ્યવસ્થા પૂર્વક સુદૃઢ બંધારણોથી સંસ્કારિત કરીને મૃદસ્થ જૈનોમાં ચાર વર્ણના મનુષ્યોનો સમાવેશ કરવા યોગ્ય સદુપાયો દર્શાવવા જોઈએ. બ્યાવહારિક ધર્મ, કર્મ, સંસ્કાર કરાવનાર ગુરુ અને મોક્ષમાર્ગ દર્શક તથા મોક્ષમાર્ગની આરાધના કરાવનાર મુનિરાજ ગુરુની વ્યવસ્થાથી સંધનાં બંધારણો એવાં ઉપદેશવાં જોઈએ કે જેથી જૈનોની ચાતુર્વર્ણિક વ્યવસ્થા વડે વા અન્ય કોઈ ઉચ્ચ વ્યવસ્થાવડે ચાર વર્ણના ગુણકર્મોની દશાવડે મૃદસ્થ જીવનની સાથે પૃથ્વીપટ પર જૈનધર્મ દીર્ઘકાલ જીવતો રહે. જૈન ધર્મનો પુનરુદ્ધાર પુનઃ ચારે વર્ણમાં પામવાનો છે તેથી તેની પૂર્વની સ્ફુરણાઓ જગત્ને જાગૃત્ કરાવવાને માટે અમુક બ્યક્તિ દ્વારા પ્રકાશ પામીને આચારગા પ્રગટ થવા તૈવારી કરે છે, અને એવી રિયતિ સાદાવ્યક યુગ પ્રધાનાદિ કાર્યોમાં પ્રવૃત્ત યાય એ શક્ય છે. નદી જ્યાંથી નીકળે છે ત્યાં જલના લઘુ ન્દાનાં ન્દાનાં ઝરણાં હોય છે. તે સર્વ ઝરણાં ભેગાં મળીને વહેવાનું રૂપ લે છે અને તેમાં અન્ય ઝરણાં તથા બેઠાંઓ ભેગાં બળીને તે નદીનું વિસ્તારવાનું રૂપ લે છે અને તે સાગરને મળે છે. સાગરની પામેની નદીનું રૂપ ક્યાં અને નદીના મૂળનું સ્વરૂપ ક્યાં? તેમાં મહાન્ અન્તર છે તદ્દન્ આજ પણ ચાતુર્વર્ણી પ્રજામાં જૈનધર્મના પ્રાદુર્ભાવનું મૂળ વિચારનાં સામાન્ય ઝંઘુનું વદન સાગરો. પરન્તુ તે અનેક મહાપ્રભાવક મુનિવરો અને મૃદસ્થ જૈનોના વિચાર વદન ઝરણાં અને તેની તીવ્ર ભાવનાપ્રરત્તિ રૂપ બેઠાંઓથી ચારેવર્ણોમાં જૈનધર્મનો અવનાર રૂપ પુનરુદ્ધારનદી બલિષ્ઠમાં મોઢું રૂપ ધારણ કરે એ બનવા યોગ્ય છે. નાન જાનના બેદ-ભાવાભિમાનને દાગી સર્વ જાનિયોને પરિત્ર કન્ના સર્વવર્ણોની જૈન રૂપે એકવર્ણ કરનાર વર્ણ વ્યવસ્થામાં છતાં આ-માને પરમાત્મા તરીકે અવ-ભોજનાર જૈનધર્મ સર્વત્ર વિશ્વમાં ઉપર્યુક્ત ગુણ કર્મ વ્યવસ્થાયુક્ત વર્ણોં

સ્વાદ્વાદદૃષ્ટિ તો અનન્ત અને વિચિત્રપાત્રક છે. સ્વાદ્વાદદૃષ્ટિમય આત્માને કહેા જોરે લમે વિચિત્રતા સર્વ મનુષ્યોને સદ્વિગ્ધો આપવા સમર્થ થશેા. વર્તમાનમાં જ ધાયલી આગારની કદિમાં જૈનધર્મનાં રદરમો સમાપ્ત જાય તેમ નહીં. અન્યેવ વિશાલ તરદૃષ્ટિથી યોગિક ધર્માગાર અને જ્ઞાતવર્ણ-આરની વ્યવસ્થાને અવલોકીને તેને મંરણાગિત કરતા લડા આપતું જોઈએ. શરીર વિના આત્મા રહી શકે નહીં અને જમતનું તથા સ્વકલ્યાણ અરેખર મનુષ્ય શરીર વિના કરી શકે નહીં, તદ્વત્ કપયુક્ત વ્યવહાર વ્યવસ્થાએ સર્વે ધર્મરૂપાત્માનું શરીરમૂલ છે તે છતાં તેમાં રહી અદમ્ભમતા વિગ્ધાન ટલિએ જૈનધર્મરૂપ આત્માની કૃતિ કરી શકાય છે. એ પ્રભાએ અવલોકી કર્નવ્યવસ્થાજી ધાએા. અન્યાવશેા કથિનય ધલું છે પરન્તુ તે કપયુક્ત વિચારોને તદ્વિચારમાં લીન થતાં મહેજે ધ્યાનમાં સુજમે.

ઉપયુક્ત ચાર વર્ગમાં વૈર-માન, પરસ્પર એક ખીજનું અનુભ કરવાની શુદ્ધિ અને તેથી પ્રતિ, જડવાં, ખપપ્રતિ, દાર આદિ વ્યમનો-નો પ્રચાર, અજ્ઞાનતાનો પ્રચાર, સાધુમન્તપર દેવ, રમેગુજ અને તમેગુ-જની શદ્ધિ, ક્રિંસા, પાપમય ઝોજ વિગ્ધામ, કેગવધૂના પ્રચારનો અભાવ, સર્વજીવોનું શ્રેયઃ કરવાની શુદ્ધિની મન્દતા, પરસ્પર એક ખીજની સત્તાનો નાશ કરવાની પ્રતિ, પરસ્પર એક ખીજનું શુભ, ઉચ્ચ અને ગુણે દેખીને વધતી જતી છપ્પા અને તેથી સામાન્ય હેતુએને લેઇ ઝગડા અને પરસ્પર શટ્રુટ, અનુષ્ઠાનોમાં વધતી જતી શુન્કતા, પરસ્પર એક ખીજના દોષોને પ્રકટ કરવાની પ્રતિ, પરસ્પર એકખીજ વર્ગને દુઃખ દેવાની પ્રતિ, પરસ્પર સામાન્ય મતમેદોમાં મદાવિરોધ ઉત્પન્ન કરવાની કૃતિરજ્ઞા, મંબીરતાના બદલે શુદ્ધતાની શદ્ધિ, પરસ્પર મમાનતા માનવાને બદલે વિપ્રમતા, દયા, ક્ષમા, માર્દવતા, નમ્રતા, સરળતા, નિર્જોમના, સયમ, સત્ય, અધ્યયર્થ, ઉપ-કાર, નિષ્કામ પ્રતિ, સાદાચ્ચ, જ્ઞાનશિક્ષણ, દાન, આત્મભોગ દેવાની પ્રતિ, મેવા, ભક્તિ, ધ્યાન, તપ વગેરે સદ્ગુણોનો ચારે વર્ણમાંથી અભાવ જેમ જેમ થતો જાય છે. તેમ તેમ ચારે વર્ણના ગુણ ક્રમેાની અવ્યવસ્થા થઇને તેનો લોપ થતો જાય છે અને દેશ, ધર્મ અને આત્મસરલણ કરવાની શક્તિયોનો નાશ થતો જાય છે. પર્વતના શિખર પછી તુડી પડેલા અને કકડાડપ થએલ પથરના જેવું સર્વ પ્રકારની કન્નતિ છિન્નભિન્ન અવ્યવ-સ્થિત કાર્યો વગેરેનું છેવટે પરિણામ આવે છે અને તેથી અન્ય વિગ્ધતીવ દેશી મનુષ્યોના હસ્તે પરતંત્ર ગુલામ રહેતું પડે છે. જૈનોએ ચાર વર્ગની

વેના મોક્ષમાર્ગનું વાસ્તવિક જ્ઞાન સંપ્રાપ્ત થવું નથી. શ્રીસર્વગનીર રક્ષાએ ત્યાગી ગુરુની મહત્તા દર્શાવી છે અનેએવ આત્મજ્ઞાન અને પરમાત્મ મહત્તા પ્રાપ્તિ અર્થે મુનિ સદ્ગુરુને શરણ્યપણે સ્વીકારીને ચારે વર્ણના પુરુષો અને સ્ત્રીઓએ તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે પ્રવર્તવું જોઈએ. રામચન્દ્ર જ્ઞાનના અભાવે આત્મા તેજ અતુર્ગતિ રૂપ છે. આત્માને સમ્યક્ આત્મજ્ઞાન- પ્રદ મુનિ સદ્ગુરુ છે. અતએવ સર્વ વર્ણના મનુષ્યોએ મુનિવરોની સેવા કરી આત્મજ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર્યની પ્રાપ્તિ કરવા પ્રયત્ન કરવો. સાધુઓની સેવા ભક્તિથી વિશ્વ મનુષ્યોનું કલ્યાણ યાય છે. વાસ્તવિક ત્યાગી મુનિ- રાજે સર્વ વિશ્વ મનુષ્યોના પૂજ્ય નેતાઓ છે. તેઓની શ્રદ્ધા ભક્તિમાં વિશ્વ મનુષ્યોએ વર્તવું જોઈએ. વિશ્વની ઉન્નતિ, શાન્તિ અને તેમના વાસ્ત- વિક સુખના આધારરૂપ સાધુઓ છે એમ સાત્ત્વ માનવું એવું સત્યનું વાદ્ય વગાડીને વિશ્વવર્તિ મનુષ્યોને જાહેર કરવામાં આવે છે. ચારે વર્ણના મનુ- ષ્યોને ધાર્મિક ભાવનાના રમવડે પોષીને તેઓનું નૈનિક અને ધાર્મિક ઉચ્ચ જીવન કરનારા સાધુઓ છે. આચાર અને વિચારની ઉત્તમતાની સાથે મનુષ્યોને દિવ્ય સર્ષ્ટિમાં દિવ્યાત્માઓ તરીકે બતાવનાર મુનિરાજોને શૂદ્ર- રથોએ સ્વપ્રાણુભૂત માનવા જોઈએ.

સાધુ અને સાધ્વીઓના જ્ઞાન અને ચારિત્ર્યપર સર્વ મનુષ્યોની ઉન્નતિને આધાર મુકેલો છે. સાધુઓ અને સાધ્વીઓના સદ્વિચારો અને સદાચારોની વિશ્વપર જોટથી અસર થાય છે તેટલી અન્યથી થતી નથી. સાધુઓ અને સાધ્વીઓ એ આર્યના દેવ દેવીઓ છે. તેમના પર આર્યોની જ્યાંસુધી પૂજ્ય ભુદ્ધ રહેશે ત્યાંસુધી ભારતમાં આર્યત્વ સંરક્ષારો. ધર્માચાર્યો, સાધુઓ અને સાધ્વીઓથી વિશ્વને ધર્મનો અને ભાષા સાહિત્યનો લાભ મળે છે. શાસ્ત્રોના પ્રતાદને પ્રવર્તાવનાર સાધુઓ અને સાધ્વીઓની સેવા ભક્તિથી દેશાન્નતિ ખરી રીતે થઈ અને થશે એમ નિશ્ચયતઃ અવગણવું. સ પ્રતિ જે કંઈ ધાર્મિક માર્ગદર્શક શાસ્ત્રોનો અખૂટ ભંડાર છે તેના પિતા માતા ખરેખર સાધુ અને સાધ્વીઓ છે અને તે રક્ષણકર સાધુ અને ધર્માચાર્ય. - પ્રવચ વેમથી દેશની રક્ષા થઈ શકે છે. દેશની ભાવનાના કળના ધર્મના ભાવનાનું મૂળ ઉડું છે. અનેએવ ધર્મ સામાજ્યની એકતાના જુડાનને અનેક મનુષ્યો સ્વધર્મ રક્ષણાર્થે આત્મભોગ અર્પવા તત્પર બને છે. મામાન્ય મનમેદે કુમર, કલેશ, વેર આદિ કૃત્યન કરીને પરસ્પર એક બીજાનો નાશ કરવાને સાધુ- ઓએ પ્રયત્ન ન કરવો. મનમેદ સદિશવના ધાગ્ય કરીને પરસ્પર એક બીજાને

સંવત્ ૧૯૬૮ ની સાલના ઉદ્ગારરૂપ વિચારો.

સંવત્ ૧૯૬૮ કાર્તિક શુદ્ધ ૧ સોમવાર. ૨૩ મી
ઓક્ટોબર ૧૯૬૧. મુંબાઈ.

પ્રાતઃકાલમાં દેવદર્શન.

આરંભ વર્ષમાં કેવી રીતે વર્તવું તેનો વ્યાખ્યાનમાં ઉપદેશ દીધો.

સાધુના આચારો અને વિચારો કેવા જોઈએ તેનો વિચાર કર્યો.

નવીન વર્ષમાં સ્વેચ્છા અને પરોચ્છાનનાં કાર્યો મારાથી યાગ્યો !

મારિત્રની ઉત્તમ કોઠીમાં વિશેષતઃ સ્થિરતા યાગ્યો ! સદ્ગુરુ અને સત્પુરુ-
ષોની પ્રેમદષ્ટિનું પાત્ર ધર્યું ચકાવ તેમ સર્વ બાવરધા બને !

માનસિક દોષો અને કાવિક દોષોનો નાશ યાગ્યો ?

આત્મ શક્તિથી ખીસો.

મુંબાઈ સંવત્ ૧૯૬૮ ના કારતક શુદ્ધ ૨ મંગળ.

તા. ૨૪ મી ઓક્ટોબર ૧૯૬૧.

મનુષ્યના શુભ વિચારો અને અશુભ વિચારોનો આધાર આંતરિક
અને બાહ્ય સંયોગો પર પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. કરોડો કરોડો વિચાર કરીને,
યોગ્ય મનુષ્યોની પરીક્ષા કરીને તેની આગળ હૃદય ખોલવું. જગતના પ્રવા-
હમાં પ્રવાહિત મનુષ્યોનો ધણો ભાગ એકદમ ઉચ્ચ જ્ઞાનમાં પ્રવિષ્ટ થવાનો
નથી. મધ્યમ વૃત્તિથી જગતના મનુષ્યોનો મોટો ભાગ જ્ઞાનમાં પ્રવહે છે.
પરિપૂર્ણ જ્ઞાનદષ્ટિ પ્રાપ્ત કરવાનો ઉત્સાહ રાખવો, અને પોતાના અધિકાર
પ્રમાણે અન્ય જીવોની દયા ન દેવા તેથી તેઓના સંબંધે કંટાળવું નહિ.

સંવત્ ૧૯૧૮ કાર્તિક સુદ ૭ રવિ. તા. ૨૯ મી
ઓક્ટોબર ૧૯૧૧.

હે એતન ! અનેક સુપુરુષો અનેક પુરુષોના સમાગમમાં આપ્યો. તેં ધર્મ જોયું, અનુભવ્યું, હવે તો સારમાં સારમૂળ નિરૂપાધિ દયાના પ્રદેશમાંજ મગન કર્યા કર ! ! ! ધર્મ પ્રતિતિની ઉપાધિયોના ધણા સંબંધો તો પોતાની મેળે તું ઉભા કરે છે. તેમાં જો કે ઉપકારનો ઉદ્દેશ મુખ્યપણે છે. તો પણ નિરૂપાધિ દયા જળવાઈ રહે તેવી રીતે ઉપકારમાં પ્રવૃત્ત થઈને સ્વશુદ્ધ શુભોનું ધ્યાન કર્યા કર ! તથા નિરવય ક્રિયામાં પ્રવૃત્તિ કર્યા કર ! સાધુની દશામાં પ્રતિદિન હૃદય નિર્મળ અધ્યવસાયોના હેતુઓનું અવલંબન કરતો જા ! ઉપકારનો બાઈ હોય એ ન્યાયનો અનુભવ લાઇને પણ તું અખેદભાવે રહે. અનેક પ્રકારની વૃત્તિયોના ધારક મનુષ્યો સ્વકીય વૃત્ત્યનુસારિ વટે આચરે તો પણ તું મધ્ધરથ આવથી વર્તજો ! ધર્મનો પ્રચાર કરવા તારી અત્યંત શુભેચ્છા છે, કિન્તુ સર્વસાનુકૂળ સામગ્રી વિના હઠિહતોદયની સિદ્ધિ થતી નથી. જેન શુરૂકળ વિચારો દર્શાવવામાં તેં વધારાકિ પ્રપત્ન કર્યો છે. તું અને તે કર પણ તાત્કાલિક કૃષ્ણની ઇચ્છાથી ચિંતાના પ્રવાહમાં તણાતો નહિ. ધર્મના પ્રવૃત્તિ માર્ગરૂપ વ્યવહાર માર્ગમાં જેમ નિરૂપાધિ દયા રહે, તેવી રીતે પ્રવૃત્તિ કર અને અંતરમાં સદૃજ સમાધિનો ભાવના આવ. ઉદયથી ન હડે એવી કર્મના યોગે પ્રાપ્ત થએલી ઉપાધિઓને શાન્ત ભાવે વેદ અને માનસિક ચરતા ધારણ કર.

સંવત્ ૧૯૧૮ કાર્તિક સુદ ૮ સોમવાર. તા. ૨૦ મી
ઓક્ટોબર ૧૯૧૧. મુબાઇ.

સાધુઓનો અનેક નયથી ગર્ભિત ઉપદેશ હોય છે. કોઇ વખત કોઇ બાળતની મુખ્યતાએ ઉપદેશ દેવાતો હોય, અને કોઇ બાળતની ગૌણતા ઘટ હોય. કોઇ વખત ગૌણી જૂત વિષયને મુખ્ય કરીને ઉપદેશ દેવાનો હોય, ત્યાં શ્રોતાની પાત્રતા અને વક્તાના આશય આદિ દ્રવ્ય હોય કાલ અને ભાવની તારતમ્યતા વિચારતી. કોઇ વખત અમુક બાળતમાં નિશ્ચયની મુખ્યતાએ ઉપદેશ દેવામાં આવે છે. કોઇ વખત અમુક બાળતમાં વ્યવહારની પ્રમાણતાએ ઉપદેશ દેવામાં આવે છે. કોઇ વખત ક્રિયાની મુખ્યતાએ અમુક અધિકારીઓ પ્રતિ ઉપદેશ દેવામાં આવે છે. અને કોઇ વખત અમુક

સંવત્ ૧૯૬૮ કાર્તિક સુદ ૧૦ શુક્રવાર. તા. ૧ લી
નવેમ્બર ૧૯૧૨. મુંબાઈ.

કાલાખાના જિન મંદિરમાં રચાપેલી પ્રતિમાઓનાં ફરેન કર્યાં. મુંબ-
ઈમાં કોઈ વગેરેની જિંદગી પણ પ્રસંગોપાત રસતામાં જતાં દેખવામાં આવી.
પૂર્વે રાજગૃહી વગેરે નગરીયોની પણ સ્વ વર્જનાનુસારે અપૂર્વ શોભા દરો.
એમાં સંકે રહેલી નથી. આર્વાવર્તમાં પ્રેષિક જેવા જૈન નૃપતિઓનું સામા-
ન્ય પ્રવર્તણું હતું; સારે જૈનોનો મદાન અબ્યુલ્ય હતો. સમ્પ્રતિ એતાદશ
સમય જૈનોનો હોય તો જૈન ધર્મની કેવી જાહેરજાણી હોય તેનો સહેજ
ખ્યાલ આવે તેમ છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ કાર્તિક સુદ ૧૩ શનિવાર. તા. ૪ નવેમ્બર
૧૯૧૨. મુંબાઈ

છ આવશ્યકોનું સ્વરૂપ આજરોજ વ્યાખ્યાનમાં સારી રીતે યથામતિ
સમજાવ્યું હતું. તેણે અને અમૃત કિયાવડે છ આવશ્યક કરાવ્યો. એવી
જગ્યા નાનું મું. છ આવશ્યકોનું યથાર્થ સ્વરૂપ નહિ સમજવાથી અને
ગાંડીયા પ્રવાહપતિન મનુષ્યોની સાધ્ય સ્વ્ય દૃષ્ટિથી લોકોમાં આવશ્યક
ઉપર અરુચિ વધતી જાય છે, પણ તેથી જિજ્ઞાસુઓએ નહિ કંટાળતાં
આવશ્યકોનું સ્વરૂપ જાણીને કહેણી પ્રમાણે રહેણી રાખીને દરરોજ છ
આવશ્યકની કિયા કરવી જોઈએ. છ આવશ્યકનો ભાવ અને તેનો ઉદ્દેશ
ઉત્તમોત્તમ છે. જેમ જેમ આવશ્યક સંબંધી વિચાર કરીએ છીએ તેમ
તેમ તેની અપૂર્વતા અભિનવપણે બાસ્ત્યા કરે છે. મનુષ્યના આત્માને
ઉચ્ચમાં ઉચ્ચ બનાવવા માટે આવશ્યકોનું સ્વરૂપ છે. દ્રવ્ય આવશ્યક
કરતાં કરતા ભાવ આવશ્યકોનું પ્રતિદિન ઉચ્ચ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવા માટે
પ્રયત્ન કરવા જોઈએ. આત્મિકોન્નતિમાં પ્રવેશ કરવાને માટે આવશ્યકની
ઉત્તમતા જોઈથી વર્ણવીએ તેટલી ન્યુન છે. આવશ્યકોના યથાર્થ સ્વરૂપને
સમજીને જોએ આવશ્યક કરે છે તેઓના આત્માની ઉચ્ચતા યથા વિના
રહેતી નથી. મનુષ્યે શુદ્ધિ માટે છ આવશ્યક કરવાં જોઈએ. હંકયોગ, રાજયોગ,
નેતિકયોગ, મંત્રયોગ, ભક્તિયોગ અને જ્ઞાનયોગ, અધ્યાત્મ જ્ઞાન અને ઉત્તમ
સદ્ગુણો વગેરેનો છ આવશ્યકમાં સમાવેશ થાય છે. યમ, નિયમ, આસન,

પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિ આ આઠમ યોગનો પણ છે આવશ્યકમાં સમાવેશ થાય છે. શબ્દ અને ગતિનાયે તેમજ અનુભવાયે પૂર્વકે છે આવશ્યકોને અવગોળને અવદાર અને નિયંત્રણ પૂર્વકે છે આવશ્યક કરવાં. હજુ જુદાં દરેકજ આવશ્યક ક્રિયાવડે આત્મોન્નતિ કરવા દરેકજ બે વખત તેનો અભ્યાસ કરાવ્યું. આવશ્યક કરનારમાં મમતા, ભક્તિ, પ્રેમ, વેગવ્ય, શુભકિંત, વિનય, નૈનિકજગ, પ્રમાણિકતા, પારપરિ-ત્યાગ, આત્મભાવ, દેહમમત્વત્યાગ, લગ્નગાન, ધૈર્ય, અને બદિરાત્મ શુદ્ધિનો સામ આદિ યુગો પ્રકટવા જોઈએ.

સંવત્ ૧૯૬૮ કાર્તિક વદ ૨ છુદ્ધ. તા. ૮ મી નવેમ્બર ૧૯૧૧. સુખાષ્ટ.

દરેકજ મનુષ્યોને જોઈ દેવા માટે વ્યાખ્યાન વાંચ્યું, પણ જોઈએ તેવી તેમના આચાર વિચારો જોતાં વ્યાખ્યાન અજળી પ્રાપ્ત વિશેષ અમર થઈ હોય તેમ સાગ્યું નથી. આનુ કાંઈ એ છે કે તેઓ શાકીઆ પ્રવાદની પેઠે વ્યાખ્યાન અવળું કરે છે, અને વ્યાખ્યાન અનુ કર્યા પછાત તેનું વારંવાર મનન કરતા નથી, તેથી શિક્ષાપર થએલી ગટિની પેઠે તેમના મન પર થએલી અસર હઠીવાર પછી જુમાઈ જાય છે. અવળ તાદ મનન કરવું જોઈએ. આકાશમાથી થએલી ગટિને તજાવ વજેને પાંધી તેમા સ્વદવાથી દુષ્કાલના સમયમા જળની અમ્લ સમાન કિમત ગણાય છે, તેવી રીતે ઉપદેશ અવળને હૃદયમાં ધારી રાખીને તેના હૃદયમાં મરકારો પાડવાથી શુદ્ધિપદેશ વિરહમાં યુક્તો ઉપદેશ તાજે રહે છે, અને તેથી રાગદ્વેષને ઉત્પન્ન થતા પારી શકાય છે. આજ અનુભવ એક કારણથી થઈ આપ્યો છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ કાર્તિક વદિ ૩ શુક્રવાર. તા. ૯ મી નવેમ્બર ૧૯૧૧. સુખાષ્ટ.

અન્તરુ મુખશતિ જેની થાય છે, તેનું મન આનન્દથી ભસ્ત બને છે અને નિરપેક્ષ ભાવમાં એટલું બધું ઉડુ હિતરી જાય છે કે તેની આગળ મનાકિંતની કંઈ કિમત બાસતી નથી. નિરપેક્ષ સ્વર્ણજગત્ નિરપેક્ષીને

જમત તુલ્યસમાન બાસે છે. આવી માનસિક દશા ઘણી વખત આવે છે. છતાં વ્યાવહારિક વિદ્યેષોથી અને ધર્મનાં કાર્યો કરવામાં દાક્ષિણ્યથી આવેા બાવ સદાકાલ રહેતો નથી. અર્થાત્ તેમાં કંઈ મંદતા આવે છે. તે મંદતા ટાળવામાં હવે અન્તઃકરબુથી પ્રયત્ન કરવાનો નિશ્ચય કર્યો છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ કાર્તિક વદિ ૬ શનિવાર. તા. ૧૧ મી
નવેમ્બર. મુંબાઈ.

જૈનધર્મ મંબાઈ પત્રો કાઢનારાઓ જો એક ખીજ ઉપર આક્ષેપો કરે તો ખરેખર ! જૈનધર્મની અવનતિ યદ્ યદ્. પત્રકારોએ મગતી બાજ-
તોમાં સંપ કરીને સાલવું જોઈએ. અને જે બાજતો મગતી ન આવતી હોય તે બાજતમાં પરસ્પર પત્રકારોએ દલીલ આપીને પોતાના વિચારોને ગંભીરપણે ચર્ચવા જોઈએ. અને બક્તિ નિંદા આદિ દોષોથી દૂર રહીને ઉદારભાવથી ધાર્મિક વિષયોને ચર્ચવા જોઈએ. હાલમાં પત્રકારો પોતાના મૂળ ઉદ્દેશને સાચવીને આમાજિકોત્થાન કરવા જેવો જોઈએ તેવો પ્રયત્ન કરતા નથી. પત્રકારોમાં ગંભીરતા ઉદારતા, જ્ઞાનુભાવ, શુદ્ધચેત્ત, હિતમતીતિ, વિશ્વાગમ્નિ, અને અન્યોની સાથે સંપ જાગવવાની ચક્તિ આદિ સદ્ગુણો હોવા જોઈએ. પત્રકારોએ સ્વાર્થ દષ્ટિનો ત્યાગ કરવો જોઈએ; અને પરમાર્થ બુદ્ધિથી ભેખો લખવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આ જમાનામાં સંકેચિત્ત દષ્ટિનું રાજ્ય ચાલવાનું નથી. જ્ઞાનના જમાનામાં વિશ્વાગ દષ્ટિનું રાજ્ય પ્રવર્તે છે. જેનો જમાનાને અનુસરી જેનામગોને અવિરોધી એવી વિશ્વાગ દષ્ટિને ધારણ કરવો તો ઉત્ક્રાન્તિના જમાનામાં અન્યધર્મો પ્રભુ-
ઓની સાથે સ્પર્ધામાં ટકી ચકશે, અન્યથા જેનોનો વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક અઘ્બુદયનો સભવ નથી.

બાવ ઉમ્મન ધાય છે. ધૃતસામાયક, સમ્યક્સસામાયક, દેરાચિરતિ સામાયક, અને સર્વચિરતિસામાયક, આચાર સામાયયિ ઉત્તરોત્તર અત્યંત સુખની પ્રાપ્તિ કરાવનારાં છે.

કેટલાક સાધુઓના રાગી બનેલા અને જેનકુળથી બનેલા માવકો અધ્યાત્મસાધના લેખો લખવાથી એકાન્તે નિમ્મયવાદી આદિ આલેખો કરીને લોકોની રૂચિ હઠાવવા પ્રયત્ન કરે છે અને નિન્દાની મહીનતાથી પોતાના આત્માને મહીન કરે છે, તે દેખીને તેઓના ઉપર ખરેખર અન્તઃકરણથી કરુણાભાવ ઉદ્ભવે છે, તેઓનું શ્રેય શાઓ ? ઉત્તમ વ્યવહાર અને અધ્યાત્મ દષ્ટિ એ બેની આવશ્યકતા સ્વીકારું છું. ઉત્તમ ધર્મ વ્યવહારમાં પ્રવૃત્તિ કરવી. એકદમ ઉત્તમ વ્યવહારની ક્રિયાઓ પ્રાપ્ત ન થાય તેથી કંટાળતું જોઇએ નહિ. દોષ લાગે છે અને ઉત્તમ વ્યવહાર ધર્મની આચરણ થઇ શકતી નથી. એમ કહી દીધા બનીને ધર્મ વ્યવહારની પ્રવૃત્તિ મૂકી ન દેવી જોઇએ. હૃદયમાં નિમ્મય દષ્ટિ ધારણ કરવી. આવી વીતરામ ઉપદેશ શેલીથી પ્રરૂપણ કરતાં કોઇ આલેખ કરે વા નિન્દા કરે તેથી મનમાં ખેડ ઉત્પન્ન થતો નથી. સાપેક્ષ નયવાણીથી બોધ દેતાં, અને સાપેક્ષ પુદ્ગિથી પ્રવર્તતાં, નિર્મયત્વ હૃદયમાં છે. વીતરામની આગાએ ધર્મ છે.

સંવત્ ૧૯૩૮ કાર્તિક વદ ૧૨ ગુરુવાર. તા. ૧૬ મી

નવેમ્બર ૧૯૧૧. સુબાઈ.

માવકોની શક્તિભૂતતામાં કસાધને સ્વતંત્રતાનો ત્યાગ કરવો નહિ, અને રત્નત્રયીની આરાધના માટે, વિચાર અને આચારમાં એક રેકથી પ્રવૃત્તિ કરવી તથા દુઃખ વેડીને સત્યતત્ત્વનો ઉપદેશ દેવો. તથા કોઈની અપવાદ વિના આરિત્ર માર્ગમાં સ્પૃહા રાખવી નહિ, એવી પૂર્વના કરતાં હવે ઉત્કટ પ્રતિજ્ઞા આજરોજ કરવામાં આવે છે.

સંવત્ર ૧૯૬૮ ક્રાંતિક વદ ૧૨ મુકવાર તા. ૧૭ મી
નવેમ્બર ૧૯૧૮. મુઆબ.

પ્રમુ ભક્તિનાં માવનો મંવત્રી વિચાર કરવામાં આવ્યો. પ્રમુ ભક્તિનું
જે સ્વરૂપ અત્યોચિ છે. અને જે માવનમાં સનેવા ભાવાર્થમય પોતાના
હૃદયને બનાવે છે. અને પ્રમુ ભક્તિના પાત્ર રૂપ બને છે. તેજ પ્રમુ
ભક્તિનાં સ્વરૂપો ગાળને તે તે ઉદ્ગારો દ્વારા પોતાના આત્માની ઉમ્મતિ
કરી શકે છે. શ્રીમદ્ આનન્દપત્નિ શ્રીવૃદ્ધિવિજયવલ્લભ ઉપાધ્યાય અને
શ્રીમદ્ દેવચંદ્રકૃષ્ણ પ્રમુનાં સ્વરૂપો ખરેખર અન્તર ઉદ્ગારમય છે. તેથી
સ્વરૂપોના માનારાઓ તે તે સ્વરૂપોમાં મુખારોના ઉચ્ચ ભાવાર્થને અત્યો-
ધીને ગાય નો પોતાની ઉચ્ચ પરિબુતિ કરી શકે. જે સ્વરૂપ બોલવામાં
આવે તે સ્વરૂપના ભાવાર્થના રમમય હૃદય થઈને શ્રેષ્ઠ. કન્યા જેવી
પરિબુતિથી શબ્દો દ્વારા સ્તુતિ કરી શકે તેથી પરિબુતિનો અર્થ યાવ તોજ
તે સ્વરૂપ વા સ્તુતિની ઉત્તમતાનો ખ્યાલ આવે છે. અને પોતાના
આત્માની મુદ્ધ પરિબુતિ યાવ છે આ ન મંવત્રના એક પ્રમુ જની નામ
એટલા વિચારો પ્રકટે છે દાલમા માવની પ્રમુ ભક્તિની રખાતિમાં માન
અને તન્મયરૂપિ થવાની મુખારખા થી ને. અ.

સંવત્ર ૧૯૬૮ ક્રાંતિક વદ ૩૦ મામવાર તા. ૨૦ મી
નવેમ્બર ૧૯૧૮ મુઆબ.

કાષ્ઠપત્ર મનુષ્યને ઉપકાર કરવા નો અત્યવશ નહિ નમ્બવાથી અને
પ્રતિજ્ઞાનો નહિ મેવાથી આત્માની પ્ર. કીન ઉચ્ચ સ્વરૂપ યાવ છે તેનો
દીર્ઘ વિચાર કર્યો. પોતાના અધિકાર પ્રમાણ પરિપક્વતાના કાળો કરવા અ
વેદાન્નિધિઓ કમપોષ છે. અને જોતે નો દુઃકાર લાગે છે પરિપક્વતાના કાળો
પ્રતિબિંબ કરવા પણ તેના પ્ર. મા કાળો નો નામ આ. નકાન
મદાત્મક જોએ નિપાદન કર્યો. ઉચ્ચ પ્ર. નુમતિ અદત
પ્રમાણ વર્તમાનમાં આવ્યો. શક છે નકામાના નામો કાળો નામ નકામ
પરોપકાર કરખાને વ્યસનની પેઠ મન રાખી અને કાળોની આદર છે.

સંવત્ ૧૯૧૮ માગશર સુદિ ૧. તા. ૨૨ મી
નવેમ્બર. ૧૯૧૧ સુબાહ.

સાધુઓએ વસોની ઉપાધિ ધણી ન રાખવી જોઈએ. મુછા પરિ-
ગ્રાહો યુક્તો નાયપુત્તેજ તારૂણા મૂઝાં એજ પરિગ્રહ છે. એમ શ્રીમદ્
મહાવીર પ્રબુએ કર્યું છે. આ વાક્ય નિશ્ચયનયનું છે. બ્યવહારનયને
માન આપીને જેમ જેમ અદ્ય પરિગ્રહ ધારણા કરાય તેમ તેમ પ્રતિ
કરવી જોઈએ. દાસમાં વસોની પ્રિયતામાં કેટલાક સાધુઓ પ્રત્યે યદને
ઉપધિને ઉપાધિ રૂપે ફરવી નાંખે છે. બલિયમાં પણ જો આ પ્રમાણે
પ્રતિ રહેશે તો સિધિલાચાર થવાનો બચ રહે છે.

સંવત્ ૧૯૧૮ ના માગશર સુદ ૩ શુક્રવાર. તા. ૨૩ મી
નવેમ્બર. ૧૯૧૧ સુબાહ.

જૈન સાધુઓનું ઐક્ય થવામાં ધણા વિરોધ નડે છે. ઐક્ય થવાથી
કેટલાક સાધુઓ સિધિલાચારી થઈ ગયા છે, તે પણ સુધરશે. ઉદ્યમ છતાં
પણ અન્ય કારણોની સામગ્રીના અભાવે સાધુઓનું ઐક્ય થઈ શકતું નથી.
ઉચ્ચ આધ્યાત્મિકતા અને કદાચદ ત્યાગત્વ હોય તો સાધુ વર્ગનું સંમે-
લન થઈ શકે. દાસમાં તો સાધુવર્ગમાં કાંઈ ફેરફાર પ્રાચીન અને નવીન
વિચારોના નામે કંઈક ધર્મ કવેચ ચાલે છે. અવાપિ પર્વત માધુર્યા
ચારિત્રની ઉત્તમતાએ પોતાનું ઉત્તમત્વ દર્શાવી રહ્યા છે. પરંતુ હવે અને
સ્વમતામદ્યથી સહુચિત્તરૂપિથી કેટલેક ફેરફાર સાધુઓમાં પરસ્પર વૈમનરય
ઉત્પન્ન થયું છે. તેને દાગવામાં જો નહિ આવશે તો સાધુઓનું અપઃપનન
થાય એમ આશંકા રહે છે ગમ્મતા અને મધના જામા-જોને નિયમિત,
સરકારિત અને ઉચ્ચ કરવામાં આવશે તો પ્રાયઃ સર્વેશિમાધુઓની
ઉત્તિ થશે આ સંજ્ઞાથી સાધુઓને કહેવાનું છે. મમાગમના આવનારને
મધુઓની કુલ ન અને માધુઓના સંપન્ના ને એ ત વિચારો આવવાનો
નિમિષ કરતામાં આવે છે

માગસર સુદ ૩ શુક્રવાર. તા. ૧૬ મી. મુળાષ્ઠ.

સમાધિનાં રથાનો સેઆ વિના સમાધિની પ્રતિ થતી નથી. વીજ આસમાધિ રથાન ગણ્યા છે. મોદનીય કર્મના ઉપયોગ અમમાધિ થાય છે. આત્મજ્ઞાનના ઉપયોગ વિના અમમાધિનો નાશ થઈ શકતો નથી.

સંવત્ ૧૯૬૮ માગસર સુદ ૪ શનિ. તા. ૨૫ મી
નવેમ્બર ૧૯૧૨. મુળાષ્ઠ.

ઐતિહાસિક જ્ઞાન મેગવચાથી વાચકોની વિશ્વાસ દૃષ્ટિ થાય છે. એમ હૃદયમાં અનુભવ આવ્યો. સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓને પ્રાચીન તથા અર્વાચીન ઐતિહાસિક જ્ઞાન મેગવચુ જોઈએ. જૈનમાર્ગેને તો પ્રાચીન તથા અર્વાચીન ઐતિહાસિક જ્ઞાન અવરજ મેગવચુ જોઈએ. દુનીઆમાં જોઈલા ધર્મ આસે છે, તેના આગેવાનોએ કેવી રીતે કેવા સંયોગોમાં કેવા પ્રકારના વિચારથી ધર્મ પ્રવર્તીઓ તે ઐતિહાસિક પુસ્તકોથી અવખોધાય છે. દેશ, ધર્મ અને રાજ્ય વગેરેના ઐતિહાસિક જ્ઞાનથી સકુચિત દૃષ્ટિનો નાશ થાય છે. ગીતાર્થ ગુરુનુ અરજબન કરી ઐતિહાસિક પુસ્તકો વાંચવાથી ધર્મ જહામાં મસિનતા પ્રાપ્ત થતી નથી. પ્રાચીન તથા અર્વાચીન જ્ઞાનમાં પુસ્તકો વાંચીને મનુષ્યો મનોદર્શિત પ્રમાણે સાર ને ચી શકે છે. સમ્યક્ દૃષ્ટિ જીવેને સવચુ પરિજીમે છે. અને જૈન ધર્મનો પ્રચાર કેવી રીતે કરવો તેના ઉપાયો પણ જ્ઞાનમાં રખાઈ જાય છે. અને સમય સુચકગુણની પ્રાપ્તિ થાય છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના માગસર સુદ ૧૦ શુક્રવાર. તા. ૧ હી
ડીસેમ્બર ૧૯૧૧. મુળાષ્ઠ.

રાજકીય ધર્મની ઉન્નતિ થાય છે તેટલી અન્ય ધર્મની ઉન્નતિ થઈ શકતી નથી. જ્યારે જૈન ધર્મ ભારતવર્ષમાં રાજકીય ધર્મ હતો ત્યારે તેનો પ્રચાર પણ દેશોમાં થયો હતો. હાલ જે ધર્મો રાજકીય તરીકે દેખાય છે તેનો પ્રચાર પણ દેખવામાં આવે છે. જૈન ધર્મ રાજકીય બની રહ્યો નહિ

તેમાં જેનો અને જેનાચારોની દીર્ઘ દૃષ્ટિનો વા વિચાર દૃષ્ટિનો વા આત્મ-
બળનો વા ઉદાર વિચારનો અભાવ અથવા આત્મને ભોગવવાનું સામર્થ્ય
ઘટ્યું હોય એમ દેખાય છે. જેન ધર્મને રાજકીય ધર્મ બનાવવામાં દબ્ય,
દ્વેષ, કાલ, અને કાવથી આચારો તથા વિચારો કરવાની જરૂર પડે છે.
જાનાનાને નહિ ભોળાજનારાઓ આવા વિચારોને ક્યાંથી કરી શકે ? જે
કરી શકે છે તેવા જેનો અર્થ છે તેથી સમુદાયમાં તેઓનું જોર પ્રવર્તતું નથી.

સંવત્ ૧૯૬૮ મૃગશીર્ષ શુક્ર ૧૨ ને રવિવાર. તા ૩ ૭

હીસેમ્બર ૧૯૧૧. મુંબાઈ.

નૈતિક વ્યવહારની આચરણ આદર્શો વિના આર્થ દેશમાં જન્મેલાઓ
પણ સત્ય આર્થતંત્રથી વિજૂલિન થતા નથી નૈતિક વ્યવહારબદ્ધ રાજ્ય બંધા-
રજૂથી આંજલ લોકોએ બારતબ્રમિનું રાજ્ય પ્રાપ્ત કર્યું છે. નૈતિક વ્યવ-
હાર પ્રમાણે વર્તવાને માટે ઉત્તમ જ્ઞાન વિના એક પગલું પણ આગળ
ચાલી શકાય તેમ નથી. ઉત્તમ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે અનેક ઉત્તમ વિદ્યા-
નોના ઉત્તમ મનોના પાયાન જોઈએ, જે દેશમાં નૈતિક વ્યવહારની સિધ્ધિ-
ક્ષતા થાય છે. ત્યાંના મનુષ્યોમાં અચાન્તિનો પ્રવેશ થાય છે. નૈતિક વ્યવહાર
વિના એક બીજા દેશના મનુષ્યો પરસ્પર સંપત્તિ સાંકળમાં યોગ્યપણે રદી
શકતા નથી. સિદ્ધિ રાજ્ય બંધારણમાં નૈતિક વ્યવહાર પ્રજ્ઞાલિકા
વિશેષતઃ દેખવામાં આવે છે. જેન ધાર્મિક વ્યવહાર બંધારણમાં પણ સર્વ
મજબૂત મનુષ્યોને સાંકળના આંકડાની જેડે એક સાથે રહેવામાં નૈતિક
વ્યવહાર બંધારણ ઉત્તમ બાંધવામાં આવે તો જૈનોનો ઉદય થાય !

સંવત્ ૧૯૬૮ મૃગશીર્ષ શુક્ર ૧૩ દીપાવાર.

તા ૪-૧૨-૧૯૧૧. મુંબાઈ.

પરમાત્માઓને સામરસ્યમીરા એ પદ્ધતિ સત્તવામાં આવે છે
પણ સત્તવાકારે સામરની જેડે મબીર એવો પરમાત્માનો મબીર શુદ્ધ પ્રાપ્ત
કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આવશ્યક પ્રાપ્ત કરવામાં પણ એકવીસ

ગુણગાંધી પ્રથમ ગંભીર ગુણને પ્રાપ્ત કરવો જોઈએ. ગંભીરગુણ પ્રાપ્ત કર્યા વિના આવકર્મની પ્રાપ્તિ થતી નથી, ત્યારે સાધુધર્મની પ્રાપ્તિ ખરેખર ગંભીરગુણ પ્રાપ્ત કર્યા વિના કર્યાંથી થઈ શકે. ગંભીરગુણને પ્રાપ્ત કરવો એજ સાધ્યજિહ્વા લક્ષ રાખીને સામરવરગંભીરા એ પદથી પરમાત્માઓની સ્તુતિ કરવી જોઈએ, ધર્મરત્ન પ્રકરણમાં આવકર્મણ પ્રાપ્ત કરવા માટે ગંભીર ગુણથી આગળ ચડવું જોઈએ એમ સ્પષ્ટ દર્શાવ્યું છે. ગંભીરતા ગુણ મનુષ્યો ખરેખર મનુષ્યત્વને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. ગંભીર ગુણ વિના આયકર્મની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી. શ્રી સર્વજ્ઞ વીરપ્રભુમાં પોતાની પાસે રહેલા દુર રહેલા સર્વ જીવોના દોષોને જાણના હતા. પણ કદિ ઠાઠના દોષોને કહેતા નહોતા. ગંભીરતા વિના ગુણજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થતી નથી. જેનું હૃદય સમુદ્રના જેવું ગંભીર નથી તે અનેક ગુણોનું બાજન બની શકતો નથી.

સંવત્ ૧૯૬૮ મૃગશીર્ષ શુક્ર ૧૪ મ ગજવાર

તા. ૫-૧૨-૧૯૬૬. મુબાઇ.

મનુચિંચનિસ્તવ સુવર્ણ મનન કરવાયા પરમાત્માએ ઉપર પ્રેમ પ્રકટે છે, અને બક્ષિની પ્રાપ્તિ થાય છે. બક્ષિના અધિકારી ઘણેજ મનુષ્ય સમતાવાવરણ સામાયિક કરવાનો આધિકાર પ્રાપ્ત કરી શકે છે. બક્ષિથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે, અને તેથી સમતામાત્મા પ્રવેશ કરી શકાય છે. તીર્થકરોના પર જેની પ્રેમ લક્ષણો બાંહેબ જેની પ્રકટી નથી તે મનુષ્ય સામાયિક આવસ્થામાં પ્રવેશ કરી શકતો નથી, અને કદાચ સામાયિક અધિકાર કરે છે તો પણ મનની સમતાતાને દૂર કરી શકતો નથી.

સંવત્ ૧૯૬૮ના મૃગશીર્ષ વદ ૫ રવિ

તા ૧૦-૧૨-૬૬. મુબાઇ

પ્રજ્ઞાની મનિ દ્વારા પ્રજ્ઞાના મુનેનું સ્વરૂપ કરીને તેના મુને પ્રકટાવવાનો મુખ્ય લક્ષ્ય પૂર્ણની પ્રજ્ઞાવિજ્ઞાના છે. તત્ મનથી મુદ્ધ વિચારોને દર્શાવી સૂચ દર્શાવેલી પૂર્ણ વિચારનું પ્રતિપાદન કરું.

કેવલજી પામેલા વિદ્યાર્થીઓને હેતુ પૂર્વક ઉપદેશ આપવાથી તેઓ તુર્ત ઉપદેશનો સાર ખેંચી શકે છે. અને પોતે જે વિષય જાણે છે, તે અન્યને સારી પેઠે સમજાવી શકે છે એમ અનુભવ થયો.

મહાર.

* X X X X

સંવત્ ૧૯૬૮ ના માગશર વદિ ૧૩ સોમવાર.

તા. ૧૮-૧૨-૧૯૬૮. ભાઈદેર.

આત્માની શક્તિથી ખીલવવાને માટે ઉત્તમ પુરોનો સંમતિની જરૂર છે. બાહ્યાવસ્થામાં શુભાચાર્યનારક અનુષ્ઠાના સદવાસમાં રહેતું જોઈએ. અને વિચારશક્તિ ખીલવવા જ્ઞાની અનુષ્ઠાના સદવાસમાં રહેતું જોઈએ.

કુવા અગર સરોવરમાં પડેલા અનુષ્ઠ ઉપર ઘાતું પાણી ફરી વળે છે. તે પણ તેને ત્રિલકુલ જોળે લાગતો નથી. પણ એક ઘડો પાણી મસ્તકપર લઈએ છીએ તો બાર લાગે છે. તે પ્રમાણે અનુષ્ઠ અદંત્ય વિના મર્વ કાર્ય કરે છે તો તેને બાર દુઃખ લાગતું નથી પણ પોતાના ઉપર અદંત્ય મમત્વ કદાપિને ફરે છે તો તેને દુઃખ લાગે છે.

આચાર વિચાર સંબંધી હૃદયમાં અશુભ સંસ્કાર પડ્યા પછાત હૃદયમાં આચાર વિચારના શુભ સંસ્કાર પાડવાનો અભ્યાસ ધોળો જો ન સેવાય તો આચાર અને વિચારમાં ફેરફાર થઈ શકતો નથી. પારાનું સુવર્ણ બનાવતું એ કાર્ય જેટલું દુષ્કર છે, તેટલુંજ અશુભ સંસ્કાર પડ્યા પછી શુભ સંસ્કાર પાડવાનું કાર્ય છે. બાહ્યાવસ્થાથી અમુક આચારો અને વિચારોના શુભ સંસ્કારો હૃદયમાં પડવાથી દાઝ આવી દસા અમુક ગુણોની અપેક્ષાએ પ્રાપ્ત થઈ છે. ઉચ્ચ ગુણોના હૃદયમાં સંસ્કાર પાડવાનું કાર્ય અનુક્રમે કપારાંતો અભ્યાસ મેલવની આત્મવ્યક્તિ મીઠીક ધું. જે જે દુર્ગુણોના સંસ્કારો હૃદયમાં પડ્યા બનેલા પડે છે, તે તે દુર્ગુણોનો હૃદય નાશ કરવા નિશ્ચય કરે.

* X X X X

સંવત્ ૧૯૬૮ માગશર વદિ ૧૪ મંગળવાર તા. ૧૯-૧૨-૧૧

અમદા.

દિનમ શુભ રિવાજોને દિનમ વિચારોની મરતિ થાય છે તેા એક બીજાને અપૂર્વ રસ પડે છે. સમાન વિચારોનો પરસ્પર મેળ થાય છે. ને સમાન વિચારોનું અભિપ્રાયમયુ જગ વળે છે. પરસ્પરને સાદાવ દેખામાં સમાન વિચારો પોતાની ઘટિને વાપરે છે સમાન વિચાર અને આચાર વિના પરસ્પરના મન મળતાં નથી. મનુષ્યો પોતાના મમાન વિચારોની શોધમાં હો છે, અને તેઓની સંમતિથી જ્ઞાનન અનુભવે છે. તેમજ પોતાના મરખા વિચારોને ઇત્તમ કરી જ્ઞાનની સમજનાનો અનુભવ ને છે. સમાનતાવિધી પરસ્પરનો દિવ્ય પ્રેમ ખીચતો જાય છે. જેમા રતાર્થતામ, પરમાર્થત્વ, યાત્રિ, અપાઘ, હૃદયાગ અને હારમાવ દેવ છે તેમ મનુષ્યો દિવ્ય પ્રેમની સાદિમા પ્રાંચ કરવાના અભિચારી અને છે.

પ્રમુખતિમાદ્વારા પ્રમુખર્ષિ કરવાયા પ્રેમ, દયા, ભક્તિ, મેવા અને સંન્યાસતા વગેરે ગુણો પ્રકટી થકે છે. જે પ્રમુખતિથી નીતિ, પ્રેમ અને દવાદિ પ્રતોમાં પ્રવેશાય છે તે પ્રમુખતિના આરાધના મલાકાત કરતી જ્ઞેષ્ઠા. મેવના જેવી ભક્તિથી મોદયુગ્મજની પેઠે ગુણાનુ આકર્ષણ થાય છે. દિવ્યપ્રેમ, દયા અને સત્ય પ્રકટવા માટે એકલ મમજગુ કે પ્રમુ ભક્તિમા પ્રવેશ કરાવે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ માગશર વદિ ૦)) શુધવાર. તા ૨૦-૧૨-૧૧.

અગાસી.

મનનીવ ગાધાઓ સમતિ તક વાળી

દગસમયેમિ દગદવિગ્રહસ વદુમા વિહુતિ ઉપાયા ।

ઉપાય સમા વિગમા વિદ્યો ઉસ્સમગ્ધો નિગ્રમા ॥૫૦॥ (દિકાંઢ)

કાલો સહાય નિવમો પુણ્યકથ પુરિસકારણંગતા ।

મિલ્લત્ત ને વેયમો સમાસમા હાંતિ સમ્મત્ત ॥ ૫૩ ॥ (દિકાંઢ)

નરિય ન નિશ્ચા ન કુણદ કયં ન વેણદ નરિય નિશ્ચાણં ।

મોક્ષો વામો નરિયર્ય છ મિલ્લત્તસ્ત ટાણાદં ॥૫૪॥ (દિકાંઢ)

નહુ સાસનમત્તી મિત્તપ્પણ સિદ્ધંતજ્ઞાણમ્મો દોર ।
 નવિ ઘાણમ્મોઝ નિયમા પત્તવણાનિવિઠ્ઠિમ્મોનામ ॥૬૩॥ (દ્વિકાંઠ)
 ચરણકરણપ્પહાણા સત્તમયપરસમયમુલ્લઘાપારા.
 ચરણકરણસ્સ સારં નિવ્વડયન્નુદ્ધં ન યાણંતિ ॥૬૪॥ (દ્વિકાંઠ)
 જેણ વિણા લોગસ્સવિ યવહારો સઘ્વહા ન નિદ્વયદ્ધ ॥
 તસ્સમુવણેકગુરુણો નમો અણેગંતવાયસ્સ ॥૬૫॥ (દ્વિકાંઠ)
 સિદ્ધં સિદ્ધદ્ધાણં ટાણમ્મણોવગ્ગ મુદ્ધં ઉવગયાણં ।
 કુસમયવિસાસણં સાસણં જિણાણં ભવજિણાણં ॥ ૧ ॥
 મંગલાગરણુ.

સંવત્ ૧૯૧૮ પોશ ચુદ્ધિ ૧ ચુરપાર તા. ૨૧-૧૨-૧૧.
 સોપાસા.

શરીરને દૈનિક બદાર કાર્યમાં યોગ્યવાથી દાનિકારક પરિણામ આવે છે. શરીરની આરોગ્યનાથી ધર્મની આરાધના કરી શકાય છે. અને મનો યોગની સાનુકુળતા પણ રહે છે. શરીરયોગમળ કાય ન યાય તે પ્રમાણે ઉપયોગ રાખીને પ્રશ્નિત કરવી જોઈએ. દૈનિક શરીર વિના ધ્યાન સમાધિમાં પણ વિશેષતઃ પ્રવેશ થતો નથી. શરીરમળ ખીજાં તેને તેને સાચવવું તેમજ તેને ધાર્મિક કાર્યોમાં ઉપયોગ કરવો એજ ઉત્તમ મનુષ્યોત્ત્ કર્તવ્ય છે. શરીરના વીર્યને સાચવવાથી શરીરની દૃઢતા કાયમ રહે છે, અને શરીર વીર્યરક્ષણરૂપ બ્રહ્મચર્યથી આંતરિક બ્રહ્મચર્યની પ્રાપ્તિમાં મોટી મદદ મળે છે. શારીરિક નિરોગતા કાયમ રહે તે માટે શારીરિક સાસ્ત્રોત્ત્ જ્ઞાન કરીને યથાશક્તિ અધિકાર પ્રમાણે શારીરિક નિરોગતા રહે તેવા ઉપાયોને યોગ્યતા જોઈએ. શારીરિક યોગથી માનસિક યોગત્ત્ રક્ષણુ યાય છે. શારીરિક, વાચિક અને મનોયોગ એ ત્રણમાંનો મને તે યોગ પોતાના કાર્યમાટે ઉત્તમ છે.

શ્રમનારાય સધયજી વિના કેવલજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થતી નથી. આજ શાસ્ત્રવચનથી જ્ઞાનને ધણો અનુભવ મળે છે. અને તેથી તેને શારીરિક બલ ખીજવવાત્ત્ રદ્ધત્ત્ સમજાય છે. માનસિક શક્તિ પણ શારીરિક નિરો-

મના અને શારીરિક જગ વિના ધાર્મિક કાર્યો કરવાને સક્તિમાન થતી નથી, માટે વીસ વર્ષ પર્વત યજ્ઞચત્રોત્રગમાં રહીને શારીરિક, જગ પ્રાપ્ત કરે તેની બાળકોને સમવડતા કરી આપવી જોઈએ.

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૬૮ પાપ મુદિ ૨ શુક્રવાર તા. ૨૨-૧૨-૧૨.

પાસગઢ.

વિચારજગ વિનાના આચારોમાં સરસિકના અનુભવી શકાતી નથી. આચારોનું જગ સમજવનારા વિચારો છે આચારોનું પૂર્ણ જ્ઞાન લીધા વિના આચારોને આચરનારા પુરોગા સુષ્ટતા, જડતા અને ગાડરીઆ પ્રવાહની કિચા જોવામાં આવે છે. કિચાઓ વા આચારોનો એક અર્થ છે. દ્રવ્ય, સ્વેચ, કાષ અને વાવથી કિચાઓનું રસ્ય અરજોધનું જોઈએ. આચાર નહીના આચાર જેવા છે. અને વિચારો મેધના જગ જેવા છે. મેધના જગ જેવા વિચારોમાં નથી નહીઓના આચારો રચી શકાય છે. જેને કાળે જેને સારા અગર નારા આચારો જન્મા તેને કાળે તેને સારા અગર ખોટા વિચારોનું જ તે પરિણામ છે એમ નિમય જોઈ શકાય છે. વિચારજગવાળો દ્રવ્ય, સ્વેચ, કાષ અને જાવ પ્રમાણ આચારોને આચરવાનું જનજનો દોવાથી સાચવિચારજગવાળો નીનાય જનીને જનયાસનને ચકાવે છે. અને તેના અનુયાયિઓને મોદા પ્રતિ નદીગત છે.

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૬૮ પાપ મુદિ ૩ શનિવાર તા. ૨૩-૧૨-૧૨

પાસગઢ.

પાસગઢ અને નાપાજાની ૧૧ ડગરોની જેન આવી ગદા ૭ પાસ-મડના દુમગા વનરોથી મનાકાઓ પોતના ન જવના નમનોપાત જમાવ કરી શકતા હતા. આ નરજના જ મથી જાકામ જ્ઞાનનો ધર્મ મળી આવે દેખાય છે. વિદ્વાનો સાથે નીનિ દાવજ એવા નિયમ દખા લકાનો

નથી. નીતિધર્મનાં બાજુએ કરનારાઓમાં પણ પ્રાયઃ નીતિધર્મ સર્વત્ર ક્ષત્રી પ્રમાણે દોષ શક્યો નથી. અજ્ઞાન જનોમાં સર્વત્ર નીતિધર્મ દોષ શક્યો નથી. ધર્મના નામે દીકાં ટપકાં કરનારા મનુષ્યોમાં પણ સર્વથા સર્વત્ર નીતિના આચારો દેખી શકાતા નથી. અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને પરિશ્રદ્ધ મમતાસાગરપ્ર વખતે નૈતિક ધર્મ કહેવામાં આવે છે. યમ વા નૈતિક ધર્મથી ભ્રષ્ટ થએલી દુનિયા પોતાના હાથે નરક રમે છે. અને દુષ્ટોને પોતાના હાથે આમન્ત્રણ કરે છે. ઉચ્ચ તાત્વિક જ્ઞાન અને સત્સમા-ગમ વિના યોગના પ્રથમ નૈતિક યમના પગથીએ પૂર્ણ ચક્રવા વિના સમા-ધિની આશા રાખવી એ આકાશકુમુદવત્ અસત્ છે. નૈતિકધર્મના સિદ્ધાં-તોને અંગીકાર કર્યા વગર દુનિયાની પ્રજા તથા રાજ્યોને સાંતિ મળવાની નથી. માયું મુંડાવીને સાધુ થએલાઓમાં તથા ધર્મચાર્યોમાં નૈતિક ગુણો વિના પ્રભુત્વ પ્રાપ્ત થવાનું નથી. અનીતિથી પ્રાપ્ત થએલું પ્રભુત્વ પૂર્ણમાના ચંદ્રની પેઠે સદાકાલ ટકી શકતું નથી. આખી દુનિયાના બાગકોને બાલ્યા-વરચાથીજ નૈતિક સદાચરણસંપન્ન શિક્ષકો પાસેથી નૈતિક શિક્ષણ આપવું જોઈએ. નૈતિક સદાચાર વિના ઉત્તમ મનુષ્યકોટિમાં ગણના થતી નથી. જિનેશ્વર ભગવાનને સેવનારી જૈનકામમાં નૈતિક ગુણોની વૃદ્ધિ થાય તો તે અન્ય કોમ ઉપર પોતાના સદ્ગુણોની સારી અસર થઈ શકે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ પૌષ સુદિ ૪ રવિવાર તા. ૨૪-૧૨-૧૨
વાનગામ.

વાનગામથી પૂર્વ દિશા તરફ પત્તર માઇલ જમ્મએ એટલે આસેરીનો પર્વત આવે છે. તેના ઉપર આશરે સવાસો હાથ પાણીથી ભરપૂર દોળ છે. જે હાથથી તે છ હાથ મુઢીના દોળે છે, તે દોળે બસો હાથ કંડા છે. તે કંડાણે પહેલાં કિવદન્તી પ્રમાણે કોઇ કોણી રાજા રહેતો હતો શીરંગીના વખતમાં જતો રહ્યો હતો. તેનું ધન તેણે એક હોજીમાં શીરંગીના ભણથી નાખ્યું એમ લોકો વાતો કરે છે. તે કુમર ઉપર જંગલી કોળાને રાનકોળ કહે છે. મગડી બાપામાં ચવાનામની કોળ કહે છે. તેના નીચે કંદ હોય છે. તે કંદ સાધારણ મીઠા હોય છે. રૂપિયો તેને વાપરે છે. આસેરીના કુંગર

ઉપર ચુનાથી બાંધેલાં બે તળાવ છે. અને એક સાદું ખજેયું છે. તે ફર ઉપર ધરના જેવી બે ગુફાઓ છે. કોઈ વખતે જાવાઓ ત્યાં વસે છે.

ચુનાથી જમણ સુધી પરશુરામની ધરતી મજાવ છે. તેને ઉપર કોઠણ કહે છે. ગોમઝાથી સાત માઈલ ઉપર નારોડનો કુંમર છે. ત્યાં પરશુરામનું સ્થાન હતું એવી કહેવાય છે. તે કુંમર ઉપર જોયા સાવક ત્રણ ગુફાઓ છે. ન્હાની ગુફાઓ ઘણા આધર છે. કાજા કાઠાની પામે કુંમરીના ઉપર ધણી જાતની વનસ્પતિ થાય છે. જમણી ખાતાના કન્ડેપેક્ટરે સર્વ વિશા-લારખતી ત્રણ ચાર જાતની પુટીઓ ફેલાડી હતી.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ પાપ મુદિ ૭ સુધવાર તા. ૨૭-૧૨-૧૧.
હાલુ બોરડી.

ગીતાર્થી ૨૪ અને પરમમયના જાતા કોષ છે. પરશુરામનો અન્યાસ કર્યા વિના પરમમયના જાણુ બની શકાયું નથી. સ્વર્ચન અને પરર્ચનના શાસ્ત્રોનો અન્યાસ કર્યા વિના, પરમમયના જાણુ બની શકાયું નથી. સ્વર્ચન અને પરર્ચનના શાસ્ત્રોનો મુજબનો કર્યા પછી જે અનેકાનર્ચનની મહા થાય છે તેમજ અનેકાનર્ચનનું જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે તે સિધર રહે છે. સ્વસમય અને પરમમયનો જાતા મનુષ્ય પોતાનું તથા પરનું કષ્ટાજ કરવા સર્ગાર્થ થાય છે. પ્રાચીનકાળમાં એ સમયની અને પરમમયની ધેરધેર અને ઉદ્યાનોમાં પણ મચી પતી હતી. હાલના કાળમાં તેવા પ્રકારની જ્ઞાનદયા જણાતી નથી. તોપણ હવે કંઈ જાગૃતિ થવા લાગી છે, અને મનુષ્યોનું મન શાસ્ત્રોના વાચન તરફ દોરાયું છે.

જ્ઞાનશિધારક મનુષ્યો ઉત્પન્ન કરવા જોઈએ. ધર્મશાસ્ત્રના રહસ્યને જાણનારા મનુષ્યો દુનિયામાં વળા ધરી ત્યારે જૈનધર્મના શાસ્ત્રોની કિમત અકાશે, અને દુનિયામાં જાહેરમાં તેની એકી અવાજે નિરૂપિતમાર્ગને માટે પ્રયત્ન કરશે. તથા તત્ત્વજ્ઞાનમાં જે શાસ્ત્રોની અન્ય દર્શનીય શાસ્ત્રો કરતા સર્વ પ્રકારે ઉત્તમતા છે, પણ તેવા પ્રકારના તત્ત્વજ્ઞાનિયો હાલ દુનિયામાં મળ્યા ન હોવાથી દુનિયામાં તેનો મળ્યા આધોષ નથી, પણ હાલ જેવી જ્ઞાન્તિ

દુનિયામાં ઘણું ભાગે છે તેવી પચાસ સો વર્ષ રહેશે અને ધર્મશાસ્ત્રના અભ્યાસીઓ સર્વત્ર ઉત્પન્ન થશે, તો એકવાર જૈનધર્મની ખૂબીઓ અને જૈનદર્શનની મહત્તાનો ખ્યાલ દુનિયાના ઘણા મનુષ્યોને આવશે, અને શ્રીમદાવીર પ્રભુનું નામ સર્વત્ર પ્રખ્યાત થશે. આવો વખત જલ્દી આવો !

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ પોષ સુદિ ૮ ગુરુવાર તા. ૨૮-૧૨-૧૧.
બોરડી.

સમાધિમાં જેટલો સમય જાય છે તેટલા સમયમાં ઇન્દ્રિયોનો વ્યાપાર ખંધ જેવો હોવાથી અને તેમજ મન પણ અન્તરૂમાં એક રિધરપ-જાથી લાગેલું હોવાથી આત્મચક્રિયોની વૃદ્ધિ થાય છે. તથા મન, વચન અને કાયાના યોગબળમાં નવું જીવન આવે છે. સમાધિમાં રહેવાથી આત્મબળમાં વધારો થાય છે અને આત્માના અતીન્દ્રિય જ્ઞાનન્દનો રસ રેલંછેલ થઈ જતો હોય એવો ભાસ થાય છે. મહુથી દશ્ય દુનિયા કરતાં સમાધિદશામાં અલૌકિક અનુભવાય છે. જેટલા વખત સુધી મન સમાધિમાં રહે છે, તેટલા વખત સુધી સંકલ્પો થતા નથી. એવો ભાસ થાય છે, અને સમાધિદશાનું ઉત્થાન થતાં એકદમ સાંસારિક કાર્યો પ્રતિ લક્ષ્ય ભાગતું નથી એવો અનુભવ આવે છે. સમાધિદશામાં ખરો આનન્દ પોતાનામાંથી પ્રકટે છે. અને તે માટે બાહ્યનું કંઈ પણ કરવાનું નથી એમ જણાય છે. સર્વ કાર્યની પૂર્ણાહુતિ સમાધિમાં વિષય પામી હોય એવો ભાસ થાય છે. સમાધિમાં પ્રથમ તો મન અને આત્મા જુદો ભાસે છે. પણ કેટલીકવાર પચાત્ એક આત્મતત્ત્વનોજ ઉપયોગ રહે છે. અને બાકીનું એકદમ ભૂલાઈ જાય છે તેમ અનુભવ આવે છે. આવી દશા સદા-કાલ, ગત્રિ અને દિવસ રહેતી નથી. પણ સમાધિના ઉત્થાનકાળમાં કેટલાક સમય સુધી દુષપાકના વમન પછી જેમ દુષપાકની મીઠાશ અનુભવાય તેમ સુખભાવ રહે છે. પુનઃ આવી દશામાં રિધર થવાનું મન થાય છે. પણ ધાર્મિક કાર્યોના વ્યવસાયથી મળીવાર તેમાં રિધર રહેવાનું નથી. પણ અમુક વખતે પુનઃ સમાધિના અભ્યાસથી તેનો સ્વાદ પુનઃ મળે છે. એટલે બાહ્ય દુઃખ ભૂલાય છે. આધ્યાત્મિક અને યૌગિક શાસ્ત્રોના ધણા પરિચી-

સનથી તથા મનનથી ધણા ભાગે આત્મા તરફ ગતિ રહે છે. મન્યસેષન વાગન અને આપદેશિક કાર્યથી તથા ધર્મચર્યા કાર્યથી જે જે વખતે નિરૂત થવાય છે. તેને કામે સમાધિ ધ્યાનમાં મન પોરાવાય છે.

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૬૮ પોષ મુદિ ૬ શુક્રવાર તા. ૨૬-૧૨-૧૧.
શ્રીગામ.

ગુરની ભક્તિ કરનાં અનેક વિધો આવી પડે છે. તોપણ ભક્તો ભક્તિથી પરાક્રમ્ય થતા નથી. નિઃકામરતિથી ચિષ્ણોએ ગુરની સેવા કરી નોંધ્યો. સદ્ગુરના આચારમાંથીજ ચિષ્ણો મારે તો ધણો ભોમ લઈ શકે. ૨૪૨૭'દી ચિષ્ણોને ગુરની આજ્ઞાએ પ્રતિષ્ઠા સામે છે, અને ગુરનો ઉપદેશ પણ કુચિષ્ણોને વિપરીતપણે પરિણમે છે. ગુરની ભક્તિ એ આવસ્થક કાર્ય છે માટે તે ચિષ્ણોએ કરી નેંદાયો. ગુરના ગુણો નજરે સદૃશ નથી અને ગુરની નિન્દા કરવાના પણ જેઓ તાબા પડતા નથી તેઓ ગુરની ભક્તિથી દૂર રહે છે. અને ગુરના જનવાના અધિકારી થઈ શકતા નથી. ગુરના વચનની શ્રદ્ધા ન દોષ ન કાંઈ ગુરની પામ અશ્રદ્ધા રૂપિથી પચ્છીય વર્ષે પર્યન્ત રહે તો પણ ગુરના ભોમ લુપ્તમા ઉતારવાને સાધક બની શકતો નથી. ગુરની પામ રેડનારા અને ગુરને મુડેલા સર્વે ગુરનાનો દોષ એવો કહિ નિશ્ચય કરી શકાય તદા મનસમગ્રજના ભગવાન ઉપદેશ આપના દતા તે વખતે પાખડીઓ અને શ્રદ્ધામુલો જાને ઉપદેશ સામસના દતા. પાખડીઓને તીર્થ કરના ઉપદેશ અરજા પરિણમતો દતો. તેથી તેમાં તે પાખડીઓની અનધિકારિતાજ અવગણી ગુરના ઉપદેશનો વિપરીતાર્થ મદજ કરનારાઓ ગુરના ભક્ત નથી થઈ તેમ નમતી તપ દક્ષિનાજ અવગણાય છે. તરવારની ધાન્ય વાતી થઈ તદાન જે પણ ગુરની ભક્તિ કરતી મુશ્કેલ છે. ગુરની ભક્તિ કરના મનન ગુરની અંગ રમાનુજ તદ મન અને વાણીને પ્રવર્તાવતી પડે છે. અમના નામવત સામાન્ય જેટલું મુશ્કેલ છે તેના કરતાં ગુરની ભક્તિમા તથા રહેલું વચન મુશ્કેલ છે. ઉત્તમ ભક્તિદશામાં ગુરની આજ્ઞાનું કારણ પણ પૂછાનું નથી ગુરની આજ્ઞામાં શ્રવં દિન સમાયું છે એવી પૂર્ણ શ્રદ્ધા મારજ કરવી પડે.

છે. અને ગુરૂની આગામાંજ ધર્મ માનવો પડે છે. આવી ભક્તિમાં પ્રવૃત્તિ કરનારાઓને ઉદ્દેગ, ભય, લાજ અને દુર્જનોના કુઓષનો ભાગ કરવો પડે છે. આવા કાલમાં આવા પ્રકારની ભક્તિનાં પાત્રો અલ્પ હોય છે. ગુરૂની ભક્તિ કરીને ગુરૂને આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે પ્રયત્નો પૂછવા બેઠ્યા. શિષ્ય એવું નામ ધરાવનારા શિષ્યો વા બહોળા કેટલાક ગુરૂની ભક્તિથી પાછા દડી જાય છે. ઉત્તમ શિષ્ય બહોળા અથવા હતિ સુધી ગુરૂની ભક્તિમાં દૈ રહીને આત્મિક જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરી શકે છે. ઉત્તમ શુદ્ધ પ્રેમથી શિષ્યો ગુરૂના હૃદયને આકર્ષી શકે છે. ૐ શાન્તિ: ૩.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ પોષ સુદિ ૧૦ શનિવાર તા. ૩૦-૧૨-૧૧.
સીરીગામ.

ઉત્તમ શિષ્યો સદ્ગુરૂની સેવા ભક્તિમાં સર્વશક્તિનો આત્મભોગ આપે છે. ભક્તિ કરતાં ઉત્તમ શિષ્યો ઉત્તમ ગતિને પ્રાપ્ત કરે છે. પ્રેમલક્ષણી ભક્તિથી શિષ્યો ગુરૂના હૃદયને આકર્ષી શકે છે. ગુરૂના ઉપદેશને શ્રવણ કરવા અસંત ઉત્સુક રહે છે. ગુરૂના મનને પ્રસન્ન રાખીને તેમની પાસેથી ઉત્તમ શિષ્યો દ્વિતિશિક્ષાઓનું પ્રદશ્ય કરે છે. ગુરૂની દાષિની કડવી શિક્ષા પણ અમૃત સમાન માને છે. ગુરૂએ આપેલા દપકાને તો ઉત્તમ શિષ્યો કૃપાની પ્રસાદી તરીકે માને છે. ગુરૂજી પોતાને માન આપે એમ વિનય સુપાત્ર શિષ્યો કદિ ઇચ્છતા નથી. કુલયાલુક અને વિનયરત્નની પેઠે દુષ્ટ શિષ્યો પોતાના ગુરૂ જૃદરૂપિત જેવા હોય તો પણ તેઓના ગુણ લેવાને મમયે બનતા નથી. પરંતુ હિંમટા ગુરૂના ઉપકારનો બદલો અપકાર તરીકે વાળી આપે છે સીરીરનો નાશ થાય અને પ્રાણનો નાશ થાય એવાં સંકટો પડ્યે જો તે પણ ઉત્તમ શિષ્યો કદિ ગુરૂનું અપમાન વા ગુરૂનું જુરું ઇચ્છતા નથી. ઉત્તમ શિષ્યો પ્રતિદિન ચંદના બાવે ગુરૂની ભક્તિ કરે છે. તેઓએ પોતાનો આત્મા ગુરૂને મેષિયો દોરાથી ગુરૂની આગામાંજ સદ કાલ પ્રવર્તે છે. ઉત્તમ શિષ્ય બહોળા ભક્તિ કરીને ગુરૂની પાસે તેનું દ્વિગ માગતા નથી અથવા બીજને બાળીને ધાવવાની પેઠે ભક્તિના ઉદ્દેશસેના નાશ કરીને વેડની પેઠે ભક્તિ કરતા નથી. આર્વાર્વામાં અથવા સર્વ

દેશમાં ઉત્તમ ભક્તજનો ઉત્પન્ન થાઓ ! રાજ્યભક્તિની પેઠે ગુરૂની ભક્તિ કદિ છાની રહેતી નથી. વૈષ્ણવિક સંબંધમાં ભક્તિનો અવગો ઉપયોગ કરનારાઓ ભક્તિના પમથીઆથી નીચે ઉતરે છે, અને વિષયોના પાશમાં ફસાઈ જાય છે. જગત્ સેવા, સર્વજનું બહુ કરવું આદિના પશુ બ્યવહાર ભક્તિમાં સમાવેશ થાય છે. ભક્તિમાર્ગમાં વિચરનારા મનુષ્યોનાં હૃદય દયા, શુદ્ધ પ્રેમ, આત્મભાર અને પરાપકાર ભાવથી ભરાઈ ગયેલાં હોય છે. ભક્તિમાં લોહચુબકની પેઠે આકર્ષક શક્તિ રહેલી છે. તેથી ભક્ત કોઈ ઠેકાણે છાનો રહી શકતો નથી. ઓ શાન્તિઃ ૩

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૬૮ થાપ મુદિ ૧૨ રવિવાર તા. ૩૧-૧૨-૬૮.
વાપી.

શુદ્ધરૂપો પરસ્પર એક બીજાને પ્રેમથી મળી શકે છે. જેનોના સાધુઓમાં મચ્છોના બેઠી વા કોઈ મંત્રે તે કારણથી સાધુઓ એક બીજાને પરસ્પર મળી શકતા નથી, મચ્છમચ્છના મધાગ્રઓના માધુઓ આમાન્ય જાળતોમાં પણ એક બીજાને જોડે તે પ્રમાણમાં મળી શકતા નથી, કેટલાક ઉત્તમ માધુઓને મળી અન્ય માધુઓના આમાનુ કંઈક અનુભવ કરવાથી માન્ય પડે છે. વિક્રમવત્ર ૧૦ ના સેકા સુધી માધુઓનું એકમ થાનુ હતુ એક એનિદર્શક ત્રિયા અવસોકના દેખાય છે. વર્તમાનકાલમાં માધુઓનું એકમ કરવાનું પદોજિવાગર નીતાથે મુનિવરો ધજા ન હોવાથી અનેક વિત્તો ઉમા થાય છે તથા જનકએ તે પ્રમાણમાં આદ્યમજા કોની યોગ્ય નથી. કેવળની ચાલતા રજા માધુઓ થી, અને તેઓ નધાટકના અવિષ્કાર થશે ત્યારે મનાના અનુસરી સાધુઓનું એકમ કરવામાં વિચારજનક કાવ કરી શકશે સુખમાં આજ કદેશનુ સાધુમંડળ ૧૦૧ ની નવન. ઉનુ હતુ હતુ પણ વિચારએ કંઈકની ક્રિયા કરી તેમક માધુઓનું એકમ કરવાનું મદાદોરો ઉનુ થયું. હવે ભવિષ્યમાં દ' અનન ' દ્વાર્નિચનથા માધુઓ. ઉનુનુ થાય અને જોનવર્ષ પાળનારઓની મજબૂતી રપારો થાય અને ઉપાયો આદરવા માટે સાધુઓના વિચારોનુ ધજા જાને એકમ કરવામાં પ્રવળ કરે. સામનુ

દેવતાઓ ! મારા હાથે ઉત્તમ કાર્ય કરવામાં મદદગાર થાઓ. જૈનોની સંખ્યા ઘટતી જાય છે, અને જૈનધર્મ સંકોચાનો જાય છે. તેથી મનમાં ધણું લાગી આવે છે. હે ! શાસન દેવતાઓ ! તમે અમારા પ્રયત્નમાં સહાયકારી બનો. અને જૈનશાસનની ઉન્નતિ કરવામાં જે જે વિધી આવે તેનો ક્ષય કરો. વીશમી સદીમાં જૈનોન્નતિના ઉપાયોનાં બીજ અમારા હાથે વધાઓ. અમારા વિચારોને ઉપાડી સે તેરા ઉત્તમ બહોતો ઉત્તમ થાઓ. કેટલાક વ્યક્તિ અમારા વિચારો સાંભળે છે, પણ તેઓને જોઈએ તેવી ઉત્તમ કેળવણીના અભાવે ધર્માંભિમાન પ્રક્ટી સકતું નથી. હે ! શાસન દેવતાઓ ! જૈનશાસનની ઉન્નતિનાં જે જે દાર પૂર્વે પાંચ છ ચત્ત્રથી અધ્યાપુષીથી બધે પડી ગયાં છે, તેને ખુલાસા કરવામાં સદાય કરો.

*

*

*

*

સંવત્ર ૧૯૧૮ પાંચ ગુદિ ૧૨ સોમવાર. તા ૧-૧-૧૨.
વાપી.

જે મીતાઈ ગુરને સુપાત્ર શિષ્યો હોય છે તે દુનિયામાં પરાપકારનાં કાર્ય તથા જૈનશાસનની ઉન્નતિ કરવા સમર્થ થાય છે. સુપાત્ર સાધુ શિષ્યો ગુરના અભિપ્રાયને તેમના કથા વિના ઇગિતાકારથી જાણીને પણ ગુરના દ્વારા થતાં ધાર્મિક કાર્યોને પોતાની શક્તિઓથી સાદાવ્ય આવે છે. ગુરની આશાતનાને પ્રાણાન્તે પણ નહિ કરનાર અને ગુરની સેવામાં સદા-કાલ રહેનાર તેમજ ગુરના બોધને અનુસરનાર શિષ્યોથી ગુરમદારાજ ધર્મ સેવા અને ધર્મોન્નતિનાં અનેક કાર્યો કરવા શક્તિમાન થાય છે. પોતાના વિનય, વિવેક, બક્ષિત, ગુણદૃષ્ટિ અને ગુરમદ્વાદિ ગુણોથી સુપાત્ર શિષ્યો ગુરની આરાધના કરવા સદાકાલ તૈયાર રહે છે. પરમબક્ષિતયા સુશિષ્યો ગુરના ચિત્તને પ્રસન્ન કરે છે, અને ગુરની પાસેથી તાત્ત્વિકજ્ઞાન મેળે છે. ગુરને પ્રમન્ન મનથી આપેલું ધાર્મિકજ્ઞાન અરેખર શિષ્યોના હૃદયનાં ઉત્તમ રીત્યા પરિણમે છે. શિષ્યોએ પોતાના અધિકારને સાચવી ગુરની સેવા ાં તાપર રહેવું. ગુરની આજ્ઞા પ્રમાણે આચવાથી શિષ્યોના હૃદયમાં ધર્મ પ્રકટ થકે છે ગુરનાં વચનો અનેક આશયોથી ભરપૂર હોય છે તેથી તે વચનો ન સમજાય તો તેમાં શંકા કરવી નહિ પણ તે વચ-

નોના આશયો અજુથા પ્રયત્ન કરેલો. અને વિનયથી મુને પૂછી પ્રત્યેક વચનના અર્થો આજોપવા.

વજા પુરના મર્ આશયો સમીપ આવી રહ્યા નથી તેથી વાંતા પુરનું હૃદય એવા પ્રયત્ન કરેલો એકએ. જેટલા હૃદયમાં વિચારો જન્મ થાય છે, તેટલા વાળી દારા કહી શકાતા નથી. તેથી વજાના હૃદયમાં અનેક આશયોમાંના કોઈક જાદાર આવી રહ્યા નથી. પ્રતિદિન અભિનવજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયા કરે છે. તેના થોડા પ્રતિદિન પૂર્વના કરતાં ઉત્તરોત્તર આશયોમાં ફેરફાર થયા કરે છે. અમુક પ્રકારના વિચારના અપેક્ષાએ કેમ વાળુ સમજી મન ભાંગી રહ્યા છે. તાત્કાલિક ચિત્ર નિર્મોહનું જ્ઞાન સમાધાન બે દુ ચારની પેઠે એક સરખું રહે છે. વિચારો સંજનથી સંવન કરતાં તેમાં નવું નવું અનુવાનું મળે છે.

x

x

x

x

રાવળ ૧૯૬૮ થાપ શુદ્ધિ ૧૩ મંગળવાર તા. ૨-૧-૧૨.
વાપી

પૃષ્ઠીચૂના વાળો બોલતાની સાથેજ તેનો અર્થ હૃદયમાં સમ્યક્ જાણે એવી રીતે જોણે પાશ્વિકચૂનનું મનન કર્યું છે તે મુનિવર પૃષ્ઠી સૂત્રનો સ્વાધ્યાય કરી પોતાની યોગ્યતાનો વિચાર કરી શકે છે. પંચ-મહાનના પાઠોનું મનન અને તેનો અનુમતિ કરતા તાળે છે, કે હજી પૃષ્ઠી ચૂનના કલા પ્રમાણે ઉત્તરકરણ ચારિત્રમાં પરિપૂર્ણતા પ્રવર્તી રહ્યા નથી. પાશ્વિકચૂનના કલા પ્રમાણે રત્નવાને હું તે પ્રયત્નશીલ અને ઉત્સાહી છું. શ્રીયશોદેવસુરિએ પૃષ્ઠીચૂનની પોતાના સ્વોપદ્યા-માનુસારે સારી ટીકા કરી છે. આમદસુરિના શિષ્ય પરીદેવ પૃષ્ઠીચૂનપર અને પોતકલપર ટીકા કરેલી છે તેઓ જારમાં નકામા થઈ ગયેલા છે. આવડી તાણી પતિની પાછળ સતી થાય છે. એમ તેમણે ટીકામાં નસતો પાત્ર જખ્યુ છે. એ કુપરયા એમ સિદ્ધ થાય છે, કે જારમાં ભેડામાં પતિની પાછળ સતી થઈ જવા મરવાનો વિચાર હતો. પરીદેવના વખતમાં એટલે વિકસવત ૧૯૮૦ ની સાલમાં પાઠ્યમાં સિદ્ધરાજ અવસિંહ રાજ્ય કરનાર હતો. સાંતી નેમિચંદ્રની પાઠ્યમાં તેઓ રજા હતા. નેમિચંદ્ર

પોતે સોની દોષ વા સોનીનો વ્યાપાર દુનર ઘાટ વગેરેમાં પ્રવૃત્તિવાળા દોષાથી સોની (સૌવર્ણિક) એવી અટક પડી દોષ. ન્તે તે સોની દોષ તો એમ સિદ્ધ થાય છે, કે ખારમા સૈકામાં સોનીનો ધંધો કરનાર સોની મોઠો જનધર્મ પાળતા હતા. યશોદેવ ચંદ્રકુળમાં થયા હતા. યશોદેવના વખતમાં શ્રીકૃષ્ણચંદ્રસરિની પત્નિ દયાનિ હતી. શ્રીચંદ્રકુળમાં તે વખતે ધણી વિદ્વાન બુનિયો હતા. પપ્પણીસૂત્રની પ્રસ્તાવના ઉચ્ચ આશયોથી અને દ્રાગ્ધીન તથા અર્વાગીન સમયના આચારના મુકાબલાની સાથે યાવ તો સામ્યત સાધુઓના ઘરોની ઉચ્ચતા વૃદ્ધિ પામે.

સંવત્ ૧૬૬૮ પોષ ગુદિ ૧૪ બુધવાર તા. ૭-૧-૧૨.

દમબુ.

પરમ સુખ જેના અન્તે છે અને દયા, પૈરાગ્ય, જ્ઞાન વગેરે જેની આઠમાં છે એવા ધર્મની પ્રાપ્તિ કરાવવા મનુષ્યોને ઉપદેશ દેવો તે દયાળુ મનુષ્યોનું હાર્દ છે. અન્ય મનુષ્યોને ધર્મનો ઉપદેશ દેવો એ ભાવ અભવદાન છે. એક મનુષ્યને સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ કરાવતાં ચૈાદ રાજલોકના શ્રવને અભવદાન આપી સકાય છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૬૬૮ પોષ વદિ ૨ શનિવાર તા. ૬-૧-૧૨.

દમબુ.

દુર્જનના સગથી ચિત્તમાં બળાપો થાય છે. ઉત્તમ મહાત્માઓને પણ દુર્જનનો સંગ કોઈ અપેક્ષાએ જોતાં હલેમ કરનારો થાય છે. સગ્ગત મનુષ્યોને પીડ્યા છતાં પણ તે પીડેલી શેરડીની પેડે સરસતાને આપે છે. પણ સત્કાર જેનો કયો છે એવો દુર્જન ત્રાસ આપ્યા વિના રહેતો નથી. દુર્જન અને ધૂવડ બન્ને સન્નિમત્તને દેખી શકતા નથી. દુર્જન મનુષ્ય ખરેખર મનુષ્યના દોષો દેખ્યા કરે છે. સત્પુરુષોની સંગતિથી ગમે તેવા પાપી મનુષ્યો પણ ઉત્તમ બને છે. સગ્ગતો દુર્જનના અપવાદથી મનમાં ખેદ પામતા નથી. ઉત્તમ મનુષ્યો અન્યોના સદ્ગુણોને ચક્રણ કરે છે. બને

નોના આશયો જાળવા પ્રયત્ન કરેલો. અને વિનયથી મુને પૂરી પ્રત્યેક વચનના આશયો આપોપાત.

વજા પુરવા મારી આશયો સંબોધા આવી ચકના નયો તેમો વાતા પુરુષો દ્વય જેના પ્રયત્ન કરેલો જોડા. જેટલા દ્વયમાં વિમારો કપન થાય છે, તેટલા વાળી દ્વય કદી ચકના નથી. તેમો વજાના દ્વયમાં અનેક આશયોમાંના જેટલાક મદાર આવી ચકના નયો. પ્રતિદિન અભિનયદ્વાન ઉત્પન્ન થયા કરે છે. તેના યોગે પ્રતિદિન પૂર્વના કરતાં ઉત્તરોત્તર આશયોમાં ફેરફાર થયા કરે છે. અમુક પ્રકારના વિમારની અપેક્ષાએ કોઈ વસ્તુ સંબંધી મત જાણી ચકાય છે. તાત્કાલિક સ્થિતિ નિયમેનું જાન સારાશ ને દુ મારની પેઠે એક મરખુ રહે છે. વિમારો સંબંધી સંવમ કરતાં તેમાં નવું નવું જાળવાનું મળે છે.

x

x

x

x

સવન ૧૯૧૮ પાપ શુદ્ધિ ૧૩ મંગળવારે તા. ૨-૨-૧૨.
વાપી

પખ્ખીસુવના વાતવા જોસનાની માયેજ નના અથ મદ્યમા સમ્યગ્ બામ્ એવી રીતે જેણે પાલિકસુવનુ મનન કયુ છે તે મુનિવર પખ્ખી સુવનો રજાખ્યા કરી પોતાની પોત્તનાનો વિચાર કરી ચક છે. પંચ-મદાયનના પાડોનુ મનન અને તેનો અનુમતિ કરવા નામ છે. ૬ દ્વય પખ્ખી સુવમા કદા પ્રમાણે કિતરકરજુ ચાલિતમા પાનિપુતયા પ્રવર્તી ચકાનુ નયી. પાલિકસુવમા કદા પ્રમાણે નર્તવાને તે પ્રવત્તરીત અને કિતસાદી ધુ. શ્રીવશોદેવસુરિયે પખ્ખીસુવની પોતાના ગયોપચા-માનુસારે સારી ટીકા કરી છે. શ્રીવશોદેવના ચિત્ત રજોદેવ પખ્ખીસુવપર અને પોડસકપર ટીકા કરેલી છે તેઓ બારમા નેકાવા યજ નવ્યતા છે. ચાવડી રાણી પતિની પાળગ સતી થાય છે. એમ તેમજ ટીકામા નસજો પાત લખ્યુ છે. એ કપરથી એમ મિદ્ધ થાય છે, કે બારમા સેકામા પતિની પાળગ સતી થઈ જગી મરવાનો વિચાર દતો. વશોદેવના વખતમાં એટલે વિક્રમસવત્ ૧૧૮૦ ની માતમા પાટજમા સિદ્ધરાજ જ્યોતિર્દેવ રાજ્ય કરનાર હનો. સોની નેમિચંદ્રની પોદાતમા તેઓ રજા દતા. નેમિચંદ્ર

સમર્થ થતો નથી. બ્રહ્મ સાધુઓથી મનુષ્ય વ્યુદ્ધમાદિત ચિત્તવાળા બને છે. અને તેથી ઉત્તમ સાધુઓનો ઉપદેશ પણ વિશેષ પ્રમાણમાં જગતના લાભ માટે થતો નથી.

x

x

x

x

સંવત ૧૯૬૮ પોષ વદિ ૬ બુધવાર તા. ૧૦-૧-૧૨.
પારડી.

સાધુનું ચારિત્ર ઉચ્ચ હોવું જોઈએ, અને તેની ઊપ અન્યોના ઉપર પડતી જોઈએ. ગુણુમાદિ જીવોના મન પર સાધુઓના ઉચ્ચ ચારિત્રની ઊપ પડે છે. જ્ઞાનગમિત વૈરાગ્યથી ઉત્તમ સાધુઓ સોબી શકે છે. સાધુઓની વાણી રૂપ અમૃતથી ભર્ય મનુષ્યોનાં હૃદય પોષાય છે અને અનેક પ્રકારના સદ્ગુણોની ભૂમિકા રૂપ હૃદય બને છે. અધ્યાત્મ જ્ઞાનથી ઉત્તમ સાધુઓ મોહનીય કર્મોનો હૃદય ટાળવા સતત પ્રયત્ન કરે છે. અને વ્યાવહારિક ધાર્મિક ક્રિયાથી મન, વચન અને કાયાના યોગની ઉચ્ચતા કરે છે. આવશ્યક સુત્રોમાં દર્શાવેલા અર્થને જાણીને, આવશ્યકાદિ ક્રિયાઓને કરનારા સાધુઓની ઉત્તરિ યથા વિના રહેતી નથી. પોતાના આત્માને માટે આવશ્યકોને છૂં કહું છું એવો દંડ સંકલ્પ કરીને આવશ્યક ક્રિયાઓમાં પ્રવૃત્તિ કરીને જે સાધુઓ જે આવશ્યક ક્રિયાઓ કરે છે તેઓનાં આચરણો પ્રતિદિન સુધરતાં જાય છે. નેઓની આંખે દોષો અને સદ્ગુણો જે બિજપણે દેખાય છે; દુર્ગુણોથી પાછા હટવાને માટે અને દુર્ગુણોથી ધમ્મેલાં પાપની માફી માટે જે સાધુઓ તથા શ્રાવકો પ્રતિક્રમણ કરે છે તેઓના આચારો અને વિચારો દુનિયામાં અન્ય મનુષ્યો કરતાં ઉચ્ચ હોવા જોઈએ. પ્રતિદિન જે સાધુઓ પ્રતિક્રમણ કરે છે અને દોષોને ટાળવાજ પ્રયત્ન કરે છે તેઓના આત્માને ધન્યવાદ ઘટે છે. જેઓ પ્રતિક્રમણના સમ્પ્રભાવને ભોક્ષે છે. પણ દુર્ગુણોને ટાળીને પ્રતિદિન સદ્ગુણો પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરના નથી તેઓ ક્રિયાશ્ચિ માત્ર ધારક છે. પણ ક્રિયાના ઉદ્દેશપૂર્વક આત્માના ગુણો પ્રકટાવવાના અધિકારી નથી. યાવજીવ સામાયકાદિ આવશ્યકાનું આરાધન કરવાનું કાર્ય કદિ બૂલવું જોઈતું નથી. આવશ્યક ક્રિયાઓ કરનારા જેઓના સદાચારો અને આચારો દુનિયામાં દર્શાવે રૂપ થાય છે. જે કાળમાં અજ્ઞાનનું જોર

મમર્થ થતો નથી. બદ્ધ સાધુઓથી મનુષ્ય શુદ્ધમાદિન ગિતવાદા બને છે. અને તેથી ઉત્તમ સાધુઓનો ઉપદેશ પણ વિદેશ પ્રમાણમાં જામતના યામ માટે થતો નથી.

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૧૮ ધાપ વદિ ૬ પુનવાર તા. ૧૦-૧-૧૨.
પારડી.

સાધુનું ચારિત્ર ઉચ્ચ હોવું જોઈએ, અને તેની ધાપ અન્ધોના ઉપર પડતી જોઈએ. શુદ્ધમાદિ જીવોના મન પર સાધુઓના ઉચ્ચ ચારિત્રની ધાપ પડે છે. જ્ઞાનમંજિત વેરામળી ઉત્તમ સાધુઓ સોબી શકે છે. સાધુઓની વાણી રૂપ અમૃતથી ભર્યા મનુષ્યોનાં હૃદય પોષાય છે અને અનેક પ્રકારના મહાશયોની ભૂમિકા રૂપ હૃદય બને છે. અધ્યાત્મ જ્ઞાનથી ઉત્તમ સાધુઓ મોહનીય કર્મોનો હૃદય ટાળવા મનન પ્રવલ્ન કરે છે. અને વ્યાવહારિક માર્મિક દ્વિષથી મન, વચન અને કાયાના યોગની ઉચ્ચતા કરે છે. આવશ્યક ક્રિયામાં જંગમતા અર્થને જાળીને, આવશ્યકાદિ દ્વિષાઓને કરનારા સાધુઓની ઉત્તમિ યથા વિના રહેતી નથી. પોતાના આત્માને માટે આવશ્યકોને દૂર કરી શકીને ૬૬ મંકલ્ય કરીને આવશ્યક દ્વિષાઓમાં પ્રવૃત્તિ કરીને જે સાધુઓ એ આવશ્યક દ્વિષાઓ કરે છે તેઓનાં આગરણો પ્રતિદિન સુખરતાં જાય છે. તેઓની આંખે દોષો અને મહાશયો એ નિમિષભેદે દેખાય છે; દુર્ગુણોથી પાછા દહવાને માટે અને દુર્ગુણોથી યજ્ઞેતાં પાપની માફી માટે જે સાધુઓ તથા શ્રાવકો પ્રતિક્રમણ કરે છે તેઓના આચારો અને વિચારો દુનિયામાં અન્ય મનુષ્યો કરતાં ઉચ્ચ હોવા જોઈએ પ્રતિદિન જે સાધુઓ પ્રતિક્રમણ કરે છે અને દોષોને ટાળવાજ પ્રવલ્ન કરે છે તેઓના આત્માને ધન્યવાદ ધરે છે. જેઓ પ્રતિક્રમણતા શબ્દમાત્રને બોલે છે. પણ દુર્ગુણોને ટાળીને પ્રતિદિન મહાશયો પ્રાપ્ત કરવા પ્રવલ્ન કરતા નથી. તેઓ દ્વિષાશ્ચિ માત્ર ધારક છે. પણ ક્રિયાના ઉદ્દેશપૂર્વક આત્માના ગુણો પ્રકટાવવાના અધિકારી નથી. વાવજીવ સામાયકાદિ આવશ્યકાનું આરાધન કરવાનું કાર્ય કદિ ભૂલવું જોઈતું નથી. આવશ્યક દ્વિષાઓ કરનારા જેનોના સદાચારો અને આચારો દુનિયામાં દર્શાવે રૂપ ધાય છે, જે કાળમાં અજ્ઞાનનું જોર

માનિક ચારિત્ર પાત્રન નિયમેને શાસ્ત્રાધારે બાંધી શકે છે. ગીતાધર્મ મુનિવરના ઉપદેશથી મર્મગ્રહણ કરવો જોઈએ. આગમેને ઉત્પાપીને જોએ કલ્પિત મનોને સ્થાપન કરે છે તે બાવ મૃત્તાવાદિ થાય છે. ચોથાવતના ભંગની આશોચના મળી શકે છે. પણ ઉત્સુવપ્રરૂપકને આશોચના દુર્લભ છે. આગમેથી જૈનધર્મનું યાન મેળવીને જોએ આગમેથી વિપરીત મત કઢાડે છે, તે જિનાયાનો લોપ કરે છે. આગમેમાં કદાપિ શુરૂગમ વિના કેવલીના પદોક્તપણાથી કોઈ ઠેકાણે ગચ્છ બેઠી ક્રિયાઓમાં શંકા કરવી નહિ. શ્રીમદ્ વશોવિજયજી ઉપાધ્યાય વગેરેના ઉપદેશ પ્રમાણે આલપું. દેટલીક ન સમજાય તે વાન કેવલી ઉપર બગાવવી.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના પોષ વદિ ૧૦ રવિવાર તા. ૧૪-૧-૧૨. વલસાડ.

જૈનધર્મરૂપ રાજ્યના રાજા શ્રીમદાવીરપ્રભુ છે. સાંપ્રત સર્વે જૈનો શ્રીમદાવીરપ્રભુના રાજ્યમાં ગણી શકાય. દાલ તેના પ્રવર્તક આચાર્યો ઉપાધ્યાયો વગેરે સંઘ ગણી શકાય છે. બ્યાકરણ ન્યાય આદિ બણીને જે સાધુઓ વાદસંપન્ન થયા છે. તે તે જૈનધર્મ રાજ્યના સેનાપતિની ઉપમાને ધારણ કરે છે. જૈનધર્મ રાજ્યના રક્ષણ માટે જોએ તન મનથી પ્રયત્ન કરે છે, તેઓ ચોદાઓની પદવીને ધારણ કરે છે. જૈનધર્મનો ફેલાવો કરવાને માટે જોએ અનેક પ્રકારના ઉપાયોને જાણે છે અને અન્ય ધર્મનાં ચાસોને જાણે છે. તેમજ અન્ય ધર્માચાર્યોની હીલચાલને જાણીને તેઓની દેખરેખ રાખી જૈનધર્મ રાજ્યને ટકાવવા સદાકાલ પ્રયત્ન કરે છે તેઓ રેસીડેન્ટ સમાન જાણુવા. જૈનધર્મ રાજ્ય પ્રવર્તાવવાનો મુખ્ય કારોબાર કરીને સર્વ ઉપર દેખરેખ રાખનારાઓ આચાર્યો પાંદસરાયના ઠેકાણે જાણુવા. ચતુર્વિધ સંઘની સભા તે પાલમિંટને ઠેકાણે જાણુવી. જૈનધર્મના સિદ્ધાંતો જાણીને મધ્યસ્થદૃષ્ટિથી જૈનધર્મ પાળનારાઓને ઉપદેશ આપે છે. અને તેઓના પ્રયોગના ઉત્તરો આપે છે, તથા જૈન ધર્મમાં પરસ્પર થતી ચર્ચાઓનું જે સમાધાન કરે છે તેઓ જાણુવા. ઠેકાણે જાણુવા અર્થાત્ તેઓ જૈન ધર્મ રાજ્યના જડજો અવમોધવા.

વિચાર અને તે પ્રમત્તે જે પ્રતિ કરી તેનો અભાવ થવા લાગ્યો હતો. જેનપર્મનો ફેરારો કરવામાં પણ વિનિ, વિદ્યો નહીં દોષ એમ અનુમાન લાગે છે. જેનામાર્ગેના મામા અન્નો તરફથી પણ ઉદ્ધો નહેવા છે. તે તે કાને અન્નોએ કરતા ઉપરનો જીતીને જેનોમાર્ગેને આગળ વધવા પ્રવલ્લ થયો હતો. પણ અન્ન આગળથી કરતાં જેનામાર્ગેને ધર્મનો ફેરારો કરવામા આગે તરફથી જેને તેનાં સાનુકૂળ માધનો ન મળ્યાં દોષ એમ લાગે છે. તે પણ જેનામાર્ગેને જેનપર્મનું મુજબ કરું છે, માટે તેમનો આજ્ઞા ઉપર મદાન ઉપકાર થયો છે.

x

x

x

x

સવત્ર ૧૯૧૮ પોષ વદિ ૧૩ બુધવાર. તા. ૧૭-૨-૧૯૧૨.
વસસાહ.

આમાની શક્તિ વધારવાને માટે મનમાં ઉપન થવા વિશ્વ સંકલ્પો અમુક કલાક પર્વત સમાવવાની ધણી જરૂર છે. સમાધિમાં અભ્યાસથી એવી અદ્ભુત શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે, કે અન્ન મનુષ્યોના ઉપર ધણી સારી અમર કરી શકાય છે. આ જાગવનો જ્ઞાતિ અનુભવ પ્રાપ્ત થયો તેથી એમ અનુમાન થાય છે, કે મદગ સમાધિના અજ્ઞ મીઓ મનની શક્તિ વધારવાને પેતાના જેવા ચચારો અન્નો ઉદ્ધમા નામ્લ કરી શકે છે. મેરમેરજન અને દીપ્તોદીપિમના અજ્ઞ મીઓ પોતાના વિચારોની અસર ખરેખર અન્નોના હાથ ઉપર કરી શકે છે તે સમાધિના અજ્ઞામ કરનારાઓની જોડોદોષ વચ્ચે કાચો તરે અન્નોને જાગવી અમર થાય છે. પૂર્વે યોગ સમાધિના અજ્ઞાસીઓ મનુષ્ય પગ અન કાંઈક અસર કરવા હતા, એમ અંતેક અન્નોય જાણાય છે. સામ્યનકાચન પાન મમાવના અજ્ઞાનીઓ ધણી ઉમલ્લ થાય તે તેઓના વિચારોની અસર ઉપર પશ્ચી થાય. અસ્પ સમાધિ અજ્ઞાસથી આવો અનુભવ આવે છે તે વિશેષ સમાધિના અન્નાસકોનુ સાચમા કલા દમાણુ દોષ તેમા કાંઈ પણ આશ્ચર્ય નથી. સારી સમાધિન સ્વરૂપ પાનવા જેનકાઓના આધારે પ્રવલ્લ કરવાની જરૂર છે. ધીમદ જેનચક નદારાજે યોગ નમાવિના અમુક અરોને પ્રાપ્ત કરી જેનપર્મનો ઉદ્ધાન કરી હતો. તેઓના માર્ગને દીવાવવા અમુક પણ પ્રવલ્લ કરવાની આવશ્યકતા છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના પોષ વદિ ૧૪ શુક્રવાર. તા. ૧૮-૧-૧૨.
વલસાડ.

હાલમાં રાત્રિના વખતમાં ધ્યાન સમાધિનો અભ્યાસ સેવવાથી સહજ સુખનો અનુભવ વધે છે. ગરબોનું આગમન અને ઔપદેસિક પ્રવૃત્તિથી સમાધિના ઉડા પ્રદેશમાં ઉતરવાનો સખન અભ્યાસ યદ્ય શક્યો નથી. પારમાર્થિક કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ કરવાનું કામ અણુધાર્યુ આવી પડે છે. શુભ પ્રવૃત્તિ સર્વથા આદેશ છે શુભપ્રવૃત્તિરૂપ ધર્મ વ્યવહાર કાર્યો સેવવામાં અન્તરૂપી નિર્લેપતા રાખવી એવો પ્રયત્ન હાલ વિશેષતઃ કરાય છે. ધ્યાનની પીડિકા દૂદ કરવાનું કાર્ય હજી ચાલે છે. ધ્યાન કરતાં કરતાં મન વિશ્રામ પામવાથી સમાધિનો અનુભવ આવે છે. ધ્યાન અને સમાધિથી આત્મગજ શક્તિ પામે છે, અને મનની પૂર્વે નહિ અનુભવેલી એવી શાન્તતા અનુભવાય છે. સમાધિના કાલ પશ્ચાત્ સાગ વિચારોની શ્રેણી હૃદયમાં ઉત્પન્ન થાય છે. સમાધિકારક પ્રવૃત્તિમાર્ગમાં અત્યન્ત બજ પાપરી શકે છે. પ્રથમ અભ્યાસમાં તો ક્રિયા યોગ દ્વારા સમાધિની રિયતિ પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ધર્મક્રિયામાર્ગથી ગ્રાષ્ટ યદ્યને નિષ્ક્રિય પોતાને માની બેસવાથી કંઈ યોગી બની શકાતું નથી. ધર્મક્રિયામાર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરવાથી યોગ સમાધિમાં હેવટે પ્રવેશ કરી શકાય છે. પારમાર્થિક શુભ કાર્યોની પ્રવૃત્તિ તજીને જોયો યોગ સમાધિ પ્રાપ્ત કરવા હજી છે, તેઓ કદિ સ્વપરની ઉલ્લતિ કરવા શકિતમાન થતા નથી. પારમાર્થિક શુભ ધર્મ વ્યવહાર કાર્ય કરતાં કરતાં યોગીપણું પ્રાપ્ત થાય છે. માટે તે માર્ગે સર્વ મનુષ્યોએ પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ પોષ વદિ ૦)) શુક્રવાર તા. ૧૯-૧-૧૨.
વલસાડ.

દયા, સત્ય, અરનેય, દેશનઃ જ્ઞાનચર્ય, મરતઃ જ્ઞાનચર્ય, પરિશદ પરિમ બ્ર. મર્ચથી પાગ્યદ ત્યાગ, દાંડ નામ ત્યાગ અ. દિ શુભઃ જન પીડિકારૂપે છે એવા જૈનધર્મનો પરિચય કરવાના જે જૈનો જમર પમતા નથી તેઓ જૈન નામને ડાગ્યે છે. જૈનશાસ્ત્રોમાં નિનિધર્મનો મનોમાં જ સમાવેશ

છે. શાસ્ત્રોના આધારે સાધુના આચારોને પણ કાલક્રમ નિયમ પદ્ધતિથી રચવામાં આવ્યા છે એમ અવગ્રહીય છે. આત્માની શક્તિયોને પ્રાપ્ત કરવાના વિચારો ને આચારોને પણ કાલક્રમ નિયમ પદ્ધતિથી સેવવા જોઈએ. કાલાદિ નિયમસર કાર્ય કરનારો એક મનુષ્ય વખતની કિંમત આંધી શકે છે; અને અન્ય મનુષ્યો ઉપર સારો દાખલો બેસાડી શકે છે. આંગ્રેજ આદિ દેશના મનુષ્યો પોતાના ટાઇમટેબલ પ્રમાણે સર્વ કાર્યો કરે છે, અને તેથી તેઓ પ્રવૃત્તિમાર્ગના નેતાઓ તરીકે સર્વજ્ઞ પૂજ્ય છે. પૂર્વે આર્યાવર્તમાં પણ કાલાદિ ક્રમ નિયમ પદ્ધતિસર કાર્યોને કરવામાં આવતાં હતાં. અધુના કેળવણીના અભાવે કાલક્રમ બ્યવસ્થાપુરઃસર કાર્ય કરનારાઓ યોગ દેખાય છે. કાલક્રમ નિયમસર કાર્ય કરવાની પદ્ધતિને દંત્ર જોઈએ તે પ્રમાણમાં આ દેશમાં આચારમાં મૂકી શકાઈ નથી. જો કે તે પ્રમાણે ધણા અંશે પ્રવૃત્તિ થાય છે તોપણ જરાગર તો નહિજ. સર્વ સાધુઓ ટાઇમટેબલ નિયમિત કરીને તે પ્રમાણે કાર્ય કરે તો તેઓ સમયની સાક્ષ્યતા પૂર્વક ધણું કાર્ય કરી શકે. જાપાન દેશની સ્ત્રીઓ પણ પોતાના ટાઇમટેબલ પ્રમાણે કાર્ય કરે છે. અને તેથી તે દેશની જાહોઝલાહી સારી રીતે થઈ છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ માધ શુદ્ધિ ૨ રવિવાર તા. ૨૨-૧-૧૯૧૨.

વડસાહ.

ઉપદેશ દેવો, ત્રયો લખવા છતાંદિ ધર્મકાર્યોમાં લોકો પ્રયત્ન કરે એવી જાણવતા રાખવી નહિ. સ્વકરજથી શક્તિના અનુસારે ધાર્મિક કાર્યો કરવાં જોઈએ. લોકોના સમ્રો કેવા નીકળે છે તે સાંભળવા પ્રયત્ન નહિ કરતાં સાફ કાર્ય યોગ્ય છે, કે કેમ ? તેનો વિચાર કરવો. પોતાનું કરેલું કાર્ય યોગ્ય છે એમ નિશ્ચય છે તો લોકોના અભિપ્રાયને પૂછવાની વા સાંભળવાની રજૂદા કરવા નહિ. ઉત્તમ પારમાર્થિક કાર્યો કરવામાં લોકોના સારા અગર ખોટા અભિપ્રાયની દરકાર કરવી નહિ. એમ નિશ્ચય કરીને પાછળ નહિ જોતાં આગળ વધવાના કાર્યમાં લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ. મહાત્માઓની કોટીમાં જોઈએ હોય તેઓએ આ શિક્ષા લક્ષ્યમાં રાખીને ઉત્તમ ધાર્મિક કાર્યો કરવાં જોઈએ. ઉત્તમ ધાર્મિક કાર્યો કરતાં લોકો વિકારે તેથી ઉત્તમ ધાર્મિક

રામીમામી રહે છે. નિષ્કામબુદ્ધિવાળા મદાત્માઓને ધાર્મિક કાર્યો કરવામાં રસ પડે છે. તેથી તેઓ પરાપકારક ધાર્મિક કાર્યો કર્યા વિના જીવી શકતા નથી. હે આત્મન્ ! નિષ્કામ બુદ્ધિથી ઉપદેશ મળ્યો બનાવવા વગેરે કાર્યોને કર્યા કર !

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૬૮ ના માધ્યમ બુદ્ધિ ૪ મંગળવાર
તા. ૨૩-૧-૧૯૬૨. બીલીમિરા.

જૈનધર્મને રાજકીયધર્મ બનાવવાને કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ દેવમંદ્રાચાર્યે મન વાણી અને કાયાથી અત્યંત મહેનત કરી હતી. જૈનધર્મના ઉદ્ધાર માટે તેમણે કુમારપાળરાજાને જૈન બનાવ્યો અને તેઓથીજે જૈનધર્મના પ્રચાર માટે અને જૈનમંથો રચવા માટે અત્યંત પ્રયત્ન કર્યો છે. તેમની પાછળ તેમના જેવા મુનિવરો ન પાકવાથી તેમજ આવિભાવ થોજે જૈનધર્મપાળનારાઓની સંકુચિતતા થવા લાગી. શ્રીમદ્ દેવમંદ્રે તે કાલને અનુસરીને જે પગલાં ખર્ચાં હતાં તે કરોડો ખર્ચાં ઉત્તમ હતાં. જેનોના મદદ ઉપકારી એવા શ્રીમદ્ દેવમંદ્ર જેવા હજારો મુનિવરો ઉત્પન્ન થાઓ ! ધર્મશાસ્ત્રના પ્રવર્તક અને શીક્ષક એવા શ્રીમદ્ દેવમંદ્રના હૃદયનું ધર્માભિમાન વિચારીએ છીએ તો એટલું માલૂમ પડે છે કે તેઓ જૈનધર્મના પ્રચારક આત્મભોગી પુરુષોમાં પ્રથમ નંબરે મૂકવા યોગ્ય આજ નુખીના આચાર્યમાં તે હતા. મંત્રશાસ્ત્ર, યોગશાસ્ત્ર, વ્યાકરણ, ન્યાય સિદ્ધાંત, તત્ત્વ, જ્યોતિષ વગેરે અનેક જ્ઞાનતોમાં તેઓ નિપુણ હતા. તેમના જેવા આત્માઓ પ્રકટી નીકળે ! જૈન ગુરુકુલ વગેરેની રચાપનાથી ઉત્તમ જૈનધર્મપ્રચારક પુરુષો પ્રકટી નોકળશે. એવી આશા રહે છે. જૈનધર્મ માટે આત્મભોગ આપનારા સાક્ષર મુનિવરોને વધારી લેવા જોઈએ. પૂર્વીચાર્યોના કૃત્યોની અનુમોદના કરવી જોઈએ. તેમજ સાંપ્રતકાલમાં જે જે મુનિવરો જૈનધર્મના ઉદય માટે આત્મભોગ આપી જે ધ્યેન કરતા દોષ તેઓને મદદ કરવી જોઈએ અને તેઓનો ઉત્સાહ વધે એમ ઉત્તરચિનથી વર્તુ અંતરે ઉત્તમ મુનિવરોના ચરિત્રો લલચાં છીએ અસર કરે છે.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૧૮ ના માધ્યમ શુદ્ધિ ૬ ગુરુવાર
તા. ૨૫-૧-૧૯૧૨. અમલસાદ.

જેઓને ઉપદેશ દેવામાં આવે છે તે આવકોનો મોટો ભાગ નિરક્ષર હોવાથી જૈન તરફે સમજવાને માટે અધિકારી પણ સ્વવિચાર પ્રમાણે પ્રાયઃ જાણતો નથી. તેથી તેઓની આગળ ધર્મકથાઓ કહેવી પડે છે. અને તેઓને પ્રથમ ધર્મકથાઓના આચારોમાં જોડવા પડે છે. જોય શ્રદ્ધાની રચિથી તેઓ ધર્મ માર્ગમાં પ્રવેશ કરે છે. કેટલાક તો જાતિના આચારોથી પણ અમુક જાજતોમાં દૂર હોય છે તેઓને પણ તે સમજે તેવા ઉપદેશથી બોધ દેવો પડે છે. કેટલાક આવક જૈનોની શ્રદ્ધા અને રચિ અલ્પ હોય છે તેઓ ગુરુને અત્પરચિથી માને છે અને લોક બચ્ચદાર સાચવવાને માટે ગુરુની બક્ષિ કરતા હોય છે. એમ સૂક્ષ્મ બુદ્ધિમાનોને જાણવા વિના રહેવું નથી. કેટલાક જૈનકુળમાં ઉત્પન્ન થએલા આવકો અજાનના યોગે આવકના આચારોથી પરાધુમ્બ હોય છે. કેટલાક જૈનકુળમાં જન્મેલા આવકો ગાડરીઆ પ્રવાહની પેઠે ગુરુની માન્યતા ધરાવે છે. કેટલાક આવકો સદ્ગુરુના જોગ મળતાં પણ તત્ત્વ જાણવાની ઇચ્છા ધરાવતા નથી. આવક જૈનોની અવદશા દેખીને તેઓને સુધારવા પ્રયત્ન કરવો. તેઓની શ્રદ્ધાશક્તિ પામે અને સદાચારમાં રચિ થાય તેમ ઉપાયો યોજવા પણ તેઓને તરછોડી દેવા નહિ. જૈનોને ધર્મમાર્ગમાં યોજવાને માટે જેટલું અને તેટલું કર્યા વિના રહેવું નહિ. આપણા કરતાં અન્ય જૈનોને નીચે દેખીને તેઓને ધિક્કારવા નહિ પણ તેઓને ઉચ્ચ કરવા જનતા ઉપાયો યોજવા. પોતાનાથી જનતા કર્યા વિના કદિ રહેવું નહિ. જેઓ માર્ગાનુસારીના ગુણોની યોગ્યતા-માજા ન હોય તેઓને માર્ગાનુસારીના ગુણોમાં જોડવા. આપણા કરતાં જેઓ ઉચ્ચ છે, તેની અપેક્ષાએ આપણે નીચા છીએ એમ જાણી આપણા આત્મ સંજ્ઞાતીય બંધુઓપર શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરીને તેઓનામાં ધર્મરુચિ વધે એવા પ્રયત્નો આદરવા જોઈએ. કોઈ જીવ તે જે શુભમાર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરતો હોય તેનાથી અધિક શુભ માર્ગમાં પોતાનાથી ન લાવી શકાય ત્યાં સુધી તેણે તેને આદરવા શુભ માર્ગનો ઉત્સાહ બંગ ધાય એમ કરવું નહિ. શુભ અધ્યવસાયો પણ સર્વ જીવના એક સરખા હોતા નથી. ઉચ્ચ શુભ અધ્યવસાયોના અધિકારી જીવો અને તેમ પ્રયત્ન કરવો.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આધ્યત્મિક શનીવાર તા. ૨૭-૧-૧૯૬૮.
નવસારી.

નિયમસર વિચારો કરવાની ટેવ પાડવી. હાલની બહાર મનમાં વિચારો કરવાથી મગજને નુકસાન થાય છે. મનની હચ્ચતા વધતી જાય એવા વિચારો કર્યા કરવાથી શુભ સંસ્કારોની શક્તિ ધાય છે. મૈત્રી આદિભાવનાઓ ભાવવાથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે. પ્રથમ તો મનમાંથી રજોગુણ અને તમોગુણના વિચારોને દૂર કરવા અને માલિક વિચારોથી મનને પરિપૂર્ણ વાસિત કરવું. સાલિક વિચારો કરવાની ટેવ પાડવાથી રજોગુણના અને તમોગુણના વિચારોનો સંલેખ નાશ થાય છે. સુવિચારો કરવાથી કુવિચારો પોતાની મેળે શાન્ત થઈ જાય છે. ચિંતાના વિચારોને હર્ષના વિચારોમાં ફેરવી નાખવા જોઈએ. અસ્થિર વિચારોને સ્થિર વિચારોમાં ફેરવી નાખવા. અશુદ્ધપ્રેમના વિચારોને શુદ્ધ પ્રેમના વિચારોમાં ફેરવી નાખવા. સારાંસ કે નીચ વિચારોનો ત્યાગ કરવો હોય તો હૃદય વિચારોજ કર્યા કરવા. હૃદય વિચારોમાં બાધિત થએલું મન પશ્ચાત્ હૃદય લેવાના વિચારોના અભ્યાસને સેવવા સમર્થ થાય છે. એકવાર શુદ્ધ વિચારોનો અભ્યાસ દૈનિક થવાથી પશ્ચાત્ અશુદ્ધ વિચારોનો ઝોઝમ મનમાં પ્રવેશ થઈ શકતો નથી. શુદ્ધ વિચારોનું બળ શક્તિ પામ્યા બાદ અશુદ્ધ વિચારોથી ટકી-સકાવું નથી. મનમાં ક્રત્યેક ક્ષણે કંઈ જાતના વિચારો ઉપન્ન થાય છે, તેનો ઉપયોગ ધારણ કરવો. કયા વિચાર પશ્ચાત્ કંઈ જાતના મનમાં વિચારો કયા કારણથી ઉત્પન્ન થયા તેનો ખ્યાલ કરી જવો. પશ્ચાત્પૂર્વાએ વિચારો કયા કયા થયા તે જાણવાનો અભ્યાસ પાડવાથી ઉપયોગની શક્તિ ધાય છે, અને મનનાં ઉત્પન્ન થનાર વિચારોપર કાબુ મેળવી શકાય છે. નજમમાંથી જળ જેટલું લેવું હોય નેટલું લઈ શકાય છે. તેવી રીતે મનને પણ નજ જેવું બતાવીને કરવા યોગ્ય વિચારો કરવા જોઈએ.

x

x

x

x

સંવત ૧૯૬૮ ના માધ ગુરુ ૧૦ શોભવાર તા. ૨૬-૨-૧૯૧૨
ગુરુત-સંભાષણ.

સદ્ગુણો વિનાનો ઘડાટોષ ધણી કામ પર્વત નથી ચડતો નથી. સદ્ગુણોને પ્રકટાવ્યા વિના મનુષ્ય પોતાની કિંમત મમજી ચકતો નથી. કથનીક થવા કરતાં કર્તવ્યપરાયણ થઈને પોતાની ફરજ અદા કરવાની ટેવ પાડવી. વખતની કિંમત સમજવાની શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે મનુષ્ય પોતાની ઉત્તિ કરવા પ્રયત્નથીયે થાય છે. દુર્ગુણોને દાખવા દોાય તો દુર્ગુણોને બૂધી જઈને સદ્ગુણોનું મનન સ્મરણ કરવું. મનને કાંઈ પણ કામે લગાડવાનો અભ્યાસ પાડવો. તકામું પડેવું મન આપું અવળું બદલવા કરે છે, અને અવ્યવસ્થાના માર્ગમાં ઉતરી જાય છે. જે કાર્ય કરવાનું હોય તે કાર્યમાં મનને તન્મય કરવાની ટેવ પાડવી. અન્ય દેશનાં મનુષ્યો સાંસારિક કાર્યોમાં પણ મનને તન્મય કરીને લીધેલાં કાર્યને પાર પાડે છે. જે કાર્ય કરવાનું હોય તેમાં તન્મય થઈ જવું. અન્ય કાર્ય કરતી વખતે તે કાર્યમાં તન્મય થઈ જવું. જે કાર્ય દાખમાં લેવું તે કાર્યમાં જ તે વખતે ચિત્તને રાખવાથી તે કાર્યની મારી રીને પ્રિદ્ધિ થાય છે, અને તે કાર્યનો અનુભવ થાય છે. નિયમમર કાર્ય કરવાથી અને તે તે કાર્યમાં ચિત્ત રાખવાથી મનુષ્ય શુદ્ધોત કામની સિદ્ધિ કરવા સમર્થ બને છે. જે જે કાર્યો કરવાનાં હોય તેમાં રસ પ્રકટાવવો જોઈએ. જે જે કાર્ય કરવામાં રસ પડે છે તે તે કાર્યની સારી રીને પ્રિદ્ધિ થાય છે. મગજને દદ બદાર કાંઈ પણ કાર્યમાં રોકવાથી મગજ જમડે છે, અને તે કાર્ય ઉત્તમ રીત્યા પ્રિદ્ધિ થતું નથી. જે જે કાર્યો કરવાં તે ઉપયોગ રાખીને કરવાં જોઈએ. તન્મય બનીને કાર્ય કરવાથી તત્કાર્ય સજાથી અપૂર્વ જ્ઞાન મળે છે. અવસ્થાપૂર્વક કાર્ય કરવાની પદ્ધતિને સજ્જડપણે મનુષ્યો જ્યારે જ્યારે આવજંબશે ત્યારે ત્યારે તે કાર્ય યોગના ઉચ્ચ ચિખરપર ચડી ચકશે. આંગણે અને અમેરિકનો દાસ નિયમસર કાર્ય કરવાની રીતિ તથા તન્મય બનીને કાર્ય કરવાની પદ્ધતિથી તેઓ પ્રજ્ઞિ માર્ગનાં યોગીઓ બન્યા છે. અન્યવસ્થિત કાર્ય કરવાની પદ્ધતિનો ત્યાગ કરીને અવસ્થિત કાર્ય પદ્ધતિનો સ્વીકાર કરવાની ધણી જરૂર છે. જે જે જાજનને અંગીકાર કરવી તેમાં તન્મય થઈ જવું. અર્થાત્ તેમાં મનનો સથમ કરવો. તે તે કાર્ય સજ્જમા મનનો સંયમ કરવાથી તે તે કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે; તેમજ આત્મ શક્તિની વૃદ્ધિ થાય છે. અને તેથી આવના બવમાં પણ તે શક્તિનો યોગ પ્રચાર થાય છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના માધ્ય શુદ્ધિ ૧૨ છુદ્ધવાર તા. ૩૧-૧-૧૯૬૨.

મુરત-ગોપીપુરા.

જ્ઞાન આપ્યા વિના જનેલા શિષ્યોને ફરી જતાં વાર લાગતી નથી. આચાર અને સુવિચારોથી જોડોનું મન મળે છે તે શિષ્યો ખરેખર મુરતના ઉપાસક બની શકે છે. સામાન્ય જ્ઞાનથી શિષ્ય યજ્ઞેલાની શ્રદ્ધાને અન્ય મનુષ્યો ઉઠાવી દે છે. અનુવિધ સંઘર્ષ શ્રીચીરનું શાસન એકવીસ હજાર વર્ષ પર્વત ચાલશે. એમાં જરા પણ સંશય નથી. તેમાં ઉદ્યો તથા ધર્મધુરંધર આચાર્યો યવાના છે. પ્રતિદિન પડતી યવાની છે એમ મનમાં લાવીને કદિ ઉદ્યમનો લાગ કરવો નહિ. બવિધ્યમાં ગમે તે બનનાર હોય તો પણ કદિ ઉદ્યમનો ત્યાગ કરવો નહિ. જૈનશાસનની ઉન્નતિ યવાની છે, એમ મનમાં ભાવ લાવી ને જૈનધર્મની ઉન્નતિના ઉપાયો આદરવામાં જરા માત્ર પણ પ્રમાદ કરવો નહિ. જૈનશાસનની જોડોનાં હૃદયમાં દાઝ છે એવા જૈનોએ ગમે તેવા મતભેદો છતાં સંપદારણ કરીને ધર્મકાર્ય કરવાંજ જોઈએ. અંદર અંદરના કલહથી જૈનો જૈનશાસન રૂપ ગાયનો ઘાત થાય તેવી પ્રમાદશયી પ્રવૃત્તિ કરે તો ખરેખર તેઓ જૈનશાસનના નાશનું પાપ કરનારા ગણાય એમ માની શકાય. જૈનશાસન રૂપ ગાયનું જે જૈનો રક્ષણ કરે છે તેઓ સુખ સંપદાને પામે છે. મિન્ન મિન્ન ગમ્મના જૈનોએ સર્વસાધારણ જૈનશાસનની ઉન્નતિના ધર્મકાર્યમાં એક યતું જોઈએ. સાધારણ ઉન્નતિના કાર્યોમાં એક યતું જૈનશાસનની ઉન્નતિ કરવા કદિ ચૂકવું નહ. જૈનશાસનની ઉન્નતિમા તકરારી વિધ્યને આડો ધરવો નહિ. જૈનશાસનને પોતાના પ્રાપ્તમાન માનીને તેની રક્ષા કરવા મન વચન અને કાવાનો ભોગ આપવો. ઉદારવૃત્તિથી અન્યધર્મવાગાઓના ઉપર કશ્ચાભાવ રાખીને જૈનશાસનને સર્વત્ર ફેલાવવા પ્રયત્ન કરવો.

સંવત્ ૧૯૧૮ માધ શુદ્ધ ૧૪ શુક્રવાર તા. ૨-૨-૧૯૧૨ સુરત-ગોપીપુરા.

સર્વ જીવોને પોતાના આત્માની પ્રથમ માનીને તેઓની રક્ષા કરવી જોઈએ. દયાસમાન કોઈ ધર્મ નથી. પોતાના આત્માના ઉપર જેવો પ્રેમ પ્રકટે છે તેવો પ્રેમ સર્વ જીવો પર પ્રકટાવીને સર્વ જીવોના પ્રાણનું રક્ષણ કરવું. દરેક જ સર્વ જીવોના ઉપર પ્રેમભાવનાને માટે અમુક વખતનો નિર્ણય કરવો. કોઈ પણ મનુષ્ય આપણે પૂર્ણપ્રેમી હોય તેના જેવો પ્રેમ સર્વ જીવો પર પ્રકટાવવાને માટે અમુક પ્રેમમૂર્તિ જેવા સર્વ જીવોને ધારી લેવા. પણ, પંખી વગેરે પ્રાણીઓ અને ગરીબ નિરાધાર મનુષ્યોના પ્રાણાદિ ના રક્ષણ માટે આપણી પાસે જે જે શક્તિયો હોય તેનો સદુપયોગ કરવો. સર્વ પ્રાણીઓના રક્ષણ માટે જે જે શક્તિયોને વાપરવામાં આવે છે, તે તે શક્તિયોની ખરેખર જિદ્દ યથા વિના રહેતી નથી. જગતમાં દયાધર્મનું સાર્વભૌમ રાજ્ય પ્રવર્તે તો ખરેખર આ દુનિયા સ્વર્ગના કરતાં પણ અત્યંત ઉત્તમ બની જાય. પ્રભુને મળવાનું દ્વાર દયા છે. આત્માને પરમાત્મા બનાવનાર દયા છે. એકેન્દ્રિય જીવોપર જેઓ દયાની જિદ્દને વર્ધાવી રહ્યા છે એવા સાધુઓના અંતઃકરણમાં કોઈનું મન વચન અને કાયાથી અશુભ કરવાની ઇચ્છાનો લેશ પણ ક્યાંય હોય? દયાથી પોતાના આત્માને પવિત્ર કરનારા સાધુઓની સંગતિ જેઓ કરે છે. તેઓ પોતાના આત્માને દયાથી નિર્મળ બનાવી શકે છે. દયાની ઉત્કૃષ્ટ દશા તેજ જગતની ઉન્નતિની ઉત્કૃષ્ટ દશા જાળીને સર્વ જીવોની દયા કરવામાં સદાકાલ તત્પર રહેવું. દયા ધર્મની ભૂમિકા દૃઢ કરતાં અન્ય સદૃશ્યો પાળી પોતાની નજી પ્રાપ્ત થવાના જગતના જીવોની પૂજ્ય માતા દયા છે. એમ મનમાં અવગોળીને દવાનું આરાધન સદાકાલ કર્યાં કરવું દયા અને શુદ્ધપ્રેમ વિના દાન પણ દહ શકાતું નથી. જેઓનું હૃદય દયાના વિચારોથી ઓગળેલું થઈ રહ્યું છે તેઓના હૃદયમાં નિદા, વેર, ક્રોધ, દ્વિષ, કોપ અને વિશ્વાસપાત્ર વગેરે દુગુણો રહી શકે નહિ. દયાના વિચારો પ્રકટાવવાને માટે દરેક દયાની ભાવના કાપવી અને પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરવું. પ્રાણીઓને અમર્યાદાન દેવું.

ૐ. શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ માધ વદિ ૨ રવિવાર. તા. ૪-૨-૧૯૬૨.

મુરત-ગાંધીપુરા.

જગતને ઉત્તમ બનાવતું હોય તો સુવિચારોનો ફેલાવો કરવો જોઈએ. સુવિચારોનો પ્રવાહ મેઘની પેઠે જગતમાં જ્યાં જ્યાં પૂર જોશમાં ફેલાશે ત્યાં ત્યાં સદાચારો રૂપ અંકુરો પ્રકટી નીકળશે. સુઆચારોનો આધાર સુવિચારો ઉપર છે. દુનિયાની વાસ્તવિક વસ્તુતિ કરનાર સુવિચારો છે. હિંસા, જૂઠ્ઠા આદિ જ્યાં જ્યાં આચારો દેખવામાં આવે છે ત્યાં ત્યાં પૂર્વે કુવિચારો હોવા જોઈએ એવો નિયમ છે. સુવિચારોના બળ વડે મનુષ્યો ઉત્તમ કાર્યો કરવાને માટે શક્તિમાન થાય છે. સુઆચારમાં એકદમ પ્રવેશ ન થાય તો કિંમત હારવી નહિ પણ સુવિચારોનો પ્રવાહ વહેવડાવવા પ્રયત્ન કરવો. સુવિચારોની ભાવનાનું બળ એકત્ર થતાં સુઆચાર પોતાની મેજે કાપા અને ઇંદિયો દ્વારા પ્રકટ થાય છે. સુવિચારોના સંબંધમાં જે જે મનુષ્યો આવે છે તેઓનામાં પણ સુવિચારો પ્રકટી નીકળે છે. મનને નહારા વિચારોથી પાછું વાળીને સદાકાલ મનમાં સુવિચારો ક્યાં કરવા. સમુદમાં એક તરંગ જેમ બીજા તરંગને પ્રકટાવવા સમર્થ થાય છે તેમ મનમાં જેટલા જોરથી એક સુવિચાર પ્રકટે છે તેટલા જોરથી તે અન્ય સુવિચારને પ્રકટાવવા સમર્થ થાય છે. સુવિચાર કરનાં કુવિચારમાં બળ વિશેષ હોય છે તો સુવિચારને તે હાલી દે છે, કુવિચારોને એકવાર હાલી દીધા એટલે નિશ્ચિન્ત બની જવું નહિ. કારણ કે કુવિચારોથી મનમાં જે જે સંસ્કારો પડ્યા હોય છે તે પુનઃ કુવિચારની સંગતિવા તેવાં કારણો મળતાં જાગ્રત થાય છે. માટે મનમાં વારંવાર ધર્મના સુવિચારો કરીને મોહના કુવિચારોના સંસ્કારોને પણ મળ્યાથી ધર્મી નાંખવા જોઈએ. શુભ અને શુદ્ધ વિચારોમાં મનને સદાકાલ જોડી દેવાથી રાદાસની પેઠે મન, અન્ય ઉત્પાત કરવા સમર્થ થતું નથી. મનમાં જે જે વિચારો ધાય તે તે ઉપેક્ષાથી જોયા કરવા, અને કુવિચારોને પ્રકટ થતાં થતાં વારવા. મનમાં એક કલાક પર્યંત ભાવના પુનઃ કરેલ એક શુભ વિચારની જેટલી કિંમત છે તેટલી કિંમતને પહોંચી વળવા અન્ય કોઈ અનુદાન સમર્થ થતું નથી. શુભવિચારોની ભાવનાનું ફળ સ્કૂલ ભૂમિકામાં એકદમ ન દેખાય તેથી શુભવિચારોની ભાવનાથી કદિ પાછા હાવું નહિ.

સંવત ૧૯૧૮ માધ વદિ ૨ રવિવાર. તા. ૪-૨-૧૯૧૨.

ગુરત-ગેાધીપુરા.

જગતને ઉત્તમ બનાવતું હોય તો સુવિચારોનો ફલાવો કરવો જોઈએ. સુવિચારોનો પ્રવાહ મેધની પેઠે જગતમાં જ્યાં જ્યાં પૂર જોવામાં ફલાસી ત્યાં ત્યાં સદાચારો રૂપ અંકુરો પ્રકટી નીકળશે. સુઆચારોનો આધાર સુવિચારો ઉપર છે. દુનિયાની વારતવિક વન્નતિ કરનાર સુવિચારો છે. દિંસા, જૂડ આદિ જ્યાં જ્યાં આચારો દેખવામાં આવે છે ત્યાં ત્યાં પૂર્વે કુવિચારો હોવા જોઈએ એવો નિયમ છે. સુવિચારોના બગ નડે મનુષ્યો ઉત્તમ કાર્યો કરવાને માટે સક્તિમાન થાય છે. સુઆચારમાં એકદમ પ્રવેશ ન થાય તો દિમ્બત હારવી નહિ પણ સુવિચારોનો પ્રવાહ વહેવડાવવા પ્રયત્ન કરવો. સુવિચારોની ભાવનાનું બગ એકત્ર થતાં સુઆચાર પોતાની મેજે કાપા અને દિગ્ગે દારા પ્રકટ થાય છે. સુવિચારોના સંબંધમાં જે જે મનુષ્યો આવે છે તેઓનામાં પણ સુવિચારો પ્રકટી નીકળે છે. મનને નાશા વિચારોથી પ્રાપ્ત વાળીને સદાકાલ મનમાં સુવિચારો ક્યાં કરવા. સમુદમાં એક તરંગ જેમ ખીલ તરંગને પ્રકટાવવા સમર્થ થાય છે તેમ મનમાં જેટલા જોરથી એક સુવિચાર પ્રકટે છે તેટલા જોરથી તે અન્ય સુવિચારને પ્રકટાવવા સમર્થ થાય છે. સુવિચાર કરતાં દુનિચારમાં બગ વિશેષ હોય છે તો સુવિચારને તે હઠાવી દે છે, કુવિચારને એકવાર હઠાવી દીધા એટલે નિમિત્ત બની જવું નહિ. કારણ કે કુવિચારોથી મનમાં જે જે સંસ્કારો પડ્યા હોય છે તે પુનઃ કુવિચારની સંચિતવા તેવાં કારણો મળતાં જમત્ થાય છે. માટે મનમાં વારંવાર ધર્મના સુવિચારો કરીને મોહના કુવિચારોના સંસ્કારોને પણ મુગમાથી ધસી નાંખવા જોઈએ. શુભ અને શુદ્ધ વિચારોમાં મનને સદાકાલ જોડી દેવાયો રાત્રસની પેઠે મન, અન્ય ઉત્પાત કરવા સમર્થ થતું નથી. મનમા જે જે વિચારો થાય તે તે ઉપેક્ષાથી જોવા કરવા, અને કુવિચારોને પ્રકટ થતાંન થતાં વારવા. મનમા એક કલાક પર્યંત ભાવના સુક્ત કરેલ એક શુભ વિચારની જેટલી કિમત છે તેટલી કિમતને પહોંચી વળવા અન્ય કોઈ અનુકાન સમર્થ થતું નથી. શુભવિચારોની ભાવનાનું રૂજ રધૂલ ભૂમિકામાં એકદમ ન દેખાય તેથી શુભવિચારોની ભાવનાથી કદિ પાછા હાવું નહિ.

સંવત્ ૧૯૬૮ માધ વદિ ૪ મંગળવાર તા. ૬-૨-૧૯૬૨

મુરત

દ્રવ્ય અભયદાનથી મનુષ્યો તીર્થ કરતી પડવી પ્રાપ્ત કરે છે. મરતા જીવોને જ્યાવવાથી મદાનુ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે. જે મનુષ્યો અન્ય જીવોને અભય-દાન આપે છે, તેઓ પોતાના આત્માને નિર્ભય બનાવે છે. અભયદાન આપવાથી અભય મળી શકે છે, એમાં જરા માત્ર શંકા નથી. પોતાને કોઈ અભય આપે તો જેટલો આનન્દમળે છે તેટલો આનન્દ ખરેખર ! અન્ય જીવોને અભયદાન આપવાથી મજે છે. જેઓ અભયદાન કરે છે તે-ઓને ત્રણ જીવનનું એકર્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. અભયદાન દેનારો પાપકર્મનો નાશ કરે છે અને પુણ્યની રાશિ પ્રાપ્ત કરે છે. પશુઓ અને પંખીઓ વગેરે પ્રાણીઓના પ્રાણ જ્યાવવા માટે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. પૂર્વે આર્યા-વર્તમાં ધજી દયા હતી. દાસ ધજાં પશુઓની કનક થાય છે; ધજાં પશુઓ જૂખ્યાં મગે જાય છે. દયાના ભકતો તેઓને અભયદાન દેવા પ્રયત્ન કરે છે. દયાના વિચારો જગતમાં ધજા ફેલાવાથી અભયદાન દેનારા મનુષ્યોની મહિમામાં વધારો થશે. અભયદાનનું માદાત્મ્ય સમજાવે એવા ઉપદેશકો અને એવા ગ્રંથોની ધજી જરૂર છે. જે ધર્મમાં દયા નથી એ ધર્મ ગંજી શકાય નહિ. દયારૂપ નદીના તીરે ધર્મરૂપ અંકુરાઓ ઉગી નીકળે છે. અભય-દાન દેવામાં ઉત્તમ મનુષ્યો પોતાની દુરજ સમજે છે. ઇચ્છાંડ અને અમે-રિકામાં પણ દયાનાં તત્ત્વોનો પ્રકાશ થવા લાગ્યો છે અભયદાન દેનાર જીવો આ ભવમાં અને પરભવમાં સુખી થાય છે. અનેક પ્રકારના દાનમાં અભય-દાનનો પ્રથમ નંબર છે. અભયદાન દેનારાઓએ કોઈપણ પ્રકારના ક્ષણિક શ્રેણી ઇચ્છા રાખ્યા વિના પોતાની પ્રવૃત્તિ જરૂર રાખવી. સંપ્રતિ, અરોહ અને કુમારપાળ વગેરે રાજાઓએ પશુઓ અને પંખીઓની પાંજરાપોળો બંધાવીને ઉત્તમ કલ્પદક્ષનાં ખીજ વાખ્યાં હતાં. દયા એ સાર્વજનિક ધર્મ છે. સર્વ ધર્મવાળાઓએ દયાનો ફેલાવો કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. રાજ્યની શાન્તિના સમયમાં દયા તત્ત્વનો પ્રકાશ વધતો જાય છે. જેમ જેમ જગતમાં જ્ઞાનનો પ્રચાર વધતો જશે અને દુનિયાના લોકોનું ધર્મ પ્રતિ વલ્લુ વિશેષતઃ વળશે તેમ તેમ તેઓની દૃષ્ટિની આગળ દયાની દેવી દેખાશે. અભય-દાનનો ફેલાવો કરનારા ઉચ્ચગતિ અને ઉચ્ચસુખને પામ્યા વિના રહેતા નથી.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ માધ પદિ ૬ શુક્રવાર તા. ૮-૨-૧૨ કંતારગામ.

આ કાળમાં ધર્મસ્નેહની ધણી જરૂર છે. એકદમ કંઈ વીતરાગ દશા પ્રાપ્ત થતી નથી. ધર્મસ્નેહના પગથીએ પગ ચૂકવાથી ધર્મ કરવામાં પ્રતિ-
દિન રૂચિ વધતી જાય છે. ધર્મની પ્રાપ્તિનિમિત્તે ધર્મી મનુષ્યોપર સ્નેહ
ધારી કરતાં કરતાં અન્તે વીતરાગતાના અન્તઃ પ્રદેશમાં ઉતારી શકાય છે. ધર્મી
મનુષ્યને જોઈ જોના હૃદયમાં સ્નેહ વૃદ્ધિ પામતો નથી. વા સ્નેહ પ્રકટ થતો
નથી, તે મનુષ્ય ધર્મના ઉચ્ચ પગથીયાપર ચઢવાને માટે અધિકારી બનતો
નથી. સંસારનાં સગાંઓ ઉપર જે પ્રેમ હોય છે, તેના કરતાં શુદ્ધ આદિ
ઉપર જેનો અધિક પ્રેમ નથી તે ધર્મના ઉચ્ચ માર્ગને પ્રાપ્ત કરી શકતો
નથી. દુનિયામાં રાગ કર્યા વિના રહેવાઈ ન હોય તો શુદ્ધી સાથે રાગ કરવો.
સદ્ગુરુના ઉપર રાગ કરવાથી અન્ય વસ્તુઓ ઉપર થતો રાગ હાય પામે
છે અને ધર્મના હેતુઓ ઉપર રાગ પ્રકટે છે. છેવટે અન્તરૂમાં રિધરતા
થવાથી અપ્રમત્તદશાની પ્રાપ્તિ થાય છે અને તેથી કેવળજ્ઞાનના યોગ્ય
શુક્લધ્યાનનો આત્મા ધ્યાતા બનીને દશમા શુભ સ્થાનકમાં રાગનો હાય
કરે છે. અપ્રસર્ય રાગને પ્રસર્ય રાગમાં ફેરવી નાંખવો જોઈએ. સદ્ગુરુ
શુનિપર પ્રસર્ય રાગ ધારણ કરવાથી અપ્રસર્ય રાગનો પરિણામ હાય પામે
છે. સદ્ગુરુ ઉપર જેમ જેમ અધિક પ્રેમ પ્રકટે છે તેમ તેમ આત્મા અરે-
અર ધર્મના માર્ગમાં ઉચ્ચ બનતો જાય છે. સદ્ગુરુના રાગથી આત્મામાં
અનેક શુભો પ્રકટી નીકળે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ માધ પદિ ૭ શુક્રવાર તા. ૯-૨-૧૨ સાયબુ.

સાધુની સેવા કરવાથી પોતાના આત્માની ઉચ્ચ દશા થાય છે. સાધુની
સેવા કરવાથી સાધુના શુભોનો લાભ મળે છે. સાધુ સગવડો અનેક પ્રકાર-
ના પાપાચરણો દલે છે સાધુની સેવાથી પાપ મવા મળે છે. સુમાધુની
સેવા કરી જોઈએ. પ્રમેત્તાદયી સાધુવચની નવા કરવા કદિ ઉત્સાહનો
ભગ ન કરવો જોઈએ. અમુક પ્રકારનો જગના હાલિક સ્વાર્થ ધારણ
કરીને સાધુની સેવા કરવાના કરતા નિષ્કામવૃદ્ધિથી સત્યુચ્ચની સેવા

સંકલ્પને દાવાવાધી અને સમભાવ વિચાર બેજિથો આત્માનું ધ્યાન મારવાધી આત્માનું સદજ બજ અમુક અંશે પ્રકટ થતું જાય છે. આત્માના અનેક ગુણોમાંથી કેટલેક એક ગુણ અંબથી દીર્ઘકાલ પર્વત વિચાર કરેલો. આત્માના ગુણોને પ્રકટાવવામાં ચિત્તિગૂત થતા મોદ વિશેષોને દર્શાવવા પ્રયત્ન કરેલો. પરમાત્માની સાથે આત્માનું ઐક્ય કરવાધી અને પરભાવનું જ્ઞાન બૂટી જવાધી રામ દ્રોણી પરિભૂતિનો અવરોધ થાય છે. ધ્યાતા, ધ્યેય અને ધ્યાનની એકતા જોઈલા કાલ પર્વત થાય છે, તેટલા કાલ પર્વત અન્ય વસ્તુમાં ચિત્ત લાગતું નથી. ધ્યાનમાં પરમાત્માની સાથે આત્માનું ઐક્ય કરવાધી પરમશુભરસનો આસ્વાદ કરી શકાય છે. પિંડરથ, પદરથ અને રૂપરથ એ ત્રણ સાલંબન ધ્યાન કહેવાય છે. એ ત્રણ ધ્યાનનું સ્વરૂપ જાણ્યા જ્ઞાન એ ત્રણ સાલંબન ધ્યાન વડે આત્માને ધ્યાઇ શકાય છે. સાલંબન ધ્યાનની ભૂમિકા સિધર ક્યાં પથાત્ નિરાલંબન ધ્યાનમાં પ્રવેશ કરી શકાય છે. સાલંબન ધ્યાનને સચિકલ્પ ધ્યાન કહે છે. રૂપાત્મક ધ્યાનને નિરાલંબન ધ્યાન કહે છે. સાલંબન સચિકલ્પ ધ્યાન દારણ છે અને નિરાલંબન (નિચિકલ્પ) ધ્યાન કાર્ય છે. શુભ અને અશુભ વિચારના અનુસારે મનુષ્ય શુભ અને અશુભ ધ્યાનમાં પ્રવેશે છે. અશુભ ધ્યાનને વારવુ દોષનો મોટામાં મોટો ઉપાય એ છે કે શુભ વિચારનું વિશેષાતઃ સેવન કરવું.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ માધ વદિ ૯ તા. ૧૨-૨-૧૨ અંકલેચર.

જૈનધર્મોપદેશકોએ ગામોગામ પરિભ્રમણ કરીને જૈનતત્ત્વોનો ઉપદેશ દેવો જોઈએ. જૈનતત્ત્વોના વિચારોનો દેશોદેશ અને ગામોગામ ફેલાવો કરવો જોઈએ હમરો સકટો વેડીને પછ મનુષ્યોને દેવગૃહ અને ધર્મની શ્રદ્ધા કમવવી જોઈએ. તનતોડીને જૈનધર્મના વિચારોનો ફેલાવો કરવા અનેક ઉપાયોથી પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. એક મરણીઆ સોને ભારે તેની પેઠે એક આમભોજ આપનાર યાત્રી પુરૂષ ખરેખર લાખો મનુષ્યોને જૈનધર્મની શ્રદ્ધા કમાવે છે હાલ જૈનધર્મનો ઉપદેશ દેવાને સર્વ પ્રકારની સારી મગવડતા છે. યાત્રી જનોએ જમાનાનો લાભ લેવા ચૂકવું ન જોઈએ.

મનુષ્ય યાદી જ્ય એમ લાગે તે પહેલાં વિચારોની એણે બંધ કરવી. શરીરની ક્રિયા કરતાં મનને વિચાર કરવામાં વિશેષ પરિશ્રમ પડે છે. શરીરની મહેનત કરનાર કરતાં જ્ઞાનાભ્યાસીને ઘણો પરિશ્રમ પડે છે. મનની ક્રિયામાં જ્ઞાનજળની જરૂર પડે છે શરીરની ક્રિયા કરતાં માનસિક વિચારની શુભ ક્રિયા સ્વપરને અનન્ત ધણો ફાયદો કરે છે. કોઈનું મન ફેરવવામાં આવે છે તો ત્વરિત તેની કાળા અને વાળાનો વ્યાપાર ફરી જાય છે. શારીરિક ક્રિયાઓ જે જે થાય છે, તેનાં મુખ્ય સ્વરૂપોને પણ માનસિક વિચારશક્તિથી પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. જ્ઞાનના જળથી જ્ઞાની દ્રવ્ય, સેવકા-સાદિક પ્રસંગે નવીન આચરણોને આચરી શકે છે. આત્મધર્મસાધક જ્ઞાનીની બાહ્યક્રિયાઓને બાળજીવો દેખી શકે છે. અને તેનો આદર કરી શકે છે. આત્માર્થી જ્ઞાનીની બાહ્ય આચરણો પણ અમુક શુભ અધ્યવસાયના ઉદ્દેશથી ચુકા હોય છે. બાળ જીવો તે ઉદ્દેશને સોધી કાઢવાને સમર્થ જની શક્તિ નથી. માનસિક વિચારોના પ્રસારથી શરીર અને જમતના ઉપર ઘણી અસર થાય છે. વિચાર શક્તિથી સ્વૃષ્ટમાં ફેરફાર કરી શકાય છે એ જ્ઞાનજળના મુક્ત સ્વરૂપને ખરેખર તત્ત્વજ્ઞાનીઓ સમજી શકે છે. મનમાં અમુક વિચાર ઉત્પન્ન થાય છે તેને આંખ આદિની મેટા-ઓથી અનુભવ કે શકાય છે. વિચાર શક્તિથી પુસ્તકની સૃષ્ટિ સ્વી શકાય છે અને પુસ્તકની સૃષ્ટિથી મનુષ્યોના આચારો અને વિચારોમાં ફેરફાર કરી શકાય છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ માસ વદિ ૧૧ મંગળવાર તા. ૧૩-૨-૧૨ શુક્રતીર્થ.

ફેબ્રુઆરી નામ ધરાવીને પોતાના પશુ જળ જમાવવાને માટે અનેક પ્રકારના માર્ગો વિશિષ્ટ નામે છે પોતાના ગચ્છના મમતથી અન્ય ગચ્છોની માથે ક્રોધમા પડીને ઘણા સાધુઓની સાથે પ્રતિજ્ઞાને ધારણ કરીને પતાપણી કરી સાધુઓના નાશના વિશિષ્ટ નામે છે. પોતાની વિદ્વાનતાને બધા એક પક્ષની પુષ્ટિમાં કરીને મામાન્યનઃ મર્ગ મચ્છોમા વદે. આજ ગણેશ સાધુઓની માથે સામાન્ય રીતે સપ જળવવાને માટે પણ કમિયાન થતા નથી. સાધુઓમાં પરસ્પર પ્રેમ સ્વેચ્છે તે સાધુઓની ઉન્નતિ

સંવત્ ૧૯૧૮ માધ વદિ ૧૨ છુધવાર તા. ૧૪-૨-૧૨ અંગારેયર.

સેયંચરોવા આસંચરોવા. બુદ્ધોવા બહવમન્નોવા

સમભાવ માયો બળા, લહદ મુરકં નસંદેદો ॥ ૧ ॥

આહે તો શ્વેતાંબર હોય, દિગંબર હોય, બુદ્ધ ભક્ત હોય વા અન્ય હોય પણ જેણે સમભાવ વડે આત્મા ભાળ્યો છે, તે મોક્ષ પામે છે, તેમાં સન્દેહ નથી પ્રિય વા અપ્રિય સર્વ પદાર્થોમાં જે સમભાવથી વર્તે છે, તે સકલ કર્મનો ક્ષય કરે છે. રાગ અને દ્વેષનો ક્ષય કરવામાં સર્વ પ્રકારના ધર્મોની આદાધના અવશ્યોદયી. ગમે તે ધર્મના મનુષ્યે સમભાવની ડોટી અંગીકાર કરવી જોઈએ. સમભાવ દશામાં બાહ્ય વસ્તુઓની અસ્તિતા છતાં બાહ્યમાં કંઈ સાનુકૂળ વા પ્રતિકૂળ જણાતું નથી. સમભાવની દશામાં મોહનો ઉપશમ થાય છે. અન્ય દર્શનોને સમભાવ દૃષ્ટિથી દેખવાથી તેમાં દેવ ઉત્પન્ન થતો નથી, તેમ સ્વપક્ષપર રાગ પણ થતો નથી. સમભાવની દૃષ્ટિથી સત્યને સત્યપણે અવધારનો અને તેનું ધ્યાન કરતો છતો આત્મા અધમત દશામાં ઉતરીને ક્ષપક શ્રેણિ પ્રાપ્ત કરી કેવલ જ્ઞાનને પામે છે. સમભાવવડે આત્મા બાવિન થયો હોય છે, તે વખતે આત્માના શુદ્ધ સ્વભાવનો ખ્યાલ આવે છે, અને જૈન દર્શનની અપૂર્વતાનો નિશ્ચય થાય છે. સમભાવની દૃષ્ટિથી જૈન ધર્મમાં પડેલા ગમ્મઝાદિ બેદોમાંથી સત્ય તારવી શકાય છે, અને નયોની અપેક્ષાએ અપેક્ષામય વાક્યોનો અવયોધ થાય છે. જૈન ધર્મ એ મુક્તિનો સાચો માર્ગ છે. એમ નિશ્ચયથી જાણતું હોય તો સમભાવ વડે પોતાના આત્માને બાવો રાગ અને દ્વેષની પરિણતિનો જેમ જેમ વેગ શમે છે, તેમ તેમ સમભાવના પગથીએ પગ મૂકી શકાય છે. રાગ અને દ્વેષનો નાશ કર્યા વિના કદિ મોક્ષ મળતાર નથી. વ્યવહારનય કથિત આત્મચક્ર દિવાઓને સમભાવના ફલ માટે કરવી જોઈએ. સર્વ જૈનોએ સમભાવરૂપ સામાયક આવશ્યક પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. શી સર્વજ્ઞ મહાવીર પ્રભુએ શુભરથાનકના અધિકાર પ્રમાણે સમભાવની પરિણતિ ઉપર સ્થિર રહેવું એ પણ દુર્લભ છે સમભાવ રૂપ સામાયિક અવશ્યક પ્રાપ્ત કરવા માટે સદાકાલ પ્રયત્ન કરવા જોઈએ.

x

x

x

x

આંખના કરતાં પ્રત્યેક બાજતમાં મનને તથા વા આર મંત્રી મહેનત આપ્યા વિના જ્ઞાનના ઉંડા પ્રશ્નમાં પ્રવેશ થઈ શકતો નથી. વાચન પૂરું પાડી નિયમ પડે સ્વાધ્યાય કરવાથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે. જે વિષય વાંચવામાં આવે તે વિષયમાં મનને સ્થિર કરવું જોઈએ. જે વિષય વાંચવામાં આવે તેની સાથે મનની એકતા થવાથી તે વિષયની ખરી ખૂંતિયોતો હૃદયમાં બાસ થાય છે. ઉપરચોટીયા વાચનથી કીરચોટીયું જ્ઞાન મળે છે; પણ વસ્તુનું ખરું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થતું નથી. કોઈ પણ બાજતને વાંચીને તેની મૂર્તિને હૃદયમાં ખડી કરી તેના વિચારમાં લીન થઈ જવું જોઈએ. હૃદયવટવર વચ્ચે બાજતનું ચિત્ર બરાબર પડે એવી રીતે વાંચીને પશ્ચાત્ તે બાજતનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાને તે બાજતમાં ખૂબ ઉંડા એવા ઉારી જવું કે જેથી અન્ય વસ્તુનું સ્મરણ પણ ન થાય. આ પ્રમાણે પુસ્તક વાચન વા સ્વાધ્યાય વગેરે કરવામાં આવે તો પ્રતિદિન જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય અને તત્ત્વજ્ઞાનનો આનન્દ પ્રાપ્ત કરી શકાય. વિષય કથાવમાંથી ચિત્તને પાછું ખેંચીને જ્ઞાનાભ્યાસમાં સ્થિર કરવામાં આવે છે તો જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય છે. જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષયોપશમ કયા કયા હેતુઓથી થાય છે, તેનો જે અભ્યાસ કરે છે, તેને જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ ના ફાગણ સુદિ ૨ મંગળવાર તા. ૨૦-૨-૧૨ પાદર.

અન્ય ધર્મવાળાઓને પ્રતિબોધવા માટે ઉદ્યમ કરનારાઓએ અન્ય ધર્મીનાં શાસ્ત્રોનો સારી રીતે અભ્યાસ કરવો જોઈએ. અન્ય દર્શનીઓને તેઓના માન્ય ગ્રંથોના દાખલાઓ આપીને તેઓને સમજાવવાથી તેઓનામાં વિશ્વાસ બેસાડીને જૈન દર્શનના સિદ્ધાંતોના આધારે સમજાવવા. અન્ય દર્શનીઓ કરતાં જૈન દર્શનના સિદ્ધાંતોની ઉત્તમતા સમજાવવા પ્રયત્ન કરીને તેઓને જૈનાગમોની પ્રમાણિકતાની નિશ્ચિત કરી બતાવવી. અન્ય દર્શનનાં તત્ત્વો કરતાં જૈન દર્શનનાં તત્ત્વોની ઉત્તમતા સમજાવવી. અન્ય દર્શનોની એકાન્તતા અને જૈન દર્શનની અનેકાન્તતા સમજાવવી. સર્વજ્ઞ પ્રણીત જૈન દર્શન છે. એમ આગમોના આધારે સિદ્ધ કરી બતાવવું. બહિરંગ અને અન્તરંગથી જૈન દર્શન ઉત્તમ છે એમ દાખલા દલીલોથી

ધર્મનું અને પોતાના અધિકાર ધર્મથી નીચેના ધર્મનું કદિ ખંડન ન થવું જોઈએ. ઉપર ઉપરના નયકથિત ધર્મની અપેક્ષાએ અર્થે આત્માનય કથિત ધર્મની અશુદ્ધતા અશુદ્ધમતા દેખીને સાપેક્ષાવાદ ધર્મ પ્રત્યક્ષાનો ત્યાગ કરીને એકાન્ત ઉપરેશ ન રહે જોઈએ. નયો એ અમુક અપેક્ષાએ વિચારવાળી વિચાર દાંષ્ટ્યો છે તેથી તેઓને નય બાસ રૂપે ન પરિણામવાળી જોઈએ. નીચાની અપેક્ષાએ ઉપરના ગુણસ્થાનકો વા ઉપરના નયો શુદ્ધ વા શુદ્ધ કથક છે. પણ નીચાની અપેક્ષા ન લેવામાં આવે તો શુદ્ધ, કોની અપેક્ષાએ ફરી શકે ! પરસ્પર નયોની સાપેક્ષતાએ પ્રત્યેક વસ્તુનું સ્વરૂપ અવગ્રહવું જોઈએ. ધર્માચરણમાં પણ નયોની અપેક્ષાએ અને સ્વાધિકારભેદે ભેદ પડે છે. અમુક નય કથિત ધર્મની ક્રિયા વા રચિત્રામ થવાથી અન્ય નય કથિત ધર્મક્રિયા વા રચિત્રું ખંડન થવું નથી. હે ચેતન ! નયોના સાપેક્ષ આમાં સમાતા એવા સર્વ ધર્મના સ્વસ્થરૂપ જન ધર્મનું પ્રમાણ દશા સાગીને અપ્રમત યોગવડે આરાધન કર. તારામાં અસ્તિરૂપે રહેલા જ્ઞાનાદિ અનવધર્મનું આરધન કરતાં છતાં નારિતરૂપે રહેલા વ્યતિરેક ધર્મનું તો સહેજે આરાધન થાય છે.

૮

X

X

X

સંવત્ ૧૯૧૮ ના ફાગણ મુદિ ૪ છુધવાર તા ૨૨-૨-૧૨ પાદરા.

શુદ્ધોપયોગ સમાધિમાં હે ચેતન ! તું વારંવાર રમણતા કર ! શમ અને દેખની અશુદ્ધ પરિણતિનો ત્યાગ કરીને સ્વભાવમાં રમ. શુદ્ધ પરિણતિમાં જ્ઞાન-દર્શન અને આત્મિક એ ત્રણનો સમાવેશ થાય છે. દર્શન જ્ઞાનને સદાય કરે છે. ચારિત્ર પોતે જ્ઞાનને સદાય કરે છે. અર્થાત્ ચારિત્રથી જ્ઞાનની શુદ્ધિ થાય છે તેમજ જ્ઞાનથી ચારિત્રની શુદ્ધિ થાય છે. આત્માના ગુણોમાંજ ઉપયોગ રહેવાથી મનઃકલ્પ પ્રાપ્ત થાય છે. વિભાવ દશામાં પરિણમેલા આત્મ વર્ધને સ્વભાવ દશામાં કાલે કાલે પરિણમાવણું જોઈએ. આત્માના ઉપયોગથી અશુદ્ધ બાવને પણ શુદ્ધ બાવ તરીકે પરિણમાવી શકાય છે. શુદ્ધોપયોગમાં રમણતા કરવા માત્રથીજ અશુદ્ધ બાવનો નાશ થાય છે. દુર્ગુણોનો નાશ કરવા માટે સદ્ગુણોનુંજ વારંવાર ધ્યાન ધરવું જોઈએ. જ્યાં ત્યાં દુર્ગુણોને જોવા વા દુર્ગુણોમાં લક્ષ્ય રાખવું તેના કરતાં સદ્ગુણો જ્યાં ત્યાં

સંવત્ ૧૯૬૮ ડ્રાગણ મુદિ ૮ સોમવાર તા. ૨૬-૨-૧૯૧૨ પાદરા.

જે ઉત્તમ આવક હોય છે તે દ્રવ્ય આવકના એકવીસ અને બાવ આવકના મતર ગુણે પૈકી અમુક ગુણોવડે તે અલ્પહૃત હોય છે. નીતિના સદ્ગુણો જેના આચારમાં અને વિચારમાં છે તે આવક કહેવાય છે. માર્ગો નુમારિના ગુણો વડે આવક જગતમાં શોભી શકે છે. પરમાર્થભુદિથી પરાપકારનાં કાર્યો કરીને આવક પોતાનું જીવન દૃષ્ટાન્તીભૂત કરે છે. ધર્મનાં રહસ્યો સમજવાને માટે સદ્ગુણના ઉપદેશનું પાન કરે છે. વાચના, પૃચ્છના, પરાવર્તના, અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મકથાલક્ષણ એ પાંચ પ્રકારના સ્વાધ્યાયને પોતાના અધિકાર પ્રમાણે કરે છે. પ્રતોષી અને વિશાગદિષ્ટી અન્ય ધર્મપાલક મનુષ્યોની પ્રશંસાને પાત્ર બને છે. ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચારે વર્ગનું આરાધન કરે છે. પોતાના સદ્વિચારોનો સર્વત્ર ફેલાવો કરે છે, મૈત્રી, પ્રમોદ, માધ્યસ્થ અને કાર્ણવ આ ચાર પ્રકારની ભાવના વડે પોતાના આત્માને ફાળે ફાળે આવક ઉચ્ચ કરે છે. જ્ઞાનને સમજીને સત્ ક્રિયાઓને આચારમાં મૂકે છે. સાધુઓ પર જે પૂજ્યભાવને ધારણ કરે છે અને આવકોપર બક્ષિભાવને ધારણ કરે છે, અને જીનેનર મનુષ્યો પર કર્ણુ-ભાવને ધારણ કરે છે વા મધ્યસ્થભાવને ધારણ કરે છે તથા સદ્ગુણોથી ભ્રમ્ય બનનાર મનુષ્યોપર પ્રમોદ ભાવને ધારણ કરે છે, અને દુર્ગુણો શ્રદ્ધીને પડનાર જીવો પર કર્ણુભાવ ધારણ કરે છે. વિવેકદિષ્ટી તે સર્વ બાજતનો વિચાર કરે છે, ગુણી સેવા-બક્ષિથી તે પોતાના આત્માને નિર્મલ કરે છે. સમારૂપ કેદખાનામાંથી છુટવાને માટે તે પ્રયત્ન કરે છે. ચાન્તરમ વડે તે આત્માને પોષે છે પોતાના સમાગમમાં આવનાર મનુષ્યોની ધર્મ-દિષ્ટિ ખીપવવા પ્રયત્ન કરે છે. સાધુવર્ગ અને સાધવીવર્ગની વૃદ્ધિ થાય એવો બક્ષિભાવ ધારણ કરે છે, ધર્મકૃત્યમા યત્ર બને છે, અને પાપ-કૃત્ય કરવામા બીજા બને છે, કાલના ડના વા અજ્ઞા રોપોની નિદા કરનો નથી, ધર્મ જ્ઞાનનો ફેલાવો કરવા પ્રયત્ન કરે છે. સાધુવર્ગ અને માણી વર્ગને આહારાદિ જ્ઞાન આપીને પોતાના આત્માની મુદ્દિ કરે છે.

×

×

×

×

સંવત ૧૯૬૮ ફાગણ મુદિ ૧૨ છુલ્લાર તા. ૨૮-૨-૧૨ પાદરા,

આત્માના યાત્રાદિ ગુણોમાં રમણના કરવાથી આત્માનું વીરું પરમા-
વમાં પરિણમ્યું હોય છે, તે દળીને આત્માનું વીરું પોતાના શુદ્ધભાવમાં
પરિણમે છે. આત્માના સ્વરૂપમાં રંગાવવાનો વીરોત્થાસ જોમ જોમ શક્તિ
પામે છે તેમ તેમ આત્મચીરની શક્તિ યાચ છે, અને કર્મપ્રાપ્તિનું અપ-
વર્તન યાચ છે. અશુભ પરિણામ દળીને શુભપરિણતિથી પરિણમતાં
અશુભકર્મનું અપવર્તન યાચ છે, અને શુભકર્મનું ઉદ્ધવર્તન યાચ
છે. તેમજ અશુભકર્મનું પણ શુભકર્મરૂપે સંક્રમણ યાચ છે. આત્માના
અસંખ્યાન પ્રદેશોમાં બાપી રહેલા યાત્રાદિ ગુણોનું એક રિચરપયોગથી
ધ્યાન ધરવાથી યીમ આત્માની ઉજ્જવલતા યાચ છે, અને પરમાવ-
પરિણતિમાં પરિણમેલું આત્મચીરું પણ સ્વભાવપરિણતિરૂપમાં પરિણમે છે.
આત્માના સ્વરૂપનો વિચાર કરતાં ધ્યાતા, ધ્યાન અને ધ્યેયનું એક
રિચરત્વ યતાં તેમાં રત્નચીનો અન્તર્ભાવ યાચ છે. આત્માનો શુભ
પરિણામરૂપ શુભ અધિવસાય પોને અશુભપુદ્ગલરૂપ પાપાલિકની સાથે
સંબધવાળો યદને પાપપુદ્ગલોને મદળ કરીને આત્માના પ્રદેશની સાથે
ધીરનીની પેઠે પરિણમાવે છે. અશુભ અધિવસાયો વા સંકલ્પ કરવાથી
પોતાની અને પરશ્વોની દાનિ કરી સમાચ છે, અને શુભ અધિવસાયો વા
શુભ સંકલ્પો કરવાથી પોતાને અને પરને દાતા કરી સમાચ છે. પરને
અશુભ બાદ કાન્જોથી દાતા કરી સમાચ છે. અશુભ અધિવસાયો યાગીને
શુભ અધિવસાયો કરવા. શુભ વા અશુભ અધિવસાયમાં આત્માનું વીરું
વરણનું શુભ અશુભ રૂપે પરિણમેલું હોય છે. આત્માના શુદ્ધ અધિવસા-
યમાં આત્માનું વીરું વરણનું જોના શુદ્ધ રૂપે પરિણમેલું હોય છે શુભ વા
અશુભ કર્મ વા દેહ વચેરેનું મુગ શુભાશુભ અધિવસાયો છે. અશુભમાંથી
શુભ અને શુભમાંથી શુદ્ધમા જવા પ્રવલ્લ કરેલા, કોને શુભ અધિવસાયો
ચના હોય તે તેમાં વિષ્ણુ કરતુ નહિ. શુભ અધિવસાયો કરત બાવ સવર
૧૫ શુભ અધિવસાયો અનન્ત મુજ દગમ છે. આત્માને સમ્યક્ અરબોધને
આત્મારૂપે પરિણમવાથી પરમાવમા પરિણમેલું અનન્ત ચીવં પણ પુદ્ગલ
ભાવમાંથી દળીને પોતાના શુદ્ધ રૂપને પરિણમે છે શુભ અને અશુભ સં-
કલ્પ ભગવાં શુભાશુભાદિ પર વરણ મરોઝી ચીવં રાચ છે. અને આત્માના
શુદ્ધ સ્વરૂપમાં રમણના કરવાથી આત્માને કલેશ કર્મ દેવ છે તથા
આત્માનો શુદ્ધસ્વરૂપ ઉજ્જવલ થાય છે. તે શુદ્ધસ્વરૂપ મે.પ્ર ૧૫ કહેવાય છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ફાગણ સુદિ ૧૫ રવિવાર
તા ૦ ૩-૩-૧૯૬૨ પાદરા.

જૈન ધાર્મિક વિચારોનો પ્રચાર કરવાને માટે ઉચ્ચ કેળવણી જેમાં મળે એવી ગુરુકુલ આદિની સંસ્થાઓ ખોલ્યા વિના જૈનોનો છુટકો નથી. જૈનોની વસતી હેઠ્ઠા પોણાસો વર્ષથી બહુ ઘટવા લાગી છે જન્મ કરતાં મરણની સંખ્યા વિશેષ પ્રમાણમાં જોવામાં આવે છે. આ પ્રમાણે સો વર્ષ સુધી આવી સ્થિતિ ચાલશે તો, જૈનોની સંખ્યા ઘોડી ધવાનો મોટો ભય રહે છે. માટે આ બાબતના ઉપાયો શોધી કાઢવાની ધણી જરૂર છે. આ કાર્ય આવડોનું છે, આવડોને જામત્ કરવા ગુરુકુલ વગેરે ઉત્તમ સંસ્થાની ધણી જરૂર છે. સર્વ જાતો દ્વે જામત્ યદ્ય ગદ્ય છે. દ્વે તો જૈનોને જામ્યા વિના ખીલકુલ છુટકો નથી. જૈનો જો પ્રમાણમાં પડી રહેશે ને અમૂલ્ય સમયને નકામો ગાળશે તો તેમના જેટલો કાળને પચાત્તાપ કરવો પડશે નહિ. જામનો હરિદ્રાધનો આવી પહોંચ્યો છે. જૈનધર્મનાં ઉત્તમ રહસ્યોને બહાર ખૂકવાં જોઈએ. સંકુચિતચિત્તને દૂર કરીને સર્વજ્ઞોને પોતાના કુટુંબ સમાન માની તેઓના કલ્યાણાર્થે જૈનધર્મનો બોધ દેવો જોઈએ. અન્ય કોમોનું જૈનધર્મ પ્રતિ ચિત્ત આકર્ષાય એવા ઉપદેશો અને ગ્રંથોને રચવા જોઈએ. જૈનધર્મના જોવા આચારો અને વિચારો ખરેખર અન્ય ધર્મમાં નથી. પણ જૈનો પોતે તેમનો યથાશક્તિથી સમ્યગ્ રીત્યા લાભ લઈ શકે એમ પણ સામાજિક વિચારદૃષ્ટિથી અવલોકતાં જાણીયું નથી. અન્યધર્મીઓને માટે જૈનધર્મનાં તત્ત્વોનો પ્રકાશ કરવો જોઈએ, જૈનધર્મને અમુક જાતિ સાથે સંબધ નથી. સ્વદેશીય જાતિવાળાઓને માટે જૈનધર્મ ખુલ્લો છે. અરે ! જૈન યાસન દેવતાઓ ! તમા ઉપયોગ ધરજી કરો ! જૈન ધર્મ અને જૈનોનો અજબુદય ધાય તેના ઉપાયોમા જૈનયોદ્ધાઓને સદાય કરો. જૈનધર્મના પરમાય દષ્ટિ વિચારોની ફાળને ધણી જરૂર છે. જૈનધર્મનો ફેલાવો કરે અને જૈનધર્મના ઉદ્ધારમાં ભાગ લે એવા મદાત્માઓ પ્રગટી નીકળો. જૈનોમા રહેલી સમુચિત કક્ષિત પ્રકટ થાઓ. દષ્ટ્ય, કુસંધ, સ્વાર્થ અને અદ્યહારના વિચારોનો પરિહાર કરી જીવોના મેવક બનીને ધર્મની સેવા બજાવવી જોઈએ.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ફાગણ વદિ ૨ મંગલવાર તા. ૫-૩-૧૯૬૨ ખાદરા.

વિશેષાવસ્થક વિગેરે ઉત્તમ મન્યો વાંચ્યા વિના વા સાંભળ્યા વિના મનુ-
ષ્યો સ્વાદ્વાર્માનુ' વિશેષતઃ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. સિદ્ધાંતોનું જ્ઞાન
કર્તા વિના ખરેખરો ઉપદેશ આપી શકાતો નથી. ટીકાઓ, વૃત્તિયો વગેરે
વાંચ્યા વા સાંભળ્યા વિના પૂર્વાચાર્યોના જ્ઞાનનો તથા તેમની ઉત્તમતાનો
ખ્યાલ આતી શકતો નથી. જે જે આચાર્યોના બનાવેલા મન્ય વાંચવા,
સાંભળવા તેમાં વિશેષ ઐશ્યું છે, કે તેઓના પ્રતિ ઉચ્ચ પ્રેમરૂપ કક્ષિત
દર્શાવવી. ઐમ કરવાયા તેઓનાં હૃદય ખરેખર ઓતાઓ તથા વાચકોના
હૃદયમાં ઉતરે છે. પૂર્વાચાર્યોના મદન મન્યોનો સાર લીધા વિના તેમના વિષે
અભિપ્રાય બાંધી શકાતો નથી. પૂર્વ પુરવો પ્રતિ પૂજ્યશ્રુદ્ધિ રાખવાથી
ઓતા તથા વક્તાને ખરું તરત પ્રાપ્ત થાય છે. પૂર્વાચાર્યોએ તે તે દ્રવ્ય
જેવું કાલ અને બાવને લઈ લખેલા મન્યોને અધિકાર, સમય, હૃદય ધ્વનિના
પરમાર્થોનું જ્ઞાન થાય તેવી રીતે વાંચવા જોઈએ. લેખકો ઘણું લખે છે
તોપણ જે જાણે છે તેમનો ધજો થોડો બાગ લખી શકે છે વા બોલી
શકે છે. મધ્યસ્થદૃષ્ટિથી લેખ્ય વિષયની તુલના કરવી જોઈએ. પક્ષપાત
દૃષ્ટિથી કોઈપણ પુસ્તક વાચવાથી પરિપૂર્ણ સાર ખેંચી શકાતો નથી. કોઈ
પણ પુસ્તક વાંચવચન વા ટીકા કરવી હોય તો જૂન મન્ય રચનાર ઉપર
પૂજ્ય પ્રેમશ્રુદ્ધિ મળે વિના સારું વિવેચન કરી શકાતું નથી. કોઈપણ સારા
મનુષ્યનું ચરિત્ર લખવું હોય તો તેના સદ્ગુણોને શોધી કાઢવા અને તેના
ઉપર શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરવો. શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરીને ચરિત્ર લખતાં જીવન
રૂપ રેખા સારી રીતે દોરીને તેને રંગી ચણાય છે ઉત્તમ મનુષ્યોનાં ચરિત્રો
વાચવાથી તથા લખવાથી પોતાની તથા દુનિયાની કિંમતિ થાય છે. ઉત્તમ
પૂર્વાચાર્યોના જીવન ચરિત્રો આકર્ષક પદ્ધતિથી લખાવાની બહી આરક્ષતા છે.

✕

✕

✕

✕

સંવત્ ૧૯૬૮ દ્વાગળ વદિ ૪ ગુરુવાર તા. ૭-૩-૧૯૬૨ પાદરા.

અનેક પ્રકારની બાલાદિની પંડિતો મેળવેને જે મનુષ્યો મર્ચ ધારક હોય છે તે મનુષ્યત્વન યોગ્ય નથી. અન્ય મનુષ્યોની મમે તે રીતે દલકા કરીને પોતાના નજીક કરવાને માટે જેઓ પ્રયત્ન કરે છે. તે અસ્ત યના હીપકના નજીક ઉપમાને ધારણ કરે છે. જેઓના મનમાં અન્યોનો ઉકારો સદન યનો નથી તેઓની પડિતોમાં ધુન મનુષ્યી, અધ્યાત્મ યોગમાં રમણના કરનની બાજુ નિહાતા મરજ યાય છે. પ્રસરવપ્રેમમય જેની દૃષ્ટિ બની નથી તેના અખનાં દેવતા વિચાર દાગે દાગે કલ્પન યવા કરે છે. પોતાના આત્માના યન સિદ્ધિ પ્રકટાવવાની દક્ષા જેના મનમાં યદ નથી તે મુદ્દા યવધાને પાત્ર કરે છે. જે આવકમાં આવકના એકીસ ગુણ આપ્યા નથી અને બાવ આવકના સત્તર ગુણ આપ્યા નથી તેઓએ સાધુઓ વગેરે અન્યની નિંદામાં ન પડના ઉપયુક્ત ગુણોને પ્રાપ્ત કરવા જોઈએ. સાધુઓએ પોતાના આચારો અને સુવિચારોથી પૃથ્વીને શીખાવવી જોઈએ. ઉત્તમ ચારિત્ર નિશ્ચય મનાવરથથી પળ અન્ય મનુષ્યોપર ચારિત્રની જે અમર કરી યગ્ય છે તે ઉત્તમ ચારિત્ર નિદીન દયા વિદિન ચારિત્રોપદેયથી કદિ અમર કરી યગ્યની નથી. મેન રદીને પળ સદ્ગુણોને જે ઉપાર્જન કરે છે, તેઓના ગુણોની સુભાવના બોલ્યા વિના મર્ચ પ્રમર્ચ કરે છે. ભોક્ષામાં કીર્તિ વધે વા અમુક પ્રકારના વ્યવર્તની સિદ્ધિ વા માર નામ પ્રખ્યાતિમાં આવે છતાં અપ્રચલ્ય છત્તાઓનો લાભ કરીને ઉત્તમ ચારિત્રમાં પ્રયત્ન કરવાથી ભોક્ષાને મનમાર્ગે વાળી યગ્ય છે. કેટલાક નદિ બોલનાર અને ઉત્તમ સદ્ગુણ ચારિત્ર ધારણ કરનાર મનુષ્યોને દળીને યજા ભોક્ષા પોતાની મેળે તેવા પ્રકારના ઉચ્ચ ચારિત્રગુણી યવાને માટે પ્રયત્ન કરી કરે છે. ઉત્તમ ચારિત્ર દોષ અને ઉત્તમ ઉપદેશ દેવાની યક્તિ હેય છે તેા દુષમાં સાકર બળ્યા જેતુ યાય છે. અદકાર તાગીને પડિતોમાં પ્રાપ્ત યવા ઉત્તમ સદ્ગુણમય ચારિત્રમાર્ગમાં મલ કરીને વિદ્વાતાની સજ્જતા કરવી જોઈએ. બદ્ધ બોલવા કરતાં યોદ્ધા બોલીને પોતાના ગુણોવટે અન્યોને યથી અમર કરવી જોઈએ.

સંવત ૧૯૬૮ ના ફાગણ વદિ ૫ શુક્રવાર તા. ૮-૩-૧૯૬૨ ખાદરા.

દેવામિ જ્યાં ઉપજે છે તે સ્થાનનો નાશ કરી દે છે. જે મનુષ્યો દેવામિનું સેવન કરે છે, તેઓ પોતાના આત્માના ગુણોને બાળે છે. દેવામિને જેઓ સાંત કરી દે છે, તેઓ માનવજાતિનું કલ્યાણ કરવા સમર્થ બને છે. દુર્ગુણો ઉપર જય મેળવ્યા વિના મનુષ્યો ખરા બહાદુર ગણી શકાતા નથી, વિષય વાસનાઓ અને અનેક પ્રકારના સ્વાર્થપ પ્રશ્નોનો યાનામિમાં જે હોમ કરે છે તે ખરા ભાવયુક્તરનાર જાણુવો. પ્રાણધારી પશુઓને જેઓ હોમમાં હોમે છે, તેઓના કરતાં રાક્ષસોની ઉપમાને અન્ય કયો મનુષ્ય ધારણ કરી શકે? અશુભ સ્વાર્થ શક્તિનો ત્યાગ કર્યા વિના દયા અને દાન કરી શકાતું નથી. જેટલા અંશે દાન કરી શકાય છે તેટલા અંશે ત્યાગ અને મમતાનો ત્યાગ કહી શકાય છે. અશુભેચ્છાઓનો ત્યાગ કર્યા વિના કદાપિ ઉચ્ચપદ પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી. જે મનુષ્યો શુભેચ્છાઓવડે પોતાનું હૃદય ભરી દે છે. તેઓના આત્મામાં સદ્ગુણો ઉગી શકે છે. પ્રજાગ પુરુષાર્થ રોહરવીને અશુભેચ્છાઓની સાથે યુદ્ધ કરીને સાધુઓએ મહાવીર થોદા તરીકે પોતાનું નામ દીધાવતું જોઈએ. કોઈ પણ સાધુ અગર શ્રાવકના મનમાં અન્યનું ખૂંદ કરવાની ઇચ્છા વા પ્રવૃત્તિ થાય, તો તે સાધુ અગર શ્રાવક ખરેખર મહાવીર પ્રભુના માર્ગથી શ્રેષ્ઠ થાય છે. શ્રી મહાવીરપ્રભુની જેવી ચંડકાશિક ઉપર અત્યંત કષ્ટદૃષ્ટિ રહી હતી તેવી મહાવીરના અનુયાયિઓની દૃષ્ટિ થાય તો તેઓના સહવાસથી અન્ય મનુષ્યો ઉપર પણ સારી અસર થવા વિના રહે નહિ. જૈનોના શુભાચારો અને શુભ વિચારમાં એટલું બધું બળ છે, કે તેની અસર અન્યોને થવા વિના રહેતી નથી. માનવ બધુઓએ દરેક જિતમ આચારો અને વિચારોને વધારવા પ્રયત્ન કર્યા કરવો. અશુભ વિચારોના મૂળને ઉખેડી નાંખવું જોઈએ. હે આર્પજોનો ! આત્માના સદ્ગુણો ખીલવવાનો અમુલ્ય સમય મળ્યો છે તેને સદ્ગ કરો !

સંવત્ ૧૯૬૮ ફાગણ વદિ ૭ રવિવાર તા. ૭-૩-૧૯૬૮ પાદરા.

જે જે ગુણો આત્મામાં પ્રકટાવવા હોય તે તે ગુણોને ક્રમવાર વિચારવા. પથાત્ તે ગુણોની પ્રાપ્તિ માટે અત્યંત હિતસાહ ધારણ કરવો. તે તે સદ્ગુણો મારા આત્મામાં ખીલવાનું જોઈએ, એવો નિશ્ચય હૃદ સંકલ્પ કરવો. હૃદયો પશુ સદ્ગુણ રૂપમાં કેટલાક ફેરવી શકાય છે. એમ વિચાર કરવો. હિતસાદબળથી ગુણોનાં રોષક કર્માવરણો ટળે છે એમ નિશ્ચય કરવો. મારામાં સદ્ગુણો પ્રકટાવવાની શક્તિ છે એમ નિશ્ચય કરવો, કોઈ પશુ બાલ્ય પદાર્થની વાસના કરવી એ આત્માનો મૂળ સ્વભાવ નથી એવો હૃદ નિશ્ચય કરવો. કોઈ પશુ પ્રકારની વાસનાવિના કરવા લાયક કાર્યો ચક્રારે કરવાં જોઈએ, એવો હૃદ નિશ્ચય પ્રકટાવવો જોઈએ. જ્યારે ત્યારે પશુ મારું કાર્ય પૂર્ણ થવાનું છે એવો હૃદ નિશ્ચય કરવો. વીતરાગદશામાં ન રહેવાની દશા જ્યાં સુધી મારામાં છે ત્યાં સુધી શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરીને મારે નિષ્કામ ભાવથી ધર્મસાધના સાધવી જોઈએ, એવા પ્રકારનો હૃદ નિશ્ચય કરવો. આત્માની પ્રસન્નતાવડે જીવન ગાળવું જોઈએ. એવો હૃદ નિશ્ચય કરવો. સત્ય પ્રિય અને હિતકારક વચન મારે બોલવું જોઈએ, એવો હૃદ નિશ્ચય કરવો. જે જે આંશે જોટલું પદાર્થનું સ્વરૂપ જાણાય અને તે અન્યને ઉપયોગી થાય તેનું હોય તો તેનું સ્વરૂપ અન્યને કરવું એવો વિચેક કરવો. જોટલું સાંભળવામાં આવે, જોવામાં આવે, અને જાણવામાં આવે તેટલું હૃદયમાં રાખવું અને ગમે તે મનુષ્યોની આ જાણે અને દેખે તે એકદમ યોગ્યતા જાણ્યા વિના કંઈક નહિ કહેવું હૃદ નિશ્ચય કરવો. વિરોધી ગમે તેવી હયાંતી વાતો દરે તે પશુ તેનાનું અણુ કરવા તેઓના જેવો પ્રયત્ન કરવો નહિ એમ મનમાં હૃદ નિશ્ચય કરવો. કર્મના અચ્ચય સિદ્ધાંત પ્રમાણે જીવે શુભાશુભ બોચે છે. કર્મના સિદ્ધાંત પ્રમાણે કુ.બો શામ થાય છે એમ જાણી સમભાવ ધારીને નવીન કર્મ બાંધવાં નહિ.

સંવત્ ૧૯૬૮ ફાગણ વદિ ૯ મંગળવાર તા. ૧૨-૩-૨૨ ખાદરા.

કોઈપણ બાબતમાં રમ પડે ત્યારે હાથ આવતી નથી. જેમાં સમજાણ પડતી નથી. અને જે વિષય ગમતો નથી ત્યારે તે તરફનો કંઠાવો આવે છે. જેની જેટલી દૃષ્ટિ ખીલી છે તેને તે દૃષ્ટિના અધિકારે તે તે વસ્તુમાં રમ પડે છે. બાળકોને જેમાં રસ પડે છે, તેમાં યુવકોને રસ પડતો નથી. બોગી-ઝોને જેમાં રમ પડે છે, તેમાં યોગીઓને રસ પડતો નથી. યુવાનોને જેમાં રસ પડે છે, તેમાં વૃદ્ધોને રસ પડતો નથી. કયાના અધિકારીઓને કયા સાંભળવામાં રસ પડે છે, તેમાં તત્ત્વવેત્તાઓને રસ પડતો નથી. તત્ત્વવેત્તાઓને જે બાબતમાં રસ પડે છે, ત્યાં અગાનીઓને રસ પડતો નથી. ઇશ્વરીઓને જેમાં રસ પડે છે, તેમાં દયાળુઓને તત્ત્વથી જોતાં ખરેખર આનંદ દેખાતો નથી. મિથ્યાત્વીઓને જેમાં રસ પડે છે, તેમાં સમ્મગ્દૃષ્ટિયોને રસ પડતો નથી. બડોતોને જેમાં રસ પડે છે, તેમાં યોદ્ધાઓને ખરાખર રસ પડતો નથી. સર્વ જીવોની ભિન્ન ભિન્ન પરિણતિયો છે, તેથી જુદી, રૂચિ અને અધિકારભેદે તેઓમાં ભિન્ન ભિન્ન પરિણતિયોએ રસભેદ પણ ભિન્ન ભિન્ન દેખવામાં આવે છે. બાહ્ય પદાર્થો દ્વારા અગાનથી જે આનંદરસ ભોગવવામાં આવે છે. તે ક્ષણિક હોવાથી ટળી જાય છે. ક્ષણિક વસ્તુઓદ્વારા પ્રાપ્ત થતો આનંદરસ તે વસ્તુતઃ આનંદરસ નથી. નાટક વગેરે જોઈને વા બાળકો વગેરે રમીને જે આનંદરસ લેવામાં આવે છે તે ક્ષણિક હોવાથી ક્ષાતાવેદનીવદ્ધ ગણાય છે અને તે દુઃખરૂપ છે. બાહ્ય પદાર્થ જન્ય આનંદરસ ટળી જાય છે. માટે આત્મગાની યોગીઓ આત્માના સદ્ગુણનંદ રસને પ્રાપ્ત કરવા અન્તરૂમાં લીન થઈ જાય છે. આત્મા સ્વયં નિત્ય હોવાથી આનંદરસ પણ નિત્ય છે. તેથી સદ્ગુણનંદનો ભોગ લેતાં બાહ્ય પદાર્થોદ્વારા આનંદરસ લેવાની ઇચ્છાઓ મરવા માટે છે અને આત્માના સદ્ગુણ આનંદ રસનો અનુભવ થવાથી, તેનો દૃઢ નિશ્ચય થવાથી મન, વાણી અને કાયાના યોગનો વ્યાપાર પણ આત્માના આનંદરસથી સમ્મુખ થાય છે. જ્ઞાનીઓની છેલ્લામાં છેલ્લી ખરી શોધ સદ્ગુણનંદ રસ પ્રાપ્ત કરવાની હોવાથી તેઓને રસના કારણે જે જે હોય છે તેમાં પણ રસ પ્રકટે છે. અને તેથી તેઓનું ચિત્ત તે તે સાધનોદ્વારા સ્થિર થાય છે.

કાર્યોમાં મધ્યા રહેતું જોઇએ જૈનધર્મની વૃદ્ધિ માટે પ્રચરણ પ્રેમ, ભક્તિ ઉત્સાહ અને જ્ઞાનાદિ ગુણો પ્રાપ્ત કરીને પોતાની શક્તિ અનુસાર જૈનોએ ધર્મસેવા કરવીજ જોઇએ.

x

x

. x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ફાગળ વદિ ૧૧ ગુરુવાર તા. ૧૪-૩-૧૨ પાઠરા.

નૈગમનયની અપેક્ષાએ ધર્મનો પ્રચાર કરવામાં આવે તો ધણા અ-
જ્ઞાની લોકો પણ જૈનધર્મના સન્મુખ ધધ શકે. નૈગમનય અને વ્યવહાર
નયની અપેક્ષાએ જૈનધર્મ પાળનારાઓ ધણા ધધ શકે. રજુસૂત્રનયની
અપેક્ષાએ તે એ નય કરતાં ધર્મપાળનારા ન્યૂન ધધ શકે. રજુસૂત્રનય કરતાં
શબ્દનયનો અપેક્ષાએ જૈનધર્મની સંખ્યા ઓછી ગણી શકાય. શબ્દનય કરતાં
સમન્વિરૂદ્ધનયની અપેક્ષાએ ધર્મોઓની સંખ્યા ન્યૂન છે. સમન્વિરૂદ્ધનય
કરતાં એવંજૂલનયની અપેક્ષાએ ધર્મોઓની સંખ્યા ઘણી થોડી છે. હાલમાં
નૈગમનય અને વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ ધર્મ સાધનારાઓની સંખ્યા
ઘણી છે. કાર ઉપરના નય કરતાં અધોઅધીનયને અનુસરીને ધર્મ
પાળનારાઓની સંખ્યા ખરેખર દુનિયામાં બહુ બહુતર દેખવામાં આવે છે.
એકાન્ત રજુસૂત્રનયની અપેક્ષાને લઇ ઉત્પન્ન થએલ બૌદ્ધધર્મ પાળના-
રાઓની પચ્યાસ કરોડ ઉપર સંખ્યા છે. એકાન્ત નૈગમનયને અનુસરીને
પ્રચરણને જગતકર્તા તરીકે માનીને ધર્મ પાળનારા મુમલમાનો અને ક્રી-
સ્તીઓ વગેરેની સંખ્યા આશરે અગત્ય ગણી શકાય વ્યવહારનયને એકાન્તે
સ્વાકારીને ત્રવદાનિક પ્રલક્ષ સ્વીકારનારા નારિતકોની સંખ્યા પણ ઘણી
છે એકાન્ત તામનય માનીને જલદિનુજ એકલુ અસ્તિત્વ સ્વીકારનારા
અદ્વૈતવાદીઓની સંખ્યા કરોડો મનુષ્યોની છે. આમ એકાન્તે એકેક નયને
માનીને અન્યનયને કલ્પ પનારાઓના સંખ્યાનો હિસાબ મર્યો. જ્ઞાન
નયોના સપક્ષતાએ ધર્મને માનતાગ જૈનોના ત્રણ શીકાઓની સંખ્યા
એથી કમ નો આશરે તે જ્ઞાન મનુષ્યોની ધાય છે નયોના અપેક્ષાએ
ધર્મને જાણવાન પણ નહિરહેતું જરૂર છે તેજા વૃદ્ધિવાળા મનુષ્યો
વિશા નિરપેક્ષનયધર્મના ધણા મનુષ્યો શાખલ લઇ શકે છે. નૈગમનય અને
વ્યવહારનયના ક્રિયાપના કરીને નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ ધર્મ સલાવવામાં

કરનારા નિઃસ્વાર્થી દયાવંત પ્રેમી, જ્ઞાની એવા મુનિવરો હોય છે. ગીતાર્થ ગુરુઓની વિશાલદષ્ટિ હોય છે. તેઓ શક્તિશીલ પેઠું મનુષ્યોના હોયને ટાળવાનો અને તેમના આત્માઓની ઉન્નતિ કરવાના ઉપાયો જાણે છે. જેઓ દોષી મનુષ્યોને હલકા ગણે છે તેઓ કદિ ઉત્તમ મહાત્માવા ઉત્તમ મનુષ્ય તરીકે ગણી શકાતા નથી. અન્યોને હલકા નહિ ગણનારા ગીતાર્થ મુનિવરો ધર્મનો પ્રચાર કરી શકે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ફાગળ વદિ ૧૩ શનિવાર તા. ૧૬-૩-૬૨ પાદરા.

શ્રીમાન્ શુદ્ધજ્ઞને એક સામાન્ય શુદ્ધજ્ઞને બક્ષિતની વૃત્તિ પૂર્વક સાદાપ્ય કરે તો સાધર્મિકસેવા કરી એમ ગણાય. લક્ષ્મીમંત જ્ઞેનોમાં પ્રાપ્ત અગ્નિ અને એશ્વર્યારામપદ્મ વિશેષ દેખવામાં આવે છે. લક્ષ્મીના લાભથી પ્રમત્ત બનીને શ્રીમંતો પરમાર્થનો કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ નહિ કરે તો તેમનું અવિધ્ય અધિકારમય બનશે. કેટલાક વિદ્વાનોમાં અંદકાર અને છર્ષાનો ભાગ વાર્તા કરે છે. તેથી તેઓ મંત્રે બેગા મળીને પરમાર્થ કાર્યો કરી શકતા નથી. નિષ્કામ ભાવથી જગત્તા જોડાનું બહુ કરવું તે રૂપ જગત્તે સેવાને જ્ઞાનીઓ રચીકારે છે. પરમાત્માપદની ઉચ્ચ દશાપર ચઢેલા શ્રીમદાવીરે જેમ સર્વને બોધ દેવાનું કાર્ય કર્યું તેમ સર્વજ્ઞનીઓ જગત્તે ઉપર પરાપકારરૂપ સેવાને આવશ્યક કાર્ય ગણીને કરે છે. અગ્નિઓ પરમાર્થનાં કાર્યો કરતાં અદ્વૈતના જાણીયાં લડી મરે છે અને જ્ઞાનીઓ નિષ્કામવૃત્તિથી પરનું બહુ કરવા રૂપ જગત્તે સેવા કરતાં કદિ બેદ, કલેરા, દર્પ વા શોકને પામતા નથી. સકામવૃત્તિના કરતા ખરેખર સર્વ પ્રકારની ખાલેચ્છા ભાગ રૂપ નિષ્કામ વૃત્તિથી જે કાર્યો કરવામાં આવે છે તેથી અગ્નિમદ્દશ રહે છે, અને અનન્ત સદ્ગુણોને આત્મામાં પ્રકટાવી શકાય છે. જે જ્ઞાનીઓના નિષ્કામવૃત્તિ રહેતી હોય અને જેઓ પરધનતા ભાગી હોય તેમના સત્તાદ લાભને શુદ્ધરૂપે પરમાર્થ સેવા વા જગત્તે સેવા કરવા જોઈએ જેમાંને બાળ પદોમાં અદ્વૈત પ્રવૃત્તિ નથી તેવા મનુષ્યો પ્રત્યેક કાર્યો કરતાં જ્ઞાની સમાનભાવમાં નહીં રહે છે. માટે એ દુ સમભાવમાં જ્ઞાનીને એકદમ એમ માનવે પ્રમાદરૂપને બૂધવે જોઈએ નહિ, કેવલ બળે આગળનો અનુભવ આવતા પૂર્વના વિચારોમાં કેટલું સત્યત્વ હતું તેને તોય કદ કાર્યો કરતા કાલથી એનીને ચાલતું જોઈએ

સંવત્ ૧૯૬૮ ફાગળ વદિ ૦)) સોમવાર તા. ૧૮-૩-૧૨ ખાદશ.

પ્રગતિમાર્ગમાં અનેક પ્રકારની ઉપાધિઓ મનુષ્યોના ધર્મ પર આવી ગઈ છે, અને ઉપાધિપ્રમત્તોમાં મનની નિરાકુલતા જાગવી એ કંઈ મામાન્ય કાર્ય નથી. અનેક પ્રકારનાં કાર્યો કરતાં ઉપાધિ પ્રસંગો આવે ત્યારે મગજને ખોલું નહિ. એવી દશા પ્રાપ્ત કરવા તેમજે ઉત્તમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. શૂદ્રસ્થ મનુષ્યોને અધિકાર એટલે આશ્ચર્યજનક અર્થે કાર્યો કર્યા વિના તેા છટકા થવાને નથી. મનુષ્યો ઉત્તમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે તેા શૂદ્રસ્થાવાસમાં મગજની સમતોલતા સાચીને મદદાનુ કાર્ય કરવાને માટે સક્તિમાનુ થાય છે. ઉત્તમ સદ્મુજોવડે સંસ્કારિત મનવાળા શૂદ્રસ્થો જાગૃત્ને દિવ્યલોકમમાન બનાવવા માટે પ્રયત્ન કરે છે. સમ્મજજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થવા બાદ કાળોની મન્દતાની સાથે ગુણસ્થાપનના એટલે બાવદારિક નવા ધાર્મિક કાર્યો કરી શકાય છે. જાનીના કાર્યોમાં ધણે સુધારો અને વિવેક વ્યવસ્થા દેખવામાં આવે છે. મતા, લક્ષ્મી અને ત્રિષા આદિની પ્રાપ્તિથી જાની શૂદ્રસ્થોના પ્રગતિમાર્ગમાં અત્યુત્તમતા અવલોકી શકાય છે. મગજનું સમતોલપણ જાગૃત્ને જે મનુષ્યો બાવદારિક પારમાર્થિક કાર્યોને કરે છે તેઓ પોતાના કાર્યની સિદ્ધિ પણ કરે છે, અને અદૃશ્ય વિના અસિમ પણ અમુક નયની અપેક્ષાએ રહી શકે છે. અજ્ઞાની શૂદ્રસ્થો કરતાં જાની શૂદ્રસ્થો નિષ્કામબુદ્ધિથી કાર્ય કરે છે, તેથી તેઓ મગજનું સમતોલપણ જાગૃત્નું ઇત્યાદિ સદ્મુજો વડે પોતાના સર્વધર્મમાં આવનારાઓને પણ પોતાના ગુણોની અસર કરી શકે છે. અમુક અંશે પણ બાવદારિક ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ વિના આ કાલમાં ચાલી શકવું નથી. સાધુઓને પણ ધાર્મિકપ્રવૃત્તિ કરી પડે છે. ઉત્તમજ્ઞાન વડે મગજનું સમતોલપણ જાગૃત્ને પ્રવૃત્તિ માર્ગને સેવી શકાય એવી દશા પ્રાપ્ત કરવાને મનુષ્યોએ પ્રયત્ન કરવો. પ્રવૃત્તિમાર્ગના મુક્તાર જનવા પહેલાં ઉપયુક્ત સદ્મુજોવડે આત્માને શોભાવવો જોઈએ. શૂદ્રસ્થ વા સાધુ અવસ્થામાં અધિકારએટલે પ્રવૃત્તિ માર્ગના મુક્તાર થતા પહેલાં અનેક ઉપાધિ છે. પરિપક્વ અને વિનિર્માથી પસાર થવાને માટે ઉપયુક્ત સદ્મુજોને મેળવવા જોઈએ.

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદિ ૨ બુધવાર તા. ૨૦-૩-૧૯૨૨ ખાદરા.

કાયા કરતાં વાણીનું કાર્ય અતિ ઝડપથી થાય છે. અને વાણી કરતાં મનનું કાર્ય અતિ ઝડપથી થાય છે. અને મન કરતાં શુદ્ધ જ્ઞાનનું કાર્ય અતિ વેગથી થાય છે. કાયા કરતાં વાણીની વિશેષ શક્તિ છે, અને મન કરતાં આત્માની વિશેષ શક્તિ છે. સર્વની શક્તિયો પોતપોતાના સ્થાનકમાં જગવાન છે. મન, વચન અને કાયાના યોગ વિના આત્મધર્મની સાધના થઈ શકતી નથી. મન, વચન અને કાયાની શક્તિને આત્માભિમુખ કરવી જોઈએ. આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણોની શુદ્ધિ માટે ત્રણ યોગની જરૂર છે. મન વચન અને કાયાના વ્યાપારથી અન્યોને ઉપકાર થઈ શકે છે. મન વચન અને કાયાનો આદ્યિક ભાવ ત્રણ અન્ય જીવોને સાધ્ય સાપેક્ષાએ ધર્મ હેતુરૂપે પરિણમે છે. મન, વચન અને કાયા થઈ પોતાને અને પરને જે લાભ થાય છે તેનું વર્ણન કરતાં પાર આવી શકે તેમ નથી. મન; વચન અને કાયાની શક્તિનો વિલાસ એટલે રામદેવાદિલાવ આત્મસન્મુખ પ્રકટે તે સંસારની રૂદ્ધિ થાય છે. ત્રણ યોગની શક્તિયો દ્વારા આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં પરિણમવું જોઈએ. ત્રણ યોગની શક્તિનો જેઓ સદુપયોગ કરના નથી તેઓ પોતાના આત્માનું અને અન્ય જીવોનું દિત કરવાને શક્તિમાનુ યતા નથી. લક્ષ્મી વગેરેથી જે ઉત્તમ કાર્ય થઈ શકવું નથી તે કાર્ય ખરેખર ત્રણ યોગથી થઈ શકે છે. ત્રણ યોગમાં આત્માનું વીર્ય પરિણમેનું હોય છે. આત્માના વીર્યને આત્મરૂપે પરિણમાવું એજ મુખ્ય ધર્મ છે. ત્રણ યોગની શક્તિયોના સમાન કોઈ વ્યાવહારિક ત્રુટિ નથી. મન, વચન અને કાયાના યોગની શક્તિયોને કેજવીને તેને શુભ માર્ગે વાપરવાનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ. આત્માની ત્રણ યોગરૂપ શક્તિયોને સદુપયોગ કરનારાઓ જગતમાં ધર્મનો પ્રચાર કરવાને માટે શક્તિમાનુ થાય છે. આત્માના ત્રણ યોગવટે આત્માના શુદ્ધધર્મની પ્રાપ્તિ કરવા માટે વ્યવહાર નયની અપેક્ષાએ ઉત્સર્ગ માર્ગ અને અપવાદ માર્ગનું અવગન કરવું જોઈએ. વ્યવહાર નય અને નિશ્ચયનયકથિત આત્મસાક્ષિયોનો પ્રકાશ કરવો જોઈએ. તત્સાદબજગથી શક્તિયોની રૂદ્ધિ થાય છે. માટે આલસ્ય વગેરેના ત્યાગ કરીને આત્મશક્તિયો જેમ પ્રકટે તે પ્રમાણે ત્રણ યોગની પ્રવૃત્તિ કરવી.

संयत् १५१८ चैत्र शुद्ध ३ बुधवार ता. २१-३-१५१२ पादरा.

રામ અને દેવ વડે જેઓના અનઃક્રમ્ય વામિન થયાં છે તેઓ મન
વાણી અને કાયાના ખગને અદિનમાગ મા પ્રવર્તારો નકે છે તેઓ વાણીવડે
લેખવડે અને સત્તાવડે અન્વ ઇવાને સત્તાવવા પ્રવલ્ય છે છે. કાથી મનુષ્યો
કોષવડે અશુભ વિચારોનું ચાતાવરણ જગત્માં ફેલાવાને એક જાનના
હિંસક અને છે. કાષ અને કપ્યાંદિ દુગુણ ધારક લેખકો પત્રોના દાઝ ભરીને
વાચકોના હૃદયમાં કોષાદિક દુર્ગુણો ઉત્પન્ન થાય તેવા જાના સખનારાઓ
ભાવકસાધની પદવીને અનુસરે છે. કેટલાક લેખકો, જે વાગવાના માટે
અશુભ લેખોરૂપ વિચરણોને વાવે છે અને તેનું ફળ પર પરાએ ખરાબ ભાગવતું
પડે છે મન, વચન અને કાયાની શક્તિનો દુરુપયોગ કરનારા પોતાના પગ
ઉપર કુદાડો મારીને પોતાનો નાશ કરે છે. જે લેખકો લેખ લખવાથી
શુભાશુભ પરિણામો જમનમાં કેવાં આવે છે તેનું સુદૃઢ રદસ્ત અવભો-
ધના નથી, તેઓ લેખ લખવાને સાધક ગણાતા નથી. પત્રો કાઢીને અંધો
લખીને અમુક કામનાની પૂર્તિ કરવી એજ મુખ્ય હેતુ હૃદયમાં રાખીને
જેઓ વાચકોના હૃદયને ઝેરી જનાવવામાં મદદગાર બને છે, તેઓના જન્મની
ઉપયોગિતા ખીલકુલ નથી. જેઓ સ્વાર્થ, તૃષ્ણા અને ભેભાદિ પરવચતાથી
લેખો લખીને સત્ત્વર્થથી દૂર જાય છે તેઓ મનુષ્ય તરીકે ગણાવવાને માટે
પણ સાધક હોતા નથી. જે લેખોથી મનુષ્યોના મનમાં સદ્ગુણોની અમર
યાવ અને દુગુણા ટાળવાના રવિ યાવ નેમજ આત્માની ઉન્નતિ માટે
પુરુષાર્થ સંકલ્પવાના રવિ અને પ્રવર્તિ યાવ તેજ લેખો જમનમાં સુવર્ણરે
કે. વળે રાખવા રવિ છે, અને તે લેખોના લખનારાઓના નામ સુવર્ણરે
કે. વળે નાખવા નવે એ જ લેખકો જમતને દિવ્ય લેખ મમાન સદ્ગુણો
વડે જતા રવા પ્રવર્તે છે તેઓ જમક નામની સાર્થકતા કરે છે. જે
લનાથી મનમાં અન્યતરથી જાણવા નહિ અને
દોષાત્તા નાચવા અને ગુણાત્તા ઉચ્ચતા માલુમ પડે તેમજ દોષો અને ગુણોના
પાત્રો મનુષ્યોના મનમાં રહે તેજ ઉત્તમ લેખકો છે. અશુભ વિચારોને
જાનના નામ રવિ નામના રવિવાને ફેલાવાનાં આચકો જેવા જાણવા
નામના અન્ય જાણવાના પારદૃશ્ય અંગે અને તેમાં ઉત્તમ લેખ અને
ઉત્તમ જાણવાના રવિવાના રવિવા યાવ તેજ ઉત્તમ સુધારાનો સામ પ્રાપ્ત
કરી શકાય

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદિ ૪ શુક્રવાર તા. ૨૨-૩-૧૨ ખાઠરા.

જ્યારે આત્મામાં ક્ષયોપશમજ્ઞાન વડે રમખતા કરવામાં આવે છે ત્યારે આનન્દનો પાર રહેતો નથી. મનની સાન્તાપરથા ધાય છે ત્યારે દુનિયામાં કંઈ પણ કાર્ય બાકી રહેતું હોય એમ લાગતું નથી. જેમ જેમ મન સાન્ત થતું જાય છે અને આત્માના સ્વરૂપમાં રમણતા કરે છે તેમ તેમ બાહ્યની દુનિયાને ગતશીરની પેઠે બૂઝાય છે. તે વખતે મનનો વ્યાપાર બંધ થવાથી ભેત્ત્યા અને કર્મનું ચક્ર પણ અમુક અંશે બાપાર રહિત થાય છે. જે મન વડે કર્મનું મદજૂ ધાય છે તે મન તો આત્મામાં લાગેલું હોવાથી કર્મનું મદજૂ થઈ શકતું નથી. ભેખકને આગભોના આધારે મનને આત્મામાં રમાવતાં આવે. અનુભવ આવે છે. આત્મામાં લાગેલું અને ત્યાં આનન્દ રસ ભોગવતું મન ખરેખર અદ્વિતમાવને અનુભવે છે. કોઈ કોઈ વખત તો બાહ્ય પદાર્થોની સાથે મન લાગતું નથી. ક્ષયોપશમ ભાવનો ઉપયોગ સદા કાગ એક સરખો નદિ રહેવાથી આવી દસા સદા કાલ ટકતી નથી, અને સરીસાદિ વા અન્યોના શ્રેવઃભાટે મનને અન્ય પદાર્થો સાથે સંબંધિત કરતું પડે છે. તેમજ તે મન પણ એક સરખી રીતે આત્માની સાથે રમણતા કરી શકતું નથી. આત્માની સાથે મન જોડાયેલું હોય છે તે જગત જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મોના બંધ થતો અટકે છે અને જ્ઞાનાવરણી કર્મોના ક્ષયોપશમ થવાથી આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણોની પુષ્ટિ થવા કરે છે. મનની અચળતા ટળતા અને મનને ધ્યાનવડે ક્યેય વસ્તુમાં રિધર કરતા આત્માનો ઉપયોગ વધે છે, એવો અનુભવ આવે છે. બાહ્ય પદાર્થોના સંગે મનમાં દુર્ધ વા શોકની લામણી ન થાય એવી કેળવણી મદજૂ કરવાથી દુનિયામાં અસૌકિક જીવન પ્રાપ્ત કરી શકાય છે, અને દુનિયાને પોતાના માર્ગમાં દોરી શકાય છે. કોઈ પણ મદાન્ મદાત્મા થઈ શકે તો મનની અંગી કતમ દસા પ્રાપ્ત કર્યા વિના થઈ શકે નહિ. બાહ્યપદાર્થોથી જેના મનમાં વધે અને શોક થાય નહિ એવી દસાવાળો આત્મા ખરેખર દુનિયામાં કંઈ પણની જાતીને નિર્લેપ રહી અનેક જીવોના ઉદ્ધાર કરવા સમર્થ થાય છે. કદાપિ તેવાં મનુષ્ય આત્મામાંજ રમણતા કરવાને માટે સમર્થ થાય છે તો આત્માના ગુણોનો આવિર્ભાવ કરીને પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરી અનંત સુખના ભોગી બને છે.

સ્થાનોમાં શુભ ભેટ્યાનાં પુદ્ગલો ખર્ચાં હોય છે. તેથી ત્યાં જનનારાએને ઉત્તમ બાવનામાં તે પુદ્ગલોની સઢાય મળે છે.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર શુદ્ધ ૬ રવિવાર. તા. ૨૪-૩-૧૨ પાદરા.

નીનિના મદ્ગુણો વિના આચાર અને વિચારની શુદ્ધિ રહેતી નથી. પ્રમાણિકતાથી પ્રશ્ન કરનાર મનુષ્યના મનમાં શુભ ભેટ્યાનો ઉદય થાય છે. મનોદ્રવ્યનું સમયે સમયે મદ્ય થાય છે. અનંત મનોદ્રવ્યને જીવ સમયે સમયે મદ્ય કરે છે અને છોડે છે. પ્રામાણિક નીતિ વગેરેના સદ્ગુણોથી ઉત્તમ મનોદ્રવ્યનું મદ્ય આત્મા કરે છે. અને અશુભમનોદ્રવ્યનો ત્યાગ કરે છે. શુદ્ધ ભેટ્યાના પરિણામ પણ ઉત્તમ નીનિના સદ્ગુણો વિના દોષ શકતા નથી. જેનો અનીનિમય આચાર છે તેના મનમાં શુભ ભેટ્યાનો મહામય નથી. જેમ અનુમાન થાય છે તેમજ તે અશુભ કૃષ્ણ ભેટ્યાના પરિણામને તેમજ અશુભ ભેટ્યાજનક મનોદ્રવ્યને સમયે સમયે મદ્ય કરે છે જેમ જાણુ. અશુભ મનોદ્રવ્ય મદ્ય કરેલાં આત્માના નીચ પરિણામની પરંપરા વધારવાને માટે સમર્થ થાય છે. દડકાપા કુતરાના વિષની પેઠે અશુભતરમનોદ્રવ્યની પરંપરા અશુભ વિચારોને ઉત્પન્ન કરવા મર્મર થને છે અનીનિના આચારો અને વિચારોથી પોતાના આત્માને દાનિ થાય છે એટલુજ નહિ હિન્દુ અનીનિના આચારો અને વિચારોથી સરોવરમાં નાખેલા પત્થરો જેમ આખા મરોતરમાં તરવેને ઉત્પન્ન કરે છે તેમ સભ્યમાં આવનાર તથા પરવગરને યોડી પડી અમર. આખા દુનિયાને યથા વિના રહેતી નથી. અનંતિના વિચારોના ત્યાગ કરવાથી પોતાના આત્માનું રક્ત થાય છે અને અ.પી દુનિયાનું દિવ પણ પા. પગાનું સોડુ થાયું કરી દુઃખ છે નીનિના મદ્ગુણોથી એક મનુષ્ય દેવતાના નેજાના પેડે જન્મના પકાઈ કરી રહે છે જેથી ધર્મના દેવ મહાન નાતેન નામુજા પેત્રન આચારો અને વિચારોને એવા દા. ૧-૧ નાતેન કે એવા મદ્ય થ મનુષ્યનું અશુભ નિર્મલ અ. ૧-૧ પેડે ૬ થ નાતેન આત્માને નાતેન નાતેન નાતેન થ નાતેન

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ચૈત્ર શુદ્ધ ૭ મેઘશ્રવણ તા. ૨૫-૩-૬૨ ખાદરા.

જ્યારે હવે ૧૧ કોષ પડ્યો દોષ ત્યારે અને ત્યાંથી કોષની માથે ચાલી શકે
કરવો નહિ, અને તેમજ મનની શાન્તિ ધાય તેવું કોષ પડે જાયું, વા મનની
શાન્તિ ધાય એવું કોષ પુરતક વાયવું વા કોષ શાન્ત સ્વરૂપનું મનન કરવું.
કોષ વખતે કપાલપર ચિત્ત રિયર રાખવામાં આવે છે તો કોષનો શાન્તિ તરિત
ધાય છે, જે સ્થાનમાં અને જેના નિમિત્તે કોષ યોગ દોષ ને વખતે સ્થાન
અને તે મનુષ્યોથી દૂર ખસી જાયું, અને કોષ શાન્ત થતા પુનઃ તે સ્થાન
અને તે મનુષ્યોના પરિચયમાં આવ્યું, અત્યંત કોષ કરવાથી કપાલ સમુ-
દ્રમાં ધાય છે, અને તેથી શરીરની બહાર આત્માના પ્રદેશો નીકળે છે.
તેમજ મનોદબ્ધનું કૃષ્ણાદિતેસ્વારૂપે પરિજ્ઞાન ધાય છે. કોષના ઉદયથી
તેજસ પુદ્ગલોનો પ્રકટભાવ થવાથી શરીરમાં ઉજ્જ્વળતા આવે છે અને
તેવા વખતે અત્યંત દૂર પરિજ્ઞાનથી અશુભગતિનક વડે છે. કોષના
ઉદયથી અગ્નિની પેઠે શરીરની બહાર તે વખતે જે જે પુદ્ગલો નીકળે છે
તે પણ તેવા કોષના સંયોગીની હરીરજામાં અને કૃષ્ણાદિતેસ્વારૂપે મદાપકારી
ધાય છે. મોઝાસા કપર તેજેતેસ્વા મુકનાઃ તાપમને કામ યોગ દત્તો
ત્યારેજ આત્મચક્તિને અવગત માર્ગે પરિજ્ઞાનની તેમજ ઉજ્જ્વળપુદ્ગલરૂપે
તેજેતેસ્વાને મુકીને મોઝાસાને દુઃખ દેવા પ્રવલ્લ કર્યો દત્તો. મદા કૃપાળુ
મી વીરપ્રજુએ કરજા કપ આત્મચક્તિના જગવડે શરીરમાં વા શરીર નાજનાં
પુદ્ગલોને શીત પુદ્ગલરૂપે પરિજ્ઞાનની તે શીતતેસ્વાના પુદ્ગલોથી તેજેતેસ્વાનાં
પુદ્ગલોને શાન્ત કર્યો દત્તો. કપાના વા કૃપાના પરિજ્ઞાન વડે શાન્તિપરક
પુદ્ગલ પ્રવાદને મામા મનુષ્ય ઉપર વદારી શરાય છે. કોષના ઉદયથી
જગદમા કષ્ટાના ઉજ્જ્વળ પુદ્ગલોને કૃષ્ણાદિતેસ્વારૂપે ધાય છે, અને તેથી મનુષ્યોના
દબ્ધ અને જાવ પાજુની દિના પરપરાએ કરાય છે. મારે કોષના ઉદયને
સ્વાચ્છા વખતે માનવની ગાંધી જેઠાં. શુદ્ધીમ અને શરૂઆતે
કૃષ્ણાદિતેસ્વા અને કોષના કપર જમ મેળવી શકાય છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ચૈત્ર સુદિ ૮ મંગળવાર. તા. ૨૬-૩-૧૨ પાદશ.

પ્રત્યેક કાર્ય કર્યા બાદ શાન્તિ લેવી જોઈએ. પાંચે ઇન્દ્રિયો અને જુદા મનને પણ અમુક કાર્ય પર્ષત શાન્તિ આપવી જોઈએ. પ્રત્યેકેન્દ્રિયથી હદ બહાર કાર્ય લેવામાં આવે છે તો ઇન્દ્રિયની શક્તિ ફીણ થઈ જાય છે. મનોદબ્ધદારા બાવમનનો વિષય પ્રવર્તે છે. બાવમનનું કાર્ય પણ અનિયમિત અને હદ બહાર થાય છે તો મગજની નસો, યાત્રી જાય છે, અને તેથી શારીરિક અને માનસિક નબળાઈ જાય છે. કોઈ વખત નસો અને તેના અન્ય અવયવો ઉપર હદ બહાર બાવમનના ચિંતવનના લીધે ભોળો આવી પડે છે, તો ધડીપાલના યંત્રોના તારોની પેઠે મગજ ખસી જાય છે, અને તેથી અવિજ્ઞતા પ્રાપ્ત થાય છે. શરીરના મહેનતુઓ કરતાં મનના મહેનતુઓને અમુક સમય પર્ષત આરામ લેવાની પછી જરૂર છે. શારીરિક કાર્ય કરવા કરતાં માનસિક કાર્ય કરતાં ત્વરિત થાક લાગે છે. મીઠાના સંચાઓમાંના યંત્રોમાં જેમ ચરખીનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે અને ચરખીનો નાશ થાય છે. તેમ મગજનો સંચો ચાલે છે તે વખતે વીચનો અને રક્તનો બચ થાય છે એમ અનુભવ આવે છે, માટે હદ બહાર માનસિક વિચારણાઓ પણ કરવા યોગ્ય નથી. ક્રોધ, ભય, લોભ, રાગ અને અન્ય કામના વિચારોથી હૃદય ઉપર ખરાબ અસર થાય છે. અને તેથી પર્વતમાં મુરંગ ફાડવાથી પર્વતની જેવી અવરથા થાય છે તેવી મન, કાયા અને આત્માની નિર્જલાવરથા થાય છે. શારીરિક જળ અને માનસિક જળને ખીલવીને તેને આત્માના ગુણોને ખીલવવાના કાર્યમાં વાપરવું જોઈએ. કોઈ પણ વસ્તુનું ધ્યાન કરતાં મન યાત્રી જાય વા કાયા પણ યાત્રી ગયેલી દેખાય ત્યારે અવસ્થ અમુક વખત સુધી શાન્તિ લેવી જોઈએ. જેઓના મગજ નમજાં છે તેઓએ મગજને થાક લાગે એમ જણાવ એટલે વિશ્રામ લેવો. વિચારનું વત વિજળીના પાવર કરતાં અત્યંત ઝડપથી ચાલે છે. માટે વિચાર કરનારાઓ બહુ મહેનત કરે છે અને તેઓને ઘણું આત્મભોગ આપવો પડે છે. વિચાર કરનારાઓને પ્રાયઃ વીર્વાદિનો બચ કરવો પડે છે. અને તેઓ જ શાન્તિના વિચારો કરે છે તો ઘણા ટેકાણે શાન્તિ ફેલાવી શકે છે. ખરી શાન્તિ તો પરભાવરમણના ત્યાગથી થઈ શકે છે. તેવી શાન્તિ નામ યાઓ ।

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદિ, ૧૦ ગુરુવાર, તા. ૨૮-૩-૧૨ પાટણ.

આ જગતમાં જ્યાં ત્યાંથી ગુણો મદ્ય કરવાનો વ્યાપાર કરવો જોઈએ. પોતાનામાં સર્વ પ્રકારના ગુણો માની લઇને અન્ય જનોની નિંદા ન કરવી જોઈએ. દોષીમાં દોષી એવા મનુષ્યમાં પણ ગુણદષ્ટિથી અવલોકતાં અમુક ગુણો દેખાય છે. પોતાનામાં વિશેષ ગુણો પ્રાપ્ત થતાં પોતાનાથી અધિક દોષી જીવોનો પણ તિરસ્કાર વા તેનું ખૂર્ ન ગિંતવતું જોઈએ. શ્રીતીર્થ'કર કેવલી ભગવાન તેરમા ગુણસ્થાનકમાં દોષ છે શ્રી વીતરાગ તીર્થ-કરને ખેસવામાટે દંડો અને દેવતાઓ. રત્ન-સુવર્ણમય સમવસરણ બનાવે છે તે સમવસરણમાં ખેસતાં નમો તિલ્યસ્ત એમ કથાને સમ્યક્જ્ઞાનવાન વા જ્ઞાતમાનના આધારભૂત એવા સાધુ સાધ્વી, શ્રાવક, અને શ્રાવિકાર્ણ ચતુર્વિધ સંધને નમસ્કાર કરે છે. ભગવતીમૂવના વીથમા રાગકમાં સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાને સંધ કથ્યો છે. મૂળ પાકમાં ચતુર્વિધ સંધનું પ્રતિપાદન કર્યું છે. શ્રી તીર્થ'કર ભગવાન અગ્નિ ચતુર્વિધ સંધને નમસ્કાર કરે છે. તેમાંથી ધણે સાર ખેંચવાનો છે. સાતમા અને છઠ્ઠા ગુણ-સ્થાનકમાં સાધુ સાધ્વી દોષ છે. તેમનામાં ૬૭ મોહની પ્રકૃતિયો છે. ચોપા અને પાંચમા ગુણસ્થાનકમાં શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓનો સમાવેશ થાય છે. તેઓને પણ ધાતીકર્મરૂપ દોષો -રજા દોષ છે. છતાં સંપૂર્ણ ગુણ-મય એવા તીર્થ'કર મહારાજ તેઓને નમસ્કાર કરે છે. તેમા ગૂઢ ભાવ સમાવશે છે. શ્રી તીર્થ'કર ભગવાન કૃત્યકૃત્ય છતાં જગતના વિનયની પરિ-પાટી તિખવીને અન્થોને પોતાનું દષ્ટાંત આપી પ્રજોષે છે કે જ્ઞાતમાન વા ચતુર્વિધ સંધથી ધર્મત્રી પરંપરા રહેવાની છે. અને તેમાંથી તીર્થ'કરો વજેરેની કૃતપતિ થાય છે. માટે જ્ઞાતમાન વા ચતુર્વિધ નધ ૩ તીર્થને નમસ્કાર કરવો જોઈએ. ઘિળમાં મૂળ ધમ્મસ્ત ધર્મનું મૂળ વનન છે એમ ભગવાન મર્વગુણી છતાં સંદોષી અને કેટલાક ગુણવાળા એ. તીથને નમસ્કાર કરી વિનયની મદત્તા દર્શાવે છે. કેટલાક પોતાના ગુણનું અભિ-માન કરનારાઓ. શ્રી તીર્થ'કરે સંધને કરેલા નમસ્કાર યાદ રહે તો જન સંધ પૈટી કાઢી પણ મનુષ્યને દલકા ગણવાની અને તેના અવિનય કરવાની શક્તિનો ત્યાગ કરી નાક. તીર્થ'કરે મધને નમસ્કાર કરે છે અને પોતાના શમભૂત એવા સંધને નમસ્કાર કરીને જગત કૃપા વિનયની અપૂર્વ છાપ ખેસાડે છે. તેના પગે આજનાર એવા સાડા સાવના શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ

સાત્વિકગુણી ભક્તિ ખરેખર અનન્તગુણ ઉત્તમ છે. પરમાત્માના ગુણોની સાથે એકતાનનારૂપ ભક્તિ પ્રકટવાથી હૃદયરૂપ ક્ષેત્રમાં શુદ્ધ પ્રેમરૂપ પુષ્ક-રાવર્ત મેધની વૃદ્ધિ થાય છે, અને તેથી હૃદયક્ષેત્રમાં અનેક સદ્ગુણોરૂપ વૃક્ષો પ્રકટી નીકળે છે. ઉત્તમ ભક્તિરૂપ વૃદ્ધિની ધારા ખરેખર હૃદયક્ષેત્રમાં થાય અને હૃદયમાં ગુણો ન પ્રકટે એમ બને નહિ જેના હૃદયરૂપ ક્ષેત્રમાં ઉત્તમ જ્ઞાન, સત્ય આદિ અનેક ગુણવૃક્ષો ઉગી નીકળ્યાં હોય તો તે વડે જાણવું કે તેના હૃદયમાં ઉત્તમ પ્રભુ ભક્તિની વૃદ્ધિ થઈ છે. પરમાત્માના અનેક ગુણોનું જ્ઞાન કરીને પરમાત્માના અનેક ગુણો આત્મામાં પ્રવેશવવા ઉદ્યમ કરવો. એજ પરમાત્માની આજ્ઞા રૂપ ભક્તિના અમો ઉપાસક હઈએ.

X X X X

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદિ ૧૨ શનિવાર. તા. ૩૦-૩-૬૨ પાદરા.

અમ્બગૃહિણિ જીવને મનસા વિપર્યય અને અનધ્યવસાય છે તે પશુ જ્ઞાનરૂપજ છે. સંસારનો કથયિત્ છઠામા સમાવેશ કરવામાં આવે છે. મિથ્યાદર્શિ જીવ શો અપરાધ કર્યો છે કે જેના સંસાર, વિપર્યય અને અનધ્યવસાય અજ્ઞાનરૂપ ગર્ભો રાકાય ? શ્રી વિરોધાવસ્થક ભાખતી ૪૧૬ મી ગાથામા મિથ્યાદર્શિનું સર્વ જ્ઞાન તે અજ્ઞાનરૂપ છે એમ જણાવ્યું છે. તે ગાથા તથા ૩૨૦ મી ભાખતી ગાથાનું મનન કરતાં સમ્યગ્દર્શિને સંસાર વગેરે થાય છે એમ જણાવ્યું છે.

તથા ચ તદગાથા.

સદમદયિસેસજાઓ મવદેઉ જહિચ્છિઓવલંમાઓ
નાળફલામાવાઓ મિચ્છદિદિદિસ્સ અગ્ગાણં ॥ ૩૧૧ ॥

एगं जाणं सच्चं जाणइ, सच्चं च जाणमेगति ।

इय सुव्वमयं सच्चं, सम्मदिद्विस्स जं वत्थु ॥ ૩૨૦ ॥

અજ્ઞાની સત્ અને અસત્ અનંત ધર્મ વડે યુક્ત પદાર્થને જાણી શકતો નથી. તે સંસારના હેતુઓને પણ સમ્યગ્ અવબોધી શકતો નથી. મુક્તિના હેતુઓને પણ સમ્યગ્પણે અવબોધી શકતો નથી. એક આત્મામાં અનંત અસ્તિ ધર્મ રહ્યા છે અને અનત નાસ્તિધર્મો રહ્યા છે. તેથી એક આત્મા કેવળ અને પર પદાર્થો વડે સર્વ જગત્પ્રમથ છે. એક

મંદ્યકાલમાં વા નિર્બળકાળમાં તે મિથ્ય દૃષ્ટિએ શ્રીમદ્મદદ્ય
અનન્ત' પર્વાનમથી વસ્તુને જાણતા નથી. કવજગતિને દેખેલી મધ્યવરિયત
પામુના સ્તીકારના અભાવ હોવાથી તેઓના નિર્બળ અજ્ઞાનરૂપ છે. માટે
તેઓનું નિશ્ચયરૂપ વા મંદ્યરૂપ સર્વ જ્ઞાન તે અજ્ઞાનરૂપ છે.

अद्वया जडिदनाणां-यथांगमां सम्मयसर्जं द्योह ।

तद् संख्याश्रया, नाणं नाणायश्रयाभो ॥ ३२५ ॥ विशेषः०

પરમેશ્વરે આશાવાકાંક્ષામાં પણ હિન્દુઓને (પર્યોગી એવા દેવદત્ત જેમ
હિન્દુમત્તને પામે છે, ભાગ્યેન્દ્ર આ છે એવા અપરેશને પામે છે તે પ્રમાણે
મત્તમત્તિને પણ મત્તમત્તિને જાત કાળમાં મર્ષદા જ્ઞાને (પર્યોગના સદ્-
ભાવથી મંત્રવાદિ મર્ષે જ નહીં મળ્યા છે. શરિદ્વનો સદ્ગનાય હતાં પણ
હિન્દુઓને (પર્યોગી જાતા હિન્દુ જ મળ્યા છે તેમજ સમસ્ત વકાના મદાર-
મત્ત પડેલુ નાસ્તિક મદારેશ્વરને પામે છે, તેમ સંતોષ વિપર્યય અને
અનિયમમાર પણ જાતીને જાતરૂપે પરિણમે છે. અને નિષ્કારદિને તે
મર્ષ જાત, અજાતરૂપે પરિણમે છે.

✕

✕

✕

स.प. १६६८ ना. सं. १५ सोमवार. ता. १-४-१२ यादरा.

[illegible]

એવાં દ્રવ્યોને એ ત્રણ ઇન્દ્રિયો અદૃશ્ય કરે છે. ચક્ષુતો અગ્રાસ એવાં વિષયને અદૃશ્ય કરે છે. અને તે યોગ્ય દેશમાં રહેલા એવા વિષયને અદૃશ્ય કરે છે. શ્રોત્રેન્દ્રિય વિગ્નાન પદુતર છે. અને પ્રણાદિક ત્રણ તો પદુતર-વિગ્નાનત્વ નથી. નયન, લાખ યોજન પર્યંત દેખી શકે છે. શ્રોત્રેન્દ્રિય ઉત્કર્ષથી બાર યોજનથી આવેલા એવા શ્રેષ્ઠ ગર્જિતાદિ શબ્દને અદૃશ્ય કરે છે. દ્રાણેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય અને રપર્શનેન્દ્રિય એ ત્રણ ઇન્દ્રિયો ઉત્કૃષ્ટ નવ યોજનથી આવેલા એવા પોતપોતાના વિષયોને અદૃશ્ય કરે છે. નવયોજનથી આવેલા મંધવાળા દ્રવ્યમાં રસ પણ હોય છે તેથી રસનેન્દ્રિય તેને અદૃશ્ય કરી શકે છે. બાર યોજનથી ઉપરાંતના વિષયોને શ્રોત્રેન્દ્રિય આદિ ઇન્દ્રિયો. ઇન્દ્રિય બળના અભાવે અદૃશ્ય કરી શકતી નથી. નયનને વર્ણને બાકીની ઇન્દ્રિયો જ્ઞાન્યથી અંગુલના અસંખ્યાત ભાગમાં રહેલા વિષયોને અદૃશ્ય કરી શકે છે. અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગમાં ચક્ષુનો વિષય નથી. રજ, મેજ વગેરે ઠંડ પાસે રહેલા પદાર્થોને આંખ દેખી શકતી નથી. મનનો ક્ષેત્રચક્રી વિષય જાણવાનો નિયમ નથી.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૨ છુધવાર. તા. ૩-૪-૨૨ વડોદરા.

મન ચક્રી યનાર એવા મતિ અને શ્રુતમાં પુદ્ગલ માત્ર નિગ્રધનનો અભાવ છે. પાંચ ઇન્દ્રિયોયકી યનાર મતિ અને શ્રુતમાં પુદ્ગલ માત્ર નિગ્રધનનિયન વિષય પરિભાષ્ય છે. પાંચ ઇન્દ્રિયો પુદ્ગલ માત્ર નિગ્રધ નિયમ વાળા છે. સર્વ વક્તાઓ દાવાના યોગ્યવડે શબ્દ દ્રવ્યોને અદૃશ્ય કરે છે, અને વચનયોગ્યવડે વક્તાઓ શબ્દદ્રવ્યોનું વિસર્જન કરે છે. જે વડે મન વાગ્દ્રવ્યોને અદૃશ્ય કરે છે તે કાષિક યોગ છે અને જે સંરંભવડે તે વાગ્દ્રવ્યોને મૂકે છે તે વાચિકયોગ છે. અને જેવડે મનોદ્રવ્યોને ચિંતામા બ્યાપારપુજા કરે છે તે મનયોગ છે. એક તનુયોગજ ઉપાધિએથી ત્રણ પ્રકારે બંધદારાય છે. પરમાર્થથી વિચારતાં તો સર્વત્ર એક કાષયોગજ છે. તનુયોગમાં મન અને વચનવે મનો અન્તર્ગત થાય છે કારણ કે કાષયોગ્યવડે શબ્દ અને મનોદ્રવ્યનું અદૃશ્ય થાય છે. આટલે પ્રાણ અને અપાનનો બ્યાપાર પણ કાષિકયોગથી જિન્ન નથી. માટે તેનો

છતાં જે મનુષ્ય પોતાનામાં સર્વ શુભો ઉત્પન્ન થયા છે એમ માની લે છે તે શુભોને પ્રકટાવવાને માટે હઘમ કરી શકતો નથી. આત્મામાં સત્તાએ અનન્ત શુભો રચ્યા છે, પણ તેઓને પ્રકટાવ્યા વિના તો આત્માની પૂજા સિદ્ધિ થવાની નથી. આગમો, ન્યાય અને વ્યાકરણ આદિ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરીને પંડિત થઈ શકાય છે. આગમોનો અભ્યાસ કરીને નિદાન થવા બાદ પણ મનમાં ઉત્પન્ન થનાર ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, નિંદા, પ્રપંચ, અને છપ્પાંદિ દોષોનો નાશ કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. દોષોને દાન્ય વિના તો કદિ છુટકો થવાનો નથી અને તેમજ ખરી શાન્તિ મગવાની નથી. આગમો, ન્યાય અને વ્યાકરણ આદિ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરીને પંડિત થઈ શકાય છે; પણ તેના કરતાં ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, છપ્પાં, ક્રોશ અને ભેદભાવના આદિ દોષોનો નાશ કરનાર મનુષ્ય અનન્ત શુભ ઉત્તમ ગણાય છે. શાનાદિ શુભોની પ્રાપ્તિ માટે અન્તરૂમાં સદાકાલ ઉપયોગ રાખવો જોઈએ. પ્રમાદદશાના હેતુઓનો ત્યાગ કરવાનો ઉપદેશ આપનારા અને અન્યોમાં પ્રમાદદશાની પંચાત કરનારા મનુષ્યો તો ધણ મળી આવે પણ અપ્રમત્તદશાને ધારણ કરીને અન્યોને આદર્શની પેઠી દોષો દાગવાને માટે નિમિત્તરૂપ બને એવા નિરલા મહાત્માઓ છે. દોષ દ્રષ્ટિથી અન્યોના મહીનચરિત્રોનો જેમના મનમાં સંસ્કાર પડે છે તે મનુષ્યોમાં અનેક દોષો વગર ઘોઝાઘ્યા છતાં આવે છે. માટે તેવ મનુષ્યો અપ્રમત્તદશાની પ્રાપ્તિ વા તેની સ્થિરતા કરી શકતા નથી. દોષ દ્રષ્ટિધારકોના સમાગમમાં જોએ આવે છે, તેઓનામાં અપ્રમત્તદશાને બાવ પ્રકટી શકતો નથી. અપ્રમત્તદશામાં ચિત્તની સ્થિરતા થવાથી હૃદયમાં શાસ્ત્રોનો સાર સારી રીતે પ્રકટી શકે છે. અપ્રમત્તદશાધારક મુનિવરોને સદાકાલ નમસ્કાર થાઓ !

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૫ શનિવાર. તા. ૬ એપ્રિલ ૧૯૧૨ વડોદરા.

આ કાલમાં સરાગ સંયમ છે. પ્રવચનરાગાદિના સદ્ભાવે સરાગ સંયમ કહેવાય છે. પણ અપ્રસર્યરાગાદિના સદ્ભાવે સરાગ સંયમ કહેવાઈ નથી. સરાગ સંયમના પણ અમર્યાદા બેડ પડે છે. જે ગગ અને દ્વેષ વડે સંવર તરત સમ્બુધ્ધ થવાય તે પ્રસર્ય રાગ દ્વેષ કહેવાય છે. અપ્રસર્ય રાગ દ્વેષના પરિણામને, ખૂરો જળજીવા માત્રથી કંઈ તેનો નાશ થતો નથી. કિન્તુ દેવ ગુરુ આદિ શુભ આલંબનનું શરણ કરવામાં આવે છે, તોજ અપ્રસર્ય રાગાદિને પ્રસર્યરાગાદિપણે ફેરવી શકાય છે. શુભ નિમિત્તો વિના શુભ જાવનાની પ્રાપ્તિ યદ્ય શકતી નથી. મનુષ્યે પોતાની ચારે તરફ શુભ નિમિત્તો જોડવી દેવાં જોઈએ, કે જેથી અશુભ પરિણામના સંયોગો મળતા હતાં પણ શુભપરિણામ ધારણ કરી શકાય. આત્માનું સમ્પૂર્ણાન પ્રાપ્ત કરવાથી આત્મામાં ઉચ્ચ વિરેક પ્રકટે છે, અને તેથી આશ્રવના દેતુઓને પણ સંવરપણે પરિણીભાવવાની શક્તિ પ્રકટે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનની પરિપક્વદશાના તીવ્ર ઉપયોગે આશ્રવના દેતુઓને સંવર રૂપે પરિણીભાવી શકાય એમ બની શકે ખરું. અનુભવથી જ્ઞેતાં આ જાગતની જાદા આવે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનની પકવદશાનું અદ્વંત્વ માનીને અજ્ઞાનીઓએ આશ્રવદેતુઓ અમને સંવરરૂપે પરિણીમે છે એમ મિથ્યાવિવાદ કરવો નહિ. અનુભવની શાળાના વિદ્યાર્થી બનવું એ કંઈ સામાન્ય જાગત નથી. મનુષ્યોને એક અનુભવ ખરેખર ઉત્તરોત્તર અનેક અનુભવોને આપવા સમર્થ થાય છે. અન્તરંગ અને બાહ્યચારિત્રની પ્રાપ્તિ કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ચારિત્રધારકોએ સરાગનાનો કદિ દુરુપયોગ કરવો નહિ આત્મસાધ્ય સદ્ગુણમાં રાખીને સંજ્ઞવલન ક્રોધ, માયા, માન અને લોભને પ્રસર્યરૂપે પરિણીભાવવા જોઈએ. આત્માના શુદ્ધધર્મનો ઉપયોગ ધારણ કરીને તેમા રમખાટી કરનારને ઉચ્ચ પરિણીમતા ધારા પ્રાપ્ત થાય છે. ગીતાર્થ ગુરુપર રામ ધારણ કરવાથી રાગને આત્માના આલંબન રૂપમા ફેરવી શકાય છે. અત્મરૂપ સાધના રસીકાનું નિશ્ચય તે વતી દશરૂપ દેવ છે ચીતરાગ-દશાના ઉપયોગીન સરાગસંયમ એક પથરોઆ જેવું છે.

સંવત્ ૧૯૧૮ ના ચૈત્ર વદિ ૭ સોમવાર તા. ૮-૪-૧૨ વરોહરા.

કોષપણ્ય પ્રકારની બાધાના સંપ્રદાને મગજમાં બરી રાખવાથી કોષ તત્ત્વદાની ગમી શકતો નથી. સંસ્કૃત બાધાને જાણે એ જ્ઞાની ગણાય અને ગુજરાતી વગેરે બાધાઓ જાણે અને તેમાં અન્યો લખે એ જ્ઞાની ન ગણાય એવો કંઈ નિયમ નથી. ગમે તે બાધાનું જ્ઞાન કરવામાં આવે તો પણ તેથી જ્ઞાનીપણું પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી. બાધા એ જ્ઞાન રૂપ મનુષ્યનાં વસ્ત્રો છે. જ્ઞાનના મકેનરૂપ અનેક બાધાઓ છે. જે દેશમાં જે કાલે જે બાધા જીવતી હોય છે તેનાવડે અન્યોને બોધ આપવા માટે અન્યો વગેરે લખતાં લખાવતાં પાંડિત્ય કદાપિ ઘટતું નથી. જૈનાચાર્યોએ આજ નિયમને અનુસરી સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને ગુજરાતી વગેરે બાધાઓનું અવલંબન લઈને અનેક અંથો રચ્યા છે કોષપણ્ય બાધામાં સત્ય તત્ત્વોનો ઉપદેશ દેવો અને કોષ પણ્ય બાધામાં સત્ય તત્ત્વના અંથો રચના એજ પાંડિતોનું ખરું પાંડિત્ય છે. સંસ્કૃત અંથોનું ગુજરાતી વગેરે બાધાન્તર કર્યા વિના છૂટકો ન થવો હોય તેવા સમયમાં સંસ્કૃતબાધામાં અંથો રચીને ફક્ત પાંડિત્ય દર્શાવવાની દૃષ્ટિ રાખવી એ વખુદ જ્ઞેતાં યોગ્ય નથી. બાધાઓ સંકેત રૂપ હોવાથી દેશકાલના યોગે અનેક બાધાઓ પ્રકટી નીકળે છે. સર્વ જીવો-પ્રાણ: ને તે દેશ અને કાલાનુસારે જીવતી બાધામાં વિશેષ સમજી શકે છે. તેથી તીર્થંકર ભગવન્તો પણ અર્ધ પ્રાકૃત મિશ્રિત બાધામાં ઉપદેશ આપે છે તેથી તેમના કેવલજ્ઞાનને કંઈ હાનિ પહોંચતી નથી. જુની બાધાઓનું અને જુની બાધાઓમાં લખાવણાં પુસ્તકોનું સંરક્ષણ કરવું એ વાત કદિ ભૂલવા યોગ્ય નથી; બાધાના પાંડિત્યથી અડકાર કદિ કરવો જોઈએ નહિ. મગજરૂપ કોયળામાં બાધાના સંપ્રદારૂપ દાણાઓને ભરવા અને મંગાવવા માત્રથી કંઈ પાંડિત્ય પ્રાપ્ત થઈ શકે છે તો રેલવે ગાડીઓને પણ પાંડિત્યપદ પ્રાપ્ત થઈ શકે. સંપ્રદારૂપ વિવેકજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરીને આત્માના સદ્ગુણો મેળવવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. શુદ્ધ પ્રેમ, પ્રેમી બાવના, સ્નેહ આદિ સદ્ગુણો મેળવવા તો બાધાની સફળતા ગણાય. બાધાના પાંડિત્યમાત્રથી આત્માની શુદ્ધિ થતી નથી. બાધા કરતાં આંતરિક સદ્ગુણોની સ્પુરણાઓ વિશેષ પ્રકારે શોભી શકે છે. ગુણોનાં લાક્ષિત્ય આગળ બાધાનું લાક્ષિત્ય હિસાબમાં નથી.

x

x

x

x

જોષથી વ્યવહાર અને નિશ્ચય ન થતાં જ્ઞાન વડે અધિકાર પરત્વે કૃપાવશી પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

x x x x

સંવત્ ૧૯૧૮ ના ચૈત્ર વદિ ૮ બુધવાર તા. ૧૦
એપ્રિલ ૧૯૧૨ વડોદરા.

વેપ માત્ર પહેરવાથી સાધુઓ બની શકતા નથી. લોચ કરવાથી વા માયું મુંગવા માત્રથી કોઈ પણ સાધુ યશ શકે નહિ. વેપ, આચાર અને મુજો આ ત્રણ જોઓમાં છે તેઓ સાધુઓ કહેવાય છે. સાધુઓના સદ્-મુજો જોઓમાં છે એવા સાધુઓનું બહુ માન કંપુ. સાધુઓના આચારનાં કેટલાંક મુજો અને પણ બાંધવાની શક્તિ યોડી આવી એટલે ગામો ગામ ફરીને અન્ય સાધુઓની નિંદા કરવી અને પોતાનો પણ વધારવો આ કંઈ ઉત્તમ સાધુઓનાં લક્ષણ નથી. કેટલાક જૈન સાધુઓમાં હાલ મુજાનુરાગ દ્રષ્ટિ પ્રાપ્ત દોષદોષો પરિણમી ગએલી દેખાય છે. તેથી જૈનસાધુઓ સાધુના આચાર મજનાં છતાં પણ પરસ્પર એક બીજાની દેહના કરી કરાવીને જૈનશાસનની દેહના કરાવે છે. કેટલાક એકાન્તધિવાસી સાધુઓમાં ક્રિયાઓની તકરારો પરસ્પર વાદવા કરે છે. અને તેઓ પરસ્પર એક બીજાની અમત ટીકા કરીને જૈનોમાં જૈનેતર વર્ષમાં પોતાની મેળે હથથા પડે છે. રત્નસોતરો અને પરપક્ષનો અપકર્ષ કરવાની કેટલાક સાધુઓમાં અને આરકોમાં જોરભેર શક્તિ પ્રકટી નીકળી છે તેથી તેઓ પરસ્પરની અમત ટીકાઓથી નવરા થતા નથી. ઇશ્વરના કરારના પ્રત્યે હાથ ધાળીને સામાજિક પ્રકટે છે. કેટલાક જૈન સાધુઓની સંકુલિતાદિના લીધે પ્રાપ્ત થઈ જતાં વિચારના વિચારોનો ફેલાવ. વચાઓ જૈનસંપ્રદાય મહાનુ શાથી યશ શકતા નથી કેટલાક અભવનિ પૂજના પ્રવર્તક મુદરસો પણ જોતાં નહિ. રસિકામ આ લેતા જાણી નહિ. આનુ પશ્ચિમ સપ્તશતકમાં પણ કેટલાક જનામાં સાધુઓ કેવિ -પરવિચારણ દેખાયા માંડુ ૧૦ નરહમા ર્વિ નરવિચારણ ૧૧૧ થો નરહાસનન પાસે હાથે ૧૧ એ અવતરણ ૧૧ માંડુ કમ્પરો ન કરાયા પત છે તેા કુંડે મુક્તિ જાય છે. તમ પશ્ચિમ પશ્ચિમ વિષ વિષાદિદેશ નરહાસ અને એક

જાનની અટકાવથી જનનન ૪૦૦ કરેલ કરાવનારા પાત્ર માનુષ્યને
 આ નવું ને તો ન મળતો જોડામ કરાવ, કરાવ, અને અરુચિ-
 બાદ ફેલાવ છે. પાત્ર નવરોડના કાષ્ઠાઓમાંથી કોનું અને માનુષ્યનું
 જાત ઊભાવવા યથા જલ્દી. જનમાનુષ્યનું આત્મવત્ત ઊભાવવા
 યથાથી તેઓ શી મદદાર પ્રમુખી દુકાનમાં મનુષ્યોનો વધારો કરી શક્યા
 નથી. હે જ મનદેવતાઓ ! તમે જૈનશાસનને ખીસવો. મનદેવ, હર્ષા, નિંદા
 વગેરેથી જૈનમાનુષ્યોને મુક્ત થવામાં સાદાવ્ય કરો. મનુષ્ય સંધની પ્રજા-
 વડે અનિરુદ્ધિ થાઓ !

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ એવર વર્ષ ૯ શુક્રવાર. તા. ૧૧-૪-૬૨ પાંચરૂ.

પાંચ હિન્દિયોની સાથે મન જોડાય છે ત્યારે હિન્દિયોથી વિષયનું
 મદદ્ય થાય છે. મનને આત્માના શુદ્ધ શુભોમાં જોડવામાં આવે છે તો
 જાણની હિન્દિયોનો વ્યાપાર પ્રવર્તતો નથી. આત્માની સાથે યોગપેકું મન
 ખરેખર આત્મિક મુખ પ્રકટાવવા માટે નિમિત્તપણે પરિવર્તે છે. આત્મામાં
 પરિવર્તમ પામેલુ ભાવ મન ખરેખર જાણના દુઃખ સંયોજોષા દૂર રહે છે.
 આત્મામાં પરિવર્તમ પામેલું મન વસ્તુનાં કર્મ જાણવાને માટે ચક્રિયમન
 થતું નથી. કિન્તુ માદાદિ કર્મોનો નાશ કરવાને માટે ચક્રિયમન થાય છે.
 જાણ હિન્દિયોના વિષયોમાં રાગ અને દ્વેષપણે ભાવ મન પરિવર્તમનું હોય
 છે ત્યારે કર્મ ન થાય છે પણ માલ્ય હિન્દિયોના મનુષ્યના નાન બન દ્વેષ
 મુક્ત મન ન જોડાય ત્યારે જાણ વિષયો, કર્મ જાણમાં કુદરતી રિતમના
 નથી. ગદ્ગદા પાંખામથી રહિત એવું મન ને મોક્ષનું કરણ છે.
 આત્માના વાર્ધક્ય નમ્યતા કરવામાં આવે છે ત્યારે ભાવ ચારિત્ર કર્મવત્ત
 આત્મા નમ્યતા કરતા કરતા આત્મ રસની જાંખી અનુભવાય છે ને
 વખતે તથા મુવનના માલ્ય મુખો તુલ્યમમાન બાસે છે. એકવાર આત્મા
 મુખને અનુભવ આવે છે તો પશ્ચાત્ દુનિયાના પૌદ્ગલિક સુખની રૂપરૂ
 હૂટે છે પાંચ હિન્દિયોની સાથે સ્વાર્થ વિના દુનિયાના શ્રેયઃ માટે મન
 જોડાય છે, અને પાંચમાર્થિક કૃત્યો કરાય છે; તો નિષ્કામ કર્મ યાત્રીની
 દશા પ્રાપ્ત થાય છે. પાંચે હિન્દિયોનો વ્યાપાર યથા વિના તો રહેતો નથી,

ત્યારે કર્મજન્ય ન થાય તેવી રીતે મનને ભેડીને કાર્ય કરવામાં આવે તો તેથી દુનિયાની તથા પોતાની ઉત્પત્તિ સાધી શકાય છે. પરમાર્થ વ્યવહારિક કાર્યો કરવામાં તથા આત્માના સદ્ગુણોમાં રમજુના કરવામાં રાગ દ્વેષ ગદિત મનની દયા કરવાની ખામ જરૂર છે. પ્રારબ્ધ કર્મને શરીરહારા ભોગઆ ચિન્તા છૂટકો થવાનો નથી. ત્યારે તે વખતે મનની સમાનદશા જળવાઈ રહે એવી ઉચ્ચદશા સેવા ચિન્તા કાર્યમિદ્ધિ થવાની નથી. લાગણીને દુઃખવનારા અનેક શબ્દો સાંભળવામાં આવે વા અન્ય તરફથી ઉપસર્ગ કરવામાં આવે તોપણ પારમાર્થિક કાર્યો કરવામાં અથવા આત્મ-રમજુનામાં મનને બાહ્ય સંયોગોથી અસર થાય નહિ એવી દશા પ્રાપ્ત કર્યા ચિન્તા પોતાનું અને દુનિયાનું બધું કરવા શક્તિમાન થઈ શકાતું નથી. આત્મામાં ઉંડું ઉતરી ગયેલું અને ત્યાં રિયર થયેલું મન ખરેખર અન્તરૂના આનન્દથી છુટી શકે છે અને તેનું પ્રતિજ્ઞા જાણે બહિરમાં દેખાતું દોષ એવો ભાસ થાય છે, સદ્ગતિનંદ રસમાં મનને ભોળી દે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ ચૈત્ર વદિ ૧૦ શુક્રવાર. તા. ૧૨-૪-૧૨.

નવા યુગનો આરંભકાલ ખરેખર નૂતન વિચારોથી ધાય છે. દોડના જમાનામાં મનુષ્યોએ દોડવું જોઈએ; પણ પાછળ પડવું જોઈએ નહિ. જુનું તે સાઈ અને નવું તે ખોડું એવી ભુદ્ધિ રાખવી નહિ. અને તેમજ નવીન તે સાઈ અને જુનું તે ખોડું એમ માનવાની પણ કદિ ભૂલ કરવી નહિ. જૂનામાંથી જે જે સાઈ લાગે તે લેવું અને નવીનમાંથી જે સાઈ લાગે તે લેવું, અને અવ્યુદયમાર્ગમાં ગ્રાહ્ય રિયર દૃષ્ટિ ધારણ કરીને ચાલવા જવું જોઈએ. જૂના અને નવા વિચારો માટે પંથો ઉભા કરવાની જરૂર નથી. નવા અને જૂના વિચારોની તુલના કરવી જોઈએ. અને જુના તથા નવા વિચારોને સાંકળના આંકડાઓની પેઠે જોડવાને ઉત્પત્તિક્રમના પગલું ભરવું જોઈએ. સર્વ બાબતોના વિચારોને અપેક્ષારૂપ આંકડાઓથી જોડીને તેઓની વિચાર સાંકળ બનાવવી જોઈએ. આ જમાનો આગળ વધવાનો છે પણ હાથ પગ બાંધીને બેસી રહેવાનો નથી. જે બેસી ગઈ છે તેનું નસીબ પણ બેસી રહે છે. અને જે હાલે છે તેનું નસીબ પણ હાલ છે. જે

રૂપ મંજા નદી ખરેખર જોખોતા હૃદયમાં વહે છે તેઓનામાં પાપરૂપ મેલ રહી ચકે નહિ. અધ્યાત્મરસની શીતલતા ખરેખર આંતરિક સર્વ પોતે હરવા માટે સમર્થ થાય છે. આખી દુનીયામાં અધ્યાત્મજ્ઞાનના વિચારો ફેલાવવાથી મનુષ્યો આત્મિક આનન્દ સન્નિપાત મેળવી શકે તેવા યત્નમાં થાય છે. અધ્યાત્મજ્ઞાન રૂપ સૂર્યકિરણોથી અદ્ભુતમત્વરૂપ જગતના પહાડો ક્ષુદ્ર ભાગમાં ઝાગળી જાય છે. અને આત્મારૂપ આકાશમાં શોષિત થતાં ઝોળાં વાદળો પળ રહી શકતાં નથી. નિત્ય જ્ઞાનપ્રકાશના હૃદયવાળો આત્મા છે. આત્માનું જ્ઞાન કરીને આત્મધર્મમાં પરિણમવાથી આત્માનો આનન્દરસ પ્રકટ થા વિના રહેતો નથી. દુનિયામાં ખરડવા ધધને આત્માના આનન્દરસનું પાન કરીને આત્મભાવે શુદ્ધ જોઈએ. આત્માના આનન્દરસનું પાન કરનારાઓ જે કંઈ કરે છે, જોડે છે તેમાં સાધ્યશબ્દદષ્ટિ હોતી નથી આત્માને આત્મરૂપે જાણવાથી સદ્ગતિનન્દ રસ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. અનેક મદદતાઓએ પાતાળી કૂવાની સેરોના જેવો ઇન્દ્રિયાતીન આત્માનન્દ પ્રાપ્ત કર્યો. વર્તમાનમાં પણ તે અમુક અંશે પ્રાપ્ત થાય છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનથી, પરમાત્માના જેવું નિત્ય સુખ આરવાદી શકાય છે. અને તેનું સુખ ખરેખર આત્મામાં છે. ત્યારે હવે તેને માટે બહિર્ ક્રમ શ્રદ્ધાં મારવાં જોઈએ. આખા ૧૯૬૮ ની મારવાં જોઈએ.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૧૨ રવિવાર. તા. ૧૪ એપ્રિલ ૧૯૬૨.

અધ્યાત્મજ્ઞાનથી વિશાસ દષ્ટિ થાય છે. અને તેથી ધાર્મિક આદિ અનેક ક્રિયાઓની વિભિન્નતાઓ છતાં પ્રત્યેકમાંથી સત્ય રહસ્ય સમ્યગ્રીત્થા આકર્ષી શકાય છે. દરેક આશયોના વિચારોનું સાધ્યજિદુ કષ્ટ છે તે અવશ્યકતા મિથ્યા તેઓની જિન્ન ઉપદેશ એજિન્ના પુરસ્કાના વાચનથી પસાર થવું મુશ્કેલ છે. સક્રિયતાદષ્ટિને વિશાસદષ્ટિના રૂપમાં ફેરવી નાખતી હેય તો અધ્યાત્મજ્ઞાન આદિ અનેક શસ્ત્રો - વચીન દરેક મન્યકર્તાઓના આશયોને શોધી કઢાડવા જોઈએ. સર્વ જ્ઞાનન પુનઃકોમળથી માર જાગ ચલક કરવાની શક્તિને પ્રાપ્ત કરવા જોઈએ. હાલનો જમાનો પળ ગુણ-નુરાગદષ્ટિથી દરેકમાંથી સારામ્મ જોડવાનું થિખવે છે. દુનિયા રૂપ

હજી ઉપરોક્ત રીતે જોઈએ. વિચિત્ર યાજ્ઞના મનુષ્યોને મોટા રીતે રીતે જાણે તે જાનના જે જે સીધાંને અનુભવ દેવ તેમની પાસેથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. જાદુગરોને જાદુગરોના અધિકાર પ્રમાણે તેઓને રહે અને મનુષ્ય પડે એવો ઉપદેશ દેવો જોઈએ. મજાને જોગજીવ વિના ઉપદેશ દેવામાં આવે તે તો તેનું મનુષ્ય રૂપ પ્રાપ્ત થવું નથી. તેનું હિંદુ જા નિંદા વગેરેનો પ્રકાશ ન થવ અર્થાત્ અમુકનામાં અમુક દેવ છે, એમ કોઈ નામપૂર્વક નિશ્ચય કરી દીધે એવો ઉપદેશ ન દેવો જોઈએ. ઉપદેશથી મનુષ્યોનું આર્પણ થાય અને તેઓ પર્વમાં પ્રાપ્તિ કરી દીધે એવી રીતે મોટા રીતે જોઈએ. ઉપદેશોને પોતાનામાં મુદ્દા પ્રકાશના જોઈએ. આત્મી ઉપદેશોથી અન્યેતા હાથમાં મચેલ અમર કરી રાખી નથી. વર્તમાનકાળમાં પણ પુણ્યો વાંચનારો અને મિલ્લ મિલ્લ પર્વના ઉપદેશોની ઉપદેશોની નિરીક્ષણ કરવાથી જોઈએક કાર્ણમાં વિચર એવી કાશ્ય છે. પાણીવાસના મુન્યોની પોંડેલા મહાત્માઓ જોઈએક આત્મી રાખના નથી. જ્ઞાનને અનુભવીને મનુષ્યોના વિચારોમાં રીત રીત રીતારો થાય છે. તે જાનના જેઓને અનુભવ નથી તેઓ જ્ઞાનને અનુભવી જોઈએક ઉપદેશવડે પડેા રીતારો કરવા કલિપાત્ થતા નથી. જ્ઞાનને અનુભવી જાણીએ જાણારમાં કરી શકે છે. અને જ્ઞાનના જાણીએ જે જ્ઞાનના અનુભારે જ્ઞાની સાથે નથી જાનનાને મદખ ન કરે તો જ્ઞાન જાણ છે, તે પ્રમાણે પુણ્ય મુનિવરોએ પણ ઉપદેશ દેલી મંત્રથી અનુભવ કરવો જોઈએ.

x

y

x

x

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૧૪ મંગળવાર. તા. ૧૬-૪-૧૨ માદરા.

જ્યા નીનિના ઉપદેશ પ્રમાણે નીનિનુ મહાવર્તન નથી, તેના અવધાર તે મત્ત અવધાર નરીકે મજાનો નથી. અનેક મનુષ્યો ઉપદેશ દેવામાં અને વાનો કરવામાં દેવ જ્યા લાગે છે પણ તેઓનું વર્તન તપાસવામાં આવે છે તો તેઓ કદા વાળીરસિયાગ માનુષ્ય પડે છે. જે અવધારમાં નીનિના સદ્ગુણો દોતા નથી, તેઓ માત્ર અવધાર માત્ર જોસનારા છે. જેઓ અવધારને અંકાને પુષ્ટ મનુષિ નિશ્ચયમર્મનો નિરરકાર કરે છે;

જોડ. વારંવાર આવો ઉત્તમ અવસર તને મળનાર નથી. આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનું આસોડાસો સ્મરણ કર્યા કર ! હે ચેતન ! આ અસાર સંસારમાં એક ધર્મ છે તે સારભૂત માનીને તેની પ્રાપ્તિ માટે હણે હણે પ્રયત્ન કર્યા કર. જ્ઞાન અને સત્તાનો અહંકાર કર નહિ. કોઈ પણ જીવને પીડા ધાય, જોવો મન વાણી અને કાયાથી પ્રયત્ન કરીશ નહિ. સદ્ગુણો માટે દરરોજ અભ્યાસ કર. પોતાનામાં રહેલા દોષોને ટાળવા માટે પ્રયત્ન કર. બૂઝ્યો ત્યાંથી ફરીથી ગજ. અમમ એવું તારું સ્વરૂપ અવજોધવાને માટે દરરોજ આત્મચિંતન કર્યા કર. શ્રી વીતરાગ પ્રભુના સદ્ગુણોની ઉપાસના કરીને જનમત્ રહેવા પ્રયત્ન કર. મનમાં ઉત્પન્ન યનાર મોદના અધ્યવસાયોને ટાળવા માટે સદાકાલ પ્રયત્ન કર્યા કર. રાગદ્વેષના વિકલ્પથી રહિત એવા નિર્વિકલ્પ ચેતન સ્વરૂપનો અનુભવ કરવા ધ્યાન કર. આત્માના શુદ્ધધર્મોને રસિયો થવાને ઉદ્યમ કર કે જેથી પરરાગાદિભાવની રસિકતા ટળે. અને સદ્ગતિનંદ સુખનો ભોગી તું બની શકે. જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની સેવના કરવી તેજ આત્માની સેવા છે. બહુ બહુ બોલીને પણ હે ચેતન ! તે પ્રમાણે પ્રવર્તિ કરીને આગમ અદ. એક સંકલ્પ પણ નકામો જવાનો નથી. માટે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપની ભાવના ભાળ્યા કર. હે આત્મનૃ ! તારા ગુણોને પ્રકટ કરવાનો આ અમૂલ્ય સમય છે, તેની સફલતા કર.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૬૮ ના વૈશાખ સુદિ ૨ ગુરુવાર. તા. ૧૮-૪-૬૨ પાદરા.

વક્તા કંઠમાંથી જે શબ્દો કાઢે છે. અને તેમાં જે જણાવે છે, તેના કરતાં બહુ તેના હૃદયમાં રહી જાય છે. લેખક જે કંઈ લખે છે, તેના કરતાં બહુ જ્ઞાન ખરેખર તેના હૃદયમાં રહી જાય છે. હૃદયમાં જેટલા વિચારો ક્યાં હોય છે, તેટલા સર્વે શબ્દોનારા બહિર્ આવી શકતા નથી. બોલેલા શબ્દો હિપર અનુમાન કરીને હૃદયના સર્વ આસયોનો આધાર રાખવામાં બૂઝ થાય છે. હૃદયમાં જેટલા વિચારો થયા કરે છે, તેટલા વાણી વડે કથી શકાતા નથી. અને જેટલા વિચારો કહેવામાં આવે છે તેટલા લખી શકાતા નથી. અનુભવજ્ઞાનવાળું હૃદય ખરેખર પાતાળીયા કેવા જેવું છે. તેમાંથી વિચાર રૂપ જલ ખૂટતું નથી. મનુષ્યોના હૃદયમાં હણે હણે અમુક

સાહિત્ય સેવા વગેરે કાર્યોના લાભ ભવિષ્યના મનુષ્યો લેવાના છે. અને તે કાર્યો કરવાં એ પોતાની ફરજ છે. અને તે અદા કર્યા વિના છૂટકો નથી. એમ નિશ્ચય કરીને વિવેકપૂર્વક ખરેખર ધર્મ પ્રગતિ કાર્યોમાં મંડ્યા રહેવાની જરૂર છે, ધર્મસેવા એજ જૈનોનું ઉત્તમ કર્તવ્ય છે. દુનિયાના સધળા મનુષ્યોને જૈનધર્મ ઉત્તમ લાભ આપવા સમર્થ છે માટે આખી દુનિયામાં સાર્વભૌમ યથાને માટે જૈનધર્મ લાયક છે. આગમોદ્ધતને ચલાવનારા કેપ્ટનેા જો દુશીયાર હોય છે તો આગમોદ્ધત ઇતિહાસ રચનામાં પહોંચાડે છે. તે પ્રમાણે જૈનધર્મનો ફેલાવો કરનારા મહાત્માઓ દેશકાલના યાતાઓ અને ગીતાર્થો હોય છે, તો જૈનધર્મની અપૂર્વ મહત્તાનો લાભ ખરેખર આખી દુનિયાને આપવા સમર્થ બને છે. ધર્મના પ્રવર્તકો પરસ્પર હળીમળીને જૈનધર્મના સામાન્ય ઉપાયોના સિદ્ધાન્તોને ફેલાવવા પ્રયત્ન કરે તો ખરેખર તેનો લાભ આગળના અર્થાત્ ભવિષ્યના મનુષ્યોને પ્રાપ્ત થઈ શકશે. અન્યધર્મની ખૂબીઓ કરતાં જૈનધર્મનાં તરવોની ખૂબીઓ ઉત્તમ છે, એમ જૈનોએ દુનીયાને દેખાડવું જોઈએ. જૈનધર્મની સેવા કરવાથી પોતાના આત્માની શુદ્ધતા થાય છે. માટે સર્વ જૈનોએ હવે જાગૃત થઈ કાર્યમાં પ્રવૃત્ત થવું જોઈએ.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના વૈશાખ સુદિ ૪ રવિવાર તા. ૨૨-૪-૬૨ ખાદરા.

જૈનશાસનની પ્રભાવના રાખનારા મુનિવરોએ અષ્ટાંગયોગની આરાધના કરવી. જૈનશાસનોની ડેલી પ્રમાણે પર્વતની ગુફાઓ અને નદીઓના કાંઠામાં મોઝ વ્યવસ્થાપૂર્વક રહીને આત્માની લગ્નિયોને પ્રગટાવવા પ્રયત્ન કરવો. સુરિમંત્ર અને વર્દમાનવિદ્યા વગેરેની એકાંત ગુફા વગેરે પવિત્ર સ્થાનોમાં અમુક કાળપર્યંત રહીને આરાધના કરવી. હાથયોગના પ્રાણાસાધાદિ બોદા તથા સમાધિવડે મનની સ્થિરતા સાધવાથી ધારેલાં કાર્યો સિદ્ધ થાય છે, તાઠક વગેરેની પૂર્ણ સાધના કરનારા યોગીઓનો પ્રભાવ ખરેખર અન્ય મનુષ્યો અને પશુઓ ઉપર પણ પડે છે. મંત્ર યોગીઓ ખરેખર શ્રદ્ધાચર્ચના પ્રત્યે જૈનધર્મની પ્રભાવના કરવા દક્ષિણાનુ યાય છે. પણ હાથયોગ વડે મનને તાંમામાં કરવામાં આવે છે તો મત્રોની સિદ્ધિ

પ્રભુ પદપ્રાપ્ત કરવાને મનુષ્ય અધિકારી બને છે. જેઓને દુનિયાના સર્વે જીવો પોતાના આત્મસમાન બાસે છે, તેઓ કોઈપણ જીવનો ધાત કરવા ઇચ્છા અને પ્રવૃત્તિ કરે નહિ, જેમ બનવા યોગ્ય છે. અનંત જીવો સર્વ-ગની આજ્ઞા મુજબ દવાને સેવી પરમાત્માઓ યથા, મહાવિદેહમાં યાય છે અને ભવિષ્યમાં થશે. દયા, અનુકંપા, આદિ ભાવને પ્રકટાવવા માટે જીવનું સ્વરૂપ અવબોધવું જોઈએ. વૈતરાગ-આગમેનો દેહાવો કરીને દુનિયામાં સર્વત્ર દવાના વિચારો દેહાવવા જોઈએ. જેઓ જીવદવાના પ્રતિપક્ષી બને છે અને જીવદવાનું ખંડન કરે છે, તેઓ ધર્મના પ્રતિપક્ષી બને છે, અને સંસારમાં અનેક પ્રકારનાં દુઃખો પામતા છતાં પરિશ્રમણ કરે છે. આચાર્ય વગેરે સૂત્રોમાં જીવદવાનું સારી રીતે પ્રતિપાદન કર્યું છે. શ્રાવક કરતાં સાધુનાં પ્રતો અંગીકાર કરવાથી જીવોની અનંતમણી દયા કરી શકાય છે. સાધુને હક્કવાના પ્રતિપાતક કહ્યા છે. અહિંસા પ્રથમો ધર્મ: જેઓ કોઈ જીવની દિંસા કરતા નથી તેઓ મુક્ત યાય છે. કોઈ પણ જીવને કોઈપણ રીતે પીડા કરવી નહિ, જેમ ધર્મનું મૂળ સ્વરૂપ છે. દુનિયામાં ખરેખરા ધર્મીઓ દવાના સિદ્ધાંતને પાળનારા જોનો ગણાય છે.

x x x x

સંવત્ ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદિ ૬ મંગળવાર તા. ૨૩-૪-૬૨ પાદરા.

જૈનશાસનની સેવા કરનારા જૈનોની પ્રશંસા કરવાથી તેઓનામાં જૈનશાસનની સેવા કરવાની શક્તિ વધે છે. જૈનધર્મની પ્રભાવના કરનારાઓની સદાય કરવી. અંગન વૈરાગ્યનું વિસ્તરણ કરીને જૈનશાસનની સેવા કરવા માટે સર્વ જૈનોએ સંપીને વર્તવું જોઈએ. જૈનધર્મના ઉપદેશકો અને જૈનધર્મના અન્યો જનાવીને જૈનધર્મનો દેહાવો કરનારા મુનિવરો વગેરેની ભક્તિ કરવાથી મહા ફલ પ્રાપ્ત યાય છે. જૈનધર્મની ગંવામાં તીર્થંકરની મેવાનો લાભ મળે છે. દવે જમાનાને પડોચી વગર માટે જૈનધર્મના સિદ્ધાંતોનો જે જે ઉપયોગી દેહાવો યાય તે તે ઉપયોગે દાય મરવામાં એક કામ પળ પ્રભાદ કરવાનો સમય નથી. જૈનોએ પોતાની જાન માટે પરસ્પર કપેશ વગેરે મદન કરીને પણ જૈનશાસનના કામમાં એક મધ મારણ કરવો જોઈએ. નાનગતના બને

આપવાની જરૂર છે. બ્વભિચાર, પ્રથમ, મોજગોખ અને અવિચેકના ગમેરે દુર્ગુણોને ઉપજ કરનારાં પુસ્તકો રચવાથી દુનિયાને અતનતિના ખાકામાં ઉતારી શકાય છે. વિંસા, જુક, ચોરી, બ્વભિચાર, હજ, વિશ્વાસપાત, વેર, અડંકાર અને સ્વચ્છંદતાને વધારનારાં પુસ્તકો અને લેખો લખવાથી રેસનું વા કોમનું કલ્યાણ થઈ શકતું નથી. જે બાબતે મનુષ્યો ખાસ્થાવરવાથી બોલતા હોય એવી બાબતમાં પ્રયો વા લેખો લખવાથી લાખો અને કરોડો મનુષ્યો ઉપર વિચારોની અમર કરી શકાય છે. શ્રી તીર્થકરો અને આગા-યેએ આવી ઉત્તમનંદીને અનુસરી જીવતી બાબતમાં ઉપદેશ અને અંધ લખવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. પ્રગતિમાર્ગ તરફ મનુષ્યોનું ધ્યાન ખેંચાય અને જોનાગમોથી અવિરૂદ્ધ એવા અને પ્રત્યેક મનુષ્યના સ્વાધિકારને જાળીવનાર અંધો લખી છપાવીને તેનો સર્વજ્ઞ ફેલાવો કરવો જોઈએ. ધાર્મિક અંધોનાં રૂઢસોનો જગતમાં ફેલાવો કરવાની જરૂર છે. દુનિયામાં સર્વ પ્રકારનું જ્ઞાન કરવાની આવશ્યકતા છે. સર્વ પ્રકારનું જ્ઞાન કરતાં ઉત્તમ વિવેક પ્રક્ટી શકે છે. મનુષ્યોએ પોતાની ઉન્નતિમાં સહાયકારી અંધોને અવસ્ય વાંચવા જોઈએ. શારીરિક, વાચિક, માનસિક અને હેતુમાં હેતુ આત્મિક ઉન્નતિ છે. અધ્યાત્મ અંધોના પરિશીલનથી આત્મિક ઉન્નતિ થાય છે.

x

x

x

x

સપ્ત ૧૯૬૮ વૈશાખ ગુદિ ૬ ગુરુવાર. તા. ૨૫-૪-૨૨ પાદરા.

સર્વધર્મનું મૂળ વિનય છે. વિનય વિના શ્રી સદ્ગુરની ઉપાસના થઈ શકતી નથી, અને વિનય વિના સદ્ગુર પોતાના અંતઃકરણથી શુદ્ધ વિદ્યાઓ આપના નથી. મને તેવો મનુષ્ય વિદ્યાનું હોય અને લાખો મનુષ્યો તેને માનના હોય તેા પણ તે ઉચિત વિનય વિના શોભાને ધારણ કરી શકનો નથી. લૌકિક અને લોકોત્તર બેદથી વિનયનું સ્વરૂપ અવજોખીને જોજો સ્થાને જે જે પ્રમાણે વિનયની આચરણ કરવી યદે તે તે સ્થાને તે તે પ્રમાણે વિનયની આચરણ આચરવી જોઈએ. લોકોત્તર શુદ્ધવંતોનો વિનય કરવાથી તીર્થકર પદની પ્રાપ્તિ થાય છે. વિનય કરતી વખતે પ્રણય પરિણામનો પ્રવાહ વહે છે અને મદ્યમા લઘુના ક્રિપન્ન થાય છે, તેથી જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષય થાય છે, અને તેમજ પુણ્યબંધ થાય છે. સમ્યક્ત્વવંત જીવ

અમુક ગુણધર્મના દૃઢ વાળી કરી શકાય છે. સાધુ અવસ્થામાં બહુ શુભ દશા પ્રાપ્ત કરીને ઉપર્યુક્ત સામગ્રીનો સંગ્રહ પ્રાપ્ત કરવામાં આવે તો આત્મ-સુખની પ્રતીતિનો અનુભવ સારી રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય છે, તેમાં કોઈ પ્રકારની શંકા નથી. આત્માર્થો સાધુને છેવટ આવી ઉત્તમ અવસ્થા ઇચ્છવા યોગ્ય છે. સાધુના આચાર સચવાતા હોય અને આત્માનો સદજ્ઞ આનંદ જે સામગ્રીથી અનુભવાનો હોય તેવી સામગ્રીની પ્રાપ્તિ યાજો. સદાકાલ વ્યવહાર અને નિમિષનય પૂર્વક સમાધિ દશાને ઇચ્છવામાં આવે છે. જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને વીર્ય એ પંચ આચારતુ સમ્યક્ચરીત્યા આરાધન યાજો. આત્માની પરમાત્મતા પ્રકટ કરવા માટે સદાકાલ આત્માના શુદ્ધ ધર્મતુ રમરણુ યવા કરો. આત્માની સક્રિયો પ્રતિદિન વિશેષ ખીલે એવાં સાધનોની પ્રાપ્તિ યાજો. જે જે ભાવવડે રાગદ્વેષની પરિજ્ઞતિ મંદ પડે અને આત્માની શુદ્ધ પરિજ્ઞતિ સમુખ યવાય તે તે ઉપાયોની પ્રાપ્તિ યાજો. સતત ધ્યાન ધારાનો પ્રવાહ ચાલ્યા કરે એવી પુષ્ટ સામગ્રી મળે. આચારો અને વિચારોની શુદ્ધતામાં લાગે લાગે રહિ યાજો, એમ ઇચ્છુ' છું. ધ્યાન અને સમાધિમાં આયુષ્યનો ધજો ભાગ જાય અને ધર્મનાં ઉપ-દેશાદિક કાર્યોમાં બાકીતુ' વડો, એમ બાવના જાતુ' છું.

x x x x

સંવત્ ૧૯૧૮ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૨. રાનિવાર તા. ૨૭-૪-૨૨ ઉમેશ.

જ્ઞાનરૂપ દીપવડે આત્મારૂપ ધરમાં રહેલી ઋદ્ધિને દેખવી જોઈએ. જે યોગી હોય છે તે આન્તરિક્ષ સદ્ગતિને પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરે છે. આત્મા પ્રસન્ન હોય છે, ત્યારે સદ્ગતિ યાય છે, અને આત્મા પ્રતિ આત્મા અપ્રસન્ન હોય છે ત્યારે દુર્ગતિ યાય છે. માટે આત્માવડે આત્માતુ' ધ્યાન ધરવું જોઈએ. સર્વતીર્થને પૂજીને સર્વતીર્થરૂપ જનનાર આત્મા શરીરમાં રહેલો છે. એવા આત્મારૂપ તીર્થના દર્શન કરવા જોઈએ. સત્વ, રજ્જે અને તમો ગુણાતીત આત્માતુ શુદ્ધ સ્વરૂપ છે. આત્મારૂપ દેવ વસ્તુતઃ સાત ધાતુથી રદિત છે. પોતાના જ્ઞાનાદિ ગુણમાં રમણુ કરનાર આત્મા પોતેદેવ જને છે. સંતો-પરૂષ અમૃતમા મગ્ન રહેનાર અને જેને શત્રુ મિત્ર સખ છે, એવા તથા શાતા અને અશાતાને સમભાવે વેદનાર રાગદ્વેષથી પરાક્રમુખ અને આત્મજ્ઞાન વડે બાહ્ય સાસારિક કંચેરોને ભૂજનાર એવા પૂજ્ય મદદાત્માઓ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે.

શમાં ઉડવાને સમર્થ થાય છે. આત્મજ્ઞાનનો પરિપક્વ અનુભવ ધવા વિના મનની અસહતાને રાગવા કોઈ સમર્થ થઈ શકતો નથી. આકાશની રાત્રે અનેક તોપો વજેરેથી ઘડતું તેની ખરોખર મનને તાળે કરવાનું કાર્ય છે. આત્માના તાબામાં ન આવેલું એનું મન પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે બદલવા કરે છે. મનને ઇચ્છાના કીડાના દર જોડેલો માર્ગ આપવામાં આવે છે તો તે ધીમે ધીમે આકાશ જોડેલો ઇચ્છા માર્ગ કરી દે છે. મનને માગેલો દેવાથી વા તેની નિંદા કરવા માત્રથી કંઈ તે આત્માના વશમાં આવતું નથી. મનને વશ કરનારા ખેલાડીઓ કે જેને યોગીઓ કહે છે, તેઓ ધીમે ધીમે આત્મજ્ઞાન વડે મનને વશ કરવા યુક્તિઓ રચ્યા કરે છે, અને મનને અંતરમાં દગલે દગલે ચોટાડે છે, પશ્ચાત્ તેઓ મનને રાગયોગવડે નિર્વિંચ બનાવે છે. રાગ અને દ્વેષરૂપવિષયી રહિત મન કરવાને માટે સર્વજ્ઞોએ સર્વ જીવોના ભિન્ન ભિન્ન અધિકાર જાણીને અધિકારબેદે અનેક ઉપાયો દર્શાવ્યા છે. જલના કણોલોની શાંતિ થતાં સરોવરમાં જેમ ચંદ્રનું પ્રતિબિંબ પડે છે, તેમ મનમાં ઉડતા રાગ-દ્વેષના અધ્યવસાયરૂપ કણોલો સમતાં મન રૂપ માનસ સરોવરમાં આત્માનું ધ્યાન પ્રકટે છે, અને તેથી આત્માનું દર્શન ખરેખર આત્મા પોતે કરે છે. જે ચમત્કારો દુનિયામાં ગુપ્ત રહેલા છે, તે સર્વનું જ્ઞાન કરવું હોયતો યોગવિદ્યાનો અભ્યાસ કરીને મનને આત્માના વશમાં કરવું. મનને વશ કરીને યોગીઓ અનેક પ્રકારના ચમત્કારો કરી બતાવે છે. આર્વાચત્તમાં મનને વશ કરવાનો અભ્યાસ કરનારા ધણા મુનિવરો ઉત્પન્ન થાઓ.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ પેશાબ શુદ્ધિ ૧૩ સોમવાર. તા. ૨૯-૪-૧૨ આંકડાપ.

સમ્યક્જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના નિમિત્ત હેતુઓનું આલંબન હેવું. નિમિત્તવાસી આત્મા છે. એ વાત કદાપિ જૂલવા યોગ્ય નથી. નિમિત્ત પામીને જીવ પાછો શુભમાર્ગમાં આવે છે. દિવસમાં અનેક શુભ અને અશુભ નિમિત્તોનો સંયોગ પ્રસંગોપાત્ત થવા કરે છે. અશુભ આલંબનથી આત્માની પરિણતિ ખગડે છે. પ્રસન્નચંદ્ર-રાત્રિએ દૂતના સ્પર્શ સામળીને અશુભ ધ્યાન ધર્યું અને પોતાના મસ્તકનો મુકેટ મારવા માટે

૪૬ મોક્ષનું જોઈએ. સાધર્મિક વાત્સલ્યને માટે ઉઘાડેલા ૪૭મી ઉપયોગ જોતોને સદાય કરવામાં થવો જોઈએ. નવીન જોતોને બતાવવા માટે જે ૪૮મી યોજનાઓ યોજવાની હોય તે પહેલાં આર્થ અને ખીરતીઓના ૪૯મી યોજનાનો અનુભવ સેવો જોઈએ. જૈનધર્મના આચારો અને વિચારોની ઉત્તમતા જણાવે એવાં વર્તમાનકાળ જમાનાને અનુભરી જે જે લેખકો, પુસ્તકો લખતા હોય તેઓને સદાય આપવી જોઈએ, તથા તેઓની ભક્તિ કરવી જોઈએ. જૈન સાધુઓ જાહેરમાં ધર્મોપદેશ આપે એવી પ્રેરણા થવી જોઈએ. અને તેઓને ધર્મોપદેશ આપતાં અત્યંત ઉત્સાહ પ્રકટે એવા સંયોગો મેળવી આપવા જોઈએ. પૂર્વકાલની પેઠે જોતોએ ધર્મ-પ્રચારક હેતુઓને પુનઃ વધાવી લઈ જૈનશાસનની ભક્તિ કરવાને કટિબદ્ધ થવું જોઈએ. જૈનશાસનની સેવા કરનારા જૈન બાંધુઓના હૃદયમાં પ્રતિદિન અધિક ઉત્સાહ પ્રકટે એવા ઉપાયોને જોતોએ આંદરવા જોઈએ. જોતોના ઉપર પ્રેમ હોય છે તેનામાં જૈનશાસનની ભક્તિએવા હોય છે એમ અવબોધવું જોઈએ. જોતોની સેવા કરનારાઓ જૈનશાસનની વસ્તુતઃ સેવા કરે છે. જૈનધર્મની ઉન્નતિ કરનાર એવી જૈનસમાજોને ઉપયુક્ત માળતરમાં જોડી દેવી જોઈએ.

x

x

x

x

રા.વત્ ૧૯૧૮ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૫ સુધવાર. તા. ૧-૫-૧૨ ખેરમદ.

જ્ઞાતિજ્ઞાનોંડપિ વિવિધઃ, પરિણામવદાન્ પુનર્મવિવિધાનુમઃ ।

જ્ઞાતિજ્ઞાનોંડપિ મૂલ્યા, વાલેન પુનઃ ગુમીમવતિ ॥ ૪૭ ॥ પ્ર. ૪.

જારણવરેન યદ્યન્, પ્રયોજન જાયતે યદ્યા યદ્ય ।

તેન મયા મં વિવિધ ગુમમગુમો વા પ્રજાગ્નયતિ ॥ ૫૦ ॥ પ્ર. ૪.

અમ્યેતાં યાં વિવિધ, જ્ઞાતિમિદ્રાદેન મવતિ સુદિવરઃ ।

જ્ઞાતિવિવિજ્ઞાતિમિદ્રા, જ્ઞાતિ મૂલ્યા કિંદંવમ્યે ॥ ૫૧ ॥ પ્ર. ૪

નોંધ - માત્ર ૫મું શુભ વિષય (૫૦મું), પરિણામવદાની પુનઃ અગામ ૪૨મી શાખાની શુભ ૫મું પુનઃ શાખાને શરૂઆતે જ્યાં જે પ્રમાણે જે જે પ્રમાણને ઉપલબ્ધ થય છે. તે વડે તે પ્રમાણે તેને વિવિધને શુભ

સાધુઓના છતાં સદ્ગુણોને પણ દેખી શકતા નથી. અને તેઓ સાધુઓની નિંદા કરીને ગુણાનુરાગદષ્ટિથી દૂર જાય છે. ઉત્સર્ગ અને અપવાદ એ બે માર્ગના આચારો જેમાં દર્શાવ્યા છે, તેમાં સાચાનું ગુરુગમપૂર્વક જ્ઞાન કરીને સાધુઓની તરતમ યોગે પરીક્ષા કરીને સાપેક્ષનયવાદપૂર્વક તેઓની સેવના કરવી જોઈએ. સાધુઓને ચારિત્ર પાળવામાં સાદાશ્વ કરવી જોઈએ. સાધુઓને કોઈ ઉપદ્રવ કરતું હોય તો તેનું નિવારણ કરતું જોઈએ. તેમજ માનુષદષ્ટિથી પડી ગયેલા સાધુઓને સિખામણ આપીને ડેકાજો લાવવા જોઈએ. સાધુઓની ઉન્નતિ અર્થે ઉત્તમ આવકો તેઓની સેવા બંધિ કરે છે અને તેઓએ કદેલા ઉપકારને ભૂલી જતા નથી. સાધુઓના સદ્ગુણોને દેખનારાઓ ખરેખર ચારિત્ર માર્ગ પર પ્રેમ ધારણ કરી શકે છે, અને તેઓ ચારિત્રમાર્ગના આરાધક બને છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ વૈશાખ વદિ ૨ શુક્રવાર. તા. ૩ મે
૧૯૧૨ બોરસદ.

સાધુઓ વિચાર કરીને બોલે છે અને યોગ્ય શબ્દોથી અન્યોના પ્રશ્નોનો ઉત્તર આપે છે. પોતાના આત્માના સદ્ગુણો ખીણવવા માટે મન, વચન અને કાયાથી પ્રયત્ન કરે છે. કોઈની નામ દહને નિંદા કરતા નથી, અને તેમજ કોઈનું નામ દહને તેનાં હિતોને અન્યોની આગળ કહેતા નથી. નામ દહને કોઈનું મર્મ પ્રકાશતા નથી. સાધુઓ હાસ્યની કથાઓ કરીને કલેશની હદીરણા યાચ તેમ પ્રતિ કરતા નથી. ન્યારે મુનિવરો બોલે છે ત્યારે તેઓ ભાષાસમિતિનો ઉપયોગ ધારણ કરીને બોલે છે. જૈનધર્મની આરાધના પોતે કરે છે અને અન્યોને જૈનધર્મની આરાધના માટે ઉપદેશ આપે છે. અન્ય જીવોના હૃદયમાં સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપ દીપક પ્રકટાવવાને માટે તેઓ ઉપદેશ આપે છે. સર્વ જન્મતા જીવોનું તેઓ શ્રેયઃ ઇચ્છે છે. સાધુઓ સર્વ જીવોની સાથે મૈત્રીભાવ ધારણ કરે છે, અને કોઈનું અશુભ કરવા પ્રતિ ઇચ્છા નથી. ઉત્સર્ગમાર્ગ અને અપવાદના હેતુઓ અવગોધીને ઉત્સર્ગની વખતે કેમગ અને અપવાદની વખતે અપવાદ સેવે છે. દ્રવ્ય, સ્ત્રેષ, કાલ અને ભાવનું યથાર્થ સ્વરૂપ અવગોધીને અવદાર અને નિશ્ચય

માન્યતામાં લાવવાને માટેજ પોતાના મતના રાગથી અન્ય સંબંધાતું વા અન્ય મતજનું સર્વ જોતું બતાવીને પોતાના પક્ષની બળવતામાં આત્મવીર્યનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો શરીરના અવયવોને બુદ્ધિ પાડવાથી જેવી શરીરની અવરથા થાય, તેવી અવરથા હિતરોત્તર ભવિષ્યમાં જૈનકોમની થાય એમ ઠીક શકાય. કિન્તુ જૈનકોમના આગેવાનો હવે આ બાજતનો વિચાર ક્યાં વિના રહી શકતા નથી, અને વિચારોની સદિપ્ત્યુદા પરસ્પર રાખીને પરસ્પર માન્ય એવા આચારો અને વિચારોમાં ભેગા રહી સંપીને ઉન્નતિના કાર્યો નહિ કરે તો જૈનકોમને પાછળ પાડનારા પોતે ગણાશે, મૈત્રી, પ્રેમ, સંપ, એક ખીજને સદાય આપવી કલ્યાણિ સદ્ગુણોને વધુ પ્રમાણમાં ખીલવીને જૈનશાસનની સેવા કરી શકાશે.

x x x x

સંવત્ ૧૯૬૮ નાં વૈશાખ વદિ ૪. તા. પં મી મેં ૧૯૬૨. બોરસદ.

આત્માના શુદ્ધ ધર્મનું સ્મરણ કરવામાં આવે છે ત્યારે બાહ્યાચારથી વધી પડેલા મતભેદોથી મહત્ત્વ જણાતું નથી, સર્વ પ્રકારના મતભેદોવાળી બુદ્ધિ જોનામાં ઉત્પન્ન થાય છે. એવા આત્માના શુદ્ધિની શુદ્ધિ કરવામાં આવે તો પોતાના આત્માના સાધી શકાય. પોતાના આત્માની શુદ્ધિ કરવામાં અન્યોમાં રહેલ જોતાનું નડતર પડતું થતું નથી. જોને પોતાના આત્માની શુદ્ધિનારૂપસાધના સમ્યક્ ઉપયોગ નથી. તેને એકેક નયથી હોલા એકાંત મતભેદોની અમર થાય છે. સમુદ્રમાં શુંગી મત્સ્ય રહે છે, અને ખારા જલમાં વહેતી એવી મીઠી વેલનું પાણી પીવે છે. તેમ સમ્યક્જ્ઞાની આત્મા આ સંસારમાં એકેક નયથી હોલા એવા અનેક પન્થ રૂપ ખારો સામર છતાં, અનેકાનનયના વિચારોરૂપ મીઠા જલનું પાન કરે છે. દબ્બાનુયોગરહે આત્માનું સમ્યક્ સ્વરૂપ વિચારવામાં આવે છે ત્યારે અન્ય પથો અને અન્ય મતવાદિષ્ટપર મેંચા આવના રહે છે, અને મતસદિપ્ત્યુદા નામનો ગુણ પ્રગટવાથી અન્ય ધર્મ પામનારાઓ ઉપર પણ શરણુબાવના ખીલી ઉઠે છે. આત્મધર્મમાધક બધેજાએ સમમ્બુ કે અમારો જન્મ જન્મરૂપા ઉત્તમ કાર્યો કરવાને માટે થયે છે. ખરે સર્વ જીવોને પોતાના આત્મા સમાન માનીને પોતાના આત્માની પેઠે અન્યોના

આત્માઓનું કૈયઃ કરવા પ્રયત્ન કરવો. વીનગમખર્મથી દૂર રહેવા મનુષ્ય પર કદિ સત્રુના ધારણ કરતી નહિ; તેમજ જૈનધર્મને નહિ પાનારા મનુષ્યોની જાનનિદા કરતી નહિ. વિદ્યાપદ્ધિમાં શોદયુખને જેવી શક્તિ રહી છે, જેઓ અનેકજ વિદ્યાપદ્ધિને ધારણ કરે છે, તેઓ અન્ય મનુષ્યોને પોતાના સદ્વિચારોનું દાન આપી શકે છે. જૈનધર્મ અને જૈનેતર ધર્મશાસ્ત્રોના રહસ્યોને જેઓ સારી પેઠે જાણી શકે છે અને જેઓ વિદ્યાપદ્ધિથી આત્માના સત્ય ધર્મને અવગોષિ છે તેઓ જૈનધર્મની ઉન્નતિ કરવાને સમર્થ થાય છે. અનેક પન્થોના વચ્ચે દુર્ભેદ રહીને તેવા જૈનો ખરેખર અનેક મનવાદીઓને પણ અનેકાંનધર્મનું અવગતપાન કરાવવા સમર્થ થાય છે.

X

X

X

X

સંવત્ ૧૯૧૮ ના વૈશાખ વદિ ૫ સોમવાર. તા. ૬
મે ૧૯૧૨. બોરસદ.

વિચારથી નાસ્તિક બનના છતાં પણ કદિ નીતિ આદિના સદાચારોને ભાગ કરતો નહિ. સદાચારો પાછા સદ્વિચારોને ઝેંચી લાવે છે. મનમ પ્રકટેલા અશુભ વિચારોને કદિ કાપા થકી આચારમાં મૂકવાને સાદસ ખેડતું નહિ. મન બગડે તો પણ કાપાને અનુભ મામંભા જવા દેવી નહિ. અન્યે તેથી મન પણ સુધરે છે. કાપા થકી ગુમાચારોમાં દૃઢ રહેવાથી મનના વિકારો પણ ટળે છે. મનમાં કોઇ પાપ કરવાનો વિચાર આવ્યો અને મન તે પાપ કરવાનું તત્કાપક યત્ન રહે તોપણ કાપાને તેમાં એજવવામાં ન આવે તો મનને પણ ડોકણે લાવી શકાય જ મનમાં પાપ કરવાની ઇચ્છા પ્રકટી પણ કાપા થકી તે પાપને ન કરવામાં આવે ત્યાં સુધી જાહેરમાં પાપ કર્યું હોવાનું નહિ. મનમાં જન ભાગવાની ઇચ્છા થઇ હોય પણ જ્યાં સુધી કાપાના યોગ્યતા જન ન જાણતું હોય ત્યાં સુધી તે અવહારમાં નતો ધારક ગણી શકાય છે. આજ નિઃકાંતન અનુસરીને એક કબીર ગવિએ કર્યું છે કે, મન જાય ન જાણે દો, મલ જાણે દો શરીર, વીન ચઢાઈ કામટી, વચું સગેલા તૌર / આ કહેવત પણ જૈ. ધર્મના અવહારમાંને પ્રુષ્ટિ આપનારી છે. સાખો વિચારો મનમાં કરીન કાપાને વિવેકથી કાઢપણુ

કાર્ય જોડવી જોઈએ. મન જે અશુભ માર્ગમાં યોજાઈ જાય છે, તે અશુભ માર્ગથી દૂર થવું એ મુશ્કેલ કાર્ય થઈ પડે છે. શુભ માર્ગમાં મનની સાથે કાયાને પણ યોજતાં શુભમાર્ગમાં દૃઢતા થાય છે, અને શુભ માર્ગથી એકદમ પાછું પડાવું નથી. આત્માના જ્ઞાનજગ્યાથી શુભમાર્ગ અને અશુભમાર્ગનો નિશ્ચય થાય છે. શુભાચારો પણ શુદ્ધિના વસ્થા કરાતા હોય, અને તે કેટલાંક કારણોથી સદ્વિચારોને પ્રકટાવવા સમર્થ ન થતા હોય, તથા તે અશુભ આચારોના સડારપે પરિજ્ઞાન પામતા હોય; તો તેમાં પણ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને જાવથી સુધારો કરી મોક્ષ માર્ગમાં વિચરવું. આ જાણતો વિશેષ નિર્ભય કરવો. કોઈને માનસિક વિચારોની અસર કાયા ઉપર તૂર્ત થાય છે, અને કોઈને તૂર્ત થતી નથી; છતાં ધર્મી ચર્ચા છે.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૧૮ ના વૈશાખ વદિ ૬ મંગળવાર. તા. ૭
મે ૧૯૧૨. બોરસદ.

ચિત્તને એકાગ્ર કરવાનો અભ્યાસ કરવાથી અવધાનશક્તિ ખીલે છે અને ધાર્મિક પ્રમાણે મનની પાસેથી કામ લઈ શકાય છે. કોઈ પણ જાણતમાં મનને ગોંધી રાખીને તે પદાર્થના ઉંડા પ્રદેશમાં ઉતરીને તેની સર્વ દિશાઓ તપાસવી. આ પ્રમાણે પદાર્થનું જ્ઞાન કરવામાં મનને યોજવાથી તે તે વસ્તુઓના સત્ત્વરૂપને પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. મનમાં કોઈ પણ પદાર્થ ધારણ કરતાં તે ધ્યેયરૂપે બને છે, એટલે તે પદાર્થ સંબંધી સંવચનની સિદ્ધિ થાય છે, અને તેથી મનની શક્તિ વધે છે અને દીર્ઘકાલ યત્નના સારને અલ્પકાલ વડે પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. જ્યારે કોઈ અમુક જાણતમાં ઉંડા ઉતરવું હોય ત્યારે મનને અન્ય પદાર્થોથી મુક્ત કરીને રક્ત તે અમુક પદાર્થ સંબંધીજ વિચારો કર્યા કરવા. આ પ્રમાણે મનની એકાગ્રતાપૂર્વક સતત અભ્યાસ કરવાથી તત્ત્વજ્ઞાનના ઉંડા પ્રદેશમાં ઉતરી શકાય છે; જે પદાર્થોનું જ્ઞાન કરવાની ઇચ્છા હોય તે પદાર્થો સંબંધી મનમાં પ્રથમ રસજનિ પ્રકટાવવી જોઈએ. હું તે પદાર્થોના સમ્યગ્વસ્તરૂપને જાણી શકીશ. મારામાં તે તે પદાર્થોની જાણવાની શક્તિ ખીલવાની; એમ નિશ્ચય કરીને મનમાં તે તે પદાર્થો

નહિ. આત્મિક ગુણોનો સાલ પામીને પણ વિરમય થવું નહિ. સર્વ વસ્તુ પોત-
પોતાના સ્વભાવે વર્ત્યા કરે છે. અનેક પ્રકારના પર્વાયો પોતપોતાનું કાર્ય
બમ્બવે છે. તેથી હર્ષ વા શોક કરવાની કંઈ જરૂર નથી. લોકચિંતાનો
ભાગ કરીને આત્માના પરિણામ ચિંતનમાં સદાકાલ જે આસક્ત રહે છે,
અને જે રોગ ભોગ અને કામને છોડે છે તેવો નિર્જર સાધુ સદાકાલ
સુખી રહે છે. જે પોતાના શરીરમાં રંગાતો નથી અને શત્રુ ઉપર પણ દ્રેષ
કરતો નથી. અને જે રોગ જરા મરણ બંધો વડે અબ્યયિત છે તે નિત્ય
સુખબોક્ષિતા છે. સાધુઓએ આવી નિત્ય સુખની દિશા તરફ લક્ષ્ય રાખવું
જોઈએ. આત્માને નિર્ભય ભાવના ભાવીને નિર્ભય બનાવવા સદાકાલ
પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. સાધુઓ ચક્રવર્તિની પણ રચના રાખના નથી. અને
આત્માના સદૃશ સુખની દિશા તરફ તેઓ સદાકાલ પ્રયત્ન કરે છે. બમ્બ
છવોએ આત્માના સદૃશગુણોનો માર્ગ શેવો જોઈએ.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૮ ગુરુવાર. તા. ૯ મી
મે ૧૯૧૨. કાવીઠા.

હાથપણ મનુષ્ય પોતાના વિચારોથી વિરહ મતનો દોષ તો તેના ઉપર
તિરસ્કાર કરવો નહિ. તેમજ તેની નિંદા કરવી નહિ. કિન્તુ તેને જે જે
ઉપાયોથી ભોમ થાય તે તે ઉપાયો વડે સમજાવીને ઠેકાણે લાવવો જોઈએ.
પોતાના વિચારોને સારી રીતે દર્શાવવા અને વિરહ પ્રસંગોમાં પણ મગજનું
સમતોલપણ જોવું નહિ. પોતાનાથી વિરહ વિચારકોના હૃદયમાં પોતાના
વિચારો દર્શાવવાનો મત્ત કરનારાઓએ મેરી ભાવનાનો કદિ ભાગ કરવો
નહિ. બાળકનું મુખ કાળું થયું હોય છે, અને તેને એમ કહેવામાં આવે
છે, કે તારું મુખ કાળું થયું છે; છં કાળો છે, એમ કહેવાથી તે કપાલ
અને નાક ઉપર પડેલા કાળા કાળા કાદી ન નામે તો તેના ઉપર આરી-
સો ધરવો. આરીસામાં પોતાના મુખપર પડેલા કાળાઓને દેખી તેઓને
કાદી નાંખવા તે અવસ્થા પ્રયત્ન કરશે. જે મનુષ્યો પોતાના વિચારોમાં દોષો
છતાં દોષો ન દેખતા હોય તેઓને સદૃશયોરૂપ આરીસાએ દેખાડવાથી
પોતાની મેજે તેઓ પોતાના વિચારોમાં મલી જૂનોને દેખીને તેના કુપારો

અપેક્ષાએ બોધ કરીને આત્મામાં રમણતારૂપ ક્રિયા કરવાથી શાસ્ત્રોમાં કથેલા આત્મરસોનો અન્તર્ યજી નિર્ધાર થાય છે. બ્યવહાર ધર્મ અને નિશ્ચય ધર્મ આદિ ધર્મના અનેક ભેદતું કથન કરવામાં સર્વ પ્રકારે યત્ન કરવો જોઈએ. શ્રીમદ્ ઉમાસ્વાતિ મહારાજે આ શ્લોકમાં પ્રશસ્ત્ર યત્નની દિશા દર્શાવી છે. તેમના ઉપદેશાનુસારે જો યત્ન કરવામાં આવે તો ખરેખર આત્મા પોતાના શુદ્ધ ધર્મના ઉચ્ચ પ્રદેશ તરફ ગમન કરી શકે. ઉત્તમ પ્રશસ્ત્ર યત્ન કરવાથી અશુભ વ્યાપારની શક્તિયો પણ ગુભ વ્યાપારશક્તિયોરૂપે પરિણામ પામે છે. ઉપર્યુક્ત શ્લોકમાં જૈનશાસનની ઉત્પત્તિનો પરમ માર્ગ દર્શાવ્યો છે. જૈનધર્મના સદ્વિચારોનો ફેલાવો કરવાની ઇચ્છાવાળા જીવોએ ઉપર્યુક્ત શ્લોકના ભાવાર્થને આચારમાં મૂકવો જોઈએ. શ્લોકના ભાવાર્થ પ્રમાણે ઉદ્ધમ કરવાથી શ્લોકની ઉત્તમતાનો ખ્યાલ આવે છે. જે કાળમાં આવા ઉત્તમ મુનિવરો વિચરતા હતા તે કાળમાં આચાર્યવર્તની માર્મિક ઉન્નતિ કેવી ઉચ્ચ હતી, તેનો ખ્યાલ કરવો જોઈએ, અને વર્તમાનકાળને સુધારવો જોઈએ.

x x x x

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈશાખ અદિ ૧૦ શનિવાર. તા. ૧૨ મી.

મે ૧૯૨૨. કાવીદા.

મોહથી મુગ્ધાયતો આત્મા ખરેખર પોતાનું આત્મભાગ, મત્તા, ધન વગેરેનો પરમાર્થકૃત્યોમાં સદુપયોગ કરી શકતો નથી. મોહને સમાન્યા વિના ધન વગેરે પરથી મમત્વ ટળતું નથી, અને મોહના જોરે વીતરાગ-ધર્મનો જગતમાં ફેલાવો કરવાને આત્મવીર્ય ફારવી શકાતું નથી. સદ્ગુરુ બોધ આદિ પ્રસંગોથી આત્મામાં કંઈક શુભોત્સાહ પ્રકટે છે, પણ જલમાં કાઢેલા લીસોટાની પેઠે મૂડ જીવોનો અવ્યવસ્થિત ઉત્સાહ કંઈક અશુભસંયોગો પામતાં સ્વપ્નની સુખલક્ષી પેઠે ટળી જાય છે. ખાલજીવોનો પારમાર્થિક ઉત્સાહ, જલના પુદ્ગુલ જેવો હોય છે. અગ્નિના તણખાની પેઠે અંધ જીવો પણ શક્તિ પામનારો જીવો આત્મોત્સાહ ખરેખર ધમની પ્રપ્તિ માટે બાદ્ય સર્વ વસ્તુઓના મમત્વનો સાગ કરાવે છે. અત્યંત તીવ્ર ઉત્સાહના વેગથી પારમાર્થિક કૃત્યોને માટે આત્મભોગ આપી શકાય છે. જમનના

વાની મોટી મોટી વાર્તાઓ માત્ર કરવાથી દાનાદિકતું ખર્ચ થયે પ્રાપ્ત થઈ શકેતું નથી, પણ દાનાદિક કરવાથી અનુભવ અને ફલ પ્રાપ્ત થાય છે. જે જે ઉત્તમ કાર્યો કરવાની રૂચિ થાય તેના પ્રદેશ તરફ સંચરવા આત્મ-બળ ફેરવવાથી તે કાર્યોનો અનુભવ આવે છે. સાધુપણું આમ પાળવું જોઈએ અને શ્રાવકપણું આમ પાળવું જોઈએ. ઇત્યાદિ વાર્તાઓ કરવાના કરતાં પોતે તે પ્રમાણે કરીને મનુષ્યોને દૃષ્ટાન્તભૂત થવું એ અનન્તશુભ ઉત્તમ કાર્ય છે. કોઈ બાબતનો ઉપદેશ દેનારાઓ પોતે તે પ્રમાણે કેટલું વર્તે છે તે ઉપર ઉપદેશની અસર અન્ય મનુષ્યોને કરી શકે છે. ઉત્તમ ધાર્મિક કાર્યોને આચારમાં મૂકનારા મનુષ્યો આત્માના સદ્ગુણોની વૃદ્ધિ કર્યા કરે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૧૨ સોમવાર. તા. ૧૩-૫-૧૯૬૨.
વડતાલ.

ભિન્નભિન્ન રૂચિવાળા મનુષ્યો જગત્માં છે. ખાવામાં, પીવામાં, પહેરવામાં, બેસવામાં, ગળવામાં, બેસવામાં, ઉઠવામાં, જવામાં, આવવામાં, ધર્મમાં, કર્મમાં, મનુષ્યોની ભિન્નભિન્ન પ્રકારની રૂચિ હોય છે. તેથી દુનિયાના સર્વ મનુષ્યોને કોઈ પણ વસ્તુ એક સરખી રૂચિ નથી. મિત્ર રુચિર્દિ લોકઃ આ સંસ્કૃત કહેવત અક્ષરે અક્ષર સત્ય છે. ધર્મની ક્રિયાઓ પણ એક સરખી સર્વને રૂચિ નથી. ધર્મીઓની અને અધર્મીઓની રૂચિમાં પણ આકાશ પાતાલ જેટલું અન્તરૂ અવગોચકામ આવે છે. વિદ્વાનો અને મૂર્ખાઓની રૂચિમાં પણ ઘણું અન્તરૂ હોય છે. ભોગી અને મોગીની રૂચિમાં પણ ઘણું અન્તરૂ નિહોડવામાં આવે છે. અનેક પ્રકારનાં શાક કરેલાં હોય છે, પણ કોઈને કોઈ શાક રૂચિ છે અને કોઈને કંઈ શાક રૂચિ છે, અનેક પ્રકારનાં ભોજન કર્યાં હોય છે પણ કોઈને કંઈ રૂચિ છે ને કોઈને કંઈ રૂચિ છે. શાસ્ત્રોમાં પણ અનેક પ્રકારનાં છે તેમાંથી કોઈને કોઈ શાસ્ત્ર પર રૂચિ થાય છે, તે કોઈને કોઈ શાસ્ત્ર પર રૂચિ થાય છે. સાધુઓ અનેક પ્રકારના હોય છે, તેમાં કોઈને અધિક સાધુપર રૂચિ થાય છે, અને કોઈને અધિક સાધુ ઉપર રૂચિ થાય છે. દુનિયામાં ધર્મના અનેક પથી છે.

સંવત્ ૧૯૧૮ જેઠગુદિ ૨ શનિવાર. તા. ૧૮ મી મે ૧૯૨૨. વસો.

સદાચાર વિનાનાં મનુષ્યો વિદ્વાનો છતાં પણ શોભી શકતા નથી. સદાચારોના રહસ્યોથી આમાના સદ્ગુણોની વૃદ્ધિ થાય એજ હેતુ પ્રકટપણે જાણે છે. વ્યાવહારિક અને ધાર્મિક એ બે પ્રકારના સદાચારો હોય છે. જૈનધર્મમાં સદાચારો સંખ્યા ધણું વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. જૈનધર્મના સદાચારો ખરેખર ઉંડા રહસ્યથી ભરપૂર છે. તેનું સુરમ્ય પૂર્વક રહસ્ય સમજવાથી તેમાંથી ધણું જાણવાનું મળે છે. યોગવિદ્યા, વેદવિદ્યા, અને સાયન્સ વિદ્યાથી પણ અનુભવ કરતાં જૈનધર્મના સદાચારો હેતુપૂર્વક અને સર્વગ્રંથિથી રચાયેલા માત્રુમ પડે છે. કોઈ પણ સદાચારનું ઉડું રહસ્ય અવખોધ્યા વિના તેની નિષ્પયોગિતા જનાવવા પ્રયત્ન કરવો એ અત્યાનયેષ્ટ છે. દ્રવ્ય, સેવ, કાળ અને ભાવથી બાદ સદાચારોને અધિકાર અને અધિકારી બેદે તપાસવામાં આવે છે, તો અનેક શંકાઓનું સમાધાન થાય છે. તથા દહ કદામદ તથા વિવાદના કલેશો શૂન્ય. આમા પોતાના યોગ્ય એવા સદાચાર પાળવાને માટે શ્વિવંત ધાય છે. સદાચાર પાળવાની શ્વિ ધનાં ચારિત્ર મુજુની પ્રાપ્તિ થાય છે. અને મન, વાણી અને કાયાના યોગનો મુખારો કરી શકાય છે. જે જે સદાચારો સેવવામાં આવે છે તેઓનું દ્રવ્ય, કાલ, કાલ, ભાવ અને અધિકારથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવામાં આવે છે તો કોઈ વખત પ્રાપ્ત આચારથી બ્રહ્મત્વ યત્ન નથી. પ્રત્યેક જીવોની આચારો મળથી જિજ્ઞાસિન્ન શ્વિ દોષ છે, તેના દેતુઓનું પણ સમ્યગ્જ્ઞાના જ્ઞાન થાય છે. વય, જ્ઞાન, શ્વિ અને અધિકારના બેદે આચારોમાં ફેરફાર કરવા પડે છે. તત્ત્વમંજી ઉડા ઉડીને સમ્યક્ અવખોધ પ્રાપ્ત કરવો જોઈએ.

x

x

x

x

જે જોનો દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, અને બાવને જોઈ શકતા નથી. તે જોનો જૈન શાસ્ત્રનો વિશ્વ વાવટો ફરકાવવાને શક્તિમાન થતા નથી. જૈનશાસ્ત્રની જોગ્યાના કલ્પમાં ઉંડી દાઝ છે. તેઓ હક કદાચકનો ત્યાગ કરીને જોનોનું સહુ કરવા અને સંપ વધારવા સદાકાલ પ્રયત્ન કરે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ જોઈ શકિ ૭ ગુરુવાર. તા. ૨૩ મી મે ૧૯૬૨. વસેલ.

પરોપકાર, સ્વાર્થત્યાગ, દાન આદિ સદ્ગુણો જોગ્યાનામાં હોય છે; તે ઉત્તમ મનુષ્યો ગણાય છે. હિતમ કલમાં હિતમ થએલાજ કંઈ હિતમ મનુષ્યો હોતા નથી. જે મનુષ્યો અન્યોનાં દુઃખ દેખીને તેઓને સદાય આપતા નથી, અન્ય મનુષ્યોને સારી સલાહ આપી શકતા નથી, પોતાની પાસે જે જે વસ્તુઓ હોય છે તે તે વસ્તુઓનું જગતના શ્રેયમાટે દાન કરી શકતા નથી, અન્ય લોકોને નીચ ગણીને ધિક્કારે છે, તેઓ ઉચ્ચ જાતમાં હિતમ થયેલા હોય તો પણ તે મોટા ગણી શકાવ નહિ. જે મનુષ્યો મોટા મોટા પ્રાણીસરો, પ્રાણીપાત્રો અને આચાર્યો બન્યા હોય પણ જોગ્યા દયા, દાન, પરોપકાર, સામન્ય, ઉદારભાવ, સદનશીલતા, સંતોષ, મુદ્દ પ્રેમ, મીઠી વાણી, સદાયાર વગેરેથી દૂર હોય છે તો તેઓ વસ્તુતઃ ઉપયુક્ત ગુણોવાળા સાધારણ મનુષ્ય કરતા પણ ઉચ્ચ ગણાય નહિ. એક ગરીબ મનુષ્ય નીચ કામમા જન્મ્યા હતા મહિને એ રૂપિયા રજે છે. તેમાંથી પચીસ રૂપિયા ધર ખર્ચ પેટે રાખીને પચોતર રૂપિયા જગનના જીવોને દેગવરા, ગુણી બનાવવા, દુઃખ દાગવા, અને સદ્ગુણોની મુક્તિ બનાવવા ખર્ચ છે. અને એક ઉચ્ચકક્ષમા જન્મેલા લાખા રૂપિયાના માલીક અને દાર્શિક પચ્ચીસ દહારની અરક હતા પણ દહાર રૂપિયા પણ જગતના જીવોના કલ્યાણમાં ખર્ચતા નથી તેવા ઉચ્ચકક્ષમા જન્મેલા કલ્યાણિષ્ઠિ કરતા પેલા નીચ કામમા જન્મેલા પારમાર્થિક કલ્પમા જીવો અને કલ્પ ખર્ચનાર વચ્ચે શેષ જણ્યો. મનુષ્ય હક એક ઉચ્ચકક્ષમાં જન્મેલો એટલા માટેથી બેઠા રહ્યો નથી પણ હિતમ ગુણ, હિતમ આચાર્ય અને હિતમ કલ્પો જ કરે છે. તે કલ્પે તેવા કલ્પમા જન્મેલા હોય છે તો પણ તે

સવત ૧૯૬૮ ના જેઠ મુદિ ૧૨ મોમવાર. તા. ૨૭ મી મે
૧૯૨૨ કલેરા.

જૈનધર્મમાધકોને ધર્મતત્ત્વની પ્રાપ્તિ માટે અન્યત્ર પરિભ્રમણ કરવાની જરૂર નથી. કારણ કે સર્વગ્રંથિત શ્રીજૈનધર્મમાં કોઈ પણ બાબતની ન્યૂનતા નથી. જૈનધર્મના મિદાંતો પરિપૂર્ણ સસ હોવાથી અન્ય ધર્મના સર્વાંગે અપરિપૂર્ણ એવા સિદ્ધાંતોનો આશ્રય લેવાની આવશ્યકતા મિદ્ધ ફરતી નથી. જૈનધર્મમાધકો દ્વાયુ બની જાય છે, અને તેથી ને દેશની પરતંત્રતા કારણીભૂત થાય છે, આમ કહેનારાઓ જૈનધર્મને અન્યાય આપે છે. જૈનધર્મ માનો કે આખી દુનિયા પાછે અને આખી દુનિયા દ્વાયુ બની જાય તો મદ્દાભયંકર યુદ્ધો કરવાને કોણ શ્ચેને મજબૂર કરે ? આખી દુનિયામાં દ્વાયા તત્ત્વથી શાન્તિ ફેલાવનારા જેનો પ્રકટે તો આર્થાવર્તને દુઃખ આપવા કોઈ પણ દેશ તૈયાર થાય નહિ. તેમજ જૈનધર્મમાં મુખ્યતાએ ગણાતી એવી દ્વાયાની ઉપાસના કરનારાઓ અન્ય દેશોને સ્વાર્થબુદ્ધિ વડે પરતંત્રતાની બેડીમાં નાંખવાને માટે તૈયાર થઈ શકે નહિ. જૈનધર્મમાં કયેવી ઉદાર દ્વાનો પ્રચાર કરવાને માટે જેઓ પ્રયત્ન કરે છે તેઓ અમુક અંગે જૈનધર્મમાં કહેલા માર્ગાનુસારિગુણોના ઉપામક બને છે, અને તમા જૈનધર્મની આગાધનાસમુખ થવા જાય છે. જૈનધર્મમાં જનમ આનારો અને વિચારો જાળાયા છે. જેનામોમાં અપૂર્વ શ્રીસોસાશી જે જ મનુષ્યો જેનામોમાં પરિપૂર્ણ મરોપન કરે છે તેઓ જૈનતત્ત્વોની અપૂર્વ ખૂબીઓ મમજી શકે છે જેનામોનાં અજ્ઞાન કરનારાઓ માયન્નાવધા ઉપર માત્ર અજ્ઞતાયુ પાડી શકે છે. જેનામોનાં મધ્યગ્રીયા પરિપૂર્ણ અધ્યયન કરનારાઓ તો માયન્નાવધા તરફ જાય આપે તો તેમને મદેજો જાળાયા કે સુખ-અવિદ્યાએ મારપિ પચત જે મોર્મી નથી તેને સર્વજ્ઞતિથી શીતિગત મવજે પૂર્વે દલગો વગર પડે છે કહ્યું છે જૈનો જેનામોનું મધ્યગ્રીયા પરિપૂર્ણ તાત્પર્ય વડે જૈનધર્મના આખીએ કાલ્યા યોગ્યનું બને છે પણ જન તોના નામમપૂર્વક જૈનધર્મીના અધિક વચાનુદામથી જૈનધર્મજાવાન અજ્ઞાન કરે તો તેના અવધ નુપ્તિથી અપૂર્વ એક જન જ મદે.

સંપત્ત ૧૯૧૮ જેઠ સુદિ ૧૪ બુધવાર તા. ૦૨૬ મી
મે ૧૯૨૨ અમદાવાદ.

પરોપકાર કરવા માટે જીવવાનું છે. અન્ય જીવોનું સારું કરવું અજ પરાપકાર છે. પરાપકાર વિનાના દિવસો સાપસમાન છે તમારી પાસે જે કંઈ સારું હોય તે અન્ય જીવોના બધા માટે વાપરો. અનેક પ્રકારની કુદ કામનાઓની તૃપ્તિ માટે મનુષ્યનું જીવન નથી. પોતાના અને અન્યોના ઉદ્ધારાર્થે મનુષ્ય જીવન છે. પરાપકારની સાંકલ્પથી જંઘાપણું બધું જગત છે, તેમ છતાં જે પરાપકારને બૂધે છે. તે મનુષ્ય છતાં રાક્ષસ જેવો છે. પરાપકારી મનુષ્યોનાં હાડકાં રાખ અને તેઓનાં નામ પૂજ્ય છે. જેઓ પરાપકારને સેવતા નથી. તેઓની લક્ષ્મી સત્તા વિદ્યા, શારિરિક સંભોતિ અને વાળીનું જળ ખરિખર મકરીના મળા પાસે લટકના આંચળથી નિરીય રોમાને આપણું નથી. પ્રેમ દૃષ્ટિથી સર્વ જીવોને ચાહો અને તેઓનું બધું કરવા પ્રયત્ન કરો. મારા શત્રુઓ છે, મારું જીવન છત્તજારાઓ છે એ વાત ભૂલી જાઓ, અને સર્વને કુદ પ્રેમથી નિદાઓ. તમારી શક્તિના અનુસારે પરાપકાર કરવામાં પાછળ ન પડો મારન વારીયોના મુખ્ય મુખ્ય પરાપકાર છે.

જે કાંઈ પરાપકાર કરો છો તે પોતાની ફરજ માનીને કરો. પરંતુ જલસો લેવાની બુદ્ધિથી જે પરાપકાર કરવામાં આવે છે તે પરાપકાર નથી.

પરાપકાર કરવામા જાગ્રત યાત્રા અને કદિ નેપા વિરમો નહિ. દ્રવ્ય અને બાવ એ બે પ્રકારે પરાપકારના બેદ છે પરાપકારના કાર્યો કરવામાં તમારું જળ વાપરો. આપણે પ્રત્યેક મનુષ્યોની સાથે રહીને પરાપકારનાં કાર્યો કરવાનાં છે. એ સિદ્ધાંતને લક્ષ્ય બદાર ન રાખો.

સંપદા, કીર્તિ, બોમવિદ્યાસ, શરીર આદિ દૃષ્ટિક વગરુઓ મદ્યમજ રહેવાની નથી, માટે જાગ્રત ધધને સર્વ મનુષ્યોને સુખની દિવા દેખાડવા અને જાગ્રત કરવા હે બુદ્ધિઓ ! ઉદ્યમ કરો ! સત્ય ધર્મ અને સત્ય કાર્ય કરવામાં જીવની પસાર યામ તેજ ઉત્તમ કાર્ય છે. દિવસ રાખો અને પરાપકારના કાર્યો કર્યો કરો. સત્પુરુષોની પાસે જે કંઈ હોય છે તે પરાપકારને માટેજ છે. સત્પુરુષ યાઓ અને આગળ વધો. જે કંઈ નવું અનુભવવાનું છે તે અમળ ગમન કર્યાથી જણ્યારો.

સંવત્ ૧૯૧૮ ના જેઠ વદિ ૧ શુક્રવાર તા. ૩૨ મી મે
૧૯૧૨ અમદાવાદ.

જે મનુષ્યો ઉપકારને જૂલી જતા નથી તેઓ મનુષ્યત્વને હાથ કાઢે. ઉત્તમ પુરુષો ઉપકારનો પ્રતિ બદલો વાળવા માટે વખત આવે જુલ કરતા નથી. જગતમાં કોઇપણ મનુષ્ય એવો નથી કે જે કોઇના ઉપકાર તથા ન દયાયો હોય ? પાપર મનુષ્યો ઉપકારને જૂલી જાય છે, અને ઉપકાર કરનાર એવા શુર માતા પિતા કક્ષાચાર્ય મિત્રો વગેરેનું પણ અશુભ કરવા બાંધી રાખતા નથી.

મારા ઉપર નાના મોટા જે જે જીવોએ ઉપકારો જૂતકાલમાં કર્યા હોય, વર્તમાનમાં કરે છે અને ભવિષ્યમાં કરશે તેઓનું બધું યાઓ એમ બે હાથ જોડીને પરમાત્મ દેવની આગળ પ્રાર્થના કર ! ! કોઇપણ જીવ આ જગતમાં કોઇના ઉપર ઉપકાર કરતો હોય તેના કાર્યમાં આવનાર વિધોનો નાશ યાઓ એવી પરમાત્મ દેવ પ્રતિ પ્રાર્થના કર ! ! કોઇપણ જીવ ઉચ્ચ કોટિપર ચડવા પ્રયત્ન કરતો હોય તેના માર્ગમાં મારાધી અન્તરાય ન યાઓ એવી ભાવના બાવું છું. તેમજ જે જીવો ઉચ્ચ કોટિપર ચડતા હોય અને સદજ સુખનો માર્ગ મુક્ત કરતા હોય તેઓના મનમાં હું સદાયકારી બનું એવી પ્રાર્થના કરું છું. કોઇપણ જીવે મારા ઉપર અમુક અંશે ઉપકાર કર્યો તે ઉપકાર કદિ ન ભુલાઓ અને તે ઉપકારનો પ્રતિ-બદલો કોઇપણ રીતે તેને મળે એવી ભાવના બાવું છું. મને તેવી સ્વાર્થની ઇચ્છાઓ પ્રકટે છે. તેવી દક્ષામાં પણ ઉપકારીનો ઉપકાર ન ભુલાઓ એજ વારં-વાર ઇચ્છું છું. હૃદયની કેળવણી વિના દુનિયા ઉપકારણ બની શકતી નથી. અજ્ઞાનના આવરણથી મનુષ્યો ઉપકાર તરવને સમજી શકતા નથી, અને તેથી તેઓ ઉપકારીઓને પણ ઇતર મનુષ્યોની માફક ગણીને તેઓની સેવા કરી શકતા નથી. ઉપકાર કરનારાઓએ ઉપકારનો બદલો ન ઇચ્છે એમ જોઇએ, પણ ઉપકાર તથા દયાયલાઓએ પરમાણુ જેટલા ઉપકારને પણ પવંતસમાન માનીને ઉપકારીની સેવા કરવી જોઇએ. અરે તું કદિ ઉપકારને જૂલીશ નહિં. તારા ઉપર બધાઓના ઉપકાર થયા છે. સર્વ જીવોના બલા માટે પ્રયત્ન કરીને જગતનું દેવું સુકવી દે. હું ઉત્તમ સેવાને ઇચ્છતો હોય તો મન, વાણી, કાયા, સત્તા, અને લક્ષ્મીનો જગતનું ઉપકારણ દેવું સુકવવા સંકલ્પોગ કર.

સંવત્ ૧૯૬૮ બેઠ વડિ ૨ રવિવાર તા. ૨ જી જુન
૧૯૧૨, અમદાવાદ.

મનુષ્યોમાં જે જે અંશે સદ્ગુણો હોય તે તે અંશે તેઓની પ્રગતિ કરવી. મનુષ્યોના હોયો નહિ દેખતાં તેઓનામાં રહેલા ગુણો દેખવા જોઈએ. કોઈપણ મનુષ્યથી જગતના જીવો પ્રતિ અત્યંત ઉપકાર થતો હોય તેઓની હેલના કરવાથી, તેઓના શુભ કાર્યમાં દાનિ પડેલાંકવાથી જગતના જીવોને પરેરાએ દાનિ પડેલાંકા સહાય છે. મનુષ્યોને કદિ તેઓની નિંદા કરીને સુધારી શકાતા નથી. મનુષ્યોને સદ્ગુણો તરફ રૂચિ કરાવવાથી તેઓની હોયો તરફની પ્રવૃત્તિ મંદ પડે છે, અને સદ્ગુણોની પ્રવૃત્તિ સર થાય છે. શુદ્ધ પ્રેમ દૃષ્ટિથી સર્વ જીવોને દેખવાનો અભ્યાસ પાડવાથી કોઈપણ જીવના ગુણો દેખવા તરફ લક્ષ્ય ખેંચાય છે, જેના ઉપર આપણો પ્રેમ હોય છે, તેના ગુણોજ આપણે દેખીએ છીએ અને તેના હોયો ઢાંકવાની પ્રવૃત્તિ ધાય છે. આપણો તેવો પ્રેમ જો જગતના સર્વ જીવો સાથે વર્તે તો કોઈપણ જીવની નિંદા વા તેની હેલના કરવાની શક્તિ ધાય નહિ. આવી પ્રેમ દૃષ્ટિમાં અનેક વિદ્યા આવે છે, અને જ્યાં જ્યાં ઉપર પ્રેમ હોય છે, તેના ઉપર દ્રેષ થવાથી પ્રેમીને દ્રેષી માનીને તેના ગુણોને પણ દુર્ગુણોના રૂપમાં ફેરવી નાંખવામાં આવે છે. પાછો દ્રેષીના ઉપર પ્રેમ થવાથી તેના સદ્ગુણોને સદ્ગુણો તરીકે દેખવામાં આવે છે, અને દુર્ગુણો તરફ લક્ષ્ય રહેતું નથી. મોક્ષમાર્ગની નિસરણી ઉપર પગ દેતાં પડેલાં મનુષ્યોએ શુદ્ધ પ્રેમનો સંબંધ સર્વ જીવોની સાથે બાંધવો જોઈએ. જેમ જેમ મન જીવોપર શુદ્ધ પ્રેમ વિસ્તરે છે તેમ તેમ સર્વજ્ઞ સદ્ગુણો દેખાય છે. પ્રાંતોવરણમાં બાળ પામથીએ આગળ ચઢી શકાય છે, પછી કર્મના યોગે મને તે સ્થિતિમાં મૂકાયેલા મનુષ્યોએ પ્રથમ ત્યાગ કર્મને ગમન કરવું એ ઉત્તમ ઉપાય છે. પ્રથમાભ્યાસની બનિકામાં જીવોના ધર્મ વેદીને રહે છે, તેઓ સર્વ જીવોની માથે મબીરતા રાખીને સદ્ગુણોના પાત્રજૂત બને છે. દુનિયાને આવી સ્થિતિમાં લાવવાને માટે સર્વ પુરુષોએ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

સંવત્ર ૧૯૧૮ ના જોડ વદિ ૪ મંગળવાર તા. ૪ થી જુન
૧૯૨૨ અમદાવાદ.

અતિ આચાર અને અતિ વિનયમાં કપટ હોય છે. જે મનુષ્યો અમુક સ્વર્ણના ચોગે ઉચ્ચ આચાર અને વિનયને દેખાડે છે તેને જાની પ્રશ્નો પારખી શકે છે. સરલાચારમાં કપટભાવ હોતો નથી. વાણી અને આચારોથી કાષ્ટપણ મનુષ્ય સંજયી અભિપ્રાય એકદમ બાંધવો નહિ. આચારો અને વાણીથી હૃદયની મિનનતા થજે ઠેકાણે અવશેષકામાં આવે છે. હૃદયની અવેરક એવી વાણી અને આચારો તો કાષ્ટ ઠેકાણે જોવામાં આવે છે. વાણી અને આચારોનું વારંવાર પરિવર્તન થવા કરે છે. વાણી અને આચારોથી કાષ્ટપણ મનુષ્યના હૃદયના આશયો અવલોકવા એ કંઈ સામાન્ય કાર્ય નથી. ચિત્ત, વાણી અને ક્રિયાનું એકમ તો કાષ્ટ ઉત્તમ મનુષ્યો દેખાય છે. ચિત્ત, વાણી અને કાવાની મિનનતા તો ઠેકાણે ઠેકાણે દેખવામાં આવે છે. ઉત્તમ મનુષ્યો સદ્વિચારોને વાણીદ્વારા યથાર્થ જાણી શકે છે. સદાચારોને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે સેવવા જોઈએ. દંભ રાખીને આચારો સેવવાથી હૃદયની પ્રાપ્તિ થતી નથી, અને તેમજ અન્યોનો વિશ્વાસ પણ મેળવી શકાતો નથી. કેટલાક મનુષ્યો શ્દિ પ્રમાણે ધર્મની ક્રિયાઓ કરે છે પણ નીતિ પ્રમાણિકતા અને માર્ગાનુસારિતા ગુણો વગેરેથી રૂઝવણી દોવાથી તેઓ ધર્મની ક્રિયાઓનું ઉત્તમ ફલ પોતે પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. મૂઢ મનુષ્યો ગુણોની નિરપેક્ષતાએ ધર્મ શ્દિની ક્રિયાઓને કરીને પોતાને ધર્મી માની હાથ નિથ્યાનિમાન ધારણ કરે છે. જેનું સેવન કરવાથી સત્ય શુદ્ધ પ્રેમ, વિનય ત્રિવેક ભક્તિ આદિ સદ્ગુણો જો ઉત્પન્ન ન થાય તો તે ધર્મની ક્રિયાઓનું સેવન ખરેખર ઉપયોગી થઈ શકતું નથી. વેપ, તિનક અને ધર્મની શ્દિ પ્રમાણે અમુક ક્રિયા કરવા માત્રથી કાષ્ટ સદ્ગુણી પ્રમાણિક છે એવો કદિ ખ્યાલ કરવો નહિ. તેમજ ધર્મવેપ અને ધર્મની ક્રિયાઓ કરવા માત્રથી કાષ્ટ અપ્રમાણિક છે એવો પણ કદિ ખ્યાલ કરવો જોઈએ નહિ. માનસિક વિચાર જગતની વાણી તથા કાવા ઉપર અસર થાય છે. અર્થાત્ માનસિક જગતે વાણી અને કાવાની પ્રવૃત્તિ થાય છે. મનવાણી અને કાવાની પવિત્રતા રાખવા સદાકાલ પ્રયત્ન કરવો એજ ઉત્તમ ધર્માનું પગથીયું છે.

મળે ! સંસારમાં કોઈ અમર રહેા નથી. અને કોઈ અમર રહેનાર નથી. મૃત્યુના પંજામાં રસાતાં પડેનાં ધર્મની આરાધના કરી લેવી જોઈએ. આ શબ્દિક સંસારમાંથી પરમશાન્તિનો માર્ગ મેળવી લેવો જોઈએ.

× × × ×

**સંવત્ ૧૯૬૮ જેઠ વદિ ૬ ગુરુવાર તા. ૬ ફી જુન
૧૯૬૨ અમદાવાદ.**

માનવ માથે વાન ક નાં મુખનાં પાંચ પશુ તોછડો શબ્દ નીકળે નારે જન ખામ ધ્યાન રાખવું. માન, આદર અને સત્ય વિના ગુરુની પાસેથી લાંબેલી રિધા ફલ આપતી નથી. તંદુરસ્તીનો પાયો બ્રહ્મન્ય છે, એમ હૃદયનાં દૃઢ નિશ્ચય કરવો જોઈએ. શરીર તંદુરસ્ત હોય છે ત્યારે મન તંદુરસ્ત રહે છે. શરીરની આરોગ્યતા કસરતથી રહે છે. ચિંતા, શોક રહિત મન રાખવું એ આરોગ્યતાનો આન્તરિક ઉપાય છે. મનને આનન્દમાં રાખવાથી શરીરની આરોગ્યતામાં વૃદ્ધિ થાય છે. શરીરની કિંમત કરતાં આત્માની અનન્તગણી વિશેષ કિંમત છે. માટે શરીરની આરોગ્યતા કરતાં સદ્ગુણો વડે આત્માની પુષ્ટિ કરવા વિશેષ લક્ષ્ય આપવું.

સર્વ કસ્માજીનું કારણ જ્ઞાન છે. ઉત્તમ ધર્મનો પાયો જ્ઞાન છે. જ્ઞાનીની સંગતમાં સુખ સમાયું છે. શરીર અને મન તાજું હોય તે વખતે વાંચવું. નિમ્નમિત વખતે કોઈ પણ પુસ્તક વાંચવું. જે વાંચવું તે સાસી રીતે સમજીને વાંચવું. જે વાંચવું તે એક સ્થિર ચિત્તથી વાંચવું. ઉત્સાહ ધારણ કરીને વાંચવું. હેતુ પૂર્વક વાંચવું. અને જે વાંચ્યું હોય તેનું હૃદય પરખાં ચિત્ર ખડું થાય તેવી રીતે વાંચવું, અને તે પણ પોતાના આત્મજગથી વાંચવું.

જગત્પતી નીતિ બધારજીનો પાયો ડગાવનાર અસત્ય છે. પદપાનથી અસત્ય જોડાય છે. ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, બય અને દાસ્યથી અસત્ય જોડાય છે. અનેક સ્વાર્થિક હઝાજોના તામે ઘડીને જે મનુષ્યો પરમાય તરવને જૂલે છે. તેઓ અસત્યના અંધકા માં પ્રવેશે છે, અને યુવક જેવા બને છે. બાલ આકારથી જે સત્ય હોય તે અનર્જના ને તે સલા ગણાય નહિ. સ્વાર્થ અને અજ્ઞાન યોગે દોષ કરી શકાય. પણ પ્રકારનો દોષ અન્તે ખુલ્લો થાય છે હામ વિનાનું જીવન ખરખર

વિરલા હોય છે. તે પ્રમાણે સત્યુદ્યોગી પાસે વસનારા-એસનારા તો ઘણા હોય છે. પરંતુ સત્યુદ્યોગી હૃદયને પ્રાપ્ત કરનારા તો વિરલા વિજયી મનુષ્યો હોય છે.

હિતમ સત્યુદ્યોગી તરફ પૂજ્યભાવ, ભક્તિ, પોતાનાં કરતાં નીચી કોટીના છવો પર દયા, સ્વધર્મી મનુષ્યો પર રતેડ દષ્ટિ અને ગુણી જનો પર પ્રમોદ ભાવના જેઓ ધારણ કરે છે, તેઓ આગળનો માર્ગ પ્રાપ્ત કરે છે.

સન્તોનો પ્રેમ સદાકાલ ધ્રુવો. સત્યુદ્યોગી કૃપાદષ્ટિ જેના ઉપર પડે છે, તેનો ઉદાર યથા વિના, રહેતો નથી. માટે, ગમે તેવા સાનુકૂળ સંયોગોમાં અને ગમે તેવી ઉચ્ચ દશામાં, પણ સન્તોની કૃપા મેળવવા પ્રયત્ન કરવો.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના જેઠ વદિ ૮ રાનિવાર તા. ૮ મી જુન
૧૯૬૨ અમદાવાદ.

અમુક મનુષ્યની સાથે અજુબતાવ યથાથી ઉપાડેલા કાર્યથી દૂર રહેતું એ હિતમ મનુષ્યનું લક્ષણ નથી. જે બાબતમાં મતભેદ હોય તે વિના અન્ય સર્વ બાબતોમાં બંને સાથે રહીને કાર્ય કરવું જોઈએ. અપમાન વગેરે સદન કરીને અજુબતાવ બૂલી જઈ સર્વની સાથે રહીને કાર્ય કરવાં જોઈએ. કોઈ પણ ગરીબના આંતરડી દુઃખવતી એના જેવું કોઈ અધીર કર્મ નથી. એવા પાપની સજા, કર્મના નિયમ પ્રમાણે વહેલી મોડી યાય છે.

મીઠાસ ભરેલા ચબ્દો બોલનારાઓ દેવો સમાન છે. જે મનુષ્યો મીઠાસ ભરેલા ચબ્દોથી અન્યોને ગાઢે છે તેને સર્વે ગાઢે છે. વેરનું ઔષધ પ્રેમ છે. કોઈપણ મનુષ્ય આપણા ઉપર વેર રાખે તો આપણે તેના ઉપર પ્રેમ ધારણ કરવો જોઈએ. આપણું બૂઝું કરનારનું કદિ નુકસાન કરવા પ્રયત્ન થવું નહિ. એ દુનિયામાં પૂજ્ય મહાત્માઓ યથાનું પ્રથમ પગથીયું છે.

હે ચેતન! તારા ઉપર કોઈ અશયિ ધારણ કરે તો તારે સામા ઉપર કદિ અશયિ ધારણ કરવી નહિ. તારું અશુભ કરનારાઓને ગાંધી આપ. રાહની સામે જાતા ધારણ કરતો એ કંઈ સત્વ ગુણી મનુષ્યનું લક્ષણ નથી. અપરાધી છવો ઉપર સદા કરજાભાવના ધારણ કરવી. જુઠાધનો

જે જે છે તેમાં સર્વનો દાઢ છે, એમ માનીને અન્યોને ઉદારભાવથી જે જે આપવાનું હોય તે આપ ! એકનું અનન્ત ગણું થાય તેનું અન્યોને આપ ! જીવિષ્યમાં પરપરાએ પ્રતિદિન રહિ પામે તેનું અન્યોને આપ. જે જે મનુષ્યોને જે જે સમયે જે જે ઉપયોગી હોય અને તે તે તારી પાસે હોય તે આપ ! તું આપતા માટે જન્મ્યો છે. જે જે આપવાથી પ્રતિષ્ઠા તરીકે જે જે પાણું મળે છે તેની ઇચ્છા ન રાખ. જે જે આપે તે જાદુમાન અને શુદ્ધિમયી આપ !

અતિથી સત્કાર એ આપોનું મુખ્ય લક્ષણ છે. જેના દરવમાં અતિથી સત્કાર નથી ને પોતાના રેશની, ધર્મની અને આત્માની અવગણના કરે છે. સત્તુ પણ અતિથિ યજ્ઞને આવે તો તેની શુરજનની પેઠે સેવામંત્રિ અને જાદુમાન કરવું. સત્તુ પણ અતિથિ યજ્ઞને આવે તો તેના ઉપર અરિ-શુદ્ધિ ધારવી નહિ, પણ તે પોતાનો છે એવી શુદ્ધિ ધારણ કરવી કે જ્યાં જીવિષ્યમાં ધણાભવ પર્વત વૈર સંસ્કારો પડવાના હોય તે ન પડે અને વર્તમાનમાં તે સંસ્કારો દાળીને મદાન ઉપકાર કરી શકાય. તથા સત્પુરોની કોઠિમાં પ્રવેશ કરી શકાય. જેની પાસે પ્રતિપક્ષી પણ અતિથિ યજ્ઞને આવે અને તેને જે માન આપતો નથી તે મનુષ્યની કોઠીમાં ગણાવવાને લાયક નથી. જે અતિથિનો અનાદર કરે છે, તેનો સદ્ગુણો અનાદર કરે છે. સાધુઓમાં, ત્યાગીઓમાં, શુદ્ધરોમાં અતિથિ સત્કાર ગુણ ખીતવવા જેઓ ઉચ્ચ કરે છે તેઓ પરમાત્માના સાચા સેવકો છે. પોતાની પાસે આવેલા કોઈપણ આત્માનો તિરસ્કાર કરવો એ પોતાનો તિરસ્કાર કરતા બરાબર છે. જે મનુષ્યોમાં અતિથિ સત્કાર ગુણ છે તે આપો છે. અતિથિ સત્કાર કરવો એ પંચમા નાના સેવક જનવાની ઉત્તમ નિશાની છે.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૧૮ ના જેઠ વદિ ૧૦ સોમવાર તા. ૧૦ મી

જુન ૧૯૧૮. અમદાવાદ.

જેનું મન નાના જાગૃકની પેઠે સરળ છે તે મહાપુરુષ કહેવાય છે. જેના મનમાં કપટની મહીનતા નથી અને મદાકાવ આનંદી રહે છે તે યોગી યવાને માટે લાયક છે. જેના મનમાં પ્રતિક્રમણ કર્યાનાં પાપ સેવ-

સંવત્ ૧૯૬૮ ના જેઠ વાંદ ૧૧ મંગળવાર તા. ૧૧
મી વૃન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મદારાજને સ્વર્ગમન થયાં આજ યૌદ વર્ષ પૂર્ણ થયાં છે. શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મદારાજની અનુભવશુદ્ધિ ધણી હતી. તે કાલમાં તે હૃદય શારિત્ર મારક હતા. તેમનો અનુભવેર સારો પ્રભાવ પડતો હતો. શ્રીમદ્ની દીર્ઘ દષ્ટિ હતી. અનુભવી પરીણ કરવામાં તે એકા દતા. તે પચ્ચીસ વર્ષેર મળેલા અનુભવે પશુ અર્ધ રાત્રીએ બોલાવા માત્રથી ઓળખી કાઢતા હતા. તેમણે સીતોતેર વર્ષનું આયુષ્ય માર્યું હતું. આપ સમિતિનો મારી પેઠે ઉપયોગ મારતા હતા. ગમે તેવા વિકટ પ્રસંગમાં દીર્ઘદષ્ટિ અને સમય સૂચકતાને વાપરી નિર્ણય રહીને અન્યો ઉપર પોતાનો પ્રભાવ પાડતા હતા, અને અન્યોને ધર્માનુયાયી બનાવતા હતા. તેમનામાં પ્રમાણિત્વ હતું. તેથી તેમના બોલોનો બાર જૈનદોષ ઉપર ધણે પડતો હતો. એક આંખમાં ચંદ્ર અને એક આંખમાં સૂર્ય એવી રિયલિટી શ્રીમદ્ શિષ્યોનું હિત કરતા હતા. તેમના સમાગમમાં આવનાર અનુભવીનાં મન તેઓ પોતાની તરફ આકર્ષી ચકતા હતા. નાની ઉંમરના સાધુનું પણ આખ્યાન સાંભળવામાં રૂચિ મારજી કરતા હતા, અને તે પ્રમાણે વર્તીને સાધુનાના પોતાને અનુભવ આપતા હતા. શ્રીમદ્ અખંડ શ્રદ્ધાથી વાત કરતા હતા તેથી તેમનામાં વચન સિદ્ધિ હતી. શ્રીમદ્નો પહેલાં જરા ગરમ સ્વભાવ હતો, પણ હજારે હજારે ઉંમર વીતતાં તે ધણે ન્યૂન થઈ ગયો હતો. શ્રીમદ્ અન્ય સાધુઓની સાથે સંપીને ચાલતા હતા, અને કદિ કોઈ જનના કથેશ અને જૈનશાસનની હિનતા કરાવે એવી ધમાધમમાં પડ્યા નહોતા. તેમના સમકાલીન સાધુઓ અને જૈનદોષમાં ને ની મારી પ્રાતઃકા દતી. તેઓ શારિત્ર ધર્મના અભિમાન કરતા નહોતા. ગચ્છની ખંડન મંડન ચર્ચામાં શ્રીમદ્ પડ્યા નહોતા. પંચાચાર પાળવામાં પ્રમાદ દશા ટાળીને યથાશક્તિ પ્રયત્ન કરતા હતા. ક્રિયા મંગલના આનંદો સંધાડો વખણાવે. તે બાબતમાં શ્રીમદ્ વખણાતા હતા. તેમનો ગાંધેસો કોઈ ગ્રંથ નથી. હૃદય સદ્ગુણોને તેમણે મારી પેઠે ખાલના હતા અને આમજી ખીલવવા પ્રયત્ન કરતા હતા. એમને પોતાની છતા પડાવી નથી. મરજી વખત અમોએ ધણું કથ્યુ હતું, પણ તેમણે સ્પષ્ટતા કહી હતી. શ્રીમદ્ના ધર્મચારો સારા હતા. શ્રીમદ્ જુના જમાનાને અનુસરીને પ્રવર્તનારા હતા. તે વખતમાં ધણા સાધુઓની તેવી દષ્ટિ હતી. શ્રીમદ્ વક્તા, ધર્મપ્રચારક,

ત્યામ કર્યો હોય પણ પ્રતિષ્ઠાપાલનચક્રિ વિનાના મનુષ્યો સર્વ; શક્તિસ-
અને ધૂમકેતુ કરનાં વિશેષ. બાલ કરો છે ૬૫૮, દ્રોહ, વિશ્વાસપાત; સ્વાર્થ,
તુચ્છતા, લોભ, બલ, નિર્ભય મન, અને. ધર્મપર અવિશ્વાસ. ત્યાદિ.
દુર્ગુણો જેવામાં હોય છે તે મનુષ્ય પ્રતિષ્ઠાના નામને. સજ્જ છે, અને
ખરના જેવો છતાં નિંદનું આમરું ઝોડી સિંદ. જેવો બનવા ધારે છે
પણ અન્તે તેના નાશ ધાય છે. જે મનુષ્ય પ્રવિદ્યા પાળવાને માટે ચક્રિમાન
ધાય છે તે મનુષ્ય ગુણોને ખીચવા માટે ચક્રિમાન ધાય છે. જે મનુષ્ય
ક્રમ પ્રતિષ્ઠા પાળવાની રૂચિ ધરાવે છે અને તે પ્રમાણે વર્તે છે તેનામાં
સર્વ પ્રકારના ગુણો ધીમે ધીમે આવે છે. ગમે તેવા સંયોગોમાં પ્રતિષ્ઠા-
પાલન ચક્રિ ખીચવો. સર્વ ગુણો મેળવવાની પૂર્વે પ્રતિષ્ઠા ગુણને ખીચવો.
પ્રવિદ્યા, પાલનચક્રિમાં પાસ ધાઓ. પ્રતિષ્ઠાપાલનચક્રિ ખીચવાથી
મનુષ્યો દેવ સમાન બને છે અને દુનિયાને સ્વર્ગ સમાન બનાવે છે.

x x .x x

સંવત્ ૧૯૬૮ જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૪ ગુરુવાર તા. ૧૩ મી

વ્રુન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

મનુષ્યોને અન્નદાન આદિ દાન આપ્યાથી તેઓને પોતાના ધર્મમાં દાખલ
કરી શકાય છે. તે માટે ખ્રીસ્તીઓનો દાખલો મોજુદ છે, અને આજ
કારણથી સાધર્મ વાત્સલ્ય કરવાની જરૂર છે. મનુષ્યોને પોતાના ધર્મમાં
દાખલ કરવા હોય તો તેમને જે જે જાગૃતની સહાય આપવી પડે તે
આપવી જોઈએ. આ રિવાજ ધણ સેકાથી ચાલ્યો આવે છે, અને તે
અનેક આકારોવડે પોતાનું અસ્તિત્વ ધરાવી રહે છે. અન્ય મનુષ્યોને
પોતાના ધર્મમાં ભેરવાને માટે અન્ય ઉપાય એ છે કે તેઓના આત્માનું
કેંદ્રપન્ રીતે બંધુ કરતા અનેક ઉપાયો કરવ. પ્રભાવનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ
ઉડા ઉતરીને તપાસીને છીએ તો તેમાંથી મરું જનજાનું મજબૂત આવે છે,
અને તે ધર્મનો પાપો ઉડા નાંખવામાં ઉપયોગી નિમિત્ત કારણ છે. મનુ-
ષ્યોમાં ધર્મની ભાવનાની જરૂર ધાય એવી પ્રભાવનાની મુખ્ય સરસ
આપ્યાનો અર્થ છે, અને તેના અર્થ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ ધાય તો દ્રવ્ય, સ્વેત,
કાળ અને બાવથી પ્રભાવના કરનારને મહાન સાબ પ્રાપ્તિ મળી શકે, ધર્મની

વ.દિમનુષ્યોથી ઘણું છે. જે મનુષ્ય જ્યાં સુધી સત્યતા-મર્મપર એક
 ટેકથી ચાલી ચકતો નથી, તે મનુષ્ય ખરેખર સાંસુધી ધર્મી જની ચકતો
 નથી. જે મનુષ્ય સત્ય બોલતું એ મદદ સિદ્ધાંતને ધર્મ તરીકે સ્વીકારતો
 નથી તેની અન્યધર્મ ક્રિયાઓ નિષ્ફળ છે. ધણા મનુષ્યો તપ જપ અનુષ્ઠાન
 અને દીક્ષાં ટપકાં કરીને પ્રભુના નામની માગાઓ ગણનારા એવા અસત્ય
 બોલનાં સાંભળ્યા છે. ધર્મના ઉપામદો જનીને ધર્મના ઉપદેશો સુદ્ધ લાભ-
 સાઓના તાબે ધરને અમલ્ય બોલનાં દેખ્યા છે. આનું કારણ એ છે કે
 તે મનુષ્યોના હૃદયમાં મત્વનો પૂર્વ મદિમા મમળયો નથી, અને તેમજ
 તેઓ સત્યની કિમત સમજનારા એવા ઉત્તમ મદાત્માઓના ઉપદેશને તેઓએ
 સાંભળ્યો નથી. જેનોમાં પણ જે જેનો સત્યનું સ્વરૂપ સમજીને સત્યને બોલે
 છે તેના વિરલ મનુષ્યો દેખવામાં આવે છે. અસત્ય બોલતું આદિકેટલાક
 દુર્ગુણો તો જાણવાસ્થાથી સર ધાય છે. સત્યનો પ્રકાશ ધવા વિના આર્ષાર્વ
 આદિ દેશોની સાલિક ઉત્તતિ ધણ સકનાર નથી, અને તેના અભાવે
 દુનિયા સસ મુખને પ્રાપ્ત કરી ચકનાર નથી. જાણવાસ્થાથીજ ઉપાસના
 કરવામાં આવે યેવી કેજવધી મળ્યા વિના દુનિયામાં ઉત્તમ જવદાર,
 મુખ પ્રાપ્ત અને દુઃખનો નાશ થનાર નથી. સત્યવિના સાધુ કાષ જની ચકે
 નદિ. મનુષ્યો મોઢાની અમલ્ય બોલે છે, અને તેમજ મનુષ્યો મોઢાના
 ઉપર જવ દરને નાજ વાલે છે. દરિયદ ગાળની રેઢ અને મત્વથી મુખ
 પ્રાપ્ત ધાય છે સત્યથી મોક્ષ પ્રાપ્ત ધાય છે. જ્યાં મત્વ નથી ત્યાં ધર્મ
 નથી. મત્વ બે.ડનાં વિચાર કરવો પડતો નથી, અને અસત્ય
 બોલનાં મનમાં જાગ જુધવી પડે છે. મત્વવિના દાન્તિથી સત્યરૂપ
 ધર્મ મદિરમા પ્રવેલ જ્યાં જના મનુષ્ય પરમાત્માનું દર્શન કરી ચકતો
 નથી. સત્યને પૂત્રે. સત્ય બોલો સત્ય એ મુખનો સાથી છે.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અધિક અધાઃ સુદિ ૧ રવિવાર તા. ૧૬ મી
જુન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

પ્રભુના ભક્તો યવાની ઇચ્છા સર્વે મનુષ્યો કરે છે 'પરન્તુ ભક્તના
ગુણોને પ્રાપ્ત કર્યા વિના કદિ પ્રભુના સાચા ભક્ત પની શકાતું' નથી.
સાધુ યવાની ઇચ્છા કરનારે સર્વ વસ્તુઓની મમતાને ત્યાગી દેખાડવી
જોઈએ. ત્યાગ વિના સાધુત્વ પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી. આપણે અન્ય મનુ-
ષ્યોની પાસેથી જે સેવા ઇચ્છીએ છીએ તે કરતાં કરોડમણ ગમે તે રીતે
અન્યોને આપવા ઇચ્છા કરવી જોઈએ. પરંપર આપણું અને સેવું એ
પોતાની ફરજ છે એમ વિચારીને પોતાની ફરજ બજાવ્યા વિના કદાપિ
કોઈએ ન રહેવું જોઈએ. મન વચન અને કાયાનું ધન આપણી પાસે પ્રગળ
છે, મન વચન અને કાયાના ધન ને કેળવણીનો અન્યોના બધા માટે
ઉપયોગ કરવાની જરૂર છે. ધર્મનાં મોટાં-મોટાં અનુષ્ઠાનો કર્યા પહેલાં
પોતાની માનસિક આદિ સક્રિયતા સંપૂર્ણ કરવાનું કાર્ય થિયવું જોઈએ.
જે ધર્મ, મનુષ્યોની આંતરડી કારવાનો ઉપદેશ દેતો નથી અને સ્વાર્થની
ખાદર્માં ઉતરવાનું કહે છે તે ધર્મને દૂરથી નમસ્કાર થાઓ. આપણેજ
આત્મા આપણને કદી આપે છે કે સર્વનું બહુ 'ચિંતવણ' અને સર્વનું
બહુ કરવું. જે મનુષ્યની આંખમાં રહે નથી, અન્નને માટે ક્ષમા નથી,
અને અન્યોનું બહુ કરવાની શક્તિ નથી તે મનુષ્ય હજી પ્રભુના ધર્મની
ગંધ પણ પામી શકતો નથી. પ્રભુના જેવા ગુણો ધારણ કર્યા વિના પ્રભુનાં
દર્શન અને પ્રભુની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી. મારો ધર્મ એ છે એમ તો
વમકામાં રહેનાર જિજ્ઞાસુ પણ કહે છે, પણ પોતાના ધર્મ પ્રમાણે વર્તીને
જમતને પ્રભુના દિવ્ય માર્ગમાં વહેવરાવે એવો જે કોઈ અને છે તેને ધન્ય-
વાદ થઈ છે. ઉદારભાવ અને દાન વિના પ્રભુના માર્ગમાં વહી શકાતું નથી.
પ્રભુના સત્ય ધર્મમાં અસત્યની મહીનતા દેખાતી નહિ. પ્રભુ પ્રાર્થના વગેરે
ક્રિયાઓ કરનારાઓને મનનું પાપ ન ત્યાજે તો પ્રભુની પ્રાર્થનાથી
તેઓ સામ પ્રાપ્ત કરી શકે નહિ. મનુષ્યો સ્વાર્થોત્તરે પ્રભુને ઇતરવા
જાય છે પણ તેઓ જાણતા નથી કે કદિ પ્રભુને ઇતરી શકાય નહિ.
મહિનવાસનાઓની તૃપ્તિ માટે જે પ્રભુની ભક્તિ કરે છે તે મનુષ્ય અઘાની
છે. અઘાની મનુષ્યો પોતાની શક્તિ પ્રમાણે પ્રભુને કષ્ટે છે અને પોતાની
શક્તિ પ્રમાણે અનુષ્ઠાનો કષ્ટે છે. જમનમાં અઘાનીયો થયા છે, અને ઘાનિયો
થોડા છે. નાનામાં નાના ખાજકની પેઠે સરખ થવું એજ પ્રભુને મેજવ-

સ્થિતિને દેખે છે, અને તેથી તેઓની વિદ્યાદૃષ્ટિ સહેજે કુટિન થાય છે. આપણે સંમદનવની સત્તા વડે સર્વ આત્માઓને પરમાત્મભાવની દેખવાનો અભ્યાસ પાડીએ તો અલ્પ કાળમાં ધણા દુર્ગુણોને દહાવી શકીએ. રાગ-દ્વેષ આદિ આઠે પ્રવૃત્તિઓનું જોર પણ ધીમે ધીમે ટળવા માટે એવી રીતે આત્માને આત્મભાવે દેખીને આત્મસ્વરૂપ સમજાતા રૂપ આદિ પ્રકટ કરવાનો વખત પ્રાપ્ત કરી શકું ! આવી જીતમ દૃષ્ટિની ભાવનાથી ધર્મ આદિ તકરારી બેડોનો નાશ થાય છે, અને આત્મા જાણે પરમાત્માજ દોષ એવો ભાવ હૃદયમાં પ્રકટ થાય છે. જાન, દ્વેષ, ખેડ આદિ દોષોના આવરણો ટળે છે અને પરમાત્મ સત્તાની ભાવનાથી ત્રિવ્ય દૃષ્ટિના ચિખર પર ચઢી શકાય છે. જ્ઞાનીઓ સંમદનવ વડે સર્વ આત્માઓ સત્તાએ પરમાત્માઓ છે, એમ સ્વીકારે છે અને નયોની અપેક્ષાએ સંમદનવ સત્તાવડે ભાવના ભાવે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અ. અપાઠ મુદ્દિ ૪ અંગણવાર તા. ૧૮ મી
જુન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

દુનિયાને સુખી કરવી એમ અનેક વિદ્વાનો વડે છે. કિન્તુ દુનિયાને આત્મજ્ઞાન વૈરાગ્ય સંતોષ આદિ ગુણોનો ભોજ આપ્યા વિના તેની સુખની દિશા તરફ પ્રવૃત્તિ થવાની નથી. પ્રાણવાયુ વડે જેમ જીવે છતી શકે છે, તેમ સંતોષરૂપ પ્રાણવિના સુખની સૃષ્ટિમાં છતી શકાતુ નથી. મનુષ્યો અનેક પ્રકારની બાહ્ય પદાર્થોની સાહસાઓના દાસ જૂન જનીને બાહ્ય પદાર્થોની ઝડિવડે ખરેખરા સુખી થવાના નથી. જે મનમાં સંતોષ થયો તો બાહ્યનું ચક્ર મંદ પડવાથી આત્માના સુખનો ભાસ થયા વિના રહેતો નથી. આહાર, પાણી, અને શરીર સંરક્ષા તથા સંતોષ વૈરાગ્ય, સમાનતા આદિ સદ્ગુણો વડે આત્મા પોતાની મૂળ દશાને ધારણ કરતો દોષ તો દુનિયાનાં દુઃખોની પેલી પાર જાય છે. યોગ્ય એવી પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ માર્ગની ઉપાસનાથી મનુષ્યો સદૃજ સુખની દિશા તરફ મગન કરે છે અને તેઓ સુખને પ્રાપ્ત કરે છે. પ્રવૃત્તિ માર્ગના કીડા જનીને જે મનુષ્યો, સર્વ મનુષ્યની જરૂરીયાતો ઠરથ કરીને પોતેજ ધનપતિ જનીને સુખ

સંવત્ ૧૯૧૮ ના અ. અષાઢ મુદ્દિ ૬ ગુરુવાર તા. ૨૦ મી
જુન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

અપરાધીઓ ઉપર દવા કરવી અને તેઓના દોષોની માફી આપીને તેઓના દોષો ટાળવા એજ આર્થોના ઉન્નતિનું પ્રથમ ચિન્હ છે. આર્થનું સક્ષણ આ છે, અને અનાર્થનું સક્ષણ વિપરીત છે. દોષીઓ અને અપરાધીઓ પ્રતિ જ્યાં સુધી શ્રેય અને દવાક્રાન્તા નહિ દેખાડીએ ત્યાં સુધી આપણા અપરાધી અને દોષોને માટે પ્રભુની પાસે મારી મામરી વા છોડીને ખમાવવાનો વિચેક કરવો એ સર્વ શુદ્ધ હૃદયથીજ અવશ્યપણું. આપણે મોટા ધનું દોષ તો અપરાધીઓ પ્રતિ ઉદાર ભાવ રાખીને તેઓને ક્ષમા કરવાનો પાઠ શિખવાની જરૂર છે. અન્યોના ઉપર ઉદાર ભાવ રાખ્યા વિના આપણા ઉપર અન્યોના ઉદાર ભાવ ક્યાંથી રહી શકે? મનુષ્ય માત્ર દોષોને માટે નિરસ્કારને પાત્ર છે, અને તે ગુણોને માટે ધન્યવાદને પાત્ર છે. મનુષ્ય માત્રમાં કેટલાક દોષો દોષ છે અને કેટલાક ગુણો દોષ છે. દોષોની અપેક્ષાએ યોડા ધણા અરી મર્ડ મનુષ્યો વિહારપાત્ર હરી શકે છે. અને ગુણોની અપેક્ષાએ મનુષ્ય માત્ર યોડા ધણા અરી ધન્યવાદ પાત્ર હરી શકે છે, સામાન્ય અધમ મનુષ્યો તો મુકીને દોષો દેખાને દેવીઓને વિદ્યાવાં કરે છે. મધ્યમ મનુષ્યો દોષોને પણ દેખે છે અને ગુણોને પણ દેખે છે પણ દોષોની અપેક્ષાએ મનુષ્ય માત્રને તેઓ વિહાર છે, અને ગુણોની અપેક્ષાએ મનુષ્ય માત્રને ધન્યવાદ આપે છે કેવળ મનુષ્યો. મનુષ્ય માત્રમાં દોષો દોષ છે, અને તે દેખાને તેઓ આશ્રય માનતા નથી. દોષોના ઉપર ક્રોધા ધારે છે અને તેઓના મહુગુણા દેખાને તેઓને રહમ છે તેઓ આત્માને મહાત્મ ઉચ્ચ દેખે છે. તેથી દોષોના આત્માને પણ નહિ વિહારતાં તેને સુધારે છે અપરાધીઓને મારી આપીને તેઓને કેવળ દિનચિંતાના પાટો બાંધાવે છે વેરનો નદનો વેરથી મસા મા અનુપમતા નદનો અપરાધીને શિક્ષા આપીને શેવો એમ કેવળ સપુત્રોની નાતકેવ માન્યતા દોની નથી. મદનના જેવો તેઓનો નવજાવ દોષથી આવતા નવા ગુણોને ખરી દુઃખની વેગાએ પણ ત્યાગતા નથી જતામ આવા કેવળ ગુણ છે. તે મને તે દેશમાં અન્યો દોષ તો પણ ન ગુણા અપરાધીએ માર્યે છે રજોગુણ અને તમેગુણથી પોતાની અનાર્થ માન્યતા મનુષ્યે અનાર્થવતી અનર્થ નહિ કરી છે, અને તેના દેશ દાવ પણ આનંદવામીએ આનંદ છે. રજોગુણી અને તમેગુણી આકારના જેઓ નામ કરે છે, અને સતગુણી

આદાર મદબુ કરે છે, તેના મનુષ્યો ખરેખર અપરાધીઓને માફી આપી શકે છે, અને વેરી ઉપર પ્રેમ અને દોષીઓનો ઉપર કાજી શુદ્ધિ પારીને તેઓને સુધારી શકે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ ના અ. અપાઠ શુદ્ધિ ૭ શુક્રવાર તા. ૨૧
મી જુન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

મન વચન અને કાશાથી અખડિત જ્ઞાનચર્ચા પારખી કરનાર ખરેખર દેવ સમાન ચમત્કારિક કાર્યો કરી શકે છે. નવ પ્રકારની જ્ઞાનચર્ચાની શુદ્ધિયો સાચવીને જે મનુષ્યો જ્ઞાનચર્ચાના ઉપામક બને છે, તે મનુષ્યો અનેક રોગોમાંથી બચી જાય છે, અને વીર્યના સંરક્ષણથી દીર્ઘકાલિક જ્ઞાન મેળવવાને સમર્થ બને છે. મેરમેરિટમ, દિપનોટિટમ વગેરે પ્રયોગો સારી રીતે કરવા દોષ તો જ્ઞાનચર્ચા પારખી કરવાની ખાસ જરૂર છે. તત્ત્વવિદ્યાને અભ્યાસ કરવાને માટે જ્ઞાનચર્ચા પારખી કરવાની ખાસ જરૂર છે. શુદ્ધિમાં જ્ઞાનચર્ચા અવસ્થામાં પૂર્વે અભ્યાસ કરવાને વિદ્યાર્થીઓ રહેતા હતા, અને શુદ્ધિ પાસેથી અપૂર્વ વિદ્યાઓની પ્રાપ્તિ કરતા હતા. આખા શરીરના સંચાને નભાવનાર વીર્ય છે, અને તે વીર્યનું રક્ષણ કરીને જેઓ ઉર્ધ્વરેતા બને છે તે મનુષ્યો સંકલ્પ બળને ખીણવી શકે છે તથા પારેલાં કાર્યોની સિદ્ધિ કરી શકે છે. માખાપોએ પોતાના પુત્રો અને પુત્રીઓને સારા સંયોગોમાં રાખીને તેઓને જ્ઞાનચર્ચા બનાવવા જોઈએ. જ્ઞાનચર્ચાના બળથી અનેક પ્રકારના મનોને નાધી સિદ્ધિ કરી શકાય છે. જ્ઞાનચર્ચા બળવડે દેવતાઓને વશ કરી શકાય છે. જે પુરુષ પચ્ચીસ વર્ષ પર્વત અને સ્ત્રી જે પીચ વર્ષ પર્વત શૃદ્ધરથાવાસમાં જ્ઞાનચર્ચા પારખી કરે છે. તેઓને દેશની, ધર્મની અને સમાજની ઉન્નતિ કરવા સમર્થ થાય છે. દબરો હમ્મીએ જીતીને જ્ઞાનચર્ચા પાળવું જોઈએ. જ્ઞાનચર્ચા કલ્પદ્રુષ્ટને જે મનુષ્યો ઉછેરીને મોહુ કરે છે, તેઓ તેના સ્વાદુરસ ચાખે છે, અને વંશ પરંપરાની ઉન્નતિના તેઓ હેતુમત્ થાય છે. ગ મ વા શહેરની બદાર, વનોદ્યાનમાં વા નદીના કાંઠે શુદ્ધિલો સ્થાપીને આર્વાર્તના ઉછરતા બાળકોને હસરત કરવાનાં સાધનો પૂરાં પાડવાં જોઈએ. ઉછરતા બાળકોમાં સ્વતંત્ર વિચાર કરવાની શક્તિ

ઉપર અસર કરે છે. મર્મમાં રહેલા આત્મા ઉપર મારા સંસ્કાર પાડવામાં નથી આવતા તો તે આત્મા મોટા થાય છે. તો પણ તેને ડેવળી અને મુસંગતિની પણ જોઈએ તેવી સારી અસર થઈ શકતી નથી. જોતોમાં સંસ્કારનું યત્ન અને સંસ્કાર વિધિનો હાથ પ્રાવડ્ડોય થયા જેનું થઈ શક્યું છે. ઉત્તમ સંસ્કારો વિના દુનિયાના મનુષ્યો મુષરના નથી. એક ક્ષતિ ક્ષેત્ર છે, કે ખરી કે જાવળી તો સંસ્કારોની મનુષ્યના આત્માને મર્મમાં મળે છે. જે આત્માને મર્મ સમયમાં સુસંસ્કારોની ડેવળી આપવામાં આવે છે, તેને નાશ મયોગોની એકાદ અસર થઈ શકતી નથી, અને શુભ સયોગોની મારી રીતે અસર થાય છે. સંસ્કારોના ઉડા રદરેખાનું દુનિયા યાન મેજરે તે મારે સત્પુરોએ તન વાળી મનથી દરોજ પ્રવલ્ન કરવો જોઈએ.

x

x

x

x

1

સંવત્ ૧૯૧૮ ના અ. અશાઠ મુદિ ૧૦ સોમવાર તા. ૨૪
મી જુન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

અશુભકર્મનો નાશ કરવાને શુભ કર્મોને પ્રથમ સેવવાની જરૂર છે. શુભ પરિણામ અશુભ પરિણામ એ બે પરિણામ મનમાં ઉત્તમ થતા હોય ત્યાં શુધ્ધી શુભ પરિણામ અને શુભ પરિણામના હેતુઓને સેવવાની ધણી જરૂર છે. કાયા અને વાળીકાશ પુણ્ય અને પાપ અને તેના હેતુઓ આચરી શકાય છે. શુભ કાર્ય અને તેના હેતુઓનું સંસ્થાન કરતાં પાપ અને તેના હેતુઓથી દૂરી શકાય છે કાટાપકી પમમાં લાગેલો કોરો કાઢી શકાય છે. પશ્ચાત્ કાંટાની જરૂર રહેતી નથી. તદ્વત્ પાપ કૃત્યોને પુણ્ય કૃત્યો વડે દહાડી શકાય છે, અને પશ્ચાત્ આત્માના શુદ્ધ મર્મમાં રમણતા થતા સત્કર્મોની પણ જરૂર રહેતી નથી. અશુભક્રિયા વડે આત્મા ન લેવાય તે માટે શુભ ક્રિયાઓના સયોગોમાં રહેવું જોઈએ. શુભ ક્રિયા વા શુભ પ્રવૃત્તિ કરવા માત્ર થાજ અશુભક્રિયા અમલક્રિયા, વા અશુભ પ્રવૃત્તિને દહાડા શકાય છે. શુભ ક્રિયા વા શુભ પ્રવૃત્તિમાં મે.કર્મનું શુભેચ્છા રહે પ્રજાન પાપ છે અને દોષ દુર્ગત અદા કરના જવી નિર્લેપવળે મનના થાય છે. સારાંશ કે કેટલાક મનુષ્યો શુભ કાર્યો કરે છે પણ તેને પાંદગાલિક શાતાશ્પલની

ગુરુ બને છે એવા સાધુ મહાત્માઓમાં હૃદયની પરિપૂર્ણ પવિત્રતા હોવાથી તેઓ જન્મતનું કલ્યાણ કરી શકે છે. જેના આત્માએ બહુ જાણ્યું નથી, ધણું જોયું નથી અને અનેક પ્રકારનો અનુભવ કર્યો નથી અને જેનો આત્મા વિશ્વાલદૃષ્ટિના શિખરે પહોંચીને સત્ય અભિપ્રાય તથા સત્ય વર્તન ચલાવવા સમર્થ થયો નથી, તથા જેનો આત્મા અધિક પ્રકારની એક દેશીય ધાર્મિક રૂઢિમાં એકાન્તપત્રે આત્મ કલ્યાણ માનીને અન્ય ધર્મ ક્રિયાઓને ધિક્કારે છે તેનો આત્મા દુનિયામાં સૂર્યની પેઠે પ્રકાશ કરવા સમર્થ થતો નથી. ઉચ્ચજ્ઞાનદશાએ પહોંચેલા જ્ઞાની મહાત્માઓ ધર્મ પ્રેરેસરો મળ્યા છે, અને તેઓના મનમાં એકાંત કદાચદ બંધાયેલા મનુષ્યો, એકડીયાંની શાળાના બાળકોની દશા જેવા લાગે છે, અને તેથી તેઓની જૂલો તરફ માહત્તાઓ ઉપેક્ષા કરીને તેઓને જેટલી લુહિ ખીલી હોય છે તદ્દનુસારે ધર્મ પ્રવૃત્તિને દર્શાવે છે, પણ તેઓ બાળકોની પેઠે જે જે કરે છે તે સત્ય માને છે, અને બાળીનું અસત્ય માને છે. તથા પરસ્પર કદાચદયો ચર્ચા કરી કલેશના વિચારોને ફેલાવે છે, પણ અત્ય દૃષ્ટિના યોગે અનેકાંત જ્ઞાનરૂપ સાગરમાં ઝીલી શકતા નથી. એકાન્ત દૃષ્ટિ ધારક મનુષ્યો નાનાં બાળકો જેમ દલુડીઓનેમાટે લડી પડે છે તેમ ધર્મના સાધનમૂલ વસ્તુઓને માટે લડી મરે છે. તેવા અજ્ઞાની જીવોને સંવરના હેતુએ પગ અગ્ર ન પાંચુમે છે. જેઓ અનેક અપેક્ષાઆવાળા નયોના જ્ઞાનવડે અંકાન્ત નતરને પામ્યા છે એવા સત્પુરુષો જન્મતના જીવોની અપેક્ષાવાળી દિવ્ય ચક્ષુઓને ઉપાડવા પ્રયત્ન કરે છે. તેઓને શુભ માર્ગે ચઢાવે છે. તેઓની લાતો સહન કરીને પણ તેઓના ઉપર કશ્ણા દૃષ્ટિ રાખીને ધર્મ માર્ગ પર ચઢાવે છે. હિતમ અનેક સદ્ગુણોના ધરબૂન એવા સાધુઓ સદા જીવોની આન્તરિક્ષિકા સુધારવા પ્રયત્ન કરે છે. બાષા, વેષ અને બાધ ક્રિયામાં જેઓને મમત્વ હોયું નથી, તેઓનો આત્મા કાણે કાણે દુનિયા ઉપર વિશેષ પ્રકાશ કરતો જાય તેટલો ઉચો ચઢવા કરે છે. કુવામાં હોય તો દવાડામાં આવે તેની પેઠે સાધુઓના ગુણો શૂદ્ધચોમાં આવરી. અથવા શૂદ્ધચો ઉચ્ચ સદ્ગુણોથી ખીસ્વા દરી તો તેમાંથી કાઢ સાધુ ધરી. તેનામાં ઉત્તમ અનેક સદ્ગુણો પ્રકટરી, અને અપરનું કલ્યાણ કરવા સમર્થ ધરી.

પ્રત્યાખ્યાન અરખોધનાં જોષ્ઠજો. પ્રત્યાખ્યાન બાધ્યમાં પ્રત્યાખ્યાન સંબંધી એકંદર સાઈ વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. સત્તરમા સંદર્ભમાં વિજયદેવસૂરિના રાજ્યમાં એ ત્રણ બાધ્યપર બાધાદખો લખવામાં આવ્યો છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અ. અપાઠ સુદિ ૧૩ ગુરુવાર તા. ૨૭ મી.
જુન ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

ક્રિયા માર્ગનું પ્રાધાન્યતઃ વર્ણન અન્ય ધર્મ માર્ગોના નિષેધ કરવાને માટે નથી, પણ તે તે ક્રિયાના અધિકારીઓને તેમાં રૂચિ કરાવવા માટે છે. જ્ઞાનમાર્ગનું પ્રાધાન્યતઃ વર્ણન જીવોને જ્ઞાનમાર્ગમાં રૂચિ કરાવવાને માટે છે, પણ અન્ય માર્ગો તરફ અરૂચિ કરાવવા માટે નથી. બકિત માર્ગનું વર્ણન અન્ય માર્ગોના ખંડન માટે નથી, પણ બકિતમાર્ગમાં બકિતમાર્ગના અધિકારી જીવોને રૂચિ કરાવવા માટે છે. ચારિત્ર માર્ગનું પ્રાધાન્યતઃ વર્ણન ખરેખર અન્ય માર્ગોના નિષેધ માટે નથી, કિન્તુ ચારિત્ર માર્ગ તરફ જીવોને પ્રેમ થાય તે માટે ચારિત્ર મદિમા વર્ણન જન્યું. એ પ્રમાણે દર્શન માટે અવખોધવું. સુધારા કરવાના ને ને વિચારો કહેવામાં આવે છે તેમાં કંઈ પ્રાચીનતામાં ને કંઈ સત્ય રહેલું છે તેના નિષેધ માટે નથી કિન્તુ સુધારાના વિચારોથી પ્રગતિને કલેશ સિદ્ધ કરવા માટે છે. ધ્યાન સમાધિનું મુખ્ય રીસા ને ને વર્ણન કરવામાં આવે છે તે તેના અધિકારી જીવોની રૂચિ પ્રકટાવવા માટે છે, પરંતુ અન્ય માર્ગોના નિષેધ માટે નથી. પ્રાચીન આચારોની મદત્તા વર્ણવવામાં આવતી હોય તો તેના સત્ય માટે છે, પણ નવ્ય સુધારાના સત્યવિચારોના નિષેધ માટે નથી. સાધુઓનું વિશેષતઃ માદ્યામ્ય વર્ણવવામાં આવે તે સાધુ ધર્મના વાસ્તવિક ગુણો અને સાધુઓ દ્વારા જગતનું કલ્યાણ થાય છે, તેને હૃદયીને છે, પણ તેથી અન્ય કુસાધુઓની પુષ્ટિ માટે વા અન્ય માર્ગોના નિષેધ માટે ન અવખોધવું. તીર્થોનું વર્ણન કરવામાં આવે છે, તે તીર્થોથી થતા લાભને સંલક્ષી છે, પણ તેથી અન્યનું ખંડન વા નિષેધ સમજવો નહિ. કલવણીનું વિશેષતઃ વર્ણન કરવામાં આવે છે તે કલવણીના વાસ્તવિક ગુણોને લઈને છે, પણ તેથી અન્ય જાજતોનું ખંડન સમજવું નહિ,

અને હલકું લીંટમાં પડેલી માખીની પેઠે તેની દુર્દશા થાય છે. સદ્ગુણી મનુષ્યના ઉપર સૂર્યને જેમ મંદુષ્ય લાગે છે તેની પેઠે દુઃખો આવી પડે છે, પણ તેના ઉપર દુઃખો સહાકાશ રહેતાં નથી. આ દુનિયામાં જીવે દુર્ગુણીથી દુઃખી થાય છે તો પણ તેઓને દુર્ગુણો પ્રતિ અરચિ થતી નથી. સદ્ગુણોના માર્ગ તરફ ગમન કરતાં દુઃખો પડે તો પણ તે સારાં, પણ દુર્ગુણોના માર્ગ તરફ ગમન કરતાં સુખની આશા બધાની હોય તો પણ કદિ તે તરફ ગમન કરવું નહિ. દુર્ગુણો તરફ એકવાર પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવે છે તો વારંવાર તે તરફ પ્રવૃત્તિ થવા કરે છે. દુર્ગુણોનો અનાદિ કાળથી અભ્યાસ કરાયેલો હોય છે માટે સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિ માટે શીર સાટે અભ્યાસ કરવાની ખાસ જરૂર છે. દુર્ગુણોના હેતુઓ ધણા હોય છે અને તે ચારે તરફ હોય છે. શુભ સંયોગોની વચ્ચે રહેવાથી સદ્ગુણોની અસર થવા કરે છે. જે મનુષ્યો પોતાની જાતની ઉન્નતિ ઇચ્છે છે તેઓ ખરા અંતઃકરણથી સદ્ગુણો લેવા પ્રયત્ન કરે છે, અને દુર્ગુણો તરફ અવલક્ષ્ય પારે છે. આપણે દુર્ગુણોને ટાળવા માટે સદ્ગુણોનું વારંવાર હૃદયમાં રમરણ કરવું જોઈએ. જોઈએ સદ્ગુણો ઉપર પ્રેમ તેટલોજ દુર્ગુણોનો નાશ અવબોધવો. અન્ય મનુષ્યો સદ્ગુણો તરફ ન ગમન કરે તો તેમના ઉપર ક્રૂણા ચિંતવવી. આપણે સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિમાં તનતોડ મહેનત કરવી જોઈએ, અને એવો નિશ્ચય હૃદયમાં ધારવોજ જોઈએ.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ ના અ. અષાઠ મુદિ ૧૫ રાત્રિવાર તા. ૨૯
મી જુન ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

જે મનુષ્ય અન્યોને હલકા પાડવા પ્રયત્ન કરે છે તે કદિ હલકો પડવા વિના રહેતો નથી. જે મનુષ્ય પોતાના દુર્ગુણોને પોતે જાણી જોઈને વધારે છે તેનું કલ્યાણ કરવા કોઈ સમર્થ થઈ નથી.

ત- દુઃખના પ્રત્યે મન છે તે તારી કસોટી છે. તું સુખની પેઠે કંઈ છે અને તાપને મન કરે છે કે ? ને તને જે સંયોગો કપરથી અનુભવ મળે છે સોનાની પેઠે ત્રિપુલ જેવું રહેતું નથી. પરીક્ષા કરે ત્યારે જરા માત્ર દીકગીર થઈ ન જોઈએ. અજ્ઞાની અને પ્રત્યક્ષ એવા

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અ. અષાઢ વદિ ૧ રવિવાર તા. ૩૦ મી
જુન ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

વિચારભેદે અન્ય મનુષ્યો. ઉપર ગુસ્સે ન થતાં અન્યોના વિચારોનું
સમાધાન કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. મિથ્યાત્વ વિચાર કરનારા ઉપર
દ્વેષ ન કરતાં મિથ્યાત્વિયોના મિથ્યા વિચારોને ફેરવવા માટે પ્રયત્ન કરવો
જોઈએ. મિથ્યાત્વી જીવોના ઉપર દ્વેષ કરવાથી વા તેઓને ધિક્કારવાથી
તેઓનું શ્રેયઃ યતું નથી. તેમજ પોતાના આત્માની પશુ ઉન્નતિ યથ શકતી
નથી. મિથ્યાત્વી મનુષ્યોના મિથ્યાત્વ વિચારોને સમ્યક્ત્વ વિચારોથી જીતી
સેવા જોઈએ. સમ્યક્ત્વવિચારોને ફેલાવ્યા વિના મિથ્યાવિચારો ટળી
શકતા નથી. આપણે જ્યારે ત્યારે પશુ મિથ્યાત્વ વિચારોને સમ્યક્ત્વ વિચારો
થી હઠાવી શકીશું. સમ્યક્ત્વનો ઉપદેશ અને સમ્યક્ત્વ વિચારોનાં પુસ્તકોનો
ફેલાવો કર્યા વિના કદિમિથ્યાત્વ વિચારોનું જોર ટળતું નથી. બાઈબલ આડસે
બાયામાં જપાયું છે. તેનો ફેલાવો આખી દુનિયામાં યથ ગયો છે. વેદાન્તી-
ઓની ભગવદ્ગીતાનો આખી દુનિયામાં પ્રાયઃ ફેલાવો થવા લાગ્યો છે.
જૈનધર્મનાં પુસ્તકોનો આખી દુનિયામાં ફેલાવો કર્યા વિના સામ્યક્ત્વ
વિચારોનો પ્રચાર યથ શકવાનો નથી. મનુષ્યો પરમાત્મનો ધર્મ ફેલાવીને
પરમાત્માના પગે ચાલી શકે છે. શ્રી જિનેશ્વર પરમાત્માનો ઉપદેશ જે
અંગીકાર કરે છે. તેનું કલ્પ જુ યવા વિના રહેતું નથી. વિચાર કન્યાથી
મનુષ્ય ફરે છે એવી કિંવદન્તી વારંવાર મનન કરીને મનુષ્યોના વિચારો
ઉત્તમ માર્ગ પ્રતિ ફેરવવા માટે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જે જે જાતના તંત્ર
મનુષ્યોને લઈ જવા હોય તે તે જાતના વિચારોવડે મનુષ્યોને ફેરવવા જોઈએ.
મનુષ્યોનું આત્મરિક્ષણ વિચાર છે. ધર્મના વિચારોના અન્ય મનુષ્યો કાર અસર
હરીને અન્ય મનુષ્યોને આપણે ધર્મો બનાવી શકીએ. સદ્વિચારોવડે આપણે
અન્યોનું મન ફેરવીને ઉત્તમ બનાવીશું. સદ્વિચારોના બળે પોતાની મેળે અન્ય
મનુષ્યોની વાણી અને કાશ પશુ ઠલ્યાથી માર્ગ તરફ ગમન કરશે સર્વ
સ્થૂલ વસ્તુઓના બલ કરતાં સદ્વિચારોનું અનન્તગણ વિશેષ બળ
છે. માટે સદ્વિચારોનો ફેલાવો કરીને દુનિયાને સ્વર્ગ સમાન ઉત્તમ બના-
વવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ શ્રી વીરપ્રભુના અમૃત ઉપદેશની પ્રસાદીનો લાભ
આખા દુનિયાને આપવા સત્પુરુષો તનતોડ મહેનત કરીને મનુષ્ય જન્મની
શરજ અદા કરે છે. જે જે માર્ગે જે જે અશે જે જે ઉપાયે દુનિયા ધર્મ

તે પછાત તે નિર્વજ જાતને તે તે દેશોને કહે છે. તેની મનુ-
ષ્યોના દોષ ધોષા માટે દોષોને દુગુણે ઉપર અશ્વિ ધામ તેના
ઉપાધો પેજાના જોઈએ. મનુષ્યો ને ને દેશે કહ્યા દોષ ને વખતે
દોષોની દાનિ તિચારથી અને તે ને દેશેના રાજ્યા ઉપજા યનાર કુદગુણોનો
લાભ વિચારવો. કોષ, માન, માયા અને સામગ્રી મનુષ્યો પરત્વે જાતને
અન્ય મનુષ્યોપર આજના દેશેનો આરોપ મુખીને પોતાના હાથે દુઃખનો
ખાડો ખજે છે મનુષ્યો કોઈના ઉપર આજ યદાવના નથી. કેટલા
આત્માને દુઃખ થાય તેનું ભોક્ષા નથી, અને તેમ કેટલાં ધર્મ ધર્મ થાય
તેની કાવાયકી એવા કરતા નથી. મારે તરફ જાતા એવા પ્રમાદ અગિ
વચ્ચે છીલક રહેનાર મનુષ્યો એવા છે.

x x x x

સંવત્ર ૧૯૬૮ ના અ. અષાઢ વદિ ૩ મંગળવાર
તા. ૨ જુલાઈ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

જે . ના ઉપર સૂર્યનાં કિરણ પડતાં નથી, તેની શક્તિ થતી નથી.
તદનુસાર . ના ઉપર રાત્રીના સૂર્યનાં કિરણ પડતાં નથી તે
મનાજની . ના નથી. જૈન સમાજની કિરણ માટે સામ્રાજ્ય સૂર્ય
કિરણની આવશ્યકતા છે. જે દેશને કંઈકી લાગે છે તે દેશનો અતે નાશ
થાય છે. તેમ જે સમાજરૂપ દેશમાં છૂપ્યાં પેરરૂપ ઉપદ્રવ લાગે છે તે સમાજની
પડતી દયા વધા વિના રહેતી નથી. જે મનુષ્યને ક્ષયરોગ લાગુ પડે છે
તેનો યોગ્ય ઇલાજના અભાવે નાશ થાય છે. તેમ જે ધર્મ આદિની
સમાજમાં કેમ ૧૩૫ ક્ષય જાગુએનો પ્રવેશ થાય છે તેનો કુસંધ આદિ
યોગ્ય ઉપાયાના અભાવે ક્ષય થાય છે. જે સમાજના મનુષ્યો મલીર અને
સંપીકા નથી તે સમાજમાં દુનિયામાં મદાન સુકાર્ય થઈ શકતું નથી.
જે ધર્મની સમાજ પોતાની શક્તિ ઉપર વિશ્વાસ રાખીને આત્મભોગ
આપના મનર્થ થતી નથી, તે ધર્મની સમાજ ખરેખર પ્રગતિના માર્ગમાં
પ્રાંસ કરી શકતી નથી. જે ધર્મના મનુષ્યો મદગુણો એજ મુકિતનો માર્ગ
છે એમ માની તેમાં પ્રવેશ કરતા નથી તેઓ પોતાના ધર્મને વગોવે છે,
અને તેનો પોતાના હાથે નાશ કરે છે. જે ધર્મના પ્રવર્તકોમાં કલમ

વૈકલિકમાં પ્રાપ્ત સાધુના ઉત્તમર્ગ માર્ગનું વિવેચન છે. દરેક સાધુ અને સાધ્વીએ દરા વૈકલિકનું મનન કરવું જોઈએ. વિનય અને ભાષા સંબંધી અધ્યયનમાં વિશેષ ધ્યાન દેવા યોગ્ય છે. ગુરુગમપૂર્વક દશ વૈકલિક સૂત્રનું અધ્યયન કરવું જોઈએ. સાધુની મન વાણી અને કાયા ઉપર અંકુશ મૂકનાર દરા વૈકલિક સૂત્ર છે. સંયમમાર્ગમાં સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરવા માટે દશ વૈકલિક સૂત્રની જરૂર છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અ. અષાઢ વદિ ૫ ગુરુવાર તા. ૪ થી

લુસાઇ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

મન જે વખતે ચિંતાતુર બન્યું હોય તે વખતે આત્માના શુદ્ધ ધર્મના વિચારો કરવા. આત્માનો સ્થિરતા ગુણ ધ્યાવવાથી અસ્થિરતા ટળી જાય છે. હું મેરૂપર્વત પેઠે મારા ધર્મે સ્થિર છું, એવી ભાવના બાળવાથી અનેક વિપત્તિઓ સામું અડગ રહી શકાય છે, અને દુઃખના ઘેરામાં દ્વિંમત ઢાલી શકાતી નથી. ઉપસર્ગો, દુઃખો અને અન્ય છવે મારા આત્માનું કશું કરી શકવાના નથી, એવો દઃ સંકલ્પ કરીને એક કલાક પર્યંત ધ્યાન ધરવાથી પ્રતિફલ ઉપસર્ગોની વચ્ચેવચ્ચે દસના ઉમા રહેવાની શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. અનેક ઉપસર્ગો અને દુઃખો વચ્ચે ઉમા રહીને આત્માની સમાન ભાવ શક્તિ ખીલવવી જોઈએ. જ્ઞાનીનો આત્મા દુઃખોની કમોરીથી હસાઈને ધૈર્યશક્તિ પ્રાપ્ત કરે છે. દુઃખો કમ અનુભવ આપવા માટે પ્રાપ્ત થયાં છે, એવો ભાવ લાવીને પ્રાપ્ત દુઃખોથી ચચળ ન થતા નેઓના સામા ઉમા રહેજું. મનમા જે દુઃખની કલ્પના ન કરવામા આવે તો દુઃખના હેતુઓ બાસના નથી. બ્યાધિ અને ઉપાધિને પણ મનમા દુઃખની કલ્પના કર્યાવિના વેદવામા આવે છે તો ઉપાધિ અને બ્યાધિના સમયમાં પણ આત્મા સ્વતંત્ર ઉપયોગી બતા ન્દે છે. હું આત્મન્ ! આત્મદક્ષિને ખીલવ ! ઉપયુક્ત ઉપાયોને અન્તરૂપા ધારણ કરી સારવાન યજ આમગ ચાલ ! જ્ઞાનનો પરીણા, દુઃખમા થાય છે.

x

x

x

x

વિમળ સ્વભાવ છે. મારું આનન્દ સ્વરૂપ છે, તેનો દુઃખોના પુત્ર, એમ વારંવાર બાવના બાવવી.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અ. અષાઢ વદિ ૭ શનિવાર તા. ૬ ફી

જુલાઈ ૧૯૬૨ અમદાવાદ.

અજ્ઞાનથી મમત્વ વધે છે, અને જ્ઞાનથી મમત્વ ટળે છે. મમત્વથી મનુષ્યો પોતાના આત્માની ઉન્નતિમાં પોતાના દાએ વિધો ઉઘાં કરે છે. મમત્વથી વિશાલ હૃદય પણ સંકુચિત થઈ જાય છે. અશુભ મમત્વથી ગમે તેવું અશુભ થવા વિના રહેતું નથી. મમત્વને ઉપગમવતાં વાર લાગતી નથી પણ તેનો નાશ કરતાં વાર લાગે છે. મમત્વથી જો કે જુસ્સો પ્રકટે છે પણ તેમાં ખરા વિવેકની ખામી રહે છે. પ્રથમ દશામાં શુભ મમત્વની આકાંક્ષા અને તેની જરૂર છે પણ જેમ જેમ જ્ઞાનથી વિશાલ હૃદય થાય છે, તેમ તેમ મમત્વ વિના પણ પોતાની ફરજ સમજીને સર્વ કાર્યો કરી શકાય છે, અને તેથી નિર્જેપ અવસ્થા રહે છે તથા આત્માની ઉચ્ચ દશા પ્રાપ્તિ પામે છે. મમત્વ દશાના જીવનમ. ઘણો ફેર છે અને તે ઉચ્ચ કોટી પર ચઢેલા મનુષ્ય તેના અનુભવ કરવા સમર્થ બને છે. અશુભ મમત્વથી પ્રવૃત્તિ કરનારા મનુષ્યો પોને ભેષાય છે અને અન્યોને પણ ભેષ લગાવે છે. મમત્વથી અને અમમત્વભાવવા કાર્યો કરનારાઓ ખરેખર કાર્યોની અપેક્ષાએ તો અજ્ઞાનીઓને એક સરખા લાગે છે. પણ જ્ઞાનીઓ તેઓની પરિણામની અપેક્ષાએ બેઠા દશા અવબોધી થકે છે.

આત્મજ્ઞ નથા નિર્મમત્વ રણે સત્કાર્યો કરવાની અભ્યાસ વૃત્તિ ખીલવી શકાય છે. મમાના પણ અસંખ્ય ભેદ છે પણ તીવ્ર મમત્વની અપેક્ષાએ તેના કરતા મદ મમત્વવાળો નિર્મમત્વ કંઈ શકાય. આમ અમુક હદ સુધી નિર્મમત્વ ઠી શકાય.

નિર્મમત્વ બાવે બલા કાર્યો કર. વિશાલ દૃષ્ટિથી મમત્વ છેદીને નિર્મમત્વ થા. નિમમત્વ ભાવ એજ પોતાનો ધર્મ અવબોધીને નિર્મમત્વ થા. નિર્મમત્વ ભાવ એજ મુખ ધવતી છેલ્લામાં છેલ્લી પરમ કુંચી છે. એમ અવબોધીને નિમમત્વ પણ કરવા યોગ્ય કાય કર. જમત્વમાં સ્વતંત્રતા

મન ન મેરવ નેમ જરોગ મળ. સરીર નિર્મમત આવ મળ । પ્રત્તી
આદિ મન કરતાં સરીર મનની અનન્ત ધર્મી કિંમત અવનોડીને નહારા
ધર્મ કાપો કર. પ્રત્યાખ્યાન કર. મન, નિમન, આમન. પ્રાણાવામ આદિ
વડે સરીરને મમયિં વાપર. આ કાગમાં પણ આ સરીરદારા આત્મ ધર્મનું
સાધન અમુક અરો કરી સે. પ્રમાદનો ત્યાગ કર.

×

×

×

×

- સંવત્ ૧૯૧૮ ના અધિક અષાઢ વદિ ૯ સોમવાર
તા. ૮ મી જુલાઇ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

રામના મામું આત્મ જગ કેટલું ટકી રહે છે તેનો અનુભવ થયો.
આ કાગમાં પૂર્વના જેવાં સરીર ન દોવાયી સાધુઓ પૂર્વની પેઠે જાગ
આરિવ ઉઠીટ થયાથોઅ પાણી ચકે નદિ એમ જનવા થોઅ છે, અને
તેમ જને છે. મેમાદિક થએ હને દવા વાપરવાયી સરીરની આરોગ્યતા
પ્રાપ્ત થાય છે. આ કાગમાં કેટલાક ઉત્તમ પુરુષો સાધુઓની વૈશવમ્ય
કરી ચકે છે. કેટલાક નામધારી આવકો તો સાધુઓએ કરેલા ઉપકારને
બૂધી જાય છે, અને ગુરના સામા થાય છે. કેટલાક આવકો તો સ્વાર્થ
દોષ છે ત્યાં સુધી સાધુની ઢાઝઢા અને કપટ વિનવની રીતિ ખતાવે છે,
પત્રાત સાધુની પાસે પણ આવના નથી. આ કાલમા આવકોની સાધુઓ
ઉપર એક મરખી રમિ રહેલી એ દુર્લભ છે. કેટલાક નામધારી આવકો
પોતાના ગુરને પગ દિસાગમાં ગણતા નથી. કેટલાક આવકો તો ભમા-
બ્યાથી ભમી જમને એક ગુરને છોડી ખીજને કરે છે અને ખીજને છોડી
ત્રીજને ગુર કરે છે. પડેજાને છોડી ખીજને ગુર કરે છે ત્યારે પડેજા ગુરની
પામે જતા નથી તેમજ નેમનો ઉપકાર જે કયો દોષ છે તેનો પણ
નિંદાના રૂપમા પ્રતિ જદવા આવે છે. ખીજને છોડી ત્રીજને મદજ કરે
છે ત્યારે ખીજના પણ પ્રતિપક્ષી જને છે. કેટલાક નામધારી આવકો
આવકની ઉપર ઉપરની કરવા સાચવે છે, પણ તેમની વર્ગલુકમાં તો
નીનિના ગુરો પણ પ્રાપ્ત હોતા નથી. કેટલાક આવકો તો ગુરપ્રતિ બળ-
વગાનીં દરેજે પણ ગણતા નથી. રૂકા તેઓ કુલાચારથી આવકો ગણાય
છે. કેટલાક આવકો સ્વાર્થાદિ પ્રમગે ધર્મને પણ પી જાય તેવા દોષ છે.

ઉપાયોથી રાગદ્વેષ દળે તે તે ઉપાયો ધર્મરૂપ કહેવાય છે, વિવેકથી સત્યનો નિશ્ચય કરવો એ ધર્મ છે. મનુષ્યોને સદ્ગુણોની ઉગ્રવશી આપવી એ ધર્મ છે. કાપિક અને માનમિક દુઃખોનો નાશ યાવ એવા સદુપાયો યોજવા તે ધર્મ છે. દીન, અનાથ, રોગી, અપંગ વગેરે દુઃખી મનુષ્યોને તથા પશુ પક્ષી જલસચરાદિ જીવોની દયા કરવામાં તત્ત્વ મન ધનપદ્ધતિ કલ્પ કરવો એ મદદાનું ધર્મ છે. પ્રથમ તો નીતિ પાળવાથી મનુષ્ય પોતે મનુષ્ય તરીકે ગણાય છે. નીતિ વિના ગમે તે ધર્મના પન્થમાં રહેલો મનુષ્ય તે હજી મનુષ્ય તરીકે ગણાવાને લાયક બની શકે નહિ. પ્રતિજ્ઞા પાળવી. મોઢાઓનો વિનય કરવો. ગુરુની ભક્તિ કરવી. ઉપકારીના ઉપકારને કદિ બૂઝવો નહિ. અર્થાત્ ઉપકારીનું બધું કરવું. ગમે તેવા યત્નના પશુ છતાં ગુણોની પ્રશંસા કરવી. કોઈપણ આત્માના ઉપર વેર ન રાખવું. દેવોનો જડકો શુદ્ધપ્રેમથી વાળવો છતાંદિ ગુણો તે ધર્મ છે. આખી દુનિયાને માટે ઉપયુક્ત ગુણોરૂપ ધર્મ ખુદશો છે. મનુષ્ય ગમે ત્યારે આવો ધર્મ સેવી શકે છે. આવા સદ્ગુણોથી મુક્તિ મળે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અઠ અપાઠ વદિ ૧૧ છુધવાર
તા. ૧૦ જુલાઈ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

આત્માના સદ્ગુણોનો પ્રકાશ કર્યાવિના કદિ કોઈનો પશુ ઉદય થવાનો નથી. જ્યારે ત્યારે આત્માના સદ્ગુણોનું પોતાનો ઉદય કરે છે. જે જે અશે આત્મશક્તિયોનો પ્રકાશ થયો હોય છે, તે તે અશે સ્વ અને અન્યોનું બહુ કરી શકાય છે. રત્નેશુભ્ય અને તમેશુભ્યનો ઉદય કદિ સ્થિર રહેતો નથી રત્નેશુભ્ય અને તમેશુભ્યી જુદીથી પણ જે ઉદય યાવ છે તે સદાકાલ સ્થિર રહેતો નથી અને તેનું અતે પરિણામ સાફ આવતું નથી. કોઈ પણ દેશ વા મર્ગન વચ્ચેન જોન રત્નેશુભ્ય અને તમેશુભ્યની જુદીવડે દીર્ઘકાલિક વ્યાવહારિક વા ધાર્મિક અભ્યુદય કરી શકે નહિ. અઘાનાવરથામાંથી રત્નેશુભ્ય અને તમેશુભ્યના જુદીવડે ઉદય યાવ છે એવો નિશ્ચય યાવ છે. પણ જ્યારે ઉદયમાં સારવું જુદી ઉપવન યાવ છે ત્યારે સત્ત્વશુભ્યની જુદીવડે વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક અભ્યુદય થવાનો છે

છે. પરોપકાર કર્યા વિના કાષ્ઠપત્ર મનુષ્યને પોતાની તરફ આકર્ષી શકાય નહિ. પૂર્વે આર્યો પરોપકાર કરવામાં હતા દતા, તેથી આર્ય દેશની ઉત્તિની પ્વજ સર્વત્ર ફરતી હતી. પૂર્વે આર્ય જોતો પરોપકારના સદ્ગુણ વડે અન્ય ધર્મીઓને જોઈ ધર્મી તરિત જનારી થકના દતા. પરોપકાર કર્યા વિના યુદ્ધની આશા રાખવી એ વ્યર્થ છે. દાસમાં જોતો જો પરોપકારનાં કાર્યોથી મનુષ્યોનું શ્રેયઃ કરવા વિશેષ પ્રયત્ન કરે તો ખરેખર દાસના સુધરેલા જમાનામાં તેઓ ધણા જોતો જનાવવાને ક્ષમિમાન યાવ, નિષ્કામ, શુદ્ધિથી યત્ન ઉપર પણ દાનાદિક વડે પરોપકાર કરવા કદિ સુખનું નહિ. સુધરેલા જમાનામાં પરોપકાર કરવાના માર્ગો પણ સુધરેલા હોય છે. પરોપકાર કરવાના અનેક માર્ગો હોય છે. આપણા અસહના પરોપકાર કરવાના માર્ગો ધણા સરસ દતા. વિદ્વાન વા ધનવંતજ પરોપકાર કરી શકે તેવો નિયમ નથી. સર્વ જીવો પરસ્પર એક બીજાને પરોપકાર કરી શકે છે. જ્ઞાનદાન, અમદાન, આપધદાનાદિક વડે પરોપકાર કરનારા સંતપુરુષોવડે પૃથ્વી રતનમર્મી ગણાય છે. જલ, વાયુ, વનસ્પતિ વગેરે કરતાં મનુષ્ય ધારે તો ધણો પરોપકાર કરી શકે ! સ્વાર્થ ત્યાગી મદાતમાઓ પરોપકારના વ્યમની બને છે, અને તેઓને પરોપકાર કર્યા વિના મમનું નથી. કાષ્ઠના રક્ષક મુનિરાજઓ સમ્યગ્ ધર્મના ઉપદેશવડે ઉત્તમોત્તમ પરોપકાર કરવાને માટે ક્ષમિમાન યાવ છે. પરોપકાર કરનારનું અંશે અંશે વિશાળ હૃદય થનું જાય છે. પરોપકારી મનુષ્ય ખરેખરો ત્યાગી બની શકે છે. પોતાની પાસે રહેનારાઓ ઉપર, શેરીમાં રહેનારાઓ ઉપર, મિત્રો ઉપર, ચહેરમાં, દેશમાં રહેનારાઓ ઉપર અને અંતે મર્વ દેશના જીવો ઉપર પરોપકાર કરવા માટે તત્પર થવું. પરોપકારી મનુષ્યો દુનિયામાં ધણા થાઓ. પરોપકાર કરવામાં તત્પર યા ! સર્વ જીવોને જ્ઞાનદાન આપવાનો પરોપકાર કર ! પોતાના આત્માના ગુણો વધે એવા પરોપકારમાં લક્ષ રાખ ! પરોપકાર એ પોતાની કરજ છે એમ ગણી પરોપકાર કર !

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અ. અષાઠ વાદ ૧૩ શુક્રવાર તા. ૧૨ મી
જુલાઈ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

આખી દુનિયાના ખુલાઓપ જૈનધર્મના ફેલાવો કરવા પ્રયત્ન કરે
પશ્ચાત્ જુઓ કે દુનિયામાં મનુષ્યોમા દ્વાતત્વ કેટલું જોડાયેલ વડે છે
આખી દુનિયાના મનુષ્યોને શાન્તિમા આત્મીય કરનાર ફેલાવો છે. આજ
જૈનોએ પાશ્ચાત્યોને દ્વાતત્વ આપવાનું છે. પોતાના શુદ્ધચારોને આચાર
માં મૂકીને પાશ્ચાત્ય પ્રજાને પોતાના માર્ગે દોઢવતી જોડાએ. પાશ્ચાત્યો
ખરેખર જૈનશાસ્ત્ર વાંચશે તો તેમણો મનુષ્ય નવ મદજુ કરી શકશે.
આપજુને પાશ્ચાત્ય પ્રજાની રીતિ રીવાજોની જરૂર નથી પણ આપજુને તો
આપજા રીત રીવાજોની જરૂર છે. કારણ કે આપજા દગ્ગરો વર્ષોથી
ચાલના આવેલા રીતરીવાજોથીજ આપજા ઉદ્ધાર પાવેલો છે. શ્રીમદ્
મહાવીર પ્રમુખા વખતમાં જો આચારો નવરંગ દત્ત ને આચારોની
આપજુને જરૂર છે. આપજુ ને કનક આચારો, સાધુના આત્માને
ચોપવો જોડાએ. આપજા મનાતન રીત (સાધુના રીત) મહા પેઠી
મળે છે તેને દૂર કરવો એજ આપજો મુદારો. આપજા આચારોના
જોખામાં સદ્વિચારોનો રમ રેડીને તમેજાન મજબુત કરવા જોજો. આપજા
આચારોમાં શું રદસ્થ સમાયુ છે તેનું દયકાલથી જાણ કરવું જોજો.
દય દોષ તેનો પરિદાર કરવો, એજ આપજો ખરો મુદારો. આપજો
આપજા સનાતન આચારો છે. દગ્ગરો વર્ષોથી અનેક મુદાવતી જોડા
જોડ્યા છીએ, તેનો ત્યાગ ન કરવા માતાની પેઠી તેઓને પૂજ્ય મળે
તેઓમાં દેશકાલ પરત્વે ચોખ મુદારો કરીને આપજા કનક મજબુત
વવા પ્રયત્ન કરવો જોડાએ. દુનિયામાં મુદારાના ઉલ્લા યિખર નરીકે જો
મુદારાઓ કરવાના છે, તે સર્વે મુદારાઓનો જૈનશાસ્ત્રોમા પ્રતિપાદેશ
આચારો અને વિચારોને પરિપૂર્ણ અમલમાં નકરવા મર્ચેશા શક્તિમાનુ થવા
નથી. દુનિયામા જૈનધર્મના સદ્વિચારોનો એકવાર ફેલાવો થવા દો અને
પછી જુઓ કે જૈનધર્મની મનુષ્યોપર અમલ થાય છે દાસમાં જૈનધર્મનો
ચારે દિશાએ ફેલાવો કરવાને માટે મદદતાઓને પ્રકાશવા જોડાએ.
જૈનધર્મમા રદેશા દ્વા વડે મળે નમુદત્ત નમુદેશો પણ મદદાર આપ્યા
વિના રદેશ ના નથી. નમુદત્ત નમુદેશો નમુદેશો મનુષ્યો, કે જો જૈનધર્મ
મદજુ કરવા સાધક દત્ત નમુદત્ત નમુદેશો જૈનધર્મનો ફેલાવો કરશે.

સંવત ૧૯૧૮ ના અ. અષાઢ વદિ ૧૪ રાનિવાર તા. ૧૩ મી
જુલાઈ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

નવીન સાધુએ જ્ઞ સાધુની સેવા કરીને અનુભવ પ્રાપ્ત કરવા જોઈએ. જ્ઞ સાધુઓની સેવા કરવાની સિધ્ધતા પ્રાપ્ત થાય છે. જોઈએ જ્ઞ સાધુની સેવા કરી નથી તેઓને ગુરુપરંપરાનું જ્ઞાન મળતું નથી. ગુરુસંપ્રદાયે પણ ગુરુવંત એવા જ્ઞાને અનુસરીને ધર્મના અધિકારી બને છે. જ્ઞ સાધુઓ પોતાની સેવા કરનાર ખાસ સાધુઓને માધુ સમાચારી વિખરે છે. જો સાધુઓ ગુરુકુલ વાસમાં રહીને જ્ઞ સાધુઓની સેવા કરે છે અને શાસ્ત્રોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે તેઓને ઉત્તમ ચારિત્ર પ્રાપ્ત થાય છે. વિનીત સાધુઓ ખરેખર ગુરુકુલ વાસ સેવીને જ્ઞાની સેવા કરી શકે છે, અને તેઓના હૃદયને પોતાના હૃદયમાં ઉતારવા સમર્થ બને છે. ગુરુકુલ પરંપરાએ આવડતી આવેલી વિદ્યાઓને પ્રાપ્ત કરવી હોય તો ગુરુકુલવાસમાં વસવું જોઈએ. અયોગ્ય, અપાત્ર, કુશિષ્યો ખરેખર ગુરુકુલ વાસમાં રહી શકતા નથી. જ્ઞાન-દર્શન અને ચારિત્રની વૃદ્ધિનું કારણ ખરેખર જ્ઞ સાધુઓની સેવા છે. ગુરુકુલવાસમાં રહીને ગુરુના મુખથી આત્મતત્ત્વ સંબંધી જ્ઞાન મેળવવાથી તે જ્ઞાન રૂબે છે અને ઉત્તરોત્તર ઉત્તમ રજ પ્રકટાવે છે. અનેક ગુરુનું ધ્યાન થવું હોય તો ગુરુકુલમાં વસીને જ્ઞ સાધુઓની સેવા કરવી જોઈએ. જોઈએ જ્ઞ સાધુઓની સેવા કરી નથી, તેવા સાધુઓને અન્ય મનુષ્યો પર જોઈએ તે પ્રમાણમાં પ્રતાપ પડતો નથી. સદ્ગુરુની આજ્ઞાના આરાધક શિષ્યો પોતાના આત્માની ખરા શાન્તિ પ્રાપ્ત કરે છે અને પોતાના સમાગમમાં આવનાર મનુષ્યોને પણ ખરા શાન્તિ પ્રાપ્ત કરાવે છે. ગુરુ-કુલમાં વસીને સદ્ગુરુની સેવા કરનારા આત્માર્થીસાધુઓ દ્રવ્ય ક્ષેત્રમાં જ આવેને જાણી શકે છે ને વીત-નગના માર્ગમાં ગમન કરે છે. ગુરુની આજ્ઞાના આગ્રહક શિષ્યો જૈન શા મનની ઉન્નતિ કરે છે. વ્યવહાર અને નિશ્ચય ધર્મનું તેઓ આરાધન કરે છે અને મચ્છના તથા તથના આધાર જૂત થાય છે.

યવાથી સર્વ ધર્મ નિષિષ્ય જૈનધર્મની બહીદારી ભડકે છું. હાલમાં એવા ઉત્તમ જૈનધર્મના સાપેક્ષ બોધનો ફેલાવો થાઓ.

+

x

x

x

સંવત ૧૮૬૮ ના અષાઢ શુદ્ધિ ૧ સોમવાર તા. ૧૫

જુલૈાષ ૧૮૧૨. અમદાવાદ.

પૂર્વે હિંદુસ્તાનના સૌથી ઉત્તમ હતા, અને હિંદુસ્તાન સુવર્ણ જૂમિ દેશ ગણાતો હતો. તેનું કારણ એ છે કે તે વખતના લોકો પરમાર્થી, શુદ્ધગ્રેમી, પરાયકારી આદિ અનેક ગુણના ભંડાર હતા. હાલ આર્થાવર્તની પડતી દેખાય છે તેનું કારણ એ છે કે હિંદુસ્તાનના લોકોમાં દુર્ગુણોના વાસ થયો છે. દુર્ગુણોને દેશવટો ન આપવામાં આવે ત્યાં સુધી આર્થાવર્તનો ઉદય થઈ શકે નહિ. હિંદુસ્તાનના લોકોમાં અજ્ઞાન, બેદન, કુસંપ, છર્ખા, વિશ્વાસઘાત, અમત્ય, દારૂમાંસ ભોગ, બિચાર, જાળવન, સ્વાર્થ, સ્વાર્થી, ગ્રેમી, બેદબાવ, સંકેચિત દષ્ટિ, કૃતઘ્ન, આસત્ય, તૃષ્ણા, અહંકાર, લોભ, નિરર્થક ક્રોધ અને કાંટપુટ વગેરે દુર્ગુણોનું જોર વધી જવાથી હાલ પડતી દેખવામાં આવે છે ! નીચ ગરીબોને અને સ્ત્રીઓને જ્યાં સુધી ધિક્કારવામાં આવશે, અને મિથ્યાભિમાન રાખીને જ્યાં સુધી અન્ય દેશના મનુષ્યોના સદ્ગુણો ન લેવાશે ત્યાં સુધી આર્થાવર્ત પાછું અસલની રિધિનિએ આવી જાય એમ બનવું અશક્ય છે. આર્થાવર્તના લોકો પોતાના આત્માના સમાન અન્ય આત્માને માનશે, અને અન્ય દેશના મનુષ્યો ઉપર પણ ઉપકાર કરવા સાધક બનશે, ત્યારે તેઓનો વ્યાપકારિકાદય ધરો. આર્થાવર્તના લોકોને અન્ય દેશો પાસેથી ધણું શિખવાનું છે, અને અન્ય દેશીય મનુષ્યોને આધ્યાત્મ વિદ્યા જણાવવાની છે. ઇંગ્લીશ સરકારના શાન્ત રાજ્ય તથા રદીને ધણું અનુકરણ લેવાના છે, અને તે માટેજ તેમનું પારતત્ર્ય ભોગવીને આગળ વધવાનું છે. હિંદુસ્તાનના લોકોમાં અનેક પ્રકારની વિદ્યા, ગ્રેમ, સંપ, પરાયકાર, જગત સેવા, સમાનતા, ધર્મબેદસદિ-ધ્યુતા, વિશ્વાળદષ્ટિ, નીતિ, પ્રમાણિકતા, દયા, સત્ય, પરમાર્થ શુદ્ધિ, રાજ્ય ચલાવવાની શક્તિ, સ્વાર્થત્યાગ, હૃદય, એકમ, સ્વદાયક, સત્યબ્રહ્મ, સત્ય-બોલવું, છર્ખાત્યાગ, સંતોષ, શુણાનુરાગ વગેરે સદ્ગુણો ન આવે ત્યાં સુધી

સંપ દેખાતો નથી. શીવકોની સાધુ વર્ગ પરથી થઈ હતી જાય છે. જૈનોમાં સદ્ગુણો ખીસે અને તેઓ આખી દુનિયામાં આગળ પડતા થાય એવી ધાર્મિક શુભ પ્રવૃત્તિ આગળ વધતી દેવ જાન દાવનો પ્રાયઃ જાણ્યું નથી. હવે કેટલાક સાધુઓ તથા શીવકોની આખ ઉપડી છે અને તેઓ પ્રયત્ન કરવા લાગ્યા છે. તેઓના પ્રગતિ કાર્યમાં વિદ્ય સંતોષીઓ વિદ્ય નાંખ્યા કરે છે. જૈનો હવે કંઈક સાફ ખોદું પારખવા લાગ્યા છે.

હે વીરશાસન અધિષ્ઠાતા દેવનાઓ ! તમે હવે ભારતવાસીઓની આંખ ઉધાડો અને દયામય એવા જૈનધર્મના ફેલાવા માટે અમને વા અમારા જેવા અન્યો વા જૈનોમાં ધર્મનો પ્રકાશ કરવાની યોગ્યતા હોય તેવા મનુષ્યોને સંકાપ યાઓ. જૈનધર્મ તે આખી દુનિયાનો ધર્મ ખનાવવામાં હે શાસન દેવનાઓ સંકાપ કરો. આખી દુનિયાના ધર્મમાં જે કંઈ અપેક્ષાએ સત્ય છે, તે સત્યનો ઉપદેશ દેનાર શીવદાસીરપ્રમુ દત્તા અને તેમજ જૈનાગમોમાં તે સત્યનો સાર કહ્યો છે. માટે જૈનશાસનમાં સત્યધર્મને અનેક દૃષ્ટિએ ખતાવ્યો છે. તે શી જૈનશાસનનો ફેલાવો કરવાને હે શાસન દેવતાઓ તમે સંકાપ કરો ! પરમાર્થ બુદ્ધિ અને જગત્ સેવા કરવાની આચાર ફરમાવનાર એવા જૈનધર્મનો ઉદય યાઓ. આત્મામાંજ સત્યધર્મ ખતાવી આખા દુનિયાને શાન્તિના માર્ગ તરફ વાળનાર એવા જૈનધર્મનો ઉદય યાઓ. જનોના જાજ શીકાઓનું ઐક્ય યાઓ, અને એક ખીજ તરફ થતી અશુભ ઝગનના નાશ યાઓ. ઉચ્ચ ચારિત્ર ધારક એવા સાધુઓ અને સાધ્વીઓની વૃદ્ધિ યાઓ.

X

X

X

X

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અપાઠ સુદિ ૪ ગુરુવાર તા. ૧૮ મી.

જુલાઈ. ૧૯૧૨ અમદાવાદ.

વહીન સાખ્ય બૌદ્ધ દર્શન વગેરેના તત્ત્વોનો અને જૈન તત્ત્વોનો મુકાબલો કરના જૈનાનમ નરવોની માનના અને શ્રેષ્ઠતા અનુભવાય છે આચારો અને વિચારોમાં પણ જૈન દર્શનના ઉત્તમતા અને સત્તા ખરેખર અનુભવાય છે. બાહ્ય અને અન્નરૂપી જૈન દર્શનના શ્રાવણ અનુભવાય છે. જૈનદર્શન માનનારા કેટલાક અલગ જૈનોના શાસ્ત્રથી વિપરીત આચારો

સપ્ત ૧૯૬૮ ના અપાઠ મુદ્ધિ ૫ શુક્રવાર તા. ૧૯ મી
જુલાઈ ૧૯૨૨. અમદાવાદ.

જૈનેશ્વર દર્શનીઓને કહિ ચિહ્નારવા નહિ કિન્તુ તેઓના ઉપર માન-
દષ્ટિ ધારણ કરીને તેઓની સમ્યગ્ દષ્ટિ ધાપ તેવાં ઉપાયો યોજવા
જોઈએ. કીડી, કંચુઆ અને જલના ઉપર પર દવા કરનારાં એવાં જૈનોએ
અન્યધર્મિમનુષ્યોપર મૈત્રીભાવના ધારણ કરવી જોઈએ. તેઓને સમ્યગ્
ધર્મ માર્ગ તરફ ધાવવા અને તે માટે તેઓના ઉપર જે જે ઉપકારો
કરવા એ ખરેખરી ધર્મસેવા છે. જૈનેશ્વરદર્શનીઓમાં કેટલાક માર્ગાનુ-
સારી આત્માઓ હોય છે. દલકા પ્રાણીઓની પંજુ દવા કરનારા અને
તેઓના માટે પાંજરાપોશી વગેરે કરનારા જૈનો આદો અન્યધર્મી એવાં
મનુષ્યોનો બધા માટે શું ન કરી શકે ? અર્થાત્ સર્વ પ્રકારે તેઓનું બંધુ
કરી શકે. સર્વધર્મી એવા જૈનોની બહિષ્કાર માટે ખરેખરા જૈનો પોતાનાં
પ્રાણ પાથરે છે, અને તેઓની કાલિ કરે છે. અન્યદર્શનીઓમાં પંજુ મેલ્યા
એવા માર્ગાનુસારીઓ પ્રશંસવા યોગ્ય છે. અન્યદર્શનીયાને જૈનધર્મની
પ્રાપ્તિ ધાપ તે માટે શુદ્ધપ્રેમથી તેઓના ઉપર ઉપકાર કરવો જોઈએ,
અને અન્યદર્શનીઓને શ્રી મહાતીર કવિન ધર્મ ઉપર રૂચિ ધાપ એવા
ઉપાયો યોજવા જોઈએ. આખી દુનિયામાં શ્રીતીરપ્રભુનો ઉપદેશ ફેલાવીને
આપણે શ્રીતીરપ્રભુના આગાધારક બની શકશું. જૈનધર્મનો ફેલાવો
કરવા માટે આપણામાં અને આપણી બધિબધની સંતતિમાં ધણા યુગો
ઉત્પન્ન થાય તેવા આજથી સદુપાયો હાથમાં ધરવા જોઈએ. જમતને
દવાથી ઉદાર થઈ શકશે. જૈનોએ આ માટે મહાસંઘની યોજના કરવી
જોઈએ અને સદુપાયોથી ઉપદેશક બનેલા મહાત્માઓને સદાય આપીને
આગળ વધવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જૈનધર્મમાં જે સત્ય રહેલું છે,
તેનો પ્રકાશ થવાનો હવે મમય દેખાય છે. વેદાંત અને બૌદ્ધધર્મ તરફ
લોકોની દષ્ટિ મુક છે, અને પછીથી જૈનધર્મ તરફ તે લોકોની દષ્ટિ
પડશે અને માર્ગાનુસારી જીવોનું ધ્માન શ્રી જૈનધર્મના તરફના અભ્યાસ
તરફ જોવાશે. સર્વ દર્શનમાંથી નયોની અપેક્ષાએ સત્ય શોધનાર એવા
જૈનધર્મને ઉદાર વિચારકો પમંદ કરશે અને સ્માદાદ દર્શનની ખૂબીઓને
પાશ્ચાત્યો પણ સ્વીકારશે; અને શ્રદ્ધા કરશે. પમાત્ જૈનધર્મના આશ્ચર્યોયુ
વ્યવહાર જૈન બનશે.

નાશ કરે છે. આત્મા નો આત્મભાવે ધર્મે તો પોતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. વેદાન્તિઓ, પૌરાણિકો, અને જૈનો પણ કર્મનું અંશે અંશે અપેક્ષાએ અસ્તિત્વ માને છે.

X

x

✕

X

संवत् १८६८ अथाऽऽश्वि ८ रविवार. ता. २१ भी

જાન્યુઆરી ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

[illegible]

ઉત્તરે છે અને તેથી શિષ્યમાં યોગ્ય સદ્ગુણો પ્રકટ થાય છે. ગુરુનો ઉપદેશ યોગ્ય શિષ્યના હૃદયમાં ઠરી શકે છે. અપાત્ર શિષ્યને શ્રી સદ્ગુરુનો ઉપદેશ અસર કરી શકતો નથી. ગુરુઓ પાસેથી એકદમ ચમત્કારો પ્રાપ્ત કરી શકાતા નથી, કદાપિ કોઇક ચમત્કાર પ્રાપ્ત કરી શકાય છે તો યોગ્યતા વિના તેનો દુરુપયોગ કરી શકાય છે. અને તેથી અન્ય જીવોને હાનિ પહોંચાડી શકાય છે. શિષ્યોએ વિનયપૂર્વક ગુણો વડે પાત્ર બનવું જોઇએ. જો તેઓમાં યોગ્યતા પ્રકટશે તો ગુરુઓ પોતાની મેજે તેઓને આગળનો માર્ગ બતાવશે. પુસ્તકો શિષ્યોને દિશા દેખાડી શકે છે પણ તેનો અનુભવ તો ગુરુઓજ શિષ્યોના હૃદયમાં ઉતારી શકે છે. ગુરુઓ અપૂર્વ અનુભવ આપવાને માટે સદાકાલ તૈયાર હોય છે પણ શિષ્યોની યોગ્યતા ધવામાં જે વાર થાય છે તેજ વાર સમજી લેવી. સમુદ્રના તળીયામાં ધત્તી લીધાઓનો પાર પામી શકાય પણ ગુરુના હૃદયના આશયો અને તેમની અપેક્ષામય વાણીનો પાર પામી શકાય નહિ. સ્વ અને અન્યાત્માઓને ઉન્નતિક્રમમાં યોજવા એજ ગુરુઓનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે. શ્રી સદ્ગુરુની આગામાં રહેનારાંઓ આત્મસંક્રિયોને પ્રાપ્ત કરે છે. ૐ જ્ઞાન્તિઃ । જ્ઞાન્તિઃ ૩

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અષાઢ મુદિ ૧૦ મંગળવાર તા. ૨૩ મી

જુલાઇ ૧૯૨૨ અમદાવાદ.

હે આત્મન્ ! તું મનની કલ્પના વડે પોતાની મેજે શામાટે ભવનાં વાદળ ચારેતરફ ઉઠાં કરે છે ? ભવની કલ્પના કરવાથી ભવ ઉત્પન્ન થાય છે. હે આત્મન્ ! તું અન્યજીવોનો ભવ રાખે છે પણ તે ત્વને યોગ્ય નથી, કારણ કે તારા ગુહ સ્વરૂપને અન્ય કોઇ હાનિ પહોંચાડવા સમર્થ નથી. હે આત્મન્ ! જો તું પોતાના સ્વભાવે રમે છે તો અન્યોની મિત્ર કલ્પના વડે તારું કંઈ ખમડવાનું નથી. તેમજ હે આત્મન્ ! જો તું સ્વકીય ગુહ સ્વભાવે સમજૂતા નથી કરતો તો અન્યોનાં પ્રશ્ન સાં વડે તારું કંઈ દિન ધવાનું નથી. હે આત્મન્ ! યજ્ઞ, ધર્મિણી, ધર્મ, દાના વગેરેના યામની હાનિના ભવથી ગમે કંઈ કાંઈપણ કાળમાં ખરી જ્ઞાન્તિ પ્રકટવાની નથી. હે આત્મન્ ! જો

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અપાક મુદિ ૧૧ બુધવાર. તા. ૨૪ મી
જુલાઈ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

૫૨૨૫૨ એક ખીજની હાથી કરીને આગ ચઢાવનારા મનુષ્યોની ધર્મ
ક્રિયા છારપર લીધેલના સમાન છે. અન્યાયથી વિત્ત પેદા કરીને આશુવિકા
ચઢાવનારા મનુષ્યોની શોભા પત્તાસ પુષ્પ જેવી છે. પોતાનું હૃદય
વેચીને અન્યની હાથ હા કરીને અસંલના માર્ગમાં જનાર મનુષ્યોની વાણી
કરતાં ધુળતી પથ્થુ કિંમત વિશેષ મળ્યાં સકાય. ચાડી ચુગલી કરીને પેટ
ભરનારા મનુષ્યો કરતાં વિકાથી ઉદર ભરનાર રાસમસારો. હળરો વા
લાણો જીવોના ગ્રાહ્ય ચુસીને પેટ ભરનાર મનુષ્યોનું જીવન કદિ સુખમય
થતું નથી અને તેઓ જીવતાંજ પોતાની ધોર, પેટમાં બનાવે છે. જે મનુષ્યો
પ્રજુના ભક્ત એવું નામ ધરાવીને જગતને હેતરે છે, અને અન્યાય કરી
જીવે છે તેઓનો ઉદાર ધરો દુર્લભ છે. જે મનુષ્યની મન, વાણી અને
કાયામાં પરતું અશુભ કરવાનો વ્યાપાર છે તે પ્રજુની પાસે માશી માગે તો
કેવી રીતે છૂટી શકે ? જે મનુષ્ય પોતાના અસહવિચારોનો કાષ્ઠ પથ્થુ રીને
ફેલાવો કરે છે તે ખરેખર રોગ રોગ સમાન અન્ય મનુષ્યોને દુઃખદ
બાણો. જે મનુષ્ય પોતાના આત્મજને શુભ માર્ગમાં લાવવા પ્રયત્ન કરે છે
તે સર્વ જીવો, અને સર્વ જીવોની સાથે મૈત્રીભાવ બાળ્ય કરે છે.
જે મનુષ્ય સી સદ્ જ્ઞા ચરણક્રમમાં આલોહ્યો નથી અર્થાત્ સી
સદ્ જ્ઞાનાં જેણે ચરણક્રમ સેવ્યાં નથી, અને ગુરૂની કૃપા જેણે મેગવી
નથી, તે અન્યાયને શિષ્ય કરવાને લાયક બનતો નથી, અને કદાપિ
પોતે લાયક બન્યા વિના શિષ્ય કરે છે તો તેનું પરિણામ સાડું આ-
પતું નથી. જે પુત્રના ગુણો ધારણ કરવાને સમર્થ થયો નથી, તે પિતા
બનવાને લાયક નથી, જે શિષ્યના ગુણો ધારણ કરવાને પથ્થુ સમર્થ થયો નથી,
તે ગુરૂ બનવાને લાયક બન્યો નથી. જે સેવકના ગુણો ધારણ કરવાને
પથ્થુ લાયક બન્યો નથી. તે રાજા-શેઠ બનવાને માટે લાયક નથી, પોતાના
અધિકાર પ્રમાણે જે મળે વા જે ધાય વા જે ભોગવવું પડે તેમાં મનુષ્યોએ
સંતેપ માનના જોઈએ. કર્મથી જે રિયતિમાં આવવાનું ધાય તે રિયતિ
પ્રાપ્ત થતા હપ વા શોક ન કરતાં આનન્દથી વર્તવું. સમુદ્રના ભરતીઓટ
જેમ ક્ષણિક છે, તેમ મનુષ્યને જે જે પ્રાપ્ત ધાય છે, તે ક્ષણિક દોવાથી
ફોગટ સા માટે અજાનથી બંધનમાં પડવું જોઈએ. એમ સદાકાળ બાવના-
બાવથી રાગના પ્રસંગે વૈરાગ્ય પ્રકટે એજ ઉત્તમ જ્ઞાનનો વ્યાપાર છે.

મુજો જે ને મન : હાંએ. મ નેના નામે અપકૃત 'પાપ કરવાનું' ન્યાં એમ જાણવું હોય છે. અન્ય દર્શનીઓને પણ દરકત કરવાનું ખરેખર જોત દર્શન જણાવતું નથી.

X

X

X

X

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અષાઠ મુંદિતૃત 'શુક્રવાર તા. ૨૬
મી જુલાઈ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

જેનાથી ધર્મો કર્યા વિના આગળ વધાય તેવી શુભકાર્યમાં સ્પર્ધા કરવી એવી સ્પર્ધા કથાંચિત્ ઉપયોગી છે. ગમે તે રીતે અન્યનું અશુભ કરીને પોતાની મદતા વધે એવા સ્પર્ધા સ્પર્ધાના ઉપયોગ કરવો તે ખરેખર અનાર્થ રાક્ષસ કાર્ય ગણાય.

મધ્યસ્થ નીમીને માધ્યસ્થ દૃષ્ટિથી સત્ય તત્ત્વના નિર્ણય માટે પરસ્પર દલીલોપૂર્વક વાદ કરવાથી તત્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે. રાગ અને દ્વેષથી જે વાદ કરવામાં આવે છે તેમાં કુચ્છિત, દહ અને અન્તે ક્રેશજ પરિણામરૂપ ફલ દેખાય છે. માર તે સત્ય આવી બુદ્ધિથી કરતાવાદમાં પક્ષપાત હોય છે, પણ સત્ય તે માર આવી બુદ્ધિ રાખીને જે વાદ કરવામાં આવે છે, તેમાંથી મલ મલી રાકાય છે. જેનું વચન યુક્તિવાળું હોય તે ચંદ્રુ કરવું આવી જેની બુદ્ધિ હોય છે, તે મનુષ્યો સત્યની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે. મમત્વ ભાવ-મદિત, બુદ્ધિસહિત, અભિમાનસહિત, ન્યાયસહિત સમ્યક્તાસહિત અને શુદ્ધમેમ-મદિત વાદમાં વાદીઓને એક બીજામાંથી સત્ય લેવાનો પ્રસંગ મળે છે. દરેક ધર્મના વક્તાઓમાં, લેખકોમાં અને વાચકોના હૃદયમાં જે સત્ય શાહિણી બુદ્ધિ જન્મત્ થાય તે ખરેખર પ્રાચીન આધુનિક ધર્મનાં પુસ્તકોમાંથી ધણું ચંદ્રુ કરી શકે. શ્રી વીરમુનિ વાણી જેના હૃદયમાં કરી છે તે એક ન્યાયાધીશ અને છે, અને તે સર્વ પુસ્તકોને અપેક્ષાબુદ્ધિરૂપ નાજવામાં તેનાને તેની કિમત આપી શકે છે. જેમ જેમ રાગદ્વેષની પરિચ્છિન્ન મંદ પડતી જાય છે, અને મનના વિવેક જાગે છે; તેમ તેમ મનમતાંતર મજબી જે દહ કદાચદ અંધાઈ ગયા હોય છે, તે ટળે છે. માટીની પાળથી કવાગએ ની જુદી જુદી રચના હોય છે, પણ જલનો પ્રવાહ અત્યંત વધતા અપાંતુ રેલ આવનાં માટીની પાળથી કરેલી મર્યાદા રહેતી નથી તેમ જોતાં

શાન્તિ કરી શકે છે. કામી યુવક સુંદર સ્ત્રીઓ સ્પર્શ જેમ કામાવસ્થા પ્રકટાવવા સમર્થ થાય છે, તેમ શાંત બ્રહ્મચારી સાધુ મહાત્માઓનાં સ્ત્રી-રોનો સ્પર્શ ખરેખર વૈરાગ્ય, સતોષ આદિ ગુણો પ્રકટાવવા સમર્થ થાય છે. જેની પાસે શુભ સક્રિય હોય છે, તેની પાસે રહેવાથી શુભ સક્રિયોનાં લાભ મળે છે. જે મનુષ્યોમાં દુર્ગુણોની શકિતો વધી ગઈ હોય છે, એવા અસત્ મનુષ્યોના સદ્વાચારી અશુભ પુત્રોની અને અસદ્વિચારોની અસર ખરેખર સામાન્ય શક્તિશાળી હોયને થાય છે. સત્પુરુષોના સદ્ગુણોની અન્ય હોય ઉપર સારી અસર થાય છે. જેઓનામાં ઉત્તમ જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, શુદ્ધ પ્રેમ, ચારિત્ર આદિ સદ્ગુણો ખીટ્યા હોય છે. તેવા મુનિ મહાત્માઓ અન્ય દુર્ગુણો હોયને પણ પોતાના સદ્વાસનો શુભ લાભ અર્થે છે. સત્ સંગતિઃ કિં ન કરોતિ પુંસાં, દુષ્ટજન સંગતિ પરિહરી, મજે મુગદ સંતાનરે, યોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવથી, ઘટે મુગતિ ત્રિદાનરે, શાન્તિ જિન ઇવ મુજ યોનતિ ॥ દુષ્ટજનોની સંગતિનો ત્યાગ કરીને સત્પુરુષોની સંગતિ કરવી જોઈએ. દુષ્ટ મનુષ્યોની સંગતિ ન કરવી; પરંતુ દુષ્ટ મનુષ્યોને જોઈએ ધિક્કારની નજરથી ન જોવા. તેમજ દુષ્ટ મનુષ્યો ઉપર શુદ્ધપ્રેમથી મૈત્રીભાવના ધારણ કરવી કે જેથી સત્પુરુષોની વા મુનિ-વરોની સંગતિ કરવાને તેઓ યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે. સન્તસાધુઓની મન, વાણી અને કાયાવડે સેવા કરવી અને તેમના ગુણો લેવા.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અષાઃ સુદિ ૧૪ રવિવાર. તા. ૨૮
મી જુલાઈ. ૧૯૬૨ અમદાવાદ.

કોઈપણ પણ આસા રાખ્યા વિના સ્વાચર્ય જની ત્હારાં કાર્યો કર્યા કર. ખરા રૂપમા આખ્યા વિના અર્થાત્ આન્મનો જુરસો પ્રગટાવ્યા વિના અને તેમજ ખતથી કાર્યમા મંડી રહ્યા વિના કાર્ય સિદ્ધિ થવાની નથી. ત્હાનાં કાર્યોના આનન્દથી પ્રસન્નિ કર્યા કર ! આખી દુનિયા સામું ન દેખ પણ ત્હારાં સત્ય વિચારપર ધ્યાન આપ. મહાત્માઓએ કરેલા શુભમ માર્ગોમા ક સમા જગ વડે છે તેની પેઠે પાછળથી મનુષ્યો વણા કરે છે. લોકપ્રતિષ્ઠા અને યશની ઇચ્છા રાખ્યા વિના સત્યનું અવગ્રહન કર,

અસંખ્ય વા અનન્ત ગુણો ઉપયોગ રાખવો ધટે છે. તું જૂત, વર્તમાન અને ભવિષ્ય એ ત્રણ કાલમાં નિત્ય છે. રાગદ્વેષની પરિણતિ વિના સર્વ દેખાય એવી વસ્તુતઃ તારી સત્તા છે. તે સત્તાનો ઉપયોગ ધાર્મ્યકર અને રાગદ્વેષરહિતદશાએ જેમ વર્તવાનું થાય તેમ અન્તરૂ અને બાહ્યથી પ્રદર્શિત કર. ત્હારા સંજ્ઞામાં આવનારાઓને તું નાશકર અને તેમજ તારાથી જે આગળ હોય તેઓના ઉપદેશ તરફ ધ્યાન આપ. કયામપરિણતિથી હે આત્મનું તું આરો છે. બાહ્ય પદાર્થોથી ભિન્ન એવા આત્માનું જ્ઞાન ઘવાથી બાહ્ય પદાર્થો છે તે આશ્રવમાં હેતુજૂત થતા નથી, પણ સંવરમાં હેતુજૂત થાય છે, એમ તું જાણે છે માટે હવે તારી શક્તિનો ખ્યાલ કરીને અમૃત, અકેય, અમેય એવા પોતાના ધર્મ પ્રમાણે પોતાને માન અને તે પ્રમાણે મનથી પ્રવૃત્તિ કર, બ્યવહારથી સહનિમિત્તોનું ત્હારે આશ્વજન લેવું ધટે છે. પણ નિશ્ચયથી તો પોતેજ પોતાનું આશ્વજન છે, એમ સમ્યગ્ અવબોધીને શુદ્ધ ચેતન્યનો ઉપાસક જન. ધ્યાનવડે આત્મધર્મની શુદ્ધિ કરનાર તું પોતાને આનન્દરસમાં રસીલો જનેલો દેખીશ. હાલ તું જે પોતાના ઉપયોગમાં રહેલા પ્રયત્ન કરે છે તેના કરતાં હવે પછીના જીવનમાં અપ્રમત્તદશાવડે વિશેષ આત્મોપયોગમાં વર્તાય તેમ કર. હે આત્મનું તું પરમાત્મા છે, અને આવો તને વસ્તુતઃ હક નિશ્ચય છે તો હવે ત્હારે શરીરમાં રહેલા આત્મા એજ પરમાત્મા વિના હવે બીજું કયું ઇષ્ટ અને પ્રાપ્ત કરવાનું બાકી છે. અર્થાત્ હવે અન્ય કાંઈ પ્રાપ્ત કરવાનું બાકી નથી. આત્મા એજ પરમાત્મા છે એમ જાણનાર તથા આનન્દ લેનાર પણ આત્મા પોતે છે. પોતાને કથવાનું છે અને પોતાનું ધ્યાન ધરવાનું છે. પોતાના જ્ઞાન પ્રકાશવડે અનન્ત જ્ઞેયનો પ્રતિબાસ થાય છે. જે જે ઉપાયોવડે પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય એજ કર્તવ્ય છે. ત્રણ જીવનના ભાવનો સાક્ષી પોતાનો આત્મા છે. આત્માનો નિયંત્ર કરનાર અને આત્માનું અસ્તિત્વનું પ્રતિપાદન કરનાર પણ આત્મા છે. સર્વ પદાર્થોથી ભિન્ન અને સર્વ પદાર્થોને જાણનાર સ્વયં તું આત્મા છે. હે ચેતન ! પ્રમત્ત વાદળાને દૂર કરીને ત્હારા શુદ્ધરૂપને પ્રકાશ કર. હે ચેતન ! તારા ધર્મને પ્રકટાવવા માટે મથા શક્તિપ્રયત્ન કર. પોતાનો તું અનુભવ કર. મોક્ષ ત્હારામાં છે અને તું પોતે સ્વતંત્રપણે મોક્ષનો કર્તા છે એમ ઉપયોગ રાખ,

વધારો થાય છે. મોઢ પના મનના અશુભ વિચારોથી મને દુઃખ નથી નતા થાય છે; માટે હવે શુભ વિચારોથી મનનો વ્યાપાર સંઘડાવે અલાભા કરવો. ૐ શાન્તિ:

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૨૮ ના અષાઢ વદ ૨ પુષ્યવાર. તા. ૩૧ મી
જુલાઈ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

જેટલું બને તેટલું આચારમાં મૂકવા પ્રયાત કરવો અને જેટલું બને તેટલું આચારમાં મૂકવા ભાવ રાખવો. મનમાં શુભ વિચારો તો જોઈશ અને તેટલા કરવા જોઈએ. આરિત્રાદિયુગો પ્રાપ્ત કરવા માટે જે જે સદ્વિચારો કરવામાં આવે છે તેનું રજી પરમવમાં પશુ ગણી શકે છે. સદ્વિચારો કરેલા કદિ નકામા જવાના નથી. જે જે હેતુઓનું આલંબન લેવાથી સદ્વિચારો પ્રગટે તે તે હેતુઓનું આલંબન સેવા કદિ ચુકવું નહિ. હવે ભાવનાઓના વ્યાપારમાં સદાકાલ મનને યોજવા કરવું. મનમાં ગમે તે તે બાબ વિચાર પ્રગટવા ન દેવો. સદ્વિચારો પ્રમાણે વર્તન કરવું જોઈએ, એમ મનમાં યાદી રાખવી જોઈએ. જગતમાં જે જે મહાત્માઓ થયા છે, અને ધરી તે સદ્વિચારના પ્રતાપેજ, એમ મનમાં ખૂબ નિશ્ચય કરવો. મનમાં સદ્વિચારોનો પ્રવાહ વહેશે એટલે તુર્ત સદાચાર રૂપ અકુર ધટી ન કળવાના. જલની શાંતિ યતજ જેમ વનસ્પતિ ઉગી નીકળે છે તેમ સદાચારોના-વિચારોનો પ્રવાહ જોસખ મનમાં વહેતા અશે અશે પશુ સદાચારો પ્રકટ થા વિના રહેતા નથી. સદાચારો અને સદ્વિચારોની અનુભાવના કરનાર મનુષ્યો મહાત્માઓ બની શકે છે. જે જ મનુષ્યોમાં જે જે અશે સદ્વિચારો અને સદાચાર ટોચ તેઓની તે તે અશે અનુભાવના કરવાથી અંતરમાં તે તે યુક્ત પ્રક્ટી નીકળે એવા અનુભાવના કરનાર મનુષ્યો બીજો વાવે છે.

મને તો આ બાબતનો અનુભવ આજો છે. સદ્વિચારનું એટલું બધું બળ છે કે તે અસદ્વિચારોના સામે ટક્કર ઝીલી શકે છે. કોઈ આત્માને મારો અવિત કર્તા છે એમ ન ધાર. શ્રી વીરમુનના આરિત્રો દ્વિપોય ધારણકર, શ્રી હરિશ્વર અને શ્રી હેમચંદ્રસરિના સદ્વિચારો અને

સાક્ષીઓનું મનન કરે. મદુરિયાગને મદાચારના મુદ્દાને ચાટે આત્મજન ફારિજ આત્માનું જોટું અને તેટલું જગ ફારજ. એવ આત્માઓમાં પાંખાતે સત્તા રહી છે. આત્માજ પરમેષ્ઠીકૃપ છે, અનું મતજીને નેરી આવનામાં મરત રહે કે જેથી તે બ્યક્તિપત્તે તું યહ સકે. મરિદેન તેદિજ આત્મા-ધીર જિનેશ્વર ઉપદિસે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ ના અધ્યાસ વર્ષે ૩ શુક્રવાર તા. ૧ લી
ઓગસ્ટ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

જે વખતે ચારે વર્ષના સોડા જૈનધર્મ પાળતા હતા. ત્યારે કોડ વર્ષના આવડ સોડાના ધેરધી સાધુઓ આદાર લેતા હતા એમ કહેવીકે ચારા પમાતુ કથવું પડે છે. અનિધિમંત્રિભાગ ચારે વર્ષના માગે અંગીકાર કરી સકે. અને ચારે વર્ષના આવડ સાધુઓને વડીગામ તા. ૧ અતિધિ સંવિભાગ મતને આરાધી સકે નદિ, એમ સિદ્ધ થાય છે. કનગા ધ્યવન સુવમાં દરિકેયીનું અધ્યવન મનન કરવા થોઅ છે. મમ ન વર્ષના સોડા આવડના વન લઇ સકે છે અને હાતરામ ધર્મ આરાધી સકે ન તથા ને ઝોને વનો મેના ધર્મ કનગા કોઇ અનરાધ કરે તો અંતરાધકર્મ જ છે. અનુક વર્ષના સોડાજ જૈનધર્મ પાળી સકે અનુ કોઇ વર્ષને રહસ્યર કરી આ-વામા આખું નધો શી મદારીર પ્રજુના લગમમ મમવનાં દાવના જેડમા નાતો-વર્ષોના બેડ નડોતા એમ લાગે છે, અને તેની સાજિતી માટે બધી દલીલો આપી લગાય તેમ છે. સંપ્રતિ સમયમાં જૈનધર્મની દબિએ જોનાં પહેલા કરના દાસ બજો ફરફાર થઇ મપેવો માણુમ પડે છે. શી જોજીક રાજાએ મેતાર્થમુનિ કે જે શુદરથાવાસમાં અંદાધ દતા, તેમને શુદરથ દશમાં પોતાની પુત્રી પરજાવી હતી. આદમુનિ શુદરથાવાસમાં અનાર્ય રેલના ન્લેચ્છ લાગના પુત્ર દતા, તેમને વેરે આવાંવર્તના રોડે પોતાની પુત્રી પર-જાવી હતી. સોમિત આજમે પોતાની પુત્રીનું સગન શી મન્નસુકમાર ફરિવની માથે કર્યું હતુ. પૂર્વના સમયનો દનિદામ અવમોડનાં અને દાકનો બનાનો અવચાકત મનમદા અને આચારજોડો કેડકાક પડવા એમ અવમોધાય છે. પૂર્વના સમયમાં ક્રોડર વિચાર અને આચારોની ઉત્તમતા હતી. કુંતોયો

મનુષ્ય ઉત્તમ હોવાય છે પણ વર્ણધી ઉત્તમ થઈ શકતો નથી. એમ ધર્મ દૃષ્ટિએ પ્રશ્નજ્ઞા થતી હતી. 'પૂર્વે' કાંસમાં વિચારોની મળી સ્વતંત્રતા હતી તિર્થે પણ જે જૈનધર્મની આસપડા કરીને દેવસોકમાં જાય એવા જૈનધર્મ ફિનિશના સર્વ મનુષ્યો પાંચે એને તેમને યેમ જાનંતી 'મ' જાનતાં રાખ તરફથી દરકન થતી ન જોઈએ. આખી ફિનિશના મનુષ્યો માટે જૈનધર્મનાં દાર ખુલ્લાં છે. જૈનધર્મે આત્માને પરમાત્મા છે એવું સમજાવીને સર્વે પરમાત્માઓ સંતોએ છે એવું જ્ઞાન ફેલાવ્યું છે, એવું સ્વતંત્રપદ અર્પનાર જૈનશાસન સંતામત જંપરવું વેતે. પોતાનાં આત્મામાં વાડાનું જાંખન નથી. આચારોની અપેક્ષાએ જૈનધર્મને વોડાં માનવામાં આવે તો ખરેખર જૈનધર્મના આચારરૂપે ધોડામાં રહેલાં છંદો ધર્મચાર કીતી પણ દળા દેવ થઈ જાય છે.

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૧૮ ના અપાઠ વડિ ૪ શુક્રવાર. તા. ૨૯ આગસ્ટ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

સામાન્ય મતભેદોને આંગળી કરીને કોણેથી મનુષ્યો નીતમતમાં-સંધમાં મોટા મોટા વિચરો ઉત્પન્ન કરે છે. કેટલાક મનુષ્યો સ્વપક્ષ સ્થાપવાને માટે સામાન્ય મતભેદોથી યતી કોણેએ એક મહાભારત શુદ્ધિ રૂપ આપીને સમાજની -સંધની ઊત્તમિત્ત જ્વરસ્થા કરી નાંખે છે. કેટલાક મનુષ્યો ભવિષ્યકાલની ઉત્તમિત્તને વર્તમાનમાં અવરોધી શકાય એવા સંકુચિત દૃષ્ટિથી વિચારો ફેલાવે છે, અને પોતાના પગ પર કુદાર મારવા જેવું કરે છે. ઉત્તમ સુદ મનુષ્યો સામાન્ય મતભેદોથી વધુ દેાનિ અને આગ્રહ લાઠ ધામે તેવી તકરારો ઉઠાવતા નથી. સુદ મનુષ્યો વિશાલદૃષ્ટિથી વસ્તુતઃ તત્ત્વેનું અવલોકન કરીને મુસંધ વધે અને ઉન્નતિકર્મના પગથીઓ પર પ્રતિદિન આંગળી ચીંટી શકાય એવા માર્ગનું અવલંબન કરે છે. આત્મીયારાધક સુદ જંધુઓ મેત્રીભાવનાથી પવિત્ર જીવન ગાળવા પ્રયત્ન કરે છે. સુદ મનુષ્યો, ઘેર વિરોધની ઉદીરણને પોતે જાણી જોઈને કરતા નથી. સુદ મનુષ્યો ઘેરનાં સ્થાનકોને પરિહાર કરે છે. આખી ફિનિશના મનુષ્યોના આત્માઓને સ્વાત્મવત્ત્વ દેખનારાઓ ભેદભાવને ધારણ કરી શકતા નથી. ઉત્તમ સદૃશ્યોના

પેતાની આત્મદાએ ભયન થાય છે. કર્મના મદાનગવાનું ઉદ્દેશી સત્ય-
 પોની આત્મદા પૂર્વના જેવી ન રહે તો પણ તેઓના અન્તરૂના પરિણામ તો
 આત્માના મૂળાશી અભિનયને વર્ને છે. યુદ્ધની અને અઠાનીની અન્તરૂ
 દશામાં આઝાદ અને ખાતાન જેટલો તાણ રહે છે. કર્મના મદાનગવાનું
 ઉદ્દેશી મદાત્માએ પણ છૂટના નથી તો જાગજીવોનું મું કહેવું? કર્મના
 મદાનગવાનું ઉદ્દેશને જે ભોગવે છે તે તેનું સ્વરૂપ જાણી શકે છે. રાજાનાથી
 જેમ ચતુર પુરાની કુદિમાં પણ વિચારના આવી જાય છે; તેમ કર્મના
 નગવાનું ઉદ્દેશી ઉત્તમ મદાત્માઓની કુદિમાં પ્રાપ્ત વિચારના આવી જાય
 છે. મદાત્માએ કર્મના નગવાનું ઉદ્દેશ સામું રૂપી રહેવાને આત્મનગ દેશવે
 છે. પેતાનાથી જેટલું બને તેવું કર્મ વિના રહેના નથી. કર્મનો ઉદ્દેશ
 દાવવા માટે મદાત્માએ ઉત્તમધ્યાનનું ચરણ અંગીકાર કરે છે, અને
 શરીર-પ્રાણને પણ વ્યવસ્થા ગણે છે; તેમ છતાં ન ચાલે અન્તરંગ નિર્લેપ
 દશાએ ભોગકર્મને ભોગવે છે. તેના પ્રકારે બન્ધુઓએ આત્મનગ દેશવવા
 પ્રવલ્લ કરવે. આત્માની યજ્ઞિનો અને આત્મકુળનો વિશ્વાસ મારણ કરીને
 પરમાવથી દૂર રહેવા પ્રવલ્લ કરવે. આત્માના પરિણામ શુદ્ધ રાખવા પ્રવલ્લ
 કરવે. પુષ્ટ આસંજનોનો આશ્રય લેવો અને ઉત્તમ પુરોના ચરિત્રોનું
 સ્મરણ કરવું. આત્માની આગળ પુરુષ વસ્તુ વા કર્મ કંઈ દિસાજમાં
 નથી, એવી ભાવના ધારીને આત્મનગવાનવડે આત્માના શુદ્ધ કર્મનું
 અવલંબન કરવું. વિર્લતા ધારીને નિર્લેપદશા પ્રગટાવવી. આત્માના કર્મમાં
 એટલું બધું લીન થઈ જવું કે જેથી જાણ પદાર્થોમાં જપ્ત થવા અનિષ્ટતા
 રહેત નહિ. આવી ઉપધુક્ત દશાવડે ઉદ્દેશને વિશ્વ કરવા પ્રવલ્લ કરવે.
 સમભાવવડે શુદ્ધ ચેતન્ય પ્રમુખા ઉપયોગમાં રિધર રહેવું.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ અષાઢ વદિ ૮ મંગળવાર. તા. ૬ ઓગસ્ટ ૧૯૧૨.

અમદાવાદ.

અચાન મોહથી મેર પર્વતતા કરતાં મોટા દુઃખના પર્વતોને તું ઉભો કરે છે, અને તેમાં દેહાત્મયુક્તિથી બંધાય છે. વાસનાઓના તંત્રોએ વડે સિંહ સમાન એવા હે આત્મનું ! ત્હારે હવે બંધાવું ન જોઈએ, તું સ્વતંત્ર છે. કાષ્ઠ પથ્થુ વસ્તુમાં આત્મા તારો સ્વાર્થ નથી. જાતિથી અનેક કલ્પનાઓ કરીને નિર્જન એવો તું બધા પામે છે. એ ખરેખર તને ધરતું નથી. હે આત્મનું ! ! તું સર્વસમાન વા તેના, કરતાં અનન્ત ગુણો પ્રતાપી છે. ત્હારા શાન પ્રતાપે કર્મના હિમ પર્વતો ઝોંગળી જાય છે. શરીર એ ત્હારે જગતમાં શુભ કાર્ય કરવાનું હથિયાર છે. શરીર એ ત્હારી ગાડી છે, મન રૂપ સારથી છે અને તેમાં બેઠેલો હે આત્મનું ! તું રાજા છે, તું ત્રણ જીવનનો ચહેનશાહ છે. ત્હારું અપરંપાર સામર્થ્ય છે. તું સૂક્ષ્મધર્મી પણ સૂક્ષ્મ છે. હે આત્મનું ! તું દેવ છે. હે આત્મનું તું સત્તાએ પરમાત્માજ છે. પ્રારબ્ધ કર્મ ભોગવવાં પડે, તે તે પ્રારબ્ધ કર્મનો હતો તું છે, અને તેનો ભોક્તા તું છે. તેમજ તેનો હતો પણ તું છે. પિંજરામાં રહેલો સિંહ કંઈ અસિંહ ધમ્મ જતો નથી તેમ કર્મ રૂપ પિંજરમાં રહેલ હે આત્મનું ! તું કંઈ જડ જની શક્તો નથી. તું આનન્દનો સમુદ્ર છે. ત્હારું તેજ અપરંપાર છે. દેહાત્મયુક્તિના સ્વપ્નમાં પણ ખ્યાલ ન આવે એવો તીવ્ર ઉપયોગ ધારણ કર. શુદ્ધ સ્વરૂપમય એવા ત્હારા પદો તું ખ્યાલ કર ! મનોવૃત્તિથી બિન્ત બિન્ત કલ્પનાએ કલ્પાયેલ હે અન્તમનું ! હવે તું ત્હારા શુદ્ધ ધર્મનો ખ્યાલ કર. પુદ્ગલ પદ્ધતિના સંબંધને પોતાના ન માન ! આરોપિત સુખ જામને દૂર કરીને સહજ સુખના સાગરને એક સ્થિરોપયોગથી અવલોક અને તેમાં નિમગ્ન થા. બાહ્યોપ જીવનાત્માવડે ત્હારે જીવવાનું નથી પણ ત્હારા શુદ્ધ ધર્મ રૂપ જીવન વડે જીવવાનું છે, એમ ખરો ખ્યાલ હૃદયમાં ધારણ કર. સાધુ દીક્ષાએ ત્હારો આન્તરિક પુનરુ જન્મ છે. દરેક આત્માએને આન્તરિક પુનરુ જન્મે જીવવાનું છે અને તે માટે બાહ્ય વેષ એ નિરાની રૂપે અવબોધવાનો છે. મરજીવો ધમ્મને મુક્ત થવાનું છે એનો અર્થ ઉપર્યુક્ત બાવમાંજ સમાય છે એમ અન્તરમાં પુનઃ ! પુનઃ ! વિચાર.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અષાઢ વદ ૧૦ શુક્રવાર. તા. ૮ મી

ઓગસ્ટ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

આપણે અન્ય મનુષ્યોને જેમ જેમ ક્ષમા આપીએ છીએ, તેમ તેમ મોક્ષમાર્ગમાં આપણે આગળ વધીએ છીએ. ઉપકારી અને નિરપરાધિ મનુષ્યોના ઉપર તો ક્ષમા સખી સકાય. પણ પ્રતિકુલ દુર્જન મનુષ્યોના ઉપર ક્ષમા ધારણ કરવી એ કંઈ સામાન્ય કાર્ય ગણાય નહિ. અન્યાયાત્માઓના દોષો ટાળવા માટે જેમ પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે, તેમ યોગાના આત્માના દોષો ટાળવાને માટે પણ પ્રયત્ન સેવવાની જરૂર છે. જૂનકાળના કાળાં ચિત્રોનું વર્તમાનકાળમાં સ્મરણ કરીને વર્તમાન કાળમાં ધોળાં ચિત્રોને હૃદયમાં ન પ્રકટાવવાં એ અરખર બલિષ્ઠની ઉત્તતિમાં એક મોટું વિષ્ણુ છે. જૂનકાલના પાપોનું સ્મરણ કરીને વર્તમાનકાળમાં દુઃખી થવાના બદલે વર્તમાન કાળમાં ઉત્તમ વિચારોએ હૃદયને ભરી દેવું એ અનન્ત ગણ્ય કાર્ય છે. આપણે અન્યોને જેમ માફી આપીએ છીએ તેમ પોતાને પણ માફી આપવી જોઈએ. અન્યોના ઉપર નેટલી પૂજ્ય શુદ્ધિ સખીએ. છીએ તેટલી આપણા પોતાના આત્મા ઉપર પણ સખી જોઈએ. અન્યોના આત્માઓને મુખી કરવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ. તેવી રીતે શુદ્ધ શુભોની પ્રાપ્તિ વડે પોતાના આત્માને મુખી કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. પોતાના આત્માને 'વસ્તુ' ગરીબ નાનીને કોઈ મુખી થઈ શકતો નથી. પોતાની આરે તરફ દુઃખનાં વાદળ કદીપીને આપણે પોતાના આત્માને નાહક આત્મધ્યાનમાં ઉતારીએ છીએ. પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપની ભાવનાથી નેટલું દૂર રહેવામાં આવે છે, તેટલુંજ દુઃખ જણાયું. પોતાને પોતે જાગૃત્ત કરી શકાયું. જાગૃત્ત કરવાને માટે શુદ્ધિ, જ્ઞાન સખીની લાકડીઓ કપડાં છે તો પણ જાગૃત્ત થવાનું નથી તેમાં પોતાનો દોષ છે. અજ્ઞાનથી સદજ્ઞાન પોતાની પાસે હતા તેનો ભોગ કરવાને ઉપાયો લઈ શકાતા નથી. આજો મોઝીને જોડી રહેલું છે અને પથાળ કહેવું છે કે હું કંઈ દેખી શકતો નથી. આખી દુનિયા જડપદાર્થો કરતા પોતાનું ધર્મ અનન્ત ગણ્ય વિશેષ છે, તેને પ્રગટાવવાની લાખી લાખી વાતો કરવાની છે; પણ તે પ્રમાણે પ્રવર્તવાનું નથી. લોકોમાં આત્માનો મદિમા પ્રકટાવવાનો છે, અને લોકોથી બહીને આત્મપણું તજી દેવું છે. તેથી બસવું અને આરો શકવો એવું જનવાધી કાર્યસિદ્ધિ કેમ થઈ શકે ? આત્મા પોતાના સ્વરૂપે રહીને અન્યોને જાગૃત્ત કરી શકે છે, અને તેમજ બને છે મોદમાવધી આત્મ.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના અષાઢ વદિ ૧૨ શનિવાર. તા. ૧૦

ઓગસ્ટ ૧૯૧૨, અમદાવાદ.

પોતાનાથી ભિન્ન આચાર ધરનાર ઉપર અરધિ ધારણ ન કર. કોઇ પણ મનુષ્યોના આચારો અને વિચારોની નિંદા ન કરતાં તેઓના આચારો અને વિચારોમાં યોગ્ય સુધારણા કરવા પ્રયત્ન કર. દુનિયાના ધણા મનુષ્યોના આચારો પોતાનાથી ભિન્ન હોય તેથી તે ધણા લોકોની સાથે મુઠ્ઠા કરવાની જરૂર નથી, પણ તેઓ સારા આચારો પાળી શકે એવા ઉપાયો શોધ અને તેનો ફેલાવો કર. આખી દુનિયાના ધર્મોના આચારોનું મનન કર અને તે કેવા ધારણ ઉપર રચાયેલા છે તેનો ખ્યાલ કર, પશ્ચાત્ પોતાના ધર્મના આચારોની સાથે અન્યધર્મોના આચારોનો મુખામુખી કર. પશ્ચાત્ પોતાના ધર્મના આચારો કંઈ કંઈ અપેક્ષાએ હિતમ છે અને અન્ય ધર્મના આચારોમાં કંઈ કંઈ અપેક્ષાએ ન્યૂનતા છે તે અન્યોને જણાવવા પ્રયત્ન કર. દરેક ધર્મના ભિન્ન ભિન્ન આચારો યવાનું શું ? ધારણ છે અને મિન્ન મિન્ન આચારોમાં કંઈ કંઈ અપેક્ષાએ સત્યત્વ છે તે પણ શોધી કઢાડ અને કંઈ કંઈ અપેક્ષાએ અસત્યત્વ છે તે પણ શોધી કઢાડ. કયા ધર્મના આચારો આ દુનિયામાં સર્વ લોકોને અનુકૂળ થઈ શકે તેમજ કયા ધર્મના આચારો ઉપર લોકોનું વિશેષ ચિત્ત આકર્ષાય છે, તેનો વિશેષ વિશેષ ઉપયોગ ધારણ કરીને નિશ્ચય કર કે જેથી તારા બેંગ્લોની વિશેષ કિંમત થઈ શકે. જાનાના અનુસરી જૈનધર્મના આચારો દુનિયાને કેટલી અસર કરી શકે અને દુનિયાના મનુષ્યોનું તે તરફ કેવી રીતે આકર્ષણ કરી શકે તેનો ખ્યાલ કર. જૈનધર્મના આચારો તરફ લોકોની રુચિ વધે એવા કયા કયા ઉપાયો લેવા જોઈએ, તેનો ખ્યાલ કર. જૈનધર્મના આચારોવડે જૈનોની અભિરુદ્ધિ કરી શકાય કે જૈનધર્મના વિચારોવડે જૈનોની અભિરુદ્ધિ કરી શકાય તેનો ખ્યાલ કર. આધુનિક જૈનો, જૈનધર્મના આચારો તરફ કેટલી રુચિ ધારણ કરે છે તેનો અનુભવ કર. ભવિષ્યમાં જૈનધર્મના કયા કયા આચારો તરફ લોકોનું મન દોરારો તેનો વિચાર કર. સાયન્સ વિધાના વિચારોની અપેક્ષાએ જૈનધર્મના કયા કયા આચારોમાં વિશેષ મદદ અવગોઠાય છે તેનો ખ્યાલ કર. યોગ વિધાની અપેક્ષાએ જૈનધર્મના કયા કયા આચારોની મદદ છે તેનો અનુભવ કર, અને ધર્મચારોની સિદ્ધિ માટે વિશેષ અનુભવ કર.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આવજી સુદિ ૨ છુધવાર. તા. ૧૪ મી
ઓગસ્ટ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

દેશકાલના સંયોગોના આધારે દરેક દેશના લોકોમાં અને દરેક ધર્મના આચારોમાં ફેરફાર થતા કરે છે. દેશકાલના સંયોગોમાં જે જે આચારોનો ફેરફાર કરવો પડે તે ક્યાં વિના છૂટકો થતો નથી. દેશકાલને અનુસરી હાલ તપાસ કરતાં ધણી બાબતોના આચારોમાં ફેરફાર થયો છે અને ભવિષ્યમાં થશે. ધર્મના આચારો દેશકાલને અનુસરી પ્રગતિ કરે છે તે દેશકાલાનુસારે મનુષ્યોને ધર્મમાર્ગમાં લાવી શકે છે. પૂર્વની બીનઉપયોગી કેટલીક બાબતો આગળ ધરીને વર્તમાન જમાનામાં વહેંચાના નાકાની પેઠે પકડાયું તે પકડાયું કરીને જે લોકો પ્રગતિ માર્ગમાં આગળ વધ્યા તેવા સાનુકુલ સંયોગોમાં-આચારોમાં ફેરફાર કરીને જમાનાના સામા રૂઢી શકતા નથી, તેઓ જમાનાની પાછળ રહી જાય છે અને તેઓના હાથે ધર્મની હાનિ થાય છે. પૂર્વકાલમાં આર્માવર્તના લોકોની આજીવિકા અત્યારબધી થતી હતી. હાલમાં તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા નથી. વસ્ત્ર વેપ વગેરેમાં પૂર્વના કરતાં વર્તમાન કાલમાં ઘણો ફેરફાર થઈ ગયો છે. પોતાની સંકલિત પ્રમાણે ધર્મના આચારોને આચરવા જોઈએ. પૂર્વે નાતખતના ધણી બેદો ન હતા. ઓશવાલ, પોરવાડ, શ્રીમાલી લોકો પૂર્વે કષ્ટિયો હતા. કેટલાક સૈકાં પૂર્વે તેઓને જૈન કુલ તરીકે સ્થાપવામાં આવ્યા તેથી તે લોકો વાણીયા તરીકે પોતાને ઓળખે છે, અને અમારા વિના અન્ય વર્ણથી જૈનધર્મ પાળી શકાય નહિ, એમ કેટલાકો સંકુચિત દષ્ટિથી માની લે છે, પણ હવે એ સંકુચિત દષ્ટિ ચાલવાની નથી. શ્રી વીરપ્રભુના સમયની પેઠે હવે જૈનધર્મમાં વર્ણવિર્ણનો ભેદ માનીને લડી મરવાનું રહ્યું નથી. ૧૬૬૭માં વર્ણભેદ ખરેખર જૈનોને ધણી અસર કરી છે અને તેમની પ્રજાતાથી જૈનો પણ નાતખતના ભેદો માની સંકુચિત દષ્ટિ ધારણ લાગ્યા છે. હવે કેળવણીના જમાનામાં કેળવણીથી વર્ગ એ બંધું માની શકે તેમ નથી, અને નાતખતના ભેદોથી જૈનધર્મને સંકુચિત કરવો એ કોઈ રીતે યોગ્ય નથી.

પ્રનાદ, જયે થતો જય છે. જેવા આપણા વિચારો તેવોજ આપણો આત્મા માનીને સદ્વિચારોથી ઉગમ આત્મા કરવા સતત પ્રયત્ન કરે !!!

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૬૮ આપણુ મુદિ ૪ શુક્રવાર તા. ૧૬ મી

ઓગસ્ટ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

મગીના ચરમ પ્રદરમાં દેવ, દેવ, ઉપદેશનો મનન વિચાર કરવો. દ્વિદશાવીત આત્માનું સ્વરૂપ વિચારવું. જાત પદાર્થોમાં પ્રિયતા પ્રગટે છે તેનાં કારણો વિચારવાં પ્રિયતા યે આત્મામાંથી ઉદ્ભવે છે કે જડમાંથી ઉદ્ભવે છે તેનો વિચાર કરવો. જાડવાવરણથી પ્રારંભાને જેટલી ઉગ્ગર ધષ્ટ દોષ ત્યાં મુખી પ્રિયતામાં ઘણેક નિન્ન નિન્ન પરિભ્રમન સંજ્ઞાથી વિચાર કરી જવો. પ્રેમ અને આત્માને શો મંજા છે તેનો વિચાર કરી જવો. આત્મા સંજ્ઞા પૂર્વે કરતાં વર્તમાનમાં વિશેષ શું વિચાર્યું-મનન કર્યું તેનો વિચાર કરી જવો. આત્માનું સ્વરૂપ વિચારતાં મોહનીય કર્મની કષ્ટ પ્રકૃતિ મુખ્યનાએ વિશેષ કરે છે તેનો વિચાર કરી જવો. આત્માનું ધ્યાન ધરતાં ક્યાં ક્યાં આલબનો લેવાની જરૂર છે તેનો વિચાર કરી જવો. આત્માનું સ્વરૂપ વિચારતાં મોહનીય કર્મની કષ્ટ પ્રકૃતિ મુખ્યનાએ વિશેષ કરે છે તેનો વિચાર કરી જવો. આપિ અને ઉપ.પ્રિયી સદિન કાલમાં આત્માની કેવી પરિજ્ઞિત વર્તે છે તેનો તેવી દયામાં રહીને અનુભવ કરવો. દૃઢ સંકલ્પ કરીને ને પ્રમાણે વર્તવાનાં સાધનો સંજ્ઞાથી વિચાર કરી જવો. કદક આત્માનું સ્વરૂપ અવળોધનાં છતાં અને મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ તરફ અચ્ચિ છતાં મોહનીયકર્મ પ્રકૃતિયો કેવા સંયોગોમાં કેવી રીતે પ્રગટે છે અને તેનું વાસ્તવિક કારણ અને નિમિત્ત કારણ શોધવા વિચારો કરવા. આત્માની શુદ્ધ પરિશ્વિત વહે તેવા ઉપાયો કયા કયા આદરવા યોગ્ય છે તેનું વિચારો કરી જવા. પશ્ચાન્ આત્માના શુભ પર્વામના ચિંત. વનમા સતત ઉપયોગની ધારાએ પ્રવૃત્તિ કરવી. પશ્ચાન્ આત્મસ્વરૂપમાં ચિતવન કરતાં મન યાકે ત્યારે વખત યતાં પ્રતિકમણ ક્રિયા આરંભવી. પગવસ્થકતા સૂચો સંજ્ઞાથી ઉપાદેયપણે અર્થ વિચારના વિચારતાં ક્રિયાઓ

સંવત્ ૧૯૧૮ ના શ્રાવણ સુદિ ૭ સોમવાર. તા. ૧૯ મી
ઓગસ્ટ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

ચેતના એ આત્માની સત્ત્વ સ્ત્રી છે. આત્મારૂપ યોગી છે અને શુદ્ધ ચેતના યોગિની છે. શુદ્ધ ચેતના પોતાના આત્મ સ્વામિનું દર્શન કરી શકે છે. આત્માના અસંખ્યાત પ્રદેશોમાં શુદ્ધ ચેતના વ્યાપી રહી છે. આત્માના અસંખ્યાત પ્રદેશ રૂપ સર્વાંગે શુદ્ધ ચેતના વ્યાપી રહી છે. આત્મ પ્રભુને ત્રયોદશમા ગુણસ્થાનકમાં શુદ્ધ ચેતના રૂપ સ્ત્રી મળે છે. શુદ્ધ ચેતનાનો વિરદ તેરમા ગુણ સ્થાનકમાં જાય છે. આત્મપતિનું સાક્ષાત્ દર્શન કરીને શુદ્ધ ચેતના સદગતનન્દ ગુણ પ્રકટ કરે છે. ક્ષાયિક બાવે શુદ્ધ ચેતના વસ્તુતઃ મજ્જાય છે. ક્ષયોપશયભાવની ચેતનાજ ક્ષાયિક ભાવની ચેતના તરીકે પરિણામ પામે છે. ક્ષયોપશય ભાવની ચેતના. પોતાના ચેતન પતિની પ્રાપ્તિ માટે તેની શોધ કરે છે, અને સમ્યગ્ ચારિત્ર વડે આત્મ-પતિનું ધ્યાન ધરતી ધરતી તેરમા ગુણસ્થાનકમાં આત્મપતિનું સાક્ષાત્ દર્શન કરે છે. પશ્ચાત્ તે ક્ષાયિક ભાવની શુદ્ધ ચેતના તરીકે પરિણમે છે. શુદ્ધ ચેતના કદી પોતાનું રૂપ બદલતી નથી. કારણ કે ધાતી કમોનો ક્ષય થવાથી પોતાના પ્રગટેલા રૂપમાં કોઈ દાનિ કરવા સમર્થ થતું નથી. હિન્દિયામાં જેમ પતિના સ્ત્રી પોતાના પતિ ઉપર અત્યંત પ્રેમ ધારણ કરે છે અને તેની નવધા પ્રકારે બંધિત કરે છે; તેમ ચેતના પણ ચેતન પતિ પર અત્યંત પ્રેમ ધારણ કરે છે અને તેની નવધા બંધિતથી ઉપામના કરે છે. પતિના વિરહે પતિવ્રતા સ્ત્રીની જેવી દશા થાય છે તેવી આત્મપતિના વિરહે ચેતનાની પણ દશા થાય છે. પોતાના પતિ પર પ્રેમ ધારણ કરતી સ્ત્રી પતિવ્રતા સ્ત્રી પોતાના સ્વામિનું ધ્યાન ધરતી હતી જ્યાં ત્યાં પોતાના સ્વામીની અંગે આકૃતિયો દેખી શકે છે. ચેતના રૂપ સ્ત્રી પોતાના સ્વામી પર અત્યંત પ્રેમ ધારણ કરતી હતી પતિની ધારણાથી મનના અણુ અણુમાં અર્થાત્ - ના - ર્થ ભાગમાં આત્મારૂપ ધ્યેયની જાનાદિ પર્વાયો રૂપ અનેક આકૃતિયોને ॥ શકે છે એમ અવગે.પતું. મનના અણુ અણુમાં આત્મ-પતિની અનેક આકૃતિયોને ચેતના દેખી શકે છે, તેનો અર્થ પ્રેમના અનિશ્ચયથી આત્માની ધારણામાં આત્માના અનેક પર્વાયો દેખાય છે, એમ અવગે.પતું.

ધ્યાતા, ધ્યેય અને ધ્યાનના એકતાનમાં આત્માનુભવરૂપ અમૃતરસનો પ્રાદુર્ભાવ અનુભવાય છે. આવી રિયલિટીમાં મળેા કાલ રહી ચકાતું નથી. એકતાનતા યતાં સદાનનંદરસ એટલો ખપી પ્રગટે છે કે જાણે વજુ જીવનમાં પણ માઈ રાકે નહિ. ધ્યાતા, ધ્યેય અને ધ્યાનની એકતારૂપ એકતાનતા છૂટ્યા બાદ પણ આનન્દનું પેન રહે છે. આવો આનન્દ કોઈપણ દુનિયાના જડ પદાર્થોના ભોગ વા ઉપભોગથી પ્રાપ્ત થતો નથી; તે માટે આત્માનું એકતાન કરવા વારંવાર અન્તરૂચિ ઉપલ્ભ થાય છે. અનુભવરૂપ અમૃત રસનું ભોજન સદાકાળ મળતું મુશ્કેલ છે; કારણ કે કર્મની પ્રકૃતિયોના વિપાકો-વિષ્નો નાખ્યા કરે છે તેથી આત્મધ્યાનનો સદાકાળ ઉપયોગ રહી ચકતો નથી; પણ સમ્બિધપણે તો ઉપયોગ રહે છે તેથી પાછી ધ્યાનની સામગ્રી પ્રાપ્ત યતાં પુનઃ અધ્યકાગવર્ષત ધ્યાતા, ધ્યેય અને ધ્યાનની એકતારૂપ અનુભવભાવ જામત્ થાય છે અને તેથી આનન્દની જાંખી પ્રકટે છે. અઘ્રૂ પીયો અનુભવ રસ વ્યાલા કહત પ્રેમ મલિવાલા એ પદનો સાર અમુક અંશે આત્મામાં અનુભવાય છે. ધ્યાનાદિ વડે આત્માની સાધના કરવી. આત્મધ્યાનનો વારંવાર અભ્યાસ કરવાથી આત્માનું સામર્થ્ય ખીરે છે. સરાગ સંવત્માં પણ આનન્દ અનુભવાય છે. આગળ વધવા પ્રયત્ન કર. ચારિત્ર્યની આરાધના કરવા પ્રયત્ન કર !

x

x

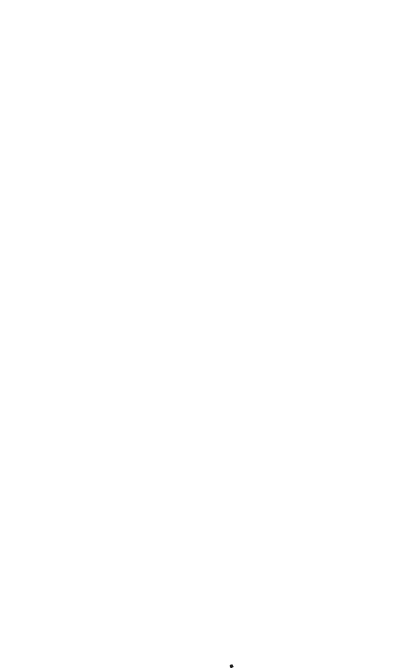
x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ આવજુ સુદિ ૧૧ શુક્રવાર. તા. ૨૩ મી

આગસ્ટ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

હે આત્મન ! દુઃખોને સદન કરવાનું ધૈર્ય ધારણ કર. મમે તેવી વિપત્તિઓ પડે તોપણ જાણે કંઈ યત્ન નથી, એવી અન્તરૂ દયા પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કર. જે જે કર્મવિપાકો ઉદયમાં આવે તે તે વિપાકોને અદીન મનથી ભોગવ. વિપાકોને ભોગવતાં હું દુઃખી છું, ગરીબ છું, સંકટમાં આવી પડ્યો છું એવી ઉપાધિ કલ્પનાનો ત્યાગ કરીને આત્માને આત્મરૂપભાવ ! ભાવોન્નતિનો મુસાફર બનીને સદાકાલ આગળ ચાલ્યા કર. પોતાના શુદ્ધકર્મને તું ભોક્તા છે એવો ઉપયોગ રાખ. સ્વપ્નમાં પણ અતન્મમાં પ્રગટતી સદ્મવાસનાઓનો નાશ કરવા પ્રયત્ન કર. જે જે ધ્યજાઓને તીવ્ર

આપતાં ગુણોના ઉપર અત્યંત પ્રીતિ ધારણ કરવાથી અન્તરમાં રહેલા દોષરૂપ દષ્ટિકાંક ખરેખર દૂર જાય છે. અન્યોના ગુણોની સાથે સંબંધ રાખવો જોઈએ. ગુણદષ્ટિને ખીલવતાં ખીલવતાં એટલી બધી ખીલવવી કે જેથી પોતાના આત્મામાંજ રહેલા ગુણોની ધારણા ધારી શકાય. અને અન્તરમાં રહેલા ગુણોનુંજ ધ્યાન મરી શકાય. પોતાના ધરનો કાળે કાઢવાની શક્તિ ન હોય અને અન્યોના ધરનો કાળે કાઢવા જવું અને તે પણ અન્યોની આગા લીધા વિના જવું એ કેટલું બધું અયોગ્ય ગણાય. અન્યોના ધરમાં અમુક જાતનો દુર્ગંધી પદાર્થ છે, એમ ખોલવાના કરતાં અન્યોના ધરમાં રહેલો દુર્ગંધી પદાર્થ દૂર કરવો એ લાખગણું ઉત્તમકાર્ય છે. અન્યોના દુર્ગુણો દેખીને નિંદા કરવામાં પોતાનો આત્મા શોભી શકતો નથી. પોતાના આત્માને શોભાવવો હોય તો અન્યો તરફ લક્ષ ન દેતાં પોતાના ધરની સ્વચ્છતા કરવી. પોતાના ધરની સ્વચ્છતા કરવાથીજ પોતાની મહત્તા વધે છે. કર્મરૂપ કચરો કાઢીને પોતાના અસંખ્યાત પ્રદેસરૂપ ધરને નિર્મલ કરવું એજ ખરું કર્તવ્ય છે. દરોજ જે વખત દ્રવ્યભાવપ્રતિક્રમણ રૂપ આવસ્થાકની પુંજણી વડે આત્મધરનો કચરો કાઢી નાંખવો. પોતાના ગુણો પ્રતિ અવલોકતાંજ ગુણોને આચ્છાદન કરનાર કચરો કાઢી નાંખવાની વૃત્તિ હજીએ છે. સેવક બનીને અન્યોના ધરના કચરા કાઢવામાં સેવા ધર્મ જાળવ્યો એમ કહી શકાય છે. ગુણદષ્ટિ ખીલવાથી પોતાના આત્માના ગુણો ઉપર પ્રેમ જામત્ પાાય છે, અને તેથી આત્માના ગુણો વિના સુહાર્દ નથી. આત્માના ગુણો પ્રાપ્ત કરવા માટે સત્પુરુષોના ઉપદેશની જરૂર છે. સાધુઓની સંગતિ કરતાં મન વાણી અને કાવાને શુભ માર્ગમાં વાપરી શકાય છે. ગુણદષ્ટિ મઢણ કરે ! ગુણ દષ્ટિથી દેખતાં અરુદ્ધ પરિણતિ મંદ પડશે. ખરેખર હે એતન ! વારંવાર આવા વિચારો કરીને; તેને આચારમાં મૂકીને ગુણદષ્ટિની મૂર્તિ બન !

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આવજી મુદિ ૧૩ રવિવાર. તા. ૨૫ મી
ઓગસ્ટ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

સાક્ષાત્ક વાગે આંતરીયોગના ઉપાગ્રહે નગરથી મનનભાષા સાથે
આપના આત્માના મહુચ્છો વિવેચનાર્થે એક સમા શ્રાવકો તરફથી
ઓલાવવામાં આવી હતી, તેમાં પ્રમુખ તરીકે મનનભાષામાં રહેલા કેટલાક
મહુચ્છોનું વિવેચન કર્યું અને નગરથી મનનભાષાના આત્માને યાત્રિ
હતી.

જેનોમા જેનકોમની સેવા જાળવનારાઓની ઓછી કદર થાય છે,
એમ પણ જેનો તરફથી શરીઆતોએ આવે છે. જેનો જેમ જેમ ઉપકાર
કરવામાં તાવર થશે ત્યારે ઉપકાર કરનારાઓની કદર કરવાને પણ સમર્થ
થશે. વિષય, મર્મિધીની વેદના ન જાણી શકે તેમ જેઓ અન્યોપર
ઉપકાર કરીને પોતાના સમયનો મહુપયોગ કરી શકે છે, તેઓજ જાનોના
ઉપકારની કિમ્મત આંકી રાખવાને રાખવાને સમર્થ બને છે. જેનો એક
શિષ્ય પણ મુજબતા મનુષ્યને પણ પિત્તારે છે. અને તેને પશુના આત્મા
કરતાં દલકો મળે છે. જે જેનો પાત્રપોગના અવિવેચી પશુઓ અને
પક્ષીઓ ઉપર પણ રાગ મારજી કરે છે, તે જેનો કોઇ મનુષ્યના એક
શિષ્ય વા તેની એક જૂથથી પશુપ ખીના આત્મા કરતાં પણ તેને દલકો
મળે છે તેથી જેનોની દલકાઇ દેખાય છે, એમ પણજે તરફથી અમને
કહેવામાં આવે છે, પણ આ જાનતમાં એટલોજ વિચાર થાય છે કે
જેનોમાં જે મુજબનુરામદષ્ટિના ફેલાયે થશે તો પણ અરી શરીવાદી
કરવાનો સમય રહેશે નહિ. ધર્મના આચારો, ક્રાધાઓ, સાધુઓમાં જે
આ મુજબ વિશેષ પ્રમાણમાં ખીલશે તો આવકો ઉપર પણ તેની અમર થવા
વિના રહેશે નહિ. કૃષામાં દશે તો દવાડામાં આવશે. સાધુઓમાં આચાર
ની પેઠે મહુચ્છો પણ જેમ જેમ શદિ પામે છે, તેમ તેમ સાધુઓમાં
પરસ્પર ઐક્ય વધે છે. મનુષ્યના આત્માને પશુપ ખીના કરતા દલકો
મુજબનું કોઇ કોઇ જેનચાલના રચીજી દોષ એવું પાંચવામાં વા સંભ-
ળવામાં પણ આવ્યું ત્યાં આવકોએ આવક થવાને માટે એકવીસ યુગો
મારજી કરવા જોઇએ. જે જેના પોતાના આત્માની કિમ્મત અવગોષી
રાખતા ત્યાં, તેઓ અન્યના આત્માની નદગા સમજીને તેનો મતાર
કરવાને કયાથી લાયક બની શકે ? પોતાના આત્મામાં યુના પ્રકાશવા

પ્રયત્ન કર્યા છતાં જેમ એકદમ સર્વ ગુણો કર્મના યોગે પ્રકટતા નથી તેમ સર્વત્ર એવું જોતો સમજશે ત્યારે જોતોતો ઉદય પાસે છે એમ જાણવું.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આવજી સુદિ ૧૫ મંગળવાર. તા. ૨૭
મી ઑગસ્ટ ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

પર્વના દિવસોમાં ગૃહસ્થોએ વિશેષતઃ ધર્માનુષ્ઠાનો સેવવાં જોઈએ. ધર્માનુષ્ઠાનો સેવતાં અવિધિ આદિ દોષ લાગે તેના બદલે ધર્માનુષ્ઠાનની સેવા કરવાનો ત્યાગ ન કરવો. ધર્માનુષ્ઠાનોમાં જે જે દોષ લાગે તે તે દોષોનો ત્યાગ કરવાની શુદ્ધિ રાખવી, પરંતુ ધર્મક્રિયાઓ-ધર્માનુષ્ઠાનો નિષ્ક્રમસર સેવ્યા કરવાં. ધર્માનુષ્ઠાનોમાં ધણું શુભ રહસ્ય સમાયું છે, અને તેનો આદર કરવાથી ચિત્તની શુદ્ધિ થાય છે. માફરીયા પ્રવાહ આદિ દોષો ટાળવાનો પ્રતિદિન ખપ કરવો. ઉપાધિનો લાગ થાય તેમ પ્રવૃત્તિ કરવી. તિથિના દિવસે પૌષધ કરનારા આવકોના બાવ ધણા ઉત્તમ રહે છે. ધર્માનુષ્ઠાનોપર રૂચિ પ્રકટે એવા ઉપાયો યોજવા. આવકો એક દિવસનો પૌષધ ગ્રહણ કરીને નિરૂપાધિદયાનો અનુભવ કરી શકે છે. સાધુઓ, સાધુધર્મના અનુષ્ઠાનમાં પ્રવૃત્તિ કરીને પૂર્વના સુનિવરોની આત્મદશાસુખની વાનગીનો લાભ મેળવી શકે છે. સાધુપણું લેવાનો બાવ રાખવો પણ સાધુપણામાં કોઈ દોષ લાગી જાય એવો વિચાર કરીને સાધુ ન થવું એવો નિશ્ચય કદિ કરવો નહિ, જે કરે છે તેને દોષ લાગે છે અને પશ્ચાત્તાપ પણ તેના હૃદયમાં પ્રકટે છે પણ જે નથી કરતા તેને તો પશ્ચાત્તાપનો વખત પણ આવતો નથી, અને તેનાથી આરાધકપણું પ્રાપ્ત કરી શકાતું નથી. સાધુપણું વા આવકપણું ગ્રહણ કરવું અને વિધિનો ખપ કરવો, ઉત્સાહ પરિણામ વધે અને ધર્મની ધણી રૂચિ વધે એવી રીતે અન્તરૂમાં બાવ રાખવો. જે લોકો સાધુપણું લેતાં જીવે છે, અને દોષ લાગે માટે ન લેવું એમ ઠીકીને બેસી રહે છે અને અન્ય સાધુઓની ટીકા-નિંદા કરે છે તેના કરતાં જે સાધુઓ થાય છે, અને દોષ લાગે છે તે ટાળવાની શુદ્ધિ રાખે છે તથા આગળ વધવા પ્રયત્ન કરે છે તેવા સાધુઓ અનન્તશુભા ઉત્તમ અવબોધવા. અન્તરૂના પરિણામની શુદ્ધિ એવી રીતે ખાલ ધર્માનુષ્ઠાનોવડે પ્રયત્ન

અદેશા મનુષ્યો મનમાં એમ જાગે છે કે હિત્સર્ગ આચારનો પ્રશ્નનારાં આચારોંગ અદિ સૂત્રોવડે લોકોની સાધુ વર્ગ તરફથી શ્વિ ધરે એવી ઉપદેશ શેલી અંગીકાર કરતા જોઈએ. આવો વિચાર કરીને તેઓ સાધુવર્ગ તરફ અશ્વિ ધાવ એવા કિસર્ગ આચારોની વાતો કરીને પશ્ચાત્ પોતાની જે તરફ માન્યતા રોપ ને તરફ લોકોને ધસડી જાય છે. આવા છવો કિસર્ગ અને અપવાદ સૂત્રોનો મધ્યવર્તી વિચાર કર્યા વિના કોઈ જાનના અભિ-નિવેશથી સાધુવર્ગનો નાશ ધાવ એવી પ્રશ્નજ્ઞા કરીને જોનદાસનનો ધાત કરવા અચાનકાનું ધરણ લે છે.

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આવજી વર્ષ ૨ ગુરુવાર તા. ૨૬ મી
ઓગસ્ટ ૧૯૧૨ અમદાવાદ.

આત્માના પરિણામની જુદા જુદા પદો એવી પ્રકાશિત આદ્ય '!!' આ-ત્માના અધ્યવસાયો શુદ્ધ કરવામાં હિત્સર્ગ ધારણ કર. હે એન ! તારા શુદ્ધ ધર્મનું '!!' અંગીકાર કર '!!' અધ્યવસાયની મહીનતા ન ધાવ તેનો ઉપ-યોગ ધારણ કર. તારા અત્યંત મનની મહીનતાનું દષ્ટાંત વિચારીને ઉત્તમ સેવકાના ના કાળ '!!' પ્રમખરદ રાજપિંતું દષ્ટાંત સ્મરણ કરીને આત્મધ્યાન અને રાદધ્યાનથી વિરોધના મુખ ધા. હે એન ! દાલ તારી જે દાલ વર્તે છે તેના કરતાં આમગ વધવા અપ્રમત જાનીને વિરોધ પ્રકારે પ્રવલ કર '!!' આત્મા અમતા એવા મનને આકાષાને આત્મામાં સ્થિર કર '!!' દાલ તું જે ધ્યાનનો અજ્ઞામ સેવે છે, તેને આમગ વધારવા પ્રવલ કર '!!' કોપાદિનો પુનઃ ઉદય ન ધાવ એવી રીતે પ્રવર્ત '!!' વેદાદિનો અંક માત્ર જન્મ રૂપ ન પ્રમરે એવું આત્મજગ પ્રકાશવા ઉપયોગી ધા. ઉપાધિ રહિત દાલ. તમેજ પ્રવલ. એવું નિરસમ છવન મગવાનો તીવ્રેશ્વરથી આવ રાજ માત્રા પ્રતિજ્ઞા આપવાનું ન ધાવ એવો ઉપયોગ ધારણ કર '!!' અત્યંત અને તારા એવું '!!' એવું મહિમજ્ઞન મગવા પ્રવલ કર '!!' નિષામજ્ઞાવર્તો અપ્રમરજો. ધા. અમદાવાદ કર '!!' દેવતાં મુજ પોતા પોતાને તેનો ઉત્તર કરવા પ્રવલ કર '!!' જે રોડો ધા જન્મ તે જાનનો પશ્ચાત્ત્ય કરીને પુનઃ રોડે ન સંચાવ એવી દાલવા વિરોધ પ્રકારે

શબ શબ!!! તારા મહાગમનમાં આવનારા હોયને ધર્મજામની યાત્રિ થાત
એવો કવચોત્તર મારજી ૩૨ ' મળ્યો ઉપરેલા દેશમાં વિચેલ: આત્મલિપિ
ફોલ મલેપરેલ દેશ ૪૨. માત્ર ૩૨ નહિ. સત્ય એ ૧૬૩૨ ખરું
છાત્ર છે. એમ અવગોળીને નવોની સાપેક્ષતાએ ત્રોષ આપ!
સત્યને ઉપરેલા આપના અનેક પાત્રની કૃપાપિત્ર આત્રી પડે તેથી અવાજ-
ખાત્ર થા નહિ. તાત્કાલિકમારિય પીપાલે મુનોમાં માત્રાત્ર રમજુતા ૩૨!

૪

૫

૬

૭

સપ્ત ૧૮૬૮ ના આરજી વરિ ૪ શનિવાર. તા. ૩૨ મી
આગસ્ટ ૧૮૬૨. અમદાવાદ.

આત્માનો સત્તાકાચ એકમરખો પરિજામ રહેતો નથી. નિમિત્તના
અનુમારે પરિજામની તીવ્રતા મદના થવા ૩૨ છે. ધર્મનાં નિમિત્ત સેવ્યા
છતાં પણ કાંઈ વખત આત્માના આત્મવચમાવની રહિ દેખવામાં આવે
છે અને કાંઈ વખત મદના દેખવામાં આવે છે. સર્વે જીવને એક ધર્મ
નિમિત્તની સેવામાં એકમરખી રૂચિ હોતી નથી. સર્વે જીવને એક વસ્તુ
એકમરખી રીતે વળતી નથી. યુગ નિમિત્ત મારજી સેવવાં કે જેથી પરિ-
જામની મારા રહિ પામે કાંઈની યાત્રા આરામના કરવામાં વિશેષ રૂચિ
હોય છે, અને અન્યમત નાવાન્ય ગાય હોય છે. કાંઈની પ્રમુ સેવા ભક્તિમાં
વિશેષ રૂચિ જણાય છે, અને યાત્રાના તેની સામાન્ય રૂચિ જણાય છે.
દરેક આત્માએમા ભિન્ન ભિન્ન જાતના સ્વોપચયથી ભિન્ન ભિન્ન પ્રકાર-
ના આત્માએ હોય છે. જેમ આત્મા ઉચ્ચ કાળેપર ચડતો જાય છે,
તેમ તેની રૂચિ પણ ઉચ્ચ પ્રકારની થાય છે. જેટલા ઉત્સર્ગમાંગો છે,
તેટલા અપવાદમાંગો છે; જેટલા ટકરા તેટલા આત્મા. ઉત્સર્ગ અને
અપવાદ માર્ગદ્વારા આત્માની શુદ્ધ પરિણતિનું સરક્ષણ કરવું
એજ મુખ્ય લક્ષ્ય જૂલવા ચોખ્ખું નથી અંકાન્ત ઉત્સર્ગમાં માર્ગથી
ચારિત્ર માર્ગ નહીં રાકતો નથી, તેમ અંકાન્ત અપવાદ
માર્ગથી ચારિત્ર માર્ગ નહીં રાકતો નથી તેમ અંકાન્ત અપ-
વાદ માર્ગથી ચારિત્ર માર્ગ ચાલવાનો નથી. અત્તર્ગ માર્ગના
રક્ષણ માટે અપવાદ નામ ડ. અત્તર્ગ અને અપવાદ માર્ગથી અનેક

આમનોવડે ધર્મની આરાધના કરીને અન્તરંગ પરિજ્ઞાનની વિશેષ શુદ્ધિ યાપ તેમ પ્રવર્તવું. આત્માના પરિજ્ઞાનની શુદ્ધિમાટે ધર્મનાં સર્વ શાસ્ત્ર નિમિત્તો કયાં છે. આત્માના પરિજ્ઞાનની શુદ્ધિ રહે એવા ઉપાયો શાસ્ત્રો, કામનો પણ શુભ પરિજ્ઞાન વગેરે એમ ઉપદેશ દેવો. જે મનુષ્યોને જે ધર્મ-માર્ગન વા જે ગુણ કુપર શ્રિ હોય તો તેનું અંકન ન કરતાં તેમાં તેની પ્રવૃત્તિ યવાથી તે શુભની તે શ્રેષ્ઠ પ્રાપ્તિ કરે છે, તેમાં જો કાંઈ વિચાર કરે તો તેને અન્તરાયકર્મ અંધાય છે, એકાન્તે હિસર્ગ, માર્ગથી ચારિત્રની પ્રવૃત્તિ કરવાથી જીવજામનનો ઉચ્છેદ થાય છે, એ વાત ગીતાએ સાધુ-જોગે અનુભવવી જોઈએ. હિસર્ગમાર્ગથી ચારિત્રની દેશના દેવામાં આવે છે તે કંઈ અપવાદ માર્ગનો નાશ કરવાને, માટે નથી. અપવાદથી ચારિત્રની દેશના દેવામાં આવે છે, તે કંઈ હિસર્ગમાર્ગચારિત્રનો નાશ કરવા માટે નથી. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને માનના અનુસારે હિસર્ગ અને અપવાદ માર્ગથી ચારિત્રની દેશના દેવી અને સાધુમાર્ગનો નાશ ન થાય તેનો માત્ર ઉપયોગ રાખવો.

x x x x

સંવત ૧૯૬૮ ના આવજી વાદ ૫ રાવવાર તા. ૧ હી
સપ્ટેમ્બર ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

જે જાતના મનમાં વિચારો ઉત્પન્ન થાય છે તે જાતની અસર પ્રાપ્તિ પ્રતિગતી એકામાં, વાણીમાં અને કાર્યોમાં દેખાય છે. ઉત્તમ વિચારો કાર્યથી ઉત્તમ મનોદશાનું આકર્ષણ થાય છે. જ્ઞાનિમનુષ્યોના સમાગમથી મનની શુદ્ધિ થાય છે. ઉત્તમ મનુષ્યોના સમાગમથી કુષ્ણ લેશ્યાદિનો નાશ થાય છે, અને શુભ લેશ્યા પ્રગટે છે. જે સ્થાનમાં વા જેના મમાગમમાં અનુભવ વિચારો પ્રકટે ત્યાંથી દૂર રહેવું. જ્ઞાનિપુરુષોને તો આસવના કાગળો ને નાગરો પછિજીએ છે, અને અજ્ઞાનિમનુષ્યોને મવરના કારણો પણ આનંદ પે પરિજીએ છે. અજ્ઞાનિયો સવરનાં હેતુઓ કે જે ધર્મના નાશનો નર્મક ગણાય છે, તેમા મદાત તદાર કરીને કચેલ કરે છે. ધર્મના નિમિત્ત માનના અદત મમત્વ માનનારા અજ્ઞાનિયો અમત્વ, દિંસા, કષ્ટ, વિચારના અત્તીવિ, પોમ, દર્મા, યોરી વગેરે દોષોના ખાત્રી જાને છે, અને પાતે

પાડેલો કદાપ્રત્ય ત્વજના નથી. જાની પોતાના આત્માને શુદ્ધ પરિણામરે ઉચ્ચ બનાવે છે. બાપારીયા અરીજુ વગેરે ઝેરની વસ્તુઓનો આપાર કરે છે, આંખે વિષ દેખે છે, દેહદેહ મોકલાવે છે પણ તેનું બહુ કરના નથી, ઝેર મડનારી વસ્તુઓ પાસે દોષ એટલા આવધો કંઈ ઝેર મડી શકતું નથી, તદ્વત્ જ્ઞાનિયુગ્મો આસવના હેતુઓ દેખે છે, તો પણ તેથી તેમને કર્મરૂપ ઝેર મડી શકતું નથી. ઝેર ખાવાથી મૃત્યુ થાય છે પણ કંઈ ઝેરની વસ્તુઓ પાસે દોષ તેટલા ખાવની મૃત્યુ થતું નથી. નાટક કરનારાઓના મનમાં, નાટક દેખનારાઓના જોટલો દેખવાનો પ્રેમ દોનો નથી તેમ જ્ઞાનિમનુષ્યોને પણ આંખે દેખાતી રમૂસ વસ્તુઓ પર મમ્લસાત્ત દોનો નથી. સન્તો પોતાના મનને શુદ્ધ રાખવા પ્રયાત્ન કરે છે. તેઓ હૃદયમાં ભરાવેલા એવા ધાવ કચરાને કાઢી દે છે. જ્ઞાનિમન્તોનો બાજાડંબર દોનો નથી. બાજાડંબરથી સન્તપણું મદિ નિર્ધારી શકાય નહિ. જ્ઞાનિ સંતોને ઓગળવા એ ધણું મુશ્કેલ છે. રત્નની પરીક્ષા તો ઝવેરી કરી શકે, પણ જ્ઞાનિસાધુની પરીક્ષા તો અન્તરૂના જ્ઞાન વિના બની શકે નહિ. જ્ઞાનિસંતોના હૃદયમાં ઉડા ઉતરવાથી અને તેમના અત્યંત મદવાસથી તેમના મુજો આવગોથી શકાય છે. ઉત્તમજ્ઞાનિમનુષ્યો મુજોવડે ઓગળી શકાય છે, તેઓની સંમતિ કરવાથી કુખ્ય લેસ્પાદિનો નાશ થાય છે અને સદ્વિચારોથી મન સુખસ્તું જાય છે.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૧૮ ના શ્રાવણ વદિ ૬ સોમવાર તા. ૨ ૯
શ્રવેત્ ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

હે આત્મનુ! મધ્વરથ ભાવનાથી વર્તે અને મધ્વરથ ભાવનાના પ્રમગે મધ્વરથ બાવ ધારણ કરી કર. મધ્વરથભાવનાના જગથી ત્હારા હૃદયમાં ખર્ સલ જળાશી, અને પદપાતદિષ્ટિનો નાશ થશે. ગમે તેવા ઉપસ-ગોના પ્રસંગોમાં અજ્ઞાતા લેદનીશદિ પ્રાપ્ત થયે છતે આત્મસમુખ દિષ્ટિ રાખીને પ્રવર્તિ કરી ત્હારું આત્મવીર્ય મેરુપર્વતની પેઠે અચળ રહે એવો ઉપલોભ રાખ. મોહના યોગથી અનેક બાબતોમાં મનિ મુંઝાઈ જાય છે. રાગ અને દ્વેષના યોગથી મતિનો પ્રકાશ ખીલતો છતો મંદ પડી જાય છે.

રાગ અને દેવના પરિણામભેદે મતિગાનરૂપ આગમોદ્ભામાં ગાખડાં પડી જાય છે. રાગદેવનો પરિપૂર્ણ નાશ કરવાથી કેવલ ગાન ઉત્પન્ન થાય છે. રાગદેવનો નાશ કરનાર વીતરાગદેવના પગલે આત્મીને રાગદેવધર્મી રહિત આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવાનું છે. આત્મા તે પરમાત્મા છે, એમ સંમિહનય સત્તાથી અવબોધ્યું એટલા માત્રથી કંઈ આત્મા પરમાત્મા બની જતો નથી, પણ શુદ્ધ અવહારધર્મની આરાધના કરીને આત્માની પરમાત્મદશા કરવામાં અંતરાય કરનાર એવાં કર્મ છે, તેનો નાશ છે. કરવાથી આત્મા તે પરમાત્મા થાય છે. આત્મગાન પ્રાપ્ત કરીને આત્માની પરમાત્મદશા કરવા માટે સંવર અને નિર્જરા તત્ત્વની આરાધના કરવી જોઈએ. આત્મા આત્મા એમ બોલવા માત્રથી કંઈ આત્માને પરમાત્મા બનાવી શકતો નથી, પણ આત્માના ગુણો જે જે માર્ગ પ્રકટ થાય તે તે માર્ગે પ્રવર્તવાથી આત્માની પરમાત્મદશા થાય છે. મોહના સામું શુદ્ધ કરવાથી આત્માની ક્રમે ક્રમે શુદ્ધતા થતી જાય છે, અને છેવટે પરિપૂર્ણ શુદ્ધતા થતી જાય છે. આત્માની પરમાત્મદશા કરવામાં રાગ અને દેવ સામા આત્મીને સાધકને વિદ્ય કરે છે. માટે હે ચેતન ! તરવારની ધાર પર ચાલવાના કરતાં અત્યંત કઠિન એવા મોક્ષમાર્ગમાં જે જે ઉપાયોથી રાગદેવનો હ્વય થાય તે તે ઉપાયોને ધારણ કરીને કર્તવ્યનિષ્ઠ થા. રાગ અને દેવના પરિણામથી રહિત એવી બુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરીને આત્માનો ધર્મ પ્રાપ્ત કરવા તીવ્રભાવના ધારણ કર !

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ ના આવજી પદિ ૭ મંગળવાર. તા. ૩

જી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

હાથમાં સ્વેતાંબરો અને દિગંબરોના મતભેદોની કેટલીક ચચાઓની ઉદારણા કરીને ક્લેશની જ્વલિ કરવી તે યોગ્ય નથી. જમાનો ઓળખી પ્રવર્તવાની જરૂર છે. સ્વેતાંબરોની અને દિગંબરોની ચચાઓ અને ક્લેશથી જોનોની પડતી થઈ અને હિંદુઓની સંખ્યામાં વધારો થયેલ. રથાનકવાસીઓની સાથે પણ સનાતન સૂત્રપૂજક સ્વેતાંબર જોનોને લાભચત્ત્ય મતભેદની ચચાઓની ઉદારણા કરીને ક્લેશ કરવો એ કોઈ રીતે યોગ્ય નથી.

સંવત્ ૧૯૧૮ ના આવજી વદિ ૮ બુધવાર, તા. ૪ થી
સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

સાસોમાં યોગ્યાદિ કાવકલેશ જણાવ્યા છે તેની પણ ઉપરોગિના અપેક્ષાએ વિચાર કરતાં અમુક અધિકારે જાણીય છે. કાલકલેશ અનુક્રમો એ, જ્ઞાનિપુરુષોને પણ એક કસોટીરૂપ પ્રસંગે જણાય છે. શુદ્ધજ્ઞાનિઓ કાવાને કટ્ટ પડે તેવા પ્રસંગે ચંચળ ચિત્તવાળા બને છે, અને પોતાની જૂમિકાને છાગે તેવું પરાક્રમ બતાવવા સક્તિમાન થતા નથી. બાળ શ્રવે કાવ કલેશાનુક્રમોમાં એક મોટું માહાત્મ્ય અવખેપે છે તેથી તેઓની દષ્ટિમાં કાવકલેશાદિમાં રચ્યત ધર્મત્વ ખાસે છે. બાળ શ્રવેશ્ર એવા ઔપચારિક કાવકલેશધર્માનુષ્ઠાનરૂપ સાધનમાં સાધ્યત્વ કલ્પી લે છે, અને તેથી તેઓની દષ્ટિ પ્રમાણે જ્યાં કામકલેશાદિક અનુદક્ષિણે દોષ લાગત ધર્મત્વ માની લે છે અને સાધ્ય છે તેનાથી દૂર રહી જાય છે. સાપેક્ષ દષ્ટિથી જ્ઞાનિમનુષ્યો, દ્રવ્યકેશકાવભાવ પ્રમાણે બાળ અને અન્તરંગ ધર્મદેવુઓનું અવસંબન કરીને એકાંતમાર્ગમાં ગમન કરે છે. જ્ઞાનિ મનુષ્યોને સાધનોમાં સાપેક્ષદષ્ટિ દોષાથી સાધનો કદિ જંધનશૂત થતાં નથી. અજ્ઞાનિશ્રવેની નિરપેક્ષદષ્ટિ દોષાથી તેઓ આધારામાં દહ, કદામદ, મમત્ત છાયાં આદિ દોષો વડે બંધાયલા દોષાથી તેઓને સાધનો તે જંધનશૂત થાય છે. વ્યાપારી વ્યાપારમેં, સુગ્ર કરી માને દુઃસ્વ, ક્રિયા વગ સુગ્રમેં મિત્રે, મું લંછિત મુનિ સુગ્ર. આત્માના આનંદરસમાં રસીલા બનેલા મસ્ત મુનિવરો કાવાકલેશદિ દુઃખને દીમાજમાં ગણતા નથી. બાળ આધનેને ઉત્સર્ગ અને અપવાદથી જાણીએ જે કાળે જે આચરચરું દોષ છે તે કાળે તે આદરે છે. આત્મજ્ઞાનના જગથી કાવ કલેશાદિક અનુક્રમથી સક્રમ નિર્જરા કરી શકાય છે.

કરતાં, આત્માને આત્મ સ્વરૂપે જ્ઞેવાનો ઉપયોગ ધારણ કર. ક્ષણે ક્ષણે ક્યા ક્યા આવર્તમાં પરિભ્રમન થાય છે તેનો ઉપયોગ ધારણ કર. આત્માની શુદ્ધતા થાય તેવો ઉપયોગ રાખ.

X

X

X

X

સંવત્ ૧૯૧૮ ના આપણુ વર્ષિ ૧૦ શુક્રવાર. તા. ૬ હી

સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

ધર્મો મનુષ્યોને ધર્મના કાર્યોમાં ઉત્સાહ આપવાથી કાવ કરવામાં મળુ જોર આપે થાય છે. ધર્મના ઉપદેશકોને અને ધર્મના સેખકોને ઉત્સાહ આપવો. યોગ્ય સુધારા કરનારાઓને ઉત્સાહ આપવો, ધર્મનો ફેલાવો કરવામાં જે જે મનુષ્યોએ આત્મભોગ આપ્યો. દુષ્ટ તેઓની સેવાની કદર કરવી, અને તેઓનો ઉપકાર માનવો. ઉત્તમ સેખકોની પ્રશંસા કરી તેમને ઉત્સાહ આપ્યા કરવો, મનો પાગલારને મનો પાગલમાં ઉત્સાહ આપવો, શોષકોને શોષ કરવામાં ઉત્સાહ આપવો, લાગીઓને લાગમાં ઉત્સાહ આપવો, ધ્યાનીઓને ધ્યાનમાં ઉત્સાહ આપવો, વિચારલદ્ધિધારકોને વિચારલદ્ધિ ધારણ કરવામાં ઉત્સાહ આપવો, સેખકોને સેખકો સાથે સંબંધ જોડી આપવો, ઉપદેશકોને ઉપદેશકોની સાથે સંબંધ જોડી આપવો, એક જનના બે વિચાર કરનારાઓ જો બેમા થાય છે તો અગીવારમળુ જોર વધે છે. યોગીની સાથે યોગીનો સંબંધ જોડી દેવો, સૈદ્ધાન્તિકની સાથે સૈદ્ધાન્તિકનો સંબંધ જોડી દેવો, પતંજલિની સાથે પતંજલિનો સંબંધ જોડી દેવો. કામ પણ મનુષ્યધર્મનું કૃત્ય કરવામાં નિરત્સાહી નહો દોષ તો તેને ઉત્સાહ આપીને-ગુર મદદથી તે ધર્મકાર્યમાં રિચર કરવો. જે મનુષ્યમાં મુખ્ય ગુણ દોષ તે મુજનો અન્યો લાભ લે તેડી રીતે બચાવવા કરવી. ધર્મો મનુષ્યના ધર્મમાં ઉત્સાહ આપીને પડતાં વારવા. ધર્મો મનુષ્યોને મદદ કરવી, અને તેના દુઃખમાં ભાગ લેવો. ધર્મો મનુષ્ય પોતાની પાસે આવે તો દેવતાની પોં તેનો સત્કાર કરવો. ધર્મિમનુષ્યોને જમાડીને જમવું, અને તેમની પોતાની કમિ પ્રમાણે અજિત કરવી. કામ પણ જૈન-જન્યુ પોતાની પાસે આવે ત્યારે પોતાનામાં અને તેનાજ બેઠમવા રાખવો નહિ. કામ પણ સ્વધર્મો મનુષ્યોનો અનાદર કરે તે ખરો ધર્મો નથી. સ્વ-

ગુણનું જોર સિદ્ધ અને શુભરતા જેવું નિરપેક્ષી સમજવું. સત્યગુણનું મળ થઈ ઉપયોગી છે, અને તેનાથી આત્મગતિ ચાલી શકાય છે. રંજિતગુણ અને તમોગુણનો પરિહાર કરવાથી અને સત્યગુણની ઉપામના કરવાથી સાધુત્વ શાપ્ત થાય છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આયજી વદિ ૧૨ રવિવાર. તા. ૮ મી
સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૨. અમદાવાદ.

જે મનુષ્યો. સ્વાર્થાદિવડે પરસ્પર સંબંધ બાંધે છે, તેઓના સંબંધમાં કંઈ આનંદરમણાં ઝરણાં પ્રવહતાં નથી. જે આવકો સાધુઓને ઉપર ઉપરથી ગુરૂ માનીને વલ્લિદ્યેષ્ટાનું નાટ્ય બજાવે છે, તેઓ સાધુની પાસે આવીને હૃદયમાં ભક્તિઆદિ ગુણોને પ્રકટાવી શકતા નથી. લોકો કહે છે કે વાણિયા ગારના ખીલાની પેઠે ગુરૂના બકનો બને છે. જેનો પોતાના ઉપર ઉપકાર થયો હોય છે, એવા ગુરૂને પણ કહેવાતા જોનો ગારના ખીલાની પેઠે બનીને મોહચેષ્ટાત્વ જણાવે છે. મુખથી ગુરૂ કંઈને પણ હૃદયમાં કષ્ટદશા ધારણ કરનાર જે વલ્લિદ્યે જોનો પોતાનું નંદપણ દર્શાવવા પ્રવૃત્ત કરે છે, તેઓ ખરેખર ધર્મના બારણામાં પ્રવેશ કરવાને લાયક બની શકતા નથી. કેટલાક નામથી કહેવાતા જોનો બજારના માલની પેઠે પ્રસંગોપાત્ત ગુરૂને બદલ્યા કરે છે. અને સદ્ગુણોના માર્ગથી પતિન થઇને જ્યાં ત્યાં દગાયા ઢોરની પેઠે રખડયા કરે છે. કેટલાક જોનો જોને ગુરૂ માને છે, અને જોણે પોતાના ઉપર સમ્યક્ત્વભોધનો ઉપકાર કર્યો હોય છે તેને ઘડીમા પરિહારે છે. ઉપકાર કરનારના ઉપકારને જાણવા માટે પણ જે લોકો લક્ષ્ય દેતા નથી તે લોકો કદિ જગત્માં સદ્ગુણોવડે હૃદય થઇ શકે નહિ. જોના મન વાળી અને કાયાના મોજો પારકાના બન્યા હોય એવા મનુષ્યો પોતાના વિચારોને દબાવીને મૂર્ખાઓના તાબેદાર બની પણ કરતાં પણ દવડા પન્નત્ર જીંદગી માળે છે. જે જોનો હૃદયના નળા અને પગનીજીદા કરીને બગાડે પુટે પે છે. તેવા જોનો ખરેખર મદાન ધર્મકાર્ય કરવાને શક્તિમત્ત થતા નથી. પોતાના હૃદયથી વિરૂદ્ધ નાન્યતા પ્રમાણે વર્તવાયા આનંદ નળતો નથી. જે વચનોમા પોતાની શ્રદ્ધા ન બેસે તેની પરના

દયાલુથી વાં લોકવિદ્યથી મને તે શ્રદ્ધામાં બેસે છે-શ્યે છે એમ થતું તે સંસની બદાર છે. જે વચનો પોતાને ન શ્યે વા શ્રદ્ધામાં ન બેસે તેનાં આન્તર રદસ્થો જાણવા પ્રયત્ન કરવો એ મનની પાસે જવા દેડ ઉપાજ જાણવો. જે જૈનો પોતાની સ્વચ્છતા પ્રમાણે પ્રવર્તે છે અને ગુણો વિના મોક્ષનો દાર ઉપાડવાનો શકો રાખે છે તેઓ નામથી જૈનો જાણવા.

x

x

x

x

સંવત ૧૯૬૮ ના આપણ વર્ષે ૧૩ સોમવાર તા. ૯ મી
સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

સાધુઓ નિરુપદદશાથી રહિત થાય છે, તેમ તેમ તેઓ ગૃહસ્થતા પ્રતિબંધમાં આવતા જાય છે. ગૃહસ્થોની રૂપદા ગમવાથી તેઓના અનુકૂલરહેતું પડે છે. ગૃહસ્થોના કહેવા પ્રમાણે વર્તનામ સાધુઓ પોતાની પદવીની શોભા ધરાડે છે. ગૃહસ્થો ગમે તેવા દોષ પણ સાધુઓની પદવી કરનાં ને નીચા છે. અન્યદર્શનીમાં પણ કયું છે કે વિપ્લુ જગતનાં પણ સાધુઓને પગે લાગના દત્તા, અને સાધુઓની અજ્ઞિ કરતા દત્તા. સાધુએ કદિ પરતંત્રતા સ્વીકારતી નહિ. સાધુઓનો એવો આચાર સ્થાપન કરવામાં આવ્યો છે કે જેથી ગૃહસ્થોની રૂપદા રાખવામાં આવી શકે નહિ. ઉપાધિ રહિત સાધુની દશા છે. સાધુઓ પોતાના ધર્મ પ્રમાણે સર્વોને પરમાત્મ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે. ખરા સાધુઓનો દુનિયામાં ધણ જરૂર છે. સાધુઓ પોતાની સ્વસ્વભાવરમજીનારૂપમરતાનદશામાં વને છે, નેથી આખી દુનિયામાં તેમના કરનાં કોઈ સુખી અન્ય નથી. ઉપાધિ દારા મનમાં ધનારચિતા, ચંચળતા, ભય, ક્રોધ, અને રૂપદા વગેરેથી મુક્ત થવા મધુઓ સદૃશ સુખરૂપ સ્વર્ગના ભોગીઓ જાણવા સાધુઓ વચ્ચે, પાવ, પુનઃ ૧૧૭ ઉપકરણો રાખે છે પણ તેમાં તેઓનું મમત્ત નહિ હોવાથી 'ભાવ' દશાએ નિષ્પરિમદી મજામ છે સાધુપદ મદજુ કયું દૈવ ૧૧૭ જૈનમહાતોનુ ગાન પ્રાપ્ત કયુ દામ, ડાનાર્નિ ગુણોની પ્રાપ્તિ કરી પાવ, અને અવનિષ્કલ્પજી ૧૧૭નાં પાવ દૈવ તા નાનુના મનમાં પ્રમદતા ભાવદને કોઈની ઉપમા આપી દર્શાવ નાવ. સાધુઓ આખી દુનિયામ મહાવિચારો અને મહાચારો ૧૧૭ ૧૭ પ્રવૃત્તિ ને ખાન જાઓ છે, પ્રવૃત્તિ આદી

પ્રમાણે દુઃખ વેગીને ચાલે છે, અને દુનિયાને પ્રભુના માર્ગમાં અનેક દુઃખો વેગીને સાવે છે. રાત્ર, ખાદ્યાદિ અને શહેનશાહોના ગુરુઓ મંજુ સાધુઓ છે. આંખી દુનિયામાં ખરા સુખને દેનારી સાધુપદવીસમાન અન્ય કોઈ પદવી નથી. સાધુ યજ્ઞને આત્મસ્વભાવમાં રમચુના કરી સાધુ પદવીનો અનુભવ કરે તે સાધુ માહાત્મ્ય અવબોધવાને શક્તિમાન થાય છે. ગૃહસ્થોએ સાધુઓની ભક્તિ કરવી અને તેઓની સેવા અને તેઓના હૃદયના આશીર્વાદોથી પોતાના આત્માને તારવા પ્રયત્ન કરવો.

* * * *

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ગ્રાવણ વદિ ૧૪ મંગળવાર. તા. ૧૦ મી

સપ્ટેમ્બર ૧૯૬૨. અમદાવાદ.

સંતોની સેવા કરવાથી મોક્ષનું દારૂ ઉધડે છે. સત્યગુણધારક સંતોની સેવા કરવાથી આત્માના પરિણામની શુદ્ધિ થાય છે, અને સંભારની દુઃખદ ઉપધિ ત્યાગ કરવાની રીત પ્રગટે છે. સંતોની આંતરડી દુઃખ-વવાથી ભૂતકાલમાં કોઈનું સારું થયું નથી, વર્તમાનમાં થયું નથી અને ભવિષ્યમાં કંઈ કોઈનું સારું થશે નહિ. પગની ટેસથી ઉઠેલી ધૂળ પણ ઠેસ મારનારના ચિર્ષ ઉપર ચડી તેનો તિરસ્કાર કરે છે. સંતોનો તિરસ્કાર કરવાથી પોતાના આત્માનો ઉદ્ધાર યતો નથી. સાધુઓની ભક્તિ કરનારાઓ સ્વર્ગ અને મોક્ષ મેળવે છે. અને સાધુઓની નિંદા-હેલના કરનારાઓ નરકમતિ આદિનાં દુઃખો પ્રાપ્ત કરે છે. સાધુઓની ભક્તિ કરનારાઓ અનંત કર્મની નિર્જરા કરે છે. પુણ્યાનુબંધી પુણ્યવંત જીવો સાધુઓની ભક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. શ્રી સર્વગીરપ્રભુના વચનોની શ્રદ્ધા ધારણ કરનારાઓ સાધુને ગૃહસ્થીકારીને પરમાત્માની આરાધનામાં વિધિપૂર્વક આગળ પમચું બરી શકે છે. કોઈ પણ રીતે સાધુઓની હેલના-નિનાયી દૂર રહીને ગૃહસ્થોએ કર્મનું આરાધન કરવું. શ્રીરીતરાગદેવની આચાર્ય છે કે રાગદ્વેષનો નાશ કરવો હોય તો ગૃહસ્થોએ સાધુઓની સેવાભક્તિ કરવી. જે છ કાવળી હિંસામાંથી છૂટ્યા નથી, એવા ગૃહસ્થો સંસારમાં આસ્ત્રકર્મમાં આસક્ત હોવાથી જૈનશાસનમાં તેમનો દરજ્જો બારવતનું ધારણ કરે છે, તો પણ અનુવ્રતમાં ગણ્યો છે. જૈનાગમેની શ્રદ્ધા જેના

કર્યા અને મર્યા જેવું થાય તે તેમાં જાનિતેંઈ, દેવ, કોઈ વરોડો મળત થાય, અને તેથી નીનિમાર્મથી પણ જાણ થયાવ. અને આગળ દમ્ય મદ્યુજોના માર્ગે જતાં પાણું પડ્યાનું થાય એ જાન લક્ષ્યમાં રાખવા જેવી છે. જૈનદર્શનનું પાસીરીક મદ્યાગાર કરતાં અનન્તમણું મોટું પેટ છે. અને તે એમજ જણાયે છે. ધર્મના મનભેદો છતાં કોઈપણ જીવ-પરઆંખ હાલ કરીને જોવું નહિ. કોઈપણ ધર્મ એવાનથી કે તેમાં મનો ન પડ્યા દોષ. અન્ન ધર્મનાગાઓએ મનભેદથી જાનિદેવ કરીને, તરવારોથી લીધે, લોરીની નીચે વહેવડાવી છે, અને જૈનદર્શનમાં તે દયા હામા અને ધર્મભેદ છતાં જાનિદેવનો અત્તંગ વેગ ન દોવાથી ધર્મ મનભેદથી તરવારો વડે મદ્યાગારે થયાં નથી માટે આખી દુનિયામાં દનમેદાતમ એવો જૈનધર્મનો ફેલાવો કરવા આજે લોકોએ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ, કે જેથી આખી દુનિયામાં સદ્યુજોનું રાજ્ય ખીસત મારે.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૬૮ ના બાદરવા મુદિ ૧ ગુરવાર. તા. ૧૨ મી
રાષ્ટ્રમંચર ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

અધ્યાત્મજાનિયોએ અધ્યાત્મજ્ઞાનમાં આગળ વધવા પ્રયત્ન કરવો, પણ આવદાર માર્ગનો નાશ થાય એવી પ્રગણા કરી અધ્યાત્મની પૂતમાં ચઢી જઈને કંઈ નહીં. અધ્યાત્મજાનિયોએ આગમ વચનોના દરેક આશયને જાણવા અને અપેક્ષાએ જાણવેલા આગમોના આશયને સત્ય તરીકે સ્વીકારવા, અધ્યાત્મજાનિયોએ આવદારમાર્ગને અનુસરીને જાણથી ચાલવું કે જેથી તેઓના વચની જનસમાજ ઉપર અમર થાય. અધ્યાત્મ જ્ઞાન એ પાગ જેવું છે, તેનું પચાવવ થા આત્માની ધમ્મી પુષ્ટિ થાય છે, અને જો તેને પચાવવામાં નહીં આવે તો દારૂનું પણ વિગેષ પ્રમાણમાં કરે છે. વ્યવહાર માગના સુદાયરખીને મનજન પાયા રચીને તેના ઉપર અધ્યાત્મજ્ઞાનનો મહેલ બાંધવામાં આવે તો કદી તે પડે તેવો જાય સુંદ નહિ. આધ્યાત્મજાનિયોએ ધર્મની અવદાર તિથાઓ કન્ટારાઓને ધર્મ ક્રિયા જન અજાણ નથી પણ જાણના પાતાના આત્મચમાન મજીને તે તે દિવાલો થતા જાને અને કિયાનું ના.પ નમગવવા પ્રયત્ન કરવો.

જે શોધો હાથ ધાય છે, તેઓનો જૈન સિદ્ધાન્તોની સાથે મુકાબલો કરવામાં આવે તો તુર્ત માત્રુમ પડશે કે સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ તત્ત્વોના દર્શાવનાર શ્રી વીર શ્રુત હતા. જૈન સિદ્ધાન્તોનો ફેલાવો જૈન વિશેષ પ્રમાણમાં કરવામાં આવશે તેમ-તેમ અન્યદર્શનીઓના સિદ્ધાન્તોની આગળ જૈન સિદ્ધાન્તો પોતાની ઉત્તમતા દર્શાવી શકશે. આત્મભોગ આપીને જૈન ધર્મની સેવા કરનારા નિઃસ્પૃહ જ્ઞાનિઉપદેશકોની ધણી જરૂર છે. પ્રથમ તો જૈન વિદ્વાનો લાખોની સંખ્યામાં ઉભા કરવા માટે મોટી મોટી પાઠશાળાઓ સ્થાપન કરવી. જૈનધર્મનો હૃદયમાં રસ રેડનાર એવા યુરુકુળો સ્થાપવાં જોઈએ. હવે તો બેશી ન રહેતાં એટલે શકત વાતો કરીને આનન્દ નહિ માનતાં, જૈનોએ આગળ વધીને પોતાના બાપદાદાઓના બાપદાદાઓની પેઠે જૈનધર્મની સેવામાં સર્વસ્વ અર્પણ કરવું જોઈએ. દ્વિત્રિય જૈનોએ વશ્નિકૃત અંગીકાર કર્યા પછાત ખર્ચે સૌથી ધણા બાગે ખેાડું છે, અને તેથી તેઓ પોતાના કુળને લગ્નવવા જેવી સ્થિતિમાં આવી પાયા છે. મિંદના પુત્રો મિંદ જેવાજ હોવા જોઈએ, એમ હૃદયમાં ધારણ કરીને ખરા અંતઃકરણથી આત્મભોગ આપીને જૈનધર્મનો ફેલાવો કરવા કટિબદ્ધ થવું જોઈએ, જૈનોએ આગતયો ઘણું ખેાડું છે. આપણા જૈનધર્મનાં તત્ત્વો અન્યધર્મીઓનાં તત્ત્વોની દરિદ્રાધમાં સત્ય તરીકે આગળ તરી આવે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ભાદરવા મુદિ ૪ ને શનિવાર. તા. ૧૪

મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૨. અમદાવાદ.

આજનાં આત્માના મન્દ વીર્ષતુ ઉત્કૃષ્ટ વીર્ષ કરવા પ્રયત્ન કરે છું. પરમવીર્ષમય હુ છું, અને સત્તાએ મ્હેલુ મારૂ પરમવીર્ષ પ્રગટાવવા પ્રયત્ન કરે છું. હુ મારા આત્મવીર્ષ અશુભ વિચારો અને અશુભ આચારોનો ત્યાગ કરે છું. મારા આત્માની વિક્ષિપ્ત ન આનન્દવીર્ષતા મુસ્માયી પ્રગટાવુ છું અને તેઓ અરી અરી પ્રગટ થતા નવ છે. આત્માના વીર્ષે હુ નિર્ભય રહેવા સક્ષમ કરે છું. મારા આત્મજગનો ક્રોધાદ મને તનું જીવન અપે છે, અને તરીનભાવજીવન રમનાં બોલ્યા જનું છું. આત્મ-

જીવને ખરા અંતઃકરણથી મોટી આપ ! ખરેખર તેઓને દુઃખ મારી આપું છું. પૂન્ય મુનિવરને બહિન અને બહુ મોંઘી ખર્ચાણું છું. સાધ્વીઓને આનંદમાત્રે ખર્ચાણું છું. ધોવડો અને શ્રાવિકાઓને ખર્ચાણું છું અને તેઓના અપરાધોની અંતઃકરણપૂર્વક મારી આપું છું અને ખર્ચાણું છું માત્ર અધિકાર પ્રમાણે અને મારા અધિકારની દૃષ્ટિ પ્રમાણે સર્વજીવોની સાથે ન વર્તીશું દોષ તેની પરમાત્માની પામેથી મારી મારું છું. મન, વાણી અને કાયાના ચોખ્ખા અન્ય જીવોની સાથે પ્રતિકરણપણે વર્તીશું દોષ તેની મારી મારું છું. મારો આત્મા દેવમહાન મનાએ છે. તેની શુદ્ધતા કરવામાં જે પ્રમાણે મેંવાણ દોષ તેની આત્માની પામેથી મારી મારું છું. આત્માને મોટી સંખ્યા પામર જનારી જે કંઈ બુદ્ધિ કરી દેવ તેની આત્માની પામેથી મારી મારું છું. અને દેવથી આત્માની શુદ્ધ કરવા ઉપયોગી થાકું છું. જાનારિ પંચાચારવટું આત્માની પુષ્ટિ ન કરી દેવ તેનો પશ્ચાત્તાપ કરું છું. દે વીતરામ દેવ ! તમારી અજ્ઞાઓ પ્રમાણે વર્તવાને બાધ છે, તમારી અજ્ઞાઓ બહુ ધિવ લાગે છે, તમારી અજ્ઞાઓ પ્રમાણે વર્તવાને કંઈક કંઈક બાધપૂર્વક પ્રવલ્લ કરાય છે. તેમ છતાં આત્માપરોમ અને આત્મચીવની મનનાથી જે કંઈ દોષ થયા દોષ તેનો અંતઃકરણ પૂર્વક પશ્ચાત્તાપ કરું છું. દુઃખ બૂધને પાવ છું તેમ અન્ય જીવો પણ બનને પાવ છે, તેથી અન્ય જીવો દેવ પોતાના આત્માની મહાનુભાવ ન રખાઈ દોષ અને અન્યોને પિદ્ધાનુભાવો દેખવા દોષ તેની દેવ તમામ ! તમારી પામે મોટી મનું છું. અને દરેક મન જીવોની સાથે આત્મ-પ્રિયતા વર્તવા પ્રવલ્લ કરવા મહાન કૃતિ. જ્યોત્સિ મનુજીયે, મનુજે જીવતા મનુજે મે, મિત્તી મે મનુજીયે મે મનુજે મે મનુજે ॥ ૧ ॥

સંવત્ર ૧૯૧૮ ના ભાવના ગુરુ ૭ ને મંગલવાર. તા. ૧૭
મી સપ્ટેમ્બર. સને ૧૯૧૨.

૧૦ મ્હાં મ્હાં હાથ ઝાલું, ખાખડાં નીર જેવું,
મુરે મરે હાથ મળે તિલ્લ દાંડ ખીરવે;
ચલે ખાંડે મદલ દિવસ દુઃખના એક દિવસ,
૩૫ હંમેશા મનદુનુની દુઃખના મોલ ભરે. ૧

મને મેરી નવન મનની દુઃખના રાગવાસ,
મ્હાલા મ્હાં પ્રતિદિન ચમે રીતનાં ભાંજુનાં;
મરેશે એ જામદુખનો મુનિનું ખાલું એ,
ખાખું છમે સમગ્ર જમના સર્વ છમે જમાવે. ૨

કિમે મરે હાથ મળે મેપટી તદિ જેવું,
મ્હાલા એ છે મદલ વિષુને રેખના મુદ દાંડ.
ખાખે ખાસ હાથ જમશે દાનિને ખાખનારું,
મુદવન્ધિ હા પ્રતિદિન ચમે ખાખડાં એ મંગળ. ૩

× × × ×

સંવત્ર ૧૯૧૮ ના ભાવના ગુરુ ૮ ને ગુરુવાર. તા. ૧૮ મી
સપ્ટેમ્બર. સને ૧૯૧૨.

દુનિયામા કોઈની સાથે પેર-વિરોધ થયો ન જોઈએ. સ્વાર્થોદિ પ્રસન્ને
પેર-વિરોધ હો છે. કિન્તુ સ્વાર્થોદિ દાંડ દુર કરીને વિચારીએ તો પેર
વિરોધ કરવાની જરૂર જણાતી નથી. સપસવ ને સપસવને બેઠાં ફરલીક
ઉપાધિ પ્રગટે છે. આખી દુનિયાનાં છવાંન નિરોધ આનન્દના માર્ગે વાગવા
માટે દિવ્યઅક્ષુ ખુલવાનો પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. અન્યો તરફથી ખાલું
ખમીને પણ રો વિરોધ ન પધ એવો આત્મભાવ પ્રગટ કરવાની જરૂર છે.
કર્મના ઉદયે અનેક છવાં દુઃખમા નિમિત્તભૂત થાય તોપણ દુઃખનું વારન-
વેક કારણ કર્મ છે, એવું અવગોળીને તથા નિશ્ચય કરીને મનમાં અન્ય
છવાં અભોધી કોઈ પણ પ્રકારનો વિરોધ પ્રગટ કરવો નહો. મનમાં પેર
વિરોધના મુદ્દમ વિચાર પ્રગટ થતાજ મુગમાંથી દૂર કરી દેવા કે જોપી
અવિવચન કા-પણ મનનો રો વિરોધનો સમકાર પ્રગટ થઈ શકે નહો.

એવ રૂપે જાસ થવાથી આત્મા તે પરમાત્મપણે અંશે અંતે પ્રગટ થવા
પમે છે. જેનું ધ્યાન કરવાનાં આવે છે તેની પ્રાપ્તિ થાય છે. આત્મામાં
રહેલ પરમાત્મત્વનું ધ્યાન કરવામાં આવે તો પરમાત્મત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે.
ધ્યાન કરનાર આત્મા ખરેખર એવરૂપે પરિણમી જાય છે. હું આત્મા પોતેજ
પરમાત્મા છું એમ અમરણ્ય યતાંજ માયાનું આવરણ ખસી જાય છે. અને
આત્મામાં વિશાલદષ્ટિ ઉત્પન્ન થાય છે. હું આત્મા પોતે પરમાત્મા છું
એવું જ્ઞાન યતાં પરમાત્માનાં ગુણોનું હૃદયમાં ચિંતવન થાય છે, અને તે
પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવાને જાવ ઉત્પન્ન થાય છે. આત્મા એ પોતે પરમાત્મા
છે એવું જ્ઞાન યતાં સર્વે સુખનો પોતાનામાં વિશ્વાસ થાય છે, અને તેથી
જડ વસ્તુઓમાં મુખની ઇચ્છાઓ, અદૃશ્ય વસ્તુઓમાં અધ્યાસ થયો હોય
છે તેનો નાશ થાય છે. આત્મા હું પરમાત્મા છું એમ જ્ઞાન યતાં સર્વ
પ્રાણીઓની સત્તાએ ઉત્તમતા સમજાય છે. આત્મા તેજ પરમાત્મા છે અને
તે પરમાત્મા તેજ હું છું એવું જ્ઞાન યતાં સોડહં સોડહં ની રટના લાગે
છે અને સોડહં ની ધૂનમાં વિકલ્પ સંકલ્પ ટળી જતાં અલૌકિક સુખનો
જાસ થાય છે. આવી જ્ઞાનપૂર્વક સોડહં ની ધૂનમાં હિંદા ઉતરીને મસ્ત
બનેલાં સ્વાદાદીયોગીઓ ચિત્તવૃત્તિને આત્મામાં રંભાડીને પરમસુખનો રસ
આસ્વાદે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના ભાદરવા સુદિ ૧૦ ને શનિવાર. તા. ૨૧ મી
સપ્ટેમ્બર સને ૧૯૧૨.

ગુનિવરોની સેવા કરવાયા મુક્તિ માર્ગમાં વેગે ગમન કરી લેવાય છે.
મહાત્માઓ કે જે પરમાત્માના બંડો છે તેનની કૃપાથી હચિત્ત ફળની
નિદ્ધિ થાય છે. મહાત્માઓના અન્તરૂની આંતરડીના આશીર્વાદો અર્થાત્
ખરા જીવનના આવીર્વાદો દેવોની પેડે ફળ આપવા મગધ થાય છે, એવો
નિશ્ચય છે. મહાત્માઓની સેવા કરવાથી જ નાશ નામાન્ય વાન નથી.
મહાત્મા (સાધુઓ) ની સેવા કરતા પહેલાં તેમને હૃદય સોંપવું પડે છે,
તેમના આશાઓ ઉદાવવી પડે છે, તેમનું હૃદય તેજ પેતાનું હૃદય માનીને
વર્તવું પડે છે, તેમનું હૃદય કોઈ પણ પ્રકારે ન દુઃખાય એવો ઉપયોગ

તેજ તોજના અંધારામાં દુનિયા કાઠમ ભેંડે રહ્યું,
હાથ અને જીવા મરુ એ તેજ ભેંડાં છે નહીં, ૧

માઈ હાથ ભેંડુનું તને એ કૈયમાં અર્જન મરુ,
કશં જાનો એજ નથી ત્યાં જો દાના પાનવા;
જે દુનું અને ભેડુનું આરે એ જિનના મારે રહ્યું,
તે દુનું તારા પાનવામાં મરુનું હું રાખી રહ્યું. ૨

શંકર તારા રૂપો પાર જી લડું નહિ પાનમાં,
રૂપનાં ધાતું જુદી રહે એ પાનનો મછી નુહિ;
તારા વિના મરુનું નથી પાનનાં મરુનું નહિ અન્યને,
કહેવાય નહિ વિશેષનો ઇશુ જામ પોં મમ પોં. ૪

જે દાસમાં આરે આરે તે કૈનિની લખતી નથી,
વાળો મરુ રહેતી નથી એ દાસ ભણે દાસને;
તમ વિના કાઠી નથી તમ વિના રહેતું નથી,
તારા વિના વાળું નથી તમ વિના રહેતું નથી. ૫

જે તું આરે તે હું આરે જે તું નહીં તે હું નહિ,
જે જાનિ તે હું જાનિ હું હું આરમાં આરું નથી,
જે જે મૂંડે તારા આરે મારા આરે તે તે મૂંડે,
તારાં જાને મારાં આરે આરે એ એ વાળુનું. ૬

ઇશુ ખાવમાં દિલમાં મૂંડે એ મર્ડ તારાં થઈ રહ્યું,
માઈ અને તારાં આરે એ જોડ જુદી જુદી મરો,
આરિયને આપાર તું જિનરાજ પાને તું રહ્યો,
જુદપણિય હરોજાસના હરોજાસની પવિત્રો કરે. ૭

හිමිකරු විසින් මෙම ගිණුමේ මුදල් ප්‍රමාණය අතිරේකව පරීක්ෂා කළ බවට සහතික කර ඇත.

1. 在 1950 年 10 月 1 日以前，在 1950 年 10 月 1 日以后，
 2. 在 1950 年 10 月 1 日以前，在 1950 年 10 月 1 日以后，
 3. 在 1950 年 10 月 1 日以前，在 1950 年 10 月 1 日以后，
 4. 在 1950 年 10 月 1 日以前，在 1950 年 10 月 1 日以后，
 5. 在 1950 年 10 月 1 日以前，在 1950 年 10 月 1 日以后，

[illegible]

4월 20일 4월 21일 4월 22일 4월 23일 4월 24일
 4월 25일 4월 26일 4월 27일 4월 28일 4월 29일
 4월 30일 5월 1일 5월 2일 5월 3일 5월 4일
 5월 5일 5월 6일 5월 7일 5월 8일 5월 9일

১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে
 ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে
 ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে
 ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে ১৯৭১ সালে

1. 在 1990 年 12 月 31 日，公司资产总额为 100 万元，
 2. 在 1991 年 1 月 1 日，公司资产总额为 120 万元，
 3. 在 1991 年 2 月 1 日，公司资产总额为 140 万元，
 4. 在 1991 年 3 月 1 日，公司资产总额为 160 万元，
 5. 在 1991 年 4 月 1 日，公司资产总额为 180 万元，
 6. 在 1991 年 5 月 1 日，公司资产总额为 200 万元，
 7. 在 1991 年 6 月 1 日，公司资产总额为 220 万元，
 8. 在 1991 年 7 月 1 日，公司资产总额为 240 万元，
 9. 在 1991 年 8 月 1 日，公司资产总额为 260 万元，
 10. 在 1991 年 9 月 1 日，公司资产总额为 280 万元，
 11. 在 1991 年 10 月 1 日，公司资产总额为 300 万元，
 12. 在 1991 年 11 月 1 日，公司资产总额为 320 万元，
 13. 在 1991 年 12 月 31 日，公司资产总额为 340 万元。

$\log x = \log 10^1 = 1$
 $\log 10 = 1$
 $\log 100 = 2$
 $\log 1000 = 3$

સંવત્ર ૧૯૧૮ ના બહારવા મુદિ ૧૫ ને મુરવાર. તા. ૨૬ મી
સપ્ટેમ્બર. સને ૧૯૧૨.

આધુજો અને મહાદેવોમાં ૧૨૨૫૨ કબજાના પોતે નિન્દાદિ રોપોની
જદિ થાય છે, તેથી તેઓ ૧૨૨૫૨ એક બીજાની નિન્દા કરીને દલકા પડે
છે. જો તેઓ ૧૨૨૫૨ એક બીજાના મુજો તરીકે દષ્ટિ પારખુ કરે અને
દુર્મુખો તરીકે લઈ ન શકે, તો તેઓ મિત્રીમાત્ર પામજી કરીને એક બીજાના
મુજોની ૧૨૨૫૨ આપશે કરી દો. એક ગામની પૂર્વદિશાએ એક
મદાત્મા આવીને જનરો અને તે ગામની પશ્ચિમ દિશાએ બીજાને મદાત્મા
આવીને જનરો ગામના આનેવાનો પૂર્વ દિશાના મદાત્માને કહેતા લાગ્યા
કે મદાત્મા પશ્ચિમ દિશાએ મદાત્મા કહે છે કે ત્યારે તેજુ કહું કે એ તો
મદાત્મા છે. બીજાએ પશ્ચિમ દિશાએ જનરો મદાત્માને કહું કે પૂર્વ દિશાએ
જનરો મદાત્મા કહે છે ત્યારે તેજુ કહું કે એ તો પાડો છે. ગામના
મોડોએ જાને મદાત્માઓ પામે પામનું ખાખુ મોકલાવ્યું. મદાત્માએ કહું
કે અમારી પામ પાસ જોગ ખાખુ કહું મોકલાયા કે ત્યારે સેવકોએ કહું
કે દોરોને પામ અને ખાખુ આપજું જોઈએ. મદાત્માએ કહું કયા દલ
દોર દે કે ત્યારે પેલા પાસ લાવનારે કહું કે જેની દષ્ટિમાં અન્ન મદાત્માના
લાને છે તેની તેથી રતિ દેવાથી તે મર્યાદા કહેવાય. અત તેને પાસ
આપજું જોઈએ. અને જેની રતિમાં અન્ન મદાત્મા પાડા જોઈ દલકો
બાસે તે પાડા જેની જાને પામજી કહનાર દેવાથી તેને પામ અને ખાખુ
આપજું જોઈએ. જાને મદાત્માઓને તે ગામના અપમાન થવાથી જાને
લાઈથી ચાલી નીકળ્યા. ગામના જાને મગા મળી પોતાની વિતરકવાતી
કરીને કહેવા લાગ્યા કે આપજી કામની નિન્દા કરી તરી અને એક
બીજાના નુનાનુ વખત કરવું. તેઓ જાને એક ગામના પૂર્વની પેટે પૂર્વ
અને પશ્ચિમ દિશાએ જનરો જાનેના પામે ગામના સોડો જવા લાગ્યા
અને એક બીજાના મુજોની પ્રથમા નાબળાને ગામના સોડોએ વિચાર
કર્યો કે આ જાને મદાત્માઓ છે. કારણ કે એક બીજાના મુજોની પ્રથમા
કરે છે પણ ઊંઘના રોપની નિન્દા કરતા નથી. ગામના સોડોમાં તે જાને
પૂજ્ય થવા; તેમ સાધુઓએ પણ એક બીજાના મુજો મદદ કરવા લક્ષ્ય
રેનું જોઈએ, અને ઊંઘના લતા દુર્મુખી પણ નિન્દા ન કરવી જોઈએ.
અન્ન સાધુઓની નિન્દા વતરેથી દલકાઈ થાય તેમ વર્તવાથી અન્નોની
દલકાઈ થતી નથી, પણ ઉઝડી નિન્દાની દલકાઈ થાય છે. અને યજ્ઞ

આત્માનું સ્વરૂપ વિચારતાં ધ્યાવતાં આત્મામાં મન વિદ્યામ પામે છે. અને આત્માના સ્વરૂપમાં રમણતા કરતાં આનંદરસની ધેન થકે છે. એવી આત્માની દશામાં અનુભવ જ્ઞાન પોતાને પ્રાપ્ત થાય છે, એમ આત્મતત્ત્વ ધ્યાનિત્રિ નિમિષ કરે છે, અને આગળ વધવા પ્રયત્ન કરે છે. આત્માનો અનુભવ થતાં આનંદના ઝોપ પ્રગટે છે. હે આત્મનૃ ! તારા શુદ્ધ ધર્મના ઉપયોગે રહી સદ્ગુણંદરસનો રસીતો થા ! ! ! એજ તારો મૂળ ધર્મ છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૧૮ ના સાદરવા વદિ ૬ ને છુલવાર. તા. ૨ છ
અક્ટોબર સને ૧૯૧૨.

જે જે મનુષ્યો આ ભવમાં જે જે ધર્મકાર્યો બેગા મળીને કરે છે, તે તે મનુષ્યો પરબવમાં પણ બેગા મળે છે. અને ધર્મકાર્યો પણ પ્રાયઃ બેગા મળીને કરે છે. પાપકાર્યોના પણ તેવીજ રીતે સમગ્રજીવ મગગ ચક્રવર્તિના સાઠ દળર પુત્રોનું દ્વિજન સમજી યવું. શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ શ્રી શશુમતી ॥ તા. આ' બાળા માથે દતા, તેથી નવમા ભવમાં પણ જન્મે બેગા થયા. દેવદર્શન, પ્રભુપૂજા, પાપધ, દીક્ષા, યાત્રા, ધર્મગોષ્ઠી વગેરેમાં જે જે મનુષ્યો પરબર પ્રેમથી મળીને બેગા ઘણ પ્રવૃત્તિ કરે છે તેઓ પ્રાયઃ પરબવમાં બેગા મળે છે. દેવયા માત્રથી જેના ઉપર આપણને અત્યંત પ્રેમ ઉપજે છે તે પૂર્વજનો આપણે મળધી જાણીએ. તેમજ આકારણ-દેખવા માત્રથી જેના ઉપર દેવ ક્રોધજ થાય છે, તેના ઉપર પૂર્વ-ભવમાં વૈરીની બાવના ફરી દશે એમ સમજવું. આ જન્મમાં જે જે જીવો ઉપર પ્રેમ ધારણ કરવામાં આવે છે. તે જીવો પરબવમાં આપણા મિત્રો સમજીએ અને જેઓના ઉપર આપણે ખરાય સત્કૃપ-જ્ઞાના વિચારો કરીએ છીએ તેઓના ઉપર પ્રાય પરબવમાં મળધમાં આવતા પાધુ વેગ વધે છે. અગ્નિશર્માએ અમનાદિત્ય ઉપર ચિત્તવેલા વૈરના વિગરોનો અનુભવ કર્યો તો પ્રભુ ઉપર પૂર્વજનો સંઘાપાલકે પોતાના કાનમાં મીસ રેણજીયું હતું, તે વખતે શ્રી સીંધ્રનુના આત્મા ઉપર વૈર ધારણ કર્યું હતું, તેથી સીંધ્રનુ ઉપર સંઘાપાલકનો આત્મા ગોપાજ થયો. અને તેણે પૂર્વજના પર ભરકારોથી સીંધ્રનુના કનમાં ખીતી ઠોક્યા. શ્રી

જીવો પોતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ ધ્યાનને અને પ્રાપ્ત કરીને મુક્ત થવા; અને જિવિષમાં મુક્ત થશે. આત્માનું સ્વરૂપ વિચારતાં કર્મની વર્ગબાંધો ખરે છે, આત્માની મૂળ સત્તાના ધ્યાન ઉપર લક્ષ્યાપ, સગત્તાની મૂળ સત્તાના ધ્યાનમાં નિર્વિકલ્પ થઈ જાય, કામદ્વેષદિના વિકલ્પો સમાવવાને માટે આત્માની મૂળ સત્તાને ઉપયોગી થાય. હું ધ્યાન કરનાર સિત્ત છું, ધ્યાન બિન્ન છે અને ધ્યેય બિન્ન છે એવું ભેદધ્યાન પ્રથમ તો સર્વને પ્રાપ્ત થાય છે. આત્માનું ધ્યાન ધ્યાતાં ધ્યાન ધ્યેયની એકતાએ અભેદ સમાધિમાં પ્રવેશ કરી શકાય છે. કર્મની વર્ગબાંધોને બાંધનાર તું છે, અને તેનો નાશ કરનાર પણ તું છે. કર્મને બાંધતી વખતે તારો પર્વાવ જુદો હતો. ધ્યાન કરતી વખતે તું બિન્ન પર્વાવ પરિભ્રામી છે, તેથી પર્વાવની અપેક્ષાએ પૂર્વનો તું નથી. આત્મદબ્બની અપેક્ષાએ તું પૂર્વનો છે. વર્તમાનકાળમાં ધ્યાનની દશામાં પૂર્વના અશુદ્ધ પર્વાવના આરોપનું અદંત્ય તું પોતાનામાં કદીય નહીં. શુદ્ધ નિશ્ચય નવ કથિત શુદ્ધરૂપી એવું પોતાનું સ્વરૂપ તું ધ્યાનમાં ધારણ કર !

x x x x

મંવત્ ૧૯૧૮ ના ભાદરવા વદિ ૮ ને શુક્રવાર. તા. ૪ થી
અક્ટોબર સને ૧૯૧૨.

હે પ્રભો ! તું અનર્પણી છે. તારા ગુણોનો હું પાર પામી શકતો નથી. તું અપરંપર શક્તિમય છે. પ્રભો ! મેં જે કાંઈ લખ્યું હોય, મારાથી જે કાંઈ ઉપદેશ દેવાયો હોય, તેમાં હિંસાદષ્ટિથી તમારી આજ્ઞાથી વિરુદ્ધ લખાયું, બોલાયું વા વિગતું હોય તા તેની માફી માગુ છું. મેં જે અપેક્ષાએ લખ્યું હોય તે મંજૂ થી લગા આસથો હૃદયમાંથી બહાર ન નીકળે તેથી તેનો વાચકો વાચનીય અર્થ કરે, તેમાં મારા અધ્યવસાયની અપેક્ષાએ જૂલ કંદવન તા વિવનીય અર્થ લોકો કરે એવી બુદ્ધિ ન હોવાથી મારા આત્મનો તા માફી લે. કામ્ય કે તુ સર્વંત છે સર્વંત પ્રભો ! હું જાણુ છું તે તુ કદી શકનો નથી, અને તેટલું લખી શકતો નથી આખી જીવંતી પર્વંત બાલવામાં આવે વા લખવામાં આવે તો પણ પ્રતાપનાંય પદાર્થોનો અનન્તમો ભાગ કથી વા લખી શકાય છે. સર્વંત

અન્ય ગમ્મણી ક્રિયાઓને શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ દર્શાવે છે. સંવેગીઓમાં પણ કેટલાક સાધુઓ મુદ્દપતિ બાંધે છે અને કેટલાક સાધુઓ વ્યાખ્યાનમાં મુદ્દપતિ બાંધતા નથી. દરેક ગમ્મણી આચાર્યો જુદાજુદા હોય છે. એક ગમ્મણી વા એક સંધાડાના આચાર્યને અન્ય ગમ્મણી વા અન્ય સંધાડાના સાધુઓ પોતાના આચાર્ય તરીકે માનતા નથી. કેટલાક શ્રાવકો આપું દેખીને બડોના સમુદરૂપ અન્ય સમુદાય કરવા છડે છે. સર્વ ગમ્મણી સાધુઓ ભેગા થઈને હેંમની કોનૂર-સ પેડે અમુક નિર્નયપર આવી શકે તેમ નથી. સંધાડા વા ગમ્મણી ક્રિયાઓને બિજા મતવાળા સાધુઓ માને વા છોડે એવું દેખાતું નથી. કયા ગમ્મણ વા કયા સંધાડાની ધર્મક્રિયાઓ પરિપૂર્ણ શાસ્ત્રાધારે છે એવો નિર્ણય, સર્વ સંધાડાના સાધુઓ ભેગા મળીને લાવી શકે તેમ સંભવતું નથી. ધણા શ્રાવકો વા સાધુઓ જે ગમ્મણી ક્રિયાઓને માને તે સત્ય કહેવાય એમ પણ નિર્ણય પર આવી શકાય તેમ નથી. દરેક ગમ્મણી સાધુઓ, પોતપોતાના પૂર્વાચાર્યોના ભેખે મૂકીને અન્ય ગમ્મણી આચાર્યોની માન્યતા સ્વીકારી શકે નહીં. અદીર્ઘ દષ્ટિવાળા અને અનીતિના માર્ગે પણ પોતપોતાના ગમ્મણી ઉન્નતિ છવ્વણારા સાધુઓ જેમ જેમ વિશેષ પ્રગટે તેમ તેમ સ્વમત આગ્રહ અને કલેશની ઉદીરણા વિશેષ થતી જાય. આવા સંયોગોમાં શું કરવું અને શું સત્ય માનવું? દરેક ગમ્મણી ક્રિયાઓનું ઉડા ઉતરીને સ્વસ્થ તપાસવું. આપું જાણી અને દેખીને જૈન-ધર્મની શ્રદ્ધાથી ગ્રબ્થ થવું નહીં. ગમ્મણ પૈકી પોતે જે ગમ્મણમાં હોય તેમાં રહેતાં છતાં અન્યગમ્મણી સાથે કલેશની ઉદીરણા ન થાય અને એવી ભાવ સચવાય તેવી રીતે વર્તવું. ગમ્મણી બિન્ન બિન્ન ધર્મ-ક્રિયાઓની માન્યતાઓને શ્રીતીર્થંકર વિના કોઈ એક કરી શકે તેમ નથી. શ્રીમદ્ શ્રીદીરવિજયસૂરિએ પોતાના વખતમાં અન્યગમ્મણી સાથે ચર્ચાની ઉદીરણા કરીને કલેશ ન કરવો એવો ઠરાવ કયો હતો. હાલના જમાનામાં તેવી રીતની ઉન્નતિ થાય એવા દરેક ગમ્મણી સાધુઓએ ભેગા મળી ઠરાવ કરવા જોઈએ, અને પરસ્પર સંપ થાય તેમજ જૈનોની ઉન્નતિ થાય એવા ઠરાવો ધડવા જોઈએ. આ પ્રનાએ વર્તવામાં નહીં આવે તો જૈનધર્મનો ફેલાવો કરી શકાશે નહીં. જૂલ્યા ત્યાથી ફરી ગણીને આગળ વધવું જોઈએ.

અન્ય મઝઠાની ક્રિયાઓને શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ દર્શાવે છે. સવેગીઓમાં પણ કેટલાક સાધુઓ મુદ્રપતિ બાંધે છે અને કેટલાક સાધુઓ વ્યાખ્યાનમાં મુદ્રપતિ બાંધના નથી. દરેક મઝઠના આચાર્યો જુદાજુદા હોય છે. એક મઝઠના વા એક સંધાડાના આચાર્યને અન્ય મઝઠના વા અન્ય સંધાડાના સાધુઓ પોતાના આચાર્ય તરીકે માનના નથી. કેટલાક આવડો આવું દેખીને બાકીના સમુદાય અન્ય સમુદાય કરવા છાંછે છે. સર્વ મઝઠના સાધુઓ ભેગા થઈને હેગની કોનફરન્સ પેઠે અમુક નિર્ણયપર આવી શકે તેમ નથી. સંધાડા વા મઝઠની ક્રિયાઓને બિજા મતવાળા સાધુઓ માને વા હોડે એવું દેખાતું નથી. હયા મઝઠ વા કયા સંધાડાની ધર્મક્રિયાઓ પરિપૂર્ણ શાસ્ત્રાધારે છે એવો નિર્ણય, સર્વ મંધાડાના સાધુઓ ભેગા મળીને લાવી શકે તેમ સંભવતું નથી. ઘણા આવડો વા સાધુઓ જે મઝઠની ક્રિયાઓને માને તે સત્ય કહેવાય એમ પણ નિર્ણય પણ આવી શકાય તેમ નથી. દરેક મઝઠના સાધુઓ, પોતપોતાના પૂર્વાચાર્યોના લેખો મુજબને અન્ય મઝઠના આચાર્યોની માન્યતા સ્વીકારી શકે નહીં. અદીરું દષ્ટિવાળા અને અનીનિદા માર્ગે પણ પોતપોતાના મઝઠની ઉત્પત્તિ હઝઠનારા સાધુઓ જેમ જેમ વિશેષ પ્રગટે તેમ તેમ સ્વમત આગદ અને કહેલની ઉદારણા વિશેષ થતી જાય. આવા સંયોગોમાં શું કરવું અને શું સત્ય માનવું ? દરેક મઝઠની ક્રિયાઓનું ઉગ્મ ઉત્પત્તિને સ્પષ્ટ તપાસવું. આવું જાણી અને દેખીને જન-ધર્મની મહાળી જાહેર થવું નહીં. મઝઠો પૈકી પોતે જે મઝઠમાં હોય તેમાં રહેતાં છતાં અન્યમઝઠની સાથે કહેલની ઉદારણા ન થાય અને એવી બાબ સમયસર તેરી રીતે વર્તવું. મઝઠોની મિલ્લ મિલ્લ ધર્મ-ક્રિયાઓની માન્યતાઓને કીર્તીપંકજ વિના ટાઇ એક કરી શકે તેમ નથી. કીમદ્ધ કીર્તીરતિજ્ઞપચરિએ પોતાના વખતમાં અન્યમઝઠોની સાથે ચર્ચાની ઉદારણા કરીને કહેલ ન કરેલા એવું જાણ ક્યોં હતો. હાલના જમાનામાં તેરી રીતની ઉત્પત્તિ થાય એક દરેક મઝઠના સાધુઓએ ભેગા થઈ હસાવ કરવા જોઈએ, અને ૧૯૨૫-૨૬ થાય તેમજ જોનાની ઉત્પત્તિ થાય એવા કારણ ધડવા જોઈએ. આ થત ન વર્તવામાં નહીં આવે તે જનધર્મને હેલાવો કરી શકારો નહીં. જૂના તથા નવી નધીને આમજ વધવું જોઈએ.

સે છે. હવે જમાનો બાજાયો છે, ઘાટ બદલાયો, વેપાર બદલાયો, વસ્ત્રો બદલાયાં, અન્ય ધંધા ધર્મો હિંદુસ્તાનમાં આવ્યા. હવે તો સાધુઓએ યિયિજતાનો ત્યાગ કરીને શુદ્ધ પ્રેમથી એક બીજાની સાથે મૈત્રીભાવ ધારણ કરી જૈનશાસનની ઉન્નતિમાં પરસ્પર મળીને કાર્ય કરવાં જોઈએ. સ્થાનકવાસીઓ અને દિગ્ગજોની સાથે પણ મળતી આવતી બાળનેમાં મળતા રહીને તે તે બાળતોમાં ભેગા રહીને જૈનધર્મની ઉન્નતિનાં કાર્ય કરવાં જોઈએ. કેટલાક જૈનધર્મીઓ જૈનધર્મથી બ્રહ્મ ધામ છે, તેનાં મૂળ કારણે શોધીને આંખતા ઉપાયો લેવા જોઈએ. જૈનતત્ત્વોનો ફેલાવો કરવા પુસ્તકોનો ફેલાવો કરવો જોઈએ. જૈનધર્મનો ઉદ્ધાર કરવા જે જે યોગ્ય સાગે તે સર્વ ઉપાયો ગ્રહણ કરવા જોઈએ.

x x x x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના સાક્ષરતા વર્ષ ૧૨ ને સોમવાર. તા. ૭

' મી વ્યક્ટોબર. સને ૧૯૨૨.

ધર્મોદ્ધય લક્ષણ-જ્યારે ધર્મનો ઉત્થ યવાનો હોય છે ત્યારે ઉત્તમ મહાત્માઓ પ્રગટે છે. દાન, દાન, વેરાગી, ત્યાગી. મુરુનુરાગી, યાત્રી એવા સાધુઓ ઉત્પન્ન થાય છે. ધર્મની કિયાદિ બાળનની મામાન્ય તક-રારો સંબંધી અપક્ષ થાય છે, હઠ કદામદનો ત્યાગ દેખવામાં આવે છે. સમાજ મંડભો વચેરેહારા ઉન્નતિની હીલચાલ દેખવામાં આવે છે. કુમંય આદિ અવનતિનાં મૂળમાંને મૂળમાંથી ઉખેડી નાખવામાં આવે છે. ભોક્ષો સત્યના રાગી થતા દેખવામાં આવે છે સાચુ એ માત્ર એવી માન્યતાને રવીકારનારા ભોક્ષો ઉત્પન્ન થાય છે અદકાર અને હાંપને હુ? કમને ધર્મ કાર્યનો સેવા કરનારા મનુષ્યો પ્રમતી નાકગી છે. સાધુઓ ઉપર મદરદાની બહિષ્કાર થતો જાય છે. સાધુઓ પોતાના આચાર વિચારના નવર રહે છે. અને મદરદો ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોદા એ ચાર વર્તનુ આરાધન કરતા તત્પર રહે છે. પ્રમાણના મામ તરફ દાક્ષતા રાખે થવા મ.કે છે. દેવ, ગુ. જન ધર્મના અદા ભોક્ષોમાં વધવા મ.કે છે અહિંના, સત્ય, અત્યય, અદાચર. પતિમદ, ત્યાગ, દાન, નર, પગપકર વચેરે મુદ્દેનો આદર કરવા ભોક્ષોના મન નેશર થાય છે આગમના ઉપર ભોક્ષોના અદા

આકારથી મનુષ્યની પરીક્ષા કરી શકે છે. મધ્યમ પુરુષો તેનાં આચરણો તપાસે છે. જ્ઞાનિપુરુષો શરીરમાં રહેલા એવા આત્માને દેખે છે. તેઓ શરીરરૂપ પેટીને દેખીને ખુશ થતા નથી પણ શરીરરૂપ પેટીમાં રહેલા આત્માને, દેખી ખુશ થાય છે, તેથી તેઓ પરના શરીરમાં રહેલા આત્માનું પોતાના આત્માની પેટે શુદ્ધ પ્રેમથી સન્માન ધરે છે. “ પોતાને જેવું તેવું પરને ” આવી જ્ઞાનિયોની દૃષ્ટિ થઈ જાય છે. જ્ઞાનિયો મૂઢ મનુષ્યોની પેટે શરીરના મેળથી મેળાપ માનતા નથી. જ્ઞાનીઓ, શરીરમાં રહેલા આત્માની સાથે મેળાપ રાખે છે તેથી જાણી શકેલાં કરતાં અનંતરૂપા મેળથી તેઓ ખરેખરા મેળને નમાતો શકે છે. આત્માના મેળ વિનાનો જાણ મેળ સદા પ્રિયકર રહેતો નથી. ખરા જ્ઞાનીઓ પ્રેમજ્ઞાણાભક્તિની સેવા પ્રત્યે છે. જગતના જીવોની યથાધોમ્ય સેવા કરનારા મનુષ્યો જે ધર્મમાં પ્રકટી નીકળે છે તે કાળમાં તે ધર્મ તરફ દુનિયાનું આકર્ષણ થાય છે. જ્ઞાનીઓ પોતાના આત્માને જાણીને બેસી રહેતા નથી. અનુષંગી આત્મા અખિનર-વીર્ષ પ્રમટ્ટાવી શકેતો નથી. જ્ઞાનીઓની દશા દેશકાલના અનુસારે ઉત્તમ હોય છે. જ્ઞાનીઓ માન અને અપમાનથી પોતાના આત્માને ત્યારો દેખે છે. મન અને અપમાનના સંયોગોમાં પણ જ્ઞાનીઓ પોતાનું કાર્ય કર્યા કરે છે. જ્ઞાનીઓ દુનિયા માગ તરફ કેવો અભિપ્રાય ધરાવે છે તે તરફ દૃષ્ટિ દેતા નથી પણ દુનિયાનું એ કેવી રીતે કરવું એજ લક્ષ રાખીને શુકાર્યો કર્યા કરે છે. જ્ઞાનીઓ તરવરમણના વડે સ્વતંત્ર સહજનન-દનો ભોગ ભોગવે છે તેથી તેઓ દુનિયાની પેટે પર વસ્તુઓના મહત્ત્વ ત્યાગની દાય વરાગમા મુંઝાઈ જતા નથી. જ્ઞાનીઓ દેશ, જાતિ, લિંગ, વેષ, આચાર આદિના મર્યાદિત બંધારથી સર્વ જીવોની દયા-સેવા કરવામા સક્રિયતા ધારણ કરતા નથી. તેઓનું હૃદય દોષ વિરાજ હોય છે. “ મોટાનું સર્વ મોટું ” એવું તેમનામાં દેખાય છે. જ્ઞાનીઓ, આચારો અને વિચારોના ભેદના સૂક્ષ્મ આલોચો જ્ઞાનને સ્વાદાદૃષ્ટિથી સમાધાન કરે છે અને અમમ્ય માર્ગ તરફ પ્રવૃત્તિ કર્યા કરે છે.

ખરબાદ કરે છે. જડ વસ્તુઓની આંગળી આત્માઓની કંઈ મદદતા નથી એવું જોઈએ માને છે તેનાં હૃદયમાં કંઈ પ્રભુની વાં પ્રભુના ગુણોના ધ્યેયરૂપે વાસ થતો નથી. એવાં સોડોને 'પેશ્યું કૌંચત' કરીને આત્માની મંદતા સમજાવવા પ્રયત્ન કરે !

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આશીશ્વરિ રંને શનિવાર. તા. ૧૨
શીશ્વરિ ૧૯૬૮.

શ્રદ્ધા વિના કાર્યની સિદ્ધિ થતી નથી. શ્રદ્ધાથી આત્મામાં કાર્ય કરવાની સંકલિત વર્તે છે. શ્રદ્ધા વિના આત્માની દાંતિ થાય છે. મંત્રના આરાધનમાં પણ શ્રદ્ધા વિના છટ સિદ્ધિ થતી નથી. પુત્રની પિતાના ઉપર શ્રદ્ધા હોય છે તો પિતાના હાથે પુત્રનું અણુ યાય છે. પુત્રની માતા ઉપર શ્રદ્ધા હોય છે તો પુત્રીનું હિત કરવામાં માતાની સાગણી પ્રેરાય છે. ભક્તોની ગુરુ ઉપર શ્રદ્ધા હોય છે તો ગુરુના ઉપદેશ વડે તેઓનું કલ્યાણ થાય છે. શિષ્યની ગુરુ ઉપર શ્રદ્ધા હોય છે તો ગુરુની વાણીની અસર સારી થાય છે અને ગુરુના સફળદેશ પ્રમાણે શિષ્ય પ્રવર્તે છે, અને તેથી તે આત્મોન્નતિ કરી શકે છે. સંયમશીલ આત્મા હજુાય છે અને શ્રદ્ધાશીલ આત્મામાં ઉદય થાય છે. શ્રદ્ધાના ઉપર એક શોડનું અને કઠીવારાનું દર્શાવ નીચે પ્રગળે સમજાવું:-

એક નગરમાં એક સાધુ રહેતો હતો, તેની સેવા એક વણિક શોડ કરતો હતો. ગુરુને દરરોજ દેવતાની સમના માટે પિનતિ કરતો હતો પણ મંત્રોને યોગ્ય જાણના નહોતા. એક દિવસે તેણે સાધુને કહ્યું કે મને મંત્ર આપો. આપણા વિના છટકો થવાનો નથી. સાધુએ તેને મંત્ર આપીને કહ્યું કે આમની બદલ એક વડનજે ધૂળનો ઢગસો કરી તેના ઉપર તરવાર થે એકીને તુ જાડ ઉપર ચઢીને મંત્ર બણી બૂલકો માગ કે જ્યાં તન દરના પુન પ્રલસ થને પેના વાણિયો આમની બદલ વડના જાડ નહિ તરવાર થે એકી જાડ ઉપર ચડયો. મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે શું આ વાત ખરી દશે ? આ તો મારા નાસનો ઉપાય લાગે છે. એમ ચિંતની નીચે ઉતર્યો, પાછો જસ ઉપર ચડયો અને વડવાની તૈયારી કરનાં વિચારવા

ભૂમ દેખતા નથી પણ સત્યની દૃષ્ટિએ દેખતાં મણી ભૂમે રહે છે. આપણા જૂના રીત રીવાજોને અને આગમોને બાધ ન આવે એવી રીતે જમાનાને અનુસરી પ્રગતિ કરી શકાય એવી રીતિમાં આચારો મૂકવા એજ સુધારો કહી શકાય. જે ભોજો જૈનાગમો જાણતા નથી અને જૈનાગમોની નિંદા કરે છે, તેઓ મૂર્ખોનું ક્ષમાપણું ધારણ કરે છે. યોગ્ય એવા સુધારાઓ કરવાની જરૂર છે અને તે જનુ ક્ષમાપણું જરૂરી રીતે ધીમે ધીમે આગમોને આગમ કરીને કરવાના છે. જેમ જે નદી કરવામાં આવે અને સ્વચ્છ મતિથી નાસ્તિકતાનો ફેલાવો કરવામાં આવશે, તો ત્રિશંકુના જેવી અવસ્થા થઈ પડશે. પ્રાચીનકાલથી જૈનો આગમ પડતો ભાગ લેનારા છે. જૈનોના આગમોમાં જે સદાચારો અને સદ્વિચારો દર્શાવ્યા છે તે સુધારકોની ઉમ્મી રીત છે. આપણું પ્રાચીન તપાસવામાં આવે અને તેનો સુધારકોના સુધારાની સાથે મુકાબલો કરવામાં આવે તો પ્રાચીનની સત્યના જાણી આવશે. પાશ્ચાત્ય લોકો આપણા પ્રાચીન તત્ત્વોની પ્રશંસા કરે છે. પાશ્ચાત્ય લોકોનું જાણું ખૂં છે એવો ભ્રમ કદિ રાખવો નહિ. પાશ્ચાત્યોના આચારો વિચારો અને આપણા આચારો વિચારોનો મુકાબલો કરીશું તો તેમાં આપણું સત્ય લાગશે, સંપ-પ્રેમ, સદાચ, ઉદયમ, જહાદુરી, ખરી નીતિ, ટેક, સદન ધીરતા, આત્મ ભોગ વગેરે આપણા ગુણો તેઓમાં મળ્યા અને દુર્ગુણોથી આપણે મિત્રાચારી કરી તેથી આપણા લોકોની અવનતિ થઈ છે. આત્માના ગુણો પ્રાપ્ત કરવાની તૈયારી કરો. જુનાઓએ વૃથા અને બ્લેમી જામનોમાં 'બ્લેરાના નાકા'ની પેઠે કદાચદ કરીને યોગ્ય સુધારાના ઉદય માર્ગમાં ઠોટા નાખવા નહિ. આત્માના ગુણોથી આપણો ઉદય થવાનો છે. પોતાના આત્માની મદત્તા અવખોધો. પોતાના આત્માની પેઠે અન્યોને મણીને તેઓની સાથે શુદ્ધ જાવથી વર્તીને તેઓને મદદ કરો. શ્રી મહાવીર પ્રજુના માર્ગમાં સ્થિર થાઓ. શ્રદ્ધાથી આત્મજળ ખીલશે અને તેથી આપણો ઉદય થશે.

x

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૧૮ ના આરો મુદિ ૫ ને મંગળવાર. તા. ૧૫ મી
અક્ટોબર સને. ૧૯૧૨.

આત્મના પોતાના શુદ્ધર્મનું અન્ય કોઈપણ અપમાન થવાનું નથી. બાહ્ય સંયોગો તરફ અવમોક્તિમાં માન અને અપમાન છે પણ અન્તરૂતી દષ્ટિથી આત્માના શુદ્ધર્મના ખ્યાનમાં વિચારતાં માન અને અપમાનની કલ્પના આત્માને કડનવા સ્પર્ધિમાન થતી નથી. અશુદ્ધ રામદેવની પરિણતિવડે પોતાનું અપમાન પોતાના હાથે કરી શકાય છે. જે મનુષ્યો અન્યોના આત્માઓનું અપમાન કરવા ઇચ્છે છે તેઓ પ્રથમ અશુભેચ્છા વડે પોતાના આત્માનું અપમાન કરે છે. કારણ કે અપમાન કરવાની અશુભપરિણતિવડે પ્રથમ પોતાના આત્માને કલંકિત કરે છે. જેઓ અન્યોના આત્માઓને પિત્તારી કરે છે, તેઓ પ્રથમ આત્મામાં હિત્રમ થયેલી અશુભપરિણતિ વડે પોતાને પિત્તારી કરીને નીચ બને છે. જેઓ અન્યોનું જે જે અશુભ ઇચ્છે છે તેઓને તે તે અશુભપરિણતિવડે અશુભ પ્રાપ્ત થાય છે. રામદેવવડે અન્યો પ્રતિ જેવું ઇચ્છવામાં આવે છે તેવું રામદેવની પરિણતિથી પરિણામ પામેલા આત્માને પ્રાપ્ત થાય છે. અન્તરૂમાં આ સંબંધી વિશેષ વિચાર કરવામાં આવે તો કરી કોઈનું અપમાન કરવાની વૃત્તિ થાય તદિ, તેમજ અન્તરૂમાં આ સંબંધી ઉપયોગ દેવામાં આવે તો રામદેવની પરિણતિવડે લેવાપમાનપણુ થાય નહિ તથા આત્માની શુદ્ધિમાં પ્રતિદિન વૃદ્ધિ થતી બધા અન્ય મનુષ્યો અપમાન-પિત્તારની જે જે ચેષ્ટાઓ કરે, તેના આત્માને સંજય નથી, એવો નિશ્ચય કરીને આત્માને નિર્દોષ બાવવો. અસપ્તપ્રદેશી આત્માનું અન્તરૂદષ્ટિથી બાવવોત્તા કોઈ અપમાન કરવા સમર્થ નથી. માન અને અપમાનમાં મનત્વની કલ્પના કરનારી બહિર્જાતિથી શુદ્ધિમાં ન્યારો છે, અને તેના અવભાવના રમણુતા કરવી એજ મુખ્ય કાર્ય છે એવો નિશ્ચય કરીને તેમાં સદા નન્મય રહેનારને માન અને અપમાનમાં સમત્વ રહે છે. આવી દયાના વિચારગત આચારમાં મૂક્યા વિના હોળીના રાગની પેઠે વા હિન્દીના પેઠે લુપ્કપણુ ધાગણુ કરવાયા આત્મ કલ્યાણ થતુ નથી. કોઈ પણ આત્માનું અપમાન કરીને તેનામાં શોભ હિત્રમ કરવાયા બાવદિસાનો દોષ લાગે છે સાધુ પણાની હિત્ર્ય બુધિકામાં પ્રવેશ કરના પ્રમાદ ન હોય એવો ઉપયોગ મજબાન હોય છે આત્માના સદ્ગુણોમાં વિદ્ય નાંખનારી માતાપમાનની વૃત્તિને છતવાથી પોતાના આત્માને ખરા રૂપે દેખી શકવાનો અનુ-

પહોંચે છે. મન, વાણી અને કાયાને આરામ આપવાથી શાન્તિ મળે છે અને તેઓ દ્વારા પુનઃ કાર્યો સારી રીતે કરી શકાય છે. ઉદ્ધતી જીંદગીમાં દુનિયાનાં કાર્યોથી વિરામ પામીને પરમાર્થતની સેવા કરતી. સાધુઓએ ઉદ્ધતી જીંદગીમાં આરામ લેવો. શાન્ત સ્થળમાં સાધુઓએ ઉદ્ધતી જીંદગી ગુનારથી અને પરમાત્માનું ધ્યાનજ ધરવું. સ્વચ્છ હવા, શાન્ત સ્થળ, પવિત્ર સ્થાન, સાત્ત્વિક આહાર, પ્રભુ ભક્તિ ધૃત્યાદિના સેવન થકી મૃદુરોએ વિરોધનઃ ઉદ્ધતી જીંદગી ધર્મમાં ગાળતી.

x

x .

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આસો સુદિ ૧૦ ને રવિવાર. તા. ૨૦ મી
અક્ટોબર સને ૧૯૧૨.

આત્માનું ચિંતન કરવામાં મન જોડાય છે તો મનવડે મોક્ષની સાધના થાય છે. પર્યેદિયના વિષયોમાં રાગ અને દ્વેષ વડે મન બટકે છે તો તે મન તેજ સંસાર છે. મનમાંથી વિષયોની વાસના ટળે છે તો શરીર પણ પવિત્ર રહી શકે છે. મનની અસર શરીર પર થાય છે. અધ્યાત્મનયની અપેક્ષાએ રાગ દ્વેષાદિ મોહના વિકલ્પસહિત ચિંતન તે જન શૈલીએ મન કહેવામાં આવે છે. મન જો મરે છે તો સર્વ પ્રકારની આંતરિક અસાંતિ વિલય પામે છે. મનને હળવે હળવે આત્માના ગુણો તરફ વાળવું. મન ઉપર વિજય મેળવ્યા વિના કદિ મહા વિજય પ્રાપ્ત કર્યો એમ કથી શકાય નહિ. મનના ઉપર વિજય મેળવનાર આખી દુનિયા ઉપર વિજય મેળવી શકે છે મનને જીત્યા વિના કદી ખરો સંયમ પ્રાપ્ત કરી શકાતો નથી. સ્થૂત દુનિયાના ઉપર વિજય મેળવી શકાય પણ મનના ઉપર વિજય મેળવવો એ કાર્ય ધાર્યા કરતા પણ અત્યંત દુષ્કર છે. આખી દુનિયાનું રાજ્ય પ્રાપ્ત કરવું તે સહેલ છે પણ મનમાં ઉત્પન્ન થનાર મોહને જીતવો તે મુશ્કેલ છે. લશ્કરીનો પોપાક માત્ર પહેરવાથી ખરા લડવૈયાનું પદ મળી શકતું નથી, પણ શુદ્ધતા વીરત્વ બતાવવાથી ખરા લડવૈયાનું પદ મળે છે. તેમ સાધુનો વેષ ધારણ કરવા માત્રથી કંઈ મનમાં ઉત્પન્ન થનાર મોહને જીતી શકાતો નથી, પણ મોહના વિકારો સાથે શુદ્ધ કરવાથી ખરું સાધુત્વ પ્રાપ્ત થાય છે. મેં મોહને જીત્યો છે એવું કદી

પોતાનું નામ અમર કરી શકે છે. કંચન અને કામિનીના ત્યાગી એવા સાધુઓ પ્રભુના ધર્મનો ફલાવો કરવા સમર્થ થાય છે, અને તેઓના હાથે ધર્મનો ઉદ્ધાર થાય છે. ધર્મનો ફલાવો કરવા જેણે જીંદગીનો હોમ આપવો હોય તેણે તો યુવાવસ્થામાં સાધુ ધર્મને ઉપદેશ દેવા બદલ નીકળી પડવું જોઈએ, અને જુદાવસ્થા છતાં ધ્યાનમાર્ગમાં વિશેષતઃ જીવન માળવું જોઈએ. જૈનોમાં આત્મભોગ આપનારા વીરપુરુષો ઉત્પન્ન થતા નથી તેનું કારણ એ છે કે તેઓ વશિકૃત્વજ્ઞાની રૂતિને તજીશકતા નથી. ગમે તેટલું જીવું હોય પણ જૈનામોથી વિરુદ્ધ હોય અને તેમજ જૈનધર્મના ઉદ્ભવમાં વિદ્ય નાખનાર હોય તેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. આત્મ-વીર્ય ફેલાવનારા જૈનો પ્રગટાવવા માટે આર્યસમાજીઓની પેઠે જૈનધર્મની પરિપૂર્ણ કેળવણી અને વ્યાવહારિક કેળવણી અપાય એવાં શુશ્રુષાની સ્થાપનાઓ થવી જોઈએ. જેઓના હાડોહાડમાં જૈનધર્મની ચક્રા વ્યાપી રહી હોય અને જેઓની નસોનસમાં જૈનધર્માભિમાનનું લોહી વહેતું હોય અને જેઓ તન, મન, ધન સત્તાનો ભોગ આપવાને તૈયાર થઈ ગયા હોય એવા જ્ઞાની જૈનોથી જૈનધર્મનો ફલાવો થવાનો છે એમ નક્કી માનવું. એવા મહા પુરોના કાર્ત્તમાં તન, મન અને ધનથી સદાપક બનનારાઓ મહાફલ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. મનુષ્યોના દુર્યુષો ટાળીને તેઓને સન્માર્ગે ચલાવવા એ અરેખરી મનુષ્યોની સેવા છે એવી સેવાનો માર્ગ બતાવનાર ઉત્તમજ્ઞાનીઓની સેવામાં સર્વસ્વ અર્પણ કરવું એજ મનુષ્યોની ફરજ છે. ઉત્તમ જૈનો પોતાના આત્મભોગવડે મનુષ્યોને ખરા મનુષ્ય તરીકે બનાવવા પ્રયત્ન કરે છે. જુદાવસ્થા આવ્યા પૂર્વે ધર્મની પ્રવૃત્તિ સેવાય તેટલી સેવવામાં અંક માત્ર પણ પ્રમાદ ન કરવો. છેલ્લી જીંદગીમાં ધર્મની નિવૃત્તિપ્રવૃત્તિ, ધ્યાન અને સમાધિની આરાધના કરવાની જરૂર છે.

×

×

×

×

જૈનધર્મની આવી ઉચ્ચદષ્ટિ છે અને તે તે પ્રમાણે જે વર્તે છે તે જાતમાં પૂજ્ય બને છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનની આવી ઉચ્ચદષ્ટિના વિચારોના ફલાવો કરવો જોઈએ, અને આચારમાં તે પ્રમાણે મૂળી સ્થાપ એવો આત્મસંકલ્પ કરવો જોઈએ.

×

×

×

×

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આશો વદિ ૫ ને શુક્રવાર. તા. ૩૦ મી
ઓક્ટોબર ૧૯૬૨.

દાસમાં બાલકનનાં રાજ્યો અને વૃક્ષોમાં બારે મુદ્દા આવે છે. દળરો મનુષ્યોના પ્રાણ નષ્ટ થાય છે. રમ અને ભાવ એ બે પ્રકારની દિશા થાય છે. સુધરેલાં રાજ્યો સામાન્ય જાતોમાં સડી ખરીને સુધારાના નામને કથક લગાડે છે. મોહના જ્વેરથી મનુષ્યો પરસ્પર પ્રાણસંહારક્રમુદ્ધ આરંભે છે. જાણ સંપ્રિયોનો વિશાસ કરીને અન્યદેશીય વા અન્યધર્મીય મનુષ્યોના નાસાર્થે પ્રતિષ્ઠાથી દોષ તો અનાર્થપણું કહેવાય. આર્થો પોતાની શક્તિયોનો દુનિયાના કુશલાણાર્થે ઉપયોગ કરે છે, અનાર્થો પોતાના સ્વાર્થે અન્ય મનુષ્યોના પ્રાણનો નાશ કરે છે, અનાર્થો પોતાની જ્ઞાતિ અર્થે અન્ય મનુષ્યોના પ્રાણ નુશ્વના પણ વર લગાડતા નથી, અને પોતાના સ્વાર્થે મમ તેજા પાપ કરતા કચરનો ભય પણ મનુષ્યો નથી. આર્થો પોતાના સ્વાર્થ માટે અન્ય મનુષ્યો કે જે મમ ને રેલના તા મમ ને ધમના દોષ તો પણ તેઓને કુટુમ્બની પેઠા માતા તેઓના પ્રાણોનો નાશ કરતા નથી જે અપપણ પાછળ કરે છે તે આવ કદેચ છે. અનાર્થો તરવરતી પાછાં પોતાનો જમ વધારવા વચ્ચે કરે છે, અને કચરનો જમ પાપના માફી મામરા પ્રચલ કરે છે આવ કોઈ પણ મનુષ્યોના પ્રાણ નષ્ટ કરતા નથી અને તેથી તરવારની પાછાં વડે જમ વધારવા પ્રચલ કરતા નથી. અર્થો નીતના રચનાર અને આચારોના માત્ર આર્થને પ્રજ્ઞા ન નાશ કરે છે અન્યના સ્વાર્થ વચ્ચે નીતના અચરો અને ચિત્તેને ફલાવો અર્થ ન જૈનધર્મ ન જા. આજનુ સ્વસ્થ કદેચ છે. અર્થો એ ન નાશ કરે છે કદેચ નથી અર્થ કોઈ જાતી કદેચો નથી પણ અર્થના મુખા વચ્ચે તરવારો મનુષ્ય અર્થો અર્થો કરે છે. કદેચો

તેઓને અવિખનના જૈનો દસી કાઢે એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. ધર્મના જાણનાર જૈનોનું ઉત્તમ એ કર્તવ્ય છે કે તેઓએ પોતાના ધર્મના રીતરીવાજોમાં રહેલું ઉત્તમ રહસ્ય અન્ય લોકોને જણાવવું. જે જૈન થયેને અન્ય નવકારગણનાર જૈનને દેખી એમી બની શકતો નથી તે જૈન નથી. જૈનોની પડતીનું કારણ ગુરુનિન્દા છે. ગુરુનિન્દાથી કુળનો ક્ષય થાય છે. જે કોખમાં, જે દેશમાં નિન્દાનો પ્રવેશ થાય છે તેની પડતી ઘણા વિના રહેતી નથી. ધર્મની અદ્વા દરી તો કોઈ વખત ધર્મની ક્રિયાઓ કરી ચકારો. ધર્મનું અસ્તિત્વ રાખનાર ગુરુઓની તન, મનથી પરિપૂર્ણ સેવા કરવી. ગુરુ વિનાનો કુનિયામાં કોઈ ધર્મ નથી. ધર્મની અદ્વા વિના કદી મોક્ષ થનાર નથી. સમ્યક્ત્વની અદ્વાથી બાહ્ય ચારિત્ર વિના અન્તરંગ ચારિત્ર પામી જીવ પરમાત્મપદ પામે છે.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૮ ના આરો વદિ ૭ ને શુક્રવાર તા. ૧ સી
નવેમ્બર ૧૯૧૨.

ફોનોગ્રાફની પેઠે ધર્મશાસ્ત્રોને ગોખી ન મારવા જોઈએ પણ સૂત્રના ભાષ સમજવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જે કંઈ વાંચવામાં આવે તેનો દ્રવ્ય દાત્ર, કાલ, ભાવથી વિચાર કરવો જોઈએ. લેખ્યવિષયમાંથી કર્તાનો આશય શોધી કાઢવો જોઈએ, અને તે પોતાને અને જગતને કઈ રીતે બચાવે છે તેનો વિવેક કરવો જોઈએ. મન, વાણી અને કાયાનું બળ વધે અને તેનો શુભકાર્યમાં ઉપયોગ થાય એવાં શાસ્ત્રોનો પ્રથમ આદર કરવો જોઈએ. ધર્મસમાન દેસ, કોમની ઉત્પત્તિ કરવામાં જે ધર્મશાસ્ત્રોની પ્રથમ આવશ્યકતા સદા થતી હોય, તેનો પ્રથમ આદર કરવાની જરૂર છે. જે ધર્મના વિચારોથી કોમનું-સમાજનું દહન પારણ થાય તેનો પ્રથમ ફેલાવો કરવો જોઈએ. ધર્મના નિયમો, આચારો, ભક્તિ, અદ્વા વિના સંધન મજબુત બંધારણ થતું નથી, અને સંધના બળ વિના પ્રગતિના માર્ગમાં આગળ વધી શકાતું નથી કલિયુગમાં સંધના બલથી મહાપરાક્રમો કરી શકાય છે. ધર્મના આચારો અને વિચારોથી મંધન બળ વધી શકે છે. ધર્મના નામે જે પરાક્રમ કરી શકાશે તે દેશભિમાનથી પણ પ્રાપ્ત કરી શકાશે.

સંવત્ ૧૯૬૯ ની સાલના ઉદ્ગારરૂપ વિચારો.

નીતિ.

જાગડોને પ્રથમથી સારી સંગતિમાં રાખવાં જોઈએ. ન્દાનાં જાગડો આસપાસના સંધોગોના સદા-વાસથી પોતાની ઇંદગીનું બરિખ રહે છે. ન્દાનાં જાગડો સ્વનપાનથી આરંભીને કેળવણી મદબુ કરે છે. માતાના યુગ્મોની અંતર જાગડો ઉપર ધન્ય થાય છે. યુક્તમ અને ચાકરો પાસે જાગડોને ઉછેરવાનું કામ ભેગથી માકરે અને યુક્તમમાં વધારો કરી રાકાય છે. મોટા વિદ્વાનોના હાથે જે જાગડો ડહરે છે તે જાગડોમાં ઉત્તમ સદ્ગુણો ખીલી રહે છે. જાગડોના સદ્વત્સના આધારે જાગડોનું બરિખ કેવું છે તે આજી રાકાય છે. જાગડો એ બરિખના મદા નેતાઓ છે. તેમની કન્નતિમાં બરિખની કન્નતિ સમાઈ છે. સદ્વિચરો વડે જાગડોના મન પોચાય છે. ઉત્તમ મનુષ્યોની સંગતિથી જાગડોને જટ શિખવાતું છે. જાગડો એ બરિખનો પિતા છે.

×

×

×

×

મદા વિચાર પ્રમાણે એમ સમજાય છે કે જે મનુષ્યના કાર્યમાં જેવો પ્રાણના વિચરો દેવ છે તે દેડે જાગે છે. જે જાગતી તે પ્રવરતા કરે છે તે જાગતી સતી છે કે મોટી છે તેના વિચરો કરીને તે મનુષ્યની વરિષ્ઠ કરી દુર્ગે. સમથી તેના પ્રવરતાના જોય દેવ તે. તે દુર્ગેથી જે એમ જાગતીના ઉપર જાગી રાકાય છે. દુર્ગે જાગતીના દાઢા કરવાની તે પ્રવરતા કરતા દેવ તે સમજાયું કે તેના દાઢાના કારણે જાગે કરી રહ્યા

આર્યાવર્તની પડતીનું મૂળ કારણ દુર્ગુણો છે. જે વખતે જે દેશમાં દુર્ગુણો વધી જાય છે તે વખતે તે દેશની પડતી હોય છે. નાતોમાં જે લુચ્ચો કાવા-દાવા કરનાર અને ઉંચું ચિત્તું કરનાર હોય તે આગેવાન થાય છે. સાધુઓમાં પણ જે કાવાદાવા કરનાર અને ઘટાટોષ કરનાર હોય છે તે આગેવાન ગણાય છે. મોજ શોખમાં નેટલું ધન પેસાદારો ખર્ચે છે તેટલું ધન ઘન વગેરે ભક્ષા કાંચોમાં ખર્ચી શકતા નથી. વિનય અને ભક્તિના માર્ગ ધરવા લાગ્યા છે. લોકોમાં મંબીરતા ઓછી થવા લાગી છે, અને ઉર્ધ્વગાપણું વધવા લાગ્યું છે. એક એકની શરૂઆત દખાઈ જઈને લોકો સત્યને મારી નાખે છે. એવી આર્યાવર્તની દશા હાલ તો દેખાય છે. રમેશુલુ અને તમેશુલુ તરફ દુનિયાનો ધગો ભાગ ધસીગતો જાય છે. ધર્મમાં બધાઈ રહેવાથી દેશની પડતી થાય છે અને આગળ વધાતું નથી, એવા કેટલાક મનુષ્યોના વિચારો બહાર આવવા લાગ્યા છે. અહાયર્થ અને સત્ય તરફ 'લોકોનું' લક્ષ્ય ખેંચાશે ત્યારે ઉદય થશે. પ્રમાણિકપણું એ પ્રાણના કરતાં અત્યંત વડાતું ગણ્યારે ત્યારે જૈનો વગેરે સર્વની ઉન્નતિ થશે. બોદ્યા પ્રમાણે અથવા પોતાની પ્રતિતા પ્રમાણે વર્તવું એ વાતને પ્રાણ કરતાં પ્યારી માનવામાં આવશે ત્યારે લોકોની પાસે અબ્યુલ્લ દેવતા આવીને ખડો થશે. શુદ્ધત્રેમ, સત્કાર, ભક્તિ, દયા, સર્વપર સમાનભાવ એ આર્યોના આર્ય દેવતાઓ થાય છે. તેની આર્યો પૂજા કરશે ત્યારે આર્યોનો ઉદય સૂર્યની પેઠે જગદગમે. આ તરફ આર્યાવર્તનું ધ્યાન ખેંચાઓ !

×

×

×

×

જાતિ અનુભવ વિચારો.

૧ જે આવડો પોતાની પાસે આવીને અન્ય સાધુઓની નિન્દા કરે છે તેવા આવડોથી એતતા રહેવું અને તેવા આવડોની આગળ ખપ નેટલી મિત સખ્તોથી વાત કરવી. કોઈની નિન્દા કરે તે કોઈ વખત પોતાની ખજુ કરે માટે કોઈ આવડો પોતાની પાસે આવીને કોઈ સાધુની નિન્દાની વાત કરે તે કદી સાંભળવી નહિ.

૨ જે સાધુઓ વા જે સાધુઓના શિષ્યો પોતાની પાસે આવીને કોઈ સાધુની વા કોઈની નિન્દા કરે તો તે સાંભળવી નહિ. તેમજ તેઓથી

શ્રદ્ધા.

અધિકાર વિનાનાં અને વિચાર કર્યા વિનાનાં કાર્યો હસ્તમાં લેવાથી અનેક પ્રકારની વિપત્તિઓ આવી પડે છે. મન વાણી કાયા અને આત્મચળની ખઠારનાં કાર્યો હસ્તમાં લેવાથી તે કાર્યોની સિદ્ધિ થતી નથી અને કલેશ ખેદ હાનિની પ્રાપ્તિ થાય છે. પ્રત્યેક કાર્ય હસ્તમાં લેતાં પૂર્વે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ જાવનો વિચાર કરવો અને સ્વાત્મશક્તિ તથા આગુત્પાગુના સહાયક સંયોગો તથા પ્રતિકૂલ સંયોગો કયા કયા છે તેનો વિચાર કરવો. જે જે કાર્ય કરવાનાં હોય તે સંબંધી પ્રથમ વિચાર કરવો અને તેમાં પોતાની બુદ્ધિ ન પડેાંયતી હોય તો અન્ય જ્ઞાનીઓની સલાહ લેવી. ઉત્સાહ, ખંત, એકાગ્રચિત્ત, વિદ્યા પડે તેની સામે ઠકી રહેવાની શક્તિ, આગુત્પાગુના સાનુકૂળ સંયોગો મેળવવાની શક્તિ, પ્રતિકૂલ સંયોગોને પાછા હટાવવાની શક્તિ, ત્વરિત વિદ્યા છૂતવાની બુદ્ધિશક્તિ, સહાયક મનુષ્યોમાં ઉત્સાહ પ્રેરવાની શક્તિ, કાર્ય કરતી વખતે કાર્યની સિદ્ધિ કરાવનારી ઉત્પાદ બુદ્ધિ વગેરે સાધનોનો વિચાર કરી અધિકારે યોગ્ય એવું કાર્ય હસ્તમાં લેઈ તેને પાર ઉતારવા માટે પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. શક્તિની ખઠારતું કાર્ય કરવા જતાં તેની સિદ્ધિ થતી નથી અને તેથી આત્મશક્તિ ઘટે છે. કાર્યોનું અંતગમ અને બહિરગ સ્વરૂપ વિચારવું તથા તેથી સ્વાત્મજ્ઞાન તથા પરજ્ઞાન શો છે તે સંબંધી વિચાર કરવો. જગત્માં પોતે એક બંધિતરૂપ હોવાથી પોતાનાથી જગત્તે જે જે કાર્યો કરવાથી લાભ મળે તેનો વિચાર કરીને સતકાર્યને હૃદયમાં લેવાની જરૂર છે. પોતાની શક્તિનો વિચાર કરીને કાર્યમાં પ્રવૃત્ત થનારને વિજય, લક્ષ્મી, કીર્તિ, શાન્તિ, શક્તિ અને સુખ મળે છે.

અદ્વાભક્તિ.

ખરી અદ્વા ભક્તિ આ ભવમાં ફળે છે એમ અમોને દૃઢ નિશ્ચય છે. જે કાર્યની સિદ્ધિ ખરેખર અદ્વા અને ભક્તિવાં ધાય છે તે અન્યથી થતી

ધર્મશ્રદ્ધા બલ.

ધાર્મિક શ્રદ્ધાની બાવના દરેક માનવના રોમ રોમે વ્યાપી જાય એવી રીતે ઉપરેથી દેવો જોઈએ. આર્ચાવર્તની આર્ચતાનું રૂઝાણ કરનાર ધાર્મિક બાવના છે. ધાર્મિક શ્રદ્ધાની બાવનાનું જગ એકથ કરવાની ઉત્કાન્તિમાં આગળ વધવાનું કાર્ય કરે છે. શ્રદ્ધાનું જગ ને કરે છે તે કોઈ દરી યાત્રુ નથી. આખી દુનિયામાં ધર્મશ્રદ્ધાનું જગ ઉત્તમોત્તમ મળ્યાય છે. આર્ચાવર્તમાં ધર્મ શ્રદ્ધાનું જગ ને કરવા સમર્થ થયે તે અન્યથી થવાનું નથી. ધર્મ શ્રદ્ધાનું જગ દેશનું અને જાતનું રૂઝાણ કરે છે. તેનો જે વિરસકાર કરે છે તે અન્યથી વિરસકાર પામે છે અને દેશની અધઃપાતન દશમાં મારફકાર બને છે. ગમે તે કારણે ધર્મ શ્રદ્ધાનું જગ વધારણું જોઈએ અને તેનાં રદસ્તો સ્થાવી રીતે સમજવાં જોઈએ. ધર્મ શ્રદ્ધાનું જગ પોતાના સમજવામાં ન આવે તેથી એકદમ તેનું ખંડન કરવા બેસી જાયું નહીં. ધર્મ શ્રદ્ધાના જગનું માદાન્વ અમુક પ્રકારના જાનની અનુભવ યોગ્યતા પ્રાપ્ત થતાં સમજાય છે. સગ-મનોવરો માન્ય એવી ધાર્મિકશ્રદ્ધા વરો ધર્મની ઉપાસના કરનારાઓ આગળ વધ્યા કરે છે અને અન્યને પણ હાથ જાલીને આગળ વધારે છે. ધાર્મિક શ્રદ્ધા જગથી સમાજ જીવી કરાય છે, અને એ સમાજ એક ઉન્નતિની દિશાએ પોતાનો ખ્યાલ આપે છે. આર્ચાવર્તમાં ધર્મ શ્રદ્ધાનું જગ અન્તે સર્વ દેશના શોકોને પોતાનો ખ્યાલ આપશે.

પોતાના સંબંધી કોઈ ગમે તેવો અભિપ્રાય બાંધે તે સંબંધી જરૂર ભાવ લક્ષ્ય ન દેતાં પોતાના સત્ય માર્ગે વલ્લભ કરવું એજ કાર્ય યોગી થવાનો મૂળ મંત્ર છે. જગત્ પોતાના સંબંધી સાડું ખોટું શું કહે છે એવું જાણવા પ્રયત્ન કરવાના બદલે સદ્ગુણોના માર્ગે પ્રવૃત્તિ કર્યા કરવી એ અનન્ત ગણું ઉત્તમ કાર્ય છે. સ્તુતિ અને નિન્દાના શબ્દો સાંભળતાં છતાં પણ તે તરફ અવલક્ષ્ય કરીને ઉત્સાહથી પોતાની ફરજને બજાવવા સદા તત્પર રહેવું એજ ક્રિયા યોગી બનવાનો મુખ્યોપાય છે. આપણે જગતના અભિપ્રાયો સાંભળીને હર્ષશોકમાં જીવન ગાળવા જન્મ્યા નથી. પણ પોતાનું તથા અન્યોનું શ્રેયઃ કરવા પ્રવૃત્તિ કરવી તે માટે જન્મ્યા છીએ. આત્માના મૂળધર્મ તરફ લક્ષ રાખીને જગતમાં શુભ કરણી જેઓ અવિષ્કૃત-પણે કરે છે તેઓ રાજ્યો અને આચારમાં મૂકનારા અવબોધવા. પોતાની ગમે તેવી ટીકા કરનારાઓ તરફ લક્ષ્ય ન દેતાં સત્ય માર્ગમાં સ્થિર રહીને ઉમંગથી કાર્ય કરનારાઓ વિશ્વ વરમાળને પ્રાપ્ત કરે છે. પોતાના સંબંધી ગમે તેવી અફવાઓ ઉડે તેથી ગભરાઈ જવું નહિ અને પોતાની ફરજને અદા કરવામાં ડરકુમીઆં બનવું નહિ. પોતાના કાર્યમાં ભૂલ ન થાય અને પોતાની ઉન્નતિમાં ટદિ થાય છે કે નહિ ? તે તરફ દૃષ્ટિ દેતી આગળ વધવાની જરૂર છે. શરીરની સાથે જ રોગોનો સંબંધ છે તદ્દવ શુભ કાર્યોની સાથે વા શુભ વિચારોની સાથે વિધોનો સંબંધ દુઃખો વેદ્યા વિના, વિધો સદ્યા વિના, અનેક અફવાઓ સંકળ કર્યા વિના ઉત્તમ કાર્યોની સિદ્ધિ થતી હોત તો તેની અમૂલ્ય ઉચ્ચતાનો ખ્યાલ ખરેખર મનુષ્યોના મનમાં આવી શકત નહિ. રાજ્યોગી સહેજે બની શકાતું હોત તો રાજ્યોગી મહત્તા ગણી શકાત નહિ. સદ્ગુણો અને પોતાની શુભ ફરજને માટે લક્ષ રાખીને પોતે આગળ વધવું જોઈએ

x x x x

પોતાના આત્માને પરમાત્મા માનીને જગતના બધોનો ભૂથી જવા પ્રયત્ન કરે ' મોહથી સર્વ પ્રકારના બંધનો ઉપવન થાય છે. મોહના વિકરણ દળના આત્મા પોતે પરમાત્મારૂપે પ્રકારો છે. સર્વ જડ વસ્તુઓમાં થતી ક્રિયાઓ નહિ થતા આત્મચક્ષિનો પ્રકાશ થયા મૂડે છે. વસનનો વાસ બનવાથી

સત્તાવંત સારા. અને અધર્મીજીવો અસત્તાવંત સારા. ધર્મીજીવો દીર્ઘ આયુષ્યવાળા સારા અધર્મીજીવો અદીર્ઘ આયુષ્યવાળા સારા. ધર્મીજીવો શાસનકર્તા સારા અને અધર્મીજીવો અશાસન કર્તા સારા તથા ધર્મીજીવો વક્તા સારા અને અધર્મીજીવો અવક્તા સારા. ધર્મીજીવો કવિયો થયા હોય તો સારા તથા અધર્મીજીવો અકવિયો સારા. ધર્મીજીવો લેખકો સારા અને અધર્મીજીવો અલેખકો સારા. ધર્મીજીવો ઔપાતિષ્ઠી આદિ ચાર પ્રકારની છુદ્ધિવાળા સારા અને અધર્મીજીવો ચાર પ્રકારની છુદ્ધિ રહીત હોય તો સારા. ધર્મી એવા રાગઓ સારા તથા અધર્મીજીવો રાજ્ય પદવી વિનાના સારા. ધર્મીજીવો ધૈર્યવંત સારા અને અધર્મીજીવો અધૈર્યવંત સારા. ધર્મીજીવો યોગ્યજ્ઞવાળા સારા અને અધર્મીજીવો શક્તિવિનાના સારા. ધર્મીજીવો સામગ્યવાળા સારા અને અધર્મીજીવો લાગવગ વિનાના સારા. પાપીજીવો અખોશ સારા અને ધર્મીજીવો ખોશના સારા. પાપીજીવો પોતાની શક્તિ-યોના પાપની શક્તિમાં કપયોગ કરે છે અને તેથી તેઓ ઉધતા હોય તો હિંસા વગેરે પાપકર્મ કરી શકતા નથી અને અન્યજીવોને પરિતાપ પજી કરી શકતા નથી. ધર્મીજીવોની સર્વ શક્તિયો ધર્મની શ્રદ્ધિ અર્થે હોય છે. શાની એવા ધર્મીજીવોની સર્વ શક્તિયો સંવર હેતુભૂત થાય છે તેમજ નિર્જરાર્થ થાય છે. શાની એવા ધર્મીજીવોને સદાય આપવાથી પુણ્ય અને નિર્જરા થાય છે. ધર્મીજીવોને આપેલું દાન ઉત્તરોત્તર મુક્તિ ફલપ્રદ થાય છે. સાત ક્ષેત્રમાં દાન વાપરવાથી આત્માની શુદ્ધતા થાય છે. ધર્મીજીવોને મદદ કરવી અને ધર્મીજીવોની સેવા કરવી. અધર્મીઓને ધર્મી બનાવવા પ્રયત્ન કરવો.

x

x

x

x

આજ અને મનુષ્યનો દાન અનેવો મનુષ્ય પોતાના આત્માની ખરી રક્ત-ન ત્રણા ઓળખી શકતો નથી અને જાત કરી શકતો નથી. મનની શક્તિના તામે થએલા આત્મા પોતાનું મનુષ્ય પ્રાણ કરી શકતો નથી. વાસનાઓ, ક્રોધો, મૃદુઓ, વગેરેના નાશ કરનાર મનુષ્ય પોતાના આત્માને મરીતી કાઢે છે અને જતા મુખે દુઃખી બને છે. પોતાને અન્યતોયો માનીને આત્મા-ઓ જાનત બને છે. પોદ્મશિષ્ટ વસ્તુની આત્માઓને દયાવ્યા વિના આત્મા

કરવામાં વૈરાગ્ય એ પુષ્કરાવર્ત મેધ સમાન છે. મોક્ષ માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરાવનાર વૈરાગ્ય છે. વૈરાગ્ય એ આત્મમુખની વખાણ છે. દરેક જીવને પોતપોતાની શાન્ત-દૃષ્ટિના અનુસારે વૈરાગ્ય પ્રગટે છે. સર્વ જીવોને પોતપોતાના અધિકાર પ્રમાણે વૈરાગ્ય પ્રગટે છે તેમાં ખંડન કે મંડન શું કરવું. પોતાની જાંદગી ફેરવવા માટે વૈરાગ્ય પ્રગટે છે, માટે તેનો પ્રાદુર્ભાવ થતાં તેને વધારી લેવો જોઈએ. આત્માની દશા મુધારવા માટે વૈરાગ્ય એ મહોત્સવ છે. કોઈ જીવને વૈરાગ્યથી પાછળ પાડવો નહિ. વૈરાગ્યમાં પણ તેની પકવદશાએ આનન્દ રસ અનુભવાય છે એમ પોતાનો અનુભવ સાક્ષી પૂરે છે. રાગના વખતમાં વૈરાગ્યપ્રગટે એ ઉત્તમ વેળા જાણવી. મનુષ્યોને સામાન્ય વૈરાગ્યથી ઉત્તમ વૈરાગ્ય તરફ લઇ જવા પણ તેઓને ઉભય ખટ કરવા નહિ. પંચમ કાળમાં પંચવિધથી દુઃખી થએલા જીવને વૈરાગ્યનો ખરેખરો આધાર છે. રાગીઓ વૈરાગ્યને જાણ્યા વિના તેની અવગણના કરે તેથી વૈરાગ્યની દશા ન્યૂન થતી નથી. વૈરાગ્ય કારક પુસ્તકો કરતાં વૈરાગીઓની સંગતિ કરવાથી જોર પ્રકારના વૈરાગ્યનો લાભ મળે છે. સજીવન વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત કરવાને ઉત્તમ વૈરાગીઓ! સજીવન મૂર્તિઓ છે. તેમનો યોગ મળે તો પુસ્તકો મૂકીને પડેલું તેમની પાસે જવું. વૈરાગીના મુખમાંથી નીકળેલા શબ્દો એ સજીવન વૈરાગ્ય મંત્રો છે. દરરોજ ઉચ્ચ કોટીના વૈરાગ્યમાં હે આત્મનું તું પ્રવેશ કર !

x x x x

પોતાના ઉપર વિપરીત દૃષ્ટિથી જોનારા જીવો ઉપર પણ વિપરીત દૃષ્ટિથી નિરીક્ષવું નહિ. અન્યોની વિપરીત દૃષ્ટિ દેખીને પોતાના આત્માની વિપરીત દૃષ્ટિ કરવી એ કોઈ રીતે યોગ્ય નથી. સ્વધર્મ મૂકીને પરજીવોની વિપરીત દૃષ્ટિનું અનુકરણ કરવું નહિ પણ ઉલટું અન્યજીવોને શુદ્ધધર્મ જનાવવા પ્રયત્ન કરવો. વિપરીત સંયોગોમા આત્માના શુદ્ધધર્મ તરફ દૃષ્ટિ દેખેને જે તે નિર્વૈષ્ણાવે ક્યાં કરવું એજ આત્માની ખરી કસોટી છે. દુઃખ લગ્નમનાં વાદળ કંઈપણે તેમાં આત્મારૂપ સૂર્યે ઢંકાવું જોઈએ નહિ. ભય એ આત્માનો મૂળ ધર્મ નથી. ભય એ શશ્વિક છે અને તે મન, કંથનાથી ઉભો પાપ છે. જે ભયથી કદિ શાન્તિ મળતી નથી તે ભયથી આત્માએ દા માટે સંજમ રાખેલા જોઈએ. ગમે તેવી પણ ભયની કંથનાઓ પરિહરવા યોગ્ય છે. અવિધ્યના દુઃખોની કંથના કરીને વર્તમાનકાળમાં

જ્ઞાનમય આત્મા ખરેખર પોતાના શુદ્ધ ધર્મનો પ્રથમ સંરચાપક બને છે. અધ્યાત્મ દૃષ્ટિમાં ઉત્તમ એવું નાભિ ધ્યાન દ્વારા ઉત્પન્ન થનાર ઋષભ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિથી મોક્ષનો માર્ગ ખુલ્લો થાય છે. નાભિમાં ધારણા ધ્યાન ધરવાથી નરક અને તિર્થંચ્ય ગતિનો માર્ગ બંધ પડે છે અને મનુષ્ય દેવ તેમજ મોક્ષનો માર્ગ ખુલ્લો થાય છે. નાભિમાં આત્માનું ધ્યાન ધરતાં અશુભ કર્મો ખરી જાય છે અને ધણું વિધ્નિ ટળે છે. નાભિમાં ધ્યાન ધરીને પરમાવાને ખીલવ્યા વિના ધ્યાનની સ્થિરતા થતી નથી માટે પ્રથમ ધ્યાનની પીડિકાશૂંત નાભિનું ધ્યાન સિદ્ધ કરવું. નાભિનું ધ્યાન સિદ્ધ થયું એમ અપૂર્વ આનંદની યેન આવે ત્યારે જાણવું. નાભિના વિચારોની સાક્ષી એ કોઈપણ નિર્જુનમાં ખરી સાક્ષી છે. નાભિમાં ધ્યાન ધરવાથી આત્માને મનુષ્યના અવસ્થામાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે.

x

કાર્તિક શુક્લ પુર્ણિમાના દિવસે ધર્મ વિચારોને સદાય મળે એવું શુભ માનસિક પુરુષોત્તમ તીર્થાદિ જૂનિઓમાં પ્રગટન, સમુદ્રમાં બરતીની પેઠે ધર્મના પ્રભાવે થાય છે તેથી તે દિવસે આર્ચ જૈનોએ ધર્મના વિચારો અને ધર્મની ક્રિયાઓમાં વિશેષતઃ જીવન નિર્ગમન કરવું. પર્વતાદિની શુદ્ધિઓમાં સિલાઓ ઉપર પદ્માસન વાળીને ધ્યાન ધરવું. પ્રભુની ભક્તિમાં તન્મય બની જવું. પર બંધના આયુષ્યનો બંધ પડે તીર્થના દિવસે પ્રાપ્ત થાય છે. મન્દિરોમાં, ઉપાશ્રયોમાં, નદીના કાંઠે, જંગલના પવિત્ર પ્રદેશમાં સાધુઓએ ધ્યાન કરવું. મનની ચમત્ક્રમતા વારીને ધ્યેય એવા આત્માના સ્વરૂપમાં ઉદ્ધા હિતરી જવું. જે પવિત્ર સ્થળમાં ધણું મહાત્માઓએ ધ્યાન ધર્યું હોય તેવા સ્થાનમાં જવું અને શાન્ત ચિત્તથી પરમાત્માનું ધ્યાન ધરવું. કોઈને ધ્યાનમાં વિધ્ન કરવું નહિ. ભક્તિના અધિકારીઓએ પોતાની શુદ્ધિ કરવા ચિત્તની પ્રસન્નતા વધતી જાય તેવી રીતે દેવ ગુરુ સંપ વગેરેની ભક્તિમાં મન વચન અને કાપાથી પરિજીતવું. પવિત્ર તીર્થ પ્રદેશોમાં ધ્યાનિઓએ મમત્વ બાવનો ત્યાગ કરવા સંજોગી સંકલ્પ કરવો પશ્ચાત્ અત્રસ્થાનમાં વા અન્ય કોઈ સ્થાનમાં ઉત્તમ ધ્યાન કરવા યોગ્ય કોઈ શુભ મનની વર્ગણાએ હોય તે મને સદાયકારી થાઓ એવો સંકલ્પ કરવો. આત્માને આત્મભાવે અનુભવું એવી ઉચ્ચ મારી ધ્યાન દશા પ્રગટ થાઓ એવો દૃઢ સંકલ્પ કરીને

રહિતી જંગલો નથી પણ તેમાં તો તે ઉધે છે. આત્માના શાનાદિ ધર્મને આત્મધર્મ તરીકે ઓળખાને તેમાં ધર્મની શ્રદ્ધા ધારણ કરે છે.

x

. x

x

x

પોતાના આચારો અને વિચારો અને પોતાની જીવન તરફ લક્ષ આપવાથી પોતાના આત્માને ધર્મતરફવાળો સકાય છે. પોતાના આત્માને કયું કાર્ય સારું કયું અને કયું કાર્ય ખોટું કયું તેના પ્રત્યે પુછીને તેના ઉત્તરની શ્રદ્ધા જોવી. પોતાની જીવન સુધારવાના પ્રયત્નો પોતાના આત્માને પુછવા અને તેનો ઉત્તર નાભિમાંથી નીકળે અર્થાત્ પોતાનો આત્મા ખરી રીતે આપે તે માટે શ્રદ્ધા જોવી એમ કલાકોના કલાકો પર્વત પ્રત્યે પુછીને ઉત્તર મળવાની આશાના વિચારોમાં પ્રવૃત્ત થવાથી દેવીશક્તિની જેડે અંતરૂપી જીવન સુધારવાના વિચારો પ્રગટે છે, અને પોતાની જીવન સત્યના રૂપમાં ફરી જાય છે. મોટા વિદ્વાનોની શિષ્યામણ્ડળી જે અસર થતી નથી તે અસર આ પ્રમાણે દર્શાવેલા અનુબંધથી થાય છે. પોતાના આત્માને સત્ય પુછવું કે જોવી અંતરૂપી મુમતિ પ્રગટી શકે. પોતાના આત્માને પ્રત્યે પુછીને જીવન સુધારનારા એવા ધન્ય મનુષ્યો અમુક જાણતમા અવસ્થામાં કરે છે. ખરા વિશ્વાસથી પરમાત્માની જેડે પૂજ્ય ધારીને પોતાના આત્માને પુછવાથી થાગ વખતમાં પોતાનું રૂપ અદલાઈ જાય છે. પોતાના આત્માને સુધારવામાં વારંવાર આ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવાની જરૂર છે. જાનિમનુષ્યોએ પોતાના આત્માનું ધ્યાન ધરીને સદાજનન પ્રાપ્ત કર્યો છે. ખરામાં ખરા કનન સંજ્ઞા પ્રત્યે પુછવાથી પ્રથમ તો સમુદ્રમાં દોડીના જેડે પોતાનો આત્મા દાલડોલા કરતો દોલ એવો જણાય છે. પછાત અન્ય જ્ઞાન પ્રકાર વડે પુછેલી જાણત ઉપર અજ્ઞાન જેડે પાપી મનુષ્યોની જીવન પાપ આ પ્રમાણે વર્તવાથી ધર્મના રૂપમાં અદલાઈ જાય છે. પોતાના આત્મા પોતાને સત્ય તરફ વળવાનું જણાવે છે પણ જ્ઞાન ચિત્તથી અંતરૂપી વિચારોની શ્રદ્ધા કરવાની જે મનુષ્યો દરકાર કરતા નથી, તે સત્યના માર્ગ શોધ કરા શકેલા નથી. વિદ્વાનો પોતાના આત્માને વિવેકથી પ્રજ્ઞા પુછીને પોતાને અજ્ઞાનના માર્ગ દેખે છે અને પરમાત્માના રૂપમાં કરે છે.

x

.

.

x

—

તથાના પુત્રો: યદ્યપિ સંયમનું જ્ઞાન થાય છે પણ મયમનો ખરો અનુભવ તો અવિરત હીંચા બાદ મળે છે. ધૈર્યનું પુત્રક વાગવાથી ધૈર્યનું જ્ઞાન થાય છે, પણ ધૈર્યના વખતે ધૈર્ય સંયમના જે જે વિચારિતો ભાસી પડે છે તે વખતે અહમ રહેવાથી ધૈર્યનો અનુભવ મળે છે. વંશજના પુત્રમે વાચવાથી ધૈર્યઅનુ રાજ્ય સમગ્ર થાય છે. પણ વંશજના અનુભવ તો વંશજ ભાસે હૃદયમાં પ્રમો છે ભાસે થાય છે. પ્રેમના પુત્રકા અને પ્રેમના વગનોથી કંઈ ખરા પ્રેમનો અનુભવ મળતો નથી પણ ખરો પ્રેમ તો આખ, તરવ, અને ખરી વખતે કાળોંદરવાથી માનુષ પડે છે. અધ્યાત્મના પુત્રકો યદ્યપિ અધ્યાત્મસંભથી જે કંઈ વિચારો આવે સંભાવવાભોભાવતેના કરતા અધ્યાત્મ અધ્યાત્મ પરિગુણિ જનમત્ અધ્યાત્મ જે કંઈ અનુભવ આવે છે. સંભાવ જે. ભોલાય છે. તેમા સત્યતાનુ જ્ઞાન રહે છે, વિચારોને કાંઈમા મૂર્ખાને અનુભવ હીંચા બાદ પારિભામિક ભુધિ ઉત્પન્ન થાય છે. નુધિમા પારિભામિક ભુધિને, અંશ વિશેષ અને રહેશે હાય છે તેથી નવા સાધુઓને ગુરૂકુળ વામમા રચવિગોની પામે મુક્યામા આવે છે કે જેથી તેઓ સંયમ માર્ગમા ગિરદ રજ સંકે છે. અનેક અનુભવો જેઓએ મેળવ્યા છે એવા ગુરૂના હૃદયમા અનેક શાસ્ત્રના, આચારના અને વિચારોના નિયોગ ગણા હોય છે તેથી તેઓની સંયા કરનારા મનુષ્યાને મુદ્દાના વચનો અને અનુભવો તે તાત્કાલ પડે છે. ગીતાથી સાધુઓ ચારિત્ર પાળીને અનેક પ્રકારના અનુભવો મળાથી રાહ છે. તેથી તેઓની સંયા કરીને તેમનું હૃદય લેવું જનમજ. હજનના વિચારો પામુ એક અનુભવી વિચારને પડાથી રાહતા નથી અનુભવી રૂઢ પુરુષોના અનાદર કરેલા એ દેશના, સમાજના અને નાનની ધર્મમયની પડાની વિચાર છે જે આખનમા જેઓ પડેલા અનુભવ મેળવેલા હોય તે આખનમા તના ભોલો કાંઈવાગી પડે પડે છે. પણ અનુભવના વિચારોથી તે તે નકાળામા ન ન મનુષ્યાની શક્તિના અનુકૂળ આચારો, હૃદયના નમાથી રોકાવા નમાજ પહેરે સારે ખર્ચીને પરિપૂર્ણ પડેલા કુની વિચારોને આચારના નકાલા હૃદય હૈન કાવ અને નાનપ્રમાણે કાનની સાથે જે ન પધાય તેમ 'આમનુ' નહા માખ. ભવની રૂપગાની પદે અવનાગની સાથે જેની પાપગા પાપ રૂપા, આ અનુક મનુષ્ય નોને રાહ છે, એવા કુની મનમા અંશ નાન પાન વિચાર કુ નહિ. સમગ્ર વિચાર વિચાર સમીત રૂપની પંપગાનુ મીઠા ન નાપા. એવા સતત ઉપયોગ નાખવાની રૂપના જેવા નપ રૂપ આતે તના રૂપ રૂપેકા દુષ્ટ પ્રેમ નાન પ્રવળ રૂ. વાગાન પા વિચારો, આચારો, વર્તણૂક, કાંઈએ

મનુષ્ય કદી સુખનો માર્ગ શોધી શકતો નથી માટે ગાંડીયા પ્રવાહનો ત્યાગ કરીને સત્યની પ્રાપ્તિ માટે આત્મભોગ આપવાની જરૂર છે અને જગતને સત્યના પ્રકાશમાં લાવવાની જરૂર છે.

x

x

x

x

પરસ્પર બિન્ન જાતીય વિચારોનાં સંઘર્ષો સમયે અંતરૂમાં અને બાહ્યમાં ક્ષોભ પ્રગટેલો જણાય છે. હિન્દુ ષષ્ટાત્ તેમાંથી સત્ય તરી આવે છે ત્યારે અંતરૂમાં અને બાહ્યમાં શાંતિ પ્રસરે છે. બિજા બિન્ન વિચારો પોતાનું પ્રાબલ્ય સ્થૂલ પર અજમાવવા પ્રયત્ન કરે છે, અને તેમાંથી કેટલાક વિચારોનું પ્રાબલ્ય કાયમ રહે છે અને કેટલાક ટળી જાય છે. દરેક વિચાર પોતાના યોગ્ય એવો આશ્રય પામીને ઇવનો રહે છે. મુખ્યમુખ વિચારોના આશ્રયો, દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલની અપેક્ષાએ બિન્ન બિન્ન ગાળી લકાય છે. પોતાના મનમાં કાણે કાણે જે જે વિચારો પ્રગટે છે તે કયાકે વા દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવનો આશ્રય કરે છે. તેના સંબંધી ઉપયોગ મૂકવામાં આવે તો આત્મોપયોગના બળે પ્રતિબિંબ અવધાન સક્રિયમાં વૃદ્ધિ થતી જાય. આત્મોપયોગ મૂકવામાં મનની સ્વસ્થતા જાહેર અને તેમજ સમાન વૃત્તિથી મગજને કેળવવું જોઈએ. સમાન વૃત્તિથી મગજ કેળવું ક્યારે ગળાય કે ક્યારે આચારોમાં કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ કરતા અંતરૂમાં સમાન વૃત્તિ રહી શકે. મગજની સમતોલતા સંરક્ષીને અધિકાર પરત્વે જે જે કાર્યો કરવામાં આવે છે ત્યારે અનેક વિચારોના પ્રવાહમાંથી સત્ય વિચાર પ્રકાશ તરિત આગમને આજગ માર્ગ દર્શાવતો રહે છે. કોઈ પણ કાર્ય સંબંધી વા કાર્ય કરતા પહેરે જે જે પરસ્પર વિરોધી વિચારો સમુદ્ભવે તત્સમયે મગજની સમતોલતા હોય છે તો સત્યની દિશાને હૃદય સ્વય દર્શાવવા સમર્થ થાય છે, અને સત્યનો પ્રકાશ તરિત કાર્યોના પગ પડે છે. મગજની સમતોલતાથી વાહુ અને કાવાના કાર્યોમાં એક નબ્બ બળનો પ્રાકૃતિય થએલો જણાય છે. વિચાર નિર્જીવપૂર્વક કાર્યનિર્જીવ પ્રવૃત્તિયોગ સાધનારા મનુષ્યો યન્તુતઃ કવ્યકાલિના અનુપ્રય છે અને તેઓના હૃદયમાં ક્યા ત્યાથી સત્યતાન હેતુએ પ્રગટી શકે તે એમ કથવું એવસ્તુસ્થિતિનિમ્ન નિશ્ચયાર્થે યોગ્ય ગણાય છે. પોતાના હૃદયમાં દ્રવ્ય ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવયોગે હૃદયવત, પરસ્પર વિરોધ વિચારો અને તેનું નિર્જીવક થતુ સંબંધી

મદત રજું દોષ છે, તેઓ સુખ બોધના અધિકારી થતા નથી. ઉદેશક પર થકા બંધિ વિના શ્રોતાઓને અવશ્યની સફળતા ધતી નથી. મનુષ્યોના ચેષ્ટા-ઓથી જે મહાત્મા તેઓના હૃદય વિચારોની પરીક્ષા કરી શકે છે તેજ મહા-ત્મા પોતાના ઉદેશ કાર્યમાં વિરોધનઃ સિત્તપરંત નીચે રહે. મન-વાની અને કાયાની ચેષ્ટામાં એકતા જોએની દોષ છે તેજ જ્યેષ્ઠ પોતાના વિચારોને શ્રોતાઓના હૃદયમાં વિદ્યુત જેવે ઉતારી શકે છે. આત્માના યુગ્મોની પ્રાપ્તિમાં ઉદેશકે લક્ષ દેવું. પોતાના યુગ્મો વડે જે આકર્ષાદિ આવે છે તેઓ તરિત ઉદેશ રહસ્ય પ્રાપ્ત કરી શકે છે. સાક્ષરમાં ગળખજુ છે તે કીડીયો પોતાની મેજે સાક્ષર પાસે આવે છે.

x

x

x

x

ઉત્સાહ અને આનંદથી જે જે કાર્ય કરવામાં આવે તેમાં એકનાન બનવું જોઈએ. ઉત્સાહ અને આનંદ એ બે કાર્ય વિચલના શુભ ચિન્હો છે. ઉદારમાત્ર, ખંત અને આત્મભોગ વિના કાર્યમાં વિચલ મળતો નથી. જલ્દમાં પરપોટા ઉદ્ભવે છે તેની પેઠે મનમાં અનેક કાર્યો કરવાના વિચારો ઉદ્ભવે અને લાભ પામે તેમજ કાર્યારંભમાં જરા પ્રવૃત્તિ થાય અને જરા ઉપાધિ-દુઃખો આવતાં પાછું હટાય અને વારંવાર સંકલ્પો ફેરવવા પડે એવી જેની વિચાર અને આચાર દશા છે તે મનુષ્ય પોતાના આત્માનો પોતે ધાત કરે છે અને જગતનો પોતાના પ્રતિભે વિશ્વસ્ત ખુલે છે. જે કાર્ય કરવા ધારેજુ દોષ તેનો વિચાર એકદમ જાહેર કરવો નહિ. જે કાર્ય કરવામાં અન્ય તરફથી રિધ્ન નડે તેને પ્રકાશ, પિયારકોની આમળા ન કરવો જોઈએ. ધર્મ-કાર્ય કરવામાં મગજની સમતોલતા, અભયતા અને અખેદ એ ત્રણ ગુણ તો અવશ્ય હોવાજો જોઈએ. પોતાનું કાર્ય કરવામાં ચારે તરફના સંયોગોમાં જે સાનુકૂળ સંયોગો હોય તેસ આલંબનોનું અવલંબન કરીને પ્રતિકૂલ સંયોગોની સામે ઉપયોગ પૂર્વક અપ્રમતપણે ઉભા રહેવું જોઈએ. હૃદય-વાણી અને કાયાને પરવશ કરીને કોઈ મનુષ્ય કદી મહાન બન્યો નથી અને બલિધ્યમાં કોઈ દિન મહાન બનનાર નથી. પોતાના અધિકારપરત્વે કરવા ધારેલા કાર્યોમાં પોતાની સ્વતંત્રતા કોઈ દિન ખોલી નહિ અને પારકાના દાસ બનીને કરવા માટેજુ કાર્ય પડતું મૂકવું નહિ. કરવા માટેજુ કાર્ય પડતું મૂકવાથી આત્માનું

૧. અગ્નિદેવે મનુષ્યો દર મટે છે તે મનુષ્યો અત્યંત પુણ્ય જાતી હોય છે. મહાઅગ્નિ મહાદેવે મળીને તરોવિતો કરવાથી દાનિ થતી નથી. મટે અગ્નિદેવેથી ઉપાસિતના મનુષ્યો મર્ત્ય પ્રાપ્તિથી અનુભવ મેળવીને જાન્યે, અંતે મોતોથી કાચની દાની પુણ્યને પ્રમાણિતરૂપે અનુભવ છે એમ દર નિશ્ચય છે. પણ શાવ યેષ કળીને જનું સમ પ્રાપ્ત કરેલ અનુભવની રિતિએજ મનુષ્ય કરેલું.

૨. દેવ મનુષ્ય પેતાના વિચરેને પ્રાપ્ત કેળવી અમલ ખાલી કરે છે. પેતાના રિચરેને અમલથી અનુભવ કરવા વિના પ્રાપ્ત થતું મેળવે મનુષ્ય નથી. પેતાના વિચરેને દેવદેવે વડે ખાલી કરવાનું રહ્યાન દેવ મનુષ્યનું દોષ છે, અને તેથી વિચરેને દેવદેવનો 'વનનિષ્ઠ દેવ' નિવસમયજી આપેલી રક્ષા છે. દેવ મનુષ્ય પેતાના દરવખાં જીવન સમયેના રિચરેને અમલે કરે છે તે રિચરેને વનનિષ્ઠ જાણ તથા આશ્વત્થાનિક ચારિત્ર કેવું છે તે અનુભવે વડે પ્રાપ્ત નિર્મિત થાય છે. કેવું જનના બેદ અગ્નિદેવે કેવળ મનુષ્ય કેળવી અમલ પેદાનું દરવ ખાલી કરે છે અને તે અનુભવજી અવે છે મટે તે અનુભવજી દર કેવળી અનુભવજી અવેકેન કરવામાં અવે ને નેનદા કયા કયા મળે ખાલી છે તે મનુષ્ય જાણી રક્ષા છે.

૩. જાણ સ્વરિત્ય રત્નતોળા બધાર દેવ મનુષ્યનું અમુક અરો ખાલેલું મન છે. દેવ મનુષ્યના મનદેવે દરવ વિના કેવા દેવદેવે નીચે છે તે અવેકેન નેનદા કર નાગ બળ દોષ તે મદલ કરતા, જાણ અમલ જામની ઉપેક્ષા કરતી. માનસિક સ્વરિત્ય પાળા નિંદા પ્રાપ્ત નિંદામાંજી અસી રક્ષા નથી. માનસિક રિચરેને અમલ જાણ પ્રાપ્ત મૂલ રંગીર હાગ જાણ દેખાય છે. એવા પાદરિચરમનુષ્યના રિચરેને અવેકેન એ પાળ દુકર કાર્ય છે. પેતાના સમાગમમાં આવનારા અનેક મનુષ્ય દોષ છે તેઓની માનસિક સ્વરિત્ય અતરુ દરિદ્રી રિચરેનું એ અનિચય જાણીઓના દાવમાં છે. તે સમાગમમાં આવનાર મનુષ્યોના રિચરેમાં અને આચારોમાં બેદતાવા અબેદતા કરી કદ જામનોમાં કદ દ્રવ અપેક્ષાએ કયા કયા અગિયાર પગલે છે, તેના નિર્નય કરનાર મનુષ્ય જા અમુક અમે કાળના ચારિત્ર સમયી ઉપેક્ષા કરવા સમર્થ થાય છે. વર્તમાન, જાણના રિચરે અને આચારોના જાણથી અમુક મનુષ્યનું જાણ ચારિત્ર અમુક અમે જાણી રક્ષા એમ અનુભવ કરો રક્ષા છે. સમાગમમાં આવનાર અનેક મનુષ્યના જાણગી અને જાણેર આચારોનો અને રિચરેનો બેદ અવેકેન રંગેનું જાણ કરનાર મનુષ્ય નિરીક્ષક અમુક અરો થાય છે.

... સંકલિતનિધી પાર બાજના પ્રેક્ષકાં આગળ ગઈ શકાય નથી.
 સ્વચ્છત્વની સ્પષ્ટતા રહિએ થયેથી અરણ્યે સંકલિતનિ ન કહેવાય. કોઈ
 બાજની બાજ આગળના કોઈ ત્યાં સંગ્રહવાનું થાય ત્યાં સંકલિતન કહી
 શકાય છે. જ્યાંનિ સંગ્રહનુસાર અન્ય થોડા કુદાસુ મદદમોના સદ્ગુણો પ્રતિ
 પાર થા તેમને સ્વચ્છત્વને સામ આગળ વધારેલા કીનિએ તેમના મના-
 વમમાં આવવું એ ઉત્તરમાં મળી શકાય છે. બાજ રૂપ બાજમાં પણ તેની
 રીતિએ મુખ્યે મુખ પાર બાજ મળી શકાય. સ્વચ્છત્વે અરણ્યમાં દાનિ
 ન થાય નથી રસાએ અન્ય જગ્યાએ પ્રતિ ઉત્તર બાજની વર્તમાન આવી તે
 અન્યના વિચારે અને આગળમાં મુખ્યે વધારે કીને પોતાની રસ-
 આ કી શકાય છે.

૩૩ મનુષ્ય, જીનોત્પન્ન થઈ છે. ઈન્દ્રિય જીનોત્પન્ન થઈને સામર્થ્ય મેળવી આપનારા મેંદક મહાત્માઓની બેઠ છે. દરેક મનુષ્યને સારું નમે છે, નુબ નમે છે, ક્રમ વધુ નમે છે, પણ તેમને સારા વિચારો અને કાર્યો મેળવી આપનારા શુભપેા જે પ્રમાણમાં જોઈએ તે પ્રમાણમાં મો તેા દરેક મનુષ્ય વિદ્યુત જેવે પોતાની કિન્નતિ કરી શકે. દરેક મનુષ્યને સતત શુભાવળેથી મળવા દેવા તેા અશુભ માર્ગમાં ગમન કરવાનો સમય ન આવે. મનુષ્ય જો મારે તેા મત્તાગમમા આવનાર દરેક મનુષ્યના ઈવન ચરિત્રમાથી પાત્ર શીખી ન અને દરેક મનુષ્યને પોતાના ઈવનનો શુભ લાભ આપી શકે. દરેક મનુષ્ય અન્યનો નરા ન કસાથી પોતાના આત્માને સુધારી શકે છે. મનુષ્યની મનિમા નહ બાજુ રાખ્યા વિના અધિકારપરતે ગુણોનો બોધ આપીને નાનાનું સ્વાચારાનું કાર્ય કરનારા મહાપુરુષોના હૃદય રસમા જે અનન રત્નું છે. અશુભનું પાન કરતાં આવડે તેા દરેક મનુષ્ય પોતાના આત્માને અનર પનાથી વાકે

આપના સમાગમમાં આવનાર દરેક મનુષ્યો કહેક 'નુદ્ધિ અનન્ય' ના પત્ની તરીકે મદદ કરી રહે છે, અને આપણે પણ પોતાના સમયના આ સમાગમમાં પામેલો શુભાશુભ મંડળ કરીએ છીએ કે, જે પુનઃપુનઃ આ સમાગમમાં રહેલી નથી. દરેક હિન્દિય દ્વારા મન વડે શુભાશુભ મંડળ મેળવે છે અને તે સતી દિવસ આપ્યા કરે છે. આ સમાગમમાં સર્વ લોકસમાગમ આવે તો હૃદયમાં શુભ સંભાવના રહેલી સમાય છે. પોતાના હૃદય તરફ હિન્દિયો નરેશ મંડળ મેળવે છે તેનો ઉપયોગ સખી પોતાના આત્માની નુદ્ધિ મેળવે છે.

કુળના અને કુલ વિચારી અનન્દ રમ પ્રદાને નથી. જે કુલ અને જે વિચારી અનન્દ રમ પડે તેવું કુલ વિચારેલા પ્રતિનિધિ અરેષ્ટ બન પડે છે અને દોષોભર્યા અને વખત વગરના નથી. ત્રીતરફ પુત્રની સ્થિતિ કુલ વિચારના અભ્યાસના રમ પડે તેવું કુલ પ્રદાને છે. જે જે વિચારેલા પ્રતિનિધિ અને તેજ સમયે કુલ અરેષ્ટ અનુભવ ત્રીતરફના દાવ અને એકથી મને છે અને તેથી કુળનાને બધ રહેતે. નથી. ત્રીવિધ વ્યવસ્થા દુષ્ટાદુષ્ટોએ પ્રાપ્તીવિધ વ્યવસ્થા સમસ્તવિનુદ્ય ત્રીતરફ વડેલા દાવ દાવ વિષ પડું પણ અતીતાર્થ વચને અભવ પણ પાડું આને નથી. દર્શન પ્રત્યક્ષ આ વચન દર્શનપ્રત્યક્ષ છે તેનો ખર્ચ અનુભવ વ્યવસ્થા પાર અને નહિ. પ્રત્યક્ષ પ્રમાણરૂપ દુષ્ટી વચને રમ પડે એવી દુષ્ટાદુષ્ટ પેનાના અભવને મર્યાદા.

×

×

×

×

આયુષ્યનો કાય થવાનાં કારણો.

આરો હર્ષના દ્રવ્ય થાય છે. જે અધ્યવસાયો વડે નાપકમ હર્ષનના પડેલા દોષ છે તેનો દ્રવ્ય સમક્ષીએ નામ કાય છે. જે અધ્યવસાયો વડે નિષ્પકમ હર્ષ અધાય છે તેનો પ્રાપ્તમથી નારા થનો નથી. આયુષ્યનો દ્રવ્ય છે.

અગ્રયતાપ નિમિત્તે, ઘાતારેયવળા વરાણા.

પ્રાસે માણાવાળુ, સસ્યિદંભિષ્ણભાઈ ॥૨૦૪૧॥ વિદોગાવદયકે.

અનિ હાર્દ, અનિ ખેદના અધ્યવસાયથી આયુષ્ય બંદાય છે. કારણ કે તેથી અનિશ્ચય હૃદય સંશય થાય છે. નય મેદ અવના બંદથી અધ્યવસાયના પ્રત્યક્ષ બંદ થાય છે. એક સ્ત્રી એક પુરુષને વસવાન દગવતી હતી તેના ઉપર અત્યંત રાગિની બની. વ્યવસ્થા મુકત્યજ તે અનિ રાગાધ્યવસાયથી મરણ પામી. અન્યથા તો અનિ રોદથી જુદી પતિની મૃત્યુવાતાં પ્રાણ કરીને મરણ પામી અને તેનો બર્તા પણ સ્ત્રી મરણની અભવ વાતાં સંભળીને મૃત્યુ પામ્યા. કેપદિ મૃત્યુદૃષ્ટ ચિત્તવાળાઓને રાગ દોષ છે અને સામાન્યે તે પ્રતિબંધ લોક હોવાય છે. અતિભવના વિચારથી આયુષ્યનો નાશ થાય છે

આમમમાં કર્યું છે કે-“ તત્ત્વગંજંતં અણુભાગકર્મનં અથોગર ચં મેષ્ટ, અરોગદયં મષેષ્ટ, તત્ત્વજેજ મં પપ્પસકર્મનં નિવમા યેષ્ટ ” રસ કર્મ તો ભોગત્ત્વં પડે છે અને અધ્યવસાયથી જેનો રસ દબાયો છે તે ભોગત્ત્વં પડતાં નથી અને પ્રદેશ કર્મ તો અવસ્ય ભોગત્ત્વં પડે છે. પ્રસન્નચન્દ્રિણે નરક યોગ્ય કર્મના પ્રદેશોગ નિરસ એવા વેધા છે પણ તેનો રસ વેધો નથી. અનુભાગ તો તેજે ઉજ્જવલાધ્વસ્તાપરડે દબ્યો હતો માટે તેને નરક સંભવિ દુઃખોદય થયો નહિ. કર્મેણાંધિપાકાનુભવ યય મુલ્ય દુઃખયોવેદનાત્ અશાના વેદનીયતો દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવ બાવ પામીને ઉદય થાય છે, સદ્ગુરુ, પુણ્ય ક્ષેત્ર, મનુષ્ય બાવ, સમ્યક્ જ્ઞાન આદિ પામીને કર્મનો નાશ થાય છે. વેદનીય કર્મનો ઉપશ્રમ અને ક્ષયોપશ્રમ થતો નથી. મિથ્યાત્વ મોહનીયતો કુનીર્થ વગેરે પ્રાપ્ત થતાં ઉદય થાય છે. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ બાવ પામીને પુણ્ય અને પાપ ઉદયમાં આવે છે. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવ પામીને પુણ્ય અને પાપનો ક્ષય થાય છે. કોઈ દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ, બાવ પામીને રોગ થી નાશ છે અને કોઈ દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ બાવ પામીને રોગ પાડે ઉત્પન્ન થાય છે. તપ, જપ, ધ્યાન, મુદ્રેત્ર, સન્તોસેવાબ્દિ વગેરેની આરાધનાથી અશુભ કર્મનો ધાત થાય છે તેમજ અશુભ કર્મ પણ શુભ કર્મરૂપે પરિણામ પામે છે. અશુભ કર્મ ઉદયમાં આવે ત્યારે દીન ન બનવું કિન્તુ તપ, ધ્યાન, બ્દિ, ગૃહાધ્યવસાયમાં તત્પર રહેવું. અનિકાચિત અશુભ કર્મનો ઉદય દોષ છે તો તપ વગેરેથી ટળે છે. પ્રાપ્તનિકાચિત દોષ તોપણ તે તપથી ટળે છે.

x

x

x

x

કોઈ પણ મનુષ્યનું ‘ગુરુ’ ન હજીવું અને અશુભ ન બોલવું એજ જગતમાં વિદ્ય રહિત જીંદગી સુખરવાનો એક મહાન્ ઉપાય છે. કોઈનું ‘ગુરુ’ હજીવાથી અને અશુભ બોલવાથી અશુભ કર્મ બંધાય છે અને અપકીર્તિ કર્મની ઉદારણા થાય છે. કોઈનું ‘ગુરુ’ થાય એવી મન વાણી કાયાથી એટા પણ ન થાય ત્યારે સમજવું કે દુનિયામાં શાન્તિ પ્રસરાવવાની પોતાનામાં શક્તિ આવી છે. કોઈના શુભ માર્ગમાં વિદ્ય નાખવાને, કોઈનો તિરસ્કાર કરવા માટે પોતાની જીંદગી નથી એમ નિશ્ચય થયા વિના જગતના જીવો-

વિશ્વાસથી વર્તનારા મનુષ્યો દુનિયામાં આપ સમજાવવાના હોય છે. એકસરખી શ્રદ્ધાવાળા મનુષ્યોનું હૃદય એક પ્રકારનું હોય છે. એક સરખી શ્રદ્ધાવાળો મનુષ્ય વિશ્વાસપૂર્ણ એકનિષ્ઠ રહેી રહે છે. આ નાદાન વચ્ચે જનિવાળા સ્વાર્થો મનુષ્યોને કોઈ પણ અર્થમાં એકસરખો વિશ્વાસ રહેી શકે નથી. વિશ્વાસના ધાતક અને હૃદય ભેદને પક્ષમાં હૃદયનો ધાત કરનારા મનુષ્યો સુસ્તમાં તો સિંહ વગેરેની ઇતિ જેવા હોય છે. જ્યાં જ્યાં ત્યાં કળાથી વાત કરાવી લેનાર મનુષ્યના ઉપર કદી વિદ્વાનોએ વિશ્વાસ મૂકે નહિ અને તેમજ તેણે આપેલા વિશ્વાસ વચનની એકદમ શ્રદ્ધા કરી નહીં. સત્તા, પદ્ધતિ, મોટાઈ, સફળી અને વિશ્વાસાર્થક મનુષ્યની પરીક્ષા કર્યા વિના વિશ્વાસ કરવો નહિ. બિલકુલ અજ્ઞાતાવાચક મનુષ્યો પર જોડેલા વિશ્વાસ મૂકી શકાય તેટલો અર્થઘટ્ટ કેળવાયલા મનુષ્યો પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહિ એવું અનુભવથી અવગણાય છે. બહોતો અને સિંચોમાં પણ વિશ્વાસ સિંચ બહોતો તો વિરક્ત મળી આવે છે. એક સરખી શ્રદ્ધાની ટેક પારનારા મનુષ્યો તો રતનની પેઠે દુર્લભ જણાય છે. જેની બહેને બેસે તેનાં માણાં માનારા સ્વાર્થ સાધક મનુષ્યોનો વિશ્વાસ ન કરવો જોઈએ. મનુષ્યના વિચારની ટેક જો સદાકાલ આચારમાં ઉતરતી હોય તો પરીક્ષા કરીને તેના ઉપર વિશ્વાસ રાખવો ધટે છે. જે મનુષ્ય ઉપર વિશ્વાસ મૂકવો હોય તેની મનઃ વાગ્મી કાયાનું વર્તન જૂનકાલમાં કેવું હતું અને વર્તમાનમાં કેવું છે તેની પરિપૂર્ણ તપાસ કરવી પડ્યા તો તેના ઉપર વિશ્વાસ રાખીને હૃદયની મોઝતા પ્રમાણે હૃદયની વાત દેવી. પોતાના ઉપર જાણે પરિપૂર્ણ વિશ્વાસ હોય એવી રીતે કટલાંક મનુષ્યો વર્તે છે અને પરીક્ષામાં તેમનું હૃદય અને દેહ જૂદા પ્રકારની એકા કરે છે. વિશ્વાસના ધાતકો ખરેખર મનઃ સુષ્ટિના ચંડાલો છે એમ જાણવું. સ્વાર્થથી ધારેલા વિશ્વાસ વા શ્રદ્ધા એ કદી ખરા વખતે અને ખરાપે સદાકાલ રહેતી નથી. જે મનુષ્ય શુદ્ધિને જાણતો હોય, ધડી ધડીમા આચાર વેચને જાણતો હોય તેના ઉપર વિશ્વાસ રાખવો નહિ. અંધ, દાણો, ટુંકા અને વાણિયાનો પૂજ્ય પરીક્ષા કર્યા વિના વિશ્વાસ રાખવો નહિ, કારણ તેઓના હૃદયની કોઈ બાબતમાં એક સરખી નિશ રહેતી નથી. વિશ્વાસનો ધાત ન કરનાર હોય અને વચનનો ટેકોલો હોય એવા ચંડાલના વચન ઉપર પ્રતીતિ રાખવી પણ જેના ચિત્તનું અને વચનનું ટુંકાણું ન હોય અને એક સરખી શ્રદ્ધાવાળો ન હોય એવા ઉત્તમ કેળવાળા મનુષ્ય ઉપર વિશ્વાસ રાખવો નહિ. દરેકના મુખે જુદી જુદી વાત કરનાર

વિશ્વાસ નહિ ધારણ કરનારાઓ પણ સામાન્ય જાનતોપર વિશ્વાસ મૂકે છે એમ સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિથી તેમનું જીવન જોતાં જણાય છે. દુનિયાનાં દરેક કાર્યોમાં વિશ્વાસની તો ખાસ જરૂર છે.

x

x

x

x

જ્યાં રહેવાથી પોતાના આત્માની કુખ ભાવના ન રહે તે સ્થાન ત્યજીને અન્યથા ગમન કરવું. જે દેશના વા જે ગામના લોકો વિશેષ સદ્ગુણી હોય ત્યાં વાસ કરવો. જેના વિચારો અને જેના શબ્દોવડે આત્મામાં શીતલતા ઉત્પન્ન થાય તેની પાસે રહેવું જોઈએ. જે દેશના લોકોમાં હર્ષો અચોન વગેરે દોષો ધણુ હોય તે દેશમાં વાસ કરવાથી આત્મહિત થતું નથી. જેની પાસે વસવાથી રાગ દોષ ક્રોધ વૈર વધે તેને ખમાવીને તેનાથી દૂર રહેવું. જે મનુષ્ય પોતાના ગુણ ન જાણી શકે અને તેમજ પોતાના ગુણોને પણ અવગણી તરીકે મંડળ કરે એવા મનુષ્યોથી દૂર રહીને સત્પુરુષોની સંગતિ કરવી, જે મનુષ્યો સાત્તાના બોધ ન ગ્રહી શકે અને પોતાનો કદાચ આગળ કરે તેઓની સામે માથાકુટ કરવાથી કેંઈ ફાયદો થતો નથી. જે મનુષ્યોના સંસર્ગથી લાભ થાય વા મનુષ્યોને પોતાના સંસર્ગથી લાભ આપી શકાય એવી રીતે સ્વસ્થીય પ્રતિભા કરવી. અન્યથા પ્રતિભા નિહિત વડે આત્માના પ્યાનમાં રહેવું એજ વધુતર કલ્યાણકારક માર્ગ છે. જે મનુષ્યોની પોતાની વાણીપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા ન હોય તે મનુષ્યોની આગળ બોલવાથી ફાયદો થતો નથી. જે સ્થાનમાં રહેવાથી આત્માના અધ્યવસાયોની શુદ્ધિ થાય તે સ્થાનમાં વાસ કરવો. જે સ્થાનમાં રહેવાથી અશુભાધ્યવસાયો ઉત્પન્ન થાય તેનો ત્યાગ કરવો. આત્માના અધ્યવસાયોની કલ્પવૃક્ષતા થાય તેજ વાન પ્યાનમાં ભેગાની જરૂર છે. જે મનુષ્યો પોતાની પામે રહેવા છતાં પોતાના ગુણો તરફ દૃષ્ટિ ન હોય, ગુણોનો રાગ ન હોય અને વાંધ દૃષ્ટિવાળા હોય તેવો એને પાસે ન રાખવા, કારણ કે તેઓથી પોતાને કેંઈ લાભ થતો નથી અને તેઓને કેંઈ લાભ આપી શકાતો નથી. જે મનુષ્યો દૂર વસના હોય વા પાસે વસના હોય પરંતુ ગુણગુણગી અને અધ્યવસાય તેઓને દૂર રહીને વા તેઓની પાસે રહીને પોતાનાથી બનતો લાભ આપતો તેજ પોતા માર્ગ છે. સામાન્ય મનુષ્યો પામે આવનારા સર્વને સરખા મનુષ્યો

કરવાની તીવ્રચ્છ વને છે અને તેનાં સાધનોની પૂર્ણતા કરવા પ્રયત્નો સેવાય છે. પ્રારબ્ધથી જે વેદાય છે તે તરફ આસક્તિ નથી તેથી ખાલમાં મનને ગમતું નથી અને આગળ ઉપર મનને ખાલમાં નહિ ગમે તેમ હાસનો અનુભવ જાણાવે છે. હૃદય ઉપર સંયમ સ્થાપના અધ્યવસાયોત્પત્તે આગળ આત્માની દશાનો સુદાનુભવ કરવા ધણી રુદુરણ્યો વારંવાર હૃદયમાં થયા કરે છે. અને હવે ઉપરના શુભુદયાનકના શુભ અધ્યવસાયોની ઝાંખીનો અમૃતસ્વાદ આસ્વાદીને અમર બનવા અન્તરૂમાં પૂર્ણ દાઝ રહે છે.

×

×

×

×

ચિનિષાદિ શુભો વડે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કર્યા વિના અન્યની પાસેથી સદ્-શુભો વા હૃદયની અમુક વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી શકાતી નથી. અન્યના હૃદયને પરિપૂર્ણ સંતોષ આપ્યા વિના તેનું હૃદય પોતાના પર ઉતારી શકાય નહિ. સર્વસ્વાર્થેષુ કર્યા વિના અન્યરૂપે પોતાનાથી થઈ શકાય નહિ, તેથી કૃત્રિમતાનો ભાગ કર્યા વિના કદિ પોતાની ખરી ઉત્તિ કરી શકાય નહિ.

જેની સ્થિતિ હૃદય તેણે સંયમ ધારણ કરીને તેની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવી એજ અન્યત્યાગયરૂપ મરણ અને સ્વચાલ શૂન અવબોધવું. આત્માની હૃદય દશામાં તનુભવ થઈને શૂનવું એટલે ખાલ દશાથી મરણ એવું અર્થા-પતિથી આવી જાય છે. પોતાના હૃદયને જે વચનો અસર કરે છે તે વચનો પોતાના માટે શૂનતાં છે એમ જાણીને તેનું રહસ્ય હૃદયમાં ઉતારવું એજ અન્ય વિપત્તિઓનો નાશ કરવાનો માર્ગ છે. પોતાનું શૂન પોતાને જે અંશે હૃદય સાગતું હોય છે, તેમાં પણ આગળ ચહેલા પુરોની દ્રષ્ટિએ તે સુધારણા કરવાની ખાકી રહે છે. આત્માના યાનાદિ શુભોની સુધારણા કરવાનું કાર્ય દરરોજ કાયમ રહે છે માટે હૃદયની નિવૃત્તિ કરવી યોગ્ય નથી.

હૃદયેષુ અને દેવે એ પરસ્પરની યોગ્યતાએ મળના શુભો અને સ્વભાવ વડે બની શકે છે. કોઈના હૃદયમાં ઉતર્યા વિના તેની હિમ્મત આંકી શકાતી નથી. જે મનુષ્યો હૃદયમાં ઉતરે છે તે મનુષ્યો ખરે દીગ પારખવાને શક્તિમાન થાય છે. હૃદય અને આચારોના તદ્દાવરને જાણવો. એજ પોતાની ઉત્કાન્તિ કરવાનો મૂળ મત્ર છે. કેટલું આગળ વધાયું અને કેટલું ખાકી છે આ બાબતનો દરરોજ વિચાર કરવાથી આત્માની ઉત્કાન્તિમાં આગળ વધી શકાય છે.

વસાગો પ્રગટે છે અને તેથી પુણ્ય પ્રકૃતિનો ચારદાણીયો રસ પડે છે અને પાપ પ્રકૃતિનો ચારદાણીયો રસ ટળે છે અને બે દાણીયો જાંધાય છે. બાલ પદ્યોની જેમ જેમ મન્દ, મન્દતર અને મન્દતમના થાય છે તેમ તેમ આત્માના અપૂર્વ ઉન્નતવક્ત્ર અધ્યવસાયો પ્રગટે છે અને આત્માનું શુદ્ધવીર્ય સ્ફુરણમાન થાય છે અને તેથી આત્માની દશામાં ઉચ્ચ, ઉચ્ચતર અને ઉચ્ચતમતા, વધતી જાય છે અને તે પોતાના અનુભવમાં આવે છે. નિષ્કામ દશાએ ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ માર્ગમાં વહેનારાઓને પૂર્વ અધ્યવસાયોની અપેક્ષાએ શુદ્ધતા, શુદ્ધતરતા અને શુદ્ધતમતા વધતી જાય છે અને તેનો અનુભવ પોતાને બાંસે છે.

x

x

x

x

ત્યાગી વૈરાગી ગીનાથ^૧ સાધુઓની સંગતિથી અશુભ વિચારોનો નાશ થાય છે તેમજ અશુભાચારોનો નાશ થાય છે તેથી ગીતાથ^૨ સાધુઓ જંગમ તીર્થ^૩ ગચ્છાય છે. સાધુ તીર્થની ઉપાસના કરવાથી મોહનો વિકાર ટળે છે. જેની વાંઝાવા અને મનમાંથી મોહનો વિકાર ટળ્યો છે એવા શાસ્ત્રી સાધુઓના 'સ' નવામાં જે સુખ છે તે હૃદયથીએના પતિ જનવામાં પણ સુખ નથી. ઉપાચરિત સાધુ મહારાજાઓ જે શાન્તિનો અનુભવ લે છે તેની ગંધ પણ ઉપાધિના છીટકે અનેલા શુદ્ધરથોને આવતી નથી. આત્માના વિચારોની શ્રેણી પરપરામાં ચઢેલા એવા મુનિયો સ્વયંતીથ છે અને તે ગામોગામ ફરીને પૃથ્વીને પવિત્ર કરીને તે આર્યોની આયત્તાનું સંરક્ષણ કરે છે. આત્માના સ્વરૂપમાં લીન અનેલા મુનિવરો જ્યાં ત્યાં તીર્થો ઉત્પન્ન કરી શકે છે. જેનામાં આત્મતીર્થનો અંશે અંશે પણ આલિન્ગ્ય થયો છે તે મનુષ્ય તીર્થની તીર્થતા અવબોધવા યક્તિમાન થાય છે. પોતાનામાં જે તીર્થ દેખે છે તે અન્યમાં તીર્થ અવલોકે છે. અન્યમાં તીર્થ અવલોકે છે તે પોતાનામાં તીર્થત્વ અવલોકે છે. જે ઉપાધાન તીર્થ જાણે છે તે નિમિત્ત તીર્થ જાણે છે. જે બાવતીર્થ અવબોધે છે તે દ્રવ્યતીર્થ જાણે છે. જાવતીર્થને અવબોધવા યક્તિમાન થાય છે. સાત નય અને ચાર નિરોપાવી તીર્થની તીર્થતા અવબોધતા તીર્થનો ખરો વિવેક જામતુ થાય છે. જે તીર્થ અને તીર્થ કરતાં અવલોકાર નિઃશયી સખધ જાણે છે તે સર્વ

મધારાજી પંચાચારની આરાધનામાં દરરોજ અશુભતાપણે રહેવું.

પાંચ પ્રકારના ચોગથી આરાધનામાં ત્રણીત, ચંદ્ર, જલુ.

આત્માની નિર્વિકલ્પદશામાં રહેવાય અને તામરપત્રો અધ્યાસ, ટળી નાવ એવી રીતે ધ્યાનમાં લેવાઈને રહેવું.

નિર્વિકલ્પદશામાં રહેવા માટે કોઈ પણ પ્રકારની વાસનાને પ્રગટ થતીજ વારવી.

દુનિયાના અશુભ વિચારોની પોતાનાપર અસર ન થાય તેમજ દુનિયા નિન્દા કરે તેની પોતાના આત્માપર અસર ન થાય એવી પોતાની આત્મ-દશા પ્રગટાવવી.

x

x

x

x

સદ્વિચારો, સદ્ચલ્લો અને સદાચારોવડે પોતાની જીંદગીને ઉત્તમ બનાવવા દરરોજ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. સદ્વિચારોવડે પોતાના આત્માને ઉત્તમ બનાવવા દરરોજ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. સદ્વિચારોવડે પોતાના આત્માને ઉત્સાહિત કરવાથી સદાચારનું જીવન દૃઢ અને અશુભતરસમય બને છે અને તેથી અન્ય મનુષ્યોને રિતો બોલે સુધારી સકાય છે. ગમે તેવા વિપત્તિના પ્રસંગોમાં પણ સદ્વિચારોવડે પોતાના આત્માના ઉત્સાહ પ્રગટાવવો અને અન્યરૂમાં સદ્વિચારોનો પ્રચલ વહેરાવવો કે જેથી ચિંતા, શોક, ક્રોધવડે હૃદયનો ધાત ન જતી થકે. પોતાના આત્મામાં ઉત્સાહનો અશુભતર સદાકાલ વહેરાવવો કે જેથી પ્રવૃત્તિમાર્ગના યોગો થવામાં ચિત્ત વિશેષો રહે નહિ. સદ્વિચારોવડે ઉત્સાહદિ કરવામાં આવે છે તો સદાચારમાં દરરોજ આગળ વધી સકાય છે અને આનન્દમૂલના પાનથી મુખની પ્રસન્નતા રહી શકાય છે. દુઃખના પ્રસંગોમાં કંટાળી ન જવું અને દુઃખની અવસ્થા ટળી જશે એવી દૃઢ ઉત્સાહ-બાવના કાયમ રાખીને પોતાના અધિકારપરતે જે જે કાર્યો કરવાના હોય તે કરવાં અને તે બાબતનો ઉપયોગ રાખવો એજ જીંદગી સુધારવાનો મુખ્ય ઉપાય છે. સદ્વિચારોના ઉત્સાહવડે ગમે તેવી વિપત્તિના સમયમાં પણ પોતાની જીંદગી પોતાના હાથે સુધારી સકાય છે એવો દૃઢ નિશ્ચય રાખી ઉપસર્ગો સહીને શુભોન્નતિમાં આગળ વધવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

x

x

x

x

આનન્દથી ભરીયું જગત્ આનન્દ પામ્યા વણુ મરે,
 આનન્દ વણુ જે છંદગી તે જીવતો સંયો ખરે. ૨
 આનન્દ વણુ જીવાય નહિ રહેવાય નહિ રહે નહીં,
 લાગે સક્લ લૂખું જામણુ એ વાત જાની ગમ રહી,
 આનન્દથી અમરત્વને સિદ્ધત્વ પ્રમટે છે ખરું,
 પુદ્ગલધિ આનન્દે રહી જીવન મજાનું મન ધરું. ૩

x . . . x . . . x . . . x

તત્ત્વ વિચારકોનો સમાગમ અને સતપુસ્તકનું વાચન એ બેથી પોતાનું અમૃતમય જીવન કરી શકાય છે. પોતાના સદ્વિચારોને ઉત્સાહ આપનારા અને સતકાર્યોને ઉત્સાહ આપનારા મનુષ્યોના સંબંધથી વિદ્યુત્ વેગની પેઠે સ્વોત્કાંતિ માર્ગમાં આગળ વધી શકાય છે.

પોતાના જેવા વિચારકને મેળવવાથી વા પોતાના જેવો વિચાર નવીન ઉત્પન્ન કરવાથી જે એકડે અગીયારની પેઠે અગીયાર જેટલું જગ પ્રાપ્ત થાય છે. પોતાના સદ્વિચારોને સર્વત્ર ફેલાવવા હોય તો જગત્માં સેવાધર્મ સ્વીકારવાની જરૂર છે.

પોતાની ઉન્નતિ કાયમ રાખવા માટે પોતાની આત્મુચ્ચાત્મના મનુષ્યોને ઉચ્ચ બનાવવાની જરૂર છે. પોતાની આત્મુચ્ચાત્મ રહેલાઓની શ્રેષ્ઠતા કરવાથી પોતાની શ્રેષ્ઠતા વધે છે, પોતાનું ઉચ્ચ જીવન કરવું એ પોતાના હાથમાં છે. પોતાના શુભ વિચારોથી પોતાને અને પરને લાભ મળે છે એમ નહીં સમજવું જોઈએ.

x . . . x . . . x . . . x

કેટલીમાં આનંદ-લેવાનો છે. એ તો પ્રેમથી જનનિ-દર્શયોગી થવાનો
તો અધિકાર છે.

•

✕

x

✕

[illegible]

આર્ભથી ધાર્મિક પ્રવૃત્તિની સાથે અવસરથી ધાર્મિક નિવૃત્તિનો પ્રગટમાન થયો છે. આંતરિક ધર્મ નિવૃત્તિની સેવનાથી બાલ ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ કરનાં મુજાવાનું થતું નથી એવો અંગ્રેજી-અંગ્રેજી અનુભવ આવે છે. અખ્યાત્યની બાવનાથી મન, રુદ્ધિયો અને સરીરપર શાન્તરસની અસર જણાવ કર. કબા-નુપોમનાં શાસ્ત્રોના જ્ઞાનરૂઢે આત્માનુભવપ્રકાર ખીલવવા દરેકર વિશેષ પ્રકારે ઉપયોગ ધારણ કર અને સ્વર્ગત્વમાં સદા તત્પર રા.

✕

✕

•

•

[illegible]

અન્તરંગ અને બાહ્યથી કેઇ વિરક્તિ પાળતા દેખાય છે. સાધુથી જુદા પડેલા શિષ્યોને ગામડાના આવકો અને અન્ય સંધાડાના સાધુઓ સમ્રોહ છે તેથી ગુરુઓના તાબામાં સ્વચ્છન્દી શિષ્ય સાધુઓ રહેતા નથી અને આ પ્રમાણે સ્વચ્છન્દતા વધતી જવાથી વિનય આદર અને આરાધકપણું દરેક સંધાડામાં ન્યૂન થતું જાય છે. ગુરુથી જુદા પડેલા શિષ્યો પોતાના ગુરુની નિન્દા કરી પોતાની નિર્દોષતાને બોળા આવકો આગળ જાહેર કરે છે અને તેનું પરિણામ ખરાબ આવે છે. ગુરુઓ પ્રથમ શિષ્યોને તેમની વિનય અને આગ્રાહી દરમિયાન સમજાવતા નથી અને કદાપિ સમજાવે છે તોપણ અપાત્ર સાધુ શિષ્યોને અસર થતી નથી. પોતાના ગુરુની આગ્રામાં રહેનાર સાધુઓ ઉદ્ભવે એવો આગમોના આધારે ઉપદેશ આપવાની જરૂર છે. ગુરુની આગ્રાપાલક અને વિનય કરનારા આવકો તથા સાધુઓ વિરલા દેખવામાં આવે છે, અને તેથી જૈનસાસનની હાનિ થાય છે. વિનય, ભક્તિ અને આગ્રાપાલન આદિ ગુણો ધટવાથી ભવિષ્યના જૈનોને ઉત્તમ વારસો આપી શકાતો નથી. ભવિષ્યનો આધાર વર્તમાન ઉપર રહેલો છે તે જૂલણું ન જોઈએ. અગ્રઆવકો રહેવાથી અને ગુરુની શ્રદ્ધા, ભક્તિ અને આગ્રાપાલન આદિ ગુણો વિના જૈન કોમળી પડતી થાય છે અને જો વર્તમાનમાં યોગ્ય ઉપાયો લેવામાં નહીં આવે તો જૈન કોમળી હાનિ થશે તેનો દોષ વર્તમાનમાં વર્તતા એવા આચાર્યો, વાચકો અને સંધાડાના નાયકોના સિર છે. ગુરુપર શ્રદ્ધા, ભક્તિ અને વિનય વિના કદિ શિષ્યોની જૂઠાણમાં ઉન્નતિ થઈ નથી. વર્તમાનમાં થતી નથી, અને ભવિષ્યમાં થનાર નથી.

x

x

x

x

શરીર બળ.

શારીરિક બળ વિના માનસિક બળ વધી પામી શકતું નથી. શારીરિક બળથી માનસિક બળ ટકાવી શકાય છે. શારીરિક બળ ધટતાં મનના ઉપર ખરાબર કાણુ રાખી શકાતો નથી તેમજ મનમાં અનેક પ્રકારની અશુભેચ્છાઓ પ્રગટે છે. શારીરિકબળને વીર્યાદિનું સરક્ષણ કરી સાચવવામાં આવે છે તો વિષય બોળતી ઇચ્છા ધટી જાય છે. રામચરિત સેન્ડો પંચેરે કસરતબાજોના રાખસાઓ આ બાબતમાં મોજુદ છે. વીર્યની જેમ જેમ હાનિ થાય છે,

ટોચુ હોય છે તેમાં એક વાનરો હોય છે. વાનરીયોના ટોચામાં જે વાનરો હોય છે તે કાપિક અક્ષયર્ષ પાળી શકતો નથી. વાનરાનું ટોચુ પ્રાયઃ કાપિક અક્ષયર્ષ પાળતું હોય એમ દેખાય છે. વાનરા ટોચાના વાનરાઓ મનમાં વાનરીઓ સાથે કામ ભોગ કરવાના વિચારો કરે છે તેથી તેઓનું શારીરિક વીર્ષ ધટી જાય છે તેથી તેઓ વાનરીયા ટોચાના બુદ્ધીયાની સાથે લડતાં દારી જાય છે. પચ્ચીશ પચ્ચીશ બુદ્ધીયાઓ પણ એક વાનરી ટોચાના બુદ્ધીયાના સાથે થઈ શકતા નથી. કાપિક અક્ષયર્ષ પાળનારા વાનરાઓથી માનસિક અક્ષયર્ષ નહિ પાળી શકવાથી કાપિક વીર્ષથી તેઓ હીન થાય છે અને તેથી તેઓ પોતાની જાતના એક બુદ્ધીયાને ધનુ ભેગા થઈ જીતવા પ્રાયઃ સમર્થ થતા નથી. આ ઉપરથી અવબોધવાનું કે શારીરિક અક્ષયર્ષ પાળના જના પણ માનસિક અક્ષયર્ષ ઉપર ખાસ લક્ષ રાખવાની જરૂર છે. પાનમાં કામ-ભોગના વિચારો કરવાથી વીર્ષનો નાશ થાય છે અને અગુમ પરિણામથી કર્મનો બાધ પડે છે. માનસિક વિચારોની અસર શરીર પર થાય છે અને શરીરના સંબંધે મનમાં અસર થાય છે. શરીરની સાથે મનનું નજીકના સંબંધ છે. મનમાં કામભોગના વિચારો કરવાથી કાપિકબળ માનસિકબળ વાગિકબળ અને આત્મિકબળ ઘટી છે. મનમાં કામભોગના વિચારો ન આવે તો શારીરિકબળ શક્તિ પામે છે અને તેથી જનન કાર્યો કરી શકાય છે.

×

×

×

×

આત્મધ્યાન ધરના પહેલા પોતાના આત્માનું શુદ્ધ ૨૪૩૫ વિચારવું. આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં નજીકન થઈ જવું. સર્વ દુનિયાની સાથે કામ નજીકના સકામભોગે બાધાગ્રસ્ત સમજ નથી એમ વિચાર કરી જોતા મન શાંતી અને કાવાના ધર્મોના આત્માની સાથે વાનસિક સમજ નથી એમ વિચારવું. પાનમાં જે જે દેવના સમજ નામો પડના હોય અને તેના જાન જે જે કાર્યના હોય તે હોય તે જોઈ દેવ તા બાધાગ્રસ્ત. પાનમાં હોય તેમ આત્માનો સમજ નથી તેથી આત્મ સમજનામાં ના પાન ના પાન પાન દેવના પોત નથી એવો વિચાર કરી જોતા આત્માના વિચાર પાન આત્માના નાદરે પાનને એક વિચારના વિચારો નાદરે પાન અવગણના આત્માને અર્થદાતા, કાર્ય અને મન દેવ : પાનના અવગણના નાદરે

તરફ લક્ષ્ય-રૂપિ પ્રતિ રાખવાથી આત્માના જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિ સદ્ગુણોની અભિવ્યક્તિ થાય છે. આત્માના ગુણોની મેવા એજ જૈનધર્મની મેવા છે. જૈનધર્મ વસ્તુનાઃ આત્મામાં રહે છે અને આત્માના મદ્ગુણો ખીલવા એજ જૈનધર્મની ઉપસના છે. આત્માના ગુણો પ્રતિ પ્રેમ ધારણ કરે. આત્માના ગુણોનું કીર્તન કરવું અને આત્માના વીર્તને આત્માના ગુણોની અભિવ્યક્તિ સમુખ્ય કરવું એજ દુર્ગુણોથી છટવાનો ઉપાય છે. આત્માના ગુણો તરફ રૂપિ ધારણ કરવાથી આત્માનો રૂપિ જ્ઞાન પોતાના આત્મામાં બળે છે અને દુર્ગુણો તરફથી અરૂપિ ટળે છે. દુર્ગુણો તરફ અલક્ષ રાખવાથી દુર્ગુણો તરફ મનોરત્તિનું જગ પરિણમવું નથી તેથી દુર્ગુણો સ્વયઃ વિવય પામે છે. મનમાં દુર્ગુણોનો સ્થિતિ ન આવે એવી દશા પ્રાપ્ત કરવાથી આત્માના ગુણોની ધૂન થાય છે અને આત્મા તે પરમાત્મા થાય છે.

x x x x

ધાર્મિક ભાવનાને હૃદયમાં વારંવાર લાવવાથી સરેકારી ઉદય બને છે. ધાર્મિકભાવના ખીલી ઉઠે અને ચારે ખંડના મનુષ્યો જૈનો બને; એવા દ્રવ્ય, સ્ત્રેષ, દાય અને ભાવથી ધર્માવિરૂદ્ધ ઉપાયો આદરવાની જરૂર છે. પતિન મનુષ્યોને પાવન કરનાર જૈનધર્મ છે કારણ કે તેમાં પાપનો નાશ કરવાની શક્તિ રહી છે. પતિન શ્રદ્ધ મનુષ્યોને સિદ્ધાચરની વાત્રા, રત્નગંધી નદીના પાણીથી સ્નાન વગેરે સામ્રાજ્ય વિચિત્રી પાવન કરી શકાય છે. ગમે તે વર્ણના મનુષ્યને જૈનધર્મમાં ધર્મની શ્રદ્ધાદિગુણોથી લાઇ શકાય છે. ગમે તે વર્ણના મનુષ્યને પ્રાયશ્ચિત્ત આપી જૈનધર્મની શ્રદ્ધા કરાવી જૈનધર્મમાં લેઇ શકાય છે એમ અસંક રીવાજ હતો. નવસારમંત્રના જનપથી મિથ્યા-ત્વાદિ પાપોનો નાશ થાય છે અને ચાર હત્યાદિ કરનારાઓને પણ જૈનધર્મ સ્વીકારવાથી વા નમસ્કાર મત્ર જનપથી કિદાર થાય છે. જૈનધર્મની શ્રદ્ધાથી મનુષ્ય પવિત્ર થાય છે. જૈનધર્મ પાળનાર ગમે તે વર્ણના હોય તો પણ તે અન્યધર્મવાળાઓ કરતાં પરમ પવિત્ર છે એમ જૈનોએ દૃઢ શ્રદ્ધા ધારણ કરવી. જૈનાગમોની શ્રદ્ધાથી જેઓનાં મન વાણી અને કારા પવિત્ર થયા છે એવા જૈનો પરમ પવિત્ર છે. જૈનોના અરણ્યપ્રસાદી પૃથ્વી પવિત્ર થાય છે. ગંગા આદિ તીર્થો એ દ્રવ્યતીર્થો છે અને જૈનાગમોની પૂજા શ્રદ્ધા તથા

અગત્યથી પાંચ યજ્ઞના જેવા આવીયો છે. જેનુંદર્શનું કારણ ૧
પાતળી અને જેનુંદર્શનું કારણ ૨ અગત્યથી ૩૦૦, ૪૦૦ અને ૫૦૦૦.
છે છે, અને તેનું ગતિની પ્રાપ્તિ થાય છે. ત્યારે સર્વ કોઈને તે
દલીલાથી નવ્ય છે છે કે જે દલીલા રચાયતા એક મહાનુભવ જે

x

x

x

x

ગિત સમાધિ.

ગિતમા અનેક પ્રકારના સમુદાયસંસ્કાર સંકરો પ્રચલિત છે. તે
જે વિષય થોડાં તેને સમાધિ કહેવામાં આવે છે. ગિતની એક એક જ
ધ્યાના, શ્રેય અને ધ્યાનની એકનારૂપ લીનતા થઈ જાય તેને મનસિક
યમાં આવે છે. દાસોગની સમાધિ છે તે સરીરના સંજયને અર્થથી
અને સરીરના સંજય તો સગ રહેતો નથી માટે દાસોગની સમાધિ
સદગતસમાધિની અનન્ત ગુણી વળમળા છે. દાસોગની સમાધિ
મયાદા છે અને સદગત સમાધિમાં કાચની મયાદા નથી. દાસ
આનન્દ અમુક કાલ પર્વન્ત રહે છે, અને સદગત સમાધિમાં અર્થ
મયાદા નથી. દાસોગની સમાધિ તો મનોમતિને મનવતી અંજલિએ છે
સદગત સમાધિ તો આત્માના શુદ્ધ અર્થને વળાંકે છે જે દાસ
સદગત સમાધિમાં આત્માની અનન્તગુણી વિશેષ શુદ્ધતા છે. દાસ
કરતા સદગત સમાધિનું વિશેષ જગ છે. દાસ સમાધિમાં
અનન્તગુણી વિશુદ્ધતા પ્રચલિત છે. જે વાતનાઓના મગ અનન્ત
ગતી થકાતા નથી; તે વાતનાઓના મુખને સદગત સમાધિમાં
દાસ સમાધિમાં, એસના, આનાં, પીના, સદગત સમાધિમાં
ગાનના કેપોને રહી થકાય છે. દાસ સમાધિ કરતા સદગત
૩૫૦ સારી રીતે કાળ મેળવી થકાય છે. આ જાણતોને અર્થ
ના જગ અમુક અંજલિએ સદગત સમાધિમાં દાસ સમાધિની
અનન્ત અનુભવ પ્રમાણીય છે. વીરોગના સદગતમાં
અનન્ત કેપોગિના છે.

x

x

x

x

કોઈનાં ઉપર રાગ ન કરવો તેમજ કોઈના ઉપર દ્વેષ ન કરવો એજ સદગ્તનન્દના માર્ગમાં આગળ વધવાનો સત્યોપાય છે. રાગ અને દ્વેષ વિનાની દશાથી ખરું સુખ અનુભવ્ય છે. જેમ જેમ વીનસંગદશા વધે તેમ તેમ સદગ્ત સમાધિનો માર્ગ ખુલ્લો થાય છે. રાગ અને દ્વેષ પરિણુનિનો જે જે અંશે નાશ તે તે અંશે સમાધિ અવબોધવી. આત્માનો મહિમ પરિણામ ન હોય તે વખતે આત્માની સમાધિ અવબોધવી. આત્માના અધ્યવસાયની શુદ્ધિ વધતી જાય છે તે સમાધિદશાનું અવગ્રંથન કરવા યોગ્ય છે. કોઈ-માન-માયા અને લોભનો નાશ થાય તે માર્ગે પ્રગતિ કરવી એજ સમાધિનો અવ્યાસ જાણવો. નિર્મલ પરિણામે ધ્યેય વસ્તુમાં અમુક વખત પર્યન્ત લીનતા થતી જતી તે સમાધિનું વારંવાર સેવન કરવાની આવશ્યકતા છે. હર્ષોદ્વેષાસથી આત્માના સ્વભાવમાં રમણના . કરવી એ અધ્યત્તદશાની ઉત્તમ સમાધિ છે. કોઈ પદાર્થ દેખવો વા અવધિગ્ધાનથી કોઈ પદાર્થ જાણવો, વા મન:પર્યવગ્ધાનથી કોઈનું મન જાણવું એ સમાધિ નથી. સમાધિનું ફળ એ છે કે આત્માના મુખનો અનુભવ થાય અને દુનિયામાં મહારા ત્હારા-પણાની મોહવૃત્તિનો ક્ષય થતો જાય. નૈમનયથી હૃદયોગમાં પ્રગતિ કરવી તે સમાધિ કહેવાય છે. સંઘર્ષનયથી સત્તાએ રહેલી સમાધિદશાને સમાધિ કહેવાય છે. વ્યવહારથી વાચનાથી ચિત્તની સ્થિરતા જેવા બ્રહ્મરન્ધ્રમાં પ્રાણ-વાયુને ચઢાવવો તે સમાધિ કહેવાય છે. શ્લેષ્મનયથી વર્તમાન-કાલમાં રાગદ્વેષના તીવ્ર પરિણામની મન્દતાને સમાધિ કહેવાય છે. શબ્દનયથી સમકિતની પ્રાપ્તિ પૂર્વક મનમાં ઉપજતા કપાંપની ઉપરામતાને સમાધિ કહેવામાં આવે છે. સમભિરૂદનયથી સાતમા .ગુણકોષ્ઠના ઉપર બારમા ગુણકોષ્ઠના ૫૧૧ તમા નિર્મલ પરિણામને સમાધિ કહેવામાં આવે છે. એવં-જૂનનયથી ધાતીકર્મનો ક્ષય થતાં તેરમા ગુણકોષ્ઠે કેવળગ્ધાન ઉપજતાં સમાધિ કહેવામાં આવે છે.

x

x

x

x

શ્રીવીરપ્રભુએ આજ્ઞા તેજ સ્વપ્નાથી પારખાયા છે અને હર્ષના દાસ થતા બલિયો પદ્મપાદો થાય છે એમ વિશેષ દેવ સ્વપ્નાના અંતરેપર મદાનુ વિદ્યાર કહે છે. તેમજ મનુષ્યોને કમ્પના કમ્પ કરાવતા માર્ગ સમજાવુ દર્શાવી આપે છે અને તેથી તારી દ્રોષ પેનસાતાની અવગતતા આપેલી થયે છે અને પ્રાપ્ત કરી થયે છે, એવો રજા મુખમાં દર્શાવ્ય છે. એવ તે હરી હૃદય થાય નહીં આરો સિદ્ધાંત ખરેખર પરાંવતાની ભેદિઓએ મો મનુષ્યને ખતરા દેતો નથી. પેનાની મર્મ સન્નિપાં પર વિષ ત ન મગ્નતાં મુખ વિદ્યાથી કમ્પના સાધુ સ્વપ્નાદી સ્વપ્નાની સ્વપ્નિની વિદ્યા ન અવરે હરી એન દશે જાનીઓથી મની યશાય તેમ નથી. આજ્ઞાની સન્નિપાંમાં કમ્પનાના વિષાસ મારણ કરીને કમ્પના પ્રણ સ્વ આમગ વેપુ એમ મગ મંચનું દેહત્વ છે. જેટલું જેટલી જનિયો કરવું દેવ તેટલું કમ્પ છે એવો બલવાદિક નિદાન અવરોધીને આજ્ઞાના મુખેને પ્રગટ કરવા. જે જે જનિયો જે જે કરવું થયે તે કરવું એમ કદ નિશ્ચય કરી આમગમુદ્ધસાચાર્ય પ્રણિ કરી. સંકરનાયે જામના અપકરણના સિદ્ધાંત રજાવન કહે છે તે નિદાંનમ્ મુદ્ધનાયના મનુષ્યોને આવી જાય છે અને તે અનેકાન્તરોથીએ જામના વ્યાપકવાદ મેટાની સિદ્ધિ માટે સત્ય કરી શકતો નથી. શ્રીવીરપ્રભુનાં સિદ્ધાંતોનું મારગદર્શક પુર્વ મનન કયાં પમાનુ સાંકરસિદ્ધાંતો વાંચવાથી સત્યની પરીકા થાય છે. શ્રીવીરપ્રભુના કપદેશમાં પેરામ, બલિ, મુન અને જીવદયા ગ્રાહી જે છે અને તેથી દુનિયાની કમ્પ દયા થાય છે. દુનિયાના મનુષ્યોને અંગે અંગે સદગુણ ખીલવા માટે અને હેવરે પરિપૂર્ણે સન્નિ ખીલવા માટે શ્રીવીરપ્રભુના કપદેશ મદાનુ ગુણગાની છે એમ, સ્વાનુભવથી કહેવું થયે છે. દુનિયામાં દરેક વ્યક્તિનું સ્વાનંદ્ય ખીલવાર અને દરેક વ્યક્તિનું ન્યાનંદ્ય જીવર કરનાર શ્રીવીરપ્રભુના કપદેશ છે. પ્રાતમગુદ્ધે દયાનો અને કપદારનો અમુકાશે બોધ આપે છે પણ તે પ્રમાણે તેમના ધર્મના અનુવાચીઓ દાસ દયા પાગલામાં દેખાતા નથી. શ્રીવીરપ્રભુના બલોમાં દયાનો મુખ પ્રાધાન્યપદ બોગવે છે, એમ આખી દુનિયામાં જીવર વાન છે. દયા કરતાં દિસાના કપાસકો પળા દોષ તોપણ તેથી દયાના કપાસકોની કતમનામાં અને સત્યનામાં અંગ માત્ર ખામી આવતી નથી. શ્રીવીરપ્રભુનો સદુપદેશ જે કોઈ માખજે છે અને તે સંબધી મધ્યસ્થદષ્ટિથી વિચાર કરે છે તો શ્રીવીર પ્રભુની મદના સખમી તેને કમ્પ આવ્ય પ્રગટે છે.

મોહની સામે મુક્ત થવા મુદ્દ કરવુંજ પડે છે. આત્માના ગુણોમાં જે જે અંશે રમણુતા થાય છે તે તે અંશે મોહની સામે મુદ્દ કરવાનું સમજવું. મોહના ઉપર દ્વેષ ધરવો એ પ્રથમાવસ્થાનું લક્ષણ છે. મોહના ઉપર રાગ પણ નહિ અને દ્વેષ પણ નહિ, ફક્ત શ્રુતશ્રાવણોપયોગે આત્માના શુદ્ધધર્મમાં રમણુતા કરવી, એ ઉચ્ચપંક્તિની અવસ્થાનું લક્ષણ છે. જેમ જેમ ઉપર ઉપરનાં ગુણુરથાનકની પ્રાપ્તિ થાય છે અને આત્માના અધ્યવસાયની નિર્મલતા થાય છે તેમ તેમ આત્માની ઉચ્ચદશા થાય છે અને તે સમયે આત્માને આત્મભાવે જાણવો અને તેમાં રમણુતા કરવી અને મોહને મોહ તરીકે અવગોળીને સમભાવે આત્મભાવે વર્તવું એવો સદ્ગુણાય વર્તે છે. આવી દશાની કંઈક ધ્યાન વખતે પ્રતીતિ થાય છે, પણ આવી દશાની પરિણતિ સદા રહેતી નથી. શ્રીમદ્ આનન્દધનજીએ અને શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયે ઉત્તર વયમાં આત્માની ઉચ્ચદશાનું અપ્રમાદપણે વિશેષ સ્વરૂપ અનુભવ્યું હોય એમ જણાય છે, તેથી તેમણે સ્વચિત્ત અન્યોમાં અદ્વિતીય સમતાદશાના ઉભરા બહાર કાઢ્યા છે. સર્વ બાહ્ય વસ્તુ-જોમાં રાગદ્વેષના પરિણામનો સંગ ન રહે એવી આત્માની ઉપયોગ ધારારૂપ દિવ્યગંગામાં જીલતાં મોહની મલીનતા ટળે છે એવો અનુભવ આવે છે, અને તે નિઃસંગ દશામાં રમણુતા કરાવવા મારફત મોહથી દૂર રહેવા સૂચના આપે છે. આત્માના સ્વરૂપમાં આત્મસ્વરૂપે પ્રતીતિ, પરિણુમન, શ્રદ્ધાભાસન થયા વિના આન્તરિક નિઃસંગતા રૂપ નિવૃત્તિ માર્ગ ખુલ્લો થતો નથી. આત્માનો પૂર્ણ વિશ્વાસ થતાં અને તેનું સ્વરૂપ અનુભવાતાં નિઃસંગતાના માર્ગે વિચરવા પ્રવૃત્ત થાય છે, અને નિઃસંગતામાં રહેતાં સ્વયમેવ મોહ પરિણુતિ ટળે છે. પોતાના શુદ્ધ રમણુતારૂપ ધરમાં પ્રવેશ કરતાં મોહનું જોર ટળે છે. આત્મા જો આત્માના ધર્મમાં રહે તો મોહની પરિણુતિ રહેતી નથી. રાધાવેષ કરતાં અનન્ત ગુણુ ઉપયોગે, આત્મા પોતાના શુદ્ધ રમણુતારૂપ ધરમાં રહી શકે છે.

× × × ×

ખનનું કરવું જોઈએ. શાસનઅભિ, શાસનરામ અને શાસનસેવામાં જોડાવું અને તેમનું કરવું જોઈએ.

પોતાના સાધુના અધિકાર પ્રમાણે આચારો પાળનાં, ઉપરોક્ત દેતાં, પરમાર્થ કાપે કરનાં, જનસ્તુતિ વા જનનિન્દા એ બેમાંથી કાંઈ ઉપર ઘણ ન રાખવું જોઈએ. દુનિયા પોતાના માટે શું કહે છે ? એ ઉપર ત્હારે જોવાનું નથી, પણ પોતાના અધિકાર પ્રમાણે તું શું કરે છે ? અને તેમાં કટલી ખામી રહી જાય છે ? તેમાં સત્ય અને સાત્ત્વ કેટલો છે ? તેનો વિચેક કરી પોતાની ફરજને જાળવવાપર દરોજ લક્ષ્ય રેવું જોઈએ, અને એ વખતના પ્રતિક્રિયામાં જે જે દોષો સાત્ત્વ દોષ તેનો મિત્રામિ દુષ્ટાં દેહ સ્વકર્તાવ્યનિષ્ઠ ચલું જોઈએ. મન્દપ્રતિ, મિત્રપ્રતિ, શિષ્યોપ્રતિ, સંપ્રતિ અને અન્યમાનનો પ્રતિ ત્હારે જે જે ફરજને જાળવવાની છે, તે જાળવવા ખાસ લક્ષ્ય આપવું જોઈએ. "ઉદ્ધસ્ય દષ્ટિથી જે કંઈ જુવવુંક પ્રમાદ વગેરે થાય તેનું પ્રતિક્રિયા કરવું જોઈએ. ત્હારી હાલની સાધુની દક્ષતા પ્રમાણે ત્હારે ધર્મથી અવિરૂદ્ધપણે આત્માની ચત્તાશક્તિએ વિચેકદષ્ટિથી જે જે કંઈ કરાય છે તેમાં દોષ ન થાય એવી ચાલને તુ રાખ !!! અને બચિત્તમાં દોષ ન થાય એવો દર્પદષ્ટિથી દરોજ વિચાર કરવાનો અભ્યાસ સેવ ! પોતાના પ્રતિ અને જગત્ પ્રતિ ત્હારું જે જે કર્તવ્ય છે તેમાં આગળ વધવા અને વર્તમાન કાલના કર્તવ્યોત્કે બચિત્ત છંદગી ઉત્તત્તલ કરવા દરોજ કંઈ નવું અનુભવ !!! અને તે આચારમાં ચોખ્ખા દોષ તે મૂક ! ખાસ આ જાગતપર લક્ષ્ય આપ.

x

x

x

x

પોતાના સમાગમમાં આવનારા મનુષ્યોને સદ્વિચારો અને સદાચારોનો લાભ આપવો એજ આપણું કર્તવ્ય છે. પાસે રહેનારા મનુષ્યો પર સારી અમર થાય છે કે કેમ ? તેની તપાસ કરી લેવી અને તેમાં પોતાનાવડે શું કરાય છે તેનો પૂર્ણ વિચાર કરવો. પોતાના સમાગમમાં આવનારા મનુષ્યોના આચારો કેવા છે તે જાણી શકાય ત્યારે સમાગમમાં આવનારાઓની ચોખ્ખતા પરખી શકાય છે, અને તેમને ચોખ્ખતા પ્રમાણે કંઈ લાભ આપી શકાય છે. સમાગમમાં આવનારા મનુષ્યો પોતાની તરફ કંઈ કંઈ દષ્ટિથી દેખે છે, અને તેઓ પોતાની પ્રતિ કેવો અભિપ્રાય બાધે છે. તેની પરિતઃ પરીક્ષા કરવી. પોતાના

અત્યંતથી આત્મા પોતે અશુભ વિચારોવડે દુઃખી થાય છે. અન્ય વસ્તુ-ઓમાં દુઃખની કલ્પના કરીને સ્વયં આત્મા પોતાની ચારે તરફ દુઃખના પ્રસંગો દેખે છે, અને પોતાની વૃત્તિથી ઉભી કરેલી ભીતિથી પોતે ભય પામે છે. પોતાની જૂલ મોહથી થાય છે. મોહના વિચારોમાં તત્ક્ષીન થવાંથી આત્મા પોતાનું સ્વરૂપ જૂએ છે. પોતાના સ્વરૂપને ઝોળખવાથી પોતાના સ્વરૂપમાં રહી શકાય છે, અને જ્ઞાન્તિથી દુઃખની સૃષ્ટિ પોતાની ચોમેર રચી શકાતી નથી અને તેથી નિર્બંધતા, સ્થિરતા અને સદ્ગુણનન્દનો ભોગ આત્મા ભોગવી શકે છે. દુઃખના પ્રસંગો કલ્પીને પોતાના હાથે ઉપાધિ બેઠારી લે છે. પોતાના આત્માથી બિન્ન એવી જડ વસ્તુઓ પ્રિય નથી તેમ અપ્રિય પણ નથી પણ મોહથી પ્રિયત્વ કલ્પી પોતાના મનમાં વિકલ્પ સંકલ્પો કરવામાં આવે છે તેમાં પોતાનો દોષ છે.

અવરથા, રથાન, આશ્રય અને તે આદિ જાણનાં આલંબનોમાં પ્રિય અને અપ્રિયત્વની કલ્પના રહે ત્યાં મુખી પોતાના અધિકાર પ્રમાણે કર્તવ્ય ધર્મ બ્યવહારને મૂકીને નહિ એમ અનુભવથી ઉદ્ધારો કાઢવા પડે છે અને તે વસ્તુનું સત્ય છે. આત્માના ધર્મ પ્રમાણે આત્માએ વર્તવું જોઈએ પણ તે ધર્મ બ્યવહાર નિમિત્ત કારણવડે આત્મ ધર્મની સિદ્ધિ સાધવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આત્માને આત્માના શુભો પ્રકટ કરવામાં જે જે નિમિત્ત કારણો અવરથાભેદે, અધિકારભેદે સાપેક્ષાએ જાણનાં હોય તેમા વાદવિવાદ આમલ ન કરવો પણ અધિકારભેદે, અને અવરથાભેદે જે જે નિમિત્ત કારણો અવધ-ખવા યોગ્ય તે અવધંખવાં. નિમિત્તો જે જે અવધંખવામા આવે તેનું પૂર્ણ જ્ઞાન જોઈએ. ઉપાદાન કારણ અને નિમિત્ત કારણોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન મેળવીને પોતાના અધિકારે કયું નિમિત્ત કારણ અવધંખ્ય છે તેનો અનુભવ દૃષ્ટિથી નિર્ણય કરવો અને તેમાં વખનો વખન લાભ હાનિનો સિદ્ધાર કરીને ધટતો ફેરફાર કરવો. તેમજ ઉત્તરોત્તર નિમિત્ત અવલખનો આદરવા પરિહાર કરવો. એટલું તો લક્ષ્યમા રાખવાનું છે કે જાણ સાધનોમા અને ઉપાદાનોમા સાધ્ય સિદ્ધિનો સંયોગ કય રીતિએ કરવા યોગ્ય છે. સાધ્યની તિદ્ધિ સમ્યુખ થનાર એવ અવલંખનોનું અવલંખન કરવું.

ધ્યાન વિષય—ધ્યાનાનુભવ.

ધ્યાનમાં રિચર થઈ જતાં આન છે ત્યારે પાને ઇન્ડિયોનો પ્રાણ-
શક્તિએ વ્યાપાર નથે થએલા અનુભવ છે અને નામ રૂપ એ આત્માની
સાથે સંબંધિત નથી એવા અનુભવ આવે છે અને રામનાએનું તો જાત્રું
અસ્તિત્વ નથી એવું જ્ઞાન થાય છે. ધ્યાનમાં ચિયરતા થતા માલ્યના રમ્ય, ક્ષેત્ર,
કાલભારતો ઉપરોત્તર રહેતો નથી અને આત્મ નુનિમય હોય એવી પરોક્ષરૂપ
પણુ પ્રત્યક્ષ જેવી પ્રજ્ઞા જણાય છે. આત્માના અનન્દનો પાર રહેતો નથી.
શાન્તવેદનીયથી પણ આત્માના આનન્દનો મિત્રજન અનુભવ થાય છે.
આત્માના આનન્દમાં ખાસ વસ્તુઓ દ્વારા મેળવતો આનન્દ જે હતો તે પણ
ન હતો એવો અનુભવ આવે છે. આત્માનો આનન્દ મેળવતો સાધુની
દશામાં ખાસથી અનેક પરિણામો વેડતા રહી શકાય છે. આત્માના આનન્દમાં
દુઃખની બાદી રહેતી નથી. ધ્યાનથી આત્મ આનન્દના મુદ્દે છે તેથી
સદગુણોગની દશાનો તાત્વિક અનુભવ થાય છે. આત્માના ધ્યાનમાં મેળવતો
આનન્દમસ્તદશા ક્ષિપ્ર થાય છે, અને તેનું દક્ષીન આપી નકાય તેનું
ન હોવાથી એટલુંજ કહેવું પડે છે કે જે એવી આનન્દમસ્તદશા અનુભવે
છે તેજ સદગુણનન્દ મસ્તદશાનો અનુભવ કરનારો જણાય છે. પૂર્વજન્મના
ઘણા આધ્યાત્મિકધ્યાન સંસ્કારોવડે આ જન્મમાં ધ્યાનમાં આનન્દ મળે છે
એમ અનુભવનવડે કથી શકાય છે. જાણરીનિએ સાધુની વ્યાવહારિક વધા-
યોગ્ય સપ્રાપ્ત કરતે અદા કરીને ધ્યાન સાધ્ય સદગુણ સુખની ખુનારીનો
સ્વાદ જેલો તેવાય છે તેટલો લીધા કરીએ છીએ પણ હજી સાધના-
રથાજ જે એમ અમને રવાનુભવ દર્શાવે છે. આત્માના ધ્યાનાનુભવ પ્રે-
રમાં, સમાધિ પ્રદેશમાં આત્માના ગુભાધ્યવસાયોવડે આગળ વધવા પ્રવળ
વાર છે. આ પ્રાપ્ત ગુભાધ્યવસાયો કે જે ચારિત્ર પરિણામ રૂપ છે તેમાંના
ડટલાક સમાધિરૂપ ચારિત્ર અધ્યવસાયો રપર્યાય છે.

x

x

x

x

ક્રિયા રાખધી.

ધર્મક્રિયાના ઉદ્દેશો જેમ જેમ જૂલાય છે તેમ તેમ ધાર્મિક ક્રિયાઓ તરફ અશ્વિ અને અસક્ત થવું જાય છે. ધાર્મિક ક્રિયાનું પરિણામ અને વર્તમાન જમાનો એ બેનો પરિપૂર્ણ વિચાર કરીને વર્તમાનકાલિક ઉન્નતિના ઉપાયોનું ધર્માનુષ્ઠાનમાં વિચાર સાધ્ય મિન્દુ ગોડવાવલું જોઈએ કે નેથી વર્તમાનાકાલિક ધર્માનુષ્ઠાન પ્રવૃત્તિમાં શ્વિ, લક્ષ અને ઉપયોગિતા દેખવામાં આવી શકે. ધર્માનુષ્ઠાનોના મૂળ ઉદ્દેશો અવબોધવામાં આવે તો મિશ્રગુ ગાઠ-રીયો પ્રવાહ અને કાળે કાળે ક્રિયાઓમાં થતું પરિવર્તન દર્શાવે સર્વનો બોધ થાય. વર્તમાનકાલીન મનુષ્યોની ચારે તરફની પ્રવૃત્તિ અને તેમની પરિસ્થિતિનો વિચાર કરીને તેઓને કાલાનુસારે ધર્માનુષ્ઠાનોમાં યોગ્ય ઉદ્દેશો સાથે બધે બેસતાં અનુષ્ઠાનોમાં યોગ્યતામાં આવે તો તેઓની છંદગીમાં અમૃત ક્રિયાના રસનો સંચાર થઈ શકે, અને તેથી તેઓ સમ્યગ્ રીત્યા ધાર્મિક જીવનથી ઉન્નતિમાં પ્રવેશ કરી જીવી શકે. મનુષ્યોને પોતાના અધિકાર પ્રમાણે શ્વિ, બધેબેસતી, સમજાતી, આદરણીય અને સ્વદિતકારક ધાર્મિક ક્રિયા થાય એવા વિચારોને આગમો અને પૂર્વાચાર્યોના ગ્રંથોની સનાતન ક્રિયાથી અવિરૂદ્ધજે અસક્તની મૂળ સ્થિતિએ સુધારા તરીકે સંયુક્ત કરતા જોઈએ કે નેથી મૂળ ધાર્મિક ક્રિયાઓનું અસક્તની શ્વિએ અવિરૂદ્ધ પુનરુજ્જીવન થાય અને તેથી મનુષ્યોને સદા શાવદો થાય. ધાર્મિક ક્રિયાઓની સમજાતી, સરલતા, સુગમતા, અશ્વસમય તથા પ્રયત્ન સાધ્યઆદિ દરેક ઉદ્દેશોને ધ્યાનમાં રાખીને ધાર્મિક ક્રિયાજીવન ઉચ્ચ કરવું જોઈએ.

x

x

x

x

ધાર્મિક વિચાર સંકલના.

ધાર્મિક વિચારોની સંકલના પરસ્પર અપેક્ષાવાળી અને અનુક્રમ સહિત ઉન્નતિના માર્ગ તરફ અધિકાર પગલે આગળ વધનારી હોવી જોઈએ. ધાર્મિક વિચારોની સંકલનામાં અદા અને અકિતગળ સહેલું જોઈએ. ધાર્મિક સમાજ અને તેની એકેક વ્યક્તિને પણ સમગ્ર પોષણ આપે એવી રીતે કેળવણીયુક્ત ધાર્મિક વિચારોની સંકલના હોવી જોઈએ. ધાર્મિક વિચારોની સંકલનામાં દિવ્યતા, શૌર્ય, ધૈર્ય અને સાવજનિક સ્વાતંત્ર્ય કે જે સ્વાસ્થ્ય-

જ્ઞાન નવ અને સપ્તમંગીનો વિચાર કરતાં પૂર્વે યાત્રી ગયા. વિકલ્પજ્ઞાન કરતાં વિકલ્પદશાનો લાગ આવી શકતો નથી. વિકલ્પદશાના કરતાં નિર્વિકલ્પદશાનો જુદા પ્રકારનો અનુભવ છે. રાગદ્વેષના અધ્યવસાય જેમાં ન પ્રગટે એવી દશાને નિર્વિકલ્પદશા કહેવામાં આવે છે. ચારિત્રી અપેક્ષાએ નિર્વિકલ્પદશાનું આ લક્ષણ અવબોધવું. સાત નયોના વિચારવડે જે વિકલ્પજ્ઞાન થાય છે તેના કરતાં બિન્ન પ્રકારનું અને શુદ્ધ એક આત્માના સ્થિરોપયોગરૂપ જે જ્ઞાન વર્તે છે તેમાં નિર્વિકલ્પદશાનો અનુભવ થાય છે. યોગશાસ્ત્રમાં કથેષ્ઠ હિમ્મતીભાવ આદિસાધ્ય નિર્વિકલ્પદશા છે. નિર્વિકલ્પ દશાનો અનુભવ આત્મા વિના નિર્વિકલ્પમુખનો અનુભવ આવતો નથી. હિમ્મતી ભાવનો અનુભવ ખરેખરો પ્રગટે છે ત્યારે નિર્વિકલ્પજ્ઞાન દશાનું સુખ અનુભવાય છે.

x

x

x

x

આત્માના શુદ્ધ ધર્મમાં ઉપયોગધારા સતત વહેવરાવ્યાથી આત્મામાં સ્થિરતા શુભ ઉત્પન્ન થાય છે. આત્મામાં શુદ્ધાધ્યવસાય પ્રગટાવવાથી ચારિત્ર મોહનીય ટળતી જાય છે. આત્માના શુદ્ધાધ્યવસાયોવડે ચારિત્રમાં જીરી શકાય છે. મન વચન અને કાયાના યોગને આત્માના શુદ્ધ ચારિત્ર ધર્મ સમુખ્ય કરવાથી મન વચન અને કાયાના યોગમાં પરિણમેશું આત્મતીર્થ પોતાના શુદ્ધ ચારિત્ર ધર્મમાં પરિણામ પામતું જાય છે. આત્માના શુદ્ધ ચારિત્ર ધર્મમાં રમણતા કરવાથી આત્મતીર્થની ચચગતા ટળે છે અને નિર્મય, ઉત્સાહ, અખેદ, અદ્વેષ આદિભાવે આત્મતીર્થ સ્થિર થતું જાય છે. મોહના પરિણામ પ્રગટવાથી આત્મતીર્થ ચચગતા થાય છે. આત્માના અસંખ્યાત પ્રદેશમાં રહેવું વીર્ય સ્થિર કરવાની ઉત્તમ કુચી એ છે કે મનમાં રાગદ્વેષના પરિણામ ઉત્પન્ન ન થવા દેવા. મોહના પરિણામવડે મન વચન અને કાયા યોગની ચચગતા થાય છે અને તેથી શરીરમાં આત્માના પ્રદેશો ચચગ થાય છે, અને તેથી આત્માના આનન્દનો પ્રાદુર્ભાવ થતો નથી. આત્માનું વીર્ય પોતાના સ્વભાવે સ્થિર કરવું હોય તો મોહવડે મન વચન અને કાયાના યોગની ચચગતા થાય છે તે વારસી જોઈએ. મનમાં રાગદ્વેષની પમિનુતિ નહિ ઉત્પન્ન કરવી. સારાંશ કે રાગદ્વેષથી મનને દુર રાખવાથી વચન અને કાયાના યોગની

આત્માના ધર્મ પર પ્રગટેલ વિગુહ પ્રેમથી આત્માની શુદ્ધ રમણતા રસનો સ્વાદ પ્રગટે છે, અને તેથી દુનિયાના બેદના બહકા બૂઝાય છે. આત્માના શુદ્ધોપયોગની ધૂનમાં આનન્દરસની કેટલી પ્રગટે છે. આત્માના શુદ્ધોપયોગની આનન્દકેશમાં નિયમની મર્યાદાનો વ્યવહાર રહેતો નથી. આત્માના વિગુહ પ્રેમરૂપ અબેદરસનો પ્યાલો ધટપટાટી જન્મથી દુનિયાના આધિઆધિ વગેરે તાગોની અસર થતી નથી, અને આત્મામાં પરમપ્રસન્નતા, પરમશીલતા અનુભવાય છે. ક્ષયોપશમ ચારિત્ર અને શુદ્ધોપયોગે આવી આનન્દદશાનો અનુભવ આવે છે, તો શુદ્ધોપયોગવડે સમાધિમાં તત્લીન થતાં ક્ષાયિકચારિત્ર પ્રગટતાં આત્મામાં કેવો આનન્દ પ્રગટતો હશે ? તે ખરેખર સર્વજ્ઞ વલ્લુ અન્ય કોઈ જાણી શકે નહિ. તેથી ક્ષાયિકચારિત્રની દશા પ્રગટ થાય છે ત્યારે તેનો અનુભવ આવે છે. ક્ષયોપશમભાવે ઉપયોગ દશામાં વિગુહ પ્રેમરસ પ્રગટે છે, અને તેથી સસારનાં મ્હારાં અને ત્હારાંપણાનાં બંધનો ટળે છે. આવી શુદ્ધોપયોગે આત્માની સમાધિ સદાકાલ રહેતી નથી કારણ કે તે ક્ષયોપશમ-ભાવની છે; તોપણ આત્માના ધર્મમાં રમણતા કરવા અબેદ પ્રેમપન્થી લઈને આત્માના વિગુહ અધ્યવસાયોમાં ખેલવા અને અપ્રાપ્ત એવા નિર્મલ અધ્યવસાયોને પ્રાપ્ત કરવા, આત્માના દ્રવ્ય ગુણ સ્વાર્થમાં સમાધિ યોગે લીન થવા પ્રવૃત્ત કરવાની જરૂર છે. ક્ષયોપશમભાવની ચારિત્રસમાધિમાથી પાકનાર મોહપરિણતિ છે તેનો જય કરવા ઉપયોગ રાખવો.

x

x

x

x

ધર્મના વિશાલ નિયમો એ ધર્મની વિશાલતા કરનાર છે, અને ધર્મના સંકુચિત એકદેશીય નિયમો એજ ધર્મની સાંકડી રિયતિ કરનાર છે. સાર્વત્રિક-સાર્વદેશીય જન્માત્માને બંધ એસતા અને વાસ્તવિક સંન્યતા અને ઉપયોગિતાથી યુક્ત એવા ધાર્મિક નિયમોના બંધારણથી અને સુવ્યવસ્થાથી ધાર્મિકઉપદેશકોને નિયમસર ધર્મનો ઉપદેશ અને તેના ફેલાવા માટે ચોક્કસથી ધાર્મિકમનુષ્યોની સખ્યામા વધારો કરી શકાય છે, અને જન ધર્મને સર્વત્ર પ્રસંગી શકાય છે. જનધર્મના વાસ્તવિક આચારો અને વિચારોમાં દુનિયામા પ્રવર્તતા ધર્મોના આચારો અને વિચારો સમાધ જાય છે, અને જનધર્મના આચારો અને વિચારો આખી દુનિયાને ઉપયોગી છે,

તેથી આનન્દની ધેન મુખના એસા પર પણ આનન્દ ચિન્હો પ્રગટાવી ગઈ છે. મનઃકર્મિન પેરાગીનું જ્ઞાન આનન્દની ગ્રંખીવાળું દેવ છે, તેના દર્શનમાં સરસતા, રસજ્ઞતા, નિર્ભયતા, સુખનતા અને મુદ્ધપ્રેમનાં જરૂર પડે છે; અને તેથી તેનું આન્તરિક દર્શન કિંચિત્કાળની બ્રહ્મિકામૂલ અને છે. માની દુઃખના પ્રસંગોમાં પણ દુઃખના વિચારોને દહાવી વાસ્તવિક મુખની હેરીનો અનુભવ લે છે. માની દુઃખના વિચારોને મુખના વિચારો રૂપે પરિણામી દે છે, અને તેના અન્તરમાં મુખી જીવન વહે છે. આનન્દજીવન એજ જીવનાર આત્માનું સદૃશ્ય છે.

x

x

x

x

ગમે તેવી વિપ્લવિ અને ઉપસર્ગોના પ્રસંગોમાં, સ્વાભાવિક આનન્દ-જીવનમાં વિદ્યોત ન થાય એવા આન્તરિક સદ્વિચારો કરવા, અને આત્માના મૂળ આનન્દમાં અખંડ ઉપયોગ રાખવો. આત્માના આનન્દમાં લીન થવાને માટે પાંચે દિશાઓ અને શરીર, નામ તથા બાહ્ય પદાર્થોના સંબંધમાં છતાં પણ તે સંબંધ છેજ નહિ, અને તે સંબંધને કોઈ મનમાં કોઈ વિકલ્પસંકલ્પ હોઈ નહિ એવી આત્મભાવનામાં સ્થિર થઈ જવું. આત્માના આનન્દાદિ મૂળ ગુણમાં સ્થિર થઈને બાહ્ય કાર્યો કરતાં છતાં વા બાહ્ય સંબંધોમાં અનેક પ્રકારે અધિકાર પરત્વે આવતા છતાં મનમાં બાહ્યની અસર ન થાય એવી રીતે ઉપયોગની સતત ધારા વહેવરાવવાથી આત્માના અખંડાનન્દરૂપ જીવનને આન્તરિકદશાએ બોગવી શકાય છે. જ્યાં જ્ઞાતિ વહે ત્યાં અખંડ ઉપયોગથી ગમે તેવા પ્રસંગોમાં આનન્દની વાસ્તવિક ધારણા કરવી. સદ્ગુણનન્દની ધારણા રાખીને તેમજ આનન્દમય હું આત્મા છું એવો ઉપયોગ રાખીને બાહ્યના પ્રસંગોમાં વર્તવાથી આત્માના આનન્દની ગ્રંખી જણાય છે. બાહ્યના ગમે તેવા પ્રસંગોમાં હું આનન્દમય આત્મા વર્તું છું અને વર્તીશ એવો દૃઢ નિશ્ચય કરવો. અજ્ઞાતાવેદનીયના પ્રસંગોમાં આત્મા પોતાના સદ્ગુણનન્દ સ્વરૂપમય છે એવા ઉપયોગથી દૃઢ નિશ્ચય ધારણ કરવો. આત્માના સુદાનન્દનો ભોગ એજ મારું ખરું જીવન છે અને એજ ખરું કર્તવ્ય છે એવો પૂર્ણ નિશ્ચય કરવો. આત્માનો આનન્દ વેદવો એજ બાહ્યજીવનનો પાત્ર હેતુ છે એવો દૃઢ નિશ્ચય ધારણ કરીને બાહ્યથી વર્તતાં દુઃખના પ્રસંગો પશુ સુખના

કરે તો તેમનું કષ્ટાણુ તુર્ત થાય. હે પ્રભો ! ત્હારા ઉપર સ્હારો પૂર્ણ પ્રેમ જન્યો અને તે વડે આગળનો અનન્ત શક્તિયો ખીલવવાનો માર્ગ મુશ્કેલી થાયો. હે વીતરાગ દેવ ! તારા ઉપર ચતાર પ્રેમ તે તારા પ્રતિનિધિત્વની પ્રગટ રજ સારે છે કારણ કે ત્હારા ઉપર ચતાર શુદ્ધ પ્રેમ તેજ ત્હારી પ્રાપ્તિની સાક્ષી પૂરે છે.

હે વીતરાગ પ્રભો ! ત્હારા ઉપર ઉપજતો શુદ્ધ પ્રેમજન્ય મને તારાસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ માટે મોહ અવલંબન છે. પોતાનાપર જોનો વિશ્વાસ વા રાગ ન હોય તેને જે કંઈ દિતશિક્ષાનો ઉપદેશ દેવામાં આવે છે તે ઉપદેશની તેનાપર પ્રાયઃ સારી અસર થતી નથી. પોતાની પાસે આવનારાઓનો પોતાનાપર રાગ પ્રગટે અને પોતાના વિચારોથી શ્રદ્ધા થાય એવો ઉપાય પ્રથમ કર્તવ્ય છે.

x

x

x

x

અવધારમાર્ગમાં એકાન્ત ક્રિયાવિચારના સાધુઓને મૂલ ક્રિયાઓના ઉદ્દેશને સ્વાદ્વાદરીતિએ જાળે અને દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ અને ભાવ પ્રમાણે અધિકારી પરત્વે ધર્મક્રિયાઓની ઉપયોગિતા ઉપદેશો તો તેઓ સામાન્ય આચરણોમાં પરસ્પર વિરૂદ્ધતાએ ક્લેશ કરવાના સંયોગોમાં ન આવી પડે. દરેક ક્રિયાઓના ઉદ્દેશોને વિસ્તારપૂર્વક અવબોધવામાં આવે તો ઘણી બાબતોમાં ક્રિયાસંબંધી થતો આશંક છૂટી જાય. ક્રિયાઓના ઉદ્દેશો ધ્યાનમાં રાખીને રાગ દ્વેષની મનંતા થાય અને આત્માની ઉજ્જવલતા થાય એવી રીતે પ્રવર્તવાનું છે એમ લક્ષમાં રાખવું જોઈએ. નિમિત્ત કારણરૂપ ક્રિયાઓવડે આત્માની ઉપાદાન શુદ્ધપરિણતિ પ્રગટાવવાની છે એમ સાધુઓ લક્ષ રાખીને વિચારે તો જનસાસનની ઉત્તતિમાં વિદ્યારૂપ યજ્ઞેન્દ્રા કેટલાક કદામકનો નાશ થાય જગુધરોએ અને આચાર્યોએ ધર્મની ક્રિયાઓ સા માટે કહી છે - અને તેથી પોતાના આત્માને કેવી રીતે લાભ થાય છે એનો વિચાર કરીને પોતાના અધિકાર પ્રમાણે ધાર્મિક ક્રિયાઓનું જ્ઞાન મેળવીને તે પ્રમાણે વર્તવાનું ઉપયોગિતા અવબોધવાની આવશ્યકતા છે. ક્રિયાઓના ઉદ્દેશો તપાસવામાં આવે તો માલુમ પડશે કે ધર્મની ક્રિયાઓ જગતને મોક્ષ તન્ત્ર વાગવડો છે, અને આત્માની શાંતિ અર્જનારી છે. ધર્મની ક્રિયાઓમાં મતભેદ કલેશ ઠંટા કરીને આત્માના અધ્યવસાયોની શુદ્ધિમાં પોતાના હાથે વિચરેલું નહિ એમ ખાસ સાધુઓ ઉપયોગ રાખે તો પ્રીતિ-મહિતવડે ધર્માનુષ્ઠાનોમાં અમૂળ.

રહિ કહે છે. મારના દાખની સાથે એક સમયે તાર સહવાસી થાના મહિ-
મ્મને દિવ પેનના દહ્યમાં ક્રાન્ધ સમર્થ થાય છે અને તેથી આશ્વર્યમાં
પત્તુ મુશ્કી સાથે એક મરણે બનને ભાય છે. મારની ધક્કા, બક્ષિ અને
આત્મામાં જોટથી ખામી તેડીજી મોહની આશપનામાં ન્યુનતા અવગોષ્ટી.
મુશ્કે: દિવને પ્રદા-બક્ષિનો ઉપરેય આપે છે તેનો વિષતીવદિષ્ટિએ તિન
અર્થ મ'લુ કહે છે અને કશરે સિધ્ધાની સતતા દષ્ટિ થાય છે ત્યારે મુશ્કી
બોધ અને હિન્દસિદ્ધાપર પત્તુ ધક્કા રહે છે.

x

x

x

x

આત્માની કોઈ નિન્દા દેવના કહે છે, તે તેથી આત્માને મમતું નથી.
તે ઉપરથી લાગે છે કે આત્મા પોને નિન્દા-દેવના 'પરેથી' નિન્ન છે અને
તે તેનો ધર્મ નથી. આત્માને કોઈ નીચ કહે છે તે આત્માને રમતું નથી.
તેથી એમ લાગે છે કે નીચપણું એ આત્માનો ધર્મ નથી. આત્માને કોઈ
પામર કહે છે તે તેથી આત્માને અર્થિ થાય છે તેથી જાણાય છે કે
પામરપણું એ આત્માનો ધર્મ નથી. આત્માને કોઈ પાખંડી કહે છે તે
આત્માને ખોટું લાગે છે તેથી અવગોષાધાય છે કે પાખંડથી આત્મા નિન્ન
છે. આત્માને કોઈ અજ્ઞાની કહે છે તે આત્માને ખરાબ લાગે છે તેથી
મતમત્તય છે કે અજ્ઞાન એ આત્માનો મૂળ ધર્મ નથી. આત્મા પર ગમે તે
દોષનો આરોપ કરવામાં આવે છે તે તેથી આત્માને ખોટું લાગે છે. તે
ઉપરથી સમજવાનું કે જોટલા દોષો છે તેનાથી આત્મા નિન્ન છે.

આત્માનો કોઈ ગુણ લેકને આત્માને ગુણી કહેવામાં આવે છે તે
આત્મા તેથી આનન્દ પામે છે તે ઉપરથી સમજાય છે કે આત્માના ગુણો
આત્માને રૂચે છે. આત્માને કોઈ પ્રભુ કહે છે તે તેથી આત્મા ખુશ થાય
છે આ ઉપરથી અવગોષાધાય છે કે આત્મામાં પ્રભુના રહેલી છે. આત્માને
કોઈ શાની કહે છે તે તેથી આત્મા ખુશ થાય છે તેથી સમજાય છે કે
જ્ઞાન એ આત્માનો ગુણ છે. આત્માને કોઈ વીર્યવંત કહે છે તે આત્મામાં
આનન્દ ઉપજે છે તે ઉપરથી સમજાય છે કે વીર્ય એ આત્માનો ગુણ છે
આત્માને કોઈ ઉચ્ચ કહે છે તે તેથી આત્મા પ્રમોદ પામે છે તેથી સમજવાનું
કે ઉચ્ચપણું એ આત્માનો ધર્મ છે. આત્માને સદ્ગુણો પ્રતિ રચિ થાય છે;

અનેક પ્રકારના અધિકાર પ્રમાણે કાર્યો કરતાં છતાં આખા દિવસમાં એક અશુભ વિચાર ન આવે તે સંબંધી ખાસ ઉપયોગ રાખવાની જરૂર છે.

પોતાના આત્મામાં પરમાત્મત્વ રચું છે. આત્માનો વિશ્વાસ રાખીને ઉત્સાહ અને ખંતથી હળવે હળવે આગળ વધવાની જરૂર છે.

પોતાનામાં શુદ્ધધર્મની શ્રદ્ધા છે તો છેવટે આખી દુનિયા પોતાની તરફ ખૂંકાવાની. પોતાના ગુણોનો વિશ્વાસ ધારણ કરીને આત્માના સહયુક્તો પ્રગટાવવા ધીમી ધીમી પણ ઉત્સાહ અને ખંતથી પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે.

વાસનાઓને તાબે થવું, મન, વચન અને કાયાની અવ્યવસ્થિતિનિ ધત્વાદિથી આત્મશક્તિયો ખીણતી નથી અને ખીણેલી હોય છે તો તેના પર આવરણ આવે છે. અશુભેચ્છાઓને મનમાં ન પ્રગટ થવા દેવી એજ આન્તરિક શીખવત અવબોધવું.

દીક્ષા ભેતી વખતે અને શ્રુત્ય વખતે જેવો વૈરાગ્ય પ્રગટે છે તેવો વૈરાગ્ય જો સતત રહે તો આત્મકથ્યાણમાં વાર લાગે નહિ. મોહગર્ભિત વૈરાગ્ય અને દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્યથી મહાન્ એવો જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્ય દરરોજ વધતો જાય છે. દુઃખના પ્રસંગોમાં જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્ય જામતુ રહે છે અને આત્મવના ઠેકાણે સંવરનો પ્રાપ્તિ કરાવે છે.

શુભવિચારો એ ઉદયની નિશાની છે, શુભ વિચારો હોય તો શુભચાર પ્રગટવાનો. એમ પૂર્ણ વિશ્વાસ ધારણ કરવો. અશુભવિચારો ખોટા છે અને શુભ વિચારો સારા છે એવો વિવેક જ્યારથી પ્રગટયો ત્યારથી આત્મોન્નતિ ક્રમમાં દાખલ થયા એમ સમજવું.

પ્રભુતાનો પ્રારંભ આણુસમાન છે. પણ તે વડખીજમાં રહેલા વડની પેઠે પ્રભુતાવગ્રો છે. એવો આત્મવિશ્વાસ ધારણ કરીને પ્રારંભમાં આણુ સમાન ખાસતા એવા કાર્યમાં પ્રયત્ન કરવી.

પ્રયત્ન વિનાનો કેષળ નિરતિધર્મ દુનિયામાં દડા શકના નથી. પ્રયત્ન રૂપ વાડ વિના નિરતિ રૂપ શેત્રની સંરતા યજ શકની નથી. પ્રયત્ન વિના નિરતિની પ્રાપ્તિ થતી નથી; એમ કહેવામાં અનેક આશયો વ્યવહારની અપેક્ષાએ હલ્કામાં રહે છે.

લોક, વ્યવહાર ઇલાદિ સર્વથી મારો આત્મા વસ્તુતઃ ન્વારો છે, દુનિયાના અન્ય કોઈ પદાર્થની મારે સ્પર્શ નથી મારા. આત્મામાં શુદ્ધધર્મના શુદ્ધ-પયોગમાં રહેવું અને શુદ્ધપયોગરૂઢ આત્મધર્મ પ્રગટાવવો એજ મારો સત્ત્વ ધર્મ છે.

×

×

×

×

હે ચેતન ! જો જો સાનુકૂલ વાત પ્રતિકૂલ સંયોગોમાં તું મૂકાય છે તે સર્વળી પરિણતિથી વિચારે તો ત્હારા શ્રેય માટે છે. પોતાના શુદ્ધસ્વરૂપના ધ્યાનમાં મસ્ત થવાથી સાનુકૂલ અને પ્રતિકૂલનો વ્યવહારલુહિભેદ ટળે છે અને આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં રહેલા અનંત ગાન/દર્શન/ચારિત્ર ધર્મમાં રમણતા લાગે છે. પોતાના અસંખ્યાત પ્રદેશ રૂપ/સંહિની લીલામાં ત્હને આનંદ જો ખરેખર પડે છે તો હવે બાહ્યસંહિનાં સ્થૂલ/સૂક્ષ્મમાં અને સબ્દો વગેરેમાં રાગવું જોઈએ નહિ. કર્મના યોગે બાહ્ય પદાર્થોના સંજમો તેજ અન્તરૂપ સંહિમાં રમણતામાં ફળુ થવાના, તેથી બાહ્ય પદાર્થોના યોગે શાતા અને અશાતા વેદાવશની તોથી ત્હારે બાહ્ય દૃશ્ય પદાર્થોના સંજમે તામ દ્રેષ્યનો પરિણામ કરવો નહિ એજ ખાસ લક્ષ્ય રાખવાનું છે. બાહ્ય પદાર્થોને દેખીને જિતિયો હારા આત્મામાં અદ્વૈતમત્રતા ન પડે એવી રીતે અન્તરિક સંહિમાં રમણતા કરવી જોઈએ. ઔદયિક બાવની દષ્ટિવડે બાહ્યમાં સંકેત/વિકલ્પની સ્ફુરણા હો છે, અને તેથી આત્માના સમન્વ રૂપ સરોવરમાં ચપલતા રૂપ તરંગોની ઢાલડોલા થાય છે; માટે ઔદયિક બાવની દષ્ટિ ટાળવા આત્મામાં આત્મ-ગુણદષ્ટિવડે દરરોજ શુદ્ધપ્રેમથી રમણતા કરવી યોગ્ય છે. જો અંશે આત્માના અસંખ્યાત પ્રદેશોમાં રહેલા ધર્મોમાં દષ્ટિ દેખે છે, તેટલા અંશે પૌદ્ગલિકસંહિથી મુક્ત થવાય છે. હે ચેતન ! મારા લોકો ત્હને અન્તરની સંહિનું સુખ લેવા પ્રયત્ન કરાવીને અનાદિકાલથી દુનિયામાં બંધાઈ ગયેલી જિતિને આત્મામાં સંહિના સંજમોની કલ્પનાથી મુક્ત થવા વિચાર કરવો જિતિ કરવી એ આત્મગાનની દષ્ટિ વિના બી સંકે નહિ. દષ્ટિ પામ્યા બાદ અને આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશ રૂપ રૂપ પ્રવેશ કરવાનો અધિકાર પામ્યા બાદ કર્મના વિષાક્રોનો પ્રાય છે. કર્મ બંધ ખસેતો નથી.

શુદ્ધ ધર્મમાં હે એતન ! અન્તરદષ્ટિથી રમજુતા કર ! જૈનશાસનની સેવ કરવાની પ્રતિભા પણ આવા આન્તરિક શુદ્ધધર્મનો ઉપયોગ થાયજી કર. અમ્મ લોકોત્તરભાવ ગદ્યાર્થ સાધવાનો ગુણ મંત્ર છે. આજ મુક્તિમાં ગમન કરવા માટે લોકોત્તર દિવ્ય દયામય વિમાન છે.

x

x

x

x

વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ વ્યવહારિક ધર્મના બેઠે અનેક પ્રકારના દોષથી તથા તેમાં શુદ્ધ અને અશુદ્ધ આદિ બેઠોની ગુચ્છજી પડવાથી, વ્યવહારિક ધાર્મિક ક્રિયાઓના નિન્નનિન્ન મતભેદ નિન્નનિન્ન મત અને સર્વજ્ઞો ઉભી થવાથી તેમાં ખાગજીરોને આશયેના અસપૂર્ણતાને ક્લેશ થાય છે, અને ધર્મક્રિયા બેઠી તકરારોમાં તેઓને ક્રોધ, અન કાર, કામ્યા, કામ વગેરે દોષો પ્રાપ્ત થાય છે. વ્યવહારનયના ધર્મબેઠોની નિન્નનિન્ન માન્યતાઓના નિરપેક્ષમતથી દુનિયા, ધર્મના નામે દિસાયુદ્ધ આરંભ છે, અને સર્વે છરી-ધારી આત્માઓનું ધુર કરવા પ્રયત્ન કરે છે. નિમ્મનયથી આત્માના રસ એવા ધર્મમાં રમજુતા કરવાથી વ્યવહારદષ્ટિના બેઠોના ખડા નકલ થાય છે અને આત્મામાં ખરી સમાધિ જાયત્ થાય છે. વ્યવહારના નિન્ન નિન્ન મતબેઠોની નિન્નનિન્ન માન્યતાઓના આમદયા પગપર છવાયા બદ, ક્લેશ અને હર્ષાધુદિ ઉત્પન્ન થાય છે, એમ જાનદષ્ટિથી લુપ્ત અનુભવ સેનાર જાનીને આ અનુભવની સદેને સમજતી પડી શકે તેમ ન. નિમ્મનયથી જુદી તો આત્માના શુદ્ધધર્મને જાળુનારી દોષાથી આત્માના તરી સમાધિ પ્રાપ્ત છે, અને આત્મા, અભેદના, શાન્તતા વગેરે ગુણોથી પૂરુ બને છે. વ્યવહારનય અને નિમ્મનયની મનિની મુખના કરતા છતાં શ્રીમદ્ પરીવિત્તપદ્ય કહે છે કે:—

કોરી દેવારથી કિતિરોરે મતિ વ્યવહાર પ્રચારી હો;
અગમ અગોચર નિમ્મનયથી, કોરી અનન્ત જાણી હો. વિદ્યાનન્-૪
નાના ઘટમાં વક વિજાણે, આતમરમ ઉપાસી હો.
ભેદ અનુપનામાં જદ મૂલ્યો, મુલ્યો મૂળા દાસી હો. વિદ્યાનન્-૫
નામ એવ કિતિયાનું સવરી, દેશે લોક તમાસી હો;
વિનમૂલ્ય એતનગુણ વિને, સાધો સોડ સમ્યાસી હો. વિદ્યાનન્-૬

ધર્મ સિદ્ધિ નવનિધિ હે ઘટમેં, કયા હુંદત જય કાશી હો;
જસ કદે શાન્ત સુધારસ ચાલયો પૂરત બ્રહ્મ અભ્યાસી હો. ચિદાનન્દ-૭

શ્રીમદ્ ઉપાધ્યાયજી વ્યવહારની મનિને મહેલની દોરીની ઉપમા આપે છે અને નિશ્ચયનયની મનિને અનન્તગણી ઉપમા આપે છે. ભેદરૂપનારૂપ વ્યવહારમાં જરૂર મનુષ્ય જૂલે છે. આત્મામાંજ ધર્મ છે. બાહ્યમાં ભટકવાની જરૂર નથી એમ શ્રીમદ્ ઉપાધ્યાય હૃદયના ઉભરા કાઢે છે. વ્યવહારવરે આલસુ પણ અનન્તરૂમાં નિશ્ચયનયની વર્તવું.

x

x

x

x

આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોને સામેલાં કર્મ અને અન્ય પુદ્ગલો દત્વાદિ જરૂર વસ્તુઓ આત્માની નથી તેથી આત્માથી બિન્ન કર્મ, શરીર વગેરેને મિથ્યા કહેવામાં આવે અર્થાત્ તે આત્મા નથી અને તે જરૂર કર્મો વગેરેની લીલામાં કર્મ આત્મત્વ નથી એમ જદ નિશ્ચયગાનદર્શિથી દેખવામાં આવે તો આત્માને જરૂર અમત્તર હોય છે. આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશની શુદ્ધતા નિર્મલતા વિના અન્ય કર્મ આત્માનું નથી, અને આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશમાં રહેલ ગાનાદિ ધર્મ પોતાના શુદ્ધ સ્વભાવે રહ્યા છે, તેના વિના અન્ય કોઈ માફ નથી અને તે આત્માનાં સત્ નથી અર્થાત્ તે અમત્તર મિથ્યા, અપેક્ષાથી છે એમ શુદ્ધપરોપચારી ધારના આત્મામાં આત્મધર્મ છે એવ વસ્તુનાં ખાસ ધામ છે. આત્માના શુદ્ધ ધર્મનો ખાસ યોગ આત્માના ધર્મનો અનુભવ આવે છે. આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશો અને તેમાં રહેલાં ગાનાદિ ધર્મ તેજસ્વી હો એમ ખ્યાનથી જુનું નિશ્ચય કયા પછાત્ આત્મા વિના અન્ય વસ્તુમાં અનુભવત વિષયનું નથી. આત્માના ઉપરોક્તની દલતા અને પરિષદવતા કરવા માટે આવડાન કાઢ્યા જરૂર વસ્તુઓમાં અસંખ્ય પ્રદેશો આત્માની અવતાર કરી. જરૂર વસ્તુઓમાં અસંખ્ય પ્રદેશો આત્માની અવતાર એ અવરોધાવવાની કદી દરમિયાન. આથી અવરોધ આવતા અવરોધો દૂરથી રોકી નાંખે આત્માને - - - - - દર્શિએ દેખાય અવતારની અવતારીને - - - - - દર્શિએ દેખાય - - - - - આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં અવતાર, કયા જરૂર અવતારના પદ - - - - - દર્શિએ દેખાય દર્શિએ દેખાયની દર્શિ દેખાય છે અને અવતારના પદ - - - - -

અસંખ્યપ્રદેશવાળી આત્મવ્યક્તિને મનુષ્યો શરીરમેદે, જ્ઞાના, વિષય, મહેશ્વર, જગન્નાથ, ઇશુ, મહામદ, બુદ્ધ, વગેરે નામોથી બોલાવે છે. આત્માના અસંખ્યાત પ્રદેશમાં જ્ઞાનાદિ અનંતધર્મ અને પરબ્રહ્મનો અનંત નાસ્તિકધર્મ રહ્યો છે. અસંખ્ય પ્રદેશવાળી આત્મવ્યક્તિઓ જગતમાં અનંત છે. અસંખ્યપ્રદેશવાળી આત્મવ્યક્તિના જ્ઞાનાદિ ધર્મને પ્રગટ કરવામાં 'સ્વેલાંબરો અને દિગંબરોને આત્માત્રિમુખવૃત્તિ કરવાની જરૂર છે. ત્યાં પરસ્પર એક બીજાપર કુલેશભાવનાની વૃત્તિ શા માટે રાખવી? અસંખ્ય પ્રદેશવાળી આત્મવ્યક્તિના શુદ્ધધર્મપ્રતિ શુદ્ધોપયોગથી અવસોકવું એ આંતરિકદૃષ્ટિનો ધર્મ છે. દેશકાલથી અમુક હેતુએ અપેક્ષાવાળી દૃષ્ટિના યોગે બાલક્રિયાચારોના બેદોની પરપરા વધવા લાગી અને તે હાલ દેખાય છે, છતાં એ સર્વનો મૂળ ઉદ્દેશ તો અસંખ્ય પ્રદેશવાળા એવા આત્માની શુદ્ધતા કરવી, એ મુખ્ય દૃષ્ટિ જો સર્વને માન્ય છે તો સામાન્ય અપ્રાસંગિક નિરર્થક બંદુ હાનિ અને સમાજની અવનતિ કરનાર એવી ક્રિયાબેદની બિન્ન બિન્ન માન્યતાઓમાં મુક્તિની મુખ્યતા માની લઈ પરસ્પર એક બીજાના આત્માને બિન્નધર્મી માનીને માતૃમાનિક લાભ અને આત્મહિત તથા સંયોજિતને કોઈ રીતે જૂલની નોંધએ. વ્યવહારના અનેક ભેદો અને તેના ભેદોને અવલંબીને પણ આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં રહેલા જ્ઞાનાદિ અનંત ધર્મોને પ્રગટ કરવાનો મુખ્ય હેતુ છે. વ્યવહારના અનેક નિમિત્ત હેતુઓ મિલે હોવા છતાં બિન્ન બિન્ન રીતે અધિકાર પરતે બિન્ન બિન્ન પલેદ્રવ્યદિકથી હોવા છતાં પણ રાગદોષની ફીણતા કરાવનારા અને પ્રભુની આજ્ઞા સંમુખ કરાવનારા તથા આત્માના શુદ્ધધર્મને પ્રગટ કરાવવામાં હેતુભૂત થતા હોય તો બિન્ન બિન્ન વ્યવહારોના બિન્ન બિન્ન ભાવ નિમિત્ત બેદોની નિરપેક્ષતાએ સાધ્યદૃષ્ટિથી દૂર રહી નિમિત્તહેતુઓના અવહારકલહમાજ દૃષ્ટિ હોય ત્યારે આત્માની અવનતિમાં ઊવન બનીત કરવું એ કોઈ રીતે યોગ્ય નથી. જે જે આંશે આત્માની શુદ્ધતા કરવા અને રાગદોષની ફીણતા કરવા ગમે તે શીરકાના મનુષ્યથી પ્રયત્ન થતો હોય તો પોતાના શુદ્ધધર્મની રમણુતાને ભૂલીને તેના તરફ મજબૂત, કલ્પદૃષ્ટિથી અવસોકવું એ શુદ્ધોપયોગથી અષ્ટ વચ્ચે નેવું છે. પોતાના આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં રહેલા જ્ઞાનાદિ ધર્મ છે તેને પ્રમદાત્મ ઉપાગન અને નિમિત્ત હેતુએ પ્રયત્ન કરેલા આત્માના અનંત અસંખ્યાત પ્રદેશમાં રહેલા જ્ઞાનાદિ શુદ્ધધર્મમાં કદાચદ, દોષ, લક્ષ્ણ, દંડ નથી.

દ્વેષ, મિથ્યાત્વ વગેરેના પરિણામથી જે જે અંશે મુક્ત થવું તે તે અંશે મુક્તિ છે. રાગ, દ્વેષ, મિથ્યાત્વ પરિણામની મન્દતા જેમ જેમ થતી જાય છે તેમ તેમ આત્માના શુદ્ધ પ્રગટ થતા જાય છે. આત્માના શુદ્ધસ્વરૂપમાં રમણુતા કરવાથી આત્માની મુક્તિ છે. બાહ્યના આડખર પર લક્ષ ન દેતાં આત્માના પરિણામ ઉપર લક્ષ દેવાની જરૂર છે. રાગદ્વેષ વગેરે અશુદ્ધ પરિણામનો નાશ ન થાય તો બાહ્યનો ત્યાગ ખપમાં આવતો નથી. બાહ્ય કરતાં અંતરમાં ધર્મ જોવાની ખાસ જરૂર છે. લાગ્યો અને કરોડો મનુષ્યો કરતાં જે અંતરમાં આત્માના શુદ્ધધર્મમાં સાધ્યદષ્ટિ રાખવાનું ધારે છે તે મહાન છે. જે આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો અને સાધુઓ બાહ્યદષ્ટિને ત્યાગી આત્મામાં ઉપયોગધારણુ કરે છે, તે સ્વકલ્યાણની સાથે અન્ય જીવોનું કલ્યાણ કરવા સમર્થ થાય છે. પોતાના આત્મામાં રહેલા સદૃજ આનન્દનો આસ્વાદ લીધા વિના અન્યોને ધર્મ માર્ગમાં શ્રદ્ધાળુ કરી શકતા નથી. પોતાનો સદૃજ આનન્દ કે જે ઇન્દ્રિયો અને બાહ્ય વસ્તુઓની અપેક્ષા રાખતો નથી એવો આનન્દ જે ભોગવે છે; તે અન્યોને વૈષ્ણવીયી આત્માનુભવ કરાવવા સમર્થ થઈ શકે. આત્માના આનન્દરસનો અનુભવ થયા બાદ આત્માના શુદ્ધાનન્દયોગે વાણીના શબ્દોમાં કંઈ પણ સરસતાનો ખ્યાલ આવે છે. “ તાલી લાગે જવ ધનુમ્વસો તવ જાગે સો સાતમે. ”

x

x

x

x

અનેકનયોવડે એક વસ્તુમાં રહેલ અનેક ધર્મને દર્શાવી શકાય છે. અનેક નયોની સાપેક્ષાથી એકવસ્તુમાંથી રહેલા ધર્મનું સાપેક્ષતાએ ગાન થાય છે. તેને એકેક નયની કદામહતાએ જાણવા પ્રયત્ન કરતાં વસ્તુના ધર્મને પરિપૂર્ણ ખ્યાલ આવી શકે નહિ. આત્મામાં રહેલા ધર્મો પણ અનેક નયોની સાપેક્ષતાએ જાણી શકાય છે. તેમાં એકેક નય પકડીને તાણુતાણી કરવામાં આવે તો આત્માના અનેક ધર્મોનું સ્વરૂપ પરિપૂર્ણ જાણી શકાય નહિ અને એકેક નયે તાણુતાણી કરતા સર્વ નયવાદીઓની સાપેક્ષા રૂપ સાકળ તૂટી જાય અને તેથી અનેકાન્તવાદને હાનિ પ્રાપ્ત થાય.

x

x

x

x

રીતે વર્તે અન્યને સમજાવવા પ્રયત્ન કરે. અન્ય સાધુને કદિ કંઠાર વચન કહેવું નહિ અને તેમજ કદાચદી એવા ગૃહસ્થને પણ કંઠાર વચન કહેવું નહિ. જામરજસ્તીથી વા બસાકારથી કદિ કોઈને કદાચદ વા. શંકારદિન કરી શકાય નહિ. અન્ય સાધુ કોઈ જાતના કદાચદમરન ચવા હોય તેમને સમજાવવાની સક્તિ હોય તો તેમાં પ્રવૃત્તિ કરવી. અન્યથા નહિ. પોતાની સક્તિની બહિર્ગુના કાર્યમાં કદી માયું મારવું નહિ. સ્વચક્તિ ઉપરાંતના કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરવાથી ખેદ અને નિષ્ફલતા મળે છે. આગમોથી જોઓની વિરૂદ્ધ માન્યતા હોય તેવા મનુષ્યોપર પણ કડ્ડલા કરવી અને તેમને શુદ્ધમાર્ગમાં લાવવા માટે તન મન, વાણી, અને જુદિનો ભોગ આપવો એ પોતાની ફરજ છે. આગમોના સદ્વિચારોને આખી દુનિયાના મનુષ્યો પ્રાપ્ત કરી શકે એવી યોજનાઓ, ઉપાયો, સમવડો કરી આપવી તે પોતાની ફરજ છે તેમ ખાસ જોનોએ સમજવું જોઈએ. કોઈ જીવ જૈનધર્મને સમજાવ્યા છતાં ન માને તો સમજવું કે હજી તેની યોગ્યતા પ્રગટી નથી એમ વિચારવું અને તે જીવપર મંત્રી અને કડ્ડલાખાવના તો સદા રાખવી. જેની બચ્ચિતિ પાછી હોય છે તેને સદ્વિચારો રચે છે અને જેની બચ્ચિતિ નથી પાછી તેને સદ્ધર્મ રચતા નથી તેથી મધ્યસ્થભાવને હૃદયમાં રાખી પોતાની ફરજ તરફ ફક્ત લક્ષ રાખવું. સર્વ જીવોને પોતાના આત્મ-સમાન માનવા અને સર્વ જીવોની સાથે આત્મવત્ વર્તન રાખવું.

x

x

x

x

પ્રશ્ન—કવિ, સુધારક, યાત્રી અને રાજ્યનીતિ રચયિતાને દુઃખ આવી પડે છે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—આ જગતમાં જનમની સાથે સર્વ પ્રાણીઓને કર્મયોગે દુઃખો લાગેલાં હોય છે. પૂર્વકર્મના યોગથી દુઃખો આવ્યા પડે એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી. કવિ, સુધારક યાત્રી વગેરેને વર્તમાનમાં સુધારા કરવા પડે છે તેની તેના સામા વિરૂદ્ધ વિચારવતો શાપ છે તેથી તેઓને દુઃખો પડે છે.

પ્રશ્ન—યાત્રીઓ, સેમકો અને સુધારકોની વર્તમાનસ્થિતિમાં ખરી કિમ્મત યહ શંક કે નહિ ?

ઉત્તર—વર્તમાનસમયમાં તેઓના ભેખો, વિચારો અને સુધારાઓ પ્રત્યે સર્વ ભેદોને એક સરખી રીતે રચતા નથી, તેમજ વર્તમાન

શ્રીમદ ઉપાધ્યાયે આપેલો ઉપદેશ.

પ્રાહ્લં દિનમપિ જાલા દાલાપેકુંર્જનરૂપ ન દ્રેષ્યમ ।

સન્યાસાચઃ પરાશ્ચ, પાશાદયસંગમા ક્ષેવાઃ ॥ ૪૦ ॥

॥ ધ. સાર. અનુમયાધિકાર ॥

આત્માર્થી જનોએ જાગક થઈ જમુ દિન મદ્યુ કરવું. પોતાનું આત્મ-
દિન થાય એવું વચન હતાપિ જાગક હોય તો તેનું વચન જમુ મદ્યુ કરવું.
સત્યદિતનો બહાર આખા જગતમા બયો છે. આજને પોતાની દષ્ટિના અનુસારે
હિતને દેખી શકીએ છીએ. આત્માનું દિન થાય તે જ માર્ગ મદ્યુ કરવા
માટે આપણને મનુષ્ય ભવ મળ્યો છે. દુનિયામા નામરૂપથી દિન નથી.
અનુભવોની દષ્ટિએ જે દિત છે તે જાનીઓની દષ્ટિમા અદિત જણાય છે.
દ્રવ્યદિત, ભાવદિત, વ્યવહારદિત, નિમિષદિત, લોકિકદિન, ભૌતિકદિન,
નિમિષદિત, ઉપાદાનદિત વગેરે અનેક પ્રકારે દિત છે. સદૃશિ અને આનન્દ
સરખાવથી શા જ્ઞાનદર્શન અને આરિત્રથી દિન અગ્રિમ છે, એવું દિન ગમે ત્યાંથી
લેવું. પોતાના આત્માને દિનમય જનપમા વા દેખ્યા વિના સર્વનું ખર
દિત અનેક અવેશથી દેખી શકાનું નથી, અને કરી શકાનું નથી,
અધ્યાત્મિક નવની અવેશાએ આત્મદય તેજ દિતરૂપ છે અને પચાધ્યાત્મિક
નર્તન આત્માએ આત્માના નુખા ત દિતરૂપ છે. આત્માના તિરેખાએ
જન દિત રૂપ રૂપની જગત છે. આત્મદિતનો આરિત્ર કરવા
જન જન નિમિષ કાળે અવનયના અને આત્માનું દિન કરવું. આ પ્રમાણે
વગેરે દિતરૂપ પાધ્યાય મુનના કરી છે. દુર્જનોના આત્માના રૂ કનિ દેશ ન
જના તેજ એ દુર્જનો પોતાના જ્યમાય પ્રમાણે વર્તી કર. તેઓના ઉપર
જ મર્યાદા તમે નુવરતા નથી પરન્તુ હવે કરવાથી પોતાના આત્માનું અગ્રિત
વચ છે એનો અનુભવથી જોતા સર્વને સત્ય જણાય છે. રૂકાવાના પ્રતિષદ્ધી
અનુભવ તેમજ ત્યા ત્યા સંસ્કરણના પ્રતિષદ્ધી દુર્જનો દિવ છે દુર્જનો
જન ન મ મદન કરી શકતા નથી તેઓનો જ્યમાય કાગડાની પેડ
જા જા જો શકતા હવ છે શ્રીમદ્ ઉપાધ્યાયે અધ્યાત્મમા પ્રવેશ કરના-
જાને નિયમ આપી છે. અધ્યાત્મ જાનીઓએ દુર્જનોના આત્માપાવડ
તેઓના રૂપ ન કરવા ઉપાધ્યાયના આમા પાવ દુર્જનો દિત તેઓએ
જન ન જન કરવા નથી જ પ્રમાણે વર્તીને જોએ આપણને અગ્રિય
જના ન દિત જામ વિખામણને આપી નવા છે. પાધ્યાય કર છે સત્ય

મોહનીય ક્રમ જાણે છે. જેને સમ્પક્તતાદિ એક ગુણનો સાખમો બામ ખીમો દોષ તેમજ એક છત્ર દેખાને પણ પ્રમોદભાવ ધારણ કરવો, અને તેને આમળના ગુણો ખીલે એવી સાદાવ્ય આપણ તૈયારસદાશય રહેવું એ સમ્પ્રદશિષ્ટોનું મશ્નુ છે. વ્યવહાર સમ્પક્ત સમ્મુખ વતાર એવા માર્ગાનુસારી છોને પણ ગુણો ખીલે એવા સર્વ માર્ગો બનાવવા અને સાદાવ્ય કરવી એ સમ્પ્રદશિષ્ટો વૈયાવચ્ચગુણ અવખોધરો.

x x x x

મોહની વાસનાઓનો ન્યાં ક્ષય થાય છે એ બાવનય છે. દૃષ્ટા રાંધે સંવરી, પરિણતિ સમના યોગે રે; તપ તે ઘદિ જ ધ્યામા, ઘર્ત નિજ ગુણ મોગે રે. ધીર ॥ ઇચ્છાઓનો રોધ કરીને સમના બાવની પરિણિવડે આત્મગુણોનો ભોગ કરવો એજ માગ્યતવ અવખોધવું. માત્ર માસની તપચર્ચા કરનારાઓના હૃદયમાં બાવનપના ઉપયોગ વિના ધીર્તિભોજ નામ. આદિ અનેક પ્રકારની ઇચ્છાઓ સૂક્ષ્મરૂપે દયાની ધરાવે છે, અને તે કારણુ સામમી મળે બહિરૂમાં પણ કાયા દ્વારા દેખાવ આપે છે. પરમક્ષમાને પ્રાપ્ત કર્યા વિના નપનું અગ્નિરૂપ જે ક્રોધ તેનો ક્ષય થતો નથી. કામાદિ વાસનાઓ એટલી ખંધી સૂક્ષ્મ છે કે તે આત્મગાન, જ્ઞાન, વૈરાગ્યના પરિપૂર્ણ જોર વિના પાછી હડીને ક્ષય પામી શકતી નથી. મોહની વાસનાઓ-ઇચ્છાઓને હઠાવવા માટે પ્રથમ તો તત્સંજ્ઞા વિચાર થાય છે, અને પશ્ચાત્ તેનું જોર હઠાવવા માટે ક્રિયા વા ચારિત્ર્ય ઉત્પન્ન થાય છે. ગાનની સાયેજ વિરતિ રૂપ ચારિત્ર્ય ઉત્પન્ન થાય એવો નિયમ નથી. આત્મગાન થયા બાદ મોહની રતિથી એકદમ વિરામ પામી શકાય એવો નિયમ નથી. આત્મગાન પામ્યા પશ્ચાત્ મોહની સાયે યુદ્ધ કરવું પડે છે. આત્મવીર્ય પ્રગટ થાય એવો ઉત્સાહ પ્રગટાવવાનાં ચારે તરફથી સાધનો પ્રાપ્ત થાય છે, તો મોહનીય પ્રકૃતિયોની અંશે અંશે ક્ષીણતા કરવા તરફ પ્રવૃત્તિ થાય છે. આત્માનો ઉત્સાહગુણુ પ્રકટી નિકળે છે ત્યારે નામ, રૂપ, કામાદિવાસનાઓની રતિમાંથી અમુક અમુક અંશે વિરમવાનું થાય છે. પૂર્વ જવના અભ્યાસ વિના ચારિત્ર્ય મોહનીયનો એકદમ નાશ કરી દેવો એ કાષ્ટ બની શકે તેમ નથી. આત્મામાં પૂર્ણ મન લાગ્યા વિના મોહક્ષીણતા થતી નથી. આત્મગાનના જેમ જેમ દલસંસ્કાર પડતા જાય છે, તેમ તેમ નામ, રૂપ, રૂપાદિના સંસ્કારો કે જે અનાદિકામ્યથી

પ્રેમ થવો એ આત્મજ્ઞાન વિના બની શકતું નથી. આત્મજ્ઞાનથી સર્વ જીવો પર પોતાના આત્માની પેડે પ્રેમ લાગણી રહે છે. આવી પ્રેમ લાગણીમાં જગતનો ઉદ્ધાર કરવાનો મનોરથ પ્રગટે છે, અને તેથી આત્મા સર્વ જીવોને શાસન-રસિક બનાવવાની બાબતોને તીવ્ર કરનામ કર્મ જાણે છે. ધર્મસ્નેહનો પ્રશસ્ત્ર પ્રેમમાં સમાવેશ થાય છે. સર્વજ્યાપી પ્રેમ કરવો એ કાંઈ સામાન્ય વાત નથી. અનેક પ્રકારના સ્વાર્થો, ક્રોધ, અહંકારહિંસા, પરિણામ અને અસત્ય વચ્ચે આદિનો નાશ જે જે અંશે થશે થવો જાય છે, તે તે અંશે શુદ્ધ પ્રેમ વધતો જાય છે. જગતના સર્વ જીવોને સંતાપવા નહિ, તેમનું રક્ષણ કરવું ઇત્યાદિ માટે શુદ્ધપ્રેમને ખીલવવો જોઈએ. નામ અને રૂપમાંથી અહં-વૃત્તિની વાસના દળ્યાઆદ વિશુદ્ધ પ્રેમનો અંશ ખીલવા માંડે છે. આત્માનો શુદ્ધ પ્રેમ ખરેખર આત્માને પરમાત્મપદમાં સ્થાપન કરવા સમર્થ થાય છે. સેવા, ભક્તિ, ઉપાસના વગેરેમાં શુદ્ધપ્રેમ હોય છે. સેવા ભક્તિ વગેરેની મદત આંકી શકાય છે. સ્વાર્થ, વિષય, રાગ જેમાં નથી એવો શુદ્ધ પ્રેમ ખરેખર આત્માની જ્ઞાનદશા ઉપર આધાર રાખે છે. દુનિયા ખરા શુદ્ધ પ્રેમવડે વતે તો તેની સ્થિતિ બદલાઈ જાય. શુદ્ધપ્રેમનો જે હૃદયમાં આવિર્ભાવ થાય છે તે હૃદય ખરેખર પ્રભુની પ્રાપ્તિ કરવા સમર્થ બને છે.

×

×

×

×

પ્રવૃત્તિ.

પ્રવૃત્તિમાંથી પ્રવેશ કરનારે જ્ઞાન માર્ગનું પૂર્ણ જ્ઞાન કરવું જોઈએ. કારણ કે જ્ઞાન યોગી વિનાનો કર્મયોગી પોતાનો અધિકાર અવગ્રહી શકતો નથી, અને કર્મોમાં નિર્લેપ રહી શકતો નથી. જ્ઞાનયોગી કર્મજ્યેષ્ઠાધિકાર-રહિતે મા ફલેષુ કદાચન એ વાક્યના પરિપૂર્ણ સાપેક્ષ બાવને સમજીને તે પ્રમાણે કર્મોમાં અર્થાત્ સ્વાધિકાર કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ કરી શકે છે. જ્ઞાનયોગી કર્મયોગને આદરતો છતો અજ્ઞાનીઓ કરતા અનન્તગણે દરજ્જે ઉત્તમ રહી શકે છે. જ્ઞાનયોગી સામ્યદષ્ટિને પામેલો હોવાથી તે કદાપિ કર્મયોગની પ્રવૃત્તિમાં રાગ દ્વેષના પરિણામને કદાપિ પામે તો પણ અજ્ઞાનીઓ કરતા તે અનન્તગુણ ઉત્તમ છે; કારણ કે જ્ઞાનીના મનમાં તેની ગતિ રહે છે, અને રાગ, દ્વેષના પરિણામને તે ઉત્તમ માનતો નથી. અને તેને દહારવા પ્રવલ્ન કરી

એકસરખા વિચારોનું ખલ.

એકસરખા વિચારવાળા જે મનુષ્યો ભેગા થવાથી અગીયાર મનુષ્યો જેટલું બળ પ્રાપ્ત થાય છે. એક સરખા વિચારવાળા ત્રણ મનુષ્યોથી એકસોને અગીયાર મનુષ્યો. જેટલું બળ કરી શકાય છે. એકસરખા વિચારવાળા હજારો મનુષ્યો બિન બિન હોય અને તેઓ ભેગા ના મળે તો તેઓનાથી એક સરખા વિચારવાળા છતાં મોટું કાર્ય કરી શકાતું નથી. પરસ્પર અંકિડા ભેગા મળે તો સાંકળ બની શકે છે અને તેથી હાથોને પણ બાંધી શકાય છે. જનતામાં શુભભાગના સેવકોએ એકસરખા શુભવિચારવાળા મનુષ્યોને એકઠા કરીને તેઓનાવડે મહાશુભકાર્યો સાધી શકાય એવો વિચાર આદરવો જોઈએ. એકઠા પછી એકઠો મૂકવામાં આવે તો અગિયાર થાય તેમ એક વિચારવાળા મનુષ્ય સાથે અન્ય તેના સરખા વિચારવાળો મનુષ્ય જોડાય તો અગિયાર જેટલું બળ કરી શકે. જે ધર્મી મનુષ્ય એકલો હોવા છતાં પોતાના સરખો બીજાને હરે છે તો તે અગિયારના જેટલું બળ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. પોતાના સરખા વિચારવાળા સેકંડો મનુષ્યો ભેગા કરીને ચોળનાવડે બધા-રણુપૂર્વક વ્યવસ્થિત રીતિએ કાર્ય કરવામાં આવે તો આખી દુનિયામાં તેની અસર થાય. ધર્મી મનુષ્યોએ પોતાના વિચારોને ફેલાવો કરવાને 'પોતાના' સરખા ધર્મવિચારવાળાઓને પોતાના કાર્યમાં સામેલ કરવા કે જેથી ધાર્યા ઇરાદા ધણું થઈ શકશે. શ્રીવીરપ્રભુએ અનુવિધ સંધની રચના કરીને પોતાના બોધને બારતમાં ગંગા નદીની પેઠે સદા વહેતો કર્યો છે. પોતાનો ધર્મવિચાર દુનિયામાં ન મરી જાય તે માટે સદ્વિચારોને ફેલાવીને અન્ય મનુષ્યોને પોતાના સરખા બનાવવા જોઈએ અને તેઓની સદા બવિધમાં પરપરા ચાલે એવી વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ, આવી વ્યવસ્થાનો વ્યવહાર ખરેખર ઉત્તમ છે, અને તે દુનિયાને ઉત્તમ લાભ આપવા સમર્થ બને છે. દીર્ઘદષ્ટિવાળા અને સમયગ્રહણવાળીને આ પ્રમાણે સુગ પડે છે અને તે વીતરાગ ધર્મની સેવા કરે છે.

એકસરખા વિચારોનું ખલ.

એકસરખા વિચારવાળા જે મનુષ્યો ભેગા થવાથી અગીયાર મનુષ્યો જેટલું બળ પ્રાપ્ત થાય છે. એક સરખા વિચારવાળા ત્રણ મનુષ્યોથી એકસોને અગીયાર મનુષ્યો જેટલું બળ કરી શકાય છે. એકસરખા વિચારવાળા હજારો મનુષ્યો મિત્ર મિત્ર હોય અને તેઓ ભેગા ના મળે તો તેઓનાથી એક સરખા વિચારવાળા છતાં મોટું કાર્ય કરી શકાતું નથી. પરંપર અંકોડા ભેગા મળે તો સાંકળ બની શકે છે અને તેથી હાથીને પણ બાધી શકાય છે. જ્યતમાં શુભમાર્ગના સેવકોએ એકસરખા શુભવિચારવાળા મનુષ્યોને એકઠા કરીને તેઓનાવડે મહાશુભકાર્યો સાધી શકાય એવો ઉપાય આદરવો જોઈએ. એકઠા પછી એકઠો મૂકવામાં આવે તો અગિયાર થાય તેમ એક વિચારવાળા મનુષ્ય સાથે અન્ય તેના સરખા વિચારવાળો મનુષ્ય જોડાય તો અગિયાર જેટલું બળ કરી શકે. જે ધર્મી મનુષ્ય એકલો હોવા છતાં પોતાના સરખો ખીજને કહે છે તો તે અગિયારના જેટલું બળ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. પોતાના સરખા વિચારવાળા સેંકડો મનુષ્યો ભેગા કરીને યોજનાવડે બધા-રણપૂર્વક વ્યવસ્થિત રીતિએ કાર્ય કરવામાં આવે તો આખી દુનિયામાં તેની અસર થાય. ધર્મી મનુષ્યોએ પોતાના વિચારોનો ફેલાવો કરવાને પોતાના સરખા ધર્મવિચારવાળાઓને પોતાના કાર્યમાં સામેલ કરવા કે જેથી ધાર્યા રતના ઘણું થઈ શકશે. શ્રીવીરપ્રભુએ અનુવિધ સંધની રચના કરીને પોતાના બોધને બારતમા ગંગા નદીની પેડે સદા વહેતો કર્યો છે. પોતાનો ધર્મવિચાર દુનિયામાં ન મરી જાય તે માટે સદ્વિચારોને ફેલાવીને અન્ય મનુષ્યોને પોતાના સરખા બનાવવા જોઈએ અને તેઓની સદા બલિષ્ઠમાં પરંપરા ચાલે એવી વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ, આવી વ્યવસ્થાનો વ્યવહાર ખરેખર ઉત્તમ છે, અને તે દુનિયાને ઉત્તમ લાભ આપવા સમર્થ બને છે. દીર્ઘદષ્ટિવાળા અને સમયગ્રહણશીલો આ પ્રમાણે સુજ પડે છે અને તે વીતરાગ ધર્મની સેવા કરે છે.

x

x

x

x

સદ્ગુણો પર લક્ષ રાખવું.

કોઈની નિન્દા કરવાથી થતી સ્વપરને હાનિ.

કોઈ પણ આત્માની ઉન્નતિ કરતી હોય તેા તેનામાં પ્રગટેલા ગુણોનું વર્ણન કરવું પણ તેમાં છતાં વા અંગતા દુર્ગુણોની નિન્દા કરતી નહિ, તેમજ તેના ઉપર આજ આક્ષેપો કરવા નહિ. કોઈને અવનતિના આકાશમાં ઉતારવો હોય તેા તેના ઉપર આક્ષેપો કરવા એજ બરા છે. કોઈની નિન્દા કરનાર મહાપાપ કરી શકે છે. લુચ્ચા, જાદુમાય, પાપાંડી, ધૂન, બેવકૂફ, હામરાં, કપડી, જીંડા વગેરે અપરાધોથી સામાન્યમનુષ્યની છંદગીને ખરાબ કરી શકાય છે. કોઈ મનુષ્ય પર આક્ષેપ કરવાથી વા-તેના સંબંધી ખોટી અથવા કિશાદ-વાથી તે મનુષ્ય પૂરે તેણે ન હોય તેપણુ તેણે પરિપૂર્ણ આત્મગતિના અભાવે બની શકે છે. કોઈનામાં જે હોય ન હોય તેને તે હોયવાથી કહેવાથી મહા અનર્થ થાય છે. જેનામાં હોય છતાં હોય છે તે વડે તેની હેતુના કરવાથી તે ધીરૂ બની જાય છે. કોઈ પણ મનુષ્યને દોષથી પાછો દઢાવવો હોય તેા દોષોથી થતી હાનિનું સ્વરૂપ વર્ણવવું, એમ કરવાથી જેનામાં જે હોય હોય છે તેને તે દોષનો ત્યાગ કરવાની અભિલાષા પ્રગટ છે. કોઈની મજકરી કરવાથી તેને ધણી હાનિ પડેાંચાડી શકાય છે, અને મજકરી કરનારના માનસિક વિચારોમાં અશુદ્ધતાનો સંગાર થાય છે. કોઈ મનુષ્યની આડી અવગાં ખોટી વાત કરવાથી તેના મનમાં ખરાબ લાગણી ફેલાવ શક છે. કોઈના ઉપર આજ ચલાવવાથી તેની પાંતી થાય છે, એટલું નહિ હિન્નુ તેના સમાગમમાં આવનારાઓને પણ તેની ધણી હાનિ પડેાંચે છે, તેમજ આજ ચલાવનારમાં મહા દુર્ગુણોનો પ્રવેશ થાય છે. આજ ચલાવનાર મનુષ્ય અન્યાય જે દુર્ગુણોનો આરોપ દે છે, તેજ દુર્ગુણો તેનામાં પ્રવેશે છે અને તે નક્કી પાંતે આવનારાઓમાં તેની જાતના દુર્ગુણો સ્પષ્ટ સરકાશે પડે છે. તેમજ તે અવનર પાંતીને તેઓનામાં રધુજ રૂપે દુર્ગુણો પ્રવેશી વહે છે. નિવેશન દિનમ સદ્ગુણો દોષો ભેદન. મુદરશીમાં દિનમ લાગુજો દોષ લગાવે. અતિ પરત્વે આજ છે તે દોષોનાં માનના પર અક્ષેપ કરવો નહિ એજ અજ્ઞાન, ગાંધી અને અપ્રાણિયના ગુણ એવાંજી આમ કરવું છે કહેકમનુ-ષ્યને સારું અને છે અને તેના ખરાબ મનુષ્ય જે ૫ ૫૭ તેને લડ કરવામાં આવે તે સારુ લાગે છે. મન તે મનુષ્ય દુર્ગુણ જે ૫ તેના અનુગ તે દુર્ગુણના પ્રતિપક્ષીય લાગુજી વાગત કરવું. ન તેને મનુષ્ય પર ક્રોધ

વરયામાં અનેક ઉપસર્ગો સહન કર્યા હતા. શ્રીમદ્ભગવદ્ગ્રંથને પણ ઉપાધિયો નહીં હતી. લેખકો, વક્તાઓ, લઘુવાચ્યોના સિરે અનેક દુઃખો સહન કરવાનાં લખાયાં છે. પોતાના સદ્વિચારોથી વિરૂદ્ધ બોલવાથી આત્માની લઘુતા કરી શકાય છે, અને તેથી 'પોતાનું' હૃદય પોતાને ડાબે છે. સદ્વિચારો દેલાવતાં વિષત્તિયો વેહી પડે તે સારી પણ અસદ્વિચારોથી માન થાય તે ખોટું. પોતાના કર્તવ્યમાં ધૈર્ય ખંત અને ઉત્સાહ રાખીને આગળનો માર્ગ ખુલ્લો કરવાનો છે.

x

x

x

x

આચાર્યનાં શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુએ જનધર્મનાં બીજો વાચ્યાં છે, તેનો કદી નાશ થનાર નથી. શાન્તિના જ્ઞાનામાં તેનો દેહારો ધણો થવાનો છે. શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુનો ઉપદેશ આખી દુનિયાના બધા માટે છે. શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુનાં આગમોનું મનુષ્યો વાચન કરે અને પરિપૂર્ણ મનન કરે, તો તેમાંથી તેઓ પોતાની ઉન્નતિનો ખરેખરો માર્ગ શોધી કાઢે. શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુની વા-
ણીમાં સત્યનો પ્રકાર પ્રકારી રહ્યો છે. જે લોકોએ શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુના સિદ્ધા-
નોનો વિચાર કર્યો નથી, તેઓ ગમેતેવા અભિપ્રાય બાંધે તો તેમાં તેઓ સસ ખેંચી શકે નહિ. આખી દુનિયાને સત્યચુણી બનાવવા માટે શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુનાં વચનો ધણાં ઉપયોગી છે. જે અમને સત્ય લાગે છે તે અમો કદીએ છીએ. ધણાં વારંવાર 'ત જ્ઞાનાગમોનું' મનન કરીને આ પ્રમાણે લખવું પડે છે. સાતત્યની અપેક્ષાપૂર્વક શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુનો ઉપદેશ સમજવામાં આવે તો વિચાર દષ્ટિના દાર ખુલ્લા થાય છે. એમ લખવામાં આવે છે. ધરતી બારીના એક કાગળમાંથી દેખનારને આકાશનો પોટો બાગ જણાયો. સ કૃત્રિમ દષ્ટિવાળા એકનયની અપેક્ષાએ ધર્મની દુઝાટ્ય બ્યાખ્યા કરે છે. મોગાનમાં વા પ-
વંતનીટાચ ઉપર ક્રિયા રહીને આકાશને દેખનારાઓ આકાશની મદના કેટલી છે ને બગાચ અરખોથી શકે છે. તે પ્રમાણે સાતત્યની અપેક્ષા આદિવે ધમનુ ૨૪૨૫ જાન્યુઆરીમાં ખરા ધર્મની મદના અરખોથી વિચાર દષ્ટિમાં આકાશની પેડ વિચારના અનુમતી શકે છે. શ્રીમદ્વારીસ્ત્રબુએ સાતત્યનો અપે-
ક્ષાએ વા અસખ્યનયની અપેક્ષાએ ધર્મની બ્યાખ્યા સમજાવીને દુનિયાને ઉચ્ચ મુખ કંઠવા અમથ્ય ઉપેક્ષા આપ્યો છે. જે વીરપ્રભો ! ! ! અને જે કંઈ સત્ય

એથી એકવીસ હજાર વર્ષપૂર્વે જૈનધર્મ ટપી રહેશે. જૈનધર્મમાં ત્રેવીસ ઉદય અને એ હજાર ને ચાર' યુગધર્માને ચવાના છે તેપણુ મુખ્યધર્મને આગળ કરીને સાલનારા મનુષ્યોના કર્તવ્યનું ફળ અવબોધવું."

x

x

x

x

૧૯૬૯

વીરપ્રભો ! તારા શાસનમાં હાલ ધણા મતભેદ પડી ગયા છે. હેપ્રભો ! હાલમાં કંઈ શાસનમાં કુસંપનો અભિ પ્રવલ્લિત થાય તેમ લાગે છે. જૈન સંધમાં હાલ શાંતિના વિચારો ફેલાવે એવા મહાપુરુષોની ખામી દેખાય છે. ચેનાંજલજૈનકોમમાં હાલ કુસંપનો ખીજ વધાય છે. ભતિદ્રેષ, ધર્મ અને સંકુચિત દૃષ્ટિથી કેટલાક સાધુઓ અને શ્રાવકો કથાવતી તીવ્ર લાગણીના આવેશમાં આવીને સંધભેદ અવગરને આદરના તત્ત્વરે ચડી ગયા છે, અને તેનું ફલ બરિષ્ઠમાં કેટલાક સમયપૂર્વે દેખાશે. પશ્ચાત્ ઉદયનાં ચિન્હો દર્શાવનારા જૈનધર્મપ્રવચકો દેખાશે. હાલ તો કેટલાક સમયપૂર્વે સંધમાં પશ્ચાત્ કલેશના કારકોનું અને એક તંદર કલેશના નાશ થાય એવા વિચારો ફેલાવનારાઓનું વિચારપુદ્બંધાવમાં દેખાય આવતું જોયારો. હાલમાં કેટલાક વખતપૂર્વે સંધમાં જોઈએ તેવી શાંતિ વર્તશે નહિ, અને તેથી જૈન ધર્મના આગમોના આધારે, જમાનાને અનુસરી, સેવા કરનારાઓનું જોર ફાવશે નહિ; પણ અંતે સગમ દ્વારા ધર્મપ્રવચકોનું જોર વધશે એવો તખ્ત કેટલાક સમય પશ્ચાત્ આવશે. હાલ તો કલેશના વિચારની શ્રેણીઓ અમુક સમયપૂર્વે પ્રવેગ રહેશે. અન્યકોમો કરના જનકોમ હાલના જમાનામાં કેવળ ધર્મપ્રવચકોના અભાવે છતી સામગ્રીએ ધર્માધર્મથી પાછળ પડતી લાગે છે. હે વીરશાસન દેવનાઓ ! હવે આ બગ સેવ નરે કુપેપાગ દો અને સત્ત્વધર્મપ્રવચકોને સદાય આપો. જૈનશાસનપર પ્રજામાં એવા કલેશના વાદ્યોનો નાશ કરો. સાધુઓ અને શ્રાવકોમાં સત્ત્વ જગ પ્રગટાવવા મદાય આપો. શાંતનવનાઓ દર્શ માદાવ્ય આપો. જૈન શાસનની વિભવિભવ રત્ના ન થાય ને મારે જૈન મેમના મહાપુરુષોને સાદાવ્ય આપો. શ્રી જૈનશાસનની નિઃશિખાનદશાએ તેવ કલેશો વિરલા છે. પોતાની મોળા નામ અને જૈનધર્મના બદાન દેશ જગ જોરો મારે આવરા વખત ફેરે નની ફેરે ના નામની વચમ રેની

કરવી અને નકામી વાર્તામાં લાક્ષ ન દેવું. આવકોએ આવકધર્મ સંબંધી આગમોમાં અને ગ્રંથોમાં જે જે કંઈ લખ્યું હોય તે તે સર્વત્ર જ્ઞાન કરવું જોઈએ. આવકોએ દ્રવ્ય, હેતુ, કાલ અને જ્ઞાતાનુસારે પોતાના ધર્માચારોમાં દૃઢ રહેવું જોઈએ. આવકના શુભો એજ પોતાનું ખર્ચ જીવન છે એમ આવકોએ અવગોધવું જોઈએ. એક આવક અન્ય આવકને દેખે અને તેના ઉપર ધર્મરાગ ન પ્રગટે તો 'સમન્તપુ' કે સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ હજી થઈ નથી. ગમે તેવા દુઃખદ પ્રસંગોમાં પણ આવકોએ પોતાના ધર્મનો ત્યાગ કરવો નહિ. સાધુઓની બક્તિ કરવામાં આવકોએ ખામી ન રાખવી જોઈએ. આવકોએ ગારના ખીલા જેવું ન બનવું જોઈએ. સાધુવત અંગીકાર કરવાની શિથિના આવક પોતાના શુદ્ધશાનકમાં રહી શકતો નથી. આવકોના શુભો ધારણ કરનારાઓ જે સાધુ થાય છે તો તેઓ સાધુનાં વ્રત પરિપાલન કરવા સારી રીતે સમર્થ થઈ શકે છે.

x

x

x

x

જૈનધર્મ.

આખી દુનિયાનાં મનુષ્યો, સૂક્ષ્મતત્ત્વો અવગોધવા સમર્થ થવાના નથી. વિદ્વાનો તત્ત્વથી બોધ પામીને જૈનધર્મનો સ્વીકાર કરે છે. કેટલાક મનુષ્યો સદાચરણે તુ ક્ષણ અવગોધીને જૈનધર્મનો સ્વીકાર કરે છે. કેટલાક મનુષ્યોથી કથાનુપોચથી બોધ પામીને જૈનધર્મનો સ્વીકાર કરે છે. સાસનાના પ્રભાવક આઠ દલા છે. તેનું કારણ પણ મનુષ્યની મિલ્લ મિલ્લ શિથિના જેટલા અવગોધવું. અવગારના અનેક કારણોથી ભોંકો જૈનધર્મને અંગીકાર કરી શકે છે. માટે કેટલું પણ વ્યાવહારિક ધર્મકારણોને ઉગ્રહર કરવો નહિ. પતાસની પરભાવના જેવા આવનારા મનુષ્યો પણ જૈનધર્મ સમુખ થાય છે, એવો અમને અનુમત છે. દુનિયાના સંબંધી પણ જૈનધર્મ ઉપર ઉપરથી પાળતા કોઈ વખત ચે.અ સદામી પ્રાપ્ત થતા, સમ્યક્ જૈનધર્મની આરાધના ફેડા ફગી શકે છે. દુનિયાના રાજ્યો પણ જૈનધર્મ સમુખ મનુષ્યોને કરવામાં આવે તે તે તેઓ પછે જામ માગાનુસારી થઈ જૈનધર્મ પ્રાપ્ત કરે છે. હજી રીતથી પણ જૈનો અનેકા શુદ્ધી સંગતિ પામી જૈનધર્મ પાળવા

૫. કોઈના સખથી કંઈ ખોટી વાત સાંભળી હોય વા કોઈએ નિન્દા કરી હોય એવું સાંભળ્યું હોય તો જાતે મગાને ખુલાસો કરવો અને તે છતાં વાપો રહે તો મંડલના આગેવાનો પાસે સમાધાન કરાવવું.

૬. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવાદિક યોગે કોઈ ધાર્મિકકાર્યનો ઉપદેશ દેવાની જરૂર પડે તો મંડલના સર્વસાધુઓએ એકીબચાગે ધાર્મિકકાર્યના ઉપદેશનું કાર્ય ઉપાડી લેવું, અને તે વખતે ધારણ કાર્યની સિદ્ધિ કરવી.

૭. જે જે ગણના સાધુઓ શ્રીજૈનધર્મની સેવા માટે ખાસ સાધુ મંડળમાં દાખલ થાય તેઓને પોતાના આત્મસમાન લેખવા.

૮. ગણએલના મંતવ્યમાં સંકલ્પિતા ધારણ કરીને ઉદારદૃષ્ટિથી કામ લેવું અને જૈનધર્મથી વિરૂદ્ધ પન્થ કોઈ નવો ઉભો થાય તો તેના સામાનીનિપૂર્વક ઉભા રહી, જૈનધર્મના સત્ત્વ વિચારોના ફેલાવો કરવો.

૯. જમાનાને અનુસરી અન્યધર્મીઓની પડે જૈનધર્મનો અને જૈનોની સખ્યાનો વધારો થાય તેવા ઉપાયો મંડળ કરવા. વળે વા બે વળે સાધુ મંડલના સર્વસાધુઓએ બેગા થઈ વિચાર ચલાવવો અને બદુભતિથી કાર્ય કરવાનો નિશ્ચય કરવો. વિચારબેદે શાટફટથી લડી મરવું નહિ.

૧૦. જમાનાને અનુસરી સાધુની સખ્યામાં વધારો થાય તેવા ચાંપતા ઉપાયો લેવા.

૧૧. કોઈના શિષ્યસાધુને કોઈએ લેછ લેવો નહિ અને તેમજ કોઈ સાધુને તેના ગુરૂની આગા વિના પોતાની પાસે રાખવો નહિ.

* * * *

જૈનપ્રગતિ.

ઉત્પત્તિ અર્થે દરેક મનુષ્યો જોલે છે, પરન્તુ ઉત્પત્તિના હેતુઓને આચારમા મૂક્યા વિના ઉન્નતિ થવાની નથી. જૈનોમા ઉન્નતિ માટે અનેક મનુષ્યો જોલે છે અને લેખો લખી બહાર પાડે છે; પણ ઉત્પત્તિ ઇચ્છનારાઓને પોતાનામા જે ગુણો પ્રગટાવવા જોઈએ તે ઉપર તેઓનું લક્ષ્ય ખેંચાતું નથી.

જૈનોએ ઉન્નતિ અર્થે નીચે પ્રમાણે પ્રથમ પોતાનામા સદ્ગુણો ખીલવવા જોઈએ.

૧૧. જૈનોમાં પ્રેમલક્ષણા ભક્તિનો પ્રચાર અને સાધર્મ્યવાત્સલ્યનો ઉચ્ચારણથી પ્રચાર કરવા ઉપદેશ દેવો.

x x x x

૧ અન્ય દર્શનીઓમાં જૈનધર્મના સદ્વિચારોનો ફેલાવો કરવા ઉપદેશાદિ દ્વારા પ્રયત્ન કરવા વિશેષ લક્ષ્ય દેવું.

૨ અન્ય દર્શનીઓને જૈનધર્મ પ્રતિ ચક્રાક્ષિ ઉત્પન્ન થાય એવા વાર્તામાનિક સંયોગોના આધારે ઘટતા ઉપાયોની યોજના કરવી.

૩ અન્ય દર્શન અને જૈનદર્શન એ બેનો સુકાળવો કરવાની મનુ-ષ્યોમાં સક્રિય ખીલવવાના ઉપાયો યોજવા અને તેમાં જૈનદર્શનના તત્ત્વોની સ્પષ્ટાદદિએ લોકોને ઉચ્ચતા અવગોચર્ય એવો માર્ગ અંગીકાર કરવો.

૪ જૈનોને અન્ય દર્શનના તત્ત્વોની ધણી માહિતી આપવી અને જૈનોને સ્વદર્શન તત્ત્વોની માહિતી ખડેમાં આપવી. પ્રથમ જૈનતત્ત્વોના સંરક્ષણ મળ્યા બાદ અન્યદર્શનીય તત્ત્વોના સંરક્ષણ પ્રાપ્ત કરવાથી અને પછી વિવેકવાન થવાથી સમ્યક્ત્વ દર્શનની પ્રાપ્તિમાં દાનિ આવતી નથી.

૫ જૈનોમાં આત્મમજા ખીણે એવા જે જે ઉપાયો વનઞ્જનમાં ખીલવવા લાયક હોય તે ખીલવવા.

૬ જૈનોમાં ધર્મતત્ત્વો અપૂર્વ રસ રહેવો અને તેવો ઉત્તમ ધાર્મિક રસ રેડનારા મુનિવરોને તૈયાર કરવા અને તેટલો આત્મમોગ આપવો.

૭ દરેક જૈનોમાં ધર્મભાવનાથી ઉત્તમ ધાર્મિક કાર્યો થાય એવી ધાર્મિક ઉપદેશશૈલીને યોજવી અને તે આગમોથી અવિરદ એવી ઉપદેશ શૈલીની યોજના કરવી.

x x x x

અર્થ એ પેતાના મનુષ્ય સંપુર્ણને દરેક પ્રકારના જનકિને જોયે અર્થ
કરતા અને તેમની સમજના કારને પણ દૂર કરવા પ્રયત્ન કરે. અને મનુષ્યના
મનુષ્યના અર્થને અને વિચારને દે. એટલા આશ્ચર્ય નિર્મિત કરવું
અને પેતાના મનુષ્યને સોજ મુદતમાં તાજા કરે. પેતાના મનુષ્ય
મનુષ્યને અને મનુષ્યને દરેક પ્રકારે જેને મનુષ્ય દરેક વિચાર કરે.
પેતાના મનુષ્ય મનુષ્યને મનુષ્યના મનુષ્યને અને તેમનામ મનુષ્ય જે
એક નવું અંગીકાર કરે. પેતાના મનુષ્ય સંપુર્ણને દરેક મનુષ્ય
દરેક પ્રકાર અને તેમને નાની અર્થ દરેક એક દરેક દરેક અર્થને પે-
તાની પાસે મનુષ્ય આર વધત કરે એક જમ વિષે બતાવે. અર્થ
એકે અને મનુષ્ય સંપુર્ણને દરેક પેતાના મનુષ્ય દરેક પ્રકાર નવું
મનુષ્ય અર્થને મનુષ્યને પેતાના મનુષ્ય દરેક પ્રકાર નવું
સંપુર્ણ દે. દરેક પ્રકાર એક દરેક પ્રકાર.

x x x x

જન પ્રમાણ.

પેતાના દેશની, પેતાની કોમની અને પેતાના ધર્મની મેઘ કરવા
જેમો ખાન પ્રેમ રાખે છે તેમનું સમજી અર્થને જાણું સમજ છે. જન
ધર્મની અને જન કોમની સેવામાં જે જન પેતાની સમિતિ વધત નથી
તેઓ મને તેમની જુદીવાળા અને સમાજના જન બૂલનારા અને પ્રમાણ છે.
જનસમજની મેઘમાં જે જન પેતાની સમિતિના સંપુર્ણ કરે છે તે
જન પેતાના દેશની અને પેતાની કોમની મેઘ અર્થ બતાવે છે. જન
ધર્મની મેઘ કરવામાં કોમ, માન, માયા, અને સોમ કે જે પ્રકાર થાય છે
તેથી પુણ્યપ્રકાર થાય છે અને તેમજ નિર્મલ થાય છે.

x x x x

પ્રેમ અને તેમની સેવા કરનારા એવા જૈનો. પ્રમથાવવાના જૈનશુકળ વગેરે ઉપાયો છે.

x x x x

ધર્મીઓની વૃદ્ધિની વ્યવસ્થા.

ખ્રીસ્તિ પાદરીયોએ ભારતમાં આવી લાખો આર્થ મનુષ્યને ખ્રીસ્તિ બનાવ્યા કે જૈની સંખ્યા જૈનો કરતાં ઘણી વિશેષ છે. આર્થસમાજીઓની ત્રીજી ચાલીએ વર્ષમાં લાખોની સંખ્યા થઈ ગઈ. પાદરીયો ભારતના જંગલોમાં ખ્રીસ્તિધર્મનો ફેલાવો કરવા જંગલી લોકોને બહુવચા શાળાઓ કાઢે છે અને માયુ' મૂકીને ત્યાં પડી રહે છે તેમજ લાખો રૂપયાનું ખર્ચ કરે છે. જ્યારે ખ્રીસ્તિયોને પોતાના ધર્મનું આટલું ખર્ચ અભિમાન છે ત્યારે સંત્યધર્મ માનનારા જૈનો, લાખો રૂપયા ખર્ચાને એક શુકળ પંજુ સ્થાપવા સમર્થ થયા નથી તો અન્ય ધર્મીઓને જૈન બનાવવાની તો શી વાત કરી? ખ્રીસ્તિયો મનુષ્ય જાત પર પોતાના ધર્મમાં દાખલ કરવાની શુદ્ધિએ જે દયા અને ઉપકાર કરે છે તેવું જૈનોમાં ધર્માભિમાન હોત તો અન્ય ધર્મો, દુખી નિરાધાર લાખો મનુષ્યોને જૈનધર્મમાં દયા અને ઉપકાર વડે લાવી સકાત. પણ જૈનોમાં એવું ધર્માભિમાન અને મનુષ્ય જાતને ધર્મીયે પણ કિંતજન આપવાની દયા, શક્તિ અને પરાપકાર શુદ્ધિ હાલ જોઈએ તે પ્રમાણમાં દેખાતાં નથી. જૈનોમાં ધર્માભિમાનનો જુસ્સો, ચરાતન અને ધર્મીયે આત્મભોગ આપવાની શક્તિ પ્રગટી નીકળે તો જૈનધર્મનો સારી રીતે ફેલાવો કરવા આપતા ઉપાયો લેઈ શકાય. સદ્ગુણો વડે આત્માની પરમાત્મદશા કરાવનાર જૈનધર્મ છે માટે જૈનધર્મનું અભિમાન ધારણ કરવાની જરૂર છે. જૈન ધર્મની સેવા એ એક પોતાની ફરજ છે એમ જોએ સમજે છે અને પોતાની જીંદગીનો ભોગ આપીને જોએ ધર્મની સેવા કરે છે તેઓ આખી દુનિયાના ખરા સેવકો જાણવા. આખી દુનિયાનું શ્રેય: કરનાર અનેક શુભાશયાપેક્ષા-વાળા જૈનધર્મનો જુસ્સો ધારણ કરવો એ દરેક જૈનોની ફરજ છે કારણ કે પોતાની એ ફરજમાં જગતના સર્વ જીવોનું કલ્યાણ કરવાની શક્તિ રહેલી છે.

x x x x

જૈનધર્મપ્રચાર.

જૈનધર્મચારિત્રમાર્ગમાં અને જૈનદર્શન પ્રવર્તાવવાના માર્ગમાં હિસર્ગ અને અપરાદને દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવે સેવ્યતાની જરૂર રહે છે. જનમ ગીનાથ સાધુઓ જૈનદર્શનનો ફેલાવો કરવામાં હિસર્ગ અને અપરાદ માર્ગ પ્રતિષ્ઠાથી કાર્ય કરે છે. હિસર્ગ વિના અપરાદ નથી અને અપરાદ વિના હિસર્ગ નથી. હિસર્ગ અને અપરાદમાર્ગથી પચ મહાવન પાળી શકાય છે. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ પ્રમાણે હિસર્ગમાર્ગથી નહીં ખસાય તે માટે અપરાદ માર્ગનું અવધાન દરેક મનુષ્યના સાધુઓને લેવું પડે છે. જૈનશાસનની રક્ષા માટે અને સાધુઓની રક્ષાએ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવ પ્રમાણે અપરાદમાર્ગથી વર્તવું પડે છે અને યોગ્ય એવાં કાર્યો કરવાં પડે છે. જૈનશાસનની રક્ષાએ દરવિદ્યા અપરાદ માર્ગો પ્રમાણે જો વર્તવામાં ન આવે તો જૈન શાસનની હાનિ થાય છે અને તેથી પ્રાથમિક દરેક જૈનોને લેવું પડે છે. ગીનાથ સાધુઓ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવ પ્રમાણે જૈનશાસનની રક્ષા અને ઉત્થાપના હિસર્ગ અને અપરાદ માર્ગો જાણે છે માટે તેમની સલાહ લેઈ દરેક જૈને જૈનધર્મની સેવા જાળવવા સલાહ તૈયાર રહેવું. હિસર્ગ વખતે હિસર્ગ સેવ્યતામાં ન આવે તો દોષ લાગે છે અને અપરાદની વખતે અપરાદ સેવ્યતામાં ન આવે તો દોષ લાગે છે. એકાન્ત હિસર્ગમાર્ગને પકડવાથી શિષ્ય-શ્રેષ્ઠ સાધુઓનો કાલ દરો. જૈનશ્રેણીમાં હિસર્ગ અને અપરાદપૂર્વક દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવ, પ્રમાણે ચારિત્રધર્મ પ્રવર્તે છે તેથી સાધુઓની જાનિ દેખવામાં આવે છે અને સાધુવર્ગનો નાશ થતો નથી. ગીનાથ જૈન સાધુઓ જૈનધર્મ ફેલાવવાની જોડથી કાળજી દોષ તેટલી મુશ્કેલી કાળજી દોષ ? અપરાધો, ઉપાધ્યેયો, પ્રવર્તકા વગેરે સાધુઓ જૈનધર્મના રક્ષક છે માટે દર્શનદલિની અપેક્ષાએ તેમનું બહુ સન્માન કરવું અને તેમની ભક્તિ કરવી. ક.૨૧ - તેઓની રક્ષા કરવાથી તથા ભક્તિ દેવ કરવાથી જૈન ધર્મની નાથવાની છે સાધુઓની જૈનધર્મ સંવર્ધન છે જૈનધર્મનું સિદ્ધિમાન જેવે સાધુની મન્દિરના વિના અપરાદ નહીં જૈનશાસનના જૈન ધર્મના જન મને ન પડે તર્જન અપરાધનું જ્ઞાન જાળવવાની જ્ઞાતિ કાળજી તેમ જ સાધુઓને કાળજી રાખે છે.

જૈનધર્મપ્રચારોપાય.

દરેક જૈનના હૃદયમાં ધાર્મિક ગુણો પ્રગ્વસિત રહેતો જ નથી. દુનિયામાં અન્ય કોમની દરિયામાં પોતાનું અસ્તિત્વ દર્શાવી શકે. નેમાં ધર્મનો ગુસ્સો છે પણ નેઓએ જમાનાને અનુસરી સુધારા વધારા કર્યા નહિ, તેથી ગુસ્સાનું ગત્ય પોતાનું જગત રાજ્યોના સામું દર્શાવી શક્યું નહિ. જૈનોમાં ધાર્મિક ગુસ્સો એવી રીતે દરરોજ પ્રગ્વસત રહેતો જોઈએ કે જેથી ધર્મગુસ્સાની બાબત જાણ તો આખી જનકોમ કમી રહી શકે અને સ્વકોમ અને ધર્મના અત્યંત માટે ધર્માભિમાન ધારણ કરી ગમે તેવી રીતે આત્મભોગ આપવા કાય નહિ. જૈનકોમમાં સામાન્ય ધર્મભંગો હોવા છતાં મૂળ તરફ અગ્રેષ્ઠાએ સર્વજનોમાં ધર્મની શ્રદ્ધા અને ધર્માભિમાન વધે એવા ઉલ્લાસમાં આવશે તોજ દુનિયામાં જૈનકોમનું અસ્તિત્વ રહી શકે તેજ અન્ય ધર્મની કોમો સાથે જમાનાને અનુસરી આગળ રહી શકાય. પાછળ ન પડી શકાય એવા ગૃહસ્થો માટે ખુલ્લા માર્ગો છે અને ધર્મદેશ માટે પણ ખુલ્લા માર્ગો છે તેનો યદિ સ્વીકાર કરવામાં નહિ આવે કલનિયા ઉપાયો સામે સંકુચિતદૃષ્ટિથી કામ લેવામાં આવશે તો જૈનો પોતાનું હૃદયદાર પોતાના હાથે બંધ કરી દેશે. જૈનકોમની કલનિયા દરેક ઉપાયો જમાનાને અનુસરી યથાયોગ્ય અને આચારમાં મુકવા પોતા દેવ જોઈએ. ધર્મની શ્રદ્ધા અને ધર્મના ગુસ્સા વિનાના કળવાયેલા જૈનો પોતાના ધર્મને માટે ઉપેક્ષાભુક્તિવળો ધરી અને એવા ઉપેક્ષાભુક્તિવળોથી જનકોમનું અસ્તિત્વ રહે નહિ. જૈનકોમનું અસ્તિત્વ અને તેના જીવનમાં દરેક જનના હાકાકાડમાં અને રોમેરોમમાં ધર્મનો પ્રગ્વસત ગુણ જોઈએ. ધર્મની શ્રદ્ધા વિનાનો જનકોમમાં રહેલ જૈન તે જૈન નથી. તે જનધર્મરૂપ મહેકને કોમો રાખવામાં બામ આપવાનો નહિ પણ જનકોમધર્મરૂપ મહેકને તોડવામાં ગમે તે રીતે તે બાગી બનવાનો. આચાર્યોએ અને સાધુઓએ જમાનાની દરિયામાં જનકોમ અને જનકોમ પોતાનું જગત ધારણ કરી શકે એવા ઉપાયો લેવા જોઈએ. દરેક જનકોમ સાથે સંપર્ક રહે તેવી રીતે કરાર કરીને પોતાનું જગત જમાવવું જનકોમ ધર્મલેવારૂપ પ્રવૃત્તિમાં એજ પોતાનો આમોદ્યોસ લખવો.

શુદ્ધસ્થ જૈનોએ ધાર્મિક અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

શુદ્ધસ્થ જૈનો, જૈનધર્મનો પરિપૂર્ણ અભ્યાસ વિના પોતાના ધર્મની મહત્તા સમજી શકે નહિ એમ બનવા ગોચર છે. હાલમાં જૈનધર્મશુદ્ધસાધુઓ ગામો ગામ વિહાર કરે છે પણ દરેક ગામના સર્વ જૈનો પોતાના ગામમાં આવનાર સાધુ પાસે આવી શકતા નથી એમ સ્વાનુભવથી કહેવું પડે છે. જૈનોમાં ધાર્મિકરાગ ઉત્સાહ, સાધુ સમાગમની ઇચ્છા અને સાધુપ્રતિ પોતાની ફરજ વગેરેની ખામીયો દૃષ્ટિગોચર થાય છે. પોતાના ધર્મશુદ્ધો પર રાગ અને બહુમાન વિના કોઈ ધર્મની કોમ દુનિયામાં પ્રગતિના માર્ગમાં આગળ પડતો ભાગ લેઈ શકતી નથી. શુદ્ધસ્થ જૈનો પોતાના ધર્મશુદ્ધસાધુઓના આદરસત્કાર અને તેમની સેવામાં પાછળ પડશે તો પોતાની અસ્તિત્વ ઉપર કુહાડો મારશે અને એનાં ફળ પોતાને ભોગવવાં પડશે. ખ્રીસ્તિયો પોતાના ધર્મશુદ્ધોનો આદરસત્કાર અને તેમની સેવા કરે છે તેથી ખ્રીસ્તિયોની ખાલોન્નતિમાં પણ હાજર વૃદ્ધિ દેખાય છે. પોતાના ધર્મશુદ્ધોના આદરસત્કાર અને બહુમાન કરવું એ પોતાના આદરસત્કાર અને બહુમાન બરોબર છે. પોતાના ધર્મશુદ્ધનું રક્ષણ, અસ્તિત્વ, એજ પોતાનું અને ધર્મનું રક્ષણ છે એમ દરેક જૈને સમજવું જોઈએ. પોતાના ધર્મશુદ્ધનું બહુમાન કરવાથી આત્મભોગી એવા ધર્મશુદ્ધો ઉત્પન્ન કરી શકાય છે. પોતાના ધર્મશુદ્ધો તિરસ્કાર એજ પોતાનો તિરસ્કાર છે એમ દરેક જૈને સમજવું જોઈએ. ત્યાગી એવા અને દેશકાલાદિના અનુસારે પંચમહાવ્રત પાળનારા સાધુઓ વિના ધર્મનો ફલાવો થતો નથી. ધર્મનું રક્ષણ કરવું અને ધર્મશુદ્ધોનું અસ્તિત્વ કાયમ રાખવું એ કાર્ય, આચાર્યોએ અને ઉપાધ્યાયો વગેરેએ સારી રીતે બજાવવું જોઈએ. ધર્મનું નામ ધરાવનારા અને ધર્મશુદ્ધોના નિન્દક, નાસ્તિક એવા નામધારી જૈનોથી જૈન-ધર્મ પ્રવર્તતો નથી. ધર્મશુદ્ધોના પ્રતિપક્ષી અને ત્યાગી સાધુશુદ્ધોનું ઉત્થાપન કરનારા શાસનદોહી નામધારી જૈનો સામે પોતાનું બળ ટકાવી રાખવા અને સાધુઓની સેવામૃક્ત કરવા વર્તમાનમાં વિદ્યમાન એવા ગીતાર્થ ધર્મશુદ્ધોએ ક્ષેત્રકાલાનુસારે જમાનાને અનુસરી આપના ઉપાયો લેઈ સાધુવર્ગનું રક્ષણ કરવું.

જૈનવિષય-સાધુવર્ગ.

સાધુવર્ગ વિના ધર્મનું રક્ષણ થઈ શકતું નથી. સાધુની સંગતિથી જો બોધ મળે છે. સાધુના ઉપદેશથી સમ્પત્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે. સાધુથી આગમોનું પાનપાન, સ્મરણ મનન ચાલ્યા કરે છે. સાધુઓના દેશથી દાન, દીવ, તપ, ભાવરૂપ અતુલિત ધર્મ વધા કરે છે. સાધુઓના દેશથી જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ મોક્ષમાર્ગ વલ્લા કરે છે. નહિ બોલનાર એવા સાધુઓથી જે ધર્મની અસર થાય છે, તે વડા એવા ગૃહસ્થથી થઈ શકતી નથી. સાધુઓના આચારોમાં અને વિચારોમાં દયાનું તત્ત્વ સદા વલ્લા કરે છે. સાધુના આચારમાં સ્વકલ્યાણ અને પરકલ્યાણનું તત્ત્વ રહ્યું છે. કપટરહિત યાચકિત ભગવાનની આજ્ઞા પ્રમાણે સાધુઓનું પ્રવર્તન થાય છે. તે મોક્ષમાર્ગમાં સાનુકૂળ પ્રવર્તે છે. ઉત્તમ સાધુઓની સંગતિથી જે પ્રાપ્ત કરી શકાય છે તે પુસ્તકોથી પ્રાપ્ત કરી શકાતું નથી. ઉત્તમ સાધુઓની સંગતિથી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે. ઉત્તમ સાધુની સંગતિ ખરેખર આત્માશુદ્ધિની પેઠે દુર્લભ છે. કપટરહિત યાચકિત પ્રવર્તનાર અને સત્યધર્મનો તરાગની આજ્ઞાપૂર્વક ઉપદેશ દેનાર સાધુની સંગતિ કરવી.

સાધુવર્ગની ઉન્નતિ, સાધુ થકીજ થનાર;

સંપ્રેમ લધુતા થકી, હૃદય થશે નિર્ધાર.

૧

હઠાર દટિ રાખીને, કરી પરસ્પર સાઠાવ્ય;

સાધુવર્ગની ઉન્નતિ, કરશેા ધારી ત્યાવ્ય.

૨

હક કદાચદ ત્યાગીને, કરી મનાતર દૂર

ધરી હૃદય મધ્યસ્થતા, સાધુ લડેા સુખપૂર.

૩

x

x

x

x

બવિધ્વમાં સાધુઓની દૃષ્ટિમાં હક્કાર પડે છે. જે સાધુઓ અન્ય સાધુઓને પોતાની તરફ પ્રેમથી અને ઉદારભાવથી આકર્ષી શકતા નથી. તેઓ અન્ય ધર્મીઓને જેન બનાવવાને સક્તિમાન થતા નથી. જે સાધુઓ મનભેદ, સડનશીલતા ધારણ કરીને અન્ય સાધુઓને પુત્રવ્યુદ્ધિ, શુદ્ધપ્રેમ અને ધર્મરક્ષેનકથી પોતાના સમાન ગણે છે, તે સાધુઓ સ્વપરોક્ષતિ કલ્યાણ કરવા સમર્થ થાય છે.

x x x x

શુભો વિના ફક્ત ક્રિયાપ્રવૃત્તિની કેટલી જરૂર છે.

જૈનધર્મની કેટલીક ક્રિયાઓ કરવામાં આવે પણ જૈનધર્મ પ્રમાણે શુભોને હૃદયમાં ન પ્રગટાવવામાં આવે તો તેથી શુભોની ઉત્ક્રાન્તિ થઈ શકતી નથી. શ્રાવકોમાં અને સાધુઓમાં દયા, ક્ષમા, વિરાગ, મંબીરતા, મૈત્રીબાવના, અમુદતા વગેરે શુભોની ખાસ જરૂર છે. પોતાનામાં ધર્મપિતૃ માની લેઈને અન્ય મનુષ્યોને ત્યાં સુધી ધિક્કારની લાગણીથી દેખવામાં આવે, ત્યાં સુધી જૈનધર્મમાં કયેલી દયા પોતાનામાં પ્રતી એમ કહી માની શકાય નહિ. અન્ય મનુષ્યોની બુદ્ધિને ઠાપા ન આપવામાં આવે ત્યાં સુધી પોતાના આત્મમાં ક્ષમા ગુણ ખરેખરો નિષ્પન્ન થતો નથી. મનુષ્ય માત્ર બુદ્ધિને પાત્ર છે એમ જોઈ જૈન સમજને પોતાનાના શુભો પ્રગટાવવા પ્રયત્ન કરે તો એજ મુખ્ય સાર્થકતા છે. પ્રત્યુદ્ધન કરતી નવપન્થમાં નુકરવં, એટલું કરીને સન્નોય પકડી બેઠી ન મેલે જૈન એ પણ મુદ્દમ જૈનોએ પોતાનામાં મૈત્રી, પ્રેમજ માન્યમ્બ બાંધી ગયાના ક્ષમા, સહુતા, વિરાગ, મન વગેરે ગુણો પ્રગટાવવા જૈનોના પ્રયત્ન કરતા જૈનોએ પોતાના આત્મા પોતાનામાં પ્રગટવા ગુણની માફક ન બને અને અન્ય મનુષ્યો ગમે તેટલી પ્રત્યાગ કરે તેમ જૈન્ય જૈનોએ બળને દૃઢવું નહિ. અન્ય મનુષ્યોને ધર્મમાર્ગમાં આગળ દેખા પાડવા માટે જૈનોએ જૈન્ય દાવામાં દાગળ વિના જૈન્ય વિશેષતા નવરૂપ નહિ. ક્રિયાનું અણનું નિન્દા છે એવું સમજને ક્રિયા કરેલું. જૈન એ જૈનની જુદા જુદા રીતે સંખરી. અને તેને તરફ જૈનને સમ્મન. જૈન ને નવલ કરેલ નહિ. જૈનોએ આત્માના ગુણો પ્રગટાવવા પ્રયત્ન કરે જૈનોએ જૈનકુલનું

અને ભારપોને આવા સ્વાહાદ્યનીઓ પ્રગટે છે તે કાલમાં જૈનસાસન સુધે
સર્વત્ર તપતો દેખાય છે.

x

x

x

x

નયોની અપેક્ષાએ જૈનો.

નૈગમનયની અપેક્ષાએ જૈનધર્મને ઓપત્રદાએ માનતો હોય તો જૈન
હૃદયાય. ગાઢરીયા ધ્રુવહે નવકાર મળતો હોય, પ્રભૂની પૂજા કરતો હોય.
દેવ ગુરૂની ભક્તિ કરવાનો ભાવ હોય, નિયિએ નવકારશીનું પ્રત્યાખ્યાન કરતો
હોય તે જૈન હૃદયાય છે. જૈનના ગુણ પોતાનામાં ન પ્રગટયા હોય છતાં
કિપચારથી તેને પોતાનામાં સ્થાપન કરતો હોય તે નૈગમનયની અપેક્ષાએ
જૈન હૃદયાય છે. આવકના એકવીસ ગુણે, સત્તર ગુણે અને ખાર વન વખેરે
ગુણે પોતાનામાં ન હોય તોપણ તેના અંશ રૂપ પરિણામવડે તે તે ગુણેનો
પોતાનામાં કિપચાર કરતો હોય અને વસ્તુતઃ તે તે ગુણે પોતાનામાં ન પ્રગટયા
હોય તોપણ તે નૈગમનયની અપેક્ષાએ જૈન હૃદયાય છે. સાધુના વ્રતો અને
સાધુના ગુણેમાં ઓછાકારિણીએ પ્રવૃત્તિ કરનાર દ્રવ્યસાધુને નૈગમનયની
અપેક્ષાએ નાધુ હૃદયના આધે છે. નૈગમનય ઓછાકારરૂપ વસ્તુનો ધર્મ વા તે
વસ્તુના પરિણામને દ્રવ્યન થએયો બાણી સંપૂર્ણ વસ્તુ દ્રવ્યન થઇ એમ માને
છે. વસ્તુનો એક અંશ પ્રગટયો હોય તો તે વસ્તુ આખી દ્રવ્યન થઇ એમ
માનવું એ નૈગમનયની માન્યતા છે. આખી દુનિયામાં જે જે મનુષ્યો જૈન
થવાનો પરિણામ ધારણ કરીને અંશ થકી પગ ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે વા
જેઓ કુળથકી જૈનો છે. અન્તરૂમાં મિથ્યાત્વી છતાં જેઓ જૈનધર્મની
ઉપર ઉપરથી ક્રિયાઓ કરે છે તે સર્વે ઓધે ગણાતા નૈગમનયની
અપેક્ષાએ જૈનો છે. જૈનધર્મનો એક અંશથી પરિણામ ધારણ કરીને એકાં-
શથી જૈનધર્મમાં પ્રવૃત્ત થનાર, સાધુ, સાધ્વી, આવક અને શ્રાવિકા, એ નૈગમનયની
અપેક્ષાએ ચતુર્વિધ સંધ ગણાય છે. સંમંડનયની અપેક્ષાએ જેઓનામાં સત્તાએ
જૈનપણું રહ્યું છે એવા સર્વે જીવો જૈન હૃદયાય છે. સત્તાએ સાધુત્વ, સાધ્વીત્વ,
આવકત્વ અને શ્રાવિકાત્વ રહ્યું છે એવા સર્વે જીવો સંમંડનયની અપેક્ષાએ
ચતુર્વિધ સંધ ગણાય છે તેમજ જૈન ગણાય છે. બવકારનયની અપેક્ષાએ
જૈનના આચારો જેઓ પાળતા હોય તેઓ જૈનો હૃદયાય છે. સંમંડનય

નય તથા વ્યવહારનયથી જાનોને ઓગળી દુશ્મન અને જૈન તરીકે સ્થાપી શકાય. ઋષ્ટાંશુલ વગેરે ઉપર ઉપરના નયોની અપેક્ષાએ ન્યૂન, ન્યૂનતર અને ન્યૂનતમ જાનો હોઈ શકે અને તેજ જાનોને કેવળમાની નહીં જિનિ ? જિનિ ? જિનિ ? ઓગળી શકે. તીર્થંકરો વ્યવહારનયની મુખ્યતાએ અતુલિય સંકળી સ્થાપના કરે છે, મારે વ્યવહારનય જૈન તરીકે કરાતા વ્યવહારમાં બજાવવા છે. સર્વ નયોની માન્યતાએ, અપેક્ષાએ જાનો માનવા યોગ્ય છે. નૈમનનયનો સર્વને આદ્યમાં જૈનપાત્ર હોય છે.

સંવત્ ૧૯૭૦ ની સાલના *વિચારો.

સર્વ પ્રકારની શક્તિ પાળવાને માટે મન, વચન અને કાયાથી અધ્ય-
યર્થની સંરક્ષા કરવી જોઈએ, અને તેથી શક્તિમાન થઈ જાતને કપરેસ દેવો
જોઈએ. વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક કાર્યો કરવાની શક્તિને અર્પનાર અધ્યયર્થ
છે. મંત્ર, તંત્ર, યંત્ર એ સર્વનો આધાર અધ્યયર્થ છે. ધર્મનો આધાર
અધ્યયર્થ છે. દેશોભિનો આધાર અધ્યયર્થ પર છે. દેવતાઓને વસ્તુ કરવાનો
ઉપાય અધ્યયર્થ છે. પ્રામુખિનિમય, વ્યાખ્યાન આદિ કાર્યોમાં શક્તિ સમર્પનાર
અધ્યયર્થ છે. અધ્યયર્થથી જ્ઞાન અને સમાધિ થઈ શકે છે. મન, વાણી અને
કાયાનું રક્ષણ કરનાર અધ્યયર્થ છે, યાવનવયનું રક્ષણ કરનાર અધ્યયર્થ છે.
દીર્ઘાયુષ્યનું સંરક્ષણ કરનાર અધ્યયર્થ છે. અમર યશ અને અમર નામ
રખાવનાર અધ્યયર્થ છે. સર્વ વ્રતોમા સાગર સમાન અધ્યયર્થ છે. દેશની
અને સમાજની આગાદી કરનાર અધ્યયર્થ છે. પોતાના સત્યને સર્વત્ર પ્રસ-
ારવાનાર અધ્યયર્થ છે. સર્વ પ્રકારની આશેશનાર્થક મનની શક્તિ જાગ-
વનાર અધ્યયર્થ છે. સર્વન્ત્રિયોનું આરોગ્યસંરક્ષક અધ્યયર્થ છે. શરીરના
ગળનની આખાઈ કરનાર અધ્યયર્થ છે. અધિષ્ઠાની પ્રજ્ઞને સારો વારસો આપ-
નાર અધ્યયર્થ છે. દેશમાં સંતુષ્ટિને ઉત્પન્ન કરનાર અધ્યયર્થ છે. દેશમારી
ગેળોને મારી હઠાવીને દેશના મનુષ્યોને જાગવાનું બનાવનાર અધ્યયર્થ છે.
દુષ્ટિનું વસ્તુએની પ્રાપ્તિ કરાવી આપનાર અધ્યયર્થ છે. દેશમાંથી ચોરી,
જૂઠું, દિસા, વ્યાખાઈ વગેરે પાપોને હઠાવી દેનાર અધ્યયર્થ છે. સંકલ્પ-
જાળની સિદ્ધિ કરનાર અધ્યયર્થ છે. પરતંત્રતા, અસંતોષ, ચિન્તા, શોક અને
ગ્રામ્યાદિ દુર્બલોને હઠાવીને આત્માને સ્વતંત્ર બનાવનાર અધ્યયર્થ છે.

૪ સંવત્ ૧૯૭૦ ના સાલની કાચરીમા જે જે વિચારો લખાયા છે તે
અમર, મહા, પેશાપુર, સંધવન, હેઠરા, વિજયપુર, મદુડી, ગવાડા, પાગોલ, બાલક,
પડનગ, ખેરાણ, મોંસાર, વીમનગર, મહેસાણા, ખેરાલ, મેડ, સોમોડ, આગેલ,
સદેરાજ અને માણસા વગેરે ગામોના વિદ્યાર મસજિદ લખાયા છે. તેમાં માણસાના
અનુભવસભ કલ્પા વિચારો લખાયા છે.

પ્રત્યેક મનુષ્યના આચારો અને વિચારોમાં પરિપૂર્ણ સત્યતા હોય એમ માની લેવું એમ તો વચનમાત્રથી કહી શકાય છે. શ્રી સર્વજ્ઞ વીનયગ દેવ સિવાય પ્રત્યેક મનુષ્યના વિચારોમાં અને આચારોમાં સત્યતા ન હોય શકે, પરંતુ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવની અપેક્ષાએ અમુકાંશે સત્યતા હોય શકે એ બનના યોગ્ય છે. ધર્મીનશમનાં વચ્ચોની અપેક્ષાએ આ બાબતનો વિચાર કરતાં પ્રત્યેક મનુષ્યની દૃષ્ટિએ સત્ય અને અસત્ય એવા આચારો અને વિચારો મનાય છે, તેમાંથી ધણું સત્ય તારી શકાય છે. અમુક બાબત અમુક દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવની સત્ય હોય છે, અને તેજ બાબત અમુક દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવની અસત્ય હોય છે. વ્યવહારનયથી અમુક બાબત અમુકરૂપે ગણાય છે, અને તેજ અમુક બાબત નિઘપદદિથી વિચારીએ તો અમુકરૂપે લાગે છે. દરેક વસ્તુને અનેકદૃષ્ટિથી અનેકાપેક્ષાઓએ તપાસવાની વરર છે. પ્રત્યેક મનુષ્યના વિચારો અને આચારોને બિન્નબિન્ન અપેક્ષાઓએ ગતલુતા જોઈએ, અને બિન્ન બિન્ન દૃષ્ટિથી દેખીને હેમ, જેમ અને ઉપાદેયશુદ્ધિથી તેનો વિવેક કરવો જોઈએ. આવી રીતે વિવેકદૃષ્ટિથી જો દેખે છે તે કોઈ ચક્ષુ બાબતપર અમુકાંશે વિચાર બાંધવાને શક્તિમાન થાય છે. મનુષ્યની છંદગીમાં ઉત્તરોત્તર માતાવરણ થતાં પૂર્વના વિચારો કરતાં ઉત્તરના વિચારોમાં વિશેષ સત્યતા અનુભવાય છે, પણ પારનવિક દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, બાવની અપેક્ષાએ કદીએ તો જે કાળે જોટલા માને જોટલો નિર્ભૂંચ થાય છે, તેટલું તે કાળે નિર્ભૂંચ માટે સત્ય રૂપે તે કાલની અપેક્ષાએ હોય છે, એમ અપેક્ષાએ વિચારીએ તો આખા જગતમાં મનુષ્યોના આચારો અને વિચારોમાં દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવની અપેક્ષાએ ધણું અવગેધવાનું મળે, અને ધણી રીતે અનેક પ્રકારનું વ્યાવહારિક તથા પારમાર્થિક ગાન થાય.

x

x

x

x

સેવા ધર્મ.

પોતાના સગીરાદિની સેવા ગમે તેવી ઉચ્ચ સ્થિતિ થયા છતાં કરવી પડે છે, તેથી સ્વાભાવિક રીતે સિદ્ધ થાય છે કે—વરસ્પરોપગ્રહો જીવાનામ્ એ મત્ર ધણુ મરત્ત ઉદ્દેશથી રચાયું છે. આત્મગુનીઓએ ગમે તેવી નિરૂપક

સેવાધર્મનું જ્ઞાન.

સેવાધર્મના ઉચ્ચહેતુઓનું જ્ઞાન કરવાની જરૂર છે. આર્યસાત્ત્વમાં સેવાધર્મની ઉત્તમતા બતાવી છે, તેના અનેક હેતુઓ છે. મનુષ્યનો મૂળ ધર્મ વિચારીએ તો ખરેખર તે સેવાધર્મ છે. આપણે દરેક જાગતોની સગવડતાઓ વચ્ચે આગળ વધતા જઈએ તેનું મૂળ તપાસીએ તો આપણા ઉપર સેવા કરનાર અનેક પ્રાણીઓ છે. પૃથ્વી, પાણી, વાયુ, અગ્નિ, વનસ્પતિ, પશુ, પંખી, ઘેરેરી સેવા તથા દયાયક્ષો આપણા આત્મા હાલ પ્રગતિના માર્ગ પર વળ્યા કરે છે. સેવા ધર્મના નિયમ પ્રમાણે અનેક પ્રાણીઓ પામેથી જે જે આલ્લ હોય છે તે મદદાત્મક કરીને આપણે જીવીએ છીએ. અનેક જીવોના આત્મભોગની સેવાથી આપણે ઉન્નતિક્રમના પગથીયાંઓ પર ચડતા જઈએ છીએ. આપણાથી ઉચ્ચ અને આપણાથી નીચા એવા ઉપાધિભેદથી વ્યવહારતા આત્માઓની સેવાની પ્રસાદીવડે આપણે જીવી શકીએ છીએ નેમાં ખાસ લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ. અસજન, કોઈ જાગતનું અભિમાન કરવા જેવું નથી. અનેક જીવો પામેથી સેવાધર્મના નિયમ પ્રમાણે જે સેવામાં આવે છે તે પ્રમાણે તેઓની સેવા વડે તેઓને પાછું આપવાને રીડે પણ સેવાધર્મના નિયમથી મધાયજ્ઞા છીએ, એમ સદા સ્મરણમાં રાખવું જોઈએ. શાંતા, ધર્મતા, કષ્ટ, વિશ્વાસવાન, જૂઠું, અપકાર, કૃતખતા, દુનન, ઘેરે દોષોથી સેવાધર્મનો આર્ય નિયમ આદરી શકાતો નથી. આર્ય થવું હોય અને સેવાધર્મથી પોતાની કરીને અદા કરવા માટે ખાસ પ્રેમ હતવન કરવો જોઈએ. ગમે તે સ્થિતિમાં જે જે કાલે જે જે પડે તે સેવાધર્મ ખરેખર નિષ્કામપણે સેવવો જોઈએ. દરેક જીવ સેવક છે એમ અપેક્ષાએ સમજી શકાય તેમ છે. સેવાધર્મના પણ જ્યન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટાદિ અનેક ભેદો પડે છે. સેવાધર્મથી આપણું જગત બધાયકું છે, એમ સુસ્મરણથી વિચારતા માન્ય પડે છે. દેસમેવા, ગુરુમેવા, મુનિસેવા, આચાર્ય સેવા, ઉપાધ્યાય સેવા, તપ મેવા, નમ્ર સેવા, સ્વધર્મ-સેવા, ભક્તસેવા, રાજ્ય સેવા, મદાજનમેવા, દેવ સેવા, ક્રોધમેવા રાજ્ય સેવા, માતાપિતાની મેવા, સગાડાકાની મેવા, સાડા વ કરનારાઓની મેવા, અનિયંત્રિત, ખરે સર્વ પ્રકારની મેવા અને તેના ઉચ્ચ આશયોને લાગી દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવથી નિષ્કામપણે જગત નાની યથામતિ મેવા ધર્મ બતાવે.

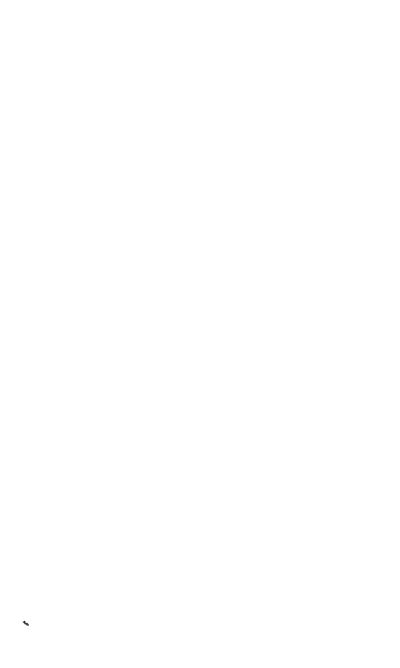
સેવાધર્મનું જ્ઞાન.

સેવાધર્મના ઉચ્ચદેવુઓનું જ્ઞાન કરવાની જરૂર છે. આર્ષદાસીમાં સેવાધર્મની ઉત્તમતા જનારી છે, તેના અનેક દેવુઓ છે. મનુષ્યનો મૂળ ધર્મ વિચારીએ તો અરેખર તે સેવાધર્મ છે. આપણે દરેક જાતની સગર-હનાઓ વચ્ચે આમળ વધના જાતે તેનું મૂળ તપાસીએ તો આપણુ કપર કેવા કરનાર અનેક પ્રાણીઓ છે. યાત્રી, પાણી, વાયુ, અગ્નિ, વનસ્પતિ, પશુ, પક્ષી, વગેરેની સેવા તને દરાવશે આપણો આત્મા દાવ પ્રગલિતા માર્ગ પર વળા કરે છે. સેવા ધર્મના નિયમ પ્રમાણે અનેક પ્રાણીઓ પામેથી જે જે માનુ દોષ છે તે મદાજ કરીને આપણે છતીએ છીએ. અનેક છતોના આત્મજોમની મેવાથી આપણે ઉન્નતિધર્મના પગથીયંચો પર ચડના જાતે છીએ. આપણાથી ઉચ્ચ અને આપણાથી નીચા એવા ઉપાધિભેદથી અવરતાના આત્માઓની મેવાની પ્રસારીયે આપણે છતી ગાળીએ છીએ તેમાં ખાસ લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ. અદ્યતન, કોઈ બાળનનું અભિમાન કરવા જેવું નથી. અનેક છતો પામેથી મેવાધર્મના નિયમ પ્રમાણે જે સેવામાં આવે છે તે પ્રમાણે નેજોની સેવા પડે તેઓને પાણુ આપવાને રાટે જનુ સેવાધર્મના નિયમથી બધાયવા છીએ, એમ સગ સમજાવવા રાખવું જોઈએ. ચાહતા, ધર્મતા, કપર, વિશ્વાસવાન, જુદું, અપકાર, કૃતખના, દુ ના, વગેરે દોષોથી સેવાધર્મના આર્ષ નિયમ આદરી ચકાતો નથી. આર્ષ શબ્દ દોષ અને સેવાધર્મથી પાતાની કન્ઠે અદા કરવા માટે ખાસ પ્રેમ ઉત્પન્ન કરવો જોઈએ. મમે તે રિશનિમા નં નં કાલે જે જે ઘટે તે સેવાધર્મ અરેખર નિષ્કામપણે સેવવા જોઈએ. દરેક છત સંવક છે એમ અપેક્ષાએ સમજી ચકાય તેમ છે. મેવાધર્મના પાણુ જાતન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટાદિ અનેક ભેદો પડે છે. સેવાધર્મથી આપણું જાતન્ય બધાયકું છે, એમ સમજાવવાથી વિચારતાં માત્રમ પડે છે. દેવમેવા, મુરમેવા, મુનિમેવા, આચાર્ય સેવા, ઉપાધ્યાય સેવા, સંઘ મેવા, ગચ્છ મેવા, સ્વધર્મી-સેવા, બક્ષસેવા, રાજ્ય સેવા, મહાજનસેવા, દેશ સેવા, કોમમેવા, નાજન સેવા, માતાપિતાની સેવા, સગાંજ્ઞાતાની મેવા, સાહાય્ય કરનારાઓની મેવા, અનિયમેવા, વગેરે સર્વ પ્રકારની સેવા અને તેના ઉચ્ચ આશયોને જાણી દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાચ, બાવથી નિષ્કામપણે અવરજા નાળી યથાશક્તિ મેવા ધર્મ જનવરવો.

સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સેવા.

સાધુઓના હૃદયમાં પ્રભુનું પ્થન દોષ છે. પ્રભુના મુનેના પ્રચર કરનારા સાધુઓ છે. આ ક્ષણમાં સાધુઓ અને સાધ્વીઓની સેવા કરતી એજ મોક્ષનો સરસ માર્ગ છે. સાધુઓનાં હૃદય કરતાં, સાધુઓને પંડિત કરવું, સાધુઓને આદાર, શ્રદ્ધા, વસતિ વગેરેનું દાન કરવું, સાધુઓને ધર્મ કરવામાં પાતાં વિધિનો નાશ કરવો, એ ક્ષતિક્ષણમાં ઉત્તમ સેવા માર્ગ છે. સાધુઓ પ્રભુના વ્હાવા બનેલા છે. સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સેવા કરવાથી પ્રભુની સદેજ પ્રતિ થાય છે, અને સાધુઓથી તથા સાધ્વીઓથી ખરેખરી જગતમાં શાન્તિ પ્રવર્તે છે, સાધુઓની સેવા બક્ષિ કરવાથી અનેક પાપ દર્મોથી આત્મા મુક્ત થાય છે. અને આત્મામાં પ્રભુનો દિવ્ય જ્ઞાન પ્રકાશ પડે છે. સાધુઓએ અને સાધ્વીઓએ એ શરીરમાં રહેલા હૃદયની ઉપમાને ધારણ કરે છે. સર્વ પ્રકારના જ્ઞાનમાંથી ઉત્તમ એવું માર્મિક જ્ઞાનને સજ્જન રાખનારા સાધુઓ છે. સર્વ પ્રકારની આશાઓનો ત્યાગ કરીને સાધુઓની ઉપાસના કરવી. સાધુઓની અજ્ઞાઓને જ્ઞાન આપવું. તેમના ઉપર પ્રેમ ધારણ કરવો. તેમના મનને અનુસરીને આવવું. તેમનો અવિનય ન થાય એવું ખાસ લક્ષ્ય રાખવું. તેમને ધર્મના પ્રયોગ પૂજ્યા અને નક્ષમા શુદ્ધિદોષ ન કરતાં સરસતાથી તેમના હૃદયમાંથી સાર બાગ મેડણ કરવો. તેઓની બક્ષિ કરવામાં આત્મ-ભોગ આપવો, હતાદિથી તેઓને સેવા.

સાધુઓના સંગનો રંગ જેમ પોતાના આત્માને લાગે એવો પ્રયત્ન કરવો. સાધુઓની આંતરડી કદિ કકળાવવી નહિ. સાધુઓની નિન્દા થાય એવાં વચનો ઉચ્ચારવાં નહિ. સાધુઓની સેવા કરવી એજ પોતાનો ખાસ ધર્મ છે, એમ મનમાં શ્રદ્ધા રાખવી. સાધુઓને શાસ્ત્રોના પડન-પાઠનમાં પૂર્ણ સાકાંચ આપવી. નારિનકોના સંગથી સાધુ પર કદિ અશ્વિ કરવી નહિ. સત્ત્વ શુદ્ધોત્ત્વ રક્ષણ કરનારા અને તેઓનો ફેલાવો કરનારા સાધુઓ છે. નિઃકામભાવથી સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સેવા કરવાથી જે મળે છે, તે અન્ય રીતે મળતું નથી. જે આપ્યો છે તેઓ સાધુઓની અને સાધ્વીઓની બક્ષિ સેવાથી પોતાના આત્માને શુદ્ધ કરે છે. સાધુઓની અને સાધ્વીઓની પૂર્ણ બક્ષિ કરવી એજ શુદ્ધરેણું કર્તવ્ય સેવાધર્મ લક્ષણ છે. સાધુઓથી અને સાધ્વીઓથી સ્વર્ગ સમાન ફનિયા બને છે. નિરૂત્તિમાર્ગના નિરૂપાધિક સુખની ઝાંખીનો અનુભવ તેઓ કરી શકે છે. ક્ષતિક્ષણમાં નારિતક

સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સેવા.

સાધુઓના હૃદયમાં પ્રભુનું ધ્યાન હોય છે. પ્રભુના શુભોના પ્રચાર કરનારા સાધુઓ છે. આ કાલમાં સાધુઓ અને સાધ્વીઓની સેવા કરવી એજ મોક્ષનો સરલ માર્ગ છે. સાધુઓનાં દર્શન કરવાં, સાધુઓને વંદન કરવું, સાધુઓને આહાર, વસ્ત્ર, વસતિ વગેરેનું દાન કરવું, સાધુઓને ધર્મ કરવામાં પડતાં વિધોનો નાશ કરવો, એ દલિલાલમાં ઉત્તમ સેવા માર્ગ છે. સાધુઓ પ્રભુના વ્હાણા બને છે. સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સેવા કરવાથી પ્રભુની સંદેશ પ્રાપ્તિ થાય છે, અને સાધુઓથી તથા સાધ્વીઓથી ખરેખરી જગતમાં શાન્તિ પ્રવર્તે છે, સાધુઓની સેવા બક્ષિ કરવાથી અનેક પાપ કર્મોથી આત્મા મુક્ત થાય છે. અને આત્મામાં પ્રભુનો દિવ્ય જ્ઞાન પ્રકાશ પડે છે. સાધુઓએ અને સાધ્વીઓએ એ શરીરમાં રહેલા હૃદયની ઉપમાને ધારણ કરે છે. સર્વ પ્રકારના જ્ઞાનમાંથી ઉત્તમ એવું ધાર્મિક જ્ઞાનને સચ્ચવન રાખનારા સાધુઓ છે. સર્વ પ્રકારની આશાઓનો ત્યાગ કરીને સાધુઓની ઉપાસના કરવી. સાધુઓની આશાઓને માત્ર આપવું. તેમના ઉપર પ્રેમ ધારણ કરવો. તેમના મનને અનુસરીને ચાલવું. તેમનો અવિનય ન થાય એવું ખાસ લક્ષ રાખવું. તેમને ધર્મના પ્રત્યે પૂજ્યા અને નકામા શુભવાદો ન કરતાં સરલતાથી તેમના હૃદયમાંથી સાર બાગ અડણ કરવો. તેઓની બક્ષિ કરવામાં આત્મ-ભોગ આપવો, ઇત્યાદિથી તેઓને સેવવા.

સાધુઓના સંગનો રમ જેમ પોતાના આત્માને લાગે એવો પ્રયત્ન કરવો. સાધુઓની આતરડી કદિ કકળાવવી નહિ. સાધુઓની નિન્દા થાય એવાં વચનો ઉચ્ચારવાં નહિ. સાધુઓની સેવા કરવી એજ પોતાનો ખાસ ધર્મ છે, જેમ મનમાં શ્રદ્ધા રાખવી. સાધુઓને શાસ્ત્રોના પાઠન-પાઠનમાં પૂર્ણ સાકાંચ આપવી. નારિતકોના સંગથી સાધુ પર કદિ અરચિ કરવી નહિ. સર્વ શુભોનું શરણ કરનારા અને તેઓનો ફેલાવો કરનારા સાધુઓ છે. નિષ્કામભાવથી સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સેવા કરવાથી જે મળે છે, તે અન્ય રીતે મળતું નથી. જે આર્યો છે તેઓ સાધુઓની અને સાધ્વીઓની બક્ષિ સેવાથી પોતાના આત્માને શુદ્ધ કરે છે. સાધુઓની અને સાધ્વીઓની પૂર્ણ બક્ષિ કરવી એજ મૃકસ્યોનું કર્તવ્ય સેવાધર્મ લક્ષણ છે. સાધુઓથી અને સાધ્વીઓથી સર્વ સમાન દુનિયા બને છે. નિરૂપિતમાર્ગના નિરૂપાધિક સુખની પ્રાપ્તિનો અનુભવ તેઓ કરી શકે છે. દલિલાલમાં નારિતક

ધ્યાન, સમાધિ વગેરેની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને આત્મજ્ઞાનમાં ઉંડા ઉતરી શકાય છે. શારીરિક શક્તિ મુખ્ય આત્માના શુભેમાં પ્રવૃત્તિ કરવી. આગળ ચટ્ટીને પાછળ પડવાનું ન થાય તે સંબંધી ખાસ ઉપયોગ રાખવો. જે જે ધર્મના સલાચારો પોતાને રૂચે તેમાં યથાશક્તિ પ્રવૃત્તિ કરીને તેમાં સફળતા મેળવી અન્યોને દૃષ્ટાંતરૂપે થવું. પોતાનો આત્મા પોતાને ધર્મની સાક્ષી આપે એવી રીતે ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ. પોતાનો આત્મા જે શુભની સાક્ષી ન બરે તેમાં અન્ય મનુષ્યોની સાક્ષી માટે પ્રયત્ન કરવો એ હાસ્ય-પાત્ર થવા જેવું છે. જે શુભો માટે અન્ય મનુષ્યો પોતાની પ્રયત્ન કરે પણ પોતાનામાં તે શુભો ન હોય તો તેથી ખુશ ન થવું પણ તે તે શુભોની પ્રાપ્તિ માટે સતત પ્રયાસ કરવો જોઈએ. જે મનુષ્ય પોતે સુધર્મો નથી તે અન્યોને સુધારી શકતો નથી. પોતે પ્રથમ ધર્મી બનવું જોઈએ. ધર્મનું સુખ અનુભવવા માટે પ્રથમ સ્વયં ધર્મી બનવું જોઈએ. જે પિંડને સુધારવા શક્તિમાન થાય છે તે બ્રહ્માંડને સુધારવા શક્તિમાન થાય છે.

×

×

×

×

સંસારસાગરને તરતાં ઘણી બાળતોનો ઉપયોગ રાખવાની જરૂર છે. બ્યક્ટારનયથી શુરૂપ આગબોટમાં બેસવાની જરૂર છે. નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ જાન-જીવન ચારિત્ર્ય આગબોટમાં બેસવાની જરૂર છે. સંસારસાગરમાં વાસનારૂપ અનેક તરંગો છે તેનાથી બચવાની જરૂર છે. ચારિત્ર્ય વડાણ છે અને તેમાં સદ્ગુરુ મુનિરાજ કેપ્ડન છે. બાળ્યકાળે સંસારસાગરને નરવા માટે ચારિત્ર્ય વાનપાત્રનો આશ્રય કરવો જોઈએ.

વિદ્યાદાન થતી એવી અહંકૃતિથી હું વિદ્વાન છું એવા અભિમાનથી મુખ પાળે છે, ત્યાં સુધી સંસાર છે. અનેક પ્રકારે મનમાં અહંકૃતિ પ્રગટે છે. નામરૂપની અહંકૃતિ દબાવી વિના સંસારનો અંત નથી. આ બાળતોનો પોતે મનુષ્ય કહી જોરો અને નામરૂપની વાસના તથા અહંકૃતિ પ્રગટતી હોય તે નેને ટાળવા પ્રયત્ન કરવો. નામરૂપની અહંકૃતિના અભાવે જે જાનનો બાળ થાય છે, તે આત્મજ્ઞાન ખરેખર કલમ શુદ્ધ હોય છે.

સર્વ પ્રકારના બાળ બાળનો કરવા સામાજિક આનંદિક બાળતોનો છેદ કાઢીને માટે વિશેષ યત્ન રેવું. આત્માના સ્વરૂપમાં મન લીન થવા વિના

પ્રાપ્ત કરીને આત્માનું શુદ્ધ ચારિત્ર પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરવો. આત્માનું પરિપૂર્ણ શુદ્ધ ચારિત્ર પ્રગટવાથી કેવલગાન પ્રગટશે. આ માટે આત્મા પૂર્વે મળ્યા છત્રો કેવલગાન પામ્યા અને પામશે.

x

x

x

x

“ આધ્યાત્મિક પરિભાષા શૈલીષ. ”

મહા વિષ્ણુ મહેશ્વરનું સ્વરૂપ.

આધ્યાત્મિક વિચાર પરિભાષાશૈલીએ ઉત્પાદને બહા અવબોધવો. વ્યયને હર અર્થાત્ મહાદેવ કહેવામાં આવે છે, અને પ્રાપ્તને વિષ્ણુ કહેવામાં આવે છે. આધ્યાત્મિક વિચાર પરિભાષાથી પરમાવમાં પરિણામ પામેલા એવા પોતાના ગુણોને આકર્ષીને પોતાના શુદ્ધ રૂપમાં લાવનાર આત્માને કૃષ્ણ કહેવામાં આવે છે; અને દયા, કામ, શુદ્ધપ્રેમ, શ્રદ્ધા, ભક્તિ, સેવા, ઉપાસના, શુદ્ધચેતના આદિ ચત્તિયોરૂપ ગોપિકાઓ અવબોધવી. શુદ્ધરમણુતારૂપ શાધાની સાથે આત્મારૂપ કૃષ્ણની ઉજ્જવલ અધ્યયસાચોરૂપ લીલા થયા કરે છે. આત્મારૂપ કૃષ્ણ અને દયાશક્તિ આદિ ગોપીઓની પરસ્પર રમણુતારૂપ રાસની લીલાનો અપાર આનન્દ પ્રગટે છે. તેને આત્મામાં પરિણામ પામેલા શાનિ પુરુષો આસ્વાદી શકે છે. એવા ગુણુદાણાદિથી ક્ષયોપશમાદિ ભાવે આત્મા રૂપ કૃષ્ણની અને અદિત્સાપરિણામશક્તિ આદિ ગોપીઓની લીલા થયા કરે છે. આત્મારૂપ કૃષ્ણ વ્યવહારનયની અધિક્ષાએ દેહ-કર્મરૂપ સૃષ્ટિને કર્તા છે અને તેનો પાલનકર્તા છે. શુદ્ધ નિશ્ચયનયની અધિક્ષાએ આત્મારૂપ કૃષ્ણ પોતાના ક્ષાવિકાદિ ગુણોની સૃષ્ટિને કર્તા છે. શુદ્ધનિશ્ચયનયથી આત્મારૂપ કૃષ્ણ અન્તર પ્રદેશરૂપ આર્થ ક્ષેત્રમાં પ્રગટેલ કામ, ક્રોધ, મોહ, મત્સર, માયા, લોભાદિ દિત્યોનો (દાનવોનો) નાશ કરનાર છે. આત્મારૂપ કૃષ્ણ આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશરૂપ આર્થક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થએલ રત્નેશુશુ, તમોશુશુ, રાગદ્વેષાદિ સેંકડો કારવોને શુદ્ધોપયોગરૂપ અશુનને આગળ કરી હણે છે. બ્રહ્મગુણુચુક્ર એવો આત્મા બહા છે. કર્મને હરનાર પોતાના શુદ્ધરૂપે આત્મા સ્વયં હર અને હરિગુણુય છે. આત્માના પરોક્ષપણે અને આત્માના પ્રત્યક્ષગાનમાં ભોક્ અને અભોક્ પ્રત્યક્ષ પળે ભાસવારૂપ વ્યાપકપણાથી આત્મા તેજ વિષ્ણુ કહેવાય છે, અને એવો નિજગાન પામેવો આત્મારૂપ વિષ્ણુ ક્ષાવિકાભાવે પોતાના અસંખ્યપ્રદેશરૂપ

શિષ્ટ જાતિ તરીકે રિયનિ કાયમ થાય છે. આ પ્રભાગે પ્રાચ્ય પ્રત્યેક ગુણની વંશપરંપરાની પ્રગતિ સામાન્યતઃ અવગોચર્ય છે.

આત્માની શક્તિયોને પ્રગટ કરવાને દરેક મનુષ્ય પોતાની રૂચિ પ્રમાણે પ્રયત્ન કરે છે. આત્માની શક્તિયોની પ્રાપ્તિમટે બાહ્ય અને આંતરિક કારણોની સામગ્રીની આવશ્યકતા સિદ્ધ કરે છે. આત્મામાં દરેક શક્તિયોના સૂક્ષ્મ ખીન્ને રચાં હોય છે. આત્માની શક્તિયોને પ્રગટાવવી હોય તો પ્રથમ તેઓનું જ્ઞાન કરી તેઓનો નિશ્ચય કરવો જોઈએ. જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર વગેરે આત્માના ગુણોની પ્રકૃતિ તો તે શક્તિયો રૂપે મનુષ્ય છે. જગતમાં પ્રસિદ્ધ દેવીઓના નામોની આધ્યાત્મિકદૃષ્ટિએ વ્યુત્પત્તિ કરીને આત્માની શક્તિયોને તેઓનાં નામો સાચુ પાડી શકાય છે. શ્રીદ શક્ત્યોક્તિના આકારે મનુષ્ય સ્તરી રની રચના બને છે, તેથી મનુષ્ય રજ્જેગુણાદિનો ઠાપ કરીને આત્માના જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રાદિ ગુણો સપ્રાપ્ત કરી સુક્તિપદ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. આત્માના ગુણોનો એકચાર જોએને અનુભવ આવે છે તેઓને તેનો રંગ કદિ છૂટો નથી.

✕ ✕ ✕ ✕

આમ જાણના રિશરતા કરવા ખાટે નિરૂપાધિપત્ય અવધ્ય જોઈએ. ધર્મથી બંને સંગ્રાહિને પ્રતિફલત છે. ધર્માધિના સંયોગોમાં મન-વાણી અને શાવાની અગત્યના થાય છે, તેથી આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપના રિશરતા રહેતી નથી. આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપના નિશરતા કરવા ખાટે નિઃસંગ્રામજનું સેવન કરવું જોઈએ. હોવાન મન તન અપલતા, જનકો રાંત નિમિત્ત, જન સંગી હોવે તરી. તાને શુભિ જગમિલ. (મીમ્સા ધર્મપ્રાવ) મનુષ્યોના તત્ત્વનીથી જનિરેનો સંયોગ થાય છે, અને આત્મવિમુખ જનિરે. સ્વાધી અનુભવી સંયોગમાં થાય છે, ખાટે આત્મહત્યાએ સર્વસંગ્રામિત્વાન તરફ રિશરતા હતા સંયોગ જોઈએ. આત્મના રમદુના સંવાધી આત્મરીતની સિદ્ધિ થાય તામધિમુખ અનુભવાય છે. આ જાન-તે અમુક વખતજાન નવનના થી અનુભવ થાય છે. જાણિત પરિવેદો વગેરે પરિવેદોને સદન સંવન રાજા ખાટે છે. ત્યારે આત્મલક્ષિને જાન પ્રવાહ વહે છે. મનુષ્ય કલ્પતી જનિરેને આત્માના રાંત રી રી, અને જનિરેનું મનુષ્ય સંવન રાજાને સંયોગ આત્મ કરવા થી રાંતે રાંતે અમુક પિતી

જ્ઞાન કરવું અને ચિત્તની સમાધિ રહે તેમ ધર્માનુષ્ઠાનમાં પ્રવ્રત્ત થવું. સદા દત્તાદ્ય પ્રેમભાવ અને સ્થિરતા સચવાય એવી રીતે ધર્માનુષ્ઠાનમાં પ્રવ્રત્તિ કરવી. પણ અદ્યાથી ધર્માનુષ્ઠાન રોકતાં જોઈએ કે જોઈ આત્માના યુગ્મેનો આધિભાવ થાય. શુભ પરિણામની શુદ્ધિ અને તેની વૃદ્ધિ એજ ધર્માનુષ્ઠાનનો મુખ્ય રસ છે. માટે એ રસનો નાશ ન થાય એમ પ્રવર્તવું. શુભ પરિણામની શુદ્ધિ અને તેની વૃદ્ધિ એ જો ધર્માનુષ્ઠાનમાં મુખ્યપણે વર્તતાં હોય તો મને તેનું અનુષ્ઠાન લાભ આપવા સમર્થ થાય છે. આત્માના ઉદ્ધતસ પરિણામ વર્તતા હોય તોજ ખાલકિયાનું સાક્ષ્ય થાય છે, દરેક ધર્માનુષ્ઠાન-ક્રિયા કરતી વખતે પોતાના આત્માના પરિણામની ઉજ્જવલતા તરફ લક્ષ દેવું. આત્માનો શુભ પરિણામ વૃદ્ધિ પામતો હોય ત્યાં ધર્માનુષ્ઠાન હોય છેજ, આ સંબંધી અનુભવ કરતાં ઉપર પ્રમાણે અનુભવ થાય છે.

x

x

x

x

લિલ્લતા પદના યાચના, ય સપ ઘાતાં સહેલ

કહેળી જંસી રહેળી રલ, ઝાં બડો મુશ્કેલ ॥ ૧ ॥

(ધ્રુત)

જોઈ કહેણી તેની રહેણી એ પ્રમાણે વર્તવાથી પોતાની ઉન્નતિ થાય છે. લખવું, વાંચવું, બંધવું, ઉપદેશ દેવો એ સર્વ કૃત્યો સહેલ છે એમ ખરેખર પ્રત્યેક મનુષ્યને સાંસારિક અનુભવોથી અનુભવ થાય એમાં સંશય નથી, સાધુઓ અને સાધ્વીઓ કહેણી પ્રમાણે રહેણીથી શાંતી શકે છે. જોડલા મનુષ્યો આરિત્ય સંબંધી કંઈકે કંઈ કહે છે તે પ્રમાણે જો તેઓનું વર્તન રહે તો તેઓ પોતાની ઉન્નતિ કરી શકે છે, લચકદાર મનોહર આકર્ષણીય બાળ્યો કરતાં જો જો ચિચારો પોતાને ક્ષતિ હોય તે પ્રમાણે વર્તવું એજ કલ્યાણકારી છે. આરિત્યને આચારમાં મૂકનાર મનુષ્ય ખરેખર આદર્શપુરુષ તરીકે ગણાય છે. ખાલકિયાઓથી સાધુ ચેષ્ટાઓને કરી શકાય અને અન્યોને ઠગી શકાય પરંતુ તેથી સ્વનું તથા પરનું શ્રેયઃ થઈ શકતું નથી. યમ નિયમાદિ બ્યવહાર અને નિશ્ચય આરિત્યમાં પરિપૂર્ણ સ્થિર રહેવું એજ પોતાની વાણીને શોભાવનારું કૃત્ય છે. આત્માના યુગ્મેમા સ્થિર થવું એજ સર્વ વાચનાદિનું રૂપ છે માટે નકામી કુશલી, વાર્તા, ચર્ચા અને

આ કાલમાં સત્પુરોનો સમાગમ થવો બહુ દુર્લભ છે. સત્સદ્ગતિઃ કથય કિં ન કરોતિ પુંત્રામ્ ૧ । ઉત્તમ સાધુઓ મળવા બહુ દુર્લભ છે. ઉત્તમ સાધુઓની પાસે ઉત્તમ વિચારો હોય છે. ઉત્તમ સાધુઓ આત્મજ્ઞાનમાં મસ્ત રહે છે અને સમતા વગેરે ગુણોવટે આત્મ સ્વભાવમાં રમણના કરે છે. ઉત્તમ સાધુઓ, પત્ની નિન્દામાં પડતા નથી. ઉત્તમ સાધુઓ વૈરાગ્ય સંગ્રાહિ ગુણોવટે શોભે છે. ઉત્તમ સાધુઓની દશા જુદા પ્રકારની હોય છે. તેઓના વિચારોમાં અને આચારોમાં અસૌકરિકતા દેખાય છે. ઉત્તમ સાધુઓની મનઃચાહી અને કાયા પરમાર્થ માટે હોય છે.

×

×

×

×

શુભ કાર્યની સિદ્ધિમાં સતત સંકલ્પ પ્રવાહોત્સાહ અને અડગ વૃત્તિની અત્યંત આવશ્યકતા છે. શુભ કાર્યની સિદ્ધિમાં વચ્ચે આવતાં વિધ્નનો નાશ કરવા માટે પરિતઃ ઉપયોગ અને સમયાનુકૂલ આત્મયજ્ઞ રહેરવવાની અત્યંત જરૂર છે. જે શુભકાર્યની સિદ્ધિ કરવાની હોય તત્પ્રતિ લક્ષ્ય દેખને એક ચિત્તથી તે બાબત પ્રતિ કંઈક કંઈ કરવું જોઈએ, કે જોઈ ભવિષ્યમાં તે કાર્યની સંપૂર્ણ સિદ્ધિ થાય. સદ્વિચારોવટે કાર્યની સિદ્ધિમાં અતિકુલ વિચારકોને અનેક વિચારોવટે અનુકુલ કરીને સાધ્ય કાર્યની સિદ્ધિ કરવી જોઈએ.

મનુષ્યોના બિન્ન બિન્ન વિચારો કેવા કેવા સંયોગોમાં કેવી કેવી દૃષ્ટિએ ક્રમ ક્રમ સ્થિતિમાં ઉપજે છે તેનો ખ્યાલ કરીને તરતપરોગે તે વિચારોની અપેક્ષાએ સસતા વિચારથી, અને પરસ્પર વિરુદ્ધ વિચાર ધારક મનુષ્યોને જે જે વિચારોમાં એકમ થઈ શકે તે તે વિચારોની અપેક્ષાએ સમજાવવી તથા જે વિચારોમાં પરસ્પર બિન્નતા અને અમેગ જેવું જણીતું હોય ત્યાં પરસ્પર વિરુદ્ધ વિચારકોને બિન્ન મમત્વ છતાં મધ્યસ્થતા અને મૈત્રી બાવના રહે એવી સ્થિતિમાં મૂકવા પ્રયત્ન કરવો. વિચારવિરુદ્ધતાભેદે પરસ્પર બિન્ન વિચારક સમાજને બધાધને જાલવાચણી ન કરે એવો સદુપદેશ અને આચાર ધારણ કરવો જોઈએ. બિન્ન વિચારકોની પરસ્પર મૈત્રી કાયમ રહે અને અપેક્ષાએ અંશે અંશે સમાન વિચારોમાં અંશે અંશે પરસ્પર એકમ રહે તથા તે તે કાર્યોમાં તે તે દૃષ્ટિએ તે તે અંશે પરસ્પરની એકતાએ કાર્ય થાય એમ ઉપયોગથી પ્રવર્તવાની આવશ્યકતા છે.

×

×

×

×

સાધુઓમાં વૈરાગ્ય ત્યાગ હોય છે તો તે જગતને વૈરાગ્ય ત્યાગનો ઉપદેશ તથા સામ આપી શકે છે. સાધુઓમાં વિષય વિલાસ, મોજ શોખનો પ્રવેશ થતાં ધર્મરૂપ મહેલનો પાયો નાશ પામે છે, અને ધર્મસમાગનો નાશ થાય છે. વૈરાગ્યની અને ત્યાગની મૂર્તિરૂપ બન્યા વિના સાધુઓનો ઉપદેશ મોકલને અસર કરી શકતો નથી. સાખો વિષયસાત્ત સાધુઓ કરતા ત્યાગી, વૈરાગી એવા બે ત્રણ સાધુઓ સારા જોના હૃદયમાં વૈરાગ્ય અને ત્યાગ નથી એવો સાધુ ખરેખર મૃદુરૂપ કરતાં જૂડો છે. વૈરાગ્ય વિના સાધુનો બાલ તથા આન્તર ત્યાગ ટકી શકતો નથી. દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્યથી અને મોદગર્ભિત વૈરાગ્યથી સાધુમાર્ગની આરાધના થઈ શકતી નથી. જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યથી સાધુઓ ગરિષ્ઠમાર્ગ પાળવા સમર્થ થઈ શકે છે બાહ્યથી ધારણ કરેલો સાધુનો વેદ ખરેખર વૈરાગ્ય વિના શોભી શકતો નથી, તેમજ રહી પશુ શકતો નથી. ત્યાગી વૈરાગી સાધુ બ્રહ્મચર્યની નવ વાક પાળવા સમર્થ થાય છે. દુઃખ ગર્ભિત વૈરાગી સાધુ કારણ પામીને આ બંધમાં વિલોપે હજી છે, અને ખરબચડાં વિલોપે હજી છે. સમુદ્રમાં મનુષ્યનું નિર્જીવ મૃતક શરીર જેમ રહી શકતું નથી, તેમ વૈરાગ્ય અને ત્યાગ વિના ગારિષ્ઠમા કંઈ સધુ રહી શકતો નથી. જોનામાં વૈરાગ્ય ત્યાગ અને અલ્પજ્ઞાન હોય છે, એવો સાધુ બળદારથી અને નિશ્ચયથી ગારિષ્ઠ માર્ગમાં રહી શકે છે, અને અન્ય મનુષ્યોને ગારિષ્ઠ માર્ગમાં લાવીને સ્થિર કરી શકે છે. પાંચ ઉદ્યોગના ત્રણેય વિલોપે વિષ સમાન માનીને તેનો અવગારથી અને નિશ્ચયથી ત્યાગ કરનાર સાધુ ગારિષ્ઠને આરાધી શકે છે. વેદ પડેલીને સાધુઓ જનનુ એ સંકેત છે, ૧૪ બળદારથી અને નિશ્ચયથી બ્રહ્મચર્યને ધારણ કરેલ અને વૈરાગ્ય દળ પડે ત્યાગ માર્ગમાં સદા સ્થિર રહેવું એ પશુ મુશ્કેલ છે. જેમ કેનાર શરીર વિચૂલા, સ્ત્રી આગ્નિ નિરીક્ષણ કરવું, સ્ત્રી વગેરેના સ્પર્શે બળદાર ત્યાગ કરનાર સાધુ પોતાના બળદાર ગારિષ્ઠથી તથા નિશ્ચય ગારિષ્ઠથી બંધ થાય છે. ત્યાગ અને વૈરાગ્યથી વિગ્રહ, વિવશતિમુખ હૃતિરજ્યા સાધુઓ જૂન-હાલમાં બંધ થયા, વર્તમાનમાં ફાલ છે અને બલિષ્ઠમાં ફોગ. વિલોપે વિષ સમાન બન્યા વિના અને તેના વિહાન વાલ્ય સાધુ ખોળા ગરિષ્ઠથી બંધ થયા વિના રહેતો નથી ગારિષ્ઠ ધર્મરૂપ પ્રાણથી સાધુઓ, છતી શકે છે.

પ્રતિકુલ વિરોધી સંયોગોમાં પોતાના સ્વભાવમાં રમણતા કરવાની દયા જેમ અને તેમ વિશેષતઃ જાળવવાની જરૂર છે. બાહ્યધર્મ દૃષ્ટિએ મહાન્ ગણ્યતા ઉપાધિભૂત બાહ્ય ધર્મસંયોગો ન થાય તેની પૂર્ણ ચીન્ટ રાખ. દરેક પ્રતિકુલ પ્રસંગે વૈરાગ્યભાવ અને સમતા કાપમ રહે છે વા નહીં તેનો ઉપયોગ રાખીને બનતી તેમાં શુદ્ધિ કર. પૂર્વદશાનો અને વર્તમાન દશાનો ધર્મચારિત્ર્યાર્થ મુકાબલો કરી દરેક જગત કંઈક નવું પ્રાપ્ત કરવામાં લાગુ રાખ. હાલની સ્થિતિના સંયોગોમાં પોતાને યોગ્ય દશાનો નિર્ણય કરીને યથાયોગ્ય સ્થિતિમાં રહેવા પ્રયત્ન કર.

x

x

x

x

ઘટ્યુસહાવો ધમ્મો—વસ્તુનો સ્વભાવ તે ધર્મ છે. પણ દ્રવ્યોનો પોત પોતાનો વાસ્તવિક જે સ્વભાવ તે પ્રત્યેક દ્રવ્યનો ધર્મ જાણવો. આત્મદ્રવ્યનો વાસ્તવિક જે સ્વભાવ તે જ આત્માનો ધર્મ અવબોધવો. આત્માની સાથે રહેલા પુદ્ગલ દ્રવ્યનો જે સ્વભાવ છે તે આત્માનો ધર્મ નથી. આત્માના અસંખ્યપ્રદેસો લાગેલાં કર્મપર્યાયોનો જે સ્વભાવ છે તેમજ સાગાદિક વિભાવપન્થિતિ છે તે આત્મદ્રવ્યનો ધર્મ નથી. એમ વિચારીને આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશો અને તેમાં રાજાધિક સત્તાએ રહેલા ગ્વાન, દર્શન, ચારિત્રાદિ ગુણો તેજ હું આત્મા છું, એવો સત્ત્વ ધારામય ઉપયોગ ધારીને અન્યનું સ્મરણ કરવું નહિ. આત્માના પ્રદેશોને લાગેલી કર્મની વર્ગણાઓ અને શરીરાદિ હું નથી, અને તેમાં મારું કંઈ નથી, એવો ત્યાગભાવ ધારીને આત્માના શુદ્ધ ધર્મોપયોગમાં એકોપયોગથી લીન થઈ જવું અને આત્માના શુદ્ધોપયોગ વડે થતી નિર્વિકલ્પ દશાનો અનુભવ કરવો. આત્માના એકેક પ્રદેશમાં અસ્તિ નાસ્તિધર્મની અપેક્ષાએ લોકાલોક જંગલ મિત્રમિત્રપણે રચ્યું છે. અને તેના ઉત્પાદ વ્યવસ્થા પડ્ગુણ હાનિ વૃદ્ધિ તથા પડકારોની સમયે સમયે પ્રવૃત્તિ થાય છે. તેનો પરિનઃ વિચાર કરવો, અને તે ઉપયોગમાં લીન થઈ જવું. આ પ્રમાણે ઉપયોગમાં લીન થઈ જતાં બેદક-ધ્યાનોના ઉપચારોપરપ મોહહરિતિનો નાશ થાય છે એમ પોતાના અનુભવમાં આવે છે. આત્માના શુદ્ધોપયોગવડે આત્માના સ્વરૂપમાં રમણતા કરવાથી હું આત્મા છું, અને અન્ય મિત્ર છે, એવી જે સ્મરણ પૂર્વે હતી હતી, તેમ

“ ધર્મ ”

ધર્મ એવો હોવો જોઈએ કે સર્વ દુનિયાના મનુષ્યો ગમે તેની કર્મ-પ્રતિ કરતાં છતાં પણ યથાશક્તિ અમુકાંશે તેને પાળી શકે. પૂર્વે જૈનધર્મને ચારે વર્ણના મનુષ્યો પાળી શકતા હતા. ધર્મની અમુક ક્રિયાઓને અમુક અધિકાર પ્રમાણે કરતાં પ્રતિબંધ-પ્રત્યવાય ન નહે, અને જે વારતવિકરીતે દુનિયામાં આત્માની ઉચ્ચ સ્થિતિ કરે, તથા આત્માના શુભોની ઉચ્ચ સ્થિતિ કરે. પરિપૂર્ણ સત્ય સ્વતંત્રતાને જે સમર્પે તે ધર્મ ખરેખર પ્રભુનો ધર્મ છે. પૂર્વે જૈનધર્મે આવું ઉદાર વિશ્વવ્યાપકરૂપ વ્યવહારતઃ જગતમાં લીધું હતું, તેની હાલ સંકુચિતતા અનેક હેતુઓથી અવયોકાય છે. જૈન-ધર્મને પુનઃ પ્રગતિ સંસ્કાર સાધનોવડે સર્વત્ર વ્યાપક કરવામાં આવે તો તે યશ્ન શકે તેમ છે. તેના પ્રચારક મહાપુરુષો અને દેશકાલ સાંતુકલ, સામગ્રી વગેરે સાંપ્રત તો દેખવામાં આવતાં નથી. બવિધ્યમાં ખતે તે ખરું. જે ધર્મની પ્રજા પોતાના પ્રમાણથી અન્ય પ્રજાઓ કરતાં હીન બને છે, તે અન્ય પ્રજાઓનું દાસત્વ કરવાને લાયક બને છે, તેથી સુચો સમજી શકે છે કે, તે ધર્મનાં સ્વતંત્ર સૂત્રો અને તેના પ્રચારક મહાત્માઓ જે બેની તેમા ખામી છે. સર્વથ વીતરાગ પ્રભુનો ધર્મ સર્વત્ર સર્વમાં સર્વથા સદા પરમાં આત્મ-પુદ્ધિથી દેખવાનું કહે છે, અને સર્વમાં અબેદ્યુદ્ધિથી આત્મભાવ ધારણ કરીને સર્વ છોડાનું બધું ઇચ્છવાનું અને સર્વ છોડાનું શ્રેયઃ કરવાનું કહે છે, અને ખરી સ્વતંત્રતા સંરક્ષવાનું કહે છે. તે પ્રભુનો ધર્મ પાળનારા મનુષ્યો પરતંત્ર દાસત્વને પામે તો સમજાવું કે તે સર્વથ વીતરાગ પ્રભુનો ધર્મ સમજી શકતા નથી. વેદાન્તધર્મ કરતાં પણ અનેક નયોની અપેક્ષાએ વ્યાવહારિક અને પારમાર્થિક સ્વતંત્રાન્નતિસુખના ઉપાયોને બતાવનાર જૈનધર્મ ખરેખર કરોડ મુખવાળો છે. તેમાં સંકુચિતતા એ કેવળ અગનાનું પરિણામ છે. કર્મયોગ વ્યવહારાદિની સાથે આત્મધર્મના અધિકાર પ્રમાણે વર્તવાનો ઉપદેશ દેનાર જૈનધર્મ ખરેખર અનેક શુભાસયોનો અને શુભાચારોનો મહાસંગર છે. છતાં તેમાં ખામીઓથી જેણું કંઈ બામે તે અગતાનું પરિણામ છે. અનેક-પેક્ષાઓવડે જે સાપેક્ષ નયવાદપૂર્વક સમ્યગ્દષ્ટિપાણું જણાવે છે. એવા જૈનધર્મની વિગતપૂર્ણીઓને વિરત્ત માનીઓ જાણી શકે છે. અનેક નયોની અપેક્ષાએ અનેક ધર્મોના સ્પાદાદરૂપ આત્મમત્તમાં સમાવેશ થાય છે, એવા જૈનધર્મને જાણનારા જનો દુનિયામાં મૃદુરૂપવત્તે પણ ઉચ્ચ હોય છે, અને

શકે છે. જ્ઞાની પિતા જેવો છે, અને ભક્ત માતા જેવો છે. ધર્મની પરંપરાને વધારનાર ભક્ત છે. ગુરુના હૃદયમાં ભક્તનો વાસ છે અને તેનો સત્વર ઉદ્ધાર થાય છે. શુદ્ધપ્રેમજ્ઞાણા ભક્તિવાળા ભક્તને પ્રભુ પ્રાપ્ત થયા વિના રહેતા નથી. ભક્ત પોતાની ઉચ્ચ ભક્તિના પ્રતાપે સર્વત્ર પ્રભુની શ્રુતિયો દેખી શકે છે, અને તે અભેદભક્તિના યોગે સર્વત્ર સર્વદા સર્વથા ભગવાનથી પોતાને અભિન્ન દેખે છે.

×

×

×

×

જૈનધર્મનાં મૂળ સિદ્ધાન્તો ઉદાર અને પ્રત્યેક પ્રાણીને આત્માની ઉચ્ચતા દર્શાવનાર આદિ હેતુઓની સાપેક્ષ શુભલાથી પરસ્પર સુનિયત છે. આર્યો અને અનાર્યો પ્રત્યે તેઓ ભેદભાવ રાખ્યા વિના સર્વને એકસરખી રીતે આત્માની પરમાત્મતા પ્રકટ કરવાનો ઉપદેશ દર્શાવે છે, અને આત્માની પરમાત્મતા પોતાનામાં જ કરવાની છે એમ જણાવીને સર્વ પ્રકારની ઇલાનો આત્મામાં જ સમાવેશ કરવા પૂર્વક સદગ જ સુખસ્વાતંત્ર્યનો માર્ગ ખુલ્લો કરે છે. જે જે વિદ્વાનોને જૈનધર્મની સંકુચિતતા લાગતી હોય તો તે વર્તમાનમાં વર્તતા કેટલાક સંકુચિત જૈનોના વિચારોથી અને આચારોથી જ. શ્રીમદાચાર્યપ્રભુએ આત્માની પરમાત્મતા થવાના જે જે પ્રગતિમય સંસ્કારિત ઉચ્ચોદાર ઉપદેશો કર્યા છે, તેજ શ્રીવીરપ્રભુના જૈનધર્મની વિશ્વવ્યાપકતાનો એક ખાસ નમુનો છે. શ્રીવીરપ્રભુએ વેદમાંથી સાપેક્ષદષ્ટિએ જ્ઞાતમાદિને આત્માદિ તત્ત્વો સમજાવીને જૈનધર્મની વિશ્વવ્યાપકતાનો આદર્શ પ્રગટ કર્યો છે. જૈનધર્મે સજીવનત્વ અને સર્વવ્યાપકત્વરૂપ ધારણ કર્યું એ ખરેખર તેનામાં રહેલા ઉદાર તત્ત્વો અને જગત્ પ્રતિ અત્યંત પરોપકારાદિને આખારી લેખી શકાય. જૈનધર્મ રમ્ય જગત્માં સર્વત્ર વ્યાપકત્વરૂપ લીધા પછાત તેનો પ્રકાર મન્દ મન્દ ના લાગે. તેનું કારણ એજ ગણી શકાય કે સર્વ ધર્મને પોતાની કક્ષામાં અનેક નયોની અપેક્ષાએ સમાવીને જગત્ના મનુષ્યોને ધર્મજ્ઞાસા-નુષ્ઠિ આપનાર મહાત્માઓ જેવા જોઈએ તેજ મહાત્માઓનો તે પ્રમાણમાં પ્રાદુર્ભાવ ન થવા લાગે, તેથી ભારતવાસીઓના મનમાં શ્રીવીરપ્રભુના આત્માની પરમાત્મતા થવાના અને જગત્માં પૂર્ણ સુખમય જીવન ગાળવાના વિચારોનો થતો પ્રચાર અટકી પડ્યો. શ્રીવીરપ્રભુના ઉચ્ચ ધાર્મિકવિચારોને આચારમાં

શુદ્ધ વિચારોમાં મનને રોકવાની શક્તિ આવી એટલે સમજવું કે આપણે આત્મા યોગ પ્રગતિમાર્ગમાં પ્રવૃત્ત થયો છે. અશુભ રાગદ્વેષ પટંગાવીને શુભધર્મમાં પ્રવૃત્ત રાગાદિ પ્રગટાવવાની શક્તિ આવી એટલે સમજવું કે આત્મા પોતાના માર્ગમાં પૂર્ણ વેગે ગમન કરવા શક્તિમાન થયો છે. સર્વ પ્રકારની મોહવાસનાનો લય કરવો એજ સમાધિ માર્ગ છે.

* * * *

ભૂતકાલમાં કરેલા વિચારોનું વર્તમાનમાં સ્થૂલ પરિણામ ફલ અનુભવાય છે. દિવસના વિચારો સ્વપ્નમાં સીનેમેટાગ્રાફની પેઠે સ્થૂલરૂપ ધારણ કરે છે, તદ્વત્ વર્તમાનમાં કરેલા રાગાદિના વિચારો ભવિષ્યમાં સ્થૂલ પરિણામપ્રદરૂપ ધારણ કરશે. દિવસમાં કામીએ દેખેલી સ્ત્રી તેને રાત્રીએ સ્વપ્નમાં દેખાય છે. તે પ્રમાણે મોહવૃત્તિનાં સાધનકાલમાં થયેલાં સૂત્રમરૂપ ભવિષ્યમાં અમુક સ્થૂલાકારે પરિણમીને પામે છે, એમ અવબોધીને આત્માની શુદ્ધિદૃઢિ કરવા અને વાસનાઓનો પરિપૂર્ણ ક્ષય કરવા નિવૃત્તિમાર્ગમાં અત્યંત આગળ વધવું જોઈએ, અને મોહાદિ વૃત્તિયોથી બિન્દુ સર્વથા સર્વદા આત્માનો અનુભવ રહ્યા કરે એવો આત્મોપયોગ પ્રાપ્ત કરવા માટે સત્સમાગમ વગેરે હેતુઓને અત્યંત તપ્તપણે સેવવા. ૐ શાન્તિઃ ૩

* * * *

પ્રભુપર અત્યંત પ્રેમ જેનો દોષ છે, તેને જામતના લવ હવેમા પ્રાપ્ત પામ છે. જે સર્વ પ્રાણીઓ પ્રતિ પ્રભુ જેવી પ્રીતિ, ખાવના અને સદ્વર્તન ગમે છે, તે પોતે પ્રભુરૂપ છે; એન નવ સાપેક્ષદૃષ્ટિયા અવબોધવું. અખિય વિશ્વમાં જેની સર્વ પ્રભુભાવના પ્રસરી છે, તેના ધાર્મિક વિચારોમાં અનન્તજાળ સ્થપાવેલું દોષ છે, અને તે અનન્તજાળને પ્રાપ્ત કરી શકે છે. સત્તાએ અધાકૃત્ય અને બળિએ પ્રાકૃત્ય એવા સર્વ હવેમા પ્રભુનાં જોતને તનનોપયોગદૃષ્ટિએ જ રમરે છે, અવકોક છે; તે પોતે પ્રભુનામ જમર થયો છે, એમ અવબોધવું. સર્વ પ્રાણીઓમાં સર્વ જ સર્વદા સર્વથા

જૈનો જ્યારે થી મહાવીર પ્રભુના ઉચ્ચ આશયોથી દૂર થવા લાગ્યા, અને સંકુચિતદષ્ટિથી જૈનસમાજના બધારણુ જેવા આચારોમાં પ્રવૃત્ત થયા તેથી જૈનો અમુક જાતિ તરીકે હાલ વિદ્યમાન રહ્યા છે. જૈનો આચારોના અને સદ્વિચારોના જૈનસમાજ બધારણુ તરફ તથા તેના વિશાલ પ્રસાર તરફ સંકુચિતદષ્ટિથી ન પ્રવર્ત્યા હોય અને જનસમાજની ધાર્મિક રૂચિને અનુસારે વિચારસંકલનાને ગુચી હોય તો કુલાચાર તરીકે ચારે વર્ણમાં સપ્રતિ પણ જૈનો વિદ્યમાન રહેત, અને તેઓ મધ્યાચક્રિત વર્ણકર્મોનુસારે સર્વ લોકોને જૈનધર્મ આચરતા દેખી શકત. જૈનાચાર્યોએ પુસ્તકોમાં આવી સંકુચિતતા દર્શાવી હોય એમ પ્રાયઃ અવગણ્ય નથી, પરંતુ રૂઢિનાં બંધના અને સંકુચિત વિચાર, પશ્ચાત્ત્ય રૂઢિના આચારોના પ્રવર્તક શબ્દરચોએ તત્સંબંધી બરિષ્ઠ સ્થિતિનો તથા આત્મિકધર્મવિશાલતા અને ઉદારતાનો વિચાર ન કર્યો તેથી વર્તમાનનાં કેચિત્ ધર્મવિશાલતાપ્રચારક પ્રતિષ્ઠાતક ધાર્મિક રૂઢિબંધનભૂતવિચારો એકદમ જૈનસમાજમાંથી દૂર કરી શકાતા નથી. તેમજ તે રૂઢિબંધનો એકાન્તે ધર્મનાં અંગો છે, એમ રૂઢિના પૂજારીઓ સંકુચિતદષ્ટિથી સ્વીકારીને ધર્મપ્રચારક વિશાલ વિચારોને અને તેના ઉપદેશકોને ધિક્કારવા પ્રયત્ન કરે છે. સર્વદેશીય સર્વવર્ણમાંથી અને સર્વત્ર આરાધ્ય જૈનધર્મ કરવાને ઉદાર ધર્મ સમાજ નિયમો અને વિચારો પ્રચાર કરવામાં આવતુ ધિરપ્રેક્ષિઓ આવીને ઉભી રહે છે, તાત્ત્વ જૈનધર્મના પાલકો દુનિયામાં અમર રહે, એવી આશા પરિપૂર્ણ રાખી શકાય નહિ. જે ધર્મના આચારો અને વિચારો સંકુચિત કરવામાં આવે તો તે ધર્મ માનો કે આખી દુનિયાનો ધર્મ હોય તો પણ તેના પાળનારાઓની સંખ્યાનો ઘટાડો થતા તેનો દળવે દળવે વિનિષ્ણાત થઈ શકે છે અને તેનું અસ્તિત્વ અધોભા રહી શકે છે. તથા ધર્મવિચારો તરીકે તે ઐતિહાસિક અધોભા અમર રહી શકે છે. પરંતુ ધર્મના અનુયાયીઓ તરીકે તે અસ્તિત્વ સંરક્ષી શકે નહિ. જૈનોના અસ્તિત્વ સદ્ જૈનધર્મ તત્ત્વોનું અસ્તિત્વ ને રતું છે તેમા જે દાર્શનિક થઈ છે તે તો વાસ્તવિક રીતે વિચારીએ તો સામાન્ય ધર્મ વિચારોમા નાના બેટો અને તેના ચોખે બિન્ન બિન્ન સંકુચિત વિચારોના અને આચારોના રૂઢિ બંધનોની ધનમંયો અને જન સમાજમા નાના મનમે ઉદારતા અને મનસદિષ્ટુતાને રચાને બાબત ધર્મ-રોચ, અસંનતા, કુસંપ વગેરે કારણે છે. રાષ્ટ્ર પ્રવર્ધક સામ્પ્રદાયિક સામ્પ્રદાય વિચારશાસ્ત્રક પ્રધાન મહોના ક્ય સ્વેન દાસાનુસારે પ્રવર્તિત વિશાલ સામ્પ્રદાય

માણસા અને તેની આસપાસના ચાવડાવંદીય રજપૂતો જૈનધર્મ પાળતા હતા. ચાવડા રજપૂતો વણિક તરીકે થએલા માણસાના ઉગરચંદ્ર, કરમચંદ્ર-વાળા વગેરે છે. સુભાએ દાકોરો વગેરેનો જૈનસાધુઓની સાથેનો પરિચય ટંગવાથી અને બ્રાહ્મણોનો પરિચય થવાથી સુભાએ દાકોરો વગેરે વેદાન્તધર્મના, અનુ-માયી થવા સામ્યા.

માણસા તરફના ચાવડા વગેરે રજપૂતો દયાધર્મને પાળે છે અને જૈન-સાધુઓ તરફ પ્રેમ તથા માનની દૃષ્ટિથી દેખે છે. જૈન સાધુઓએ તેમની ઉન્નતિ થાય, એવા ઉપાયોનો ઉપદેશ દેવો જોઈએ. તેમના પરિચયમાં આવીને જૈનોએ સાદાપ્ય કરવી જોઈએ. રજપૂતાદિ અન્ય જાતોના ઉદ્ધાર માટે આત્મ-ભોગ આપ્યા વિના તેઓનું જૈનધર્મની ઉત્તમતા સંબંધી મન્તવ્ય સિદ્ધ થવાનું નથી. સામ્રાત પેટની સાથે અને કન્યા બચકાર આદિના સાનુકુલ સંયોગોની સાથે ધર્મનો ઉપદેશ કંઈક અસર કરી શકે તેમ છે. કરોડો રૂપ-યાનો ભોગ આપીને શુશ્રુષો સ્થાપીને તેમાં રજપૂત વગેરે વિવાદિયોને ભણાવવામાં આવે તો બિવિધમાં જૈનધર્મનું સચ્ચનાવરથમાં ઉદાર પરિવર્તન થઈ શકે તેમ છે. અરે જૈનો ! તમારી આંખો ખાંધે ઉધડશે ? તમારા કરોડો રૂપયા નકામા ખર્ચાય છે તે સંબંધી વિચાર કરો. સંકુચિત વિચારોના ગુલામ બનીને અરે તમે આખી દુનિયાને આત્મમુખ સ્વતંત્રતા સમર્પનાર એવા જૈનધર્મની મહત્તા ન ઘટાડો. અરે સાધુઓ ! તમે પરસ્પર ધૃતિ જોવી બ્રાજ્ઞોમાં જાહેરશબ્દો ન કરો.

x

x

x

x

જૈનધર્મ મતભેદમાં મિન્ન મિન્ન સંખ્યામાં પરિગણિત જૈનબ્રાધવો ? સમ્રાત જાગ્રત ધર્મને તમારું બ્યાવહારિકાબુદ્ધ્ય એવઃ અને ધાર્મિકાબુદ્ધ્ય-એવઃ પ્રતિ લક્ષ્ય દો. તમારું અસ્તિત્વ સંરક્ષાયલું રહે અને તેથી અનેક વિચાર લોર્ષદૃષ્ટિ સાધ્ય ધર્મસમાજ વિસ્તાર પ્રતિદિન પ્રયત્ન થાય એવા સામ્રાત સદ્વિચારોને લોક-જાવસંજ્ઞાનો લાગ કરીને આત્મમગ્ન પ્રકટન પૂર્વક સત્વ કૃતિરૂપે રચી જગત્ ધર્મ સમાજના અનેક સંકટો સામા ઉભા રહીને પ્રકટ કરશે તો સ્વધર્મ સમાજસ્તિત્વ સંરક્ષક તરીકે મણારો. અન્યથા તમારી સંકુચિત દૃષ્ટિ, મન્દભાવ, દૈન્ય, સ્વાર્થજ્ઞતિ આદિથી બિવિધમાં

“ ઐક્ય ”

શસ્ત્રોના કસતાં જગતમાં ઐક્યજન વિશેષ દર્શાવી રહ્યો છે. એક સરખા વિચારો, એક સરખો પ્રેમ, એક સરખું સંકલ્પજન અને એક સરખી પ્રવૃત્તિવડે અનેક મનુષ્યો એ એ કાર્યો કરે છે તેમાં તેઓને વિશ્વ-દેવી વરમાળા આરોપ્યા વિના રહેતી નથી. ઐક્યજનથી અતિકલ્પના વડે આકલ્પ્ય કાર્યોનું શીઘ્ર પરિણામકર ક્ષય પ્રગટે છે, કે જેને અવલોકી મનુષ્યો ઐક્યજનનું મુક્તકંઠે એકી અવાજે વલ્લુંન, પ્રદાસન ક્યાં વિના રહેના નથી. ઐક્યજન જ્યાં પ્રગટીને પોતાની શક્તિ સ્ફુરે છે. ત્યાં પ્રત્યક્ષ સમુખ પ્રગટ થતી સદસ્ય વિશ્વમાળાઓ પણ વાયુથી અગ્રદાન્ત વિખરાય છે, તદ્દત્ત વિલય પામી જાય છે. ઐક્ય જન વિનાના મનુષ્યો સ્વાસ્થિત્વભીન્નભિદ્ધિસંરક્ષણ પૂર્વક પરંપરા પ્રવૃત્તિમાં સ્વાભાવિકતા વાપરી શકતા નથી, અને તેથી સ્વાસ્થિત્વવર્ધક શુભ બીજા સંતાનરૂપ પ્રત્યેક મનુષ્ય વ્યક્તિનો સામાઓના ઐક્યજનથી નાશ કરાવવાથી સંકુચિત સ્વાર્થપરાયણ અધિવૃત્તિથી સાદાપ્ય-કારક પરંપરા તેઓ બને છે. વાસ્તવિક અવસ્થિ દીર્ઘદષ્ટિવારક, સમવચ, સ્વ-પરાર્થ સાધક મનુષ્યો સસાર વ્યવહારમાં તથા પરમાર્થ વ્યવહારમાં સ્વાસ્થિત્વ ભીન્નભિદ્ધિને પોષક સદુપાયોને પ્રતિદિન ઐક્યજનથી પ્રમથાવતા જાય છે. બ્યાવહારિક શુભ ધાર્મિક કાર્યોની અભિદ્ધિ પૂર્વક તત્સંરક્ષામાં બિન્ન બિન્ન અનેક મનુષ્ય સમજનની એકતાની આવશ્યકતા, પ્રત્યેક કાલમાં અમુક કાર-જોના અવલંબનની અપેક્ષાએ સિદ્ધ થઈ શકે છે. પારમર્થિક, નૈમિક ધર્મો-વર્ણિ માટે માનસિક એકજાતીય વિચાર સંતાન પરંપરાનું ઐક્ય અન્યંત નિયોગી થઈ પડે છે. બિન્ન બિન્ન વિભાગીય વિચાર જનની પરંપરા મનુ-ષ્યામાં એકતા કરવા માટે સર્વજ સાપેક્ષિક સમજાતીય મગના વિચારોને પ્રમટ કરવામાં આવે તો વર્તમાન અને ભવિષ્યની ઉન્નતિનાં ઉચ્ચ શુભ દૃષ્ટે માટે ભવિષ્યની પ્રગતિના અનતશિરશિ મહી યજ્ઞાય, માટે નિઃશય રહ્યાએ સ્વાધિકારે કર્તવ્યને અ.ચારમાં મુકવું જ નોંધ્યે.

જે મનુષ્યની સ્વરૂપસુસારે રૂઢીબૂત ધર્મક્રિયાચાર પ્રવૃત્તિ સંજ્ઞક થઈ હોય. અને તદ્વૃત્તિ માન્યતા વિરૂધ્ધ થઈ યદુ મિન્ન મિન્ન વિચારાચારમાં વિપરીતતા અન્વદષ્ટિતઃ રૂઢીબૂત થઈ હોય. તેને સ્વાતિરાયનો તોલ કરીને તેની ધાર્મિક વૃત્તિ પ્રવૃત્તિનો વિકાસ થાય, અને તે સદિઅવશ્યમાં ન રહે તેમ તેને અક્રિયોચ્ચ સ્થિતિ પ્રતિ લાવવા દેશકાલસુ કુશલ વેધની પેઠે પ્રયત્ન કરવો.

x . x x x

સ્વગત.

પોતાને માટે કોઈ ગમે તે ક્યે, વિચારે અને લખે તો પણ ઔદયિક ભાવની દૃષ્ટિ ન વર્તે એવો ઉપયોગ રાખ !!! ઔદયિક ભાવ વૃદ્ધિકારક રાગ દ્વેષાત્મક પરિણામનું પ્રાકટ્ય અન્તરૂમાં સૂક્ષ્મ એતન ગુણોપયોગે ન થવા દેવું એજ તારૂં રાધાવેધવત્ સ્વસાધ્ય છે, એમ આન્તરિક વાસ્તવિક દૃષ્ટિએ દેખ, અને પ્રાસંગિક પ્રાપ્ત ગુણાગુભમાં અન્તરૂથી નિર્લેપતાએ વર્ત.

પ્રત્યેક પ્રાપ્ત ગુણાગુભ વૃતાન્તને સૂક્ષ્મ વિવેક-જ્ઞાનદૃષ્ટિથી રૂપ અને પર દ્રવ્યનો ભેદ પાડીને અવલોકવાની અભ્યાસતા ધાર, અને બાહ્ય રથૂળ ગુણાગુભમાં અહંત્વ વૃત્તિ વિના વર્ત તથા નામરૂપના રથૂલ તથા સૂક્ષ્મ પ્રત્યયથી મિન્ન શુદ્ધ ધર્મસ્વરૂપધારી સ્વસ્વરૂપમ થા.

x x x x

અગાન જમાનામાં રજ્નેગુણી અને તમોગુણી ધર્મોની આદર થનાયી રજ્નેગુણી તમોગુણી મનુષ્યોનું જોર વધે છે, અને જ્ઞાન જમાનામાં સત્ત્વગુણી ધર્મોનું પ્રાબલ્ય વધે છે. રજ્નેગુણી અને તમોગુણી ધર્મોમાં પ્રાયઃ અગાની મોહી છત્રો ધણા હોય છે, અને સત્ત્વગુણી ધર્મમાં જ્ઞાની અને નિર્મોહી મનુષ્યો અવલોકનામાં આવે છે. પ્રવૃત્તિના જમાનામાં નિવૃત્તિ ધર્મની ગૌણતા અવલોકનામાં આવે છે, અને નિવૃત્તિના જમાનામાં દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવ ભેદે પ્રવૃત્તિની ગૌણતા દેખવામાં આવે છે.

x x x x

આત્મગુણસામ ને માર્ગે થાય તે માર્ગે પ્રવૃત્તિ કરવી એજ સ્વજીવન વિકાસ કરવાનો મુખ્ય ઉપાય છે. સ્વજાતિ વ્યવહારપ્રવૃત્તિના અનેક ભેદો થાય છે તેમાં સ્વાધિકારે સ્વ મધ્યાગ્રજિત સાધ્ય વ્યવહાર ધર્મોપાય આદરણીય છે, એમ મુખ્ય લક્ષ્ય સાધ્યદષ્ટિનો સાપેક્ષ ઉપયોગ ધારવો એ સ્વ કર્તવ્ય છે.

કોણ ધર્મ પ્રાપ્ત કરી શકે ?

મનામક રહિત હોય, નિષ્પક્ષપાતપણે દરેક ધર્મનો અનુભવ કરનાર હોય, વિચાર સ્વાતંત્ર્યે ધર્મપરીક્ષાકારક હોય, પ્રત્યેક દર્શનતત્ત્વોનું સૂક્ષ્મ-દષ્ટિથી સ્વસ્થ વિચારનાર હોય, જગતમાં પ્રવર્તતાં ધર્મદર્શનોનો મુકાબલો કરી સત્યાસત્યનો સાપેક્ષપણે વિચારક હોય, અમુક દર્શનમતમાં પૂર્વથી બદ્ધ દષ્ટિરાગી ને ન હોય, આત્માનું અસ્તિત્વ અને તેનું અનુભવગમ્ય સ્વરૂપ અનુભવે અવબોધક હોય, સ્વાનુભવ કરતાં વિશેષાનુભવ યાનિસન્તોનો સત્સ-માગમ કન્નર હોય, આત્મધર્મ અને પરમાત્મસ્વરૂપનો એકાન્ત નિર્જન-સ્થળમાં અનેક યુક્તિમય તર્કોથી અનુભવ કરનાર હોય, જે જે અંશે પોતાને આત્મત્વ સમજાયું હોય તે તે અંશે સ્પષ્ટકથક હોય, રામદેવની શક્તિ પ્રતિ-ક્ષણ દીપ્ત્ય કરવા ઉપકૃત હોય અને તે તે ભાવે ધર્મતત્ત્વનો શોધક હોય તે ધર્મપાત્ર યોગ્ય છે.

* * * *

જૈનધર્મનો ઉદ્દેશ.

જૈનદર્શનનો મુખ્યોદ્દેશ આત્માની પરમાત્મદશા કરવાનો છે. આત્માના જ્ઞાનદર્શન-ચાલિત્રગુણોનો અનુભવ કરવાથી આત્માની પરમાત્મદશા થવાનું ચિન્હ પ્રારંભાય છે, એમ જૈનદર્શન પોતાની દિવ્ય વીજ્ઞા વગાડીને દુનિયાને જાહેર કરે છે. અનાદિકાલથી કર્મસૃષ્ટિની લીલામાં આત્મપ્રેમ લપલીન થઈ રહ્યા હોય છે, તેનાથી મુક્ત થઈને પોતે પોતાના નિરાકારાનન્ત ગુણમય સ્વરૂપમાં પ્રગટિત થાય એજ પરમાત્મ સાધ્ય લક્ષ્ય સાધનરૂપ કર્તવ્ય કરણી કરવી એમ જૈનદર્શન, દેવદુર્ભિરૂપ વાણીધોષથી જાહેર કરે છે.

* * * *

આત્મગુણલાભ ને માર્ગે થાય તે માર્ગે પ્રવૃત્તિ કરતી એજ સ્વચ્છવન વિશ્વાસ કરવાનો મુખ્ય ઉપાય છે. સ્વચ્છામ વ્યવહારપ્રવૃત્તિના અનેક બોદા થાય છે તેમાં સ્વચ્છિકારે સ્વ વધાવક્રિત સામ્ય વ્યવહાર ધર્મોપાય આદરણીય છે, એમ મુખ્ય લક્ષ્ય સામ્યદૃષ્ટિનો સાપેક્ષ ઉપયોગ ધારવો એ સ્વ કર્તવ્ય છે.

કોણુ ધર્મ પ્રાપ્ત કરી શકે ?

મનામક રદિત દોષ, નિષ્પક્ષપાતપણે દરેક ધર્મનો અનુભવ કરનાર દોષ, વિચાર સ્વાતંત્ર્યે ધર્મપરીક્ષાકારક દોષ, પ્રત્યેક દર્શનનુસારનું સૂક્ષ્મ-દૃષ્ટિથી સ્વસ્થ વિચારનાર દોષ, જગત્માં પ્રવર્તતાં ધર્મદર્શનોનો મુકાબલો કરી સત્યાસત્યનો સાપેક્ષપણે વિચારક દોષ, અમુક દર્શનમતમાં પૂર્વથી બદ્ધ દૃષ્ટિરામી ને ન દોષ, આત્માનું અસ્તિત્વ અને તેનું અનુભવમય સ્વરૂપ અનુભવે અવબોધક દોષ, સ્વાનુભવ કરતાં વિરોધાનુભવ યાનિસન્તોનો સત્-મામમ કરનાર દોષ, આત્મધર્મ અને પરમાત્મસ્વરૂપનો એકાન્ત નિર્જન-સ્થળમાં અનેક મુક્તિમય તર્કોથી અનુભવ કરનાર દોષ, ને ને અસી પેતાને આત્મત્ત સમગ્રપુ' દોષ તે તે અસી સંપર્કકરક દોષ, રામદેવની દાનિ પ્રતિ-ક્ષણ દીપ્ત કરવા ઉપરુક દોષ અને તે તે બાવે ધર્મવત્તવનો દોષક દોષ તે ધર્મપાત પોષ છે.

* * * *

કૈનધર્મનો ઉદેશ.

કૈનદર્શનનો મુખ્યોદેશ આત્માની પરમાત્મતા કરવાનો છે. આત્માના સ્વાતંત્ર્યનમ્ય વિચારોનો અનુભવ કરવાથી આત્માની પરમાત્મતા સ્વતંત્ર ચિન્ત્ય પ્રરંભાય છે, એમ કૈનદર્શન પેલાની રિત્ય વીજા વચ્ચેની દુનિયાને જાણેર દેર છે. અન.દિશાધરી કર્મસંસ્તી લીલાચ્છ આત્મક્રમુ સમીપ રહ રહ્યા દોષ છે. તેવાથી મુકાબલે પેને પેલાના નિગ્રાહાનન્દ મુખ્યમય સ્વાપના પ્રાપ્તિન થાય એમ પરમાત્મ સમ્ય લક્ષ્ય સમ્યનરૂપ કર્તવ્ય કરંબી રાતી એમ અનદર્શન દેવદુનિયા સ્વદુરેવરી જાણેર દેર છે.

* * * *

આત્મગુણસામ જે માટે થાય તે માટે પ્રતિ કરી એજ સ્વજન વિશ્વસ કરવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે. સ્વજામ વ્યવહારપ્રતિના અનેક ભેદો થાય છે તેનાં સ્વધિકારે સ્વ યજ્ઞાદિ સાધ્ય વ્યવહાર ધર્મોપાય આદરણીય છે, એમ મુખ્ય લક્ષ્ય સાધ્યદિનો સાધેલ ઉપયોગ ધારયો એ સ્વ કર્તવ્ય છે.

કોણ ધર્મ પ્રાપ્ત કરી શકે ?

મનામદ રહિત દેવ, નિષ્પક્ષતાતપ્તે દરેક ધર્મનો અનુભવ કરનાર દેવ, વિચાર સ્વતંત્રે ધર્મપરીક્ષાકારક દેવ, પ્રત્યેક દર્શનતત્ત્વોનું સૂક્ષ્મ-દિષ્ટીથી સ્વરૂપ વિચારનાર દેવ, જન્મત્તમાં પ્રવર્તતાં ધર્મદર્શનોનો મુકાબલો કરી સત્યાસત્યનો સાપેક્ષપણે વિચારક દેવ, અમુક દર્શનમનમાં પૂર્વથી બદલ દિષ્ટિગતી જે ન દેવ, આત્માનું અસ્તિત્વ અને તેનું અનુભવગમ્ય સ્વરૂપ અનુભવે અવભોધક દેવ, સ્વાનુભવ કરતાં વિશેષાનુભવ યાનિસન્તોનો સત્ત-માત્રમ કનર દેવ, આત્મધર્મ અને પરમાત્મસ્વરૂપનો એકાન્ત નિર્ગૂન-સ્વરૂપમાં અનેક મુક્તિમય તર્કોથી અનુભવ કરનાર દેવ, જે જે અસી પોતાને આત્મત્વ સમજાવું દેવ તે તે અસી સ્વલક્ષ્યક દેવ, રામદેવની શ્રુતિ પ્રતિ-ક્ષણ દીક્ષણ કરવા ઉદ્યુક્ત દેવ અને તે તે બાવે ધર્મતત્ત્વનો શોધક દેવ તે ધર્મપાત્ર યોગ્ય છે.

×

×

×

×

જનધર્મનો ઉદ્દેશ.

જનદર્શનનો મુખ્યોદ્દેશ આત્માની પરમાત્મદશા કરવાનો છે. આત્માના જ્ઞાનદર્શન-ચારિત્રયુક્તિનો અનુભવ કરવાથી આત્માની પરમાત્મદશા થવાનું ચિન્હ પ્રારંભાય છે, એમ જનદર્શન પોતાની દિવ્ય વીણા વગાડીને કુનિયાને જાહેર કરે છે. આનાદિકાવથી કર્મસંહિની લીલામાં આત્મપ્રભુ લયલીન યદ્ય રવા દેવ છે, તેનાથી મુક્ત થઈને પોતે પોતાના નિરાકારાનન્ત ગુણમય સ્વરૂપમાં પ્રકાશિત થાય એજ પરમાત્મ સાધ્ય લક્ષ્ય સાધનરૂપ કર્તવ્ય કરણી કરવી એમ જનદર્શન, દેવકુંડુભિરૂપ વાણીધોધથી જાહેર કરે છે.

×

×

×

×

બધોએ નીચેના પ્રશ્નો પૂછીને યોગ્યતાનો વિચાર કરી સન્તોની સેવા આત્મસાધાર્ય કરી.

૧—તમે પરમાત્માને પ્રત્યક્ષ દેખ્યો છે ? આત્માને અનુભવપ્રત્યક્ષ દેખ્યો છે ? સર્વદર્શનીય અનુભવી મહાત્માઓ અને તમારા અનુભવનો મુકાબલો કરી સત્ય તરતોનો તમોએ અનુભવ કયો છે ?

૨—ક્યા ક્યા માર્ગે તમોએ આત્માને અનુભવ પ્રત્યક્ષ અનુભવ્યો છે ? અન્યદર્શનીય મહાત્માઓ પોતાપોતાના મત પ્રમાણે શાસ્ત્રોના આધારે આત્માને અનુભવે છે, તેવી રીતે તમે શાસ્ત્રોના આધારે આત્માને અનુભવ પ્રત્યક્ષ કરો છો વા તેથી જુદી રીતીએ આત્માને અનુભવ પ્રત્યક્ષ કરો છો ?

૩—શાસ્ત્રોના આધારે મનાવૃત્તિમાં આત્મા અને પ્રભુના રૂપને જે હસાવવામાં આવે છે તેવા રૂપે આત્મા અને પ્રભુનું પ્રત્યક્ષ કરો છો વા તેથી બિન્નપણે ?

૪—પ્રત્યેક દર્શનમાં આત્માનું બિન્ન મિત્ર સ્વરૂપ પ્રતિપાદ્ય છે તેનું બિન્ન બિન્ન સ્વરૂપ પ્રત્યક્ષ દષ્ટિએ તમોએ દેખ્યું છે, વા નહીં. તેમજ અન્યદર્શનીય અનુભવી મહાત્માઓનો અનુભવ અસત્ય છે, તેનો પ્રત્યક્ષાનુભવ કરાવી શકશો ?

૫—વૈરાગ્ય થવાનું શું કારણ ? તમને સદા નિર્મોહત્વ રહે છે કિંવા નહીં ? સર્વ પ્રકારની વાસનાઓ ટળી છે વા નહીં ? પૂર્વાવસ્થાગ્રં અને સમ્પ્રતિ તમારા આત્માની એક સરખી પરિણતિ વડે છે ? વા કંઈ ફેરફાર જણાય છે ? જણાય છે, તો તે કેવા રૂપે ?

૬—તમારા અધ્યયનના જીવન કાલમાં પરમાત્માને અને આત્માને પ્રત્યક્ષ દેખવાના કોઈ અનુભવી સન્તો દેખાયા છે ? દેખાયા છે તો ક્યા ક્યા સન્ત પુરુષો અને તેમની રહેણીંડેણી કેવા પ્રકારની છે ?

૭ તમે જે જે શાસ્ત્રોને માનો છો તે પ્રમાણે સંપૂર્ણ વર્તો રહો છો ? વા તમારી રક્તિ પ્રમાણે વર્તો રહો છો ?

૮ તમે જે દર્શનના ધર્માચારને પાળો છો તે રાગથી પાળો છો ? વા નિષ્પક્ષપાતઃ દેહ્યે અન્ય ધર્માચારોને અસત્ય જાણીને પાળો છો તેનું સત્ય સ્વરૂપ અવગતારો ?

૯ તમારે હવે કંઈ સમજવાનું વા કરવડું બાકી રહ્યું છે ? અનુભવ

આશ્રિતજનોને મુક્તનાનો અનુભવ કરાવી શકતા નથી. જે સાધુઓ પોતાના આત્માનો સકલનનદ સ્વાદે છે, તેઓ અન્યજનોને પરિચયમાં આવીને સરભન-નંદનું જ્ઞાન કરાવી શકે છે. આ સમસ્ત વિશ્વમાં આત્માનન્દતાઃ જનમત્ મુનિયોઃ અન્યધર્મજ્ઞાસુઓને શ્રીવીરપ્રભુની પ્રભુતા અવબોધાવવા શક્તિમાન થાય છે. સાધુઓએ ઘટોત્તરમાં ન પડતાં આત્માનાં ગુણોની પ્રાપ્તિ માટે જનન, વંચન, કાયાથી નિર્દમ વર્તન સેવવું જોઈએ. સાચોનું જ્ઞાન અને વક્રનૃત્યશક્તિ વગેરે વધિ સ્વાત્મામાં તદ્દુપરિણામે ન પાંચીએ તો આત્માની શુદ્ધતાથી શત્રુ રહેવાય અને તેથી આત્મદિન ન થાય, એમ વધિ સાધુઓ પોતાના આત્માને જ્યેષ્ઠતામાં સતતઃ પૂજશે તો પ્રત્યુત્તર તેઓ જ મળી શકશે. સાધુઓએ રાજ-યોગનો માર્ગ અવગ્રહીને પ્રથમ પોતાના આત્માની શુદ્ધતાએ ખાસ લક્ષ્ય રેવું જોઈએ. જે જે ઉપદેશવું, જે જે કરવું, જે જે કરાવવું, જે જે શાપન કરવું જે જે ક્રિયાઓ કરવી, તેમાં પોતાના હૃદયની સાક્ષીએ પોતાનો આત્મા કેટલી દશાએ પહોંચ્યો છે અને શું પશ્ચિમન થયું છે, તેનો ખાસ સાધુ-ઓએ ઉપયોગ રાખવો અને અન્યજનોની આમળ સ્વદશા જે દેખાય છે તેવું અન્તરૂમાં પરિણમન છે કે વા નહીં, તેનો ખાસ વિચાર કરીને આત્માને આત્મરૂપ પરિણુમાવવા આત્મસાક્ષીએ વર્તવું જોઈએ.

×

×

×

×

અખ્યાતદષ્ટિએ આત્મસ્વરૂપમાં હીન થવા દ્રશ્ય, શ્રાવ્ય, જડ સૃષ્ટિ પદાર્થોમાં બધાવશા અર્થાત્ તે પર થના શાન્તગુણ વિશ્લેષોનો વિનય થાય છે, એમ આત્મ સ્વરૂપારશનપરિણિતિએ પશ્ચિમ પામના તર્કવિષ્ણુ પદ્મ અન્તરૂમાં અનુભવ પ્રગટે છે, પરંતુ શોભાપદમીપરિણિતનદની સ્ત્રાવેક સમાન દશા ન દે. કાથી તથા ક્ષોભપદ્મનયન ના ન દે. તરીકે કા નેત્રેકેકેકેક સપ્રેમ થયા પૂર્વકેલીન અનુભવિત સ્વરૂપ પરિણ ને વિનયન થના પોતાની સંજ્ઞા ગુણાત્માન રાજ્ય મત્ત એ છે. પાંચર આ નેત્રેક વિખરાતા કહેક આત્મસ્વરૂપારશન દન્ત પુનઃ અજન સાંજનુજ્જની ચેનનો આરશદ પ્રાપ્ત થતા બાદ ૧૨૦ પા. ૬૦ સાંજે હમેશ મેનન નુન ૧૫ અમ ગુણે અમર નરુન અવરે. ૫૫ છે. હા. ૧૨૩મના અ. ૧૨૩-૧૨૪ જાનપરિણમની દાનો સદા મટે વિનય ન મળી હા. ૧૨૪ ૩ બુ કે ૩માંવજોના ઉત્તમે સભવ છે. અન્યેક મેદાદિર્મની કાવિદા રૂપે

- ખરો માની કોણ ?—જે અનુભવ પ્રાપ્ત કરે તે.
 ખરું સુખ કયું ?—જે સ્વતંત્ર રીતે અનુભવાય તે.
 ખરો પરાગ્ય કયો ?—જે અનુભવ યાનથી થાય ને.
 મહાપુરુષ કોણ ?—દુઃખોને છોડનાર.
 માની કોણ છે ?—આત્માને પરિપૂર્ણ અનુભવ કરનાર.
 સંસારમાં શિવ કયું ?—મિદાહન.
 સંસારમાં સત્ કોણ ?—મોહ.
 સંસારમાં નિપુસેક કોણ ?—સામર્થ્યહીન.
 સંસારમાં પુરુષ કોણ ?—પુરુષાર્થ સ્ફોરવનાર.
 સંસારમાં અમૃત કયું ?—જ્ઞાન.
 ખરું જીવન કયું ?—આનંદ.
 ખરો મિત્ર કોણ ?—કેવલેશ.
 કેદખાનું કયું ?—પરતંત્રતા.
 શુભ દિવસ કયો ?—આત્મચિંતનનો.
 સદ્ગુરુ કોણ ?—આત્માને ઓળખાવનાર.
 સાહાય્યક કોણ ?—સુવિચારપ્રદ.
 મંસારમાં શીતલતા કઈ ? સખતા.
 સંસારમાં અગ્નિ કોણ ?—ક્રોધ.
 સંસારનો આધાર કોણ ?—રાગ દ્વેષ.
 મુક્તિનું મૂળ શું ?—સદ્વિચાર.
 મુક્તિનો પાયો કોણ ?—નિસ્પૃહભાવ.
 મુક્તિનો પ્રસાદ કોણ ?—ચારિત્ર.
 મુક્તિમાં વસનાર કોણ ?—શુદ્ધાત્મા.
 સંસારમાં કલ્પદ્રોણ કયો ?—સન્નિવૃત્તિ.
 ખરો શિષ્ય કોણ ?—સ્વાધ્યક્ષ કરનાર.
 ખરો સાધુ કોણ ?—વાસ્તવિક ધર્મનો સાધક.
 ખરો પ્રેમી કોણ ?—પ્રેમ યોગ બળિત પર પ્રાપ્ત હોયનાર અને તેમાં
 તન્મય થનાર.
 ખરો ભક્ત કોણ ?—નિઃસ્વાર્થ ભક્તિ કરનાર.
 ખરો વિવેચી કોણ ?—આત્માનો સુખમાર્ગ દેખનાર.
 સત્ય શું ?—જે જાણવાથી આત્મા સ્વસ્થ-મેઘની સ્થિતિ.

ધ્યાન પૂર્વક નિશ્ચય કરીને વર્તમાનકાલીન વિચારોનો સુંધારો કરવો. જે મહાત્મા પુણ્ય પ્રગટે છે તે પોતાનું વર્તમાનકાલીન ચારિત્ર્ય જુદું કરવા સંપૂર્ણ લક્ષ્ય દે છે, વર્તમાનકાલીન આત્માના જે જે જ્ઞાનાદિપ્રયાણ છે તે ભવિષ્યકાલીન આત્માના પર્યાયોનું કારણ થાય છે. કોઇ મનુષ્ય ભવિષ્યમાં કેવો થશે તેનો ઉત્તર તેની વર્તમાનકાલીન વિચાર, આચાર દશા આપે છે. વર્તમાનકાલમાં શુદ્ધ ભાષનામાં રમણતા કરવી હોય તો તત્સમયે ભૂતકાલીન દુઃખદશાનું સ્મરણ ન કરવું જોઈએ. ભૂતકાલીન મહાપાપોના પશ્ચાત્તાપ પૂર્વક ખરા અનન્તકરણથી વર્તમાનકાલમાં આત્માના સ્વભાવમાં રમણતા કરવી એજ આત્માના અનન્તજીવનસાગરમાં પ્રવેશવાનો સત્ય ઉપાય છે. વર્તમાનકાલીન જીવનમાં ક્ષતિભંગનાવરી કિન્તુ ગમરાવું ન જોઈએ. જે વખતે સર્વપ્રકારની ધંધાઓના સંકલ્પો વિકલ્પો વિવિધ પામે છે, તત્સમયેજ આત્માનો સત્યમાર્ગ ખુલ્લો થાય છે, અને ધર્મખીજ પ્રદક્ષિણ રજીરાયમાન થાય છે. ઇત્યાદિ સર્વ આત્મામાં સ્વયં અનુભવવું અને પ્રવર્તવું.

x

x

x

x

જે મહાત્મા પોતાને નામો અને રૂપોમાંથી નાણવત્ દેખે છે, તે જગતમાં જીવતો જાગતો શૂર, કર્મયોગી, આનન્દી અને મુક્ત છે. જે જે કરવું, જે જે દેખવું, તેમા નામરૂપ સંબંધી અહઃજિત્તી રજીરણા ન પ્રગટે એજ આનન્દમય જીવનદશા પ્રકટાવવાનું વાસ્તવિક લક્ષ્ય છે. વ્યવસ્થા નિસ-સુખના સ્વામી થવું હોય તો નામરૂપના જીવનથી પોતાને નિમ દેખા અને હું એવી રજીરણાને ભૂલી જાઓ એટલે સુખદેવી ત્હમને આલિંગશે એમા લવજેલસંસાર નથી. શરીર નામરૂપનું જે સમયમાં ભાન હોતું નથી. એવી અવ-ધૂત મસ્તાનન્દ દશામાં વિજયનાં કાર્યો કરી શકાય છે, અને પરમાત્માનો વાસ્તવિક અનુભવ કરીને આત્માની પરમાત્માના પ્રમદારી લક્ષણ છે. જે જે કાર્યોમા પ્રવૃત્તિ કરીને કોઇ પણ મનુષ્ય વિજય મેળવે છે, ત્યાં તે નામરૂપના અભાવેજ વિજયી થયો છે, એમ અવધારવું. લેખક, દારિ. વિદ્યાન, ધ્યાની, શર, મુક્ત, આદિ બિન્ન રિત્ય પ્રવૃત્ત મનુષ્યો જે સમયે નામરૂપની અવેશાએ પોતાને વિરમરે છે. તત્સમયેજ તે આનન્દમયરી અને વિજયના સુદમ આ-ન્તર પ્રેરણા પ્રેરે છે. દેહમય જ્ઞાન જૂથવાની સુધેજ અજ્ઞાની વીર.

શક્તિ જન્યત્ સાધ છે, અને તે અગમ્યને ગમ્ય કરે છે. તેમજ અજ્ઞાનતાને જ્ઞાનમૂલ્ય કરી શકે છે. દેહ, નામ, મૂલ્ય વગેરેને ભૂતી જાણ્યા પછી આત્મશક્તિનાં બારણાં ખૂલે છે અને આત્મામાં અનેક શક્તિઓ પ્રગટે છે. એમ અનુભવથી અનુભવાય છે.

x

x

x

x

આત્મસુખની શ્રદ્ધાનો તિરસ્કાર કરીને જડ વસ્તુઓમાં વપરાયું એવું મહાપાપ છે. આત્માની પરમાત્માનાં અનુભવ ક્યા વિના જડ વસ્તુઓ દ્વારા પ્રગટું અહમ્મત્વરૂપ જૂન નષ્ટ થતું નથી. જે મુખની પ્રાણિ માટે અન્ય મનુષ્યોની કષ્ટદા શાખરી પડે છે તેમ દુઃખ છે. રાગેશ. માતાદિ બાલ્યરૂપિને નષ્ટ કરી એટલે અમર થઈ શકશો. તમારા આત્માનાં પરિપૂર્ણ અનુભવો, સર્વેષ વસ્તુઓ પોતાનામાં છે એમ અનુભવ કરી એટલે પશ્ચિમે નાશ થશે. જે જે તમે ધરો છો તે તે સર્વનું તમારું આત્મા છે એમ વિચાર કરીને દુઃખ દીનતાના વિચારો, અને આત્મા એટલે સ્વયં સુખમયજ છે. એમ તમને માલગે. સાંકડમજથી પોતાને બિન્ન માનો અને જે મનેવા નથી હોય તે ધર્મને સંકેપ કરો. સર્વ વસ્તુનાં સ્વભાવ આત્માનો પરમાનન્દ પ્રગટશે. નિઃકામ થઈ નાશ પામે.

મને તેની પ્રવૃત્તિ છતાં અનન્ત મુખ્ય એવું જાન તો સદા રાખ્યા કરું. આ બે ધર્મોનાં કસાકે પર્યાન્ત રહે તો અવમોઘવું અને મુખ્યતાનાં સાસ્ત્રિક અધિકારને બીજા રૂપે પામ્યા એ એવું અંકકસાવર તમ્હારી આત્મ મુખ્યતાની પચાત્ત કાર્યરૂપનાં શક્તિ થશે, અને અન્તે સર્વનું જાન પામી જશો. એમ કે એવનંદ તમે હૃદયમાં અવધાન પ્રવળ થાઓ.

નરેન્દ્રદેવેન્દ્રસુધાનિ સર્વા-વ્યયિ પ્રકામં સુલભાનિ લોકે ।
પરં ચિદાનન્દપદૈકદેતુઃ, સુદુર્લભસ્તાસ્વિક આત્મવોધઃ ॥ ૧ ॥
તતો નિરસ્પાશિલદુષ્ટકર્મ-ઘર્જ સુધોમિઃ સતતં સ્વધર્મઃ ।
સમપ્રસાંસારિકદુઃસ્રોધ-સ્સમર્જનીયઃ શુચિરાત્મવોધઃ ॥ ૨ ॥

જિનલાભમૂરિ આત્મપ્રવોધ.

નરેન્દ્ર દેવેન્દ્રનાં સર્વ મુંઝા આ જગતમાં અત્યંત મુશ્કેલ છે. પરંતુ
ચિદાનન્દ પદનો એકલ દેતુમૂલ એવો આત્મવોધ અર્થાત્ આત્મજ્ઞાન અત્યંત
દુર્લભ છે. તે માટે સાર સંજ્ઞાનોએ અખિલ દુષ્ટકર્મ વાળને પરદરી સમય
સાંસારિક દુઃખરોધક એવો આત્મવોધ પ્રાપ્ત કરવો બ્નેધએ. આત્મવોધ ઘણ
જે ક્રિયા તે તો ચાલક ચાલ. ઇત્યાદિ શ્રી વિજયવલ્લીમૂરિનાં વચનો
અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિની આવશ્યકતા પ્રગોષિ છે. અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રતિ બાધ-
છવોની રૂપિ પ્રમટે તથ્યે અધ્યાત્મજ્ઞાનની ઉત્તમતા દર્શાવવા, આધ્યાત્મિક
મધિાનું રચન થયું છે. બાળછવોને અધ્યાત્મજ્ઞાનને વાચન તથા અવજુ
નિસા સાને તેની અધ્યાત્મજ્ઞાનની ઉત્તમતામાં કિચિત્ પણ ન્યૂનતા થતી નથી.
અધ્યાત્મજ્ઞાનના કીતવ ઝરણાનો પ્રવાહ વહેતો વહેતો નદીરૂપ થકે આત્મા
૧૫ સાગરમાં ભળીને તન્મયતાને પામે છે. આધ્યાત્મિક જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરનાં
કેટલાક યાત્રી મથા, કેટલાક બરમાળી પાછા રૂપા. કેટલાક સમજાતુ વિના
કહેનું કંઈ મદજુ કરી અસત્યને સત્ય માની રાચવા લાગ્યા. કેટલાક અધ્યા-
ત્મજ્ઞાનનું સ્વરૂપ અવગોષ્યા વિના અધ્યાત્મજ્ઞાન અને તેના અભ્યાસનો દેવ
કરી, નિન્દાદિકમાં પ્રવળ થઈ ઉન્માર્ગની પુષ્ટિ કરવા લાગ્યા. કેટલાક સજ
છજામુઓ અધ્યાત્મજ્ઞાનના અનુભવ પ્રેરમાં અનેક વિધાની પરપરા સહીને
અચય થકા, અચય પ્રીતિ પૂર્વોત્સાહ, ખંત અને સતત વાચન મનનાદિ
સાધ્ય લઘ્ય દિદિ પ્રયત્નથી વિરહીને અધ્યાત્મ પતિભુતિએ પરિભુતિ સદગ્ન-
નન્દમા રિયમ્મા રિયમે છે, અને અરિયમ્મા વિહસરો. અનુભવનન્દ છવન
મારિઅનો અનુભવ દરવતાર અને બાજ નીત્યાદિ બ્યવહાર ધર્મતઃ બાદ
પરિચય. પ્રમટાકાર ઉચ્ચ તત્ત્વિક રસસ્થમય ઉદ્દેશીના મર્મમાં પ્રવેશારીને
રિપસનીય નિયમપર અપોદમ્બુ કરાવતાર અધ્યાત્મજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરવા તથા
અધ્યાત્મપરિભુતિએ પરિભુમય ક્ષમ્જ કરવાર મદાપુર છે.

વ્યવહાર ધર્મની મહત્તા.

નિશ્ચયધર્મની વાતોના તદ્દત્ત મારનારાઓ જે વ્યવહારધર્મમાં સાપેક્ષ-આરથી ધિયિધ દોષ છે તે તેમની અન્ય મનુષ્યો પર સમ્યગ્ અસર થતી નથી. નિશ્ચયનયધર્મમાર્ગમાં વડાનનાર વ્યવહાર ધર્મ છે. વ્યવહારના અનેક બેદ છે. તેમાંથી ગમે તે બેદની આરાધના ક્યાં વિના નિશ્ચયધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી. આત્મામાં પ્રગટેલા નિશ્ચય ધર્મને સ્થિર કરનાર વ્યવહાર ધર્મનું અવગંબન સત્ય છે. વ્યવહારધર્મનું અવગંબન ત્યાગ કરતાં જે નિશ્ચય શુભ પ્રાપ્ત કર્યો છે. તેમાંથી પ્રભાદ થવાથી તે ટળી જાય છે. મારે હકારથ ગાનીઓએ નિશ્ચય ધર્મ પરિણુતિતઃ આત્મશુભાનુભવ કરીને પશ્ચાત્ વ્યવહારધર્મને ત્યજ્યો ન જોઈએ. અમૃતનું બોજન જમ્યા પાદ આનન્દ પ્રગટે એ સ્વાભાવિક છે, પરંતુ તેથી અમૃત બોજનની સામગ્રીનો સદાને મારે ત્યાગ કરવો ઘટી શકે નહિ. તદ્દત્ત નિશ્ચયધર્મની પરિણુતિથી પરિણુમ પામ્યાથી આત્મશુભાનુભવ પ્રાપ્ત થવાથી વ્યવહારધર્મનાં સાધનોનો ત્યાગ ન કરવો જોઈએ. નિશ્ચય પરિણુતિથી પડનાં આગંબનમૂલ વ્યવહારધર્મ શાય છે. મારે વ્યવહાર ધર્મરૂપ નિમિત્તકારણોનો ત્યાગ ન કરવો જોઈએ. નિશ્ચયધર્મ નો સત્તે વિરોધતઃ લાભપ્રદ છે એમ એક બ્રહ્મિની અપેક્ષાએ કથોએ તો તે વાતરિક છે પરંતુ વ્યવહારધર્મનો તો એક અને અનેક બ્રહ્મિની અપેક્ષાએ વિચાર કરીએ તો પણ તે સ્વપરિણામ છે. એમ બામ્યાવરથાથી વેદ, આચાર, અને ઉપદેશાદિથી અનુભવગમ્ય થઈ શકે છે. અતએવ શ્રી વીરપ્રભુએ પ્રથમ વ્યવહારધર્મનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે અને પશ્ચાત્ નિશ્ચયધર્મનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે. નિશ્ચયધર્મની મદના દર્શાવવામાં આવે છે તેનું કારણ એ છે કે વ્યવહારધર્મસાધનોને સાધનારાઓ, નિશ્ચયરૂપિને અન્તરૂપ થાવનું ફની શકે. વ્યવહાર ધર્મની મુખ્યતા-મદતા, દર્શાવવામાં આવે છે તેનું કારણ એ છે કે, વ્યવહારધર્મ કારણ છે. કારણ વિના કાર્યની સિદ્ધિ થઈ શક નહિ. જે જે કાર્યો પ્રગટે છે. તે તે કારણો વિના દોષનાં નહી. કુલિંગ ધર્મની સિદ્ધિ જે જે કારણો કારણો જે જે શુદ્ધરૂપનાં ધર્મના ને વા ને વા જે, ત્યા સુધી ને વાથી તેઓ આત્માના નેશ્વરિક શુદ્ધોની સિધ્ધતા પૂરે તેને ન પરિણુતિ ગદિ કાને આત્માની-પરમત્માના પ્રમદારે. અત એવ વ્યવહારધર્મની આવશ્યકતા વિશેષિનિશ્ચ અને મદતા તેમ સ્વપ્રભુ, સિદ્ધ થાય છે. તેમજ લખ્યું આનુભવ ખરેખર અનેનાત્વથી દર્શાવે.

આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને આત્માના પરમાવિરમણ અને સ્વપરમાવિરમણ
વેતનગિરિ પ્રદેશોના ચિખર પર રહેલા પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરવા જે જે
પરમાવધી વિરમાય છે, તે તે અસી જ્ઞાનનું વિરતિરૂપ હસ અવબોધનું.

x

x

x

x

આત્મસમાધિ મુખમાં લયલીન રહેવા માટે નીચેની
આખતો પર લક્ષ્ય રહેવું.

૧—સર્વસંગ પરિત્યાગ કરવા પ્રવૃત્તિ કરવી અને નિઃસંગદશાએ નિર્ઝન્ય-
નું વર્તવું.

૨—આત્મજ્ઞાનાર્થિમનુષ્યોનો પણ પ્રસંગોપાત્ત યોગ્ય પરિચય સેવવો
ને આત્મસમાધિ સુખનો અનુભવપ્રદમદાત્માઓ જે હોય તેઓની પરીક્ષા
નું આલંબનારું નિરૂપાધિપણે રહેવાય તેવી રીતે સંગતિ ઠરવી.

૩—આત્મતત્ત્વ પ્રકાશના જેમાં મુખ્ય હોય તેવાં પુસ્તકો વાંચીને તે-
ઓનો અનુભવ કરવો.

૪—આત્મસમાધિમાં સ્થિરતા થાય એવા કલ્પ, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવને
વવા લક્ષ્યપૂર્વક પ્રયત્નશીલ થવું.

૫—સાગરોપનાં જ્યાં જ્યાં નિમિત્તો મળતાં હોય ત્યાં ત્યાંથી દૂર રહેવું અને
સાગરોપના સંયોગોમાં કદાચિત્ નિરૂપાયે રહેવું પડે તો તત્સમયે સમાનના-
મમારે આત્માને બાળીને આત્મરીપ સૌરવી અધમત રહેવા પ્રયત્ન કરવો.

૬—સ્વપરારોપ યતી આત્મશાંતિ ધર્મપ્રવૃત્તિ પ્રસંગે પણ સાધ્ય લક્ષ્યમૂલ
સંસ્કૃતિ નિવૃત્તિના “પરોપમા” રહેવું અને આત્મસમાધિનો ભંગ ન થાય
તેથી સંયત્તાની પ્રાપ્તિપૂર્વક ધર્મતેજાસ આદ્યપ્રવૃત્તિ આદરવી.

૭—પરિત્ત નિર્જન તીર્થસ્થળો વા અન્ય નિર્જન સ્થળોમાં ધ્યાન
રવાનો અભ્યસાર રેવવો અને સ્વસમાધિ પુષ્ટિકારકસમજન સાધુઓનો
વિવાસ, તેઓનો અનુભવ કરીને રાખવો.

૮—પોતાને આત્મસમાધિ કયા બાવે કયા અસી રેવા સંયોગોમાં વર્તે છે.
જો અનુભવપૂર્વક વિચાર કરવો અને આત્મસમાધિની ઉચ્ચદશા પ્રાપ્ત

અનુક્રમે અનુસરીને સાધુઓએ ચારિત્રની આરાધના કરી જોઈએ. રાગ-
પાદિકાવાસસારના અન્તની સાથે દ્રવ્યસસારનો અન્ત આવે છે. માટે
સાધુઓએ દ્રવ્ય તથા બાવસસારનો વિરદ કરવા પ્રયત્નવંત થવું જોઈએ.
સાધુઓએ પરીની નિન્દા, ખટખટ, કંગેરા, પરમાં રાગ અને પરી પ્રયાતોનો
માગ કરીને આત્માના ગુણોવડે મુક્ત થવા માટે ઉપર્યુક્ત ગુણક્રમ, શ્રેણિ
ઉ (પગથીયાં વડે) મુક્તિ પ્રાપ્તિમાં આરોહણ જોઈએ. જે સાધુઓ
સસારથી વિમુખ થયેલા છે તે સાધુઓ મુક્તિની સંમુખ થાય છે, અને જે
સાધુઓ સસારમાં પરિભ્રમણ કરાવનાર રાગદ્વેષાદિની સંમુખ થાય છે, તેઓ
મુક્તિથી વિમુખ થાય છે. જ્ઞાન, દર્શન, અને ચારિત્રગુણોવડે આત્માની
સ્વભાવદશા કરી જોઈ સાધુત્વ છે. જે સાધુઓ રાગદ્વેષના પરિભ્રમણને
ખટતાંજ વારે છે તે સાધુઓજ સાધુત્વની ઉચ્ચ ગુણશ્રેણિ પર આરોહતા
જાય છે. સ્વસ્થભાવમાં રમવું અને પરભાવ રમણતાનો ત્યાગ કરવો જોઈ
માવસાધુત્વ છે. બાવસાધુત્વ પ્રગટાવવાને સમભાવ ધારવો અને આત્મગુણોમાં
રમણતા કરવી, જોઈ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, અને બાવે સાધુઓનું મુખ્ય કર્તવ્ય
જે. આ પ્રમાણે સંવિદ્યાદિ ગુણોનું સાધન કરનારા સમભાવ આદિ ગુણોને
પામી કર્મદાયક કરી પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરે છે.

ૐ શાન્તિઃ ૩

×

×

×

×

“ ધર્મ ગુરુઓએ ધ્યાનમાં રાખવા યોગ્ય બીનાઓ. ”

૧—વર્તમાનકાલમાં મનુષ્યોની કયા ધર્મ પ્રતિ વિશેષ રચિ થતી જાય
છે, જે ધર્મમાં જે લોકો છે તે ધર્મ પ્રતિ લોકોની કેવી રચિ છે અને
ભૂતકાલમાં કેવી હતી તેની તુલના કરવાની આવશ્યકતા.

૨—ધર્મ અને લોકોની પ્રવૃત્તિ એ બેનો જ સંબંધ છે ?

૩—સમાજના વાર્તાનાનિક આચરોવિચારો અને આશુઆશુની
પરિશિતિ સાથે ધર્મનો સંબંધ દરેક સપ્રદાયમાં કેવા પ્રકારનો છે, તેનું
સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરવાની આવશ્યકતા.

૪—ધર્મગુરુઓએ ધર્મ પ્રતિ લોકોની રચિ વધે એટલે મુધારા અને
સાહિત્ય પ્રતિ ભ્રષ્ટ દેવની આવશ્યકતા.

આવશ્યક સિસ્ટમ.

૧ કોઈ પણ બાબત સંબંધી પ્રતિ કરવી હોય તો પરિણામનો નિર્ણય પ્રતિ કરવી.

૨ કોઈ પણ વિચાર કરતી વખતે શરૂ અને પર સંબંધી લાભાલાભનો ભેગો કરવો.

૩ કોઈ પણ કાર્ય કરતી વખતે પ્રથમ જેવો હિસાબ હોય છે, તેવો જ રહે તેવા ઉપાયો શેરની જરૂર સ્વીકારવી જોઈએ.

૪ જે મનુષ્યો આપણી સાથે વાર્તાઓ કરતા હોય તેઓની પ્રામાણિકતાનો પરિપૂર્ણ અનુભવ કર્યા વિના તેઓના પર વિશ્વાસ મૂકવો નહિ તેમજ તેઓએ જેવી પ્રતિષ્ઠા પર પરિપૂર્ણ વિશ્વાસ ધારણ કરવો નહિ.

૫ મનુષ્યોના મનના પરિણામો સદા એક સરખા રહેતા નથી. બરતી-જોડની પેઠે મનના પરિણામોમાં હાનિ શકિત થવા કરે છે, તેથી દરેક બાબતો સંબંધી મનુષ્યોના વિચારોમાં ફેરફાર થવા કરે છે; માટે દરેક મનુષ્યનાં વિચારો તુલાસવા માટે દરેક બાબતો સંબંધી અભિપ્રાયો પૂજ્યા અને તેઓના હૃદયની માન્યતાઓ તપાસવી. પશ્ચાત્ તેઓની યોગ્યતાનુસારે બોલવું અને વિચારોને આપવા.

૬ આપણી પામે આવનાર અને સમાગમમાં રહી ચર્ચાઈ કરનાર મનુષ્યોમાં બે પ્રકારની ચિત્તચિત્તિ હોય છે એમ સમજાય છે. કેટલાક મનુષ્યો આપણી પામેથી જે વિચારો સામગ્રી છે તેમાં તેઓ સમજન થયેલા માન્ય પડે છે. પણ અન્તરૂમાં તેઓ તેમથી કેટલીક બાબતોથી વા સંપૂર્ણ જાણતોથી વિરુદ્ધ હોય એવું પણ સમજાય છે. કેટલાક અમુક સંયોગોના યોગે ઉપરથી આપણા વિચારોથી અસમજન હોય છે, અને અન્તરૂમાં સર્વત્ર હૃદયથી આપણા વિચારો અને આચારો પેઠી મોટા ભાગને માન આપનારા હોય છે. આપણી પામે આવનારા મનુષ્યો સાથે પણ આપણે તેની રીતે વર્તીએ છીએ. આપણે હૃદયમાં સર્વત્ર જે કંઈ વિચારો અને માન્યતાઓ હોય છે, તે સર્વને આપણે સર્વની આગળ કથી શકતા નથી; તેમજ આપણને જે જે મનુષ્યો મળે છે, તેઓની સાથે ઉપર ઉપરથી કેટલાક વિચારોથી અને આચારોથી સમજન થઈએ છીએ. હૃદયની ખરી માન્યતા તો જેની સાથે જોઈ હૃદય મન્ય હોય છે તેને કહેવાય છે. આનો અનુભવ સર્વત્ર અનુભવ્ય છે. માટે મનુષ્યોના હૃદયના ખાસ વિચારો બહુતા એ હૃદયભેગ મન્યા સિવાં કુર્ચમ કાર્ય છે.

અકલ્પિત પરિવર્તન મુનિવર અવબોધવા. જ્યારે મુનિ પોતાના ગુણોમાં
મદતી અકલ્પિતો ત્યાગ કરે છે, ત્યારે તે સમભાવરૂપ પ્રભુતાને પામે છે.
તે ઉપરના વાક્યથી મુનિએ હૃદયમાં આત્માના ગુણોની પણ અકલ્પિત ન
મદાવતી એવો સાર નીકળે છે. હું જાની છું, હું જ્ઞાની છું, એવો મનમાં
અભિમાન કરવો એ મુનિને યોગ્ય નથી. અન્ય લોકો ન જાણે પણ મુનિના
મનમાં જો જાની, જ્ઞાનીપણનો અભિમાન થતો હોય તો તે પણ એક
મદતની શામલિતિ હોવાથી તેમાં પરિવર્તન બધાવવાનું ચાપ છે. મુદ્ધા
રિગ્ગદો ઘુલ્લો. મુદ્ધા પરિગ્રહ ઉઠા: મૂર્છા તેજ પરિવર્ત કરેલો છે,
જ્ઞાન અને જ્ઞાનની અકલ્પિત મૂર્છારૂપ હોવાથી તેનો ત્યાગ કરવાની જરૂર છે.

x x x x

અકલ્પિત.

મારા જેવો કોઈ જાતા નથી મારા જેવો કોઈ જ્ઞાતા નથી. મેં આ-
માં બધું જાણ્યોના અભ્યાસ કર્યો છે. મેં આટલાં બધાં તપ કર્યાં. હું
જાણતી છું. તપસી તરીકે મારી કીર્તિ પ્રચાર પામી છે. હું વિદ્વાન તરીકે
પ્રખ્યાત પ્રખ્યાતિ પામ્યો છું. હવે અકલ્પિત પરિણામથી આત્મા વસ્તુતઃ
જાણ્ય છે, અને પછી જે મુક્તિનાં સાધનો હતાં તે અધિક તરીકે પરિણામ
પામે છે એમ કથાય છે. વસ્તુતઃ તેનો અનુભવ તેવી દયામાં વર્તનાર આત્માને
ચાપ છે. આત્માની પરમાત્મા પ્રગટાવનાર સાધનોમાં નિષ્કલ્પિત રહેવું
એજ આત્માની એવું આન્તરિક કર્તવ્ય છે. આચાર્યોએ ઉપદેશ્યોએ અને
મુનિઓએ અકલ્પિતો ત્યાગ કરવો જોઈએ. આચાર્યો વગેરેને જ્યાં સુધી હું
જાણી છું, હું જ્ઞાની છું, હવે અકલ્પિત જાણ છે, ત્યાં સુધી તેઓ પોતાનો
કર્તવ્ય અને અન્યજનોનો અપકર્ષ કરવા મનઃ વચન, અને શાખાથી પ્રવૃત્તિ
કરે છે. અને જ્યારે જ્ઞાન, જ્ઞાનમાં પ્રવૃત્તી અકલ્પિતો જ્યારે તેઓ નાશ
કરે છે, ત્યારે તેઓ પોતાનો કર્તવ્ય, અને પરજનોનો અપકર્ષ કરવા, મન,
વચન અને શાખાએ પ્રવૃત્તિ કરતા નથી. રોગકર્ષ અને પાપકર્ષનું નિરતિ ધ-
રણી, રવને અને પરજનોને એક સરખી દૃષ્ટિથી દેખવને મુનિવરો સમર્થ
ચાપ છે. હું જાણી છું, હું જ્ઞાની છું એમ જ્ઞાનમાં અને જ્ઞાનમાં જ્યારે
અકલ્પિત પ્રવૃત્તી નથી, ત્યારે આત્માને આત્માવાદને દેખી દેશાય છે, અને જાણે

મનોગુપ્તિ.

મનોગુપ્તિ અને વચનગુપ્તિની સિદ્ધિ યતાં મહેન્ટે કાવગુપ્તિની સિદ્ધિ કરી શકાય છે. મનોગુપ્તિ અને વચનગુપ્તિદ્વારા પ્રવેશ આત્મગત્તી અસર સરીરપર થાય છે, અને તેથી કાવગુપ્તિની અંશે અંશે સિદ્ધિ થાય છે. કાવગુપ્તિની અસર ખરેખર મન પર થાય છે. કાવગુપ્તિથી મનમાં પ્રગટતા નિઃસ્વ સંકલ્પપર કાણુ મેળવી શકાય છે, એમ કથવામાં આવે તો એક અપેક્ષાએ તે સત્ય હરે છે. કાવગુપ્તિથી શારીરિકસ્થિતિ પર કાણુ મેળવી શકાય છે, અને તેથી કાવસંયમની સિદ્ધિ થાય છે, મનોગુપ્તિથી અને વચનગુપ્તિથી અનેક સિદ્ધિયોની પાપ્તિ થાય છે, અને તેથી જગત્પર ધર્મોનો પ્રગટર કરી શકાય છે. પોતાના આત્મામાં શક્તિયો પ્રગટાવરી હોય તો મનોગુપ્તિ અને વચનગુપ્તિની સિદ્ધિ કરવી જોઈએ. મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ યતાં આત્મા તેજ પરમાત્મરૂપ પ્રકાશથી જગલગ શોભ્યા કરે છે. આત્મામાં પરમાત્મતાનો અનુભવ કરવો હોય તો મનોગુપ્તિ સેવવાની જરૂર છે. આત્માની સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરવી હોય અને આત્મસુખ અનુભવવું હોય તો મનોગુપ્તિને સેવો, અને પશ્ચાત્ અન્તરૂમાં અનુભવ કરીને તમે તેનું સ્વરૂપ પ્રકાશો. મનોગુપ્તિના સૂક્ષ્મ પ્રદેશમાં ઉદ્ધ ઉતરીને સ્થિરતા કરવાથી આત્માના વાસ્તવિક સ્વરૂપને ઝોળખી શકાય છે. મનોગુપ્તિ એ રાજયોગનો મહાન્ માર્ગ છે. મનોગુપ્તિ એ મોક્ષનું દ્વાર છે. મનોગુપ્તિ એ અનુભવગાનનું સ્થાન છે. મનોગુપ્તિ એ પાતાળી કુવાની પેડે આત્માની શક્તિયો મેળવવાનું અખૂટ સ્થાન છે. મનોગુપ્તિ સાધ્યા વિના મૌનત્વનો અનુભવ યતો નથી. અતઃ એવ મુનિયે મનોગુપ્તિની સેવના કરવી જોઈએ.

×

×

×

×

મનની અંધલતા વારવા માટે મનોગુપ્તિ સાધવાની જરૂર છે. અનેક પ્રકારની વિકલ્પાઓ કરતા અને લોકરંજન કરતાં કંઈ કલ્યાણુ થવાનું નથી. આત્માનું કલ્યાણુ કરવું હોય તો મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ કરવી એ જ પરમ કર્તવ્ય છે. આત્મદેવને રીઝવવા હોય તો મનોગુપ્તિનું સેવન કર. સંકલ્પગત્તી સિદ્ધિ કરવી હોય તો મનોગુપ્તિને આદર, આત્મામાં સર્વ પ્રકારની શક્તિ દેખવી હોય તો મનોગુપ્તિનું પ્રેમથી સેવન કર. નકામા વિકલ્પસંકલ્પો કરીને મનો-

શક્તિનો નાશ કરવા માટે અને અન્યથાને દુઃખ આપવા માટે સમર્થ થાય છે. અતએવ બોલવું હોય તો બાપાસમિતિના ઉપયોગથી બોલવું. અન્યથા વચનગુપ્તિ ધારવી તેજ આત્મશક્તિયોના વિકાસનો અસાધારણ ઉત્તમ માર્ગ છે. વચનસમિતિથી બોલનાર મૈત્રી છે, અને બાપાસમિતિના ઉપયોગ વિના મૈત્ર રહેનાર મૈત્રી નથી. તત્સંબંધી અનુભવ શ્લેષ વિચાર-છીય છે. બાપાસમિતિ સિદ્ધ કરનાર મુનિએ વચનગુપ્તિ સિદ્ધ કરી. વચનગુપ્તિ સિદ્ધ કરવાથી કાયાના ચચકયોગને સ્થિર થવાનાં સાધન સંપ્રાપ્ત થાય છે, અને તેથી કાયા દ્વારા ગમનાગમનની પ્રતિતિની નિયંત્રિ સાધવા પૂર્વક આત્માનંદ પ્રુભારીનો અનુભવ અહીં શકાય છે. ઐશ્વર્ય ૩

x x x x

(સ્વગત.)

હે મુને ! મુનિનો વેપ અને પ્રતિજ્ઞનાદિ ક્રિયા કરવાથી તું મુનિ થયો એમ પોતાને માની ન લે. સાધુનો વેપ દેખીને તને હજારે દેવે જો લાગે એટલા માત્રથી તું ક્ષાધ નહિ નહિ. દરોજ સાથે જીવન મે અને બાપો ત્હારી હાથ હા કરે તેથી પ્રમન ન બન.

સાધુનો વેપ અને આચારોની સાથે જો સાધુજીવન રહે ન રહે તો હેતુના રાજની પેટે તું મણાપ્રથા. હે મુને ! તને દેવ અને દેવે પુત્ર છે તેથી ત્હારું કલ્યાણ થઈ મયું એમ માન નહિ દેવોનાં દેવો રંગેલરજો અને મુખચત્રિકાઓ થઈ તો પશુ સુદેવજી દેવ મુનિ બવનો અન્ત આવતો નથી. તું અન્યોને રાજન કરી દે, અને અન્ય લોકો ત્હારી પ્રતિષ્ઠા કરે છે તેથી કંઈ સાધુજીવન રહે નહીં વેપ અને આચારોની સાથે જો શાન્તિવાદિ જીવિકા રહેતો કરે તો તું આત્મકલ્યાણના માર્ગે સંચરી શકીશ કે હો ! કેવું જીવન, મ.વા, લાભ, નિન્દા અને કામાદિ દોષોને છૂટા નિર્ગમ્ય તને મુનિત્વ પ્રાપ્ત થવા નથી અને તને ખરી શાન્તિ મળી રહેતો કેવું કે હો ! બાપા, સાસો, ન્યાયસાસો, સાહિત્યસાસો, બાપદેવે જેને એક દેવોનો અ કરીને અગિમાની બનવાથી ત્હારામાં મુનિત્વ રહેતું નથી એ રાખજો. હે મુને ! જ્યાં સુધી ત્હારું જીવન રહેતો એક દેવોનો અ

ગણિતાનુયોગને પ્રયોધવામાં આવે તો તે સપૌકિતક છે. ધર્મશ્લેષપ્રતિપાદક કથાશ્રન્યોને દ્રવ્યાનુયોગદષ્ટિએ અને ચારિત્રાનુયોગદષ્ટિએ વિચારીને પરસ્પરનો વિરોધ દૂર કરવો જોઈએ. ધર્મશ્લેષ વર્ણનસૂત્ર, સ્વાભાવિક ચારિત્રસ્વરૂપ દર્શકસૂત્ર, અન્તરંગસ્વરૂપ પ્રતિપાદકસૂત્ર, ઉપમાસૂત્ર, બપદશકસૂત્ર, વિધિપ્રતિપાદકસૂત્ર, કશ્ચિત્ત અને અકશ્ચિતકથાનુયોગમૂત્રો વગેરે સૂત્રોનું કઈ દિશાએ કઈ દષ્ટિએ પ્રવર્તન છે તેનો સમ્યગ્ સર્વાનુયોગની સ્તરસ્વદર્શકદષ્ટિએ વિચાર કરીને પરસ્પર અનુયોગમાં ઉદ્ભવતા વિરોધનો પરિહાર કરીને સર્વ અનુયોગોનું માદ્વાત્મ્ય વિચારવું.

x

x

x

x

જગતમાં આત્માના ગુણોવડે અસંજ્ઞિત એવો માની હોય છે, તો તે જ્ઞાનપક્ષમાં અનેક લોકોને રૂચિ કરાવી શકે છે. જ્ઞાનની સાથે ત્યાગ વૈરાગ્યાદિ ગુણો હોય છે, ત્યારે અનેક લોકોપર જ્ઞાનની અસર થાય છે. બહિર્ભાગીઓને આત્માના ત્યાગ સમાધિક ગુણો હોય છે, તો તે અન્ય લોકોપર સારી અસર કરવા શક્તિમાન થાય છે. ક્રિયા પક્ષીઓમાં ત્યાગાદિક અનેક સદ્ગુણો હોય છે, તો તે અન્ય લોકોપર ક્રિયાપક્ષની અસર કરવા શક્તિમાન થાય છે. હકોગીઓમાં ત્યાગ, વૈરાગ્ય, કામા, નીતિ વગેરે ગુણોનું પ્રાકટ્ય હોય છે તો તેઓ વિશ્વપર પોતાના પક્ષની અસર કરવા શક્તિમાન થાય છે. અજ્ઞાનીઓનું જ્યારે જ્ઞેય હોય છે, ત્યારે કર્મકાંડ માર્ગ વગેરે રચૂલ ધર્મપંથોનું સામાજ્ય જ્યાં ત્યાં દેખવામાં આવે છે. જ્ઞાનપક્ષાલોકોમાં જ્યારે વિશ્વવાસના, જોગ, અનીતિ વગેરે દુર્ગુણોનું જ્ઞેય ધર્મી જન્ય છે ત્યારે જ્ઞાનપક્ષ પરથી લોકોની રૂચિ ઉતરી જાય છે. અને બહિર્ભાગીઓમાં લોકોનું વક્ષ્ય થાય છે. જ્યારે જ્યાં બહિર્ભાગીના અનુયાયીઓમાં મોહ, રાગ, દેષ, વિશ્વ, લાપટ્ય, કદામદ, સંકુચિતદષ્ટિ, અનીતિ વગેરે દુર્ગુણો ઉભરાય છે ત્યારે તેઓનાપરથી લોકોની રૂચિ ઉતરી જાય છે, અને જ્ઞાનાદિક માર્ગોપર લોકોની રૂચિ યજે છે, એમ સ્વાભાવિક રીતે થવું દેખવામાં આવે છે. દુનિવામાં આસના સર્વ મદ્વાધર્મો જે જે લોકોમાં કથાય છે, તેઓમાં પર પ્રમાણે અનુભવ દષ્ટિએ ત્રર થાય છે. દુનિયામાં વિશેષ પ્રકારે નીત્યાદિક ગુણોને આચાર વ્યવહારમાં પ્રકટારી જનાવનાર ધર્મનો વિશેષ ફેલાવો થાય છે જે ધર્મમાં તત્ત્વની વાતો છે પણ ગુણોવડે આચારવ્યવહારપર દુનિ-

નિયમસર કાર્ય કરવાની પ્રવૃત્તિ.

નિયમસર કાર્ય કરવાની પ્રવૃત્તિ પાસજી કરવાથી ધણું કાર્ય કરી શકાય છે. કર્મવીર, દાનવીર, ધર્મવીર અને રણવીર પુરોમાં આ મદાગુજી જોવામાં આવે છે. મદાગુજીમાં જીવન કરિયોમાં આ ગુજી મુખ્યતાએ અવગ્રાહી રાખાય છે. નિયમિત ક્રમ-અવસ્થા પૂર્વક કાર્ય કરવાથી મદાગુજીની પદ્ધતિ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. જન શેઠ લાલભાઈ દલપતમાં આ ગુજી અમુકારો દેખવામાં આવતો હતો. જે મદાગુજી જગતમાં મદાકાર્યો કરવાને શક્તિમાન થાય છે તેઓમાં આ ગુજી હોય છે. જેમાં આ ગુજી હોય છે તે વખતની કિંમત સમજી શકે છે, અને તે કાર્યોમાં કંઈ અપૂર્વતા દેખાડવા શક્તિમાન થાય છે. એક વખત આ ગુજીનો અભ્યાસ કરવાથી પશ્ચાત્ સહેજે તેમાં પ્રવૃત્તિ થાય છે. ”

x

x

x

x

હે મેન ! જ્યારે તારે જગુ જ્ઞાન અને વૈરાગ્યથી આત્મચીર્વૃત્સાદને પ્રગટાવીને અદ્યતનદશામાં સ્થિરતા કરી, રાગદ્વેષાત્મક વિકલ્પસંકલ્પોને એરી રીતે તારે દૂરથી નવા જોઈએ કે, શરીર અને દન્ડિયોની મન્દવ્યાપારસ્થિતિ થવા છતાં સ્વપ્નમાં માનસિક - ક્ષમપ્રદેશમાં તેઓનો સૂક્ષ્મ પ્રાદુર્ભાવ થઈ શકે નહિ. બોદની વૃત્તિયોનું બીજ છેદાઈ જાય અને તે સર્વથા સ્વપ્નમાં પહોં દર્શન ન આપે એવું આત્મભળ જાત્ર કરવું જોઈએ. જ્યાં મુધી એવું આત્મભળ જાત્ર ન થાય ત્યાં મુધી બોદશત્રુનો વિદ્યાસ સ્વપ્નમાં પહોં રાખી શકાય નહિ. પોતાના આત્માની ઉપર ચારિત્રની કેટલી ઉચ્ચ અસર થઈ છે તે સ્વપ્નમાં થતા વિકલ્પ સંકલ્પોનાં મુલાશુભ ચિત્રોથી સમગ્ર થઈ શકે તેમ છે. પોતાના મનના સુમાશુભ વિચારો, પરિણામો, અધ્યવસાયોનું જળ, પાચ દન્ડિયો અને શરીરને અસર કરે છે, તેથી બાહ્યશરીરના મન્દવ્યાપાર છતાં પણ અન્તર મનમાં શું શું થયા કરે છે, તેનો ઉપયોગ રાખીને આત્માની ઉચ્ચતા થાય એવું ઉચ્ચ વિચારમય મન બને એવું કરવું એજ વાસ્તવિક આન્તરિક્ષ ધર્મકર્તવ્ય અવજોધવું. પોતાના મનના પરિણામોને મનપર્વની સાદાપ્ય વિના પોતાની મેજે અવજોધી રાખીએ તેમ છીએ. અત એવ જાત્ર અને સુખિદશામાં કાર્ય કરનાર મનની આન્તરિક્ષ સ્થિતિ અવજોધવાની તથા તેને સુધારવાની

આત્મવીરોત્સાહથી પ્રવૃત્તિ કર. ત્હારી પ્રવૃત્તિ 'આધ્યાત્મિક' હોવી જોઈએ. ત્હારા મનમાં પ્રગટતા અધ્યવસાયોથી આત્માની દશામાં તું કેટલો ઉચ્ચ થયો છે. તે અવબોધારો. ત્હારી વર્તમાન સ્થિતિ એ ભવિષ્ય જન્મનું આદ્ય ધારણુ છે. માટે જોઈશું અને તેટલું આત્મહિત કર.

X

X

X

X

જૂનકાલમાં નરક, સ્વર્ગ, તિર્થંચ અને મનુષ્યગતિના અનેક પયધિને ધારણુ કરનાર તું પોતેજ હતો. જે જે દેવોના અવતારો છે' કર્યા તેની સક્રિયોનાં બીજકો ત્હારામાંજ હતાં. નરકમાં નારકીના અવતારો લીધા તેના હેતુઓ પણ ત્હારા મનમાં હતા. હવે તું વિચાર કે ત્હારામાં કંઈ જનના પયધિની ખામી છે. આવી રીતે અવતારાદિક અશુદ્ધ પયધિને ધારણુ કરીને તે ભવમાં નાટયકર્મ અનન્તચાર કર્યા, તેના સરકારોનાં બીજકો જે કંઈ શુદ્ધપ્રકૃતિઓ રૂપે ત્હારા અસંખ્યાતપ્રદેશોમાં વર્તતા હોય તેઓનો સંપૂર્ણ નાશ ઘાય એસો આત્મવીર્યભાવ સુચાવ. તું શુદ્ધપયોગે અપ્રમત્ત બનીને શુભાશુભ પરિણામરૂપે પરિણમતા આત્મવીર્યને પોતાના શુદ્ધધર્મમાં વાળીને શુદ્ધરૂપમાં પરિણમાવ. સંસારરૂપ-વતી કુચી વા બોવણર સમાન મન છે. શુભાશુભમાં પરિણમતું એતું મન પોતાના આત્માના શુદ્ધધર્મમાં ચિંતવનરૂપ કાર્યમાં વાળવાથી મનની રિચરતા યતાં સંસારચક્ર બંધ પડી જાય છે. હે આત્મનૃ! પોતાના શુદ્ધધર્મમાં મનને રમાડીને તું પોતાની શુદ્ધતાના પ્રદેશમાં આગળ વધ. આ ભવમાં આત્મિક ધર્મોન્નતિનો જોટલો પ્રવાસ હ્યોં તેટલો આવના ભવમાં કરવો નહિ પડે અને આગળથી અભ્યાસ રૂઢ કરવો પડશે. બાકાના જોટલા રિભાવધર્મ છે. તેનમ.થી અદત્ત ભજને હે ચેનન! ત્હારા શુદ્ધ ધર્મમાં તનમયભાવે રિચર રહી જા. અન્યદેવો-નાનરોના સાદાખની આશા ન રાખ. તેઓ પણ મોહનાચક્રમાં તાર નડા છે. તું પોતાના અત્તનમગઉપર જુજા. ત્હારો શુદ્ધપયોગ એ મર્ચ દેવ-દેવીઓના કરનાં ત્હારા સ્વરૂપની શુદ્ધિ માટે અનન્તગુણુ જગયાન્ છે. કયાનુપાગના અનેક પુસ્તકો વચીને અન્યોને કશાથી રીજવવાના કરન. સ્વકીય શુદ્ધધર્મના પૂર્વ અવિનાંવ કર કે જેથી સર્વ જગતને ધર્મરૂં ત્હારું જીવનઆદ્યોરબને અને તેને કશારૂપે મોકો હતી થકો. અશ્વિતાનુપોગમાં દશત્વ મેગરીને પરમરૂપમાં અશ્વિતાનુપોગને ન પરિણમવાનું

કરતાં આ બાબતમાં ત્હારે મનને અન્તર્મુખ કરીને શુદ્ધાપયોગથી આત્મ સ્વભાવમાં સ્થિર રહેવાની યશ્ણી જરૂર છે. પોતાના શુદ્ધધર્મમાં પરમાનન્દ રસ પડે એવી રીતે સ્થિર થઇ જા. નિર્વિકલ્પદશામાં બૃહદ્કાલ બતીત થવાથી આત્મામાં આપોઆપ મોક્ષ અનુભવાયો અને અનુભવારો.

×

×

×

×

પોતાનો આત્મા સાકાર કેવી રીતે છે ? નિરાકાર કેવી રીતે છે ? નિલ કેવી રીતે છે ? અનિલ કેવી રીતે છે ? આત્મા એકલોજ સત્ છે ? કબોદિ વિભાવ કંઈ નથી ? ઇલાદિક કંઈ અપેક્ષાએ છે ? તે સર્વ અનેકાન્તગાનનો આત્મામાં અનુભવ કરતાં અવબોધાય છે, અને તેથી વિશ્વમાં પ્રવર્તતા અને કંઈએ ક્યા ક્યા આશયોએ-વિચારનયોએ ઉત્પન્ન થએલા છે સમ્યક્ અવબોધાયાથી આત્મામાં સ્વસ્વરૂપનો નિર્ણય થાય છે. તેથી ચઘા વિષ્ટે તથા જ્ઞહાજ્ઞે એવો અનુભવ થવાથી કદાચકના મૂલ્યમન્ધનો છૂટી જવાથી આત્મા, આચકરૂપ બારથી લધુ થાય છે. હેય, જેવ અને ઉપાયદેયપણે સર્વનયોની સાપેક્ષતાએ સર્વધર્મોના સર્વ પ્રકારના ઉદ્દેશ, વિચારોનું દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવથી જ્ઞાન થતાં જૂતકાલ, વર્તમાનકાલ અને ભવિષ્યકાલમાં થનાર અનેક ધર્મોના મૂળ આશયોનું પ્રસ્ફોટન થાય છે. આવા અનેકાન્ત જ્ઞાનના અનુભવ પ્રદેશમાં સર્વનયોની અપેક્ષાએ અનેક મતધર્મોને અવલોકવાની દૃષ્ટિ પ્રાપ્ત થયા બાદ, પોતાના આત્માના ભૂતપરિણામો એવા એકાન્તિક અનેક મતધર્મોનાં ચિત્રો અવલોકવાથી, પોતાના આત્માના પ્રદેશો પ્રદેશો તેવા એકાન્તગાન સરકારનાં સત્તાખીજકો ન રહે, તેવો આત્મવીર્યભાવ પ્રગટાવવાની આવશ્યકતા અવલોકાય છે, અને તે પ્રમાણે અનેકાન્ત અનુભવગાનની જદિ કરવામાં સ્વાદ્વાદવિચારશ્રેણિએ આગળ વધી શકાય છે. આવી દશાનો અનુભવ આવે છે અને તેથી કપાયની ક્ષીણતા અમુક રીતિએ અમુક ભાવે થાય છે તેવો અનુભવ આવે છે. આવા અનેકાન્તગાનસંચારોનું દાઢ્ય થતું જાય છે અને ભવિષ્યમાં તેનું દ્રવ્ય શુદ્ધજ્ઞાન વિરોધ વિરોધભાવે ખીણતું જાય એવા ઉપાયોને વર્તમાનમાં લેવાની જરૂર છે. શ્રીતીરપ્રમુની પદ્મપર-પરાએ પ્રાપ્ત થએલ આમલોવડે સ્વાદ્વાદજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થતાં આવી હાર્દિક રકુરજાઓ જામત થાય છે, અને આત્માનું સમ્યગ્જ્ઞાન જામવા

વ્યવહાર અને નિશ્ચય સમ્યક્ત્વે પ્રાપ્ત કરવાનાં ઉપાયો.

રામદેવની રૂતિ ક્ષીણ કરવી જોઈએ કે. જેથી મધ્યસ્થભાવ રહે. કોઈ પણ વસ્તુનું જ્ઞાન કરવાની પૂર્વે તે વસ્તુ સંબંધી પક્ષપાતદષ્ટિ ન હોવી જોઈએ. સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્તિ માટે જે જે પુસ્તકો-સાસો, (પ્રાચીન અર્વાચીન) વાંચવામાં આવે તત્સંબંધી કોઈનાપર રાગ અને કોઈનાપર દ્વેષ ન હોવો જોઈએ. સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરવાની પૂર્વે કુલાચાર જે ધર્મ મહત્વામાં આવ્યો, તેમાં અગર તે વિનાશ અન્ય પ્રયત્નિ ધર્મો પર રાગ દ્વેષ ન હોવો જોઈએ. આત્મા વા જડ વસ્તુઓ સંબંધી વિચાર કરીને અનુભવમાં આવે તેવી માન્યતા મધ્યસ્થભાવથી સ્વીકારવી જોઈએ. પહેલાંથી કોઈ પણ દેવ, ગુરુ, અને ધર્મની માન્યતાના રાગરો અમુક તત્ત્વમાં બદલવામાં ન થવું જોઈએ. હું અમુક ધર્મો છું, એવો વિચાર સ્વપ્નમાં પણ ન આવે એવો મધ્યસ્થભાવ ધારણ કરીને, સાત નય, ચાર પ્રમાણ, અને અનુભવ દષ્ટિથી તત્ત્વોની વિચારણા કરવી જોઈએ. સમ્યક્ત્વની પૂર્વે જે જે ધર્મના સરકારો હૃદયમાં વાસિત થયા હોય તે તે સરકારો સંબંધી જે જે માન્યતાઓ સ્વીકારી છે તે સત્ય છે, અને તેથી ઇતર માન્યતાઓ અસત્ય છે. એમાં કુલાચાર, સરકારરૂતિ, અને આસપાસનાં વિચાર આચારનાં વાતાવરણો અને આસપાસના સંયોગે પ્રાપ્ત થયેલ ધર્મ પુસ્તકો સંબંધી કારણોમાં સત્ય અને અસત્ય કેવી રીતે છે ? વા નિષ્પક્ષજ્ઞ મધ્યસ્થ દષ્ટિથી આધારીતની પેઠે હું જે ધર્મ પાશું છું તે ક્યા પ્રમાણથી સત્ય વા અસત્ય છે, અને તેમાં મારો આંતરિક અનુભવ શુંને છું તત્ત્વ કબુલ કરવા પ્રેરે છે, તેનો નિષ્કાશભાવે જ્ઞાન દષ્ટિથી ક્યાકોના ક્યાકો પર્યંત વિચાર કરવો જોઈએ. વિશ્વમાં વર્તમાનકાલ, વિવિધમાન સર્વ ધર્મના પ્રવર્તકો, તેઓના ગુણો અને તેઓના દ્રવ્યથી અને આવથી કમ, દ્વેષ, કાલ ભાવનો વિચાર કરવાની સાથે તેઓએ કઈદષ્ટિએ કેવા છતોને ક્યા ક્યાકોની અપેક્ષાએ કેવા ધર્મના કેવી રીતે ક્યા ક્યા ક્યાકો તત્ત્વો સંબંધી ઉપદેશ દીધો, તે સર્વધર્મોના તત્ત્વોનો મધ્યસ્થભાવથી મુકાબલો કરીને પરિપૂર્ણ સત્યને નય અને પ્રમાણથી શોધવું, અને પૂર્વથી અંગીકૃત ધર્મ અને પશ્ચાત્ અંગીકૃત ધર્મ સંબંધી અનુભવ મધ્ય જે કાલ અને જે સત્ય હોય તેને સ્વીકારાવ એવા ગુણોએ હૃદય ગુણ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરી દો છે.

જનદષ્ટિષ્ આત્માનું અનન્ત વર્તુલ.

મનુષ્ય જેમ જેમ જ્ઞાન સંપ્રાપ્ત કરતો જાય છે, તેમ તેમ તે સંકુચિત વિચાર અને આચારના વર્તુલને અનુક્રમે મહાન કરતો જાય છે. કોઈ એક નયની અપેક્ષાએ વિચાર કરીએ તો મનુષ્ય પોતાના વિચારો અને આચારો જેવડો છે. પોતાના વિચારો અને આચારના વર્તુલમાં પ્રત્યેક મનુષ્ય રહે છે, અને તેનાથી ભિન્ન વિચારાચાર વર્તુલને તિરસ્કારે છે. વા અસત્યાદિયે સંબોધે છે. મનુષ્ય જેમ જેમ આસપાસનાં વિચાર અને આચારનાં વર્તુલોદ્દેખીને તેઓને સાપેક્ષજ્ઞાનપદ્ધિએ આત્મામાં સમાવતો સમાવતો આગળ વધે છે, તેમ તેમ તે બ્રહ્મજ્ઞાન દષ્ટિએ મતિ, શ્રુત, અવધિ, મનઃપર્યવગાન, અને છેવટે કેવલજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરીને લોકલોકને પોતાના કેવલજ્ઞાનમાં સમાવીને સર્વવ્યાપક વર્તુલત્વને પ્રાપ્ત કરી શકે છે. સારાંસારેન્તે કેવલજ્ઞાનમાં લોકલોક સર્વ જ્ઞેય પદાર્થોની પોતાનામાં સમાવી શકે છે. મિથ્યાત્વ-રાગ-દ્વેષાદિના જેમ જેમ ક્ષય થતો જાય છે, તેમ તેમ આત્મામાં જ્ઞાનનો આવિર્ભાવ થતો જાય છે, રાગાદિના ઉપશમાદિભાવે જેમ જેમ જ્ઞાનવર્તુલ મહાન થતું જાય છે, તેમ તેમ તે જ્ઞેયપદાર્થોની સત્યવિચારણાઓમાં આગળ વધતો જાય છે, અને તે પૂર્વના દૃઢ યત્નેશ્વ ધણા કદાચહોથી મુક્ત થતો જાય છે. આવી રિથિતિમ. જ્ઞાની આત્મા અનુભવ કરીને કહે છે કે, પૂર્વના કરતાં હું વિચારમાં આગળ વધ્યો છું. આવી રીતે જ્ઞાનરૂપ વર્તુલમાં આગળ વધનાર આત્મા અન્ય અનેક સાપેક્ષ નયવાળા વિચારોમાં આગળ વધવાને અધિકારી થતો જાય છે, અને તે રાગાદિની ઉપશમતા આદિની યોગ્યતાએ જ્ઞાનરૂપ વર્તુલમાં આગળ વધતો જાય છે. આવી રિથિતિ પ્રાપ્ત કરવાને માટે સત્સમાગમ, સદ્ગ્રન્થવાચન અને અનુભવજ્ઞાન એ ત્રણ અસરકારક ઉપાયો છે. આત્મા પર માયા, પ્રકૃતિ યાને કર્માવરણ હોવાથી ને ને અંશે રાગદ્વેષાદિ ક્ષેપે આત્મજ્ઞાન વિકસતું જાય છે, તે તે અંશે જ્ઞાનરૂપ વર્તુલની અપેક્ષાએ આત્મા પણ એવડો મથાય છે. અનન્ત જીવો છે. સર્વ જીવોને જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્માવરણો લાગેલા છે. તે ને ને અંશે રહે છે તે તે અંશે જ્ઞાનાદિ વર્તુલોનું પૃથુત્વ સર્વ જીવોમાં પશુપક્ષી હાનિદ્વિરૂપે પરિણમતું જાય છે. સાપેક્ષ જ્ઞાન દષ્ટિમાનુ જીવ આ પ્રમાણે અવબોધીને તે અનન્ત જ્ઞાનરૂપ વર્તુલનો પ્રકાશ કરવા પ્રવર્તે છે.

શ્રીસર્વગુપ્ત દેહકાસાદિવડે અપરિજિત વર્તુલ સમાન અનન્ત છે. મુક્ત થવાના અસંખ્યયોગો શ્રીજૈનદર્શનમાં જણાવ્યા છે. અસંખ્ય યોગોમાં વિધના સર્વધર્મોનો સાપેક્ષિકદૃષ્ટિએ સમાવેશ થાય છે. આત્માના સામર્થ્ય વિરોધરૂપ અસંખ્ય યોગો છે. અસંખ્ય યોગોનો જ્ઞાન-દર્શન અને ચારિત્રમાં સમાવેશ થાય છે. અસંખ્યયોગોવડે આત્માના ઉપશમાદિગુણો પ્રાપ્ત કરીને મુક્ત થવું, એજ સદૃશ દૃષ્ટિમાં અવધારવા યોગ્ય છે. કર્મસંકલિત આત્મા રત્નેશુભ્ય, તમોશુભ્ય અને સત્ત્વશુભ્યની અપેક્ષાએ અક્ષા, મહાદેવ અને વિષ્ણુ વગેરે નામોથી સંબોધિત થતો હોય તો જૈનદ્રષ્ટિ તેને પોતાનામાં સાપેક્ષપણે એવા અક્ષાદિ પદ્ધતિને સદર્શએતનપદ્ધતિ ગણાવે સમાવી દે છે. નાનિ-કમલમાં આત્માના આકાશક પ્રદેશ છે તે સિદ્ધસમાન નિર્મલ છે. શરીરમાં વ્યાપ્ત થએલો આત્મા તે શરીરરૂપ શૃષ્ટિની અપેક્ષાએ સમષ્ટિરૂપ લેવો તેના શરીરની સાથે ક્ષીરનીરવત્ સંયોગ છે. શરીરને પીપલાની ઉપમા આપવામાં આવે અને તેના ઉદર બાગને એક ડાળ વા ખત્રની ઉપમા આપવામાં આવે, તેમાં ૫૨ સત્ત્વશુષ્કી પ્રકૃતિની મુખ્યતાવાળા આત્માને વિષ્ણુની ઉપમા આપવામાં આવે, તેમાંથી નાનિમાં અષ્ટકમલ પાંખડીવાળું કમલ ઉત્પન્ન થવું એમ માનવામાં આવે, તેમાંથી રચક-અષ્ટપ્રદેશવડે સદૃશ આત્માથી ચિત્તિરૂપ અક્ષા ઉત્પન્ન થયા, એમ માનવામાં આવે, અને તદ્દ્વારા સર્વગ્રેયરૂપ-વિશ્વતુ જ્ઞાન જગતમાં ઉત્પન્ન થવું એમ પૌરાણિક કલ્પનાને ઘટાડવામાં આવે તો જૈનજ્ઞાનદ્રષ્ટિએ અવિરોધભાવે જૈનદર્શનમાં તેનો સમાવેશ થાય છે. દર્શનને અક્ષાની ઉપમા આપવામાં આવે, જ્ઞાનને મહાદેવની અને ચારિત્રને વિષ્ણુની ઉપમા આપવામાં આવે તો એ રીતે ત્રણ શુભરૂપી ત્રણદેવોનો જૈન દૃષ્ટિએ આત્મામાં સમાવેશ થાય છે. અન્ય અપેક્ષાએ જ્ઞાનરૂપ વિષ્ણુમાંથી ક્ષાવિકસમ્બક્ત્વરૂપ અક્ષાનો અને તેમાંથી ચારિત્રરૂપ મહાદેવનો પ્રાદુર્ભાવ શુક્તિ-મુક્ત કરી ઘટાડીને તેના આત્મામાં સમાવેશ કરવામાં આવે તો જૈન દ્રષ્ટિએ એ ત્રણ શુભોના વર્તુલમાં અક્ષાદિ દેવોનો અન્તર્ભાવ થાય છે. એ ત્રણ શુભોને અક્ષાદિની ઉપમા આપીને એકેકમાં અન્યનો અવનાર અપેક્ષાએ માનવામાં આવે તો ઘટી શકે છે. શ્રુતજ્ઞાનથી દર્શનથી પ્રાપ્તિ થાય છે. દર્શનથી જ્ઞાનનો પ્રગટભાવ સંમાન્ય થાય છે. ચારિત્રમાંથી કેવલજ્ઞાન અને દર્શન પ્રગટ થાય છે. દત્ત્યાદિ સાપેક્ષ શુક્તિદ્વારા ઘટાડીને આત્મામાં અક્ષાદિનો સમાવેશ કરવો, પૂરક, રચક અને કુંભકને યોગની શૈલીએ અક્ષા, મહાદેવ, અને વિષ્ણુ કથવામાં આવે છે, તેના યોગદૃષ્ટિએ જૈનદ્રષ્ટિએ આત્મામાં સમાવેશ થાય છે. યોગ પરિભાષાએ

સર્વ જીવોના શ્રેયઃ અર્થે પરોપકાર કરવાનું શિક્ષણ આપનાર જૈનધર્મ છે. સત્ય સ્વાર્તઙ્ય અને સત્ય પારતઙ્યનું શિક્ષણ આપનાર જૈનધર્મ છે. અશાંતિ, યુદ્ધ, દિસા વગેરેને દહાવીને સર્વત્ર સર્વ દેશમાં સર્વથા, સર્વદા શાંતિ અને દયાનો ફેલાવો કરનાર જૈનધર્મ છે. શ્રીશીતરાગ મદાવીર પ્રભુએ જૈનધર્મનાં ઉદાર તત્ત્વો સમસ્ત વિશ્વ અનુજીને જાહેર કર્યાં છે. તેનો લાભ આપણને વિશ્વમાં જૈન મદાત્માઓએ ઉદાર સર્વનય સાપેક્ષ દ્રષ્ટિથી ઉપદેશાદિવડે પ્રદત્ત થવું જોઈએ.

x x x x

આત્મામાં પારદર્શિતા બાદિ અનેક દર્શનોની દ્રષ્ટિએ સમાપ્ત જાય છે. ક્ષયોપશમભાવે અનેક મન દ્રષ્ટિએ જલજમાં ડિપ્ત થાય છે. સમ્યક્ ક્ષયોપશમને અસમ્યક્ દ્રષ્ટિએ દેહભરે છે પણ તે સર્વ પરસ્પર વિચાર સાપેક્ષતાએ એક સંકુળના અકોશની પેઠે સંબંધિત થયેલી દોષ છે. કુસંપેષણને અસમ્યક્ દ્રષ્ટિએ પડે છે, અને તે દ્રષ્ટિએ પરસ્પર એક બીજાની સાથે સંબંધિત થતી નથી. જાણવણી યવજવણ, નાણવણી શેષ કુંતિ નવવણી આ વાક્યને અનુભવી જેટલા વચન-સાગ્રો છે તે અર્થાત્ જેટલા વચનગ્રામી છે તેટલા નવકારો છે. સર્વનવકારો સાપેક્ષ દ્રષ્ટિએ સમ્બાલના છે, અને સર્વ નવકારો એક બીજાની અપેક્ષા વિના નિષ્કાલને અનુભવનારા છે. જેટલા નવકારો છે તેટલા દર્શનો-મનો છે. સર્વ મનો અમર દર્શનોના અપર ક્ષયોપશમભાવે આત્મા દે.શથી સર્વનય સાપેક્ષ દ્રષ્ટિએ આત્મામાં વસ્તુ સ્વભાવે ધર્મોના અવિભાવ કરવા પ્રયત્ન કરેલો જોઈએ. " પારદર્શન જીવ જીવ જાગીર " એ વચ્ચે આત્મા સાપેક્ષપણે કુતારદામાં આવે તો વિષમ પ્રત્યક્ષતા જીવ સર્વ ધર્મોના સાપેક્ષ દ્રષ્ટિએ આત્માના પ્રત્યક્ષતા સર્વ ધર્મોના સમ્યક્ સર એકવાની વિવેકજિ કાર છે, અને તેથી સર્વ ધર્મો પર સમજાવ પ્રત્યે છે. ૧૦૫ ધર્મ પર ૧૦૫-૧૦૬ જીવન થતું નથી તેમજ ૧૦૫ ધર્મ પર વિશ્વ ૧૦૫-૧૦૬ થતું નથી સર્વ ધર્મો ૧૦૫ આત્મા પરિવર્તિત થતું નથી એવું અને દેવશ્વ નિષેધવત્તુ થતું નથી. આત્માનુકરણી ૧૦૫ અને ૧૦૬-૧૦૭ જે ૧૦૫-૧૦૬ ની ૧૦૫ સ્વરૂપી આત્મા ૧૦૫ સમ્યક્વત્તુ ૧૦૫ છે, અને તેથી જાગીરે વસ્તુવચનને સમ્યક્ અવ-

વિચાર કરાવનાર અને સર્વ જીવોના શ્રેયમાં યથાશક્તિ ભાગ લેવાનો વિચાર કરાવનાર અને સર્વ જીવોની સેવામાં ઉદારભાવથી પ્રવર્તવાનાર જૈનધર્મ દોષથી ખરેખર જૈનધર્મ-વ્યવસ્થામાં મહાત્મ્ય ધર્મ ગણાય છે. પરસ્પર મનભેદથી નિન્ન અને પરસ્પર એક બીજાને અપમાન માનનાર એવા નિન્ન નિન્ન પામિ મનુષ્યો કે જે એક બીજાને યજુ માનીને એક બીજાનું 'પુત્ર' કરવા અને પરસ્પર નાશ કરવા ઉપન યએલા દોષ છે. તેઓના ઉપર પશુ કરજી, ઈંટી, અને 'વસુધૈવ કુટુમ્બકમ્' એવો બાવ રખાવીને પરસ્પર ધર્મ મનભેદે મુદ્દ કરી લીધી ખરતા જીવોના પર આત્મભાવ રાખીને તેઓના વિચારોમાં સુધારો વધારો કરાવીને તેઓને સાચી શાન્તિ સમર્થનાર જૈનધર્મનો મુખ્ય ઉદ્દેશ દોષથી વિદ્ય મનુષ્યોના દુઃખાનુભૂતિ, સર્વજીવોની દયાઈ, વિશ્વમાં સર્વત્ર શાન્તિ પ્રસારવા અર્થે, જૈનધર્મનો આખી દુનિયામાં સર્વત્ર ફેલાવો કરવાની જરૂર છે. મુદ્દમગ્ન-દિવિધારક આત્મગાનિયો જૈનધર્મના અનન્ત ધર્મવર્ણના મહત્ત્વને અવગોળીને જૈનધર્મનો પ્રચાર કરવા પ્રયત્ન કરે છે.

x

x

x

x

જૈનધર્મનો મુખ્ય ઉદ્દેશ રાગ દ્વેષનો નાશ કરીને આત્માની પર-આત્મતા પ્રાપ્ત કરવાનો છે. વિશ્વવર્તિ સર્વજીવોમાંથી ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, કામ, મત્સર, નિન્દા, તુષ્ટ્યા, બય અને શોક વગેરે દોષોને દૂર કરવા અને સર્વજીવોના જ્ઞાન, દર્શન-આરિત્રાદિ શુદ્ધો ખીલવવા એ જૈનધર્મનો મુખ્યોદ્દેશ છે. શારીરિક, વાચિક, અને માનસિક, યજ્ઞિયો ખીલવીને સાત્ત્વિક ગુણ પૂર્વક આત્મા અને પરજીવોના શુદ્ધો ખીલવવા યથાશક્તિ પ્રયત્ન કરવો, કરાવવો અને જે પ્રયત્ન કરતા હોય તેઓની પ્રશંસા કરી ઉત્તેજન આપવું એવું જૈનધર્મ શીખવે છે. અને નાત, જાત, દેશ, વગેરેનો ભેદ રાખ્યા વાલુ ઉદારભાવે સર્વને સર્વત્ર સવધા સર્વદા શાસન કરે છે. અત્યેવ જૈનધર્મની મહત્તા અને તેની અનન્તતાનો સ્વીકાર સર્વ વિશ્વવર્તિ મનુષ્યોને કરાવવા સ્વવિચારોને પ્રધાનવા પડે છે. પાશાલ વગેરે દેશના ડાર્વિન વગેરે વિદ્વાનોએ યદિ જૈન-ધર્મકથિત ઉત્કાન્તિવાદ અવગોળી હોત, તો તેઓની તેઓના વિચારોમાં સમ્યગ્ ઉત્કાન્તિવાદનું ચિત્ર ખડું થાત એમ સાપેક્ષ દૃષ્ટિએ કયવું પડે છે. મુદ્દમગ્ન-દિવિધારક આત્માનો અને સુવિચારો સંબંધી જૈનધર્મમાં અનેકધા શાસન

મનુષ્યોને જૈનધર્મનો લાભ આપવા માટે, સર્વ દેશોમાં સર્વ જનતા મનુ-
ષ્યોની આગળ જૈનધર્મના સદ્ગુણોને રજુ કરવા જોઈએ અને કોઈને કમ-
તાપીને મનુ એ ન્યાય પ્રમાણે જૈનધર્મમાંથી કોઈ જોઈતી સમિતિવાળા અધ્ય-
ધર્મ અંગીકાર કરી શકે છે, અને વિશેષ સમિતિવાળા જૈનધર્મ અવગોષ્ઠીને
વિશેષ ધર્મ મંદી શકે છે. જૈનધર્મ સર્વમનુષ્યોને પાતપોતાની ગમિત પ્રમાણે
શુભધર્મ અને અશિષ્યધર્મ મદ્યુક્તભરી ઉપદેશ કરે છે. બ્રહ્મસ્વાતંત્ર્ય,
શુદ્ધિસ્વાતંત્ર્ય, આચારસ્વાતંત્ર્ય, સંધસ્વાતંત્ર્ય, અભિપ્રાયસ્વાતંત્ર્ય વગેરે
નાના પ્રકારના સ્થાનંત્રોની જે જે અંગે આવશ્યકતા જે જે નવદષ્ટિએ
પડે છે, તેનો સ્વીકાર પ્રચાર કરાવનાર જૈનધર્મ છે. અતઃ એવ બ્રહ્મિ આદિ
સ્વાતંત્ર્યથી તે હેઠે પરમાત્મ સ્વાતંત્ર્ય સુધીના જનકેર યોગ કરનાર અને સર્વ
પ્રકારની દુઃખદયાદૃષ્ટ પરતંત્રતાની મેડીમાંથી મુક્ત કરીને વાસ્તવિક સ્થાનંત્ર
સમર્પનાર જૈનધર્મ હોવાથી તેના ઉદારત્વાદિ વિચારોનો વિશ્વમાં સર્વત્ર
દેશાવે કરવો જોઈએ. જગતમાં પારતંત્ર્ય સાબ્ય છે અને કમ્યુ પારતંત્ર્ય
ક્યાં સુધી કોને દેવા દ્રવ્યાભિભાવે આદરવા લાયક છે, તેનો વિવેક કરાવીને
સદ્ગુણોને ઉત્પન્ન કરનાર કરાવનાર એવા વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક પારતંત્ર્યની
ઉપયોગિતા અને આદેવતા શિષ્યવનાર તથા તેમાં પ્રવર્તીવનાર જૈનધર્મ હોવાથી
જૈનધર્મનો સર્વત્ર દેશાવે કરવાની જરૂર છે. વાસ્તવિક મુખ્યદેષ એવું વાસ્ત-
વિક સ્વાતંત્ર્ય તથા વાસ્તવિક પારતંત્ર્યની દયા દર્શાવનાર જૈનધર્મ હોવાથી
તે વિશ્વવ્યાપકધર્મની યોગ્યતા ધરાવવા સમર્થ થાય છે. દયા, સત્ય, શુદ્ધગ્રેમ,
મૈત્રીભાવના, દરજ્જાભાવના, આધ્યસ્થ્ય, પ્રમોદભાવના, મુક્તાનુરાગ, બસનત્યાગના,
અરતેય, બ્રહ્મચર્ય, પરિમલપરિમાણ, સમભાવ, શાન્તિ, દાન અને સેવા વગેરે
ધર્મો સર્વ દેશમાં સર્વ મનુષ્યોને આદરવા લાયક હોવાથી અને સર્વદેશના સર્વ
મનુષ્યોની વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક ઉત્તિ કરનાર હોવાથી તેઓ વિશ્વવ્યાપક
શુભધર્મો કહેવાય છે. એવા વિશ્વવ્યાપક દયાદિગુણો એજ જૈનધર્મ હોવાથી
જૈનધર્મ એ વિશ્વવ્યાપક ધર્મ યવાની યોગ્યતાવાળો હોવાથી જૈનધર્મને
વિશ્વવ્યાપક કરવા સર્વ દેશના સર્વ સાક્ષર મહાત્માઓએ લક્ષ આપીને ઉદાર
ભાવથી તેનો દેશાવે કરવો જોઈએ.

દુર્ગુણો પર જે જે અરી જ્ય મેગવતમાં આવે છે, તે તે અરી જનત અણુપ છે. દુર્ગુણો પર જ્ય મેગવતો, એ વિશ્વઆપક ધર્મ છે. કામ ક્રોધાદિ દુર્ગુણો પર જ્ય મેગવતથી આત્માની વાસ્તવિક શાન્તિ પ્રાપ્ત થાય છે એમ જૈનધર્મ સિખવે છે, તેથી જૈનધર્મનો વિષય મનુષ્યોએ ખરી શાન્તિ પ્રાપ્ત્યે દેવાનો કરવાની ખાસ જરૂર છે. આત્માના વાસ્તવિક ઝાનાદિ ધર્મને જૈનધર્મ દર્શાવે છે, અને તેની પ્રાપ્તિના સમ્યક્ ઉપાયોને જૈનધર્મ જણાવે છે, તેથી જૈન ધર્મનો જગતમાં સર્વત્ર પ્રચાર થાય તો વિશ્વનિ મનુષ્યો સ્વકાય વાસ્તવિક ધર્મને અવજોધવા સમર્થ થઈ શકે. અર્દિસા પરમો ધર્મ: દયા સમાન કોઈ ધર્મ નથી. અર્દિસાના પ્રચારથી જગતમાં સર્વ જીવોને શાન્તિ મળે છે. જૈનધર્મનો વિશ્વમાં સર્વત્ર પ્રચાર કરવાથી વિશ્વમાં સર્વત્ર યુદ્ધો, ખુનો, પશુઓ વિગેરેની કનડ થતી અટકી જાય અને તેથી વિશ્વમાં સર્વત્ર ખરેખરી શાન્તિ સ્વપમેવ રહી શકે છે એમ સમ્યક્ અવજોધાય છે. જૈનધર્મના પાલકો દયાના ગુણરૂઢે વિશ્વમાં દયાધર્મીઓ તરીકે પ્રખ્યાત છે. યદિ જૈનધર્મનો સર્વત્ર પ્રચાર થાય તો સર્વત્ર પરમાત્માનું સામ્રાજ્ય પ્રવર્તે એમ કથવામાં અનિશ્ચયોક્તિ કિયિત્ત પણ નથી. જૈનધર્મે બારતવાસીઓને દયાદિ ગુણોનો ધણો લાભ આપ્યો છે. બારતદેશમાં દશાની મુખ્યતા અન્વ દેશોની અપેક્ષાએ પ્રવર્તે છે, તે ખરેખર જૈનધર્મના પ્રતાપે છે. દયાગુ મનુષ્યોનો જન્મતમાંથી નાશ થાય છે એમ જૂતકાલમાં બન્યું નથી, વર્તમાનમાં બનતું નથી, અને ભવિષ્યમાં બનનાર નથી. પક્ષીઓમાં કમુતર પંખી સહેજો ઘણો પણ ખાતું નથી તો પણ તેની સખ્યામાં કામ-ગણો વગેરે માંસાથી પક્ષીઓ કરતાં ઘટાડો થએતો દેખવામાં આવતો નથી. જૈનો દવાથી બાવલા બની ગયા અને તેથી દેશ પરતંત્ર થયો એમ પણ કથી શકાય તેમ નથી, કારણ કે વિશ્વમાં સર્વદેશોમાં સર્વત્ર દવા પ્રવર્તે તો કોણ રાજ કોના ઉપર ચઢાઈ કરે અર્થાત્ કહેવાતું કે કોઈના પર કોઈ ચઢાઈ કરે નહીં, અને કોઈને કોઈ ભારી નાખવા પ્રયત્ન કરી શકે જ નહીં. પશુઓનો અને પંખીઓનો નાશ થતો પણ અટકી શકે. મનુષ્યો પણ પરસ્પર એક બીજાઓનું ખૂન કરી શકે નહિ. હલ્યાદિ અનેક પ્રકારે રાજ્યોને અને પ્રજાઓને જૈનધર્મથી લાભ મળી શકવાના હેતુથી અનન્તવર્તુલરૂપ જૈનધર્મનો દેવાનો કરવાની જરૂર છે.

જૈનદર્શન, સંપ્રદાયસત્તાએ જો બાયા એવું આત્મત્વ જાતિ સામાન્યે સ્વીકારી આત્મા રૂપ જ્ઞાની અસ્તિ વિશ્વમાં સર્વત્ર સ્વીકારે છે, અને તેમાં સર્વનો અન્તર્ભાવ કરે છે. સાપેક્ષ સંપ્રદાયને જો તો સંક્રાંત્યાર્થના જ્ઞાતિવાદનો આત્મામાં અન્તર્ભાવ કરીને જૈનધર્મની અનન્ત વર્ણુલતાનો જગત્તે પ્રકાશ કરાવી આપે છે. ધર્મનાં એકાન્તવાદિ લઘુવર્ણુલો મહાવર્ણુલમાં સમાવ, પણ જે સ્વાહાદ જ્ઞાનરૂપ અનન્ત વર્ણુલ છે તેનો અન્ત એકાન્તવાદાત્મક લઘુવર્ણુલમાં સમાવ થાય નહીં. હાથીના પગમાં સર્વના પગ સમાવ પણ અન્યના પગમાં હાથીના પગ સમાવ નહીં. આ નિયમ પ્રમાણે અન્યદર્શનો ખરેખર અનેક સાપેક્ષતાઓની અપેક્ષાએ જૈનદર્શનમાં સમાઈ જાય છે. શ્રી આનંદધનજી કહે છે કેન્દ્રદર્શન જિનચંચ મળીજે ॥ જિનવરમાં સઘટ્ટોં કર્શન છે. કર્શને જિનવર મજ્જનારે. સાગરમાં સઘટ્ટો તટિની સહી. તટિનીમાં સાગર મજ્જનારે. પદ્મદર્શન જિન. જંડવાદીઓના મતને પણ જૈનધર્મરૂપ પ્રશ્નની કૃપ સમાન ગાળીને જે દર્શનપોતાનામાં તેને સાપેક્ષાએ સમાવે છે તે દર્શનની અનન્તવર્ણુલતાને કોઈ પડોંચી શકે તેમ નથી. અપરિમિત સાપેક્ષજ્ઞાનમય અનન્તવર્ણુલરૂપ જૈનદર્શન એ એક મહાસાગર છે, તેમાં અન્યદર્શનો રૂપ નદીઓ સમાઈ જાય છે. અહો ! આવા સ્વાહાદ જૈનદર્શન સ્વરૂપને જો તરીકે ગણાતા જોનામાંથી પણ આંગણીના ટેરવા પર ગણાય એટલા પિકાનો સમ્યગ્ જીને ઉપર કથ્યા પ્રમાણે અને તેનો ભાવાર્થ અન્યોને સંપૂર્ણ રીતે આશ્વોધાવવા સમર્થ થાય છે. જૈન તરીકે કહેવાતા જોના દ્રવ્યાનુચોગી અને અખાત્મજ્ઞાની ગીતાપોની સેવા કરીને જૈનદર્શનની અનન્ત વર્ણુલતા પરિપૂર્ણ અવખોધી શકે નો તેમની વિશાસદષ્ટિ કામ અને તેઓના હૃદયમાંથી સંકુચિતરૂપે ટળી જાય. તેમજ તેઓ સર્વ દર્શનોમાં આવદારિકાન્નતિ તથા ધાર્મિકાન્નતિ કરવામાં અમંગલ્યપદ ધારણ કરનાર જૈનધર્મની અનન્ત વર્ણુલતાનો વિશ્વમાં બોધ આપી શકે. તોની અપેક્ષાઓ, વિચારો અને હિસાબ તથા અપરાધમય આચારો કે જે કલ્પ, સેવ, કાલ, ભાષ, પ્રમાણે સ્પષ્ટરૂપે નથી સ્પષ્ટરૂપે આચારવાદ છે તેઓનો અન્ત જગત્તે આપવા માટે ગીતાપોની અને ભાષામાં અને વિચારમય પુસ્તકો લખાને તથા બીજાં આપને પોતાની દરેક જગત્તે જોનાં એ જગત્તે અને વિચારોમાં જૈનધર્મ કહે છે, અને તે જગત્તે વિશ્વ જગત્તે રૂપમાં દર્શોરી હો છે માટે જૈનધર્મને પૂર્વની પો ગાળીય પર્વનું રૂપ આપવું જોનાં એ જગત્તે આપણે કરાવે અને સર્વજગત્તે સંવર્ણુલની આવદારિકા તથા અતિરિક્તરૂપે

સ્વરૂપાત્મામાં પોતે પોતાને દેખી શકાય, અને વિશ્વવર્તિ સર્વજ્ઞત્વેનો જૈન-ધર્મની અપરિમિત અનન્ત ધર્મવર્ણનાનો જાહેરબોધ આપવાનો ધર્મબોધ કરી શકાય. ઉપર્યુક્ત જૈનધર્મની આરાધના કરવા તથા અન્ય મનુષ્યોને તેનો લાભ આપવા જગતમાં સર્વત્ર જૈનધર્મનો પ્રચાર કરવા તથા કરાવવાને જૈનધર્મ તથા જૈનોની સેવા કરવી જોઈએ. જમાનાના અનુસાર જૈનધર્મને વિશાલદૃષ્ટિથી જગતમાં પ્રસારવા માટે લાખો ગીતાર્થો તરફથી આત્મભોગ આપવામાં આવે ત્યારે કંઈ વિશ્વ મનુષ્યોના કાનમાં જૈનધર્મ શબ્દનો ધ્વનિ જાગી શકે અને તેથી તેઓ જૈનધર્મના વિચારો તથા આચારો સંજ્ઞાથી વિરેક પ્રાપ્ત કરી શકે. અમારા આત્મરૂપ જૈનમધુઓ જાગે, આપણા જૈનધર્મનું વર્ણન હાલ કેટલું અન્ય લોકોના કંપવામાં આવે છે તેનો ખ્યાલ કરો અને વસ્તુતઃ પ્રયત્ન કરો. તમારા જેવા જૈનધર્મના સાંકડા વિચારો નથી. વિશાલદૃષ્ટિથી આજગ વધો. વિશ્વમાં પ્રવર્તતા સર્વધર્મોમાં જૈનધર્મની મહત્તા તમને મનુના ધાય એવું સર્વ કરો.

x

x

x

x

આચર્યનું કર્તવ્ય.

૧. આચર્યક કર્તવ્યોમાં ચતુર્વિધસંધને યોગ્યો.

૨. આમોનું આપતત્વ સિદ્ધ કરવું અને આમોનો શાસ્ત્રોનો પ્રચાર કરવો તથા આમોના સમ્મત આચર્યને દિધોને સમર્થ તેનો પ્રચાર કરવો.

૩. પચાચાર પાગવા અને સાધુઓ તથા સાધ્વીઓ પામે પચાચાર પગાવવા. સાધુઓને અને સાધ્વીઓને પચાચાર પાગવા વિધિ વગરનો નહીં કરવા તેમજ સાદાંબ કરી.

૪. સાધુઓ અને સાધ્વીઓને સ્વમંચળા અચર્યવિદ્યારથી કુલ્લ જનાવર, અને અન્યમંચળા અચરો સમચારીઓનું ટાન અપવું. અન્યમંચળા સાધુઓ તથા સાધ્વીઓના આચારો અને અન્યદૃષ્ટિય ધર્મ મુશ્વોના આચારો અને વિચારોનું મુશ્વજ્ઞપૂર્વક દિક્ષા અપવું. સ્વમંચળા અને અન્યમંચળા સંનિધસોનું સમાલેચક કુલિપૂર્વક ટાન અપવું. સ્વમંચળા

અને વગરની ગરીબ પટ્ટીના કાગળો મળતા. અન્યોને ગરીબ પટ્ટીના કાગળોને નિદામ પૂરક મળતા.

૫. જોનપર્મની ગરીબ પટ્ટીના કાગળોને નિદામપટ્ટી આપે. પાટ અને કાપ, છંદ, કાપ અને બાંધવા વગરનામાં જાન આપીને વર્ગના કર્મીઓ શું ? તેનો પરિણામ નિમ્ન મળે.

૬. વર્ગમાનમાં સાધુઓ અને સાધ્વીઓને જુનપર્મ અને સ્ક્રિપ્ટપર્મના પ્રશ્નોનો કેવી રીતે કાલેજ દેવો ? અને કેવી રીતે વર્ગ ? અને જોનપર્મના પટ્ટીના સાધુઓ સાથે કાપ કાપ બાંધવામાં કાપ કાપ દિવસે કેવી રીતે કાપ કાપ વર્ગ ? તેનાં સંપૂર્ણ જાન આપું.

૭. સાધુઓ અને સાધ્વીઓને વિદ્યાન બનાવવાને માટે જે જે પોતા કાલેજો સાથે તે અમલમાં મૂકવા. કાપાંચ, પ્રશ્નક, સ્ક્રિપ્ટ, સ્ક્રિપ્ટ અને પટ્ટીઓ જેઓને માટે તેઓને આપવી, અને વિદ્યાર વગેરેની તથા અન્ય કાલેજો સંબંધીની પોતા પોતાઓની બચાવ કરવી.

૮. અન્ય ગરબો કરતાં સ્વચ્છ સાધુઓ અને સાધ્વીઓને જુનપર્મ તથા સ્ક્રિપ્ટપર્મમાં કાપ બનાવવા માટે જે જે કાલેજો આપવા માટે તે આપવા અને સ્વચ્છની ઉત્તિ થાય તેવા વર્ગમાં જે જે કાલેજો લેવા માટે તે મદવા. આકરબા, ન્યાયમાં, સિદ્ધાન્તમાં, જોતિષમાં, સ્ક્રિપ્ટમાં, અધ્યાત્મમાં, લેખનમાં, વ્યાખ્યાનમાં અને ઐતિહાસિક જાનમાં પોતાના ગરબો પ્રત્યેક વિષયમાં મળવા વિદ્યાને તૈયાર કરવા.

૯. પોતાના ગરબોની ઉત્તિ થવામાં જે જે ખામીઓ વિદ્યાની તરીકે સામે તેઓને દૂર કરવી. પોતાના ગરબો આપવાને અને આપવાને કાપ બનાવવા પ્રયત્ન કરવો. પોતાના ગરબો આપવાને પરસ્પર સહાય આપવાના ઉપદેશ દેવો, અને તેઓની ઉત્તિ થાય એવા દરેકો તેમને જાણવા.

૧૦. અન્ય ગરબો સાધુઓ પાત્રેથી જાન વગેરે મદવા કરવા. પોતાના ગરબો સાધુઓને કાલેજો રજા આપવી. અન્ય ગરબો જે જે કાલેજો તે સ્વચ્છ કાલેજો સ્વચ્છમાં કાપ કરવા અને જાણે એવાઓ સુધારો કરવો.

૧૧. પ્રતિદિન વિધિપૂર્વક સ્ક્રિપ્ટવર્મનો જાણ કરવો. સ્ક્રિપ્ટવર્મમાં કાપ મળવા સ્ક્રિપ્ટવર્મની આરંભના કરવી.

૧૨. અમુક દેવ વા દેવીને આરાધીને પોતાના અનુકૂળ કરી કે જેથી પ્રસન્નિયાત કાર્ય પ્રસન્ને તેની સાદાખ યાય.

૧૩. આગામે પોતાની પાસે યોગ્ય વિષસનીય, સમર્થ, સમયન, સ્થાનન્યમનરક એવા સાધુઓને રાખવા, અને તદ્દ્વારાએ કાર્યો કરાવવાં, જેમાં પોતાની ચર્ચા ન થાય એવાં માર્મિક કાર્યો પોતે કરવાં.

૧૪. સ્વગચ્છ અને પરગચ્છીય સાધુઓ, સાધ્વીઓ, ચાવડો, અને શ્રાવિકાઓ પૈકી પોતાનાથી અનુકૂળ, અને પ્રતિકૂળ દોષ, કોષ, શા શા વિચારોથી છે તેનો ગુપ્તપણે પનો મેગરવો અને તત્સંબંધી યથાભોગ પ્રદર્શિ કરી.

૧૫. સર્વસાધારણ ચતુર્વિધ મદાસંપત્તી કિન્નતિનાં દ્રવ્ય, દ્યેવ, કાચ અને બાવથી કાર્યો કરવાં, અને ચતુર્વિધ મદાસંપત્તી સર્વ પ્રકારે કિન્નતિ થાય એવો સદુપદેશ દેવો, દેવરાવલો અને તેવા કાર્યમાં સ્વગચ્છીય, વા પરગચ્છીય, જે જે સાધુઓ પ્રદર્શિ કરતા દોષ તેઓને યથાભોગ સાદાખ તથા અનુમોદન આપવું.

૧૬. સ્વગચ્છ સાધુઓ તથા સાધ્વીઓની હાનિ થાય વા સ્વગચ્છી પક્ષી થાય એવી પ્રતિકૂલતા ધરાવનારા અન્યગચ્છીય સાધુઓ વગેરેને પ્રથમ સમજાવવા, અને તેમને અનુકૂલ કરવા પ્રયત્ન કરવો. અને તેમ જો ન બને તો તેઓ હાનિ કરવા ન સમર્થ થાય, એવા યુક્તિપૂર્વક દેહકાલાનુસારે યથાભોગ ઉપાયો લેવા.

૧૭. સ્વગચ્છના સાધુઓ અને સાધ્વીઓને અપરાધ યોગ્ય પ્રાયશ્ચિત્તો આપવાં, સ્વગચ્છના કાટકુટ કરનાર અને કરાવનારાઓને યથાભોગ હિતસિક્ષા કરવી. પરગચ્છીય જે જે સાધુઓ તથા સાધ્વીઓ પોતાના સ્વગચ્છમાં દાખલ થવા છત્તે, તેમાં સુવેદનો બંધ ન થાય, અને તેઓની યોગ્યતા તપાસીને યે.અ છાગે તો તેઓને સ્વગચ્છમાં દાખલ કરવા.

૧૮. સ્વગચ્છના સાધુઓ અને સાધ્વીઓનું વાર્ષિક વા દ્વિવાર્ષિક સંમેલન કરવું અને, તે પ્રસંગે સ્વગચ્છીય ઉત્તમ, અનુભવી, રાગી, દક્ષ ચાવડોની હાજરી હજીવી. સ્વગચ્છીય, ચાવડો અને શ્રાવિકાઓમાથી રાગી અને અનુભવીઓને પોતાના કેટલાક સ્વગચ્છીય વિચારોથી માહિતગાર કરવા, કે જેથી તેઓ ચચ્છની ઉન્નતિમાં અને રક્ષામાં યથાભોગ ભાગ લેઇ શકે, અને બનતી સાદાખ આપી શકે.

૧૯. યુવક સાધુઓની પામે અને સાથે ૮૬ સાધુઓને રાખવા અને યુવક સાધ્વીઓની સાથે ૮૬ સાધ્વીઓને રાખવી. એવા વલમ્બ દોષ નહીં એવી દેખરેખ તથા વ્યવસ્થા રાખવાનું કાર્ય જે જે સાધુઓને સોંપવાનું થયે તેને સોંપવું, અને યુવક રીતે પોતે દેખરેખ રાખવી.

૨૦. સ્વમઝાના સાધુઓ અને સાધ્વીઓ અન્યમઝાના સાધુઓની નિન્દા ન કરે એવી મુચનાઓ આપવી, અને અન્યમઝાના સાધુઓ વગેરે સ્વમઝાના સાધુ વગેરેની નિન્દા હેતુના ન કરે એવા સમજાવવાને ધટતા ઉપાયો લેવા.

૨૧. સ્વમઝાના સાધુઓમાં અને સાધ્વીઓમાં પરિવેશ સદન કરવાની શક્તિ પ્રગટાવવી, તથા સ્વમઝાની ક્ષમિતિ માટે અનેક ધાર્મિક કાર્યો કરવાની ઉત્સાહશક્તિ પ્રગટાવવી, અને સ્વમઝાની રક્ષાર્થે તથા તેની અગ્નિ રક્ષાર્થે આત્મભોગ આપવાની શક્તિ પ્રગટાવવી, અને આચાર્યની અપેક્ષાઓને સાધુઓ તથા સાધ્વીઓ સમજી શકે એવા ઉપાધ્યાય વગેરે દ્વારા ઉપાયો યોજવા.

૨૨. મઝાનાં પ્રત્યેક કાર્યની યોગ્ય પદ્ધતિઓને સંબંધ રાખવા સુચન કરવી. ઉપાધ્યાય, પ્રવર્તક, સ્થવિર, રત્ન, ટાંખ, પ્રવર્તની વગેરેને જે જે પદ તે તે કાર્યોની વ્યવસ્થા કરવાનું કામ સોંપવું, અને પોતે તેથી દેખરેખ રાખવી, અને યોગ્ય ભલામણો કરવી. ગોચરી વગેરે કાર્યો યોગ્ય સાધુઓને સોંપવા. આ પ્રમાણે કાર્યો વહેંચીને તેના ઉપરીઓ નીમવાથી કાર્યની સિદ્ધિ થશે, અને પ્રત્યેકને તે માટે સ્વીચ્છ રહેશે.

૨૩ પોતાના મઝામાં લાયક સાધુઓને ધટની પદ્ધતિઓ આપવી, અને તેમને ધાર્મિક કાર્યો કરવામાં ઉત્સાહ આપવો, અને તેમને સાકામ્ય આપવાની વ્યવસ્થાઓની યોજના કરવી.

૨૪ સ્વમઝાના સાધુઓ વગેરેને અન્ય મઝાના સાધુઓ બેઠાએ નહિ એવી વ્યવસ્થા કરીને ધટતા ઉપાયો લેવા. સ્વમઝાના લાયક અને શ્રાવિક ઝોને અન્ય મઝાના સાધુઓ વગેરે ન બરમાલે તેવા યોગ્ય ઉપાયોને લેવા તથા બરમાલાઓને ઠેકાણે લાવવા યોગ્ય સાધુઓને તે કાર્ય માટે યોગ્ય અને અન્ય પાત્ર જે ઘટે તે ઉપાયો આદરવા.

૨૫ મઝાના સાધુઓ અને સાધ્વીઓનો આચાર્ય, સરસ્થક છે, અને મુખિમાર્ગ પ્રતિ તેઓને લઈ જનાર સાધ્વીવાદ છે, એવું તેને જાણીને સાધુઓ અને સાધ્વીઓની સરક્ષા કરવી, અને તેમની સેવા ધ્યાની અવલોકનના બધા માટે પોતાનાથી બનવું કરવું.

૨૬. ગચ્છરિષ્ટ માંદા સાધુઓ અને સાધ્વીઓની દવા કરાવવી, અને તેમને રોગના નાશાર્થે સાદાપ્પ આપીને ચારિત્ર્યમાં સ્થિર કરવા.

૨૭. સ્વગચ્છમાં નવા સાધુઓ તથા સાધ્વીઓ થાય એવા ઉપદેશાદિ ઉપાયોમાં પ્રવૃત્ત થવું અને અન્યોને પ્રવૃત્ત કરવા.

૨૮. ગચ્છનું ખંધારણ મોક્ષની આરાધનાર્થે છે એમ લોકોને સમજાવવું, અને ગચ્છની સમાચારી દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવથી સંવત્સંમુખતાને બજાવી છે અને તેથી વિશ્વમનુષ્યોને ધાર્મિક લાભ મળે છે એમ સમજાવવા માટે હેતુઓ પૂર્વક યોજનાઓ રજૂ કરવી. (જીગ્ઞાસુઓની આગળ).

૨૯. ઉદ્દેશ્યોને અનુસરીને ક્ષેત્ર કાલાનુસારે અપવાદ માર્ગે પ્રવર્તિત સ્વગચ્છનું રક્ષણ કરવું, અને સ્વગચ્છીય સાધુઓને ઉત્સર્ગ અને અપવાદ પૂર્વક પ્રવર્તવાનું જ્ઞાન આપવું.

૩૦. સ્વગચ્છીય સાધુઓ જૈન ધર્મની પ્રભાવના કરવાને પ્રભાવકો બની શકે એવી વિદ્યાઓ તેઓને આપવી, અને પાત્ર પ્રમાણે મંત્રાદિકનું જ્ઞાન કરવું.

૩૧. કોઈ પણ ગચ્છના જ્ઞાન સાધુની વૈયાવચ્ચ કરી. તેને આદાર પાણી લાવી આપવો.

૩૨. કોઈ પણ ગચ્છના સાધુની સાથે દેહવંદનનો વ્યવહાર રાખવો, અને અન્ય ગચ્છના આચાર્યાદિક મળે તો ગુણાનુરાગદષ્ટિથી તેઓના ગુણો જે વ્યક્ત થયા હોય તેની પ્રશંસા કરી, અને પોતાની પામે આવે છતે આસન વગેરે અપાત્રી યથાયોગ્ય સન્માન સાચવવું. કોઈ ગચ્છના સાધુનું અપમાન કરવું નહિ અને કરાવવું નહિ.

૩૩. અન્ય ગચ્છના સાધુઓ, આચાર્ય વગેરે પરસ્પર સલાહ સુપેદના ખંધારણથી ખપાય તો તેઓની સાથે યોગ્ય નિયમિત કુટુંબ વ્યવહારથી વર્તવું, અને એકસંપરકે અંકુશની સરક્ષા કરવા બનતા ઉપાયો લેવા.

૩૪. અન્ય ગચ્છોની બિન્નબિન્ન મનુષ્યોની જે જે ચર્ચાઓથી પરસ્પર કવેશની ઉત્તરજ્ઞ થાય, તેવી રીતે વર્તવું નહિ. અન્ય ગચ્છના આચાર્યાદિક કદાપિ સ્વગચ્છની સાથે ક્ષેત્રના કારણ થાય એવી રીતે વર્તે તો તેમની સાથે પ્રેમથી કામ લેવું. પશ્ચાત્ તે જોય કવેશની ઉત્તરજ્ઞ જે રીતે કામે તે રીતે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને બાવથી જ્ઞાન લેવું.

શાન્ત ધ્યાન અને પરસ્પર પ્રેમ સંપર્માં વૃદ્ધિપૂર્વક સર્વગચ્છીય મંદાસંધદ્વારા જૈનધર્મનો વિશ્વમાં સર્વત્ર ફેલાવો ધ્યાય, એવા ઉપાયો યોજનામાં અને તે પ્રમાણે પ્રવર્તવામાં યથાશક્તિ આત્મભોગ આપવો. મંદાસંધદ્વારા જૈનશાસ્ત્રના ન્નતિનાં કાર્યોમાં સર્વગચ્છીય સૂરિયો વગેરેને પ્રવર્તાવવા યથાશક્તિ ભાગ લેવો અને તેવાં કાર્યો પ્રસન્ન અને તેવી તકરારો મૂકીને ઐક્ય કરવામાં યોતાનાથી બનતો આત્મભોગ આપવો.

૪૩. સર્વગચ્છીની સાથે અમુક આન્યતાઓથી ભેગ કરીને જૈન મંદાસંધદ્વારા જૈનધર્મની ઉન્નતિ કરે એવાં પુસ્તકો ઉપાવવાં. સર્વગચ્છીય સાધુઓ ભેગા થઈને બહુ એવી કાપડાપૂર્વક ધાર્મિક પાઠશાલા ઉઘાડવી.

૪૪. અન્યધર્મીઓને પૂર્વની પેઠે જૈન બનાવવા માટે સર્વગચ્છીય જૈનાચાર્યોએ ભેગા મળીને ઉપાયો યોજના, અને જૈન બનેલાઓને વર્ણવ્યવસ્થામાં ગોઠવવા અને તેઓને આર્થિક આદિની સાહાય્ય આપવી. જે સાધુઓ અગર આવડે અન્યધર્મીઓને જૈન બનાવે તેમને ઘટનું માન આપવું.

૪૫. રાજ્યતંત્રની પેઠે ધર્મરાજ્યતંત્રની વ્યવસ્થા છે. ધર્મરાજ્યતંત્રની વ્યવસ્થામાં કુશલ મનુષ્યો જોઈએ. ધર્મરાજ્યતંત્રની વ્યવસ્થા જેમ બને તેમ બહોળા ઉચ્ચ પાયાપર મૂકાય એવી યોજનાઓ કરવી. અન્યધર્મીય આચાર્યોની ધર્મરાજ્યતંત્રવર્તક વર્ધક યોજનાઓને અભિવ્રતઃ અવરોધીને તેમાંથી જે જે મંડલુ કરવા યોગ્ય હોય તે તે મંડલુ કરવી.

૪૬. જૈનધર્મના અન્યધર્મીઓમાં પ્રચાર ધ્યાય તે માટે વર્તમાનકાલને અનુસરી ચાપતા ઉપાયો લેવા, અને અદાલુ ઉપદેશકોની ધર્મપ્રચારાર્થે યોજના કરવી. સર્વદેશના સર્વજાતીય મનુષ્યોમાં જૈનધર્મનો પ્રચાર ધ્યાય એવા મનુષ્યો પેદા કરવાને જૈનશુરકુલો ઉપદેશક પાઠશાલાઓ, લેખક પાઠશાલાઓ વગેરેની યથાયોગ્ય જ્યાં ઘટે ત્યાં યોજનાઓ કરવી.

૪૭. આગ્રો અને નિગ્રોનો સાર ખેતીને વર્તમાન જમાનાના અનુસારે જૈનધર્મના આચારો, વિચારો અને સંસ્કારોને સુધારવા અને સર્વ જગતના મનુષ્યો લાલ લે તેવી દૃષ્ટિથી તેનો ફેલાવો કરવો.

૪૮. અન્યધર્મ પાળનારા રાજાઓ, રાણાઓ વગેરેના સમાગમમાં આપીને તેઓને ધર્મનો ઉપદેશ દેવો, અને તેઓને જૈનધર્મીનુકુલ કરવા.

૪૯. જૈનસાધુઓ અને સાધ્વીઓને જૈનધર્મ અને અન્યધર્મોનાં

૫૭. જૈનધર્મનું પ્રતિષ્ઠાન કરવામાં તથા જનરે વ્યાખ્યાન વગેરેમાં મુખ્યતાએ પ્રતિષ્ઠાકર્તૃત્વ આપવું. પ્રતિષ્ઠાકર્તા સૌથીમાં ગુણાનુસારની રૂઢિ થાય છે. ખંડન સૌથીનું અનેક અધિક્ષાપુરુષ મુક્તિપૂર્વક વર્તમાન જમાનાને અનુસરી અવલંબન લેવું. આ વ્યાખ્યાનને અનુભવ સ્વગચ્છીય સાધુઓને તથા સાધ્વીઓને આપવો.

૫૮. માર્ગાનુસારિ અન્યદર્શનીય મકાલમાંથી સુવિચારોને દર્શાવીને અન્યદર્શનીયોને બોધ આપવો. જેમ જે મનુષ્યો વિવેકગ્રામ સંમુખ થતા જાય તેમ તેમ તેઓને જૈનતત્ત્વો સમજાવવા પ્રયત્ન કરવો. જીવોને પ્રથમ ગુણાનુસાર ઉત્પન્ન કરાવવો. પછાત જૈનધર્મની ખૂબીઓ સમજાવવી.

૫૯. જૈનોની વસ્તિપર જૈનધર્મની અસ્તિત્વ સજ્જવનનાનો આધાર છે. આદ્યજી, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર એ ચાર વર્ગ આદિ સર્વ દુનિયાની મનુષ્ય જાતિમાં જૈનધર્મ ફેલાય અને જૈનોની વસતિ વધે એવા આગમ અને નિગમના અવિરૂદ્ધપદો ધર્મ ફેલાવનાર મહાપુરુષો પ્રગટાવવા, અને તેઓની આજ્ઞામાં સર્વ અર્પણ કરવું.

૬૦. જૈનતીર્થોની રક્ષા કરવી. દેવદંડવાદિના વિનાશ ન થાય એવો બંદોબસ્ત કરાવવો. જ્ઞાનભંદારોની રક્ષા કરાવવી.

૬૧. જૈનોમાં જે જે લાનિકારક રિવાજો હોય તેઓને નાશ થાય એવી રીતે ઉપદેશ વગેરે દ્વારા પ્રયત્ન થવું, અને અનુભવગમ્ય પદ્ધતિ સુધારા કરાવવા ઉપદેશ દેવો. શારિણમિક સાબ થાય એવી રીતે દારૂં કપિટી વર્તમાનકાલને અનુસરી સુધારા વધારા કરવામાં થયેલો અગુચિત્તમને મુશ્કેલી આપવી.

૬૨. પોતાની પાછળ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સ્થવિર, ગ્લ, મંખી, પ્રતિનિતી વગેરે ઉત્તમ વર્ગ ઉત્પન્ન કરવા થયેલો પ્રયત્ન કરવી. પોતાની પાછળ આચાર્યપદાધ્યક્ષોને આચાર્યપદ આપવું. મન્ડપ મનભેદ ન ઉત્પન્ન થાય એવી ઉપદેશવિશેષો મોજાવવા કરવી. મન્ડપ મનભેદ, કુસપ, કમ્પેટ, કાટકટ ન થાય એવો ઉપદેશ દેવો. અને મન્ડપી મુમપના અને એકનારો જનસાત્તાન્તરિત્વ, પરંતુ સાબ આત્મિકી સ્વગચ્છીય સપુષ્પો, સપ્તર્ષીઓ, થાવમ અને શારિણોને સમજાવું આપવી. પદોએ મરે મનભેદ, કમ્પેટ વગેરે ન થાય તેવા રાષ્ટ્રના ઉપદેશ દેવો.

૬૩. મન્ડપ ઉત્પન્ન થતા મનભેદો દૂરમારવા વિષે વગેરેમાં શોધ

મનભેદોને વાસ્તવિકતત્વદષ્ટિએ સમાવ્યાની ઉપદેશ દેવાનો પ્રચાર કરે. સ્વગૃહીય ચતુર્વર્ગનું એકમતનું ન હોય એવા નિયમો ધરાવે અને તે પ્રમાણે પ્રવર્તવું. તથા અન્યોને પ્રવર્તવવા સ્વગૃહીય સાધુઓ અને સાધ્વીઓની બહુમત, વર્તમાન સમય, સામ, હાનિ, વગેરેનો વિચાર કરીને સ્વગૃહીય કાર્યો કરવા અને કરાવવા.

૬૪. જે જે ગૃહો જે જે સંધાડાઓની સાથે જે જે શરતોથી સુલેહ, સંધ અને સાદાવ્યતા કરાર, લેખો પરસ્પર કર્યા હોય તેઓની સાથે તે તે શરતોમા તે તે પ્રમાણે વર્તવું, અને અન્યોને કરાર લેખ પ્રજ્ઞા સાદાવ્ય આપવા ચૂકવું નહિ. સ્વપરમ્પર સંધાડાઓના મુદ્દેસંધના જે જે કરારો કર્યા તે તે કરારોથી સ્વગૃહીય સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓને વાકેફ કરવાં.

૬૫. સ્વધર્મિજનુઓની અને અન્યધર્મીઓની સાથે ધિરો, પ્રબોધ, માધ્યસ્થ અને કારણ્ય એ ચાર ભાવનાઓ પૂર્વક વર્તવું. અન્યધર્મીઓની નિન્દા કરવી નહિ. તેઓ તરફ ધિક્કારની દૃષ્ટિથી વર્તવું નહિ. તેઓ જનધર્મના રાગી બને એવી યોજનાએ યથાપોજ સાદાવ્ય આપવી. તેઓ કોઈ ધર્મનો ઉપદેશ દેતાં અપમાન વગેરે કરે તો તે સહીને તેઓનું બધું શાવ એવી રીતે તેઓની સાથે વર્તવા લાગ દેવું.

૬૬. સ્વગૃહીય સાથે જે જે ગૃહોનો ન્યૂન ન્યૂન મતભેદ રહેતો હોય તો તે ગૃહોની સાથે અમુક રીતિની અપેક્ષાએ જોડાને જનજાગૃતિ પુષ્ટિ કરવી. એક ગૃહમા સંધાડાની રીતિએ ધણા આચાર્યો હોય તો તેઓની સાથે મળતા રહીને સર્વસાધારણ, ધાર્મિક કૃત્યો કરવાં, અને પરસ્પર મેળ રહે એવા નિયમોથી પરસ્પર બંધ થવું.

૬૭. સ્વગૃહ સંબંધમાં અન્ય ગૃહીયો અનેક પ્રકારની ચર્ચા કરે તો તેનો ઉત્તર આપવા તથા તે સામે યોગ્ય પ્રતિ કરવા જરૂરથી કરવી ને કહેરા સમાવવા.

૬૮. સ્વપરોન્મતિસાધક, જોનધર્મોન્મતિસારક, સ્વગૃહોન્નિસારક, જનવિષમ મહાસંધોન્નિસારક કાર્યો જે જે આદરવ્યાં હોય તેઓથી પરિહો વર્તવા ધાળા હાવું નહિ.

૬૯. ધર્મવિરોધકોને હરેક રીતે યોગ્ય જવાબ આપે, અને તેમજ તત્રોને પડોમી વગેરે એવું સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાનું જાણ બનાવવું કે જોડી સ્વગૃહીય મનુષ્યોને ચાનાપૂર્વક ધર્મની આરંભના કાલ

૭૦. સ્વગૃહીય સાધુ, સાધ્વી, આવક અને શ્રાવિકાંઓ પોતાની આ-
ગા પ્રમાણે વર્તે એવાં બધાંરણો રચ્યાં, અને તે પ્રમાણે સર્વે વર્તે એવી
રીતે સાધુઓ વગેરે દ્વારા ઉપદેશ દેવાવવો.

૭૧. ગામે ગામ વિદાર કરનારા સાધુઓનાં મંડળો યોજવાં, અને
તેઓને વિદાર, ઉપદેશ, આતુર્માંસાદિની યોજનાઓનું, શિક્ષણ આપવું. વિદાર
કરનારા સાધુઓ વગેરેને પ્રસંગોપાત્ત આવશ્યક સૂચનાઓ કરવી અને તેઓની
વિગતિ ઉપર લક્ષ દેખેને ધટની વ્યવસ્થા કરવી.

૭૨. સાધ્વીઓ દ્વારા સ્ત્રી વગેરેને ધાર્મિક બોધ આપવાની અમુક
રીતિએ વ્યવસ્થા કરવી, અને જૈન શ્રાવિકા વગેરેને આચારમાં કુશલ કરે
એવું જમાનાને અનુભવી શિક્ષણ આપવું. સાધ્વીઓ, શ્રાવિકા વગેરેને
મુખારે એવી રીતની શિક્ષણ પ્રખ્યાલિકા આચારમાં મૂકીતવી. અન્યદેશનીય
સ્ત્રી વર્ગને જૈનધર્મનું શિક્ષણ કેવી રીતે આપવું તથા તેઓની યોગ્યતાનુસારે
ઉપદેશ દેવાની તેઓને શુનિઓ રીખતવી.

૭૩. વિદ્યાલયદિથી જૈનદર્શનનું કાવ્ય, શેત્ર, કાવ્ય અને બાવ પ્રમાણે
પ્રવર્તન થાય એમ ઉપદેશ દેવા આટે સાધુઓ વગેરેને સૂચનાઓ આપવી,
તેમજ જે જે સ્થાને જે જે સાધુઓ યોગ્ય હોય તેવાં યોગ્ય દોષ તેઓને
તે તે સ્થાને યોગ્ય રહેવાને આદ્ય આપવી, અને સાત શેત્ર સંબધી
જે કાલે જે સ્થાને જે શેત્રની પુષ્ટિ કરવાની હોય તે તે સંબધી સૂચનાઓ
આપવી.

૭૪. સાધુઓને તથા સાધ્વીઓને દિક્ષા આપવાની તથા બહુવિધની
રીતિમાં મુખારા કરાવવા. સાધુઓ તથા સાધ્વીઓ વગેરે એવી રીતની મુખા-
રાની રીતિયો પ્રવર્તાવવી.

૭૫. આચાર્ય પોતાની જાણે સ્વપરસમંપત્તિવદાર કુશલ ઓર્તિયે
સાધુઓ બેસાડવા, અને જે જે મનુષ્યો જે જે પુટે તેઓ ઉતર તેઓની જાણે
વ્યથાવો. તેઓને એવું શિક્ષણ આપવું કે જેથી તેઓ પોતાની જાણે જે જે
વાદોમાં ચર્ચા કરવા આટે આવે તેઓને અનિશ્ચય જાણીને તેઓને મધ્ય-
યોગ્ય દત્તર અપે. પ્રમતિ, જન પેનાને કથવાનો અત્તર આવે ત્યારે મોઝ
પરિમિત મંબીર મિષ્ટ લખેદી જવાળ આપવો.

૭૬. સ્વાર્થીય ગળજી સાધુઓ અને સાધ્વીઓ અન્યજાતીય મનુષ્યોની
સાથે નાશા કાઠ, વિગત. ક્ષેત્રારાં જાણ વગેરે કરે નહીં એવી શિક્ષ-
ણ

૮૩. અન્યદર્શનીયો દયાદિ જૈનાગમ પ્રતિપાદ સદાચાર પાળતા હોય વા જૈનાગમને અનુસરનારા પુનર્જન્મ, કર્મ, પુણ્ય, પાપ, વગેરે સિદ્ધાન્તો માનતા હોય અને તે સિદ્ધાન્તોનું જડવાદીઓ ખંડન કરતા હોય તો તે બાબતમાં તેઓને મથાધોગ્ય દલીલોની સાહાય્ય આપવી.

૮૪. પુનર્જન્મવાદ, ચૈતન્યવાદ, કર્મવાદ, વગેરેમાં નાસ્તિકો, જડવાદીઓની સાથે ચર્ચા કરતાં પુનર્જન્મ વગેરેને સિદ્ધ કરનારા અન્ય દર્શનીઓની તે તે વાદમાં સામેલ રાખવા. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવને અનુસરી અપવાદ અને ઉત્સર્ગ માર્ગના બહાખલ અને લાભાલાભનો વિચાર કરી આ બાબતમાં પ્રવર્તવું.

૮૫. જૈનાગમની પુષ્ટિ કરનારા, જૈનાગમને અનુસરના, જૈનાગમનસ્તોથી અવિરૂદ્ધ જે જે માન્યાઓ, અન્યદર્શનીય મંથોમાં હોય તેઓની સાક્ષીઓ આપીને અન્યદર્શનીય જનોને જૈનધર્માનુકૂલ કરવા. તેવો ઉપદેશ તથા તેવા સાક્ષીઓવાળા મંથો લખાવવાની સૂચનાઓ કરવી.

૮૬. અન્યદર્શનીય અમુક સંપ્રદાયોને પોતાનાથી અમુક બાબતોમાં, અનુકૂલ રહી સંપીને ચાલવાની યોજનાઓ ધડી તે પ્રમાણે વર્તાવવા પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

૮૭. અન્યધર્મીય રાજા, વા અન્યદર્શનીય ધર્મગુરુઓ વગેરેની સાથે દેશને તથા દેશની પ્રજાને હાનિ ન થાય તથા લોક રિદ્ધ ન મળાય એવી રીતે પરસ્પર અમુક મજાત આવતા અને આગમથી અવિરૂદ્ધ એવા નિયમો ધડીને વર્તાવું.

૮૮. વિષમ પ્રવર્તિત સર્વ ધર્મો કરતા જૈનધર્મ વરતુનઃ વ્યવહારિક અને આધ્યાત્મિકાબુદ્ધિમયઃ કેવી રીતે આગળ વધી શકે છે, અને તેનું વર્તમાન કાલે કેવું સ્વરૂપ છે, તથા તેમાં પરસ્પર ધર્મોના મુદ્દાગત જંગમત્વથી અવિરૂદ્ધપણે કેટલો સુધારો વધારો કરવાની જરૂર છે, તેના નિયમો અને યોજનાઓ ધડીને જોડેને તેનું ઘન આપવું.

૮૯. સ્વમચ્છીય સંપુષ્ટો, સંપીઓ, પ્રાર્થો અને અવિશાઓ પોતાના ગણની ઉન્નતિ માટે પ્રસંગ આવે તર્વેશ અર્પણ કરીને પ્રવર્તે એવું અમુક દર્શકોએ દિશણ આપવા બંધાવવું કરવું.

૯૦. સ્વમચ્છો શાખાઓને સમ્મેલન વખતે ૧૫મી સપ્ટેમ્બર અને તે પ્રમાણે શાખાકીય સંપુષ્ટો વગેરે પ્રવર્તે એવો ઉપદેશ દેવો.

૯૧. સ્વચ્છીય સાધુઓ વગેરેને બ્રહ્મવચ વગેરેમાં તથા નવીન સંપ્રદાયો બનાવવા વગેરેમાં સેવાધર્મ-મક્તિ કરનારા આવડો અને શક્તિઓને ધન્યવાદ વગેરેથી ઉત્તેજિત કરવા.

૯૨. સ્વચ્છીય જનોની અને મદાસંધ તથા તીર્થોની રક્ષા કરે એવું કુર્મવીરોને પ્રકટાવવા માટે યોગ્યતાઓ ધારવી અને તે અમલમાં મૂકવી.

૯૩. વિદ્યાસહચિધારક આચાર્યની રક્ષાએ ઉપાધ્યાય વગેરે વર્ગ મુશ્કેલીમાં પ્રવલ્લ કરે, અને આચાર્યની રક્ષામાં સંધની રક્ષાના ઉદ્દેશને સ્મરણને એવો બોધ દેવો.

૯૪. શ્રી વીર પ્રભુની પાટે બેસનાર આચાર્ય તે વર્તમાનમાં પ્રભુની પેઠે આગા વડે માન્ય કરવા એવો આગમિક સદુપદેશ સર્વત્ર ફેલાવ એવી બાકસા કરવી.

૯૫. ધાર્મિક શુદ્ધરથ જોનેને સ્થાયી બ્યારકારિકોત્તર તથા ધાર્મિક ન્યતિના ઉદાર વિચારો અને આચારો વડે મુક્ત થાય એવો મોક્ષ ઉપદેશ દેવો.

૯૬. મદા સંધનું કાપડા કાનુનો વાશું બધારનું બ્યાનિય કરવું, અને તે અમલમાં મૂકાય એવો સ્થાનુભવવડે સદુપદેશ દેવો. કાંઈ પણ બાતના જનમ બધારનો વિના રાજ્ય અને મદામંધ દોનો નથી, એમ જોનેને આગમોના અનુમારે બોધ દેવો.

૯૭. મરજ્યાં બધારનો, અવદાગનવકવિનધર્મદ્વાર મેક્ષની અગમનાયે છે એમ બોધ દેવો. સ્વચ્છ અને મરજીની સયે મદા સુવર્ણ દેવદાને એક મદા જોન સંધના રૂપને મેક્ષ પુનરુદારતાને જાને અને તિમ મનુષ્યોનું કલ્યાણ કરે એવા ઉદ્દેશ પર જોનો આવે એવો આગમિક દલિએ તન્નોપદેશ દેવો અને બ્યારકારિકદલિએ અવદાગ નિયમો મરજી જોયો સુદ રસી, સ્થાનિત રાણ અને સ્થાકિને સર્વે સર્વે કરે એવી મીનનો ઉપદેશ દેવો, અને તેમાં પુનરુદારતા પ્રચાર કરે. પુનરુદારતા સંધે સર્વ ધર્મોની એકતા જે જે અગે જે જે બાવે જે જે રીતિએ થઈ દેવ ન ન રીતિએ થવલ કરે, કરવો અને કરવતી અનુમેલના કરી મરજીને અનુપ્રાય થવ એમ વર્તમાનમાં જે જે ઉપદેશ થરે તે તે દેવો અને અગમો અનુપ્રાયે આચાર્ય તે બધેના વીરપ્રભુની પેઠે રાજ્ય નક્કી એમ મે.વ રાજ્યવો અને સ્વચ્છીય સંધની દલિએ સમજાવે એવ નક્કીના રૂપ સમજાવિત કરીને તેને આચારમાં મની મનુષ્ય રાજ્ય નક્કી દેવો અગમિક વર્મ પોતાના આચાર્યની અગમ પ્રજાને મરજી

જન્મલક્ષી પ્રગતિ કરી શકે એવા દુષ્ટાંત પૂર્વક ઉદ્દેશો, સમજાવવા અને શી ધીર પ્રેમનું સાતન સાંભળ સ્વાચરવા પ્રયત્ન કરવો.

૯૮. બાહ્ય, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને ચૌદ એ વર્ણુ ગુણુર્મ વા જાતિથી જાનેલી દોષ તે સગવડ આદિની અનુકૂલતા એ જૈન ધર્મ માને એવા આગમે અને નિમજોવો ઉદ્દેશ પ્રચારવો.

x

x

x

x

“ સાધુસમાગમ. ”

આત્માના ગુણોને પ્રાપ્ત કરવાને અર્થાત્ પ્રકટ કરવાને સાધુ સમાગમ સમાન અન્ય કોઇ મહાન ઉપાય નથી. જાનિસાધુનો સમાગમ થાય ત્યારે તેમની પાસે બેસીને ચિન્તનપૂર્વક અવસર પામી પ્રશ્નો પૂછવા. આત્મજાનિ સાધુની આગમ અભિમાનથી બેઠાનું નરિ, અને તેમને કંઠાગો આપવો નરિ. આત્મજાનિસાધુની સેવા બકિત કરીને તેમની પ્રસન્નતા મેળવવી. આગમેમાં અન્યોમાં લખેલા અત્માદિ તત્ત્વોનો અનુભવ કરવાને સાધુસમાગમની ખાસ જરૂર છે. જાનિસાધુનો સમાગમ થતાં અન્ય પુસ્તકોનાં વાચન વગેરે કાર્યથી નિરત થવું. જાનિસાધુના કચનની અપેક્ષાઓ સમજવી, અને તેનો સમજાવવા વિચારવાને તે ને બાજતોતું મનન કરવું. હું જાણું છું એવું હૃદયમાં લાગીને સાધુ પાસે ચર્ચાવાદ કરવાની પ્રવૃત્તિ યોગ્ય નથી. જાનિસાધુ પાસે ખંડન મંડનની ચર્ચા કરવાથી જે લાભ મળતો નથી, તેજ લાભ ખરેખર તેમની પાસે બેસીને તેમના પ્રસંગોપાત્ત મુખથી નીકળેલ ઉદ્દગારો શ્રવણ કરવાથી અને તેનું મનન કરવાથી મળે છે. ખંડન મંડનની ચર્ચાથી આત્માના અનુભવની પ્રાપ્તિ થતી નથી. જાનિસાધુની શ્રદ્ધા બકિતથી મેળવેલી કૃપા દ્વારા જે બોધનો લાભ મળે છે, તે લાભ ખરેખર અન્ય કોઇ રીતે મળતો નથી. જાનિસાધુની કોઈ રીતે પ્રાપ્તિ કરીને તેમની શ્રદ્ધા ધારણ કરીને તેમના શરણને અંગીકાર કરી કૃપા મેળવવી. જાનિ સાધુની કૃપા એજ મોક્ષની ચાવી છે. મહાપુરુષની કૃપા વિના કોઈ ઉચ્ચતા પ્રાપ્ત કરવા શક્તિમાન વધ શકતું નથી. સદૃશ સાધુની કૃપા એજ ભક્ત ભોક્ષને ઇચ્છવા યોગ્ય છે. જાનિસાધુના બોધ ઉપર લક્ષ દેવાને ખાસ જ્ઞાન દેવું જોઈએ. જાનિ સાધુની

વનરાજી, આવડાના મુર, શીલમુલુ સુરિ હતા. પ્રાચીન બંધારમાંથી ચાંપડાઓને ક્ષતિદાસ મળે એવાં અન્યોં અવલોકવાની જરૂર છે. ટોડરાજદયાન અને તેના પર ટીપ્પણીકાર ગારીશંકર ઓઝાં વગેરેએ જૈનોના સંબંધમાં કેટલીક જૂથો કરી છે, તેને બહાર લાવવાની જરૂર છે. કેટલીક જૂથોને ઉદ્ધાર કરવાની મારી શકાસ છે. મગધરાજની વંશાવલીમાં શ્રેષ્ઠ વગેરેનાં નામો નથી. જૈનઅન્યોના આધારે જેટલું બને તેટલું તે પર અજ્ઞવાળું પાડવાની ધૃતિ રજા કરે છે. કેટલેક દેશોએ જૈનોને પૈાદો તરીકે ટોડસાહેબ માને છે, તેનો પણ સંધારો કરવાની જરૂર છે. ગારીશંકર કેટલાક સિલાલેખો માટે યંત્રિ ગાંધર્વ પર સંસ્કૃતભાષાની અંધશ્રુતાનો આશ્રય કરે છે તેના જવાબ અવધાની જરૂર સ્વીકારવામાં આવે છે. સર્વજ્ઞેનના ઐતિહાસિક અધિભાંધી સારમાગને ઉદ્ધાર કરીને ઐતિહાસિક બાંધતો પર અજ્ઞવાળું પાડીને અન્યલેખકોની જૂથો બનાવવી જોઈએ, અને એક જૈન પ્રાચીન ઐતિહાસિક અથ સારશ્વે રચ્યો જોઈએ. જૈનધર્મનું સર્વ પ્રકારનું સાહિત્ય સંરક્ષીને તેને બહાર લાવવાની જરૂર છે.

સં. ૧૯૭૦ બાદપઃ ૧૦૦)).

x

x

x

x

દેશધર્મપ્રેમ.

આર્થાશર્ત મનુષ્યોમાં પરસ્પર પ્રેમ અને સંપ્ર ખીલવનો જોઈએ. દેશો-દેશો દેશપ્રેમ સર્વ મનુષ્યોના હૃદયમાં રજાઈ જાય, અને મનુષ્યપણના સહ-મુગ્ધ પ્રકરે એવા ઉપાયો લેવાની જરૂર છે. મદાવનારી, કર્મયોગી અને યાન-યોગી મદાભ્યઓ પ્રકટવા વિના આર્થ દેશોન્નતિ થવાની નથી. ધર્મમનુ-બેદના કુદ મુદેને આમગ કરીને દેશોન્નતિ કરી શકાય નહિ. દેશોન્નતિમાં મમે તે ધર્મ પાલનરને એક સરખો પ્રેમ વા આવશ્યક સેવા કર્મ કર્તવ્ય છે એમ અરખોધાવવું જોઈએ. દેશ પ્રેમ વિના મનુષ્ય દેશમાં રહેવા લાયક હરતે નથી. સમાજ પ્રેમ વા સમાજ ર્જાં અદા કર્યા વિના મનુષ્ય ખરેખર સમાજમાં રહેવા લાયક હરતે નથી. કુદ, લે. જી. સ્વર્ણ, અન્નની, મનુષ્યોને ધર્મ પ્રેમ પશુ કષ્ટથી દોષ ? મનુષ્યમાં મનુષ્યત્વ ખીલવરને માટે દેશ પ્રેમ, સમાજ પ્રેમ, અને ધર્મ પ્રેમ ખીલવવાની જરૂર છે. કેળવણી વિનુ

આર્યભૂમિની ઉત્કર્ષતા.

મહાત્માઓની જન્મભૂમિરૂપ આર્યક્ષેત્ર છે. ધર્મની માનરૂપ આર્યભૂમિ છે. ધર્મનાં સાત્વિક બીજોતું રક્ષણ કરનારી આર્યભૂમિ એ પ્રજાનો ધર્મભાગ છે. મનુષ્યોમાં આર્યત્વ પ્રકટાવનાર આર્યભૂમિ છે, એમ અનેક ધર્મશાસ્ત્રોથી અને અનુભવથી સિદ્ધ થઈ શકે છે. આર્યભૂમિમાં આર્યમુનિવરોને પ્રકટાવવાનું સામર્થ્ય છે. આર્યભૂમિનો પ્રેમ અને તેની ઉત્કાન્તિ માટે અનેક અન્યો લખાવવાની જરૂર છે. હે આર્યભૂમિ ! ત્હારામાં એવી શક્તિ છે કે ત્હારા રજકણોથી જે શરીર અને છે તેમાં રહેલો આત્મા પોતાની વાસ્તવિકોન્નતિ કરી શકે છે. હે આર્યભૂમિ ! ત્હારા રજકણોમાં આલોહનાર સત્યગુણી મહાત્માઓ નિવૃત્તિનું પરમગુણ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. જનધર્મના સુક્ષેત્રરૂપ હે આર્યભૂમિ ! ત્હારી ક્તિમતાનું કેટલું બધું વર્ણન કરી શકીએ. હે આર્યભૂમિના સેવકો ! તમે આર્યદેશની સુધારણા માટે પ્રયત્ન કરો. જનની અને આર્યજન્મભૂમિ એ બેનો વિશુદ્ધ પ્રેમ જોતામાં છે તે આર્યાવર્તભૂમિને શોભાવી શકે છે. આર્યાવર્તમાં ફાટીને જોવાનું જેવું સામ્રાજ્ય છે, એવું અનાર્ય દેશોમાં ક્યાંથી હોય ? આર્યજન્મજ્યોને સાદાવ્ય કરો. તેઓને ઉત્તમ પ્રકારની કેળવણીથી કેળવો. તન, મન અને ધનથી આર્યભૂમિમાં જન્મેલ મનુષ્યોને ધર્મની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરવા માટે સાદાવ્ય આપવી જોઈએ.

હે ધનિકો ! હે વિદ્વાનો ! તમે આર્યભૂમિમાં જન્મેલ મનુષ્યોને હિદ્દાર કરવા માટે સંસ્કારપ્રજ્ઞ કરીને ત્યાગની ખરેખરી દલા પ્રાપ્ત કરો. બારતવાસીઓની ચમુઓ ઉપાડવા માટે રાજ્યકર્તૃ ન્યાયી વિદીય સરકારે પ્રશસ્ત્ર પ્રયત્ન કરીને આયોજિત ઉપકારના બાર ભોજ તમે નાખ્યા છે, તેઓને આર્યના યુગ્મોવડે પ્રતિબદ્ધો આપવા પ્રજાને પ્રાર્થના કરો, અને બારતવાસીઓને અનેક બ્વસન દુઃખોમાં મુક્ત કરો. બારતવાસીઓમાં સંપ, બાનુભાવ, કેળવણી, સ્વાસ્થ્ય વગેરે યુગ્મો, ખીલવવા માટે તમારાથી જનનું છે. સ્વાર્થી ન જોતો અગમ ન રહે. જેટલું તમે આર્યભૂમિમાંથી મહત્ત્વ કરો જો તમારું હિતો ઉપદ્રવ તમે આર્યભૂમિના પુત્રો માટે કરો, ત્યારે તમે જન્મભૂમિની નેવામાંથી મુક્ત થશો. ધર્મના મનુષ્યોને જન્મભૂમિની સેવામાં આગ ન લાવે. આર્યાવર્તમાં વસનાર અનેક ધર્મપ્રેમીઓની અભિપ્રાય જન્મભૂમિનેવા પ્રતિ એક સરખી હોઈ છે. દાસ્ય કે

તમે કેટલાક જગ્યાદી નાજિતકોના કોટલો પરાપકાર અને નીતિધારણ કરવા સમર્થ થતા નથી. ત્યારે તમે કહો કે, તમારામાં ખરેખર આસ્તિકપણું ક્યાં, ઉત્પું છે ? અને કહો કે તમે કેવી રીતે આપ લોકોના ઉદાર કરી શકશો ? જડ, પ્રેમ કરતાં સમક્ષ વિશ્વમાં રહેલા દેહધારક જીવો, પર તમને નિષ્કામ, શુદ્ધ પ્રેમ જામત્ થશે અને તેઓની રક્ષામાં તથા તેઓને શુભોની ક્રિયાનિમાં સાહાય્ય રૂપ, સેવાધર્મનું ખલિદાન આપશો, ત્યારે તમે ચૈતન્યવાદી અર્થાત્ આસ્તિક એવું નામ ધારણ કરવાને પાત્ર બનશો. જે મનુષ્યો આસ્તિક બનીને જડ-વસ્તુઓના સંગ, અદ્ભુતમત્વને કચરી નાખીને આપ લોકોની શુભોત્તરિ માટે સેવાધર્મ સ્વીકારે છે, અને દાન, યીયજ, તપ અને જાવનાને સેવે છે, તેઓ ચૈતન્યવાદી થવાને અર્થાત્ આપ થવાને પાત્ર બને છે. જડવસ્તુઓના અદ્ભુતમત્વને કચરી નાખ્યા વિના તમે આર્થદેહનો ઉદાર કરી શકવાના નથી. માટે બારતવાસીઓ હવે જામત્ થાઓ. જડવાદનો ત્યાગ કરીને વારતવિક ચૈતન્યવાદીઓના શુભોને ધારણ કરી સર્વજીવોનાં હિતો દૂર કરવાને અને તેઓની રક્ષા કરવા પ્રયત્નશીલ બનો.

×

×

×

×

પોતાની પાસે જાવનારા મનુષ્યો અનેક આશયોવાળા હોય છે. પોતાની પાસે અનેક કારણોથી મનુષ્યો આવે છે. જે મનુષ્યો ધર્મજ્ઞાન લેવા આવ્યા હોય તેઓને તેઓના અધિકાર પ્રમાણે શિયી પરીક્ષા કરીને ધર્મજ્ઞાન આપવું. ધાર્મિકજ્ઞાન મેળવું કરનારાઓનો પરિચય કરીને તેઓની પરીક્ષા કરવી તેઓના હૃદયના ઉભરાઓ કડાવવાના કાપો કરીને તેમના હૃદયના કબજાઓ કડાવવા, અને પશ્ચાત્ તેમના યોગ્ય જ્ઞાન આપવું. અધિકાર તપાસ્યા વિના આપેલો ઉપદેશ નિષ્ફલ જાય છે. જે મનુષ્યો જ્ઞાન લેવા આવે તેઓના હૃદયના આશયોને સમજી લેવા પ્રયત્ન કરેલા. જે મનુષ્યો વાદ વિવાદ સંદેહે પ્રશ્નો પૂછ્યા આવેલા હોય તે તેમના અંગ પાછળના આશયો અવગોચર જે કંઈ પૂછવું હોય તે પૂછીને મદદ કરે જે થઈ ન ઉતરે આપેલા અન્યથા માન રહેવું. અમર તે વખતે જે કંઈ સુજે તે કરીને પ્રત્યંવું. જે મનુષ્યો ચર્ચા કરવાને માટે આવેલા હોય તેઓને તપ રહીને વચ્ચે થઈ તે ઉતર આપેલા અન્યથા માન રહેવું. જે મનુષ્યો હિંસા જોઈ, અન્ય હોય તેઓની ચેતના

રહીને તે વખતે જે યોગ્ય લાગે તે પ્રવર્તિ કરવી. જે મનુષ્યો દિવ્ય શક્તિ અપ્તપુરિ ધારણ કરીને આત્મ્ય હોય તેઓને તેમના અધિકાર પ્રમાણે અજ્ઞાન અસાધ્ય જ્ઞાનની કૃપીઓ આપવી. જે મનુષ્યો નકામી વિકલા કમ્પ તથા કસાવવા આત્મ્ય હોય તથા નકામી ચર્ચા વગેરેની આશા રૂટ કમ્પ આત્મ્ય હોય તેઓનાથી દૂર રહેવું. અથવા તેઓને સન્માજે ખેંચવા પ્રયત્ન કરે. વા એટલે કોઇ અન્ય કોપાય ભેરો કે જેથી તેઓને ખોટું ન લાગે અને તેઓનો સમજ છટે. જે મનુષ્યો અમુક વાત કસાવવા માટે સ્વાર્થ, કપટ વા અન્ય કોઇ કારણથી જ્ઞાન વા શિવ્ય જેવા જ્ઞાની વિનય વગેરે કરે તેઓની અનેક કડો પરીક્ષા કરવી, અને તેઓના હૃદયના આસાનોને સમજી ભેડ જેમ યોગ્ય લાગે તેમ પ્રવર્તવું. ફતનું કાર્ય કરનારા, ચારનું કાર્ય કરનારા, પેટમાં પેચીને જા પડોળા કરનારા, ચાકી ચુગલી કરી અન્યની પામેથી પેસા કરાવનારા, જનજ્ઞ માન મળવા તુટી વેનારા, અને હાજુમાં માનાદિ ન મળતાં કોંઈ મનદગ, મનુષ્યો પાસે આવે ત્યારે સાવચેત રહીને પ્રવર્તવું. જે મનુષ્યો હૃદયમાં દમ્ભિય હોય, જે મનુષ્યોના પેટમાં કોઇ વાત ન ટકતી હોય, જે મનુષ્યો સિદ્ધાંત વરસી કરનારા હોય તેવા મનુષ્યો પોતાની પામે આવે ત્યારે સાચ્ચેથી વર્તવું. ધર્મ વિરુદ્ધ વર્તનારા, વિરોધી, નિન્દક, છાંછુ, મનુષ્યોના પરિચયથી ચેતના મ્દાને વર્તવું. રાજ્યદ્રોહી મનુષ્યોના પરિચયથી ચેતના મ્દવુ અન્યમુખ્યો, પ્રમત્સ્યો, વગેરે તરફથી ડિટીકીત જેવું કાર્ય કરવામાં જ રાજ્ય ચેતના હોય, તેઓનાથી ચેતના રહેવું. આત્મ્યંતર પરિણામ પેનના દાન દે. તેઓને અન્યનના દિવ્ય જ્ઞાનવાલા અન્નેદાસીઓને જે જા રાજ્ય ને તે જ્ઞાનના આપવા પ્રયત્ન કરે. જાના પરિણામ યોગ્ય મનુષ્ય ને તે જ્ઞાન અપવાદ નવાંને અન્યના વધારાને માત્ર જ્ઞાનવોલ દરિયાની, જે મનુષ્ય ને અને જ્ઞાને તપાસી જેમ લાગ વાચ તેમ કષ્ટદાહિ કરાવનારા ને જ્ઞાનની પામે આવનારા જ્ઞાની પરિણામની પરિચય રાહ પરીક્ષા ને જ્ઞાન દાન લાગ તેમ પ્રવર્તવું. શાશ્વિ ૩

પત્ર સદુપદેશ.

ક. સંસારવાળો પત્ર.*

મુકામ મુ'બાહ. મુનિ બુદ્ધિસાગર.

મુકામ પાદરા મુશ્રાવક વડીલ શા. મોહનલાલભાઈ હીમચંદભાઈ મોગ્ય ધર્મલાલ, તમારો પત્ર પહોંચ્યો. વાંચી ખીના જાણી. બાઈશકરને અત્યંત મંદવાડ છે તે જાણ્યું. પુત્ર રૂપે થયેલા જીવોને પણ આત્મવત્ દેખવા. તેમના આત્માને અમરભાવે, કારણ કે આયુષ્યની સમાપ્તિ થતાં જીવો શરીર બદલે છે, પણ આત્મા તો અન્ય ગતિમાં પણ તેનો તે રહે છે. જે થાય તેમાં તટસ્થપણે દૃઢ બની રહેવું. વ્યવહાર દશાને સાચવવી પણ અન્તર્યી. તો ધૈર્યતા ધારણ કરવી. જે કાંઈ જે બનવાનું છે તે મિથ્યા થતું નથી. પોતાની કલ્પનાથીજ તે તે વસ્તુઓનો વિરહ થતાં હૃદયમાં આઘાત થાય છે, પણ પોતાની કલ્પના ક્યાં વિના સંસારમાં વ્યવહાર ચલાવતાં એકદમ અત્યંત મોહનો ઉત્પાદ થતો નથી. જે જે વસ્તુઓ ઉત્પન્ન થઈ છે, તે તે વસ્તુઓનું રૂપાન્તર થયા વિના રહેનાર નથી. જેણે જન્મ ધાર્યો છે, તેનું રૂપાન્તર થવાનું છે. બાક્યાવસ્થાથી આ પ્રમાણે દેખતા આત્મા છીએ. શ્રી વીરપ્રભુ પણ એમજ જણાવ્યા કરે છે. ત્યારે હવે શા માટે મનની સમાનતા તજવી જોઈએ? અલખત ન તજવી જોઈએ. જગત્સા સર્વ જીવોના મિન્ન મિન્ન માર્ગ છે. કોઈ કોઈનું નથી. શા માટે મમતાથી મનમાં ઓછું લાવવું જોઈએ? અલખત ઓછું ન લાવવું જોઈએ. શકરને બનતો ઉપદેશ દઈ તેનું બહુ કરવું, સ્વાર્થનો સંબંધ ન ચિંતવતા તેની સાથે પરમાર્થનો સંબંધ ચિંતવવો, સર્વ જીવો કર્મના વશ છે. કોઈ નહિ તેરા કોઈ નહિ મેરા, ક્યા કર મેરા મેરા. આ વાક્યનું સ્મરણ કરવું અને આત્માના

ક.—આ પત્ર વડીલ શા. મોહનલાલ હીમચંદ પાદરાવાળો પુત્ર શકર બહુ મોટો હતો તે વખતે મોહનલાલ કર્મના હૃદય સમાવવા માટે લખાયો છે—પુત્રનું મરણ થતા પિતાને ચિન્તા થાય છે નેરા પ્રત્યે આ પત્ર વાંચવાથી શોક-દરા દૂર થઈ શકે છે.

સ્વભાવમાં રમજીતા કરતી. માનીને શોક મિલ્લાતા થમતો રંગઆપો પડિયે
 છે. સંકરને માગ મર્મસાચ કહેગો. તેનું કમ્પાન્ય થાઓ. અધરિય
 પ્રાપ્તિ કરેગો. સંકરને હું ખમાવું છું. તેનું મર્મપ્રતિ સમજ સ્નાંક
 માટે મર્મના વચનો સંમળાવતા રહેગો. ઓ જ્ઞામિનઃ ॥ ૧૫૧ ॥ પૈર ફી
 ૧૪ ૫૧ જળવાગો. પાનામંદ, મળીયામ વિગેરના મર્મસાચ.

શુદ્ધિમામર.

x

x

x

x

શુભાચ. શુદ્ધિમામર

શુ. તારંગ: સુધારક તા. સ્વાચ્છ મર્મપામગી તી
 નમ્મને વિભાષીના પદની સંકરની અન્ય ન માત્રી નાની આવા રમવલ
 જનમાં થતી શોક મનુષ્યના ની , અને ૧૪ પદો નરના આપિ
 જનને આત્માનુ ભરે ભરે સર્વે સ્વયં જ કવ્ય અર મર નમ્મુર
 માર્ગને કે શોક કમ્પાની કંઈકવુ જગતુ ૧૫. આવા રમવે ૧ ૧૪ ન
 મારે પામવુ કનને ૧૦ કવ્ય કવ્ય નાને ૧૪૪૪ ૧૫૫ ૧૫૬
 ૧૬ માર ૧૫૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦
 ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦
 ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦
 ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦
 ૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫ ૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦

સ્વરૂપ વિચાર. દિગ્ગત રાખ. કર્મથી જે જે થાય છે તે તે સમભાવથી સહન કર. જગતમાં મુસાફરે પોતાની મુસાફરી તપાસવી જોઈએ. ધર્મ સાધન કરશો. સંભારે તેને ધર્મલાભપત્ર ગણાવશો. શ્રી. જુદિસાગરના ધર્મલાભ. સં. ૧૯૬૭ ના ચૈત્ર વદિ ૧૪.

* * * *

મુકામ મુખ્યાર્થ, જુદિસાગર.

ભાવનર સુશ્રાવક વ્રજલાલ દીપચંદ યોગ્ય ધર્મ લાભ તમારો પત્ર આપ્યો. તમારા પિતાનું મૃત્યુ જાણ્યું. કિન્તુ તમારે શોક ન કરવો જોઈએ. સંસારમાં અનાદિકાર્ણથી મનુષ્યે જન્મ. જરા, મૃત્યુના દુઃખથી દુઃખી થાય છે. કયા સોલે ઉઠ જાગ. ઘાડેરે ઇલાદિ પદ આત્માને અત્યંત જાગૃત કરે છે. વૈરાગ્યભાવથી આત્માને ભાવો. આ જગતમાં જે કંઈ બને છે તેમાં કંઈપણ આશ્ચર્ય જણાતું નથી. અસારસંસારને જાણી ધાર્મિકજીવન ગાળવું, તેજ શ્રેયસ્કર છે. આત્માની ઉચ્ચસ્થા કરવા માટે આધ્યાત્મિકજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવી જોઈએ, તેજજ ધર્મની આભાષિકા આવશ્યકક્રિયાઓમાં પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ. ધર્મતત્ત્વોનું નમ્યમ્ જ્ઞાન દરવું જોઈએ. શુદ્ધસંસારમાં ધર્મજીવન ગાળવું એ મહા સુસ્કેલ છે, છતાં પણ રેગદ્વેગી બારતોને આદરી આત્મકલ્યાણ કરવું જોઈએ. હૈ ધર્મ સાધક ! અમૂલ્ય અવસરને પામી તેનો મોહપ્રવૃત્તિમાં બ્યથ ન કરવો જોઈએ. આ દુનિયામાં કોઈ અમર રહેનાર નથી. તે પ્રમાણે તમારા પિતાનું શરીર મૃત્યુ, તેમના આત્માએ અન્ય મતિમા ગમન કર્યું, તમે શરીરની ચિંતા કરો છો કે આત્માની ? શરીર તો મૃત્યુ. આત્મા તો ક્યાં કર્મ પ્રમાણે અન્ય મતિમા ગયો. તમારા પિતાના સદ્ગુણોને સંભાળીને તમે પણ સદ્ગુણોને પ્રાપ્ત કરો. પરબ્રહ્માં ધર્મજ સાથે આવનાર છે, એમ નિશ્ચય છે. માટે વિવેકદષ્ટિથી ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ. ધર્મનાં પુસ્તકો વાંચીને આત્માને કિંચ કરશો. ૐ શાન્તિઃ ૩.

* * * *

વેરાઅને તે કોઈ વિરહા મુનિયો પામે છે. જ્યાં સુધી આત્માનંદના છે ત્યાં સુધી મનને વશ કરવાનું સુખનું નથી, તમારે તે પ્રભુની ભક્તિ વચ્ચેમાં મનને વાળવું જોઈએ. નવરા પડતાં ધર્મનાં પુસ્તકો વાંચવાં અમર વંચાવવાં. કોઈ જાતની વિકલામાં વખતનો દુર ઉપયોગ કરવો નહી. અવધાનમાં ખરી આત્મદશા જાગત થયા વિના ધર્મની આરાધના થઈ શકવાની નથી. કોઈ મોહના યોગે બાગજીવો, સાધુએની કુચલીમાં પડે તોપણ તમારે તેમાં ચિત્ત દેવું નહીં. તેમજ કોઈ નિંદા કરનારના ઉપર કોઈ પણ કરવો નહી. ઉલટું નિંદા કરનારાઓનું બહુ શ્રી મદાવીર પ્રભુએ ચંડકોશીયા સર્પનું ચિંતનું હતું, તેની પેઠે ચિંતવવું. મોહની ધેનને દૂર કરી જાવું જોઈએ. એકાંતમાં આંખો મીંચીને પ્રભુની સ્તુતિ કર્યા કરવી અને પોતાના દોષોને ટાળવા માટે શુભ ભાવના બાવી. તેથી આત્મ કલ્યાણ થશે. ૐ શાંતિ. ૩ ૧૯૧૭ વે. સુ. ૧,

x

x

x

x

મુકામ મુખાધ, લે. શુદ્ધિસાગર.

મુકામ સાધુદં. સુશ્રાવક શા. ત્રિભોવનદાસ મહાકવ્યદં યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારો પત્ર આવ્યો તે પછીંએ છે કટલીક ધાર્મિકપ્રવૃત્તિઓમાં ચિત્ત દોવાથી પત્ર લખી શક્યો નથી. 'વિ. દ્વાદશમાં આનંદધન ચોવીથી દેવચંદ્રકૃત ચોવીથી અને આત્મ પ્રકાશ વાંચવાનો આવશે રાખવો. પોતાનું દિત કરનાર પોતાનો આત્મા છે. ગુણો પાસેથી તત્વજ્ઞાન લેવાની મુક્તિએને આચારમાં મૂકવી જોઈએ. હૃદયમાં આત્મતત્વ પ્રાપ્ત કરવાની કાળજી રાખવી જોઈએ. ધર્મ સંબંધી જે જે વિચારો થાય. તે પ્રમાણે વર્તવાને પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આત્મ લક્ષ્ય, આત્મ પ્રકાશ, આત્મ ભક્તિ, આત્મ પ્રેમ, આત્મોપાસના અને આત્માની શુદ્ધતા વગેરે બાજનોપર કલાકોનાં કલાકો પર્ષત વિચાર કરવાથી કંઈક આત્મ પ્રેરણામાં ઉંડા ઉતરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થશે. આલંબન વિના કંઈ થતું નથી. એમ કહી પશ્ચાત્ કંઈ પણ પ્રયત્ન કર્યા વિના પ્રભાદમાં જીવન ગાળવું એ કંઈ તીવ્ર જીરાસાનો બાવ નથી. આત્મા ઉપર ખરો પ્રેમ પ્રગટવો જોઈએ. સાધ્યદષ્ટિ લક્ષ્યમાં રાખી ઉપયોગ પ્રમાણે આવશ્યકતાની ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ. પ્રવિહિન શાસ્ત્રોને વાંચી અભિનવજ્ઞાન પ્રાપ્ત

પ્રેમી ધર્મી ઝટ બની, આતમને ઝટ તાર;	
પામી અવસર ચેતજે, ઉતમ છે અવતાર.	૯
કરી પ્રતિજ્ઞા પાળતાં, ઠગશે સધળાં દુઃખ,	
સદગુરુ કૃપા કરાડાથી, મળશે સાચત સુખ.	૧૦
વારંવાર આ વાંચજો, ધર્મપત્રની રીત,	
વચન જોડ્યાં પાળશે, ઉત્તમ જનની નીતિ.	૧૧
ચેતનને ઉદ્ધારવા, અવસર આછે બેસ,	
ઉત્તમ વ્રતને આદરે, પામે સુખ હંમેશ.	૧૨
હારીશ નહિં મનુજન્મને, શીખુ હૃદયમાં ધાર,	
સ્વારથીઆ સંસારમાં, ધર્મ શરણુ સુખકાર.	૧૩
ભજન સંગ્રહને વાંચીને, કરશે ભક્તિ નિત્ય,	
સદગુરુ મહા રાખતાં, યાશે નિત્ય પવિત્ર.	૧૪

x

x

x

x

મુકામ માણસા.

શ્રી મુખાધ મધ્યે થાવક શા.....યોગ્ય ધર્મલાભ
વિશેષ નીચેના દુહા વાંચી ધર્મસાધનમાં પ્રમાદ ટાળશે.

દુહા.

ઉપાધિ સંસારની—મહા દુઃખની રાણ ।

કોઈ ન સાથે આવતું—નહીં મનમાં જાણ ॥ ૧ ॥

પીપલ પાનની કુંપલો—અન્તે બગડી જાય ।

મુગા અવસ્થા તેહવી—નહીં વિળશી જાય ॥ ૨ ॥

અન્મીને આ પૃથ્વીમાં—કયો ન ધર્મોદ્ધાર ।

માયામાં ફસતાં અરે—એતે દુઃખ અવતાર ॥ ૩ ॥

[illegible]

ॐ धर्मसु

✕ ✕ ✕ ✕

ॐ नमो धीतरगाय

(पंच नाम)

ଜି. ଭୁଜି ଘୁଝିଆମର ଭୁ. ସାଧନ.

શ્રી પ્રામ સુચાવક મોડ
મુદ્રણપદાર નિશ્ચયપરચક અનેકાન ખમની પ્રામિ યામો.

સુખમયં ચુત્રમાં હતું છે કે:—

જસ્સ ધિદ તસ્સતથો, જસ્મ તથાં તસ્સ સુગતિ સુલહા
જો અર્ધાદ્યંત પુરિસા, તથો વિણ્ણુ દુલ્લહો તેસિ ॥ ૧ ॥

“જો પુરુષને ધર્મ છે, તે પુરુષને તપ છે. અર્થાત્ ધર્મવાન પુરુષ તપ કરી શકે છે, અને તેજ પુરુષની સારી ગતિ થાય છે, અને જો અર્ધીન પુરુષો છે, તેમને તપ પણ દુર્લભ છે. માટે પૌદ્ગલિક બાવની આપત્તિ આવે છે તે ધીરજ ધારણ કરી એજ અત્યુત્તમ માર્ગ છે. જો પુરુષો આત્મસ્વરૂપા-ભિચારી છે તે તો પર પુદ્ગલના ક્રોધાદ અને વિનાશ થકી કષ્ટ દર્પણીક કરતા નથી. એમને એમ બામે છે કે, પુદ્ગલના ધર્મ પુદ્ગલ ક્યાં કરે છે. એમાં તારો કાંઈ ઉપાય શકે તેમ નથી. તારા શરીરની પણ એક દિન રાખ થઈ જવાની ! તો ખીળનું તે પ્રભાણે થાય તેમાં શી નરાઈ !

દુહા.

કર્મ સંયોગે આનમા, સરીર જામા પાદ;	
ચાર નનિ બરકે સદા, નવ નવ કર્મ ઉપાદ	॥ ૧ ॥
કમલ નનુપાકાર મધ, બોમરે બોમ વિવાસ;	
પણ આનમ અનુભવ વિના, ફાગલ પુદ્ગલ પ્યાસ	॥ ૨ ॥
શાખ મારાગી પોનિમા, ઉપજે વિભુગે છવ,	
નામે બેમે આનમા, પાડલિ મુખ ગીર	॥ ૩ ॥
રોમ રોક વિવેગથી, દુઃખવધી સસાર,	
તેમા માઈ શુ ? કરે, મેનન રિવ વિગ્ધર	॥ ૪ ॥
મેનન દિલ વિચાર સત્ય, બવ બરકે નુ કેમ ?	
કારણ કર્મ વિચારીએ, લદિએ દિવપુર સેમ	॥ ૫ ॥
ખટખટ જટખટ જામ કર, આત્મસ્વરૂપ વિગ્ધર,	
આત્મસ્વરૂપ વિગ્ધના. સરીમે બવજાત પડ	॥ ૬ ॥
સત્યમાર્મ અનવરતરે, એવો બરી દિન જવ,	
બરેબર અમજ નિરજર, એમ કદે અનગવ	॥ ૭ ॥
શરીરવધી મનશની આનમ તત્ત્વ છે વિના,	
નિર્મલ આનમ આનમ, કાને દિવસ દીન	॥ ૮ ॥

મોટાની નિશાની ગંભીરતા, હિતમતી વિનયતા, અને શીઘ્રવાનું નિજ અંતરમાં છે.

સમય સામગ્રીની મહત્વતા કોણ ચૂકશે ?

જેવા વિચારો મનમાં થાય છે તે પ્રમાણે સારા અગર નફારા ફૂલને આત્મા મેળવે છે. સંસારમાં કોઈ મિત્ર નથી, તેમ કોઈ પણ શત્રુ નથી. મનમાં નફારો વિચાર થાય છે, તેજ આપણા શત્રુ, અને મનમાં સારા વિચારો થાય છે તેજ આપણા મિત્ર. મનમાં કોઈ જાતનો વિચાર થવા દેવો નહીં. મનમાં વિચારો થાય છે તેજ દુઃખનું કારણ છે. હરેક પોતાના વિચારોથીજ પોતાને કર્મની જાળમાં ઘેરી લે છે. એમ સમજવાનું છે. વિચારમાં સમાયેલા જ્ઞેષ્ઠમોનો ખ્યાલ નહીં હોવાથી લોકો પોતાના મનમાં સારા નફારા સર્વે વિચારો સુખેથી આવવા દે છે. હવે જે સંસ્કારો પડે છે તેજ પાછા દબાવું કરી તેવા વિચારો કરાવે છે કે જેનો અણસમજીતું લોકોને ખબર નહીં હોવાથી તેમ થતું અટકાવવાની કોશીસ કરવાને બદલે વારંવાર તેવાજ વિચારો ઉત્પન્ન થવા દે છે, અને તેનું છેવટ પરિણામ એવું આવે છે કે, એકજ વિચાર પાંચ છ વખત કીધાથી વિચારોના કળ્પજામાં પોતે આવી જાય છે, અને તે નફારા વિચાર, પછી તેની મરજી ઉપરાંત તેનાથી થઈ જાય છે. દરેક માણસે આ જાણતની અંતરમાં તપાસ કરવી. એવી રીતે સારા કે નફારા વિચારના બધનમા તે પડે છે, તેજ કર્મ જાણવું. તેનો કરનાર પોતે અને તેમાં બધાનાર પણ પોતેજ છે. જે નફારા વિચારથી એક વેળા મોકળો હતો તે વિચાર અણુજાણુ પણે ફરી ફરી કરવાથી તેમા પોતે બધાઈ જાય છે. નફારા વિચારોથી છેવટે નફારું કામ થઈ જાય છે, કે જેનું કડબું ફળ ભોગવતી વેળાએ તે દુઃખી થાય છે. ખરાબ વિચાર નહીં કરવા માટે લાખા વખત સુંધી મહેનત કરવી પડે છે. છેવટે તે મનમાં આવતા કામ, કોપ, મોહ, મોહ, માયા, શોક, નિંદા, ચિંતા રૂપ ખરાબ વિચારોને છેવટે અટકાવી શકાય છે. કામ પડતા ઉપયોગી વિચારો મનમાં થવા દેવા. મનમાં કોઈ જાતનો વિચાર થાય છે તેથી સાફ ખોટું કર્મ ઉત્પન્ન થાય છે. ખરાબવિચાર થવા દેવોજ નહીં. તેથી સતોષ ઉત્પન્ન થાય છે, અને મનથી આત્મા જીવે પાડી શકાય છે. આ એક સુખી યજ્ઞની કુખી છે. હરે સો પારે દમ્યેષ્ઠં શાન્તિઃ

ૐ નમઃ સ્વાત્મને.

પોતાના પતિ પોતે સકાયુક્ત થયું તેજ ક્યાંક આપણનાં વાજ
 આ સ્વાયિક પ્રીતિ ત્યા અપ્રીતિ સ્થામાં છે. તે તેથી કાંઈ શોધીને
 ભાવિના તથા દુઃખના યોગે થતી મિત્રા અટકાવવાને તીવ્રપૂર્વક પ્રયત્ન
 ન કરોએ અમાના વેદથી તે તે સમજીને સાદુપ્રગતિ દિશ છે.
 જલાથી આપણના વાજ્યા પદ નેના તથા વાજ આપણ જે તે
 ના મીધાવું

તિત્તિ વાનાની પદ વાજાગી દિશ વાજ અમાતાગ સાચીનું ચક્ર છે
 છે તેનાથી વાજ વાજ

તેની દુનિયા અનેક પ્રકાર સાચા વાજ ને તેથી પોતાને મુકી
 ને વાજ મુકી છે તેની અને અમુક કદ સાચી વાજ અને અમુક છે
 તેની વાજ મુકી કદ સાચી મુકી

પોતાની પતિના દુઃખમા અને વાજ ને તેથી વાજ ને વાજ છે.
 સાચા ને સાચા વાજ ને તેથી વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ
 વિરક્તિ કમલ

અમા વાજની અમારી વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ
 વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ

અમા અમારી વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ
 વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ

વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ
 વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ

વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ
 વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ
 વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ

વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ

વાજ ને વાજ

વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ

વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ ને વાજ

ધાર્દ ધર્મ વિશાલ પાલક સદા રત્નમણિ હેતુથી
 ધર્મે લાભ સદા વિશાલ સુખનો દુષ્ટિ કદે દેવથી ॥૧॥
 સાધકાગ વિષે મો સદગતમાં જેમાં જ્યાં પંખીઓ,
 તેમાં કર્મજો મળ્યા સદગતમાં સર્વે સખિઓ;
 આ જ્યાં જનની અને જનક તે જ્યાં અદકારમાં
 વારંવાર વિચાર ધાર મનમાં શો સાર ? સંસારમાં. ૨
 આખું ઉત્તમ આ શરીર પણ તે છે દાકાં ચામડાં,
 લોહી લાલ પુરીય મૂર મળ્યા ખોડાં જ્યાં ખાચડાં;
 માથે માત્ર મમતથી મનવિષે માનું હું અજ્ઞાનમાં,
 વારંવાર વિચાર ધાર મનમાં શો સાર ? સંસારમાં. ૩
 જાણું જન્મ જરા વિપતિ વચમાં આંતે આરે એકલાં.
 અજ્ઞાને સધળાં જનો રડવડી શોકે કરે શોકલાં,
 સાઈ કંઈ સકાય હાથ ન મળે હીરો ગોળ દારમાં,
 વારંવાર વિચાર ધાર મનમાં શો સાર સંસારમાં. ૪
 આતમજ્ઞાન વિચારણા મનવિષે, કાંધી મહી કાંઈરે
 ચોરાસી લલ્લ યોનિમાં મટકતાં દુઃખો ઘટુ ઘાયરે
 ચેતાનું મનમાં સુખો ગુરુતળો વિશ્વાસ આધારે
 જ્ઞાન ધ્યાન વિવેક ભક્તિ કરુણા સંસારમાં સારરે. ૫

શ્રી શાન્તિ.

×

×

×

×

લી. શુદ્ધિસાગર.

શ્રી ગામ.....સુઆવક.....યોગ્ય ધર્મલાભ. વિ.
 અત્ર શાંતિ વર્ને છે. તમને ક્ષયોપશમકારને આત્મિક શાંતિ વર્નો. જેમ જેમ
 આત્મતત્ત્વને વિષે ખરી રમણતા તેમ તેમ વસ્તુતઃ ખરી શનિ જાણુરી. બાહ્ય
 શરીરની શાંતિ તો દરેક જાણુને હોઈ શકે. શરીરથી ભિન્ન શરીરમાં બ્યાપી
 ગહેલો આત્મા આત્મસ્વરૂપે રમે તો બાહ્ય પદાર્થ પ્રપચથી શી રીતે કર્મ બાધી
 શકે ? જેણે અતરૂની શાંતિ આત્મોપયોગે અનુભવી છે તેને બાહ્યશાંતિથી કંઈ

આત્મસ્વરૂપ વિચારણા, આત્મધ્યાને લીન;
 આત્મ ઉપયોગી થઈ, કરો કર્મને ઢિન્ન. ॥ ૨ ॥
 ધર્મ ધર્મ જગ સૌ કરે, કરતાં પર ઉભેશ;
 આત્મ ધર્મ વિના અહો, સમજ્યા નહિ તે ભેદ. ॥ ૩ ॥
 ધર્મ નામના બર્મમાં, જગત્ જનો મુઝાય;
 આપઆપની તાણમાં, રાગદ્વેષને પાપ. ॥ ૪ ॥
 નદીપ્રવાહેકાજ વન્દ, નદીપ્રવાહે તણાય;
 પ્રયોનદી પ્રવાહમાં, જગ જન ગોથાં ખાય. ॥ ૫ ॥
 અનેકમત જગમાં થયા, મિન્ન મિન્ન કહે તત્ત્વ;
 અસપરસના બેદને, કયું કરી સમજે સત્ત્વ. ॥ ૬ ॥
 બેદ્યાન ઝૂંડો બર્ષો, સ્વમતની કરી તાણ;
 ઉપદેશક પણ તેડવા, શું ? સમજે જન આણ. ॥ ૭ ॥
 ફર કુદડી ખાવતાં, સ્થાવર રત્ન જણાય;
 મિથ્યાજ્ઞાને જીવને, એક ઉખાણો ન્યા. ॥ ૮ ॥
 દુઃખમ પંચમ કાગમાં, આપમતિ અનુસાર;
 ઉપદેશ છે ધર્મને, મન બની મમકાર. ॥ ૯ ॥
 પદ્મશંકના ચક્રમાં, યુક્તિનો વિસ્તાર;
 હાલ અનાદિ અનંત છે, વિરસો સમજે સાર. ॥ ૧૦ ॥

x

x

x

x

મુ. અમદાવાદ,

શ્રી ગામ.....જમ્ય હંટાસુ સુશ્રાવક.....યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિ. આત્મધર્મના ઉપયોગમાં જગના રહેશે. બાલજડપદાર્થોમા

રાત્રી ખાત્રી રહી પરમાવધા જીવન ગાજશે નહીં. જેનાથી ઉપદેશ છૂટશે
 હો તેના પ્રતિ પૂજ્યયુક્તિ ધારણ કરો. સારાંસ કે એવી કુદ્ધિ થયા વિના
 ઉપદેશ હૃદયમાં દંડ પરિણમશે નહીં. તમે કોઈ પણ જાતિ છો, હૃદયો છો,
 નામરૂપ છો એવું બૂલી જવો. આત્માના અત્યંત પ્રેમ થશે તો ખાલ

મી

- કાલ રવભાવને નિયતિ, કર્મને ઉદય સાર;
પથ એ કારણ મેળવી, કાર્ય થાય મન ધાર. ॥ ૮ ॥
- ઉપદેશ નિમિત્ત માત્ર છે, યાય બની સુખકાર;
લખવું તે પણ હિતમણી, આતમને સુખકાર. ॥ ૯ ॥
- પોતાની જે જાનિ છે, આતમરામ નિહાલ;
વિજાતીય પુદ્ગલતાણી, સંગતિ દૂરે ટાળ. ॥ ૧૦ ॥
- જડને જડની સંગતિ, કરે ન આતમરામ;
આતમ સંગતિ જ્ઞાનની, બળતાં શિવ વિઆમ. ॥ ૧૧ ॥
- છાગ સમું એ સિંહ બાલ, કાટે કેન્દ્ર કાળ;
જાતિ સિંહ નિહાળીને, નાડો વન દેહ ફાળ. ॥ ૧૨ ॥
- ચાર દિશાથી ધર સળગતાં, ધરમાં પ્રિય રહેવાય;
રહેવે તેહિજ દુઃખીઓ, બચાવિનંતી જણાય. ॥ ૧૩ ॥
- સંસારે સુખ માનના, રોતોઆતો થાય;
અડો પુદ્ગલની સંગતિ, હોવે દુઃખનું દામ. ॥ ૧૪ ॥
- સાકારી દેવ રહે, ગપ્પાં મારે બાધ;
એવી નેત્રી રહેલુદિન, વિરલા સળગન પાય. ॥ ૧૫ ॥
- હોણી રોણી જે મિલે, શિવ સુખ કરમાં હોય;
જન્મ મરણ દેશે ટળે, આનંદધન પદ જોય. ॥ ૧૬ ॥
- આતમ ધનને કારણે, સદૃ જન રીસ મુંઝાય;
આતમ અનુભવ વિષ્ણુ તે, ચાર ગતિ અવિચાય. ॥ ૧૭ ॥
- મનમાં જાણે યાની દુઃ, યાનીનો નડો લાગ;
યાની જન મુક્તિ લક્ષ્મી, નમું યાની મહાભાગ. ॥ ૧૮ ॥
- સહજ શાસ્ત્રનો સાર છે, પુદ્ગલ સંગ નિવાર;
પુદ્ગલ સંગે આતમા, ક્યું પામે બરપાર. ॥ ૧૯ ॥
- પુદ્ગલ પુદ્ગલ સદુ કરે, નડો સમલ્યા તે મર્મ;
સમલ્યા તેહિજ પામિયા, આતમ અનુભવ ચર્મ. ॥ ૨૦ ॥
- આતમ આતમ સદુ કહે, આતમ વસ્તુ વિચાર;
જાણે નડો તે બાપડા, શુકપાદી અદુસાર. ॥ ૨૧ ॥

- કેવલ ગાનથી જીવને, આત્મતિક સુખ થાય;
ભોક્ષાચોક સ્વરૂપને, ફાલુમાં દેખે તાય. ॥ ૩૬ ॥
- ચેતો આતમ આનંદાલ, આયુષ્ય ખૂટી જાય;
કાયકુંભના જોડની, કાયા માયા ભાય. ॥ ૩૭ ॥
- કાયા માયા જોડને, બાસી ચિત્ર સમધાર;
જલપંકજવત્ તેડને, બાસે સજ સસાર. ॥ ૩૮ ॥
- સસારે સદુ મોહીયા, કરે ન આતમ ખોજ;
આતમસ્વરૂપ વિચારતાં, પ્રગટે મુક્તગુણ મોજ. ॥ ૩૯ ॥
- માયા આલપંપાલ સમ, બાસે જગ સસાર;
તે આખે સમતા સુધા, પામે બવજલ પાર. ॥ ૪૦ ॥
- બવજલ પાર તે પામશે, જેને સદ્ગુર સંગ;
સત્સંગી બરી આતમા, પામે અનુભવ રંગ. ॥ ૪૧ ॥
- પામે અનુભવ રંગ તે, નિષ્કપટી દિલધાર;
આતકને જેમ મેષની, ધર્મપ્રીતિ મનોહાર. ॥ ૪૨ ॥
- મનોહાર તે ધર્મની, પ્રીતિ આતમ હેત;
કરતાં દુઃખ તે ભાગશે, ચેત ચેત જીવ ચેત. ॥ ૪૩ ॥
- કાજલ કોટડીમાં વસે, નિર્મલ જેની શુદ્ધિ;
તેની શુદ્ધસ્થાવાસમાં, આતમની છે શુદ્ધિ. ॥ ૪૪ ॥
- પીલ્લતાં જેમ વેળુને, નહીં તેજ તે પાપ;
મોહવધી જીવે અરે, કરતાં મુકિત ઉપાય. ॥ ૪૫ ॥
- મોહરાજનો વાસ જ્યાં, ત્યાં સુખ કપાંથી થાય;
સ્ત્રી ધન પુત્રે મોહવાસ, મોહ જાણનો પાસ. ॥ ૪૬ ॥
- જ્યા પ્રીતિ ત્યાં મોહવાસ, તેનો સંગ નિવાર;
જગ તાકતો નાહરાવ, રખડાવે સસાર. ॥ ૪૭ ॥
- મોહસ્થાનની, સંગતિ, કરવી તે દુઃખદાય;
તજવી જલ્લ મુસ્કેલ છે, ત્યાંમે વિરલા બાય. ॥ ૪૮ ॥
- મોહસ્થાનનો ત્યાગી તે, વૈરાગી મન થાય;
અરુ કાજ તે બટકશે, ઇમ બાખે જીવરાય. ॥ ૪૯ ॥

આવે છે તો તે ક્રિયાઓ અધ્યાત્મતાનુભવ બામે છે. છ આવસ્થાનાં સૂત્રોમાં અધ્યાત્મતત્ત્વનું સમાધાન છે. કેટલાક શુદ્ધઅધ્યાત્મતાનિયોને પણ આવસ્થાકાંક્ષા સૂત્રોનાં કિન્નર ગંભીર રૂપો સમજવામાં આવે તો તેઓ મનુષ્ય તેમાં અધ્યાત્મ તત્ત્વને જ દેખી શકે. છવેને અધિકાર પ્રમાણે કહેવું, અને તેના અધિકાર પ્રમાણે ધર્મની ક્રિયાઓ છે. કોઈ નયનું ખંડન કરવું નહિ એ વીતરંગીની આજ્ઞા છે. અવદાર અને નિશ્ચયનય એ બે નયનો ધર્મની આરાધના કરવી.

ૐ શાન્તિઃ ૩

x x x x

મુ. સાહુદ.

અ.ય. સા.....નધા.....યોગ્ય ધર્મ જ્ઞાન. સાવતરિક દામાપના સદાકાચ હો. સનાતનીયોથી પરિચીત સ્વાદ્વિદ સમુદ્ધ અવગાથા વિના ધર્મ દામાપનાની મુખ્ય અનુભવાતી નથી. જ્ઞાનીઓને સમાગમ, વિનય, શ્રદ્ધા, ભક્તિ વિના, ગુરુગમ વિના મધ્યમ આત્મસ્વરૂપ સમજી શકાતું નથી. એકાંત અને એકાંતવાદનું અંતર દ્રશ્યાનુભવના અનુભવ વિના સમજી શકાતું નથી, અને તેથી અધ્યાત્મસ્વરૂપ ઓગળી શકાતું નથી. તત્ત્વસંમુખતાને પ્રાપ્ત કરાવનાર સદ્ગુરુ કે જે બાળ આબરૂનાર પરિમિત રહેતા છે, તેમની સેવા વિના શી રીતે સંસાર પાર પમાય. આત્મતત્ત્વના રાગ માત્રથી આત્મ સ્વરૂપ પમાતું નથી. મોદની કમિયુ ધારીયો ઓગળવાની છે. દગલા દોરની પેઠે જા રણના રોજની પેઠે બાળિયો જ્યા ત્યા પગિસમય આત્માએ કહ્યું, કહે છે. વાત્સલ્ય એ કહેવાતા આત્મસ્વરૂપમાં સનાતન નિદિ માનતા આત્મ સ્વરૂપ ન્યાયરૂપમાં મળીને ખુશી થવું. આનંદ દર્શનમાં વિદ્યુ આલોચન એક મારે છે. અનુભવમાં આનામ્હાને જીવન નાગરુ. આત્મદિનમાં પ્રગતિ કરી અમન માયા પામી.

x x x x

યોના સર્વ બોગો પણ નિર્જરાના હેતુબૂત થાય છે. જાનિયોને આશ્વના હેતુઓ સંવરણે પરિણમે છે, અને અજાનિયોને નિર્જરાના હેતુઓ સંવરણે પરિણમે છે. અજાની જ્યાં જ્યાં જાય છે, તે તે વસ્તુઓથી ચાલી છૂટે છે. જડ પુદ્ગલ વસ્તુથી આત્મા છૂટી શકે છે. જડ વસ્તુ કરતાં આત્માની શક્તિ અનન્તી છે. જડ વસ્તુને પણ આત્માજ મઢી શકે છે, અને છોડી શકે છે. આત્માના સામર્થ્ય વિના જડવસ્તુમાં એવી શક્તિ નથી કે તે પોતાની મેળે કર્મરૂપે બની આત્માને લાગી શકે ? કર્મના અનેકમેદ છે પણ તેના મુખ્ય આઠ મેદ છે. આઠ મેદને પણ આત્માજ દૂર કરી શકે છે. માટે આત્માની શક્તિઓ ખીલવવા આત્મજ્ઞાનપૂર્વક ધ્યાન કરવાની આવશ્યકતા છે. આત્મા જેમ જેમ મુક્તધ્યાનમાં પ્રવર્તે છે. તેમ તેમ તેનો ઉપયોગ તીક્ષ્ણ થતો જાય છે, અને તે ઉપયોગમાં એવી શક્તિ છે કે તે આત્માના અસંખ્યાતપ્રદેશો લાગેલાં કર્મેણે શણગારે ખેરવી નાંખે છે. આત્માની અનન્ત શક્તિ છે એ વાત ખરેખર અનુભવજ્ઞાનથી સિદ્ધ થાય છે. દુનિયામાં છેલ્લામાં છેલ્લી શોધ આત્મજ્ઞાન અને ધ્યાનની છે તેની સિદ્ધિ થતાં મુક્તિ કરનલમાં છે.

આત્માની સદગ દશામાં અનન્ત સુખ છે તેની પ્રાપ્તિ માટે દેવગુણના અવલંબનની જરૂર છે. સાંસારિક પદાર્થો ઉપર જેટલો રાગ થાય છે તેના કરતાં વિશેષરાગ શ્રી સદ્ગુર ઉપર થવો જોઈએ. શ્રી સદ્ગુરુપર પરિપૂર્ણ પ્રેમ થતાં જલમાં સ્વલમાં જ્યાં ત્યાં ગુરુગુણની ધ્વનિ હોય છે, અને તેની રિયતિમાં સદ્ગુરુનો ઉપદેશ જે જે સાંભળ્યો હોય છે, તે તે માદી આવે છે, અને તેથી આત્મામાં ધર્મના દૃઢ સંસ્કાર જન્મે છે. સદ્ગુરુના ઉપદેશ વચનોમાં, અપૂર્વ તત્ત્વ સમાયણું હોય છે, તેની ખખર ભક્તસિધ્ધને પડે છે. તેવી રિયતિમાં સદ્ગુરુ પ્રેમમૂળ શુદ્ધ હોવાને લીધે સંસારદશા વિસરાય છે, અને કંઈક આત્માનું સ્વરૂપ નવું જામતુ થાય છે. આત્માના સુખનો અનુભવ આવે છે, અને મનમાં એક વસ્તુમાં અમુક કાલ સુધી સ્થિરતા થાય છે. સદ્ગુરુનો ઉપદેશ સાંભળ્યો પણ આચારમાં મુક્યા વિના આત્મસત્ત્વમુખ પ્રવૃત્તિ થઈ શકતી નથી. આત્મદષ્ટિ થવા માટે નિયમિત કાલમાં આત્માના આરા વિચારો કરવા. વાંઝીઓ દિવસ તો કઢી રાખવો નહિ. જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર્ય આત્મા છે. ઉપાદ વ્યય અને મુવતામય આત્મા છે. જેણે એક આત્મા જાણ્યો તેણે સર્વ જાણ્યું. જગતમાં સર્વથા આત્માજ ઉપાદેય છે. સ્વપર પ્રકાશ આત્મા છે. રાગદ્વેષનો હાથ થાય તેમ પ્રવૃત્તિ કરવી યોગ્ય છે. પદ્મસ્થાનકથી આત્માનું સ્વરૂપ વિચારવું જોઈએ.

ૐ નમઃ પાર્થિનાથાય, ભવ્ય !!! આત્મધ્યાન કરો.

પ્રેમ વિના શું પત્ર રે, પ્રેમવિના શી વાન.	
હૃદય મળ્યા વશુ દિલની, વાત કદી નહિ થાત.	૧
હૃદય મળે સકોચ શો?, શો લગ્ન અવકાશ;	
દીલ ન ઉતરે પત્રમાં, તે નહિ પત્રવિલાસ.	૨
દીલ મળે ત્યાં દીલની, વાતો પત્રે થાય;	
શુભો પત્ર નીકળતાં, દીલકું શુષ્ક જાણાય.	૩
મન મળતાં મન મેલ તો, પ્રેમે હોય ન લેશ;	
શ્રદ્ધા ભક્તિ જ સત્ય તો, અન્તરુ હોય ન કલેશ.	૪
જેનું મન જોમાં બળ્યું, તેમાં તેને પ્યાર;	
મન મળતાં સકોચ શો? હૃદયપ્રેમથી ધાર.	૫
પ્રેમે મન આનંદમાં, પ્રેમે પત્ર લખાય;	
પ્રેમવિના નહિ ધર્મ છે, સમજીને સમજાય.	૬
દુનિયાની લગ્નમથકી, મનમાં રાખે ભીત;	
પત્ર લખે સકોચથી, એ નહિ ઉત્તમ રીત.	૭
અંતરૂના વહગારથી, પત્ર બને છે બેધ;	
અન્તરૂના વિદ્યારવણ, શો લખવો સંદેશ.	૮
વેગગુડના પ્રેમમાં, દુનિયાની શી લાજ;	
લાજે કાજ સરે નહિ, પામેો શું? સામ્રાજ્ય.	૯
દુનિયા દોરંજી સદા, તેનામાં શું? સાચ;	
સદ્ગુરુ વાણી સત્ય છે, બાકી જાણો કાચ.	૧૦
પત્ર લેખ મંબીર છે, જાણે સાચો ભક્ત;	
દિલ દિલની વાતો લહે, શિષ્યશિષ્યી રાક્ષ.	૧૧
ધર્મ કર્મ વહિ લહે, પ્રેમી પ્રગણાય;	
કુદિસાગરધર્મથી, હોવે મંગેભાલ.	૧૨

ૐ શાન્તિ: ૩

x

x

x

x

જાણ છે. માટે આ દિતસ્થિતિનો ઉપાય આ ૫૪ વાંચી અમલમાં મૂકશો. સદાકાળના માટે સામાયિક કરીને વા બીજી રીતે પણ આ ઉપાય અમલમાં મૂકશો. મનને વચ કરવા માટે અન્ય ઉપાય એ છે કે મનમાં અરાગ વિચાર થવા દેવો નહીં. મનમાં થતા અરાગ વિચારોને અટકાવવા. ખૂબ તુરસાથી સારા વિચારો કરશો કે તુરં અરાગ વિચારો અટકી જશો. કોઈના સુંદર, સ્ખન્દના રાગમાં તથા કોઈના સુંદર રૂપમાં અને મનમાં પ્રેરિત થવું નહિ. મનમાં એમ સમજવું કે પ્રદમલની-એ સર્વ કારમાં લીલા ફાળુ વિનાશી છે. એમાં આત્માનો અર્થ નથી. આ પ્રમાણે દૈવ્યમાં સારા વિચારો કરશો તો મન સદેગે ટેકાણે આવશે. મનને કોઈ પણ વસ્તુમાં લક્ષ્ય રાખી રિષ્ટ કરવું જોઈએ. એક આત્માના અર્થ તુલ્ય છે તેમાંથી ગમે તે એક ચુલુ લેઈને તેના સ્વરૂપમાં મનને તસ્વીન કરવું. યુરમ્ભિમાં મનને તસ્વીન કરવામાં આવે તો વિશેષતઃ તસ્વીન થાય છે. મનમાં રાગદ્વેષના વિચારો પ્રમટ થતાં વેતન તેને દાખી દેવાથી મનની સમાનતા જાગરી થકાય છે. દાસતાં આસતાં, ખાતાં, પીતાં, અને કાર્ય કરતાં પણ મનની સમાનતા જાગરી રાખવા પ્રયત્ન કરવો. મનને અમુક રીતે વચ કરવાથી સંમમ શક્તિ ખીસે છે, ધ્યાનમાં પ્રવેશ થાય છે, અને અતિ સમાધિપદ પ્રાપ્ત થાય છે. વ્યાવહારિક જીવનકાળના અભ્યાસો ખીસવાનાં પણ આવી આત્મિક જીવંતી માગશો તો વ્યાવહારિક સ્થિતિની પણ ઉન્નતિ થશે. મનને એકાગ્ર કરવાની ટેવથી જે જે સંકલ્પો કરશો તે તે સંકલ્પો સિદ્ધ થશે. તેમ મનને કેળવવાની કેળવણી લેશો તો ઉચ્ચ જાતિનું મન બનશે, અને તે પરમ પુરુષાર્થમાં સકાષી બનશે. ત્રિવ બધ્યાત્મનું જાગ્રત્ થાઓ, પ્રમાદ પરિહરો. પોતાના સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ માટે શિર સાટે પ્રયત્ન કરો, અલ્પખનું માન જગાવો, મનને દ્રઢ બનાવો. અરેખર આ પ્રમાણે અભ્યાસ કરશો તો અલ્પકાલમાં આનંદ જીવન પ્રદેશમાં પ્રવેશ કરશો, અને આનંદમય બની શકશો. તમારા સંગીઓને પણ વીરપ્રભુની પેઠે લાભ આપશો, તમારું બિવિધ સુધારવું તમારા હાથમાં છે. ઓં શાંન્તિઃ ૩.

×

×

×

×

નથી અઘાનથી શાન્તિ, ખર સુઝે નહીં મોહ;	
જગતના અધઢેળામાં, ક્ષણિક સંસારના મેળા.	૨
જીવેને ખોંધતી માયા, અનાદિથી બંધુ એવું;	
હવે તો ચેતવું સારું, ક્ષણિક સંસારના મેળા.	૩
ક્ષણિકનો પ્રેમ ક્યાં સુધી, ક્ષણિક વસ્તુથી નહિ સુખ;	
હૃદયના ધા રૂબી સો, ક્ષણિક સંસારના મેળા.	૪
અનુભવ આવશે જાને, લખેલું સત્ય સમજશે.	
હકીરી વા અમીરીમાં, ક્ષણિક સંસારના મેળા.	૫
ક્ષણિક વૈરાગ્યને રાગ જ, અવસ્થા એક સમતાની;	
લહે કોઈ યોગીઓ તેને, ક્ષણિક સંસારના મેળા.	૬
મનુષ્યની જીંદગી દુર્લભ, બધા માટે કરો ઉપયોગ;	
બુદ્ધિબિંધ લેખ વાંચીને, અધિકારે કરો ધર્મ જ.	૭

‘ મનુષ્યના શિર પૂર્વ કર્મના ઉદયે દુઃખો આવી પડે છે. પણ દુઃખનો અનુભવ સુખની પ્રાપ્તિ માટે જાનીને ખની શકે છે. તે સર્વે સારા માટે બને છે. મનુષ્ય એક વખત જુલે છે પણ બીજી વખત તો ચેતીને ચાલે છે. સદાને માટે અહાયર્થ ધારણ કરવાનો ભાવ થાય તો તે પણ આદરવા યોગ્ય છે, પણ તે અહાયર્થ ગુણધારણ કરવાની શક્તિ પોતાનામાં છે કે નહિ તેનો પોતાની મેળે ખ્યાલ કરવો. પ્રસંગોપાત્ત ચેતવણી આપી છે. મારી દરજ્જા મેં બજાવી છે. આ સંસારમાં સુખ નથી એમ જો નિશ્ચય થયો હોય તો હવે ઉપાધિમાં પડવું યોગ્ય નથી. ધર્મ સાધન કરશો. ધર્મનાં પુસ્તકો વાંચશો. પત્રનું રહસ્ય વિચારશો. ઠીક શાન્તિ રૂ. સંવત્ ૧૯૫૬ સુદિ ૧૧.

x

x

x

x

મુંબાઇ તરફ વિહાર, મુકામ અમલસા.

મુકાવક.....યોગ્ય ધર્મસામ. બાસ્વાવરશામં ને બની
અનુભવાય છે તેનો ફેરફાર મુલાવરશામં થાય છે. તેમાં પણ વિશેષ એટલું
કે ગુરૂપાથી જ્ઞાનદશામાં અનેક ઉપાધિયો છતાં આત્મજનનનો અનુભવ
થાય છે. સર્વ પ્રકારની ચિંતાઓમાંથી કેટલીક તો અમુક સંધેએ પુરુષ-
સ્થામાં પ્રગટે છે, પણ જો આત્મદૃષ્ટિની ઉપયોગ દયા રહે તો અનેક પ્ર-
શ્નની ચિંતાઓનો નાશ થાય છે. જેણે સદ્ગુરૂની જ્ઞાન રૂપ મેળવી છે તે
ઉપાધિયોની ચિંતાઓ પીડી શકતી નથી. બાસ્વાવરશામં ને જ્ઞાન મેળવું
હોય છે તેનો અનુભવ મુલાવરશામં મળતાં જ્ઞાનના પરિપક્વ સંસ્કારો થાય
છે. ને વસ્તુઓમાં સુખ નથી એમ દબારો વખત સમજાવવામાં આવે
તેનાથી ને જ્ઞાન થાય છે, તે કરતાં પણ તે વસ્તુનો અનુભવ કરતાં પણ
જ્ઞાન થાય છે. તેથી અસત્ય વસ્તુનો પરિપૂર્ણ નિશ્ચય થતાં જ્ઞાન વસ્તુઓમાં
સુખ નથી એમ દૃઢ નિશ્ચય થાય છે. ને ને વસ્તુઓની અનિષાદા કો
છો. તે તે વસ્તુઓ મળ્યા બાદ તેમાં રામ રહેશે નહીં. અને નહીં મન
કરવા હંગા કરશે. જ્ઞાની એમ કહે છે કે મનના બેચે સમાધાનિત સુખ
નથી. ગુરૂના સમાગમથી અજ્ઞાનના પાદઓ ધીરજ નવ છે, અને સુખ
અનુભવાય છે. ॐ શાન્તિ: ૩

x

x

x

x

મુ. સુરજ ગ્રામીપુરા, જિ.

શ્રી અમદાવાદ, તત્ત્વ અદ્વાયંત, દ્વાયંત, દેવગુરુ મહિમાના તુલ્ય
.....યોગ્ય ધર્મસામ. વિશેષ અવ જ્ઞાનિ છે તમે
દર્શન ૧૧, વિશેષ તમારા શરીરની નરમ રિતિ સામગ્રી છે પણ ૧૧
અનુભવ થઈ દશે, તેના સમાચાર અજ્ઞાનગો, જાણે. મંદાદાન સમજાવ
૧૧ ૧૫૨ કન્યા હાથ વરાળ કરતી નહીં. વીરવમુન કાલમે તો
અનુભવ થઈ. આજ્ઞાનો અને શોભે છે સમજ છે. એ જિ
૧૧ ૧૫૩ એ ૧૫૪ મોડા વિચારવે. રે.મ સદાજન મેટે નહીં ૨૦
૧ ૫૫ ૧૧ તત્ત્વજ્ઞ આને છે, કે દબે એટલું તું મેન!!! ૩૦ ૫૫

સાકુદ્રનો સાધુ ખાપ તે પણુ પસ્તાય, અને ન ખાપ તે પણુ પસ્તાય. એવી
આ સસારની દશા વિચારી આત્મસ્વભાવમાં રમણુના કરો. ૐ શાન્તિઃ ૩

x

x

x

x

મુ. આણુસાથી.....

ઉપધ્ય.

રમણુ કરો નિજ રૂપ તત્વને હેને પારી,
બળે છનેશ્વરનાથ વિવશને રિક્ષા વારી;
વિનયે રાખી ચિત્ત નિત્ય યાસે શુભવાટે,
કરી ક્રમિતો સત્ત્વ વડો નદિ અવગા પાટે.

તિનિદિન ચરતા આત્મથી પરમાર્થમાં મન વાળાએ
વિચારી બોલી બોલ જાણ્યાં બોલ્યું તેડું જાણાએ. ૧

નિરાં કરો રિક્ષા આલસ દીલથી વારો,
માખી નસ્તબ પુણ્યોપયથી દરે ન દારો;
દશરૂપોતે દુર્લભ માનવ જા નદિ દારો,
આત્મોન્નતિના ચક્રી રૂપેએ નિજને તારો.

રૂપ સમુદ્ધાં દગવાને આવના શુભ બનીએ,
મદ્ જાતુ છવડું બળ કરતા શીઘ્ર દિવસ પામીએ. ૨

ખંડ પરીને રિધાખાએ મનુડું વાટે,
શુભકર સયનાબદ્ધ પરીને સત્ત્વ નિદાએ,
સદ્ગુરુ મદા બળિ કરતા રૂપ ન આવે
મદા વળુ જાતખતે જાનુજવ રૂપ ન પાવે

મન ક્રિય મદુદી ગાખાને જાનવડો વડો મદ
જાગુમ પરતુ કદિ ન ચિત્તે મજબૂતો તિજા હુલ. ૩

પદ્મ કમલે નિજ નિયમ આચર્યાં રે
રૂદ્રમદા કમ્પાણુ વિદ્યારે વદવિરો.
રૂદ્ર નિરૂ રૂદ્ર વડે તે જગ્ન સખન
મદુડા જાએ જન પદિને રૂપ ન જાખન.

અભ્યાસમાં મન વાળાએ બુદ્ધિધિ શિશુ પચાડ છે, - - -
ગુમ દેવનો પણ દેવ હવેમ સમજ પ્રતાપાલ છે. - - -

*x

x

x

x

મુઠ મુખાહ.

સુશ્રાવક.....યોગ્ય ધર્મ સામ વિશેષ હાથ ચિત્તવિલી
પ્રતિ કંઈ દિશા તરફ વહે છે, તેના સમાચાર બને તો સંખરો. વખત એવો
છે કે ચારે તરફનાં સંયોગોનાં વિચાર કરી ઇંટ લામ શોધવાની આવશ્યકતા
છે. દુનિયાના બૌદ્ધ વિચિત્ર પ્રકારના-સાંખ્યોને ધર્મમાર્ગમાં પ્રવેશ
કરવી. મનુષ્યો સર્વે એક સરખા હોતા નથી. મનુષ્યોનો સ્વભાવ પારખવો
એ જોડા દરિયાનાં તળાવાનો સાર ખેંચવા બરોબર છે. વિચિત્ર સ્વભાવમય
દુનિયામાં રહેલાં છતાં આત્મિકધ્યાન ધરવાની આવશ્યકતા છે. મનુષ્યોનાં
સરીસો, આકારો અને સંબંધો સદાકાલ એક સરખા રહેતા નથી. અઘ વાક્ય
અનુભવ્યાથી તેનો સાર સમજાય તેમ છે. આત્મમગ્ન ઉપર વિદ્યાસ રાખીને
પ્રવેશ કરવી જોઈએ. જ્ઞેયમાં આત્મમગ્નનો જુરસો નથી અને જ્ઞેય વાણીમાં
પ્રામાણિકપણ નથી, અને પ્રતિષ્ઠાત વાણીને પાગતો નથી તે અન્ય સામાન્ય
મનુષ્યો કરતા ચડીયાતો નથી. દુનિયામાં કંઈ પણ શ્રેયઃ કરવા માટે મન
બનો જન્મ છે. જો મનુષ્યો પોતાની પ્રતિષ્ઠા ઉપર દૃઢ રહે છે અને દુરવે
ગ્રહ પ્રેમમય બનાવે છે. તેઓનું ભાગ્ય પ્રકારામય બને છે. ૦૬ જ્ઞાન્નિઃ ૩

x

x

x

x

૦ ૧૨ ૬ ૫૧૦

મુઠ ખાણસા.

સુશ્રાવક.....યોગ્ય ધર્મ સામ.

જનનીની સેવા કરો, જનની દુઃખ દરણી.
મવોદધિમાં જાણુને, જનની મહા તરણી.—૧
માતાની સેવા કરે, તનુને ટેકીસા,
માતાના પદ પ્રેમથી, સેહે પુંજો લીલા.—૨

જનની પુત્રને પાગની, બહુ માઠ મધ્યે,
ડપસગો દૂરે કરે, જનની દિવમારે.—૩

જનની દયડા દાર છે, જનની સુખ મ્યારી,
જનનીની બહુ બક્ષિયારી. આનંદ પુમારી.—૪

જનની અગ્ર પાગનો, કુશરીપક પુત્ર,
અન્તર કુળ અજ્ઞાપતો, રાખે મુર મુર.—૫

જનની સેવા મુક્તિની. દાતા સુખમારી,
જનની સેવા તત્વણ, માતા પુત્રને પ્યારી.—૬

જનની ચિના નદિમેટકા, કોઈ જગમાં દીઠા,
જનની સેવા મુક્તિના, મેવા છે જ મીઠા.—૭

અષ્ટ પ્રવચન જનનીની, નિત્ય સેવા કરજો,
પુલિસાગરબક્ષિયી, રાખત સુખ વરજો.—૮

અષ્ટ પ્રવચન માતાનાં આરે અગે પૂજ્ય છે માતાની સેવા કરો,
બક્ષિ કરો. આ પત્રમાં કહેલો સાર સમજશો. કન્યજનનીના પ્રેમે આવ
જનનીની બક્ષિ દર્શાવી. વિનયવંત ગ્રંથુઃ ૐ શાન્તિઃ ૩

મુઠ પાસેજ સ્ટેશન.

બધ્ય સુખાવક.....આજનો દિવસની તમે બન પર્થન્ત
વાદી રાખશો. આજનો દિવસ તમારી સાજનો દિવસ છે. આજનો દિવસ
બવિષ્યના સંસારનો અનુભવ આપશે. આજનો દિવસ બવિષ્યમાં પુનઃ પુનઃ
રાગ અને ધરાઅકારક થશે. આજનો દિવસ મંગલરૂપ છે. આજનો દિવસ
ઉપાધિરૂપ છે. આજનો દિવસ ઉપાધિનું મધુર સ્વરૂપ દેખાડી વેરાઅ કરાવશે.
આજનો દિવસ મનુષ્ય જીવનમાં ઉન્નતિ કરને ધારે તો ઉપયોગી થઈ પડે.
યુવક કળાનો પ્રારંભ દિવસ આજ છે. આજનો દિવસ પ્રારબ્ધયોગથી
બોઅ કર્મ સંબંધનો છે. આજનો દિવસ અલખનાં ગાન ગવરાવનાર છે.
આજનો દિવસ આત્માને માટે મગનચિત પતંગની પેઠે વાયુ અને દોરીના

સંબંધે બનવાનો. જગકમળ અને ધાવમાતાના દ્વંદ્વાંતને સરજ કરવાને આજનો દિવસ ખતમ સૂચક છે. આજનો દિવસ પરત્વતાનો છે કે સર્વજ્ઞનો છે તેનો નિર્ણય કરાવનાર છે. આજનો દિવસ શોક અને દર્પના પડામાં આત્માને પ્રવેશાવનાર છે. આજનો દિવસ ગૃહસ્થાવાસ આરંભક છે. દિવસ જ્યોત કે આત્મા ગજો, કર્મ ગજો. જે કયું તે ભોગવતાં વૈરાગ્ય જગથી ન્યારા રહી અંતરૂપ રહેશો. દેવગુરુ આલમ્બન સદા રાખશો. ગુરુનો બોધ મનન કરશો. મુખમય થાઓ. દંષ્ટાશુ થાઓ. ઈ શાન્તિઃ ૩ સંવત ૧૯૧૬ માસ વદિ ૬

x x x x

મુગ મુરત.

ધર્મબંધો સુઆવક.....યોગ્ય ધર્મ સામ.

વ્યાવહારિક કેળવણીથી મનને કેળવે તો તેની સાથે ધાર્મિક કેળવણીથી દરોજ મનને કેવળવતા રહેશો. વખતનો સદુપયોગ સોનેરી નક છે. વિજકે અણુકે મોતી પરોઈ લે, સો પરોઈ લે. આ કહેણીનો અર્થ જો આત્માની સાધ્ય દયા તરફ ઉતરશો તો માલમ પડશે કે ધર્મની અવ્યવસ્થા આવશ્યકતા છે. આત્મસ્વરૂપ અંધ દરીને વાગી જશે.....પુછતા રહેશે તેમના સમાગમથી કેંધ પણ આત્માની ચર્ચાનો સામ મેળવી શકશે. માતાજીના સમાગમથી પણ આત્મગાન જ મેળવવું જોઈએ. વખતની એવી યોજના કરવી જોઈએ કે જેથી અમુક કાળે અમુક કલાક ધર્મની આરાધના તો થાય. દેવગુરુ ભક્તિ તો દરોજ સ્તુતિ દ્વારા થવી જોઈએ. દેવની, સદ્ગુણની જીવી સામુ જોઈ રહી તેમના ગુણો તથા ઉપદેશનું રખરણ કરતા આત્માની શક્તિ સતેજ થાય છે, અને મનમાં નવીન ભાવ ઉત્પન્ન થાય છે. વરૂંબ વિચારનું પણ મનન કરશો. એક શ્રદ્ધાથી વર્તવું. જ્યાં ત્યાં ભટકવાની ગુદિ ન રહેવી જોઈએ. તેથી રિપરતાની જાદી થશે. ઈ શાન્તિઃ ૩.

x x x x

અલખ દેશમે વાસે હુમારા-એ રાગ.

- હું તું નો સદુ બેઠ ટલ્યો ઝટ, નિમ્મ નિર્મલ હું પોતે;
સદુમાં શાપ પ્રશ્નિ પશુ હું, જાણું છું નિર્મળ જ્યોતે. ૧
- સાપેક્ષાથી સદુ સમજાયું, આતમ પરમાતમ ખ્યારો;
હસ્ય સ્થૂલમાં નહીં રંગાયું, ઝગદગ પદમાં હજીયારો. ૨
- મોહવાસના ખાલ જમાવે, મોહવાસનાથી ન્યારો;
કર્મે ભોગવવાના ભેગો, અંતરૂથી ન્યારો ખ્યારો. ૩
- પુદ્ગલ પુદ્ગલમાં પરિણામી, ચેતન નિજપદ પરિણામી;
સાક્ષી દષ્ટા પરનો હું પશુ, ન્યારો છું અંતર્યામી. ૪
- ઔદયિકકાયાના ભાવોને, દુનિયા મારામાં શાપે;
પશુ તેથી ન્યારો હું આતમ, સમજાયુ સાચી સુખ આપે. ૫
- દુનિયા સારો ખોટો કહેવે, પશુ તેથી શું ? છે મારે;
હું કરનારો આતમ નિજપદ, સમજી પોતાને તારે. ૬
- પૂર્વ જન્મને દેખ્યાથી પશુ, અચરિત્તેમાં કદ નહીં;
મુક્તિસાગર: સુરતા નિજપદ, આવી નિશ્ચય નામ રહી. ૭

x x x x

મુરત.

મુખાલ્લ મધ્યે શા.

- અરે બધો હસ્ય જો તું, રહું છું સુખ સાતામાં;
અથ શાંતિ રેહો મુજને, મુરતના ધર્મના લાભે. ૧
- બધું વાગ્યું વિચાર્યું મ્હે, સખું છું લેખમાં બાધ;
સદુજનો ધર્મ સાધી લો, હસ્યમાંહિ ધરી સમતા. ૨
- હવાધિધામ વ્યાપારે, ધરીશ ના લોભની શતિ;
અરે સતોષમાં રહીને, જીવન રેખા સુધારી લે. ૩
- તજી વિક્રયા પ્રશ્નિને, ખરા ઝટ પાંચજો અર્થો,
અલી વૈરાગ્યની શતિ, હસ્યમાં ધારજો બન્ધુ. ૪

યોગે ભોગાદિક પ્રવૃત્તિ થતી હોય તો ૫૪ યાત્રી વૈરાગ્ય બળે અંતરૂથી ન્યારો વર્તી અપુનર્મન્થકત્વ સંપ્રાપ્ત કરીને આત્મામિમુખતાને સેવતો જાય છે. સંસારનાં મુખ્ય વિષદા સમાનં અને શૃદ્ધાદિક જાળર સમાન સમજીને શ્રમણ-ભાવનાથી પુનઃ પુનઃ જાગૃતિ કરતી. સર્વસંગપરિત્યાગરૂપદ્રવ્યસંયમ વિના ઈશ્વર સંયમની દશા પ્રાપ્ત કરતી મહા દુર્લભ છે, એમ તીર્થંકરનાં વચનો અનુભવથી જોતાં સત્ય જણાયો, એમ અમને ભાગ્યે છે. સંસારમાં રહેતાં ૫૪ યાત્રી સંસારને જાંદીખાનું સમજે છે, તેથી તે જાલપકંઠત્વ ન્યારો વર્તી શકે છે. અનંતમયનાં આધેડાં કર્મ વિખેરવાને માટે મનુષ્ય જન્મમાં યથાયોગ્ય સામગ્રી મળી છે, તેને યથાશક્તિથી સ્વકાર્યમાં પ્રવર્તી-વળે, આત્મસ્વરૂપ ભાવળે, રાગાદિકને ઉપશમાવળે, અંતરાત્મદેવને એકાન્તમાં જ્ઞાન દ્વારા ખ્યાવળે. ચિત્તશક્તિને અંતરૂમાં રમાવળે. સદ્ગુરની આજ્ઞા મસ્તકે ચઢતી મગેશ મનુષ્ય જન્મથી સ્વશક્તિ મેળવળે. ખરેખર મુખ તો અંતરૂમાં છે તેના ભોગી જોગીને પુનઃ પુનઃ નમન દો. હાંસી મર્મ માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરો. જીં જાન્તિઃ ૩ .

x

x

x

x

મુઠ માણસા.

નિનુ વસ્તુતઃ નામાતીતના ધર્મ સામ પૂર્વક દાઃ મોહન.....૫૪દ્વારા તમારા સમાચાર જાણવા વિશેષ દું ક્ષેત્ર સ્પર્શના અવધિએ અત્ર ધુ. અંતરૂ અસંખ્યાતપ્રદેશી દોષલોક પ્રકાશક ક્ષેત્ર છે, તેનાથી તમે બિન્ન નથી. તેનું અવલોકન અંતરૂ દૃષ્ટિથી કરો. વિદ્યાપુર તરફ આવવાનો પરિજ્ઞાન માર્ગ છે. હવે યોગ્ય દિવસ પથાર અન્વય ગમન થશે તમારી દાન્તિ તમારી પાસે છે. શરૂ કરો અંતરૂ ઉપયોગ રાખવો. પુમાશના આયણ સમાન આ અટ્ટએ રેખાનું ધન જેવાનું જાતી નાના મોટા, કુખી દુઃખીનો, દુનિયા મનુષ્યો ક્રિતિ અવદાર કરે છે, તે અવદાર કાવચાકા અસત્ય જાળી અખડ અસત્ય ધન ક્રિતિ સત્ય અપણુ. સત્તર જાણે મોહાં રવણુ તેમ જી પર ' રવણને જાળુનર પેને એક ખરો. શક્તિથી શક્તિ શક્તિઃ શક્તિઃ શક્તિઃ

x

x

x

x

રૂપે નથી, તો જયુ મનોરતિએ બહિર્ગમનનો દહ સંસ્કાર કર્યો છે, તેથી કારણ સામગ્રી થોભે મન, આત્માના તાત્પર્યમાં નહીં રહેનાં છટકાને બાંધે છે. મનોનિમગ્ન કર્યા વિના સુખની આશા ઝાંઝવાના જગની પેઠે બમતરૂપ છે. મન અને મહંટ એ અતિ ચંચળ છે. માટે જાનીઓ મનને મહંટની ઉપમા આપે છે. યમ, નિયમ, તપ, જાગ, સર્વ મનોનિમગ્ન અર્થે છે. મનોનિમગ્ન કરવાને તત્પર થએલા બધા જીવો આશ્રમ અવસ્થામાં મારી અન્તે ધાકે છે; કારણ કે મોટી અગર નાની કુંચીઓનો જથ્થો ભેગો કરવાથી શું ? આપણે ધારેલું તાણું ઉઘેડું દોષ તો જે બેસતી આવે તે કુંચીનીજ જરૂર છે. બીજી કુંચીથી તાણું ઉઘેડતાં કાતો કુંચી ભાને અથવા તાણું જમડે. માટે સદયુરએ જનાવેલી ગુરુમરૂપકુંચીથી કર્મનું તાણું ઉઘેડી શકાય છે, અને મનોનિમગ્ન સદેજે બને છે. શ્વેચ્છાએ લક્ષ્ય પ્રવળથી જે કાર્ય સિદ્ધ થતું નથી, તે કાર્ય ગુરુમ કુંચીથી સદેજાનું જની આવે છે. સદયુર વિષયો અને સદયુરના અન્તઃકરણથી શુદ્ધ થાય છે જે આત્મરિત દરેક રીતના દરે છે તે અન્તઃકરણથી શુદ્ધ પ્રવળે થતું મુશ્કેલ છે. આપણું મન કેવું છે ? અને તેને નિર્વિષ જનાવતું એ ગુરુ કૃપાધીન છે. ભગે પદ નામ ધરાવી સદસ્યઃ અન્તે દશાઓ કરે હિંતુ અનુભવી સદયુર, અન્તઃકરણના વિલસનકરણોને થએલા અનેક રોગોને સદગત પારમાં દૂર કરે છે.

ગુરુ મામકો મીઠાઈ, મેમે મેમી જાય,

મન પુરિ સુખ જાગિ જે, અગર અમર હો જાય.

ગુરુમી જગપરમાત્મ નામનો મન્ત્રેઆરણ્ય કરતા ચિત્તની પ્રસન્નતા થાય છે. શાસ્ત્ર દેખ દૂર થાય છે. અહીં બહિર્ગમી સદયુરનું સ્વરૂપ કરતા ધર્મ, અર્થ અને કામની સિદ્ધિ થાય છે. અમાપ્યાર આપ્યાર ગુરુ વિવિધ તપને દૂર કરે છે. વિવિધ દક્ષિ એ છે કે અહીંબહિર્ગમી ગુરુમોઆરણ્ય કરતા અન્તઃકરણના પાપ જાગીને બરખુલ્લ થાય જાય છે. મનોનિમગ્ન થવા અર્થે ગામજી, ગુરુમરૂપ, ગુરુમ સમન અપરિત્ત અર્થે દહ ન્યાય પેગાળ સમન, દહી ન પ્રાપ્ત કરીને તે પત્ર ગુરુમ નામ મન સ્વરૂપ કરતા કાર્ત્તવ્ય છે, તે મનના સમન વિષયો જાય થાય એમ દો નહીં. અન્તઃકરણના નહીં મન નહીં બેલો દહી નહીં માટે તેને કે કાર્ત્તવ્ય અન્તઃકરણના થોભે અને ગુરુમરૂપ દોષવન સ્વરૂપે.

છે. આર છ માસ સુધી અહીં મંત્રને ત્રણ લાખ જપે ત્યારે મન શુદ્ધ થાય છે, અને તદ્દ્વારા મનોમય થાય છે. તે સર્વ શુશોભને પ્રાપ્ત કરે છે. માટે ઈંકાર સહિત પરમાત્મ મંત્ર જપ્યા કરવો, અને તેનું ધ્યાન કરવું. ત્યાર બાદ ખીજું પગથીયું તમારા હાથમાં આવશે. સમયે સમયે આયુધ્ય ખૂટે છે. માટે આત્મધર્મ સાધક ધર્મમાં પ્રમાદ કરવો નહીં. તમારી સંગતિથી ખીજા પક્ષ યોગ્ય ગંભીર અદ્વાચનોત્તે પછી ખાતરી થાય તો આ માર્ગ બતાવી તેનો ઉપકાર કરવો. ધર્મ સાધન કરશો. ઈંકાર શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

x

x

x

x

મુ. સોદાથી લે. સુત્રાવક.....ધર્મસાધન. સદાકાળ શાશ્વતરૂપે પ્રત્યક્ષ થાઓ. વિશેષ તમારું ગમન આત્મામાં થશે કે કેમ ? બહિર્ બ્યવહારભાવે વર્તતાં નિમિષ સદર્મ બૂલાય નહીં. અહર્નિશ સદૃશ દેવ ધ્યાન, તેમનું રમરણ તેજ પરમ ગંગા પ્રવાહમાં રવાન કરી નિર્મલ થશે. વિશેષ શું તમારા હૃદયમાં સર્વ પ્રગટયો છે તેને જીવળી રાખશો ? જિન દેવશુર તેજ સર્વ ક્ષણે ક્ષણે આત્મ પ્રતિ ઉપયોગ દેવા રહેશે. આત્માની શાન્તિ પત્રદ્વારા પ્રગાવશે. જ્યાં જ્યાં જાઓ ત્યાંથી પત્ર ડામ સહિત કારણ થોડે જોડાશે.

x

x

x

x

મુઠ આલેસ.

શ્રી અમદાવાદ વાસ્તવ્ય અદ્વાવન્ત, દયાવન્ત, દેવશુર, ભક્તિકારક, વિનમવન્તયોગ્ય ધર્મ જાળ પહોંચે. વિશેષ હાલમાં પત્ર નથી. પરમાત્મ ધ્યાનમાં નિમિષ થયા હશે. હરતાં ને હરતાં મનમોહન પરમાત્મા પાસેના પાસે છે. સરીર જીવંત દેશ જીવંત પણ આત્મામાં પ્રભુ તો પાસેજ છે. સરીર જીવંત તેથી સરી. રને કુઃખ પણ મનમાં ક્યાંથી કુઃખ ? અનન્ત સુખમય આત્માની આવી સ્થિતિ થાય છે. સદૃશ્ય પ્રીતિથી પ્રુદિમાં જીવન પામેલી પ્રુદિ રૂપ વેલ્લી દરોજ

‘શિવિ પામે છે. આત્માની પરમાત્મસ્વરૂપતા પ્રમાણ કરતી તેને જ
 અનુષ્ઠા સમગ્ર સજ્જતા નથી. બાળ બપોરો દેખી સોડો મેલ પામે છે. બાળ
 તરફ યાત્રી વિના કોણું ઘણું આવે ? આત્મદિન સાંગેકા કિયા વિના કયું
 કિયા રિત સમજાન બાળુવી. સાચાભાવે ચિન્તી એકામતએ ઘેલી પશ્ચિમ
 પજુ પથ્થુ’ રજ આવે છે. સોડો કોઈને વખાણે અગર નિરૂં તેની લાજ ન
 બાળુવી નહીં. ગુરુનું તપા દેવનું રમણ તથા તેમનાં વચનેની વાલી કરી
 અર-પુછો તે બદાન રજ આપનારી છે. કોઈને કોઈને બદાવણી શું ! સ-
 ગુરુએ જે જે જોડેલ દીપ્તિ દોષ તે વિનવણી તેમને સંભાગે રમણ કરણ
 વિત કોઈને આવશે, અને અર્થ મુશી તેવમાં અંશુ ન આવે ત્યાં મુશી
 સમજવાનું કે સદગુરુ વચન પર બદા વધ નથી, તથા પ્રીતિ પણ વધ નથી.
 કસાએવા, પાસ થએલા તમારા હાથમાં દેવ ગુરુમકિરણ સ્વરૂપ કનેષુ’ છે,
 અને તેને દેવે રજા દુલ, આવશે. જે જે મન્યા વંચાના છે તે ને પેનની
 મેળે પ્થાન મરી જાંચી જ્યા, અને સત્યમાને વનંતુ. સંસાર સાગર અપુરોથી
 તરાવ છે. દેવમુક્તી પ્રીતિ બાળિ વિના મુજો પાખી સજ્જતા નથી. સદગુરુ
 નિદા સાંભળતી નહીં. તેમના મુજો પ્રકાશના પ્રજ્વલતા અને નિદા, આપણ
 મારતી નથી. તેથી સમજવું કે, નિદા અગર જ્ઞાતિ, કીર્તિ એ તે પુરુષ
 છે, તેથી સારો ખોટો જ્ઞાત્ય શયે નથી, મારે તે તરફ લક્ષ રેવું નહીં.
 બાળ સત્યારમાં રહ્યા છતાં પણ ન્યાય, નીતિ, વિનવણી મર્મનું મેલન કરવું.
 મોરનાં કોઈને કોણું ચિતરે છે ? તેમ તમને શુ વધારે કહેવું ? જે કહેવાનું છે
 તે તમારા આત્મામાં છે. તમારા આત્મામાં શાન્તિ મુજોનો અરુણ મંદાર
 બપો છે. તેને શી બીજી ચિંતા ? અપુખ્ત મને કને એવું શય છે મારે
 પ્રથમથી કાળ અગ્રીત કરવે નહીં. મર્મ પ્થાન કરીશ. સતન આત્મેન્દ્રિય
 તપર રહેશ. ઓ કાન્તિઃ કાન્તિઃ કાન્તિઃ ॥

ૐ નમોઽર્હતે

મુ. મહેસાણા,

શ્રી વિદ્યાપુરાગ્રિત આત્મિકગુણાભિલાષુક, સંવેગભાવિતાત્મા, સ્વાદ્ય
તત્ત્વાભિજ્ઞાસુ, તત્ત્વવપારાધક સ્વભાવ સાધક.....
યોગ્ય કર્મ સામ યાગ્યો. વિશેષ અત્ર શાન્તિઃ અનાદિકાગથી વિચિત્રકર્મ
મદ્વી આ ચેતનજન્મ જરા મરણ વ્યાપ્ત મનુર્મતિમાં એકદિવથી તે પંચે-
દિવપર્મતના અવતારો ધારણ કરી બગ્ગે. શું એમાં હેતુ-કાર, અગાન-
ચાર ગતિના છવે અગાનરૂપ અધકારમાં હિતાહિત દેખી શકતા નથી. સિદ્ધ
પરમાત્મા સદૃશ આ પ્રત્યક્ષ શરીરમાં અસંખ્યાતપ્રદેશે કરી વ્યાપેલો આત્મા
તેને કેટલું દુઃખ ? દશા કેવી ? શરીરમાં શું સુખ ? તે વિચારતાં વિવેક પ્રગટ
થતાં બાલે છે કે, અરે હું ફાગટ જાંઝવાના ફૂલિમ, ફાણિક, અસત્ય નીરની
પ્રાન્તિની પેઠે આ ફાણિક દુઃખદ ભ્રમચારમાં સંસારમાં મુખની જુદિથી
બ્રમણ્યો બૂલ્યો અને સ્વગુણથી દુલ્યો, અને પરબલમાં દુલ્યો અને હળુ તેમાં
રાયું છું, માયું છું. આત્મા તું તો નિરાકાર અને શરીર તો સાકાર-ચેતન
ગુણવાન-અને પુદ્ગલ તો જડ, ચેતન અવિનાશી-અને શરીરરૂપ પુદ્ગલ વિનાશી
ચેતનની જાદિ નિર્મલ અખુટ અવિનાશી છે, અને પુદ્ગલની માનેલી જાદિ
મલીન, ફાણિક અને સયોગી વિયોગી છે. પર વસ્તુમાં મુખની જુદિથી
છવે આ દેખાતી પૃથ્વીની ભ્રમતાએ, ધનની ભ્રમતાએ, રાજ્યની ભ્રમતાએ
રામદેવે કરી કર્મ ઉપાજી નરકગતિના મેમાન થયા. હાલ ઘાય છે અને
બિવિખતકાળે થશે. પરબાવે આત્મા અનાદિ કાગથી પરિભ્રમણ કરે છે પણ
અંત આવ્યો નથી. હાલ કંઈક સામગ્રીની યોગ્યતા પ્રાપ્ત થઈ છે,
તો કેમ હવે પ્રમાદ થશે ? શું વારંવાર મનુષ્ય જન્મ પ્રાપ્ત થનાર છે ? ના,
નહી. સંસારમાં અલબ્ધ મનુષ્ય જન્મનું ફળ સંસિદ્ધ કરવું, એજ વિવેકની
પરિસીમા છે. બાકી ખાવું, પીવું, ઉધ, સંસાર, બ્વવકાર દરેક ગતિમાં આ
છવે અનન્તીવાર ફર્યો; પણ તેથી તેને ખરી શાન્તિ પ્રાપ્ત થઈ નહીં.
પુણ્યથી થએલી જે લવચેશ શાન્તિ તેથી કંઈ તાત્ત્વિક શાન્તિ મળી હેડવાય
નહી. આત્મામાં જેલી તાત્ત્વિક શાન્તિ આત્મગાન વિના મળવી મુશ્કેલ છે.
કસ્તૂરીયા મૂળની પેઠે આ છવ બાહિરથી (બીજ વસ્તુમાંથી) શાન્તિ મેળ-
વવા ધારે છે. ત્યાં મુધી સમજવું કે અર્ષ તત્ત્વ તેના સમજવામાં આવ્યું
નથી. જે છે તે અત્મામા છે. આત્મામાં જોજ કરતાં સર્વ સમ્ય થાય છે.
આત્માતિરિકત બાહ્યની વસ્તુઓને કે જે મારાથી જિનન ત્રિકાસ છે, તેઓને

હાનિ લાભ નથી. મારા ગુણે અનાદિમાત્રથી કર્મના આવરણથી દંભા છે. તેથી હું સર્વજી છતાં હાલ અપવિત્ર છું. પણ હું સનાયે સર્વજી છું. મારું મને મજાશે. ક્યારે કે જ્યારે મારી મને કાળજી થાય ત્યારે. આત્માની ચાલના થાય ત્યારે આત્મામાં હું વિચરે સંકલ્પ ત્યાગી જાંત ચિત્તથી રમી શકું તો સ્વપદનો મોગી મોગી થાઉં એ પદની મને ચાલના થાઓ, સ્વપદને એનું પાયાતથ્ય સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાઓ.

દાયેયં ધી જ્ઞાન્તિઃ જ્ઞાન્તિઃ જ્ઞાન્તિઃ

x x x x

મુ. મહેસાણા,

શ્રી રાજનગરે સદૃષ્ટ શરણાધીન, વચનામૃત મેલી, આત્મચુલાદંદી, મંબીર.....ગોત્ર ધર્મ લાભ પહોંચે. વિશેષ ૫૪ આવ્યો સમાચાર જાણ્યા, શાતાદારા તમારી આત્મોન્નતિ સદગતિમાત્રે શક્તિ પામે. સદૃષ્ટચુલામ આત્મતત્ત્વનું સ્વરૂપ તમારા હૃદયમાં વડો. એક ગુરુ મદા સૂર્યના સરખી નિર્મળ એવી તમારા દિતારે રિચર થાઓ. પુસ્તકોનું તથા બજારવેલા અધીનું અવગોન કરવું. ધર્મ કાપ લખશો.

x x x x

મુ. મુંબાઈ,

વક્ત્રસાક મધ્યે સુશ્રાવક, શા. કલરીચંદ ચુલામદ તથા શા. નાયાલાલ ખૂમચંદ તથા શા. કુલચંદ રામચંદ ગોત્ર ધર્મ લાભ.

પ્રત્યેક તત્ત્વમાં ઉડા ઉતરવાને માટે વિચારસાક્ષિ ખીલવવાની ઘણી જરૂર છે. જૈનશાસ્ત્રોનું આદર્શ નિયમાનુસાર વાચન કરવાથી અભિનવ જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ થાય છે, આત્માનો ગુણ અપૂર્વ છે. તેને ખીલવવા જેમ જેમ પ્રયત્ન કરવામા આવે છે, તેમ તેમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ ટળવું જાય છે. દરેક ક્રમેનિ ટાળવાના ઉપાયો અવગોધવા જોઈએ. જડ અને ચૈતન્ય તત્ત્વનું પૂર્ણ

દાનિ લાભ નથી. મારા મુજો અનાદિકાગથી કર્મના આચરણથી દેખાયા છે. તેથી હું સર્વજ્ઞ છતાં દાયા. અપદ્મ મું. પણ હું સનાએ સર્વજ્ઞ મું. મારું મને મગરીજ. ક્યારે કે જ્યારે મારી મને કાગજ થાય ત્યારે. આત્માની આદના થાય ત્યારે આત્મામાં હું વિદ્ય સંકલ્પ તમારી શાંત મિતથી રમી રહું તો સ્વપદનો બોગી થોગી થાક. એ પાત્રી મને આદના થાયો, સ્વપદને એનું થાવાતથ્ય સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાયો.

શયેયં ધ્વો શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

x

x

x

x

મુ. મહેસાણા,

શ્રી રાજનગરે સદ્ગુરુ શરણાર્થીન, વચનામૃત મેરી, આત્મગુણાકાંક્ષી, ગંભીર.....યોગ્ય ધર્મ લાભ પહોંચે. વિશેષ ૫૩ આગ્યો સમાચાર જાણ્યા, શાતાદ્વારા તમારી આત્મોન્નતિ સદગુરુરભાવે શક્તિ પામે. સદ્ગુરુશ્રુધામ આત્મતત્ત્વનું સ્વરૂપ તમારા હૃદયમાં વડો. એક ગુરુ મદ્દા મૂર્ખના સરખી નિર્મળ એવી તમારા દિતાર્થે રિશ્ત થાયો. પુસ્તકોનું તથા બજાવેલા ઁચીનું અવગોળ કરવું. ધર્મ કાર્ય લખશો.

x

x

x

x

મુ. મુંબાઈ,

વક્ત્રસાક મધ્યે સુશ્રાવક, શા. કેશરીચંદ ગુલાબંદ તથા શા. નાથાલાલ ખૂમચંદ તથા શા. કુલચંદ રામચંદ યોગ્ય ધર્મ લાભ.

પ્રત્યેક તત્ત્વમાં ઉડા ઉતરવાને માટે વિચારશક્તિ ખીલવવાની ધણી જરૂર છે. જૈનશાસ્ત્રોનું અદર્શનિય નિયમાનુસાર વાચન કરવાથી અભિનવ જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ થાય છે, આત્માનો ગુણ અપૂર્વ છે. તેને ખીલવવા જેમ જેમ પ્રયત્ન કરવામા આવે છે, તેમ તેમ જ્ઞાનાવરણથી કર્મ ટળતું જાય છે. દરેક ક્રમેની ટાળવાના ઉપાયો અવગોળવા જોઈએ. જડ અને ચૈતન્ય તત્ત્વનું પૂર્ણ

સં. ૧૯૬૮ ઇ. વર્ષ ૬ પાઠરા

શ્રી અમદાવાદ સુબાવક પ્ર. ડ.

હરિગીત.

- સાક્ષી બને છે પ્રેમનો એ પ્રેમ મનમાં જાણુને,
 છે પ્રેમમાં અદૈત સવશું પ્રેમ મનમાં આણુને;
 એ શુદ્ધપ્રેમે સ્વાર્થ તૂટણ કામ તૂટણા ઝટ ટળે,
 સુવિશુદ્ધપ્રેમી કોષ્ટ ચાવે સોતુ જોતુ ઝળદળે. ૧
- સારા ગુણોને દેખતે તે શુદ્ધ પ્રેમી જાણુને,
 સારા ગુણોનો રાગ તેહજ પ્રેમ મનમાં આણુને;
 સુવિશુદ્ધપ્રેમી બકિત પામે મિત્રનો સ્થિરતા કરે,
 નિજ હૃદય નિર્મલ શુદ્ધપ્રેમે શુદ્ધ ચેતનો વરે. ૨
- મતભેદ સવગા બાગતા બધાં જેઠ સપળા જાણ છે,
 મહારં નહિ તહારં નહિ બધાં વાસનાજ દહાય છે;
 સુવિશુદ્ધપ્રેમ જ મુક્તિનુ શુભદાર માન્યું પ્રેમીએ,
 એ શુદ્ધરીતિ નીતિમાંહી પ્રેમને ઉશ્વેષીએ. ૩
- અતિ દૂર પણ પાસે વસે છે શુદ્ધ પ્રેમી જાણુએ,
 સાચા ગુણને દેવ ઉપર પ્રેમ એવો આણુએ;
 જડમાં વસે નહિ પ્રેમ કિન્નર પ્રેમશુદ્ધિ ફીણએ,
 શુભ આત્મભાવે પરિભ્રમે તે શુદ્ધપ્રેમ મર્ણુએ. ૪
- તે પારખે હો ઘડી સન્તો શુદ્ધ પ્રેમ દલ્ય ખરી,
 તે મૂઠજન નહિ પારખે લવ સ્વાર્થ પ્રેમ દલા ખરી;
 સુવિશુદ્ધ પ્રેમે આલીએ મન પ્રેમ પ્યાસા પીણએ,
 શુભ જુદિસાગરજાનદર્શનચરણ પ્રેમે રીત્રીએ. ૫

x

x

x

x

શા.

કવવાડી.

- લખેલા પત્રનો ઉત્તર, લખ્યો છે તે સકલ વાંચ્યો, 1
 પ્રભુના પન્થમાં વહેતાં, ગતિ એ પન્થીઓની છે.
 બને છે બાવી અનુસારે, પ્રપત્નો પણ થના એવા,
 કદી ઉદ્યોગ નહિ લગવો, સકલ છે મનની પાછળ. 2
 હૃદય દીકું બની દીકું, નથી ઉત્સાહ વણ કાંઈ,
 નથી ઉત્સાહ, પ્રીતિવણ, કરં પ્રીતિ પ્રભુમેધે. 3
 અનન્યશુદ્ધપ્રીતિથી, પ્રભુનો ધર્મ ધરવાનો,
 ગુણોના બીજ વિકસાવી, ગુણોનો બાગ શોભાવો. 4
 કરીએ શોધ સાચાની, રમણતા રાખ હરદમ તું,
 પ્રભુથી લય લભાવીને, વહે આગળ અચળ પ્રેમે. 5

- પામે વૃદ્ધિનિવર્ધન-સદા સદ્ગુરના પ્રનામે,
 પ્રગટ તારી નિવર્ધન વધો, સત્ય સિદ્ધાન્તપાઠે.
 રાચી માચી પ્રભુ ગુણ સહી, સત્ય આનંદ આપો,
 એવી આશીષ નિવર્ધન દઈ, ધર્મનો લાભ પામે. 1
 કર્તા મોક્ષના નિગ્મગુણ તણો, શુદ્ધ ચૈતન્ય સ્વામી,
 માનાનન્દી વિષુ ગુણમય, શુદ્ધદષ્ટિવણી ને.
 મોક્ષી યોગી નિગ્મગુણતણો, પ્યારથી શીઘ્ર યાને,
 આશી એવી નિગ્મગુણતણી, જીવને જીવ દે છે. 2
 કર્તા ચૈતન નિગ્મગુણતણો, કમ છે મોક્ષ સિદ્ધિ,
 સદ્ યાત્રાદિ કરણમય છે, સપ્રદાને ગુણેતુઃ.
 ને ને દોષો નિગ્મ યજી દોષે તે અપ્રાપ્તન ભણો,
 આધારીએ સકલ સુખનો એમ બુદ્ધવબ્ધિ વાણી. 3

સં. ૧૮૬૮ વૈશાખ સુદિ ૯ પાદરા.

અમદાવાદ મધ્યે.....

સોહણી.

આશા સુકોમલ પુષ્પની, સુમધ લેવા બહુ બમે,
 મુંઝવે કરતો રહે કરતો રહે હડી ધણું;
 નિજ ચિત્ત ચોંટ્યું વશિષ્ઠોના પુષ્પની સુમધમાં,
 પણ જાણતો નહિ વશિષ્ઠોની પુષ્પ શોભા કારમી. ૧

શોભા સુકોમલ વશિષ્ઠોની છેવટે કરમાય છે,
 પંક્તિતણી શોભા રહે નહિ મોહ તેનો શું ? કરે;
 બોળા જમર સમજ ધણું—તું આવ ટેકણે દવે,
 કૃતિમ પુષ્પ સુમધની શોભાયકી દૂરે રહે. ૨

અન્યો દસે ચર્ચા કરે બહુ-માન્ય મનકું દેખીને;
 દીપ્ત્યો ધણું જાણ્યું ધણું પ્રતાપનો લાલ જાળ્યો,
 નિજ ગુણ બુદ્ધિ પારીને જ્યાં જાનિત સપળા ભાગીદે,
 “યુદ્ધવિધિ” સન્ત સમાગમે તું—આવ ! અંતરૂ ખાગમાં. ૩

x

x

x

x

દશપરામાં એક મુનિપર લખેલ પત્ર.

સં. ૧૮૬૮ વે. વ. ૨ બોરસદ.

પ્રેમા પંખી નિજ મતિધકી સત્કથો આપવાને,
 રહે જશે બહુ બહુ બમ્બો સ્વાદિષ્ટમા મલા તે;
 તારી છત્રા હજી પણ રહી હામ હામે જમ્યાની,
 પાડી રેવો કહિ નહિ દળે પૂર્ણ ન્હો વિના તે. ૧

પણી જાણે જગત લલમા સર્વના બાવ બૂદા,
 જે તે પંખી મળી ગુજ જતાં કોઇ સરકાર પાડી,
 જેના પિચ્છા સકળ સરખા તેડતું વાપ રોગું,
 એવાં રોગા નવન નિરખ્યાં સર્વના પન્થ ન્યાય. ૨

સં. ૧૮૬૮ વૈશાખ મુદિ ૯ પાદરા.

અમદાવાદ મધ્યે.....

સોહણી.

આશા સુગમોલ પુષ્પની, સુગમ લેવા બદ્ધ બમે,
ગુન્જરવો કરતો રહે શરતો રહે ઉડી ધણું;
નિજ ચિત્ત ચોંટયું વલ્લિઓના પુષ્પની સુગંધમાં,
પન્થુ જાણતો નહિ વલ્લિઓની પુષ્પ શોભા કારમી. ૧

શોભા સુકોમલ વલ્લિઓની ઉવરે કરમાય છે,
પંકજતણી શોભા રહે નહિ મોહ તેનો શું ? ક્ષે;
બોળા જમર સમગ્ર ધણું—તું આવ ઠંકાએ હવે,
દૂરિય પુષ્પ સુગંધની શોભાચક્રી દૂરે રહે. ૨

અન્યો હસે ગર્યા કરે બદ્ધ—માન્ત મનકું દેખીને;
શીખ્યો ધણું જાણ્યું ધણું પ્રતાપળો લાલ જ અન્યો,
નિજ મુદ્ધ બુદ્ધિ મારીને જ્ઞ ક્રાન્તિ સધળા ત્યાગીદે,
“યુદ્ધવર્ધિ” સન્ત સમાગમે તું—આવ ! અંતરૂ ખાગમાં. ૩

×

×

×

×

દશપરામાં એક મુનિપર લખેલ પત્ર.

સં. ૧૮૬૮ વૈ. વ. ૨ બોરસદ.

ગ્રેગી પંખી નિજ મતિચક્રી સત્કલો આખવાને,
રહે રહે બદ્ધ બદ્ધ બમ્બો રવાણિખખા મેઘા તેં;
તારી ધગ્ગા હજી પથ્ય રહી કામ કામે બમ્બાની,
પાડી ટેવો કદિ નહિ ટળે પૂર્ણ પત્નો ચિન્તા તે. ૧

પક્ષી ઝાઝાં જગત તલમાં સર્વના બાવ જૂદા,
જે તે પંખી મળી ગુન્જ જતાં કોઈ સરકાર પાડી,
જેનાં પિચ્છાં સકળ સરખાં તેહનું થાય ટોળું,
એવાં ટોળા નયન નિરખ્યાં સર્વના પન્થ ન્યારા. ૨

ગુભપ્રેમના વેધકરસે આનન્દમયજીવન બને,
 એ વાતના પરમાર્થને પામે અરે કું યોગીઓ;
 એ શુદ્ધ પ્રીતિ હૃદયમાં આસા અને સ્વાર્થજ નથી,
 એ ઉચ્ચ દોરી પ્રેમના ભોક્તા અરે કું શાનિઓ. ૫
 પુદ્ગલ થકી પુદ્ગલ મળે ત્યાં પ્રેમની ગંધજ નથી,
 ચેતન નિહાળે આત્મને એ પ્રેમની સીમા ખરી;
 આવી મળે આસય અહો નિજ દીલથી દિલ મેળવી,
 “ જુદ્ધયગ્નિ ” ઉતરે દીલમાં તે દીલ રત્નોને લહે. ૬
 સં. ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૫ બોરસદ.

x

x

x

x

મુખ્યાં મધ્યે.
 સુ. વા. મ. યો.

શાન્તિ અધુના અત્ર છે આનન્દમાં જીવન વહે,
 ગુભ ધર્મના લાભે તને હો શાન્તિ સાચી આત્મની;
 ૧૬ માસથી પત્રજ નથી આશ્ચર્ય તેમાં કંઈ નથી,
 પ્રત્યે વિના ઉત્તર નથી ને પ્રેમ વિષુ ભક્તિ નથી. ૧
 હૃદય હૃદયમાં અવતરી વિચારી જો માધ્વસ્થથી,
 એ ભોલસુંબજ સકિન જેવી ભક્તિ કેરી દીલમાં ?
 જ્યાં લાગીયું દીલ જોડયું ત્યાં સદા તે મગ્ન છે,
 એ વાત દીલમાં લાવીને જો જુલ છે તે ત્યાગરી. ૨
 પરમાર્થભાટે જીંદગી તવ ધુળમાં રગડોળ ના,
 વિરેકથી જાણ્યું ખરું તો કેમ મોઢે આશ્ચર્ય;
 લાગ્યું ખરું જેના હૃદયમાં તેજ તેને આદરે,
 તેમા રમાવે ચિત્તને પ્રેમી બની આનન્દ લે. ૩
 આરાધ ઝટ આરાધ ઝટ-ચૈતરાગ ભાષિત ધર્મને,
 વાતો દરે વગણું નહીં ને ઉન્નતિ દરે રહે,
 સૂરવીર થઈ ઝટ સજ્જ થઈ આરાધ ચેતન ધર્મને,
 ઘું દસ્ય વસ્તુ દેખીને મુંઝીસ નહિ મુખ્યાંધમાં. ૪

હોઈ હરે એવું ન થાય તે માટે વારંવાર ઉપયોગ ધારણ કરવાની છે.

કાપીઃ. વૈશાખ વદિ ૧૦ સં. ૧૯૬૮.

x

x

x

x

મું. કાપીઃ (બોરસદપારો) સં. ૧૯૬૮ વૈ. વદિ ૧૦

સુ. સુ. વી. કૃ. યોગ્ય ધર્મ લાભ.

વિશેષ તમારો પત્ર આગ્યો જ્ઞાતાં જાણ્યો. લેખ કરવાથી ચિત્તની ચંચ-
કાય છે, અને તેથી અનેક પાપ કૃત્યો સેવાય છે. ૬૪૬ વસ્તુઓની પ્રાપ્તિથી
ર આત્માનો આનંદ મક્કતો નથી. પાડો સરોવરને જેમ ડોળી નાખે છે તેમ
૩૫ પાડો પણ શાન્તિ સરોવરને ડોળી દે છે. લેખક સમુદ્ધનો પાર પામી
૧ નથી અને તેથી અનેક જીવોને પરિતાપ ઉપજાવી શકાય છે. જેને
આની વસ્તુઓ નાકના મેલ સમાન લાગેછે તેવો સન્ત પુરૂષ
ના હૃદયની શુદ્ધિ કરીને આત્મતત્ત્વ સન્મુખ થઈ શકે છે.
ન્યો વાંચીને તેનો અન્તરૂમાં વિચાર કરવામાં આવે તો બાહ્ય લક્ષ્મી
આન્તરિક લક્ષ્મી ઉપર અનન્ત મલ્લો પ્રેમ પ્રગટયા વિના રહે નહિ.
વસ્તુ પોતાની નથી તેની પ્રાપ્તિ અર્થે જીવ વલ્લખાં મારે છે અને તે
મોતું પરમેશ્વર કરતાં અધિક ધ્યાન ધરીને પોતાની યાચક દશાનું
રમાં નાટક કરીને અન્યોને દેખાડે છે. વિપને વિપ તરીકે જાણનાર તો
૧૩૫ રૂચિ ધારણ કરીને અમૃતનો સેવક બનીને વિપના નાટકની મિથ્યા
૧ દૂર કરે છે. ધડીમાત્ર શોક કરવાથી કંઈ વળવાનું નથી. સ્મરણ
નો ફાળુ સ્વાથી સ્વભાવ છે. માટે જ્ઞાન ગર્ભિત વૈરાગ્યને પ્રાપ્ત કરવા
૧ કરો અને આત્માના શુદ્ધ ધર્મની મૂર્તિ બનવા પ્રયત્ન કરો.

x

x

x

x

કર્તવ્ય.

સ્નાતુ સુશ્રમે આખ પશુ છેદીયું નહિ તું જસને,
 પુષ્પો સુગંધી મુંપ પશુ તું છોડને તોડીય ના;
 સાંભળ મનોહર શબ્દને પશુ વાચને બાંગીય ના.
 જસપાન કરે તું કૃપાતું પશુ કૃપમાં મૂતરીય ના.
 સર્વત્ર ફરતું બાગમાં પશુ પુષ્પને તોડીય ના.
 જે જે દીએ અન્યો તને તે આત્મતું માનીય ના;
 હચો ચડી નીચાં પગથીઆં ભાંગું નહિ પરમાર્થનાં,
 જેના ચડી હચો ઘષો તેને મર્જીય ના નીચ તું.
 એ દેવું સપથું ચૂકરીને શાદ થા તું મરિનો,
 પશુ અન્યને પીડીય ના એ ચુપ્ત કૃષી મુક્તિની;
 જે વાડ, ફગને ચાલી તે વાડને બાંગીય ના,
 પપપાન જેતું તું કરે તેનો કરીય ના નાચ તું.
 જે દીપથી દોષ્યું થયું તે દીપને ઓલવ નહીં,
 ફતવેલી થી દોષ્યું ના તું પાડને બગડીય ના;
 કાંઈ થણા ફરે કરી તું ચાલ આગળ માર્ગમાં,
 પશુ માર્ગમાં તું નાખ નહિ કાટા જગા કુતુંદિખો.
 જે જે પૂછે તે પ-શીઓને માર્ગ તું બનસારજો,
 પશુ પંશીઓયો સઃ નદિ એ વાન દિવખા ઢાલજો;
 દુઃખ પ્રમાણે ખા પશુ એનું કરીય નહિ સર્વને,
 “જુ-વિધિ” જે જે તું જાહે તે અન્યને જન આપજો.

સં. ૧૮૧૮ વૈશાખ વર્ષ ૧૨ મેળાપ

મુ. વાઙ્મણી.

મુ. વરો.

તત્ર. સુધાવક, ઝવેરી શુભચિન્તકાદિ ધર્મચંદ્ર યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ
તો પત્ર પાઠ્યએ લખેલો પહોંચ્યો છે. વિશેષ હું વિદારમાં હોવાથી
ઉપદેશ દેવામાં પ્રત્યક્ક થવાથી પત્ર લખી શક્યો નથી, વિશેષ ગુરુકુળ
તમોએ લખ્યું તે જાણ્યું. ગુરુકુળના વિચારોનો ગામોગામ અને દેશો-
દેશોનો થાય છે. જેનોનો મોટો ભાગ જૈન ગુરુકુળ સ્થાપવામાં પાછળથી
જાય છે, એવો સંભવ રહે છે. તીર્થસ્થળની પાસે જૈન ગુરુકુળ સ્થા-
પ્યેમ તમારો વિચાર છે, અને તેમાં મુખ્ય કારણ યાત્રિક જૈનોની મદદ
માનું દર્શાવે છે. તમારું લખણું અમુક અપેક્ષાએ સત્ય છે. જાણીઆ
નર્મદાની પામેના પ્રદેશમાં જૈન ગુરુકુળ સ્થાપવામાં આવે તો ઠીક
છે. તમો તમારા જેવા ત્રણ ચાર મુદરોને જૈન ગુરુકુળમાં આમ-
જ આપવાને માટે ઉમા કરો તો તે યોગ્ય છે. નકામી તકરારોમાં પડે
ને જૈનો લાખો રૂપીઆનું પાણી કરી દે અને આવી ઉત્તમ બાળકમાં
થી ખરચવા લક્ષ્ય રાખતા નથી, એ કેટલું બધું દિલગીર થવા જેવું
!! જૈનોની લક્ષ્મીનો જૈન ગુરુકુળ જેવી સંસ્થાઓમાં બ્યય થાય તો
જાની ભારી પ્રજાનો ઉદ્ધાર થવા વિના રહે નહિ. ગુરુકુળ જેવી સંસ્થા
પતાં આત્મભોગ આપ્યા વિના છૂટકો નથી. આ દશ વર્ષથી જૈન
કુલનો ઉદ્ધારો અનેક રીતે જાહેર કરાય છે પણ જૈનોના ભારી ઉદય
જો બનશે.

જૈનોનો ઉદય આવી સંસ્થાઓના માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરતાં થવાનો છે,
નકામી માનશો. હુખ વેડીને પણ આ કાર્ય જૈનોએ કરવું જ જોઈએ.
જૈનોનો ઉદય માટે આત્મભોગ નહિ આપવામાં આવે તો ભવિષ્યની જૈન
માટે આપણે સાચ જેવા ગણાઈશું, ભવિષ્યની જૈન પ્રજાનો ઉદય આ-
મા ઉપર આધાર રાખે છે. જે જૈનો કાંઈ કરતા નથી અને જે કરે છે
સંખ્યા લવારો કરે છે, એવા જૈનોની ટકટક ઉપર કંઈ લક્ષ આપવું
જોઈએ નહિ. તમો અન્ય કાર્યોમાંથી ચિત્ત ખેંચી લઈને આવાં ઉત્તમ
કાર્યમાં આપશો તો ભવિષ્યની જૈન પ્રજાને માટે ઉત્તમ બીજ વાવનારા
મારો. જૈન ભણ્યોને જાગૃત કરો. આ સંખ્યા - વિશેષ પ્રયત્ન કરો.
મારે તો ઉપદેશ આપવાનું કાર્ય છે. પણ તમારે તો કરવાનું છે. આ
મધ્યમાં ખાનગી ગુરુકુળના હિમાયતીનું એક મંદિર ભરીને વિચારો દેલા.
તો શુભ પરિણામ આવશે. ઐ શાન્તિઃ વૈશાખ વદિ ૦)) ૧૯૬૮.

વળ જાણુનો નથી તે પ્રાપ્તિ પોતાના ધર્મની કંઈ દિશાએ ઉત્પત્તિ કરવી તે સમ્યક્ અવગોળી રાકતો નથી. મુરતમાં ત્યાં પડ્યાં તે માટે લખ્યું ને જાન-તમાં જાણવાનું કે તેમાં કંઈ જોનોનું એવું સમજવું નથી. અને હું તો તે જાણત લક્ષ્ય નહિ રાખતાં મારા કાર્યની દિશા સામું જોઈને ધર્મ પ્રતિ ક્યાં કરું છું. એક દિવસ એવો આવશે કે મૂર્ખાઓની અધમદ્દામાટે વિદ્વાનોને ધણું લાગી આવશે. ગુરુકુળ માટે ગામેગામ સારા વિચારો ફેલાવું છું, પછાત એ કાર્યને ગમે તે ઉપાડી લે. સદ્વિચારોનો ફેલાવો કરવો એ અમારી ફરજ છે, પછાત શરૂ જોનો જો દેશમાં હશે તે દેશમાં ગુરુકુળ સ્થાપવાનો વિચાર તેઓ અમલમાં મૂકશે. પુણ્યશાળી આ કાર્ય પાર પાડી શકે તેમ છે. હાલનો સમય આ માટે અનુકૂળ જણાતો નથી. એકદમ ઉતાવળ કરવામાં આવશે નહિ. કારણ કે શુભ સંયોગોની અપેક્ષા રાખવી પડે છે, અને જોનોમાં યોગ્ય જોનો કે જોઓ ગુરુકુળનું કાર્ય ઉપાડી લે એવા પાકશે ત્યારે વિચારોને તેઓ અમલમાં મૂકશે. શરૂથી જોનો આ કાર્યને ઉપાડી લેશે. ધર્મ સાધન કરશે.

x

x

x

x

મુગ્ધ વરો.

મુખાધ સુજાવક એવરી. જીવનચંદ્ર પત્રાલાલભાઈ યોગ્ય ધર્મ સાધ.

અનિત્યાનિ શરીરાણિ વિમલો નૈવ શાશ્વતઃ

નિરયં સંનિહિતો મૃત્યુઃ કત્તંવ્યો ધર્મસંગ્રહઃ ॥ ૧.

ન વૈરાગ્યાત્ પરં માગ્યં, ન લોધાદ્ પરમંસુલં

ન જિનાદપરસ્મતા, ન સંસારાત્ પરોરિપ્તઃ

તમારો પત્ર મળ્યો. મનુષ્યની જીંદગી કોઈ સ્વપૂર્વ કાર્ય કરવાને માટે નિર્માણ થઈ છે. શરીરમાં રહેલો આત્મા પણ તત્સંજ્ઞી સાક્ષી પૂરે છે. આત્માને અનુભવ પણ નિત્ય સુખની દિશા જણાવે છે છતાં કેમ? વીતરાગ આગેમાં ગમન થતું નથી? તેનું કારણ એ છે કે મોહનીય કર્મની ધેનથી આત્મા ધેરાય છે અને તેથી તે દ્રિય સુખમાં મગ્ન થઈને સદાનું સર્વથા કર્તવ્ય કાર્ય વિસરી જાય છે, આમ ક્યા સુધી થવા દેવું? આત્માની સક્રિય સ્ફોરના વિના મોહના

મનુષ્યોને દુઃખો પડે છે. ચન્દ્ર અને સૂર્યના ઉપર મંડળ છે પણ તારા ઉપર મંડળ નથી. પૌદ્ગલિક વસ્તુઓની લીલા સદાકાલ એક સરખી રહેતી નથી. લક્ષ્મીના વખતમાં તમોએ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે બોર્ડિંગ વગેરેમાં લક્ષ્મીને સંદુષ્યેત્ર ક્યો છે અને મરીમ દુઃખી મનુષ્યોને તથા સ્વભવિત મનુષ્યોને જે જે સંકાપ આપી છે તે માટે તમારું નામ અમર રહેશે. લક્ષ્મી ચપલ છે. કોઈના ઘેર તે સદાકાલ રહેતી નથી. લક્ષ્મી જાય છે અને આવે છે. ઉત્તમ મનુષ્યો, બાલ લક્ષ્મીનો શોક કરતા નથી. તેમજ બાલ લક્ષ્મીનો શોક કરવાથી કંઈ તે પોતાની પાસે આવતી નથી. તેમજ લક્ષ્મીના જવાથી હિંમત હારી જતા નથી. હરિચંદ્ર અને નગરાજને કેટલાં બધાં દુઃખો પડ્યાં હતાં !!! તેના વિચાર કરો. ઓરીર પ્રભુને કેટલા પરિપક્વો નડ્યા હતા તેનો વિચાર કરો. સીતા અને દમયંતીએ બહુ વિપત્તિ ભોગવી હતી. જોયે આત્મા અને કર્મનું સ્વરૂપ જાણ્યું છે તેના મનમાં સંકટ વખતે પણ સંવરની અંતરૂની લક્ષ્મી વર્તે છે તેથી તેને બાલ લક્ષ્મી કંઈ હિસાબમાં નથી. પોતાના આત્માના ગુણો પ્રકટાવવા માટે સદાકાલ પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. બાલ લક્ષ્મી કદી પોતાની ચંદ્ર નથી અને કદી પોતાની ચનાર નથી અને તેમજ છે. બાલલક્ષ્મીથી કોઈ ખરો સુખી થયો નથી. વર્તમાનમાં ખરો સુખી કોઈ નથી અને ભવિષ્યમાં કોઈ યનાર નથી. બાલલક્ષ્મીવડે મજેલું માન શાશ્વિક હોવાથી સદાકાલ કોઈને રક્તું નથી અને કોઈને રહેનાર નથી. ઉત્તમ મનુષ્યો લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થતાં હર્ષામિમાન થતા નથી અને લક્ષ્મીનો નાશ થતાં શોક ધારણ કરતા નથી. બાલ લક્ષ્મી જડ છે. તે પોતે તો કંઈ સમજી શકતી નથી. તેની સંગતિથી પોતાના ગુણો રૂદ્ધિ પામતા નથી. ઉત્તમ મનુષ્યો પોતાના સંકળ સુખની પ્રાપ્તિ કરવા પ્રયત્ન કરે છે. તથા જીવનમાં કોઈ લક્ષ્મીવડે સદાકાલ પૂજ્ય બન્યો નથી અને ભવિષ્યમાં કોઈ બનનાર નથી. ઉત્તમ મનુષ્યો નીતિના માર્ગે પ્રવૃત્તિ કરે છે અને મેરૂ પર્વતની પેઠે ધીર બનીને પોતાનું જીવન વહે છે. બાલલક્ષ્મીથી 'ખરું સુખ મળવાનું' હોત તો તીર્થંકરો ગૃધ્રધાવાસનો ત્યાગ કરીને દીક્ષા અંગીકાર કરત જ નહીં. ઉત્તમમનુષ્યો જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર રૂપ સત્ય લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરે છે. પૌદ્ગલિક વસ્તુઓમાં કદી મારાપણની શુદ્ધિ ધારણ કરવી યોગ્ય નથી. કલ્પહિક કાજી, કલ્પહિક પાજી, કલ્પહિક હુઆ અપમ્નાજી. કલ્પહિક જગમેં મોર્તિગાજી, સવ પુદ્ગલકી વાજી, બાપ સ્વમાવમેરે બચાવ સદા મગનમેં રહેના ॥ આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપને ઓગળીને આત્માના ગુ-

જોને પ્રકટાવવા જોઈએ. ઉત્તમ મનુષ્યો જાણીને એક જાનની ઉપદેશ એ
 છે અને નિરપાધિદયાની અંદગી જાણવા માટે સત્કાર્ય પ્રયત્ન કરે છે
 બાળ વસ્તુઓની તપ્તુતાથી કંઈ મુખ થવાનું નથી. પ્રારંભથી કરીને
 નિર્વાહ તો મને તે પ્રકારે થવા કરે છે. પુત્રોના કર્મ પ્રમાણે પુત્રનું થવ
 કમળે એમ નિશ્ચય કરીને પોતાના આત્માનું કલ્યાણ થાય એવો માર્ગ રો
 જોઈએ. સદા આદિના વ્યવહારોથી મનુષ્યોનું મન સત્કાર્ય મંથન રહે છે
 અને તેથી ચિત્તની સમાધિ પ્રાપ્ત થઈ શકતી નથી એ સંજોગથી પૂરે વખતે
 ખાસ સદા નર્મ કરવો એમ બહુ દુઃકર્યું હતું. ખેર હવે કપિન ઉપદેશ કરવા
 રાખીને ચિત્તની સમાધિ મટે એવા આયજનોવડે શરીર નિર્વાહ ચલાવે
 જોઈએ. ઉત્તમ મનુષ્યો અવિચારની ચિન્તાઓ કરીને દુઃખી થવા નથી. બહુ
 બનવાનું હશે તે બનશે એમ ઉપયોગ ધારવો. પોતાના કુદ્ધને સફારોટા
 ધીમે આપવું. ધાર્મિક પુસ્તકો વાંચીને અને તેમજ અન્યોની પાસે વંચ
 વીને સંતોષ ધારણ કરવો. આત્માના મુજોમા સમજાવ કરવી. મનમાં થતા
 વિકલ્પ સંકલ્પ ટાળવા પ્રયત્ન કરવો. આત્માનો અન્તર આમ મવા પ્રયત્ન
 કરવો પ્રમાદ દયા ટાળીને માર્ગ નિર્ધાર કરવા સત્કાર્ય નવર મેલું
 કથ્યંત્ર એ શાન્તિ: ૩

૪

૪

૪

૪

મુકામ અમદાવાદ ના ૧૧ / ૧ અથવા ૧૨

શ્રી મુખ્યમંત્રી તથા જૈન મંત્રાલય તાલુકાના નકલો યા - ૧૫ જુન
 ના બાબતમાં તથા બાકી અમદાવાદ કન્ટોનમેન્ટના ૧૫ જુન ૧૯૫૧ ના
 રજીસ્ટર, કન્ટોનમેન્ટ હોરેસ્ટ માટે મુકામના મુખ્ય મંત્રાલય તાલુકાના ૧૫ જુન ૧૯૫૧
 ના મુખ્ય છે જોનેના પાર્ટમાનિક માર્ગિક મંત્રાલય તાલુકાના ૧૫ જુન ૧૯૫૧
 પાસે બેઠા સમાવ એવી દીર્ઘ દિષ્ટિ દર્શાવતી વધારાની કાલેજી ૧૫ જુન ૧૯૫૧
 મનામ સંજોગથી તે માટે તમારા જોવા પ્રયત્ન કરીને તાલુકાના ૧૫ જુન ૧૯૫૧
 થઈ જશે. મુખ્યમંત્રી મુકામના ૧૫ જુન તથા તાલુકાના ૧૫ જુન ૧૯૫૧
 ના મુખ્ય અમલ સંજોગથી હીં વિચાર છે કે તાલુકાના ૧૫ જુન ૧૯૫૧
 ના મનામ અમલ સંજોગથી હીં વિચાર છે કે તાલુકાના ૧૫ જુન ૧૯૫૧
 ના મનામ અમલ સંજોગથી હીં વિચાર છે કે તાલુકાના ૧૫ જુન ૧૯૫૧

અવસ્થા કરી હતી અને ત્યાંનો સંધ અમારા ઉપદેશથી કાર્ય ઉપાડી લેત પણ આધુનિક કલેશની વિટંબનાથી બાજુ પાછી સકેલીલેવી પડી હતી તે સંબંધી હકીકત, શા. ગુલાબચંદ દંડુના જાણુવમાં હતી. કોઈપણ કાર્ય કરતાં વિટંબના ભોગવવી પડે છે. ગામડા કરતાં શહેરમાં કોન્ફરન્સ ભરવાની સગવડતા અને કાર્યવાહકોને પણ સુગમતા થાય એમ બનવું સ્વાભાવિક છે. કોન્ફરન્સને જૈનોનો મોટો ભાગ ચલાય છે અને તે પ્રગતિ માર્ગમાં હેતુબૂત છે પણ તેની સાથે જાણાવવાનું કે કોન્ફરન્સના આગેવાનોએ અને તેના સામતા વળગતાઓએ ચારે તરફથી ધણું સંભાળીને પ્રવર્તવું જોઈએ. અનેક જૈનોનાં મન મેજવીને અને અનેક જૈનોને પોતાના સદ્વિચારો આપીને તથા દરાવ પ્રભાણે વર્તીને ધીમી ધીમી ગતિ કરીને સંગીન સુધારા જોઈએ. કોઈપણ બાજતમાં બે મતભેદ પડે એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી. પણ તેમાં સત્ય શું ? છે તેનો નિર્ણય કરવો જોઈએ. અન્યકોમો કરતાં જૈનકોમ પાછળ રહે એમ તો કહી ધમ્મવા ચોગ્ય નથી. અન્યકોમો કરતાં જૈનકોમ આગળ વધે એવા ઉપાયો લેવા જોઈએ. તુર્ત વાવેલાં બીજ કંઈ એકદમ રૂળ આપી શકતાં નથી. બીજાવાવનારાઓએ પોતાને રૂળ મળે એવી આશાએજ બીજ ન વાવવાં જોઈએ પણ ભવિષ્યની પ્રજા માટે સત્કાર્યનાં બીજને વાવવાં જોઈએ. જૈનોમાં હાલ આલનો કુસંપ સદાકાલ રહેવાનો નથી. જે થાય છે તે સારાને માટે થાય છે. ભવિષ્યમાં કંઈ સારું પરિણામ આવવાનું હશે તો કોણ જાણે. ગંભીરતા અને સદનશીલતા ધારણ કરીને જૈનમધુઓનું બંધુ કરવા પ્રયત્ન કરશો. મનમાં પ્રમદ ચતા ખેદને શમાવી દેશો. શ્રીવીતગગ ધર્મની આરાધના કરશો. પ્રભુભક્તિમાં સદાકાલ તત્પર રહેવું. જૈનધર્મની આરાધના કરવામાં પ્રમાદ કરવો નહિ. ધર્મનાં કાર્યો કરવામાં પ્રયત્ન કરવી. પરબવતું બાતું બાંધવામાં ખામી રાખવી નહિ. જ્યાંસુધી આયુષ્ય છે ત્યાંસુધી ધર્મની સાધના ખગભાવથી કરશો. ઘરમાં એક આગેવાન ધર્મી ટોચ છે તો આખા ઘરના મનુષ્યોને ધર્મી બનાવે છે. ઈં શાન્તિઃ ૩

x

x

x

x

સંજય તતુ ને મેગનો એ મેગની કિમન નથી,
મેંસા ધણા મેસા થના એ સિંચ નરિ છે સ્વપ્નમાં. ૩

એણે જમતુના સાંભળાને મારના ખીયા બનો,
એવું થયું જદુ વાર એમાં ઠાન ખામી જાણી;
નિજ શરજ જાણી એ કથુ' મુખ સાર ભેગે ગિભમાં,
ભેવું નથી દેવું નથી એ વાતમાં મારે જતા. ૪

પરવા નથી મુજ ઇન્દની કે ચન્દની નાનેન્દની,
જેવું મુદાડે જુદિ તેવું કર મને પરવા નથી;
પૃથ્વીતણી સખા કરીને ચન્દ બાતુ દિવસ,
આકાશના તંબુ વિને નિજ આત્મમાંદી મસ્ત છું. ૫

મગસો અરે જેણ હૃદયથી સાર તેણે પામણો,
કથની કરે સદુ કેા અરે જેવું કરે તે બોગરે;
આત્મ જાણી નિજ દીક્ષના જદુ તાનમાં મસ્તાન છે,
“જુદ્ધયન્ત્રિધ” અન્તરૂમાં રમતુના સર્વ સુખતું સ્થાનએ. ૬

સં. ૧૯૫૮ જેઠ મુદિ ૩ મુ. વસો.

x

x

x

x

મુકામ વડોદરા.

તત્ર મુનિરાજ શ્રી પ્રવર્તક થી. ૧૦૦૮ શ્રી કાન્તિ વિગ્લયજી તથા
મુનિરાજ શ્રી હંસવિગ્લયજી વગેરે પોત્ત, વસોથી તે. જુદિસાગરની ૧૦૦૮
વાર વંદના અવધારણી. વિરોધ મુનિરાજ શ્રી વક્ષમવિગ્લયજી મદારાજનો
જૈન સુરકુળ સ્થાપના વિચાર છે એમ સાંભળ્યું છે અને મારો પણ છે. તેઓએ
અધાપિપર્મન્ત તે માટે કેવા પ્રકારના વિચાર કર્યા છે તે જાણાવશો તો
આભાર માનવામા આવશે. પ્રવર્તકશ્રીને માણુમ થાય કે ત્યાં ભેગા ધર્મથી
આપના સમૂહ વડે કોઇપણ ઉત્તમ કાર્ય થાય તો તે વિદ્વાનોએ જુદિગમ્ય
સ્વાર્થવ્ય અને આધુનિક દશ્યનો વિચાર કરીને જનધર્મનો ઉદય કરવા
વિશાલદૃષ્ટિથી પ્રયત્ન કરવો જોઇએ. વિશાલ દૃષ્ટિ અને ભજાભાવને
ધારીને વર્તમાનની સોનાની તકને ન ખોવી જોઇએ. નિરક્ષર ધનવતીના

મુ. વરો.

મુશ્રાવક શા. યોગ્ય ધર્મ સામ. વિ. તમેએ સખેલી હકીકત વાંચી સમાચાર જાણ્યા છે. તમે શંકા વિગેરેની બાબતમાં ચર્ચાઓમાં શા. સદ્ગુણી કરમચંદ કાપડ દલાલને હકીકત જણાવશે. એટલે તે પોતે ઉત્તર આપશે વા સખી જણાવશે, એટલે સમાધાન કરીશ. ૫૪માં હકીકત કેટલી સખી શકાય. વિશેષ સદ્ગુણો વાંચીને પ્રતિદિન આત્માના સદ્ગુણો ખીલવવા પ્રયત્ન કરશે. દુનિયામાં જે જે મનુષ્યોમાં સદ્ગુણ દેખાય તે તે સદ્ગુણોની અનુમોદના કરી. જૈનાગ્રંથોમાં આત્માની પરમાત્મદશા ચત્રા માટે પરિપૂર્ણ ઉત્તમ ઉપાયો બતાવ્યા છે. જેમ જેમ અનુભવદષ્ટિ ખીલતી જાય છે, તેમ તેમ જૈનાગ્રંથોથી ઉત્તમ રહસ્ય પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. આત્માના ગુણોની પ્રકટતા કરવા માટે દ્રવ્ય અને બાવધી અપ્રમતપણે સદાકાલ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આ દુનિયામાં મનુષ્યો જેવી જેવી સંગતિ પામે છે તેથી તે સંગતિના અનુસારે તેવા તેવા પ્રકારની મનોરત્તિને ધારણ કરે છે. ચાલણીની પેઠે કાંકરાનો જેઓ સંગ્રહ કરે છે, તેઓ ગુણાનુસારદષ્ટિ વિના અવગુણો તરફ ધસાડાય છે. દેવગુરુ ધર્મનું સાધન કરવું.

સંવત ૧૯૪૮ ના જેઠ સુદિ ૫.

×

×

×

×

શ્રી અમદાવાદ. તા. ૬-૮-૧૨

શ્રી પાદરામજીએ મદાવંત, દયાવંત, દેવગુરુ ભક્તિધારક મુશ્રાવક વધીશ. શા. મોહનલાલ હિમચંદભાઈ યોગ્ય ધર્મસામ. ૫૪ આવ્યો તે પહેલ્યો. શરીર કંઈ જોઈએ તેવું ફીક રહેવું નથી તોપણ કાપડમાં તેનો ઉપયોગ થયા કરે છે. દેહમાં આત્મગુદિ રાખીને આત્માને ન ભૂલવો જોઈએ. આત્મા પોતાના દ્રવ્ય, હેતુ, કાળ અને બાવની અપેક્ષાએ સત્ છે. તેનામા વિશ્વાસ રાખી તેની ઉપાસના કરનાર પણ આત્મા છે. આધ્યાત્મિક પુસ્તકો વાંચીને પણ કલાકોના કસકો પ્રયત્ન એક સતત વિચારપ્રવાહ વહેવાથી આત્માની પ્રતીતિ થાય છે. આત્માનું ધ્યાન ધર્યા વિના આત્માની

અનુભવ પ્રતીતિ થતી નથી. હાલ તો તેની આત્મહતાના વિચારોની ક્રિયા આત્માને વિચારવાની પ્રતિ અંગીકાર કરવા યોગ્ય છે. ધ્યાન બદલાયે આત્માનો અનુભવ ક્યાં વિના આગળ મગસો નહિ. પુરતો હાથ આત્માનું શુભે વાંચી મયા એટલે બસ થઈ ગયું એવો સત્તા ન માની શેરો નેહએ કારણ કે આરિતમાવનાવડે વાસનાઓનાં મૂળ હાલ્યા વિના ઉતર રૂં રૂં વાયિકગાન પરિપક્વદયાવાળું થઈ શકશે નહિ. પોતાનો આત્મ પોતાના સ્વરૂપની સાક્ષી એવી આપે છે કે આજ સ્વરૂપ ખરું છે અને તે માટે સર્વે પ્રાણી કુર્યાન છે એજ પકવગાન મનુષ્ય અને એવું જા ગાન તો આત્માનું સ્વરૂપ વિચાર્યા વિના પ્રમતી રહે નહિ. પોતાની મેં એકાન્તમાં સદ્વિચારોવડે આત્માનું સ્વરૂપ અનુભવવું નેહએ. કિંતુ આદિ ચારે ખંડના નકસા નેવા પડી ચારે ખંડને સાક્ષાત્ નેચ નેહએ તે પ્રમાણે આત્માના સ્વરૂપને પ્રતિપાદન કરનારા એવા મન્યોરૂપ નકસાએ નેહને ૫મું આત્માને સાક્ષાત્ અનુભવવા સદ્વિચારો કરવા નેહએ. આત્માનું ધ્યાન કરીને સદગ્ગતનંદ અનુભવો. ૐ શાંતિ

x

x

x

x

મુઠ વસો.

પાદરા તત્ત્વ શ્રદ્ધાવત, દયાવંત, દેવગુણભિજ્ઞારક, સુઆવક, હૃદયજી હા મોહનસાસમાધ દિમયદમાધ યોગ્ય ધર્મસામ. વિ. પવમા લખેલી સર્વે હૃદય-કવ મણ્ડી છે. એમાસા માટે આવિમાવ દરી તેમ બનશે. મે માઝ એમા-સાનું કાર્ય તમને જે માસમાં કરી આપ્યું છે, અને પાછીનું કાર્ય કરવા બાબ છે. મારા ધારવા પ્રમાણે તમને મારાથી એમાસામાજ વિરોધ લાગ થાય તેવું અવખોધાનું નથી. અન્ય કોઈ સાધુને એમાસાનું લાવવામાં ઉપદેશ નખેલો એ આવશ્યક કાર્ય છે. પ્રાયઃ અમલવાદ મયા બાદ એમાસા જ્ય થશે તેનો કદ નિર્ણય કરી શકાય. વિરોધ હજીકત રૂબરૂમાં મળી શકે નહીં. સાધુકુલ સયોગો છુટે છે જમુ તેઓનો મુરવાઈ અને આજ બદલ કારણ ૩૫૦ આધાર રહે છે. તમારા આત્માનું કલ્યાણ વિરોધનું બને એમ હૃદય કુ ઉત્તરદિશા પ્રતિ પ્રયાણ થવા માટે અન્તરૂપી પ્રેરક થાય ન તમે જાણો છો કે કામ, સ્વમ્મદ, નિવતિ, કર્મ અને લાભ ન

પાંચ કારણોથી કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે. મારા અમુક આશયોને મેં તમારી આગળ જાહેર કર્યા નથી, અને તે કહેવાનો વખત આવ્યો નથી, તેમ છતાં અનુમાન કરી ને આશય થકી નિશ્ચયારોની કલ્પનાનો હલ્કામાં અંવેશ થયે ન મળે એમ બને તો સારું. પરમગણમાં આત્માનું સાધન કલ્પનામાં સર્વ પ્રકારની સામગ્રી મળતી એ મહાભાષ્યની વાત છે. સાધુઓને કથા સાંનુ-કુલ અને કથા પ્રતિકુલ સંબોધો છે તે દક્ષિણાવર્તી જાણે છે, અને સાધુ-ઓની જાણ કરે છે. પાદરના આવડોને કોઈ બરાબર કહેણે લાગે એવા સાધુની જાણ છે. દુનિયાના કેટલાક મનુષ્યો ધાર્મિકને પૂજે છે, કેટલાક ધર્માધર્મને પૂજે છે, અને કેટલાક સાધુઓને પૂજે છે. સર્વમનુષ્યોના મિન્ન-મિન્નરૂપિતા અનુસારે મિન્નમિન્ન અધિકાર દોવાદો એકજ વસ્તુ સરેને એકસરખી માગી શકે નરિ. સમાજના ધર્મ સાધન કશી.

મંચુ ૧૫૧૮ ના ગ્રંથ સુદિ ૬.

x

x

મુ. વસા.

કપડાંબુજા. મહાવન, મુખાવર. ગંસમળા. ક્રિષ્ણાદિયોગ ધર્મશા. જિ. તમારા સેવોની કલ્પના વધતી જાય છે, એવા પ્રકારના સેવો ગંત્યમ જાણે. કલ્પનાએ સખના રહેતો. જુનાનની પ્રતિદિ જકિ થાય અને સદ્વિચારોનો પ્રસાર વધે. જાણ એવા સદ્વિચારો પ્રતિદિ મેવન થયો કરી. નવોની સારે-જનામે વિશ્વસદિ પામ્યું કરીને શીતીપ્રભુના ધર્મનો ફેલાવો કરવા માટે પ્રયત્ન કરી. અજની દક્ષિણેને ખીચવડ માટે કરતો પ્રયત્ન કરાવે કરીને નિષ્ફળ જાયનો નથી. પોતાની દક્ષિણેને સદ્વિચારો જોઈ અને તેમ વિચાર કરી. નિષ્ફળ પ્રતિદિ. તમદક્ષિણેને. જાણ ત કરવા જાણ કરવા કરવા સમય છે, મેને. વિષય કરી તે અનુભવ જાણ વિષય કરી નકિ એ પ્રયત્ન વધતું તેમ કરીને. તેમ પરિપૂર્ણ અનુભવને વિશ્વદક્ષિણે જાણ વધવા પ્રયત્ન કરી. કુલો જાણ કરીને વિશ્વદક્ષિણે કરી. જાણ ને તાર પ્રયત્ન કરીને અજની જાણેને ખીચવડ કરી. દિવસે કરી છે સદ્વિચારો વિશ્વદક્ષિણે કરી. કરી. એ દિવસે કરી છે. એ પ્રયત્ન કરીને

તત્ત્વજ્ઞાની બનાવવા એવી મનમાં ઉચ્ચભાવના રાખવી. તત્ત્વજ્ઞાનનો પોતે અભ્યાસ કરવો અને જાણનાને અનુસાર અન્યો પણ ધર્મમાં જોડાય એમ પ્રયત્ન કરવી. ધર્મ સાધનમાં મદાદગ પ્રગતિ કરી જાય તેટલો.

×

×

×

×

મુ. ખેડા.

અમદાવાદ. બ્રહ્મજી, દયાજી, દેવગુરુભક્તિકારક ભગવંતી વીરચંદ્રમાધ ગોહસમાધ યોગ્યજ્ઞાન. જે મનુષ્યો સદ્વિચારોવડે અને સદાચારોવડે પોતાના આત્માના ગુણોનો પ્રકાશ કરવા ઇચ્છે છે તેઓની જીવંતી પ્રશસ્તિ છે. મનુષ્યો પુણ્ય અગર પાપનાં જેવાં કાર્યો કરે છે, તે તે પ્રમાણે તેઓ પુણ્ય અને પાપ રક્ષના ભોજના બને છે. કર્મનો અચળ સિદ્ધાંત કાંઈ ફેરવવા ઇચ્છીશું થતો નથી. જેવું વાવવામાં આવે છે તેવું સંજુતામાં આવે છે, મનુષ્યના ભરખાં ધર્મ કરવાની સામગ્રી પ્રાપ્ત થવા છતાં જેઓ પ્રમાદના વશમાં પડીને ધર્મ સામું જોતા નથી તેઓ હેવડે માખીની પેઠે ૫૩ પડે છે, અને ૫૩માં પડીને ઉશ્વેશ આસ મૂકે છે. ધર્મનાં ફલો કરવાં પોતાના હાથમાં છે. મનુષ્યો અને તેવા ઉચ્ચ દોષ છે તેપણ તેઓ પ્રમાદના વશમાં પડીને પોતાની જીવંતીને ધગમ રજડોને છે. સમ્મી અને વિદ્યા પામીને જેઓ તેનો સદુપયોગ કરતા નથી તેઓ પણ પોતાની જીવંતીનું સામ્પ્રતિકુ બૂચે છે, અને હાલ સામાન્ય મનુષ્યોની પેઠે પોતાની જીવંતી ગુમાવે છે. મનુષ્ય જીવંતીની જામન જેટલી કરવામાં આવે તેટલી એ.છી છે. દુર્ગુણોનો ત્યાગ કરવાનો અભ્યાસ અને સદુજ્ઞાનો પ્રાપ્ત કરવાનો અભ્યાસ પ્રતિલિન વધવો જોઈએ. પોતાના આત્મામાં સદુજ્ઞાને પ્રકાશ કરવાનો જે અભ્યાસ હેવડે છે તે મનુષ્ય અન્યોને પણ સદુજ્ઞાનો પ્રકાશ કરવામાં મદદગાર સદાગાર બની શકે છે. ધર્મ સાધન કરવામાં વિરોધના ઉચ્ચ કરીશો.

×

×

×

×

આપણી ને અરેબર કાપડના કપડા કુણાં મુરચ બનેલા છે. નિમ્મર
મનુષ્યોથી જૈનશાસનથી રક્ષા થવાની નથી અને તેઓ જૈનધર્મની દેવ
કરનાશાઓને પતિપુત્ર સદાય આર્થ દાનવા નથી. ઘનમાર્ગ હાથ તેઓ
જૈનશાસનનો દોષા હની દાનવા નથી. મગ્ધ કામ્ય અને સુખાન્ય બેઠે, શી
જોતોએ કહેલ હશેને નવુ ખેલુ છે અને તેથી તેઓ વર્તમાનમાં નવુ હાનિ
પામે છે અને અર્થિયને બાકે છે. વિવેકદિથી જૈનધર્મની રક્ષા કરનાર
ગ્રામા સ. શી બર્તને શી હીરવચનની આશરવા કરી જોઈએ અને તે
હાથ આપણની કુળિ કરવા પ્રવળ કરો જોઈએ. મનને અને જા
બનાર છે. સામા બનુ કાલનો એક અર્થિય કુળિઆથી નવુ થાય છે
નવુ ઘનમાર્ગથી સર્વધર્મના નવુ થાય છે. ધોરેમ્ કામિન. મં. ૧૬૧૭
જોઈ જોઈ.

ସ୍ଥ. ଅକ୍ଷୟପୁରୀର ଅ'ବନ ୧୨୧୮ ଚଢ଼ି ଧର୍ମ ୦୧)

५७११ • १५४१६ ५११-५५ • ५५१-६

[illegible]

આજથી પગસ વાં પમાતુ વનારી પ્રભ મુરકુળના જેવી અન્ન સંસ્કારોથી પેનાની ઉન્નતિ કરી શકશે તેના માટે વર્તમાનમાં સદ્વિચારેને ફેલાવો અને મહાકાર્યો કરવાને માટે માનવજન છે. ઉદયનાં કાર્ય કરો. ઈ શાંતિ ૩

x

x

x

x

મુ. અમહાવાદ.

વચસાહ. તમ અદાવંત, દયાવત, દેવગુરુમંજિતકારક શા. નાશકાશ પ્રમર્ષ, શા. ડાઘામાહ કેમુરમાહ, હીરાચંદ મોતીચંદ તથા રાવચંદ્રાહ મેષાહ વિગેરે સંધસમસ્ત યોગ્ય ધર્મસામ. વિશેષ. ધાર્મિકજાનની પ્રાપ્તિ વાસ્તે દરોગ પ્રયત્ન કરશો.

જે વખતે મનુષ્ય, ધર્મના વિચારો કરતો નથી તે વખતે તેની જાણે અધર્મના વિચારો આવે છે. મનુષ્યની જીવિતીમાં જેટલું કરવાનું હોય છે તેટલું કરી શકાય છે. વચસાહમાં સંધ ધારે તો તે પોતાના ગામમાં ધાર્મિક કેળવણીનો પ્રચાર સારી રીતે કરી શકે. જે મનુષ્યો ઉદમ રહે છે અને કર્મના પર આધાર રાખીને જીવે છે અને ઉદમ કરના નથી. તે મનુષ્યો પોતાની પાછળ ભવિષ્યની પ્રભ માટે સારારણ મૂવી જતા નથી, અને તેથી ભવિષ્યની પ્રભ તેમની માઠી કરી શકતી નથી. આપણે દરોગ કંઈ કરવું જ નોંધ્યે. એક ક્ષણમાત્ર પશુ બેસી ન રહેવું નોંધ્યે. આપણા માથે પશુ કરતે છે. અને તે અદા કર્યા સિવાય, છૂટકો નથી. ધર્મનાં કાર્યો પામળાં છે. તેને કોઈ અલાવનાર નોંધ્યે. જોનોની ઉન્નતિની સાનેરીતક કદી ન ખોરી નોંધ્યે. ભેદભાવમા અને સ્વાર્થપુદ્ધિના કાંતેરોનો ત્યાગ કરીને જોનોની ઉન્નતિ માટે ઉદમ કરો. કેશરીસિંહના પરબ્રોકમન પશાત્ તેની ખોટ પૂગાય, એકા સર્વે બને, અને જોનેને આગળ સારી રાકાય તેરો યોગ્ય ઉદમ કરો. જોનો આરબે યસ છે. અને પાછળથી મુદાલ બની જાય છે. આપણી બૂધને આપણે જોરી નોંધ્યે, અને કુરીચાજોનો ત્યાગ કરીને સંધની ઉન્નતિ યાય અને જૈન તત્વોનો ફિનિયામાં પ્રચાર થાય તેવાં કાર્ય કરો અને કરનારને સકાવ આપો. ધર્મસાધનમાં એકક્ષણ પશુ પ્રમાદ ન કરશો. ઈ શાંતિ ૩.

સંવત ૧૯૧૮ ના જોડ વર્ષ ૭)).

x

x

x

સંવત્ર ૧૯૧૮ અધિક અઠાડ વદિ ૧

મુ. અમદાવાદ.

મુખ્ય મંત્રે સુભાવક, ઝરેરી અન્નપૂર્ણા પનાશાય જાણુ યોગ્ય ધર્મ-
સામ. મન, વાણી અને કાયા ત્રે પોતાના આત્માનું, અન્નપૂર્ણાએનું
કર્મણ કરનારા સત્પુરુષોનો કાવચીની પેઠે આશ્રય કરવા યોગ્ય છે.
સત્પુરુષોની આંતરડીને આશીર્વાદ ખરેખર શુભસામ્યોના ઉત્પન્ન ઉત્પ
સદાશુ છે. જેને દેવાઓ પ્રાપ્ત કરવા હચ્છે છે, તે વસ્તુઓ ત્રે સત્પુરુષોની
સેવા કરનારા ભક્તો અત્યગમ્ય મુક્તિના દ્વાર આશ્રય આપી શકે છે. જે
મનુષ્યો ઉન્નતિને હચ્છે છે, અને જેઓની ઉન્નતિ થાય છે, તેઓના ઉપર
સત્પુરુષોની મુખ છે એમ આશ્વોધનું જ્ઞાનના પદાર્થો મેળવવાના વિચાર
કરતાં તેઓનો સદુપયોગ કરવામાં દ્વાર પુરુષોનું મિત્ર વિચાર કર્યા કરે છે.
જેનો કદી વિનાશ નથી, અને જેનામાં પરિપૂર્ણ શાંતિ છે, એવા પરમાત્મ
દેવનું ધ્યાન કરનારા મનુષ્યો ખરેખર અચાનક એવા જન્મના શાંતિનો
અનુભવ શેષ શકે છે. પરમાત્માનાર્થમાં મગન કરવું જોઈએ કે જેથી
આપણું અવિધ્ય અગત્યનું યામ આપણી જુદી, વાણી અને કાયા ત્રે એક
ઉત્તમ પુરુષાર્થ સેવકો જોઈએ કે જેથી દષ્ટિ નાખતા જેનો પાર આવે નહિ
એવા સસાર સાગરની પેલી પાં જોઈ શકાય. આત્મામાં અનંત જગ છે.
એમ જાણીને બેશી નહિ રહેતા આત્મામાં અનંત જગ રહવાવા ઉપમ
કરવો જોઈએ. આખા મીચીને અને ધ્યાન ધરીને કરા જુઓ કે તમારું
સ્થાન અને સુખ કયા છે? એ તપુ આત્મામાં છે. પરમાત્માને મેલીને તે
પ્રાપ્ત કરો. ઓ શાંતિ

x

x

x

x

મુ. અમદાવાદ. સંવત્ર ૧૯૧૮ અધિક અઠાડ વદિ ૧૩.

તત્ત્વ સુભાવક ઝરેરી સા. લક્ષ્મણ ધર્મચંદ યોગ્ય ધર્મ સામ. વિ.
પ્રજા ભક્તિમાં વિશેષ લક્ષ્ય રાખીશો. જેઓ પ્રજા ભક્તિમાં લીન બની જાય
છે તેઓ આધ્યાત્મિક સુખ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. પ્રજા ભક્તિ કરતાં કરતાં

પ્રભુની સાથે એકવ કરી દેવું જોઈએ. પ્રભુના સદૃશ્યોના ધ્યાન વડે આત્માને પોષવો જોઈએ. દુનિયામાં એવી કોઈ વસ્તુ નથી કે જે પ્રભુના ધ્યાનથી પ્રાપ્ત ન થાય. શુદ્ધ પ્રેમથી જ પ્રભુભક્તિતરફ અમનરસનું પાન કરી શકાય છે. પ્રભુ ભક્તિથી પૂર્વનાં પાપકર્મ જગ્ન પુણ્યરૂપે પરિણમે છે. આપણે પ્રભુના ઉપર અત્યંત મહા ધારણ કરેલી જોઈએ. પ્રભુનો ઉપદેશ અવળ મનન કરવા ચોખ્ખો છે. પ્રભુમાં એટલો જોયો પ્રેમ વધારવો જોઈએ કે જેથી જ્યાં ત્યાં પ્રભુનું ચિત્ર ખરેખર હૃદય ચક્ષુ આગળ ખડું થાય. પ્રભુ ભક્તિ કરનારે મર્ગ નામના ચૂકિત મહેલના પગથીયા પર સ્થિર રહેવું જોઈએ. દુનિયામાં સર્વ હવેનાં બધું કરવાની ખુશિ જેમ જેમ અંતરમાં વિગોળ પ્રકટશે તેમ તેમ પ્રભુના ભક્તિના ઉચ્ચ પ્રદેશમાં વિચરવાનું થશે. પ્રભુમાં ધારેલી પૂજ્ય ભક્તિનો પ્રવાહ એટલો જોયો વહેવો જોઈએ કે જેથી આપણું જગત્ પણ તે ભક્તિ રસના પ્રવાહમાં પ્રવાહિત થઈ જાય. આપણે મનુષ્યનો અવતાર લેખને મનુષ્ય જ રહેવાનું નથી પણ આગળ વધીને પરમાત્મા થવાનું છે. એ વાત આપણા લક્ષ્યની બહાર ન રહેવી જોઈએ. આપણા આત્મામાં શુદ્ધ ભક્તિનો પ્રવાહ ખરેખર ગંગાના પ્રસાદની પેઠે બે કાંઠે પૂર્ણ વહેવો જોઈએ. પ્રભુની ખરી ભક્તિ અને સતિની ખરી સેવાથી મનુષ્ય આખી દુનિયાને પોતાની તરફ આકર્ષી શકે છે. મનુષ્યની જીંદગીના જોટલા ક્ષણો, પ્રભુ ભક્તિ સેવા વગેરેમાં ગયા તેટલાજ લેખે છે. પ્રભુની ખરી ભક્તિમાં આખી દુનિયાનું મમત્વ ત્યાગી શકાય છે તો પછી કુટુંબ મન વગેરેનું તો અંતરૂપી મમત્વ ન રહે એમાં શું કહેવું ? પરમાત્મા વીતરામ દેવનું ક્ષણે ક્ષણે સ્મરણ કરો. આપણા આત્માને આપણે ઉચ્ચ શુદ્ધ બનાવવો હોય તો વીતરામની ભક્તિ તરફ સ્વયં રાખવું જોઈએ. આનંદ, ઉત્સાહ, હર્ષ, શુદ્ધ પ્રેમ, પરાયણ, ઉત્તમ વૈરાગ્ય વગેરે શુણે વધે તો જાણવું કે મારો આત્મા હવે પ્રભુ ભક્તિમાં આગળ વધ્યો. તમારો આત્મા તેવો થાઓ. ૐ શાંતિ:

x

x

x

x

પરી અને ભવિષ્યની જાન પ્રગટના આપેના ભોગ થવું પડી. પ્રગતિમાર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરતાં જે જે વિધો આરે તેઓને મારી દેવાવાં જોઈએ. આપણા સદ્વિચારો અને આપણું સંકલ્પન ખરેખર આપણી મારે બાજુએ એવા શુભ સંબોધો ઉત્પન્ન કરે છે કે જેથી આપણાથી અન્ય મનુષ્યનું બંધુ થઈ શકે છે. માનસિક, વાચિક, અને દાષિક શક્તિઓને ખીલવવાની શુભ કેળવણીને આવકાર આપીને આપણે સ્વાસ્થ્ય બનવું જોઈએ. પરાક્રમી મિત્રાની હજી ન કરનાં સ્વાસ્થ્ય બનીને આપણે દુનિયાની ઉન્નતિ કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. શ્રીકૃષ્ણગોષ્ઠીમાં કહેલા સદ્વિચારોને ફેલાવવા માટે આપણે દૈનિક થવું જોઈએ. જાનોપર ઝડપી રહેતાં કહેલાનાં વાદળો અન્તે વિખરાશે, અને તે માટે આપણે સંપના માર્ગમાં આગળ વધવા આત્મભોગ આપવો જોઈએ. જે આપણા વિચારો સારા છે અને તેથી જગતનું કલ્યાણ થવાનું છે, એમ નિશ્ચય થતો હોય તો સત્ય વિચારોનો ફેલાવો કરવા કેમ સ્વાર્થથી ન કરવું જોઈએ? આપણા જાન ધર્મની ભવિષ્યમાં ઉન્નતિની આશા આપણા વર્તમાન કાલના હવમ ઉપર આધાર રાખે છે સદ્વિચારો. ગમે ત્યાં ગમે તેવા મનુષ્યોમાં અમુક યોગ્યતાએ પ્રકટી થકે છે. સત્ય વિચારો ગમે ત્યાં પ્રકટી નીકળવાના. જગતને દયા-સત્ય, પ્રજ્ઞચર્ચ, સંપ-શુદ્ધ પ્રેમ, આત્મદષ્ટિ આદિસદ્ગુણોથીજ શાન્તિ થવાની છે. આપણે જાનધર્મ ખરેખર આખી દુનિયાના મનુષ્યોનો ધર્મ છે, એમ માનીને આખી દુનિયાના મનુષ્યોના હૃદયમાં તે પ્રકટી નીકળે એવા ઉપાયોવડે જગતને જાનધર્મનું દાન તેજ ખરી જગત્ સેવા છે. એમ માનીને સેવા ધર્મમાં આગળ વધવું જોઈએ. પાશ્ચાત્યોની પ્રવૃત્તિને આપણે શુભ રૂપમાં ફેરવીને તેરડે ભવિષ્યની પ્રગટના કલ્યાણ માટે આંગળ વધવું જોઈએ. પ્રવૃત્તિ વિના એન પડતું નથી. ગમે તે પ્રકારની પ્રવૃત્તિ કર્યા વિના છૂટકો થતો નથી ત્યારે ઉપરુક્ત જગત્ સેવા રૂપ પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લેવા માટે કેમ આત્મભોગ ન આપવો જોઈએ? આત્માને વિશાલ દષ્ટિ અને શુદ્ધ પ્રેમ ગમે છે. આત્માનો ધર્મ ખરેખર આત્માને ગમે છે. આપણને શ્રીમદ્દા-વીરની વાણી પોતાનો ખરો આત્મધર્મ જણાવે છે અને તે માર્ગે આપણે સદ્વિચારોથી અને સદ્વર્તનથી ગમન કરવું જોઈએ. વિચાર દૈનિક જાન ધર્મનો જગતમાં વિસ્તાર થઈ શકશે. શ્રીમદ્દાવીરની વાણીના સંદેશો આખી દુનિયાને પહોંચાડે. આખી દુનિયાના મનુષ્યોના હૃદયમાં મદાવીરની વાણીનો અમૃતરસ રેડે. એવી જગત્ સેવા કરવાને લાયક બનો અને જગત્ સેવા કરો. આપણો અને આપણા ધર્મનો ઉદ્ધાર આપણા હાથે થવાનો છે. વિધન

સતોપીઓ ઉપર પણ કૃષ્ણભાર ચિંતીને તેઓને હરકત ન કરતાં જોઈએ
 વડે જગત્ સેવા કરવા માટે પ્રમતિ માર્ગમાં પ્રવ્રત્ત થાઓ. આપણા અન્ય
 રાજાના શુંબધર્મના જીવસાવડે આપણો માર્ગ ખુલ્લો કરી શકીશું અને
 કાંટાઓને દૂર ફેંકી દેઈશું. તમારા મિત્રોમાં, સંજ્ઞાપીઓમાં ધર્મનો રસ છે
 અને તેઓને પોષો. તમારા સદ્વિચારો ફેલાય તેવા ઉપાયો આરો. આજે
 શ્રીમદ્વાતીરના સેવકો છીએ. તેમના સદેશને જગત્માં પહોંચાડવા માટે
 આપણે તારનાં દોરડાં જેવા વા તાર માસ્તર જેવા બનવાનું છે. બાપ
 બન્ધો જન્મો અને આખા જગત્ને જગાડો. શુભ લેખો લખો અને અર્પ-
 વર્તમાં માહાત્માઓ ઉત્પન્ન થાય તેવા ઉપાયો ચોળો. આપણો સેવધર્મ,
 બક્ષિધર્મ, વિવાધર્મ, અને જ્ઞાનધર્મ છે અધિકાર પરત્વે આરો. ઐ શાંતિ
 સંવત્ ૧૯૬૮ અસાદ સુદિ ૧.

x

x

x

x

સંવત્ ૧૯૬૭ વૈશાખ સુદિ ૧-

મુ. મુંબાઈ.

• શ્રી અમદાવાદ મધ્યે મુખ્યમંત્રી શ્રી સાલભાઈ દણવતભાઈ પેઢાજી ધર્મ-
 સામ્ય-વિશેષ અવગાનિઃ તત્વાસ્તુ. જોન કોમમા હામ જે મર્ગો આવે છે
 મેનાથી અવિષ્કમ્પ શીરિશનિ યરી તે કળી શકાતું નથી.

તમેએ અમને મુંબાઈ ચિંતમાસમા મળ્યા હતા ત્યારે કશું હતું કે
 સાંતુઓમા પડેલા બે મનનો આવકોથી નિરોડો સાચી શકાય નહિ. પરંતુ એ
 શાંત રીતે તમાગ જેવા મુખ્યમંત્રીથી સાંતુ વર્તનમાં પડેલા બેનું સંતુષ્ટન
 ચતુર દોષ તો બહુ સાર. આપણી વચ્ચે જે વ્યવસ્થિત થઈ તે અમરો
 જોના માટે હવે બને તે રીતે સંમાધાન કરવાય પ્રવ્રત્ત કરે. કમ્પે
 વિચારોપર તુ અતુ વું. તથાપિ કેટલાક સંવેચો સાનુકૂળ ન દોષથી મર્યા
 મ ગ વિચારો પ્રવ્રત્તે પ્રવર્તી મર્યા નહિ એમ જાને છે. અનંતથી કરવા
 કરીને હવે જે બને પડાશે. અનુવિત પ્રવ્રત્તિ કરે છે તેથી મુંબાઈ

[illegible]

૧ ઉપરોક્તી ધાંધળા કહી દોષ છે અને તેનું પ્રાપ્ત્ય જોઈને
આટલે માટે

૨૫ લે છે ત્યારે અપેક્ષાઓને મનનના

સાધીને સત્ત્વનો જલ્પ કરે છે, અને આજુ-

૧ કે જેથી સમાધાન થાય તેનું નથી જોતા

૧ દયા ધારણ કરે છે અને મનને અપેક્ષાએ

૨માં તેઓને પાણું સડેલું પડે છે અને

૨૫૦ કેટલું છે તેની ખરેખરી કચોડી થાય છે

૧ ૫૦ પ્રાણી શક્તિ ખરેખર સ્વાદ્વાદભાવમાં રહી છે. ત્યાં સુધી

૧૫૦૨૫૦ ઉચ્ચ જ્ઞાન નહિ થાય ત્યાં સુધી મનભેદથી મગરના

૧૫૦૨૫૦ સજ્જાની નથી. આખી દુનિયામાં તે શક્તિ પ્રગટ થાય

૧૫૦૨૫૦ આવના છે. આપણે તો સ્વાદ્વાદદષ્ટિએ સારું મનભેદને

૧૫૦૨૫૦ સમાવશા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. યાચુના યોગે દોષકની શિખા કપે છે પરંતુ

૧૫૦૨૫૦ ને વાયુ નથી હોતો તો દોષકની શિખા રિશ્તે રહે છે તદ્વાત્ જ્યાં સુધી

૧૫૦૨૫૦ આત્મામાં એકાન્તદષ્ટિ દોષ છે ત્યાં સુધી મનભેદથી આત્મા મનની ચંચ-

૧૫૦૨૫૦ જતા પ્રગટ કરે છે અને પોતે પારકાના દુઃખે ગંગાળ ખતે છે. અન્ય મનુ-

૧૫૦૨૫૦ જોની મતભેદ દષ્ટિ દોષ તેથી તેઓના ઉપર દ્રેષ કરીને જાનીઓએ શા

૧૫૦૨૫૦ માટે ચંચળ ખનવું જંતર છે? અને શા માટે એકાન્તદષ્ટિઓ ઉપર દ્રેષ કરવો

૧૫૦૨૫૦ જોઈએ? દર્શનાનો રોગ દેખાતે દર્શિઓ ઉપર દાક્તરોએ શા માટે ભેદ વા

૧૫૦૨૫૦ દ્રેષ કરવો જંતર છે. દાક્તર એ તો દર્શિઓનો રોગ દાગવા પ્રયત્ન કરવો

૧૫૦૨૫૦ જોઈએ, અને તેઓના ઉપર દયાભાવ લાવવો જોઈએ. એક દર્શિના

૧૫૦૨૫૦ સસર્ગથી અન્યોને રોગનો એવ લાગે એવું ને ધારવામાં આવે તો તે ઠીક

૧૫૦૨૫૦ છે પણ દાક્તરોએ અન્ય મનુષ્યોને જલ્પાવવું જોઈએ કે અમુક રોગીનો

૧૫૦૨૫૦ સસર્ગ ન કરવો પણ અમુક રોગીપર દ્રેષ ન કરવો, પણ રોગીના એવના

૧૫૦૨૫૦ લીધે પ્રયોજન વિનાની અને યજ્ઞાઓને તરફત કરનારી એવી નકામી ધાંધળા

૧૫૦૨૫૦ કરવાની પ્રવૃત્તિ દાઢ રીતે પ્રસારવા યોગ્ય ગણી શકાય નહિ. વિવેક, વૈરાગ્ય,

૧૫૦૨૫૦ જ્ઞાનચંદ્ર, શુદ્ધપ્રેમ, કૃતમ બધારજોવડે અન્ય મનુષ્યોને ધર્મમાર્ગ તરફ

૧૫૦૨૫૦ વાળી શકાય છે. સત્ય કદી છાનું રહેવાનું નથી અને અસત્ય કદી ખોટું

૧૫૦૨૫૦ પડવા વિના રહેવાનું નથી.

૧૫૦૨૫૦

૧૫૦૨૫૦

૧૫૦૨૫૦

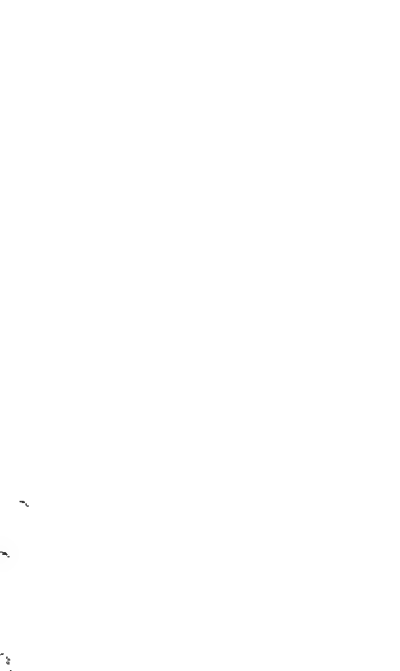
૧૫૦૨૫૦

૧૫૦૨૫૦

૧૫૦૨૫૦

૧૫૦૨૫૦

૧૫૦૨૫૦

સંવત ૧૯૧૮ અસાડ સુદિ ૭ મુ. અમદાવાદ.

મુંબાઇ. સુઆવક ઝવેરી શુભચંદ્રમાઇ ધર્મચંદ્રમાઇ યોગ્ય ધર્મસામ. ઉત્તમ પુરુષો દીર્ઘ દષ્ટિ ધારણ કરીને સ્વપરકલ્યાણાર્થે યોગ્ય પ્રતિતિ આદરે છે. ક્ષણિક આયુષ્ય અવબોધીને જે ધર્મકાર્યોથી સ્વપરની ઉન્નતિ થાય તેવાં કાર્યો કરવાં જોઈએ. સત્યના માર્ગમાં ગમન કરવું અને અસત્ય માર્ગથી પાછા હટવું. દુનિયાના મનુષ્યોના બિન્ન બિન્ન વિચારો સાંભળીને તેમાંથી સ્વપુદ્ગમનુસારે સાર ખેંચવો. વીતરાગનાં વચનોના આધારે આત્મકલ્યાણ કરવા પ્રયત્ન શીલ થવું. આ જગતમાં જે મનુષ્ય સત્યવિશેષથી દાર્દ્ર્ય કરે છે તે મુકિતને પામે છે. યોનાના મનમાં જે જે વિચારો ઉડે તે બરાબર યોગ્ય છે કે કેમ ? તેને પુનઃ પુનઃ વિચાર કરી જવો. અનુભવી કુદિસાળી અને દુરેક મનુષ્યોના સદ્વિચારોના અનુસારે ધાર્મિક કાર્યો કરવાથી પરિણામે ભવિષ્યમાં અત્યંત લાભ થાય છે. સજ્જન અને શાંતી મનુષ્યોનાં હૃદય ધણાં મંબીર અને અનેક આસપોથી ભરેલાં હોય છે. તેઓના આસપોને અવબોધવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ઉત્તમ પુરુષો પોતાનાં દાર્દ્ર્ય સમાપ્ત કરીને અન્યોને તેઓનું પરિણામ બતાવે છે. વર્તમાન અને ભવિષ્યકાલમાં કરોડો મનુષ્યોને જે શુરકુશા વિગેરે ધર્મ કાર્યો કરવાથી સુખ મળે તે તે કાર્યોના આરંભ કરીને તેઓને પૂર્ણ કરવા લક્ષ્ય દેવું. શાન, દર્શન અને ચારિત્ર એ રત્નત્રયની આરાધના સદાકાળ કર્યો કરવી. જડ વસ્તુઓમાં સુખ નથી એમ નિશ્ચય કરીને વીતરાગ વાણી અનુસારે વ્યવહાર અને નિશ્ચય નયથી જીન ધર્મની આરાધના કરશે દેવશુર ધર્મની આરાધનામાં તત્પર રહેશે આત્મ શાંતિ તરફ ઉપયોગ દેશે. ઠં શાન્તિઃ ૩

×

×

×

×

મુ. અમદાવાદ સં. ૧૯૧૮ અસાડ સુદિ ૧૨.

સુરત. સુઆવક શા. ને. રંદમાઇ દેવચંદ્રમાઇ યોગ્ય ધર્મસામ. ૫૫ પદોંગો. પૂર્વે જાણાવવામાં આવ્યું છે કે સાધકે આત્માની કચ્છ દશ કરેલી હોય તો તેજે મન, વાણી અને કાયાનો સદુપયોગ કરવો, કાયાનો કંતો આત્મા છે. કાયા રૂપ મહિરમા વાસ કરનાર આત્મા છે, કાયાનું શોભાનીલા શોભા કરવું. પરંતુ કાયાનું મમત્ત જૂરી જવું. સર્વ પ્રકારની વાતનાઓથી મુક્ત થવું એ જાનનું રજ છે, જે જે અશુભેશ્યો પ્રમટ થાય છે તેઓને

જીની જોડાએ, સાંસારિક પગથોંના બોગની છાજાએને કદી અન અન થા-
વાને નથી, મોક્ષમાર્ગ પર ચાલના એક બીના ધ્યાનમાં રાખવાની છે અને તે
એ છે કે પાપાંધના, અનિષ્ટન નરીઓ પર થતો નિરક્ષાર અને ધર્મમાં
પડેલા વસ્તુના અગુપ્ત મનિષેને મળી જતી જોડાએ. મોક્ષ માર્ગની
મુસાફરી કરનારાઓએ આત્માના મન સિદ્ધાંત પર અટક રહેવું જોઈએ,
સર્વ પ્રકારના આગમો, મયો, જેને વનને જનનામાંથી નીકળ્યાં છે. નીકળે છે
અને નીકળશે તે અટકા છે, સર્વ જાનના મંદાગ એવો અટકા અ
દેખાતા શરીરમાં રહેલા છે તેની વાત નેજા કનમોચન કાર્ય અવગણવું
જોઈએ. મોક્ષની મુસાફરી કરનારાએ જગતના કાલ પદાર્થ પર મજબૂત ન
કરવું, અને પોતાની પામે જે સદુષ્ટેષ તે જગતના બધા માટે વાપરવું.
શરીર, ઘરુમી, બોગન પર અન્યોના અગુપ્ત મનને પોલી શમવ છે, અને
આત્મજાનવડે અન્યાના આત્માઓને તો ના પાડે છે. આત્માના શુદ્ધિની
પ્રતિ થાય તેવી રીતે આત્માને સદુષ્ટેષ ન પાડે. આત્માની સદુષ્ટેષ છે. શરીર
કૃપાથી ખરો પૈત્રધ, સાંસારિક રા ખરો પ્રજુ રાગ યા. તે આત્મામાંથી
આનંદ રૂપ ખુસબો મહેસુલ વિના રહે નહિ. આત્માનો આનંદ પ્રાપ્ત
કરવો. તેજા ખરો ધર્મ, તપ, જપ અને સયમ છે. આખા માંથીને અંત-
રૂમાં આ જાગતનો વિચાર કરો અને સત્ય માર્ગ પર ચાલો. ઓ શાન્તિ: ૩

x

x

x

x

મુ. અમદાવાદ સભા ૧૯૬૮ અસાદ સદ ૧૩.

તત્ત્વ વિનય સુધાવક ચા પ્રા ૬૦ યોગ્ય ધર્મલાભ. જિ
સર્વયોગમાં મેષ્ટ એવા જ્ઞાન-દર્શન ચારિત્ર યોગ્ય આરાધન કરશે. દ્વ્ય
સમ્બંધતની પ્રાપ્તિથી તત્ત્વજ્ઞાન રૂપિની અપેક્ષાએ બાવ સમ્બંધતની અસ્તિ-
તાવું અનુમાન થાય છે. વીતરાગ વચનપર તત્ત્વજ્ઞાન પૂર્વકે પૂર્વે રૂપિ
ધરી એજ સમ્બંધતવું મુખ્ય લક્ષણ છે. વીતરાગ તત્ત્વની જ્ઞાના અ
ચારિત્રની રૂપિ પોતાના આત્મામાં છે કે નહિ તેનો પેતાની મેજે અનુમાન
અનુભવ થાય છે. બધા જા. આત્મી દ્વ્ય સમ્બંધતરૂપ કારણની અસ્તિતા
બાવ સમ્બંધતરૂપ કાર્યની અસ્તિતા અવગણવી. નિષ્કલનવની અપેક્ષા
કારણ કાર્યબાવ એક સમાન કાર્યમાં વર્તે છે, નિષ્કલનવની અપેક્ષાએ જ

શમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાપિક એ ત્રણ સમ્યક્ત્વ અવગોધયં. ઉપશમાદિ સમ્યક્ત્વ અરૂપી છે. તેથી તેઓને કેવળી જાણી રાકે છે. દર્શન, યાન, ચારિત્ર માર્ગની ૬૬ બાવથી આરાધના કરવી. ૐ શાન્તિઃ ૩.

× × × ×

મુ. અમદાવાદ સંવત ૧૯૬૮ અસાદ સુદિ ૧૩.

મું. સાણંદ તત્ત્વ શા. તથા શા.
યોગ્ય ધર્મ લાભ.

જ્ઞેષ્ઠો વેગે મમન કરજે મુક્તિના માર્ગમાંથી,
અક્ષા સાચી ત્વરિત જનશે પામીને સર્મ આંદી;
સદ્ગુણોના ઉપવનવિષે ખૂબ આરામ લેજે,
આવે જે જે નિજ સર્મીપમાં તેડને સત્ય દે જે. ॥ ૧ ॥
સાક્ષી થીને સકલ નિરખી સાર લે સત્ય પ્રેમે,
ઉડા ઉડા અનુભવ કરી ચાલજે નિત્ય નેમે;
વાચી અન્યો મનન કરીને ચાલજે સામ્યભાવે,
આત્મા પોં સકલ ઈવને દેખજે શુદ્ધભાવે. ॥ ૨ ॥
મુક્તિ માટે મનુ બવ મળ્યો હાર ના તું હવેતો,
ઓ વિવેકી હૃદય દીપના તેજથી ખૂબ ચેતો;
હારે મા તું દિમત કદિએ દિમ્મતે મદં થાણું,
સાચું શીર્ષ પ્રકટ કરીને દિમ્મતે મોક્ષ જાણું. ॥ ૩ ॥
અજો, બોલે પ્રતિકુળ ધણું લક્ષ ના રાખ તેમાં,
યાની બોલે સુખ કર સદા લક્ષ તું રાખ એમાં;
ન્યારા પંથો સકલ જનના સર્વની વાત ન્યારી,
સાચું લાગે મંડણુ કર તે એમ બુદ્ધયમ્ધિ બાખે. ॥ ૪ ॥

ૐ શાન્તિઃ ૩

× × × ×

જીવી જોઈએ, સાંસારિક પદાર્થોના બોગથી હજીરજોડેના કદી જન વાનો નથી, મોક્ષમાર્ગ પર ચાલનાં એક જીના ધ્યાનમાં રાખવાની છે એ છે કે ધર્માચના, અન્યમનાંતરીઓ પર યનો નિરક્ષાર અને પડેલા વડેમ ઇત્યાદિ અગુમ રહિયોને જીવી જીવી જોઈએ. મોક્ષ મુસારથી કરનારાઓએ આત્માના સત્ય સિદ્ધાંત પર અડમ રહેવું જોઈએ. સર્વ પ્રકારના આગ્નો, અંધો, વેદો વગેરે જેનામાંથી નીકળ્યાં છે. નીકળે અને નીકળશે તે આત્મા છે, સર્વ જ્ઞાનનો અંશર એવો આત્મા દેખાતા સરીરમાં રહેલો છે તેની પ્રાપ્તિ તેજ કૃતમોક્ષમ કાપ અવરોધ જોઈએ. મોક્ષની મુસારથી કરનારાએ જગતના કામ પદાર્થ પર મમત કરવું, અને પોતાની પાસે જે કંઈ હોય તે જગતના બધા માટે વાપરું સરીર, લક્ષ્મી, બોગ્યન વડે અન્યોના સ્થૂંચ સરીરોને પોલી સકાય છે, આત્મજ્ઞાનવડે અન્યોના આત્માઓને પોલી સકાય છે. આત્માના ગુણોની મુદ્દિ થાય તેવી રીતે આત્માને પૌષ્ઠ વડે પેવનાર શ્રી સદ્ગુરુ છે. ગુરૂની કૃપાથી ખરો પૌષ્ઠ, સામયિક વા ખરી પ્રભુ પૂજા થાય તો આત્મામાંથી આનંદ રૂપ પ્રસન્નો મહેક્યા વિના રહે નહિ, આત્માનો આનંદ પ્રાપ્ત કરવો. તેજ ખરો ધર્મ, તપ, જપ અને સંયમ છે. આંખ મીચીને અંતરમાં આ જાગ્યનો વિચાર કરો અને સત્ય માર્ગ પર ચાલો. ૐ શાન્તિ: ૩

x

x

x

x

મુ. અમદાવાદ સંવત ૧૯૧૮ અસાદ મુદ ૧૩.

તત્ત્વ વિનય મુદ્રાવક શા. પ્ર. ૬૦ યોગ્ય ધર્મસાધ. દિ સર્વયોગમા શ્રેષ્ઠ એવા જ્ઞાન-દર્શન ચારિત્ર યોગ્ય આરાધન કર્યો. દ્વ્ય સમ્પત્તિની પ્રાપ્તિથી તત્ત્વજ્ઞાન રૂપિની અપેક્ષાએ બાવ સમ્પત્તિની અસ્તિતાનું અનુમાન થાય છે. વીતરાગ વચનપર તત્ત્વજ્ઞાન પૂર્વક પૂર્વ રૂપિ થતી એજ સમ્પત્તિનું મુખ્ય લક્ષણ છે. વીતરાગ તત્ત્વની જ્ઞા અને ચારિત્રની રૂપિ પોતાના આત્મામાં છે કે નહિ તેનો પોતાની મેજે અનુમાનથી અનુભવ થાય છે. બન્ધ જી. આશ્ચર્ય દ્વ્ય સમ્પત્તિરૂપ કારણની અસ્તિતાએ બાવ સમ્પત્તિરૂપ કાપની અસ્તિતા અવગોધતી. નિમ્બવનની અપેક્ષાએ કારણ કાપબાવ એક સમાન કાગમ વર્તે છે, નિમ્બવનની અપેક્ષાએ રૂપ

શમ, હાથોપશ્ચમ અને ક્ષાયિક એ ત્રણ સમ્યક્ત્વ અવગોધવાં. ઉપશમાદિ સમ્યક્ત્વ અરૂપી છે. તેથી તેઓને કેવલી જણી શકે છે. દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર માગની દૃઢ આવથી આરાધના કરવી. ૐ શાન્તિઃ ૩.

×

×

×

×

મુ. અમદાવાદ સંવત ૧૯૬૮ અસાદ સુદિ ૧૩.

મું. સાચુંદ તત્ત્વ શા. તથા શા.
યોગ્ય ધર્મ લાભ.

બેલો વેગે ગમન કરજે મુક્તિના માગમાંથી,
શ્રદ્ધા સાચી ત્વરિત જનશે પામીને શર્મ આંધી;
સદ્ગુણોના ઉપવનવિને ખૂબ આરામ લેજે,
આને જે જે નિજ સર્મોપમ્યં તેડને સત્ય દે જે. ॥ ૧ ॥
સાક્ષી થીને સકલ નિરખી સાર લે સત્ય પ્રેમે,
ઉઠો ઉઠો અનુભવ કરી ચાલજો નિલ નેમે;
વાંચી મન્યો મનન કરીને ચાલજો સામ્યભાવે,
આત્મા પેઠે સદ્ગુણ હોવને દેખજો શુદ્ધભાવે. ॥ ૨ ॥
મુક્તિ માટે મનુ ભવ મન્યો હાર ના તું હવેતો,
ઓ વિવેકી હૃદય દોષના તેજથી ખૂબ ચેતો;
હારે મા તું હિમત કદિએ હિમતે મદ શાશુ,
સત્ય સૌન્દર્ય પ્રકટ કરીને હિમતે મોક્ષ જાતું. ॥ ૩ ॥
અજ્ઞો, બોલે પ્રતિજ્ઞા ધણું લશ ના રાખ તેમ,
જ્ઞાની બોલે સુખ કર સદ. લશ તું રાખ એમા;
ન્યારા પચે સકલ જનના સર્વની વાત ન્યારી,
સાચુ લાને મદજી મ ને એમ જુદવર્ણિ બાબે. ॥ ૪ ॥

ૐ શાન્તિઃ ૩

×

×

×

આત્મપ્રદેશમાં ઉડા ઉતરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થયો. આલ્સજન વિના કંઈ થતું નથી. એમ કહી પશ્ચાત્ કંઈપણ થયતું હોય વિના પ્રમાણમાં જીવન ગાળવું એ કંઈ તીવ્રશ્રમિગ્નાસનો બાવ નથી. આત્મા ઉપર ખરો પ્રેમ પ્રગટવો જોઈએ. સાધ્ય દષ્ટિ હૃદયમાં રાખી ઉપરોક્ત પ્રમાણે ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ કરતી જોઈએ. પ્રતિદિન અભિનવગ્ધન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. પ્રમાદીમનુષ્ય પોતાનું અગર અન્યનું શ્રેયઃ કરવા સમર્થ કોનો નથી. જામતુ શાઓ. દેવ, ગુરુ અને ધર્મની આશુષ્યતા રહે. મોક્ષ આર્મના મુક્તિર જનો. પોતાની શક્તિ પ્રગટાવ્યા વિના કશુંય થવાનું નથી. આદ્યસમાજ જલ્લ જઈ. પોતાનું તત્ત્વ વિચરો. જે જ્ઞાતિઃ ૩ વેશ્યાજ સુદિ ૩ મંવતુ ૧૯૧૧

×

×

×

×

સંવત્ ૧૮૧૧ ના ચૈત્ર વદિ ૧૧ સાવત્રામ—પગલાપોત મુ. મુંબાઇ

(" નથી મંત્રરમ્ દાન્તિ ")

કવિ.

જગત્ ૨૪૫૨૨ દીઃ, રોડે બાણું નરી કે.મ.
 ૫૫૨૫ મુખ ૫૫૨૫ દુખ, નરી સમગ્રમાં દાન્તિ ૧
 નથી ખરી નરી ખાર, કોલી કાવના ખારી,
 દાન્તે ને મુ ૧ દાન્તે ને મુ ૧ નરી મંત્રરમ્ દાન્તિ ૨
 મંત્રરમ્ મેવ કવ દુદિ, મંત્રરમ્ મેવ કવ દુદિ
 ૫૫૨૨ કે. ૨૫ દુદિ, નરી મંત્રરમ્ દાન્તિ ૩
 ૨૫ કે. ૨૫ દુદિ કે. ૨૫ દે જાન્તિ મંત્રરમ્,
 ૨૫ ને મંત્રરમ્ ૫૫૨૨, નરી મંત્રરમ્ દાન્તિ ૪
 ૫૫૨૨ ને ૫૫૨૨ મંત્રરમ્, ૨૫ ને ૨૫ કે. ૨૫,
 ૫૫૨૨ ૫૫૨૨ ૫૫૨૨ નરી મંત્રરમ્ દાન્તિ ૫
 ૫૫૨૨ ૫૫૨૨ ૫૫૨૨, ૫૫૨૨ ૫૫૨૨ ૫૫૨૨
 ૫૫૨૨ કે. ૫૫૨૨ મિત્ર ૫૫૨૨, નરી મંત્રરમ્ દાન્તિ ૬

- ૬૭ છત્રી ઝડો તેને, અર્ખાંદાનંદ છે આવો,
અરે યો મન્ય જો પોતે, છત્ર લે ધર્મનો દડાવો. ૧
૬૮ હાથે અરે બાછ, ધરીલે ખ્યાનમા સાચું,
જુદધર્મિધસંત સેવામા, સદા રહેનું સદા રાચું. ૨

મિ. જુદિસાગરના ધર્મ જ્ઞાન. ધર્મ સાધન કરશે. સંતની શ્રેષ્ઠ કા-
વાથીજ મુખ છે. સંતની પાસે સદા કાગ રહેવા ઈચ્છું.

x

x

x

x

.....શ્રી મા. સુ. શ્રા. ય. વી. વાચ્ય ધર્મસત્ય
આટલી વયમા આટલા વ્યાપારમા આરે ધર્મ સાધનનો રખત નથી
મળતો તો અન્ય દશામા તો રુ ઠડેવું / ગુમાગુમમાનુકુવ પ્રતિકુલ સપો-
નોમા સદીઓ મુકાય છે. નુ વિચાર કરીશ તો લડને માનુષ પાછો કે
માનીઓએ વેરાગીદશા સીકારી છે તેનુ કામ્ય ખરેખર કાન્યા અગર થઈ
જેવો આ સંસાર છે. સંસારમા કંઈને કંઈ આજી નંદરાનુ લાભ કોને
કંઈ રહેવાનું. સદી વાતે સપૂર્ણતા સંસારમા જાને વાન લ નથી અને
લગની નથી માટે સંસારમા રિક્તપત્ર કાપ કરીને નકામે આનંદાવનો કાવ
કરવો પોત્ય નયા. ત્હાગ મન નલાએ લાવ લાગુ, લગા લાવ / રાજી રૂપ
કથાથી અને વેરાન પાનુ કપલથી લાવ અને રહી નાવ / નાવન છે
એવું વીનરમ દેવનુ રાકવ નાનુ કપલથી અનુભવ. ન અને રાધિઓ
વેદિને આમણ પધરાનુ છે નહીંવ નાવ / નાવ રહીપ નાવ નાવ
અનુભવ અવગ્રી. મદાકુપાનો આત્મ્ય એક નાવનુ કાવનુ કાવ / નાવ
સામાન્ય પ્રસંગો લાગુનુ. નાવે કાવલથી અને લાગુ, નાવ નાવ / નાવ
કાવનુ વિગેરે અવગ્રા કાવ છે અને નાવનુ અને કાવ / નાવ નાવ / નાવ
ધર્મી મંદેનન પડે છે. પાનને લાગુકાવ નાવ / નાવ નાવ / નાવ
તેથી દીસતીર લાગુ નાવ / નાવ પાનના પાનના નાવ / નાવ / નાવ
દાનીની પાન કાવ / નાવ કે નાવ / નાવ નાવ / નાવ / નાવ / નાવ
અનુભવ ધર્મનો લાવના એક નાવ / નાવ / નાવ / નાવ / નાવ / નાવ
અને તે પાનિકાવનને નાવ / નાવ / નાવ / નાવ / નાવ / નાવ
૦૩ જાનિ ૩.

સં. ૧૯૭૦ ચેત્ર વદિ ૯

આત્મવશ્નુમક્તિમેષોદુગાર.

શુ. પુ. રા. વી. ધર્મસાજ.

(મીરાના પદનો રાગ.)

સમજાઓ હતો સાનેરે ચમકાવી ત્હારં ૧૫ મ્હને,
આંખોથી મ્હને ખેંચીરે લીધો જ્ઞાપા ત્હારી કને;
ઝગમગ જ્યોતિ ઝગકાવી ત્હેં દેખાડ્યો દેહાર,
પ્રેમ ત્યારથી ત્હારી સાથે પ્રગટ્યો અપરંપાર;
સંતાપો તું અમારેરે પાપેલ થયું શોધું ત્હને. સમજાઓ—૧

એન પડે ના ત્હારાવણુ કંઈ, મનમારં અકળાય,
અમૃતને આત્માઘા પહીયી, બાકુલા કોણુ ખાય;
વિરહનાં દુઃખાં વેડીરે, શોધું ખીજું કોણુ મળે. સમજાઓ—૨

સાગર મયાંદા જગની છોડી, તુજ વણુ છુપ્ત ન કોઈ,
કુચની કરળી જગતની છોડી, આંખે વાટે રહ્યો જોઈ;
બુદ્ધિસાગર વાલ્મીરે, મળો ઝટ પ્રેમે મળે. સમજાઓ—૩

બાવાર્થ:—હે અસંખ્યપ્રદેશીપરમાત્મસ્વામિનુ!!! તે' મને ત્હારં મૂલ-
સ્વરૂપ ચમકાવી દેખાડ્યું હતું અને ધ્યાને સમજાવ્યો હતો. ત્હેં ત્હારી અનંત
જ્યોતિર્મયચ્છુઓથી આકર્ષાવે મ્હને તારી પાસે ખેંચી લીધો. જ્યારથી હે
પરમાત્મન! ત્હેં ઝગમગ ઝગમગ અરપજ્યોતિ ઝગકારીને ત્હારો દેહાર દેખાડ્યો
હતો ત્યારથી ત્હારા ઉપર અપરંપાર પ્રેમ પ્રગટ્યો છે. ત્હારં અરપજ્યોતિ: સ્વરૂપ
દર્શાવેને પાછો માયાના પડમાં સંતાઈ ગયો ત્યારથી મ્હને એન પડતું નથી,
અને પૂર્વે દેહાર દેખ્યા હતા તેથી પ્રગટેલા શુદ્ધપ્રેમથી પાવણ થઈને જ્યાં
ત્યા શોધ્યા કરું છું. જ્યારથી દર્શન છેલ્લું તું માયા આવરણમાં સંતાઈ ગયો
ત્યારથી મ્હને ત્હારા વિના જરા માત્ર એન પડતું નથી અને માર મન
અત્યંત અકળાય છે. અમૃત ને સ્વાઘાપહી બકુલા વગેરે કુબોજન કોણુ
ખાય ? તેમ હવે મનમાં થયું છે. જ્યારથી ત્હારં ૧૫ દેખ્યું ત્હારથી મ્હને

- વિપાકે ભોગવે કર્મો, હૃદયમાં સાક્ષીધર થકને;
રૂવે રાગે નહીં 'તેમાં, રહી અન્તરૂચી ન્યારા. ૫
- ત્યજે યાચકતણી વૃત્તિ, પ્રવૃત્તિમાં પડે ત્હોંયે;
કદાપિ લક્ષ્ય ના ચૂકે, ખરે તે ભડત ગણવાના. ૬
- પડીને પાંજરા મધ્યે, ધરે આનન્દ કો માનવ;
બળવે દેવની આગા, રહી નિર્લેપ અન્તરૂચી. ૭
- અરે એવી દલા માટે, નથી અભ્યાસ જો થાતો;
નથી જો કાળજી મનમાં, કમાવાનું પછે શું છે ? ૮
- જગતને ખૂબ રીઝવવા, પ્રવર્તે પાર ના આવે;
પક્ષકનાં આંસુમાં પાળે, પછીથી તો દતો તેવો. ૯
- અતઃમનમાં ખરા ભાવે, ખરૂં તે સત્ય ધારીને;
ત્યજી શયતાનની સંગત, કમાવાનું કમાઇ લો. ૧૦
- નિબલભોતકાન્તિ કરવાને, જની પરમાર્થના યોગી;
મળી વેલા ગમાવે ના, કમાવાનું કમાઈ લો. ૧૧
- પછીથી ખૂબ પરનારો, નહીં એવો થઈ મનમાં;
વિચારો ખૂબ એકાન્તે, નિબલમાનું કયું શું ? ત્હોં. ૧૨
- નથી આડંબરે મુક્તિ, નથી કંઈ લોકરંજનમાં;
ખરી પરમાર્થની કરણી, કર્યાથી મુક્તિ થાવાની. ૧૩
- ધરો અધ્યાત્મની રહેણી, વિરેકે ટેકને જાધી;
પ્રમાણિકતા ધરી અગિ કમાવાનું કમાઇ લો. ૧૪
- કહી કર્તવ્યથી પાછા, હઠો ના ધેવંને ધારો;
પુદ્ગલબિધિધર્મકર્તવ્યે. પ્રવતો કર્મયોગી ધં. ૧૫

ૐ શાન્તિ: ૩

x

x

x

x

પાદરાવાળા મુશ્કાવક વકીલ મોહનલાલ દિમચંદસાહેબ લખાયેલા પત્રો.

મુ. વડોદરા—માર્ગદર્શિકા

પાદરા મધ્યે મુશ્કાવક વકીલ મોહનલાલ દિમચંદસાહેબ પાત્ર ધર્મશાસ્ત્ર.

ચિંતન—પ્રથમ કાળમાં દુઃખમય હતા છે, મુખશાન્તિ પછી દુઃખ
છે. તો પણ હીમત હારી જતી નહિ. આત્મા અને પરમાત્માનું સ્વરૂપ
બાવવું, અને આ વિનાશી શરીર અન્ને પુરુષને દોવાયો જુદુશ થયો.
આત્મ સ્વરૂપમાં રમવું. બાર આવના વગેરે આ વખતે રાગબોધ સાધવું
અનુભવ આવે છે. આ સંસારમાં મુખ પરનુત્તર નથી. આટલા મનથી જ્યારે
આપણે બધાનાં શબ્દો છીએ તો નરકતિર્થગંગા દુષ્કર્મ બોધાય ન
પડે તેમ પ્રવલ્લ કરેલો એ વિશેષ છે. આ જીવ મોટી થવા જાય
પાકાને માટે આ શરીરથી પાપ બારે છે, પણ તેથી બાવવું કર્મ બોધ-
વવું તો પોતાનેજ પડ્યો. કોઈ પણ બાબ બેસી નહિ. શાંતિ જાગૃત્ત્યને
વચન જ્યાં સુધી હૃદય બેસી નાખતાં નથી અને શુદ્ધ રૂપાત્મ બાવવું
નથી, ત્યાં સુધી આપણે સમજ્યા કેમ જાણી શકીએ મદારની બંધ
આગ્રહો આપણને દુઃખી કરે છે. તે આ બધા પ્રવલ્લ અનુભવ ને આ
પરમાત્મા તો માની શકે શુ થયો? મોટા મોટા ગુણોએ ન સંતોષ થવા
ત્યાં કરી આત્મિકમુખ પામવા પ્રવલ્લ કર્યો તે શુ થોડી સાધ છે? કેવ
વિશ્વ બેસી શકે શુ દુઃખ છે, તો પણ નાગરજ્ઞા સમજાવે એક જ ન
બેસી આત્મા કેવ સમ આપવું, અને વિચાર કરવા કે આ બોધના આ
આત્માનું સ્વરૂપ કેવું છે? તે બેઠ પાડી જોયવું કરવું જ્યાં શુદ્ધ ન
સ્વરૂપ એકતા કરી. જેથી જુદું કોણ શુ? આનંદ ના. ન
છે? એથી પણ સમજાવું પડે નહિ, એમ બોધવના કરી ના
જનાડ્યાર આવ્યો તેમો કરવુંમુત છે. અને વિચારના આનંદ ના
આવુષ્ક જોવા જોવા ચાલુ જાય છે. હજી સુધી કેવ ના
નથી તો જીવી દુષ્કર્મી આટલા મી બાવવું? આ સમજાવ
તે બોધવના જેવો છે, એમ સમજાવું. કરવું કે ન કરવું ન
કરવું છે. આત્મજ્ઞા મનુષ્ય આત્મા કેવ સમ બાવવું
બેસે કરેલ, શુ જ્યાં વિચાર જેવું થવું રૂપાત્મ સમજાવ

પદ્મ વિચારવામાં વખત ગુમાવશો. તો તમને ધણેજ હાથેડો થશે. તે
 નોટ તમારે ત્યાં મારા પુસ્તકમાં છે. ધર્મ સાધન કરશો. इति ॐ ३ शान्तिः

x

x

x

x

મુ. વડોદરાથી—દરેક શરીરના આત્માની સમયે સમયે ગુણ આશ્રયિ હાનિ
 થઈ, ચંદ્ર સૂર્યવત્ થતી જાય છે, તે પ્રમાણે શરીરની પણ યાય છે. તે
 હાનિ થઈ આત્મ ઉપકારક કહી શકાય. પણ આપણે એકીદમ ચૌદરાજ
 લોકના સ્વરૂપનું જાન ઉદયમાં ધારીએ, અને પછી વિચારીએ તો હાનિથઈ
 પુદ્ગલ તથા પુદ્ગલ પાપની યાય છે, તે શાયો બધ પડે તે કહી શકશો ?
 આ ભરત ક્ષેત્રમાં પણ ઉત્સર્પિણી કાળ આશ્રયિ થઈ હાનિ યાય છે, અને
 ઉદય અસ્ત થયા કરે છે. તીર્થંકર મહારાજને પણ કંઠો કે ઉત્સર્પિણી કાળ
 બહોળી અવસર્પિણી કરી શકશે ! તો પણ ઉદય સારા થા ખોટા કામમાં
 બગવાનું છે. કારણ કે એકાન્ત કંઈ છે નહિ. કેટલાક જીવો ઉદયમાં વગગી
 રહે છે. કેટલાએક કાળને એકાન્તે વગગી રહે છે. પણ સ્વાહાદી, પંચે કારણને
 કાર્ય પ્રત્યે કારણ જાણી મધ્યસ્થતા સાચવે છે. આત્માનું અસંખ્યાત પ્રદેશમાં
 રાજ્ય છે. તેજ આત્મ અસંખ્ય પ્રદેશરૂપ રાજ્યનગરમાં અનંત ગુણો રજા છે.
 કાળના જોએ કર્મ બગવાન થયું છે. તેથી આત્મામાં રહેલા ગુણોનો વ્યાપાર
 બરાબર ચાલતો નથી. અને ગુણોને દબાવી તેને ઠોકાણે કર્મના સુખેડા સત્તા
 ચલાવે છે. એવું જ્યારે આત્માનું સ્વરૂપ સદૃશ સંયોગે જાણ્યું, ત્યારે
 આત્માના ગુણરૂપી સ્વદેશી માણસોને અનિમાન થશે કે અરે અમારો વ્યાપાર
 કર્મરૂપ સુખેડાએ-પરદેશીએએ અટકાવ્યો છે. એમ જાણી આત્માના ગુણો કે જે
 વૈરાગ્ય, વિનય, સમ, સંનિવ, જ્ઞાન, દર્શન, ચરિત્રાદિ છે તેમણે ઉપયોગરૂપ
 બાપણ દારા સર્વ ગુણોને કશું કે તમે તમારી જાદી ખોઈ બેઠા છે. અને
 નિર્માત્રી થયા છો ' તે શું ' તમને લાગે છે ? મારે તમે સર્વ ગુણો સંપ
 કરીને પોતાના મૂળ વ્યાપાર અનુદિ કાળથી નિરોધદિક્ષા દશાંશ દત્તો, તે
 ઉદય કરી પ્રાપ્ત કરો, અને તમે સર્વગુણ એક ચિત્ત રૂપે ઉપયોગરૂપ
 ખોટા અધિકારીના તાબામાં રહી એકમ ચિત્તથી ઉદય કરો એમ કહેવડી
 આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશરૂપ રાજ્યનગરમાં રહેલા અનંત ગુણોનો વ્યાપાર
 કરવા જ્ઞાન દર્શનાદિ ગુણો તત્પર થા' સ્વ સ્વમાવજ્ઞ સમયા સાચ્યા, અને

દ્રવ્ય-લક્ષ્મી ને હોય તો તે દ્વારા બાવ લક્ષ્મી પામી શકાય છે. એમ કહેવું તે પણ ખોટું છે. કારણ કે બાવ લક્ષ્મીનો વ્યાપાર કરતાં અવસ્ય ધન, ધાન્યાદિ, દ્રવ્ય-લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરવો પડે છે, અને બાવ લક્ષ્મી ઉપર એક ચિત્ત રાખવું પડે છે. માટે બાવ લક્ષ્મીના કામમાં ને ઉત્તેજન આપીએ તો સાપેક્ષ બુદ્ધિથી સ્વધર્મો ભાષ્યોની પ્રત્યે પ્રસન્ન છે. આત્મા અનાદિકાગથી બાલ લક્ષ્મીની મમતાથી રાગે છે, અને હજી પણ કોણ જાણે. અદિથી મૃત્યુ પામ્યા બાદ કેવો અવતાર આવશે ? અને ત્યાં કેવી હાલત ધરો ? અને કેવા પ્રકારનું શરીર પામશે ? તે જાની જાણે. હાલ આપણે સત્ય વસ્તુ જાણ્યા છતાં પણ તેને શ્રદ્ધા કરવા ઉચિત નહિ કરીએ તો હવે બીજા ક્યા ભવમાં કરીશું ? વારંવાર બાવ લક્ષ્મીના કારણબૂત મનુષ્ય જન્મ પામવો દુર્લભ છે. વારંવાર આપણે જન્મ અને તેમ પ્રવૃત્તિ કરીએ છીએ. ભર દરિયામાં મનુષ્યાકાર વહાણમાં એટલો આત્મા મોહરૂપ વાયુના જોરથી અવળે રસ્તે ચડી જશે તો તેમાં ખારવાનો શો પાંક ? હવે તન, મન અને ધન એની ઉન્નતિ કોરે મૂકી આત્મ લક્ષ્મીને શોધો. આત્મા તે શકી અલગો છે અને તે મનષ્યજી જણાય છે. એવા આત્માની ઋદ્ધિ સંપાદન કરવા ઉત્તમ વ્યાપારી બનો. અને જો તે આત્માના શુણોનો વ્યાપાર કરશો તો કોઈ કાજે ખૂટે ના એટલી શાશ્વત લક્ષ્મી પામશો. અને પછી આનન્દમાં રહેશો. ધૃત્યક્ષ વિસ્તરેણ.

બાવ લક્ષ્મી આતમતણી, લૂટે છે નિલ કર્મ;
ઉપયોગે જોશો તમે, જાણો કર્મનો મર્મ. ૧

દ્રવ્યલક્ષ્મી વધવા થકી, શિવ સુખ કોઈ ન પાય;
બાવ લક્ષ્મી વધવા થકી, શાશ્વત ઋદ્ધિ મુકાય. ૨

બાવ લક્ષ્મી જયકાર છે, ભવજલમાંહિ નાવ;
જાનીઓ એવું કહે, તેનો છે મુજ બાવ. ૩

બાવ લક્ષ્મી દર્શાવવા, કાંધો એક પ્રયાસ;
વડીલ મોહનલાલભાઈ, કરશો એકની આરા. ૪

બાવલક્ષ્મી આતમતણી, પામે દુઃખ દૂર જાવ;
સિદ્ધ બુદ્ધ થઈ આતમા, પરમાતમ પદ પાવ. ૫

વરોણાથી શ્રેષ્ઠ—વિઠ્ઠલે તમારો પત્ર વાંચી સાર જાણ્યો છે. આત્માને સન્માર્ગે પ્રવર્તતાં મોહરાગનાં કાઠીયા વિમુખ કરે છે, પણ આત્મસ્વરૂપ ચિંતવન કરતાં કરતાં તેનો ચાર ઓછો થતો જાય છે. માટે સાત્ત્વમાં કશું છે કે:—

આત્મસ્વરૂપ વિચારણા રે લાક્ષા, એકિજ શિવ સુખ શર્મ;
માનાપમાને સમ હૃદયે રે લાક્ષા, કયમ કરી જાણે કર્મ રે ભવિક;
આત્મસ્વરૂપભાક્તિ મતિ રે લાક્ષા, ઓળખે આત્મસ્વરૂપ;
મોહરાગ કરે નાશ, તેર કાઠીયા છૂતનાં રે લાક્ષ, ચિદાનંદ પ્રકાશ રે ભવિક.

હંત્યાદિકમી પણ સ્પષ્ટ સમજાય છે. વળી કશું છે કે:—

રાગદ્વેષ કેં ત્યાગ બિન, મુક્તિનો પદ નાદિં;
કોટી કોટી જપ તપ કરે, સખી આકારજ શાઇ. ॥ ૧ ॥

વળી આત્મસ્વરૂપદિનાર્થીએ નીચે મુજબ આવના આવતી તે જણાવું છું.

પરમાત્મ તે આત્મા, અવર ન ખીએ કોઇ;	
પરમાત્મને ધ્યાવતા, એ પરમાત્મ હોઇ.	૧
શુદ્ધ અમાર્ગે રૂપ છે, શોભિત સિદ્ધ સમાન;	
અનંત ગુણથી મુક્ત છે, ચિદાનંદ જગત્તાન.	૨
શા માટે કરતો કરે, સિદ્ધ થવાને કાજ;	
રાગદ્વેષને ત્યાગી દે, બાઇ સુગમ ઇન્દ્રાજ.	૩
રાગદ્વેષના નાશથી, પરમાત્મ પ્રકાશ;	
રાગદ્વેષના યોગથી, પરમાત્મપદ નાશ.	૪
જો પરમાત્મ પદ અડે, તો તું રાગ નિવાર;	
દેખી શુદ્ધાત્મા પ્રભુ, હૃદયે સત્ય વિચાર;	૫
લાખ વાતની ખાત્રી એક, તે કું દઉં જતાઇ;	
જો પરમાત્મ પદ અડે, રાગદ્વેષ તજ બાઇ.	૬
રાગ દ્વેષ પરિણામથી, થાય ન આત્મપ્રકાશ;	
દેહાધ્યાસ ટળ્યા પછી, અહમસ્વરૂપ વિલાસ.	૭
રાગદ્વેષ મુહુર્ત દશા, અનંત આનંદખેલ;	
અતિ નિર્મલ પરમાત્મા, નહીં કર્મનો મેલ.	૮

- વારવાર આ નદિ મરે, મનુષ્યમર અવતાર;
૫૨ પુદ્ગલ નિગ્ગોગણી, જાગે નગકાર. ૨૩
- પદીપાર નદિ પામવો, સર્વ શાસ્ત્ર જગમાર;
ખિલવાણી અનુભવ કરી, મરેા આત્મ દિતકાર. ૨૪
- સ્થાનંક પાપ અકારની, ત્યાજ્યુદ્ધિ જાન દોષ;
ત્યારે મોહ મદીપતિ, પોકે પોકે રે.૫. ૨૫
- નિઘાવિક્ષા પદિરો, નિંદા વિવેકપાપ;
મુદ્ધસ્થાપે આતમા, પરમાત્મપદ પાપ. ૨૬
- અડો અડો આ આતમા, અનંત શક્તિનો સ્થામિ;
અજર અમર અવિનાશી છે, પૂર્ણાનંદ અકામ. ૨૭
- દર્શન જ્ઞાનચરણનો, જોડા આતમરાપ;
નિત્યાનિત્ય અરૂપી છે, એકાનેક સુદાપ. ૨૮
- અષ્ટપદ્મથી આતમા, સ્વરૂપ વિચારે જોડ;
મુદ્ધસા તે જાગૃતી, કરે કર્મનો ખેડ. ૨૯
- મુંડ મુંડાવે વેદ લઈ, ધરે જ પરની આશ;
અડો અડો બદિરાતમા, કરતો નિગ્ગો નાશ. ૩૦
- ચરણ મલી નિંદા કરે, પગના અવગુણ માપ;
એ પશુ છે પુદ્ગલ દયા, તેનો સંગ નિવાર. ૩૧
- ગુણ મલીંગે જ્યાયકી, ત્યા નુ ધર બાવિ રાગ;
નિંદા કરતા પરતણી, ધરમા મૂકે આગ. ૩૨
- આરોપિત પુદ્ગલપણું, નિગ્ગમા છે તે દુઃખ;
પર ઉદ્દેશથી નિરતરો, પામી આતમ સુખ. ૩૩
- ધરો ધ્યાન નિગ્ગ બ્રહ્મનું, બાવના બાર વિચાર;
સત્ સંગમ જગ દોહલો, કર્મ વિનાશક ધાર. ૩૪
- નિમિત્ત જોવાં પામતો, તેવો આતમ ધાપ;
હલી બમરી સંગ જિમ, સત્સંગમ જાણકાર. ૩૫
- કૃષ્ણપદ્મીયા શુભા, પંચમ આર મજાર;
મોડે મુંડી વિશ્વમા, માને સાર અસાર. ૩૬

રત્નચંદ્રી રમણી સદા, અનંત શુભ આધાર;	
આત્મસ્વરૂપ વિચારતાં, અક્ષયભાવ વિચાર.	૫
ધનરમણી પરિવારને, હડે તે બધે કોય;	
આત્મસ્વરૂપ વિચારતો, આત્મભક્તી હોય.	૬
અનંત બવભક્તો યકાં, સદા અનંતો દુઃખ;	
૨ એ બૂલી ગયો, માની બેઠો મુખ,	૭
પથુ ચિપાકોદય હોતે, મહારોરવ પોષાર;	
કરતો ભટકીયા પ્રાણિયા, તિહાં કોણ આધાર.	૮
એત એત અવસર મળ્યો, મનુષ્ય જન્મ અવતાર;	
ક્ષણે ક્ષણે આયુ ધરે, ધર તું તત્ત્વ વિચાર.	૯
તત્ત્વ વિચારે રમણુતા, વૈરાગે ચિત્ત લાય.	
બુદ્ધિ શાશ્વત મુખ બહે, જન્મ મરણ દુઃખ જાય.	૧૦
બવ સન્તતિનો હેતુ છે, મોહરાય બળવાન;	
તેહનો સંગ નિવારતાં, પ્રગટે નિર્મલસ્થાન.	૧૧
(તા. ૨૫-૧-૧૯૦૨)	

x x x x

વડોદરાથી બે. વિ. આત્મ સાધન યથાયોગ્ય કરતા રહેશે!

મંગલમ્ (શાદ્દલનિકીડિત હંદ).

બોકાબોક પ્રકાશનાર અરિહા, દાને કરી વ્યાપતા,
બન્ધોનાં અથ દાગવા ધરો દયા, સ્વાદ્વાદ વિસ્તારતા;
જીવાદિ નવ તરફે મુક્ત ત્રિપદી, સાચી શુભા શાશ્વતી,
પદ્મ્યાદિ વિલાસથી મમમુખે, વાણી વસો ભારતી ॥ ૧ ॥

(દ્વિહા.)

રાગદ્વય રહિત પ્રજા, ઉપરે જીનધર્મ;
દ્વિવિધ આરાધો બધે, પામે શાશ્વત શર્મ. ૧

શિષ્ય જ્ઞાન્તિથી સીપમાં, હોવે મુઠ પ્રવાસ;	
ચિદાનંદ નિજ રૂપમાં, મુક્તિ રમણી વાસ.	૧૬
પરોપકારી તે ખરો, બાવડયા દાતાર;	
આત્મસ્વરૂપ બતાવતો, નિઃસંગી નિર્ધાર.	૧૭
જનમનરંજન કારણે, ધર્મદેશના દેત;	
મૂલ ન એક બદામનું, ચેત ચેત બધે ચેત.	૧૮
પુદ્ગલભોગે રાચિયો, લપટાયો તું છેક;	
સ્ત્રીપુરુષમમતા ગ્રહો, જાણે નહિં તું એક.	૧૯
અનંત કસેવર મદિયાં, દોષ ન આગ્યું સાથ;	
આ પાનુ છોડી જાવશે, કરતાં કરતાં વાત.	૨૦
છડો મમતા તેડવી, મડો સમતા સગ;	
ખડો કર્મ કટીલને, દડો દુષ્ટ અનંગ.	૨૧
આક્રમદોનો ત્યાગ કર, ગુહાખાને ધ્યાવ;	
આક ગુણ આતમતણા, સેવતા સુખ યાવ.	૨૨
જગમ થવડની પડે, જોને બાસે નિત્ય;	
સમતા સંગી ની તે, દિમ થાવે જડચિત.	૨૩
ચાર નિદેશે નાના, નિઅપને બચદાર;	
આતમ અનુભવ જાણતો, લહેશે યાની પાર.	૨૪
મારગ અનુસારી ક્રિયા, કરતો ધરતો ધ્યાન;	
આતમ અનુભવ જાણતો, લહેશે કૃતજ્ઞાન.	૨૫
નિઅમનય તદયે ધરી, ધરતો શુભ બચદાર;	
આતમ અનુભવ જાણતો, જનશાસન જાવકાર.	૨૬
નવનરવ પદ્મબને, દમ્ય ગુણ પર્વાય;	
આતમ અનુભવ જાણતો, આતમરૂપી યાવ.	૨૭
પદ્મ દમ્ય ક્રિપાદને, બચ પ્રીત્યનુ યાન;	
આતમ અનુભવ જાણતો, ને લહેશે બદુમાન.	૨૮
સપ્તજગીએ વહેંચતો, પદ્મ દમ્યોને જોડ;	
આતમ અનુભવ જાણતો, ધિવસુંદરી ધરે નેડ.	૨૯

- હેજે તે નદિ' આતમ, આતમ નદિ' દેખાવ;
રામ ક્ષેપ હું ક્યાં કરે, જાતમાં શું ? મુંઝવ. ૩૦
- અપખ નિરંજન આજમા, બાપી રમે શરીર;
ખીર નીર સંખધ ગિમ, શુદ્ધ શુદ્ધ શરીર. ૩૧
- અગી નદી' દેવી નદી', અયોગી શિવ નિર્માવ;
અનંત સુખનો બોગી છે, અનંતગુણિ મુદાવ. ૩૨
- સિદ્ધતણા સાધર્મી છે, સનાએ સદુપદ;
ગ્રમદેવ તું શું ? કરે, મોરે મુંઝવા કલીવ. ૩૩
- સ્વગનિ સવિ શુભવર, જે જન પડેને વેર;
બહિરાતમ શિરોમણિ, કરેને કાનો કેર. ૩૪
- શુદ્ધ કરવા કા નદી', સમર્થ જગમાં કાવ.
કર્મવિપાક વિચારીને, વેરાએ મનવાવ. ૩૫
- આતમામાં રિપરના ધરે, પરને નદી' પ્રયાગ;
ધર્મધ્યાનના તાનમાં, સ્વસના નિધાર. ૩૬
- જદિ સિદ્ધિ સુખ સંપતિ, આતમમાંકિ મુદાવ;
સુખ સાધન મુજિ સરે, શુદ્ધિસાગર ધ્યાવ. ૩૭

એજ ધર્મ સાધન કરશે. આ ૫મ વારંવાર વાંચશે. વિ. શુ. ૧૫
શ્રેષ્ઠી કારખસર અદિ' રહેવાનું થશે. તે સદગ જખાતું પુ. તમજ મન્દી
વાગધૂતી કું સારી રીતે જાણું છું. ૫મ ચિંતા કરશે નદિ' અને જે
ખાશે નદિ, લખારી તમજ આવીયુ. આજ ૫:વાની છટી છે તેથી વચ્ચે
૧૫૨ કામગ લખી શકેયો છું.

(જેવ શુદ્ધિ ૧)

સં. ૧૯૫૪

✱ ✱ ✱ ✱

વિદ્યારથી લે—વિ. આ સંસાર રહ્યે વચનથી જાણુને સુખો
સંનારથી જાય પંથજીવન આરા મેં છે. તેમને કાલ જાણુ વચનથી જાણ
પામવાની કલ્યા રહેતી નથી. અને નીચે કલ્યા આપના બધે છે.

देविदुष्टवृत्तिज्जातं, एतत्तु उक्तमा भोगा ।

पञ्चा अर्धशतानां, नयदे त्रिणि गमो नैदि ॥ १ ॥

અર્થ—હવે ગણવું બાદિ ગણ્ય અને જનમ ભોમ ભવંતરરે દે
છવ તું પામ્યો, તો જન ને ભોનોરો હો' લને તુખિ શક નહિ' અને
મસારમાં વિગૂળ્ય થયો, અનેક પ્રકારના દુઃખ ભોગવે છે. તો જનુદયુ ન્હને
પ્રદમ્ય કપરથી રામ કવરનો નથી. મુનેથી જાણુખ ખોદુ'ખોદુ' એમ પોકારે છે.
જરૂર તેમાં ગામી બની રહેતા છે. બ.સાદમ નુખન પાણી પેટે કમ વા-
માનુર્વાલ્ય થયો છે, જનુ દશ રૂપાં જન શુ' નથી. તે એવન '૧૧' પ્રદમ્ય.
જોને મદમ્ય હરવની જે કોંગારી જે તુખુ ને રવરુમખનમુદ રોગી
ગેરી જે ને કોંગારખ અગિરને જાન હરવ જાવનમ જાન અને રોગનુ
નેવન હર કે રોગી રા અજવ વમથી નુ શાં જાન અગુ નિરુદે. દિવર
હર કે તે એવન ' ને રવ રવ પ્રદમ્ય મદમ્ય રવ નથી ? અર્થાં અર્થ
પ્રદમ્યોને તે અનનિવર મદમ્ય રવો છે ને જાન રે છે.

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

आहाराव्यायस्य दृष्टिणां प्रभायं नयन्तु निम्नः ॥ १ ॥

1. 1945년 10월 1일
 2. 1945년 10월 1일
 3. 1945년 10월 1일
 4. 1945년 10월 1일
 5. 1945년 10월 1일
 6. 1945년 10월 1일
 7. 1945년 10월 1일
 8. 1945년 10월 1일
 9. 1945년 10월 1일
 10. 1945년 10월 1일

રખુ કરે છે તે તને કેમ થશે ? જાણ્યા છતાં સદુપદેશને યદ્યપુ કરે નહીં તેના જોડો મૂર્ખ કોણ કહેવાય ? કાળુખાત જોમાં મુખ છે. અને જાણી જોનાથી નરક નિર્ગોચાદિનાં દુઃખ પ્રાપ્ત થવાનાં છે, એવા સાંસારિક ભ્રમણ સમીપાગી સ્વેપુ એ પ્રત્યક્ષ દુઃખનું કારણ છે. કશું છે કે—

ગમ્યો માગ્યો પુરમયે, તેદગું મરતો પ્રેમઃ
મોદવશે થયો ખારશે, દુઃખ પામતો તેમ. ૧

દુઃખ કારણ પુરમય કશું, મુખનો દેવુ ધ્યાનઃ
સમજ સમજ એતન અરો, ધરો દિ અનુમત્તાન. ૨

કર્મવશે જામ પ્રાપ્તિયા, રાયે માયે ખાવઃ
દર્પ શોક વિરોધથી, મુખી દુઃખી રેખાય. ૩

કોમ રમારે આગને, કોઈક દસતા હોમ,
કોઈક રક્તા કુટના, શોઈક મોટી નેમ. ૪

એક પ્રખ્યાત પુરુષવત્સલો, તેમ જા. ન ના
તારું આતમ કલ છે, પરમારથ કલદિ. ૫

મદિરાપાન કર્યાકરી, બુદ્ધિ ગુન રિત્તય
મોદમદીરાપાનથી, મુદ્ધરૂપ વિસરાય. ૬

મોદરાજવશ થઈ જતા, બૂઝ્યા આપ રસપ
બવ જમણુ કરી અતિ ધણુ, પડ્યો દિ નરકા. ૭

કાજ કરે નિર્ધનજનુ, બૂલી આતમ ખાન.
આતમ યાનરથા બજી, પામે પદ નિરાખ. ૮

જે જે કામ કરે બની, તેમા તાર ન કાવ.
પાપારબ કર્યા થકાં, નિશ્ચય દુર્ગતિ હોવ. ૯

મુખિ મારમ બિન્ન જે, જશ અપજશ કહેવાય
તેની લાભય પ્રાપ્તિયો, બરકારે દોરાય. ૧૦

પેવાના જશવાદથી, માને આતમ મુખ,
ધર્મ કસ્ટી કરતો બમે, પામે વિધવિધ દુઃખ. ૧૧

બદિકપરિણામી વળી, ભાવનાભાવિન હોય,
તેનો પણ અપજશ થતો, કર્મ સમુ નદિ કાવ. ૧૨

કપડી લોભી માનીને, દેવી મનમાં જોય;	
પૂરવ યુષ્મ પસાયથી, ગાવે જાય સદું કોય.	૧૩
એમાં કંઈ નહિ આતમનું, પુદ્ગલભાવ વિચાર;	
પરપુદ્ગલ રમવું તણ, તત્ત્વ અતત્ત્વ વિચાર.	૧૪
તત્ત્વવિચાર હૃદય ધરી, પુદ્ગલભાવ નિવાર;	
સ્વસ્વરૂપને જાણીને, તરીકા બવજળ પાર.	૧૫
નિંદાપુદ્ગલ મુખ મદી, બમતો સખ સસાર;	
સંગમ તેની જે કરે, તે પણ તેવો ધાર.	૧૬
અડો અડો આ આતમા, હાણમાં પડી જાય;	
મોડે ઘેરો આતમા, તાતો માતો ચાય.	૧૭
રાગદશા હાણમાં જાગે, હાણમાં દેવી યાય;	
રગિ અરગિ પુદ્ગલે, બૂલ્યો આતમચાય.	૧૮
પુદ્ગલભાવે રગિ જ્યાં, ત્યાંજ અરગિ સુદાય;	
રાગદશા જ્યાં પુદ્ગલે, દોષ જતાં જ કડાય.	૧૯
રાગદોષ પુદ્ગલ મદી, કર્મવશી હો જાય;	
અડો અડો આતમ તને, કર્મ કલંક છવાય.	૨૦
શરો યાની પ્યાની તે, ધીર વીર તે જાણ;	
આતમભાવ વિચારો, ધરો જનર આણ.	૨૧
એજ સાર ઉપદેશનો, વારંવાર વિચાર;	
બાવના બારિતપુદ્ગલો, મેરો યિવ સુખ સાર.	૨૨

એ પ્રમાણે બાવનાથી આતમા સ્થાનુભવમા રમશે. અને યિવ સુખ બજશે. એજ તો જુદિના ધર્મસામન્તવશી પ્રાપ્તિપ્ર માન્ય દાના વાળો.

વૅાસાથી લે. વિં કે તમારો પત્ર પડોયો છે. અત્ર સાંનિ છે. તમેને સાન્નિ વર્તો. આજ રોજે કાલનાં આવેલાં પદ્મવિચારનાં ફરમાં સુધારીને મોકલ્યાં છે. અદિ કેટલીક સ્થિરતા છે. ધર્મ પ્ધાનમાં તપર રહેતા હશે. અને વારંવાર સ્વ સ્વરૂપનું ચિંતવન મનન કરતા રહેશે. ઉપાધિમૂત વિકલ્પસંકલ્પકારણીમૂત કર્મ પ્રપંચને દૂર કાઢવા અમૂલ્ય વખત કાઢવો (ગાળવો) એ સાર છે. વારંવાર મનુષ્ય જન્મ મળવો દુર્લભ છે. સંસારી પદાર્થો જીવને સુંઝાવી સંસારમાં દોરે છે. માટે તત્ત્વગાના પુરેએ તેમાંથી છૂટા થતા પ્રયત્ન જરૂરી રાખવો.

યાદ રાખવું કે મોહ માયા એ અત્યંત જોરાવર છે. તેથી દૂર રહેવા આત્મસ્વરૂપનું ચિંતવન મનન વિશેષ ઉપકારી છે. જ્યાં સુધી કર્મનો સંબંધ આત્મા સાથે છે, ત્યાં સુધી અનેક પ્રકારનાં સરીર ધારણ કરી દુઃખો ભોગવવાં પડે છે. માટે એ કર્મ પ્રપંચનો જેમ નાશ થાય તેમ જીવોથી થવું એ મોક્ષાભિલાષીઓને હાજર છે. વિષયોને વિષ સરખા પોદ્ગમિક જાણી તેનાથી દૂર રહેવું, આત્માની વસ્તુ સાથે રાગ કરવો, જન્ય પુરુષારથમાં રાગ કરશે તે કર્મ પ્રપંચને વધ પડશે. મોક્ષનો ને સંસારનો માર્ગ નિમ્ન નિમ્ન ગાનીયોએ જતાઓ છે. તેમ છતાં મોક્ષમાર્ગ અજ્ઞી ન યાત્રીએ તો તેમાં ગાનીયો શું કરે ? રાગદ્વેષનો ત્યાગ કરવા પ્રયત્ન કરવો. એ સત્ય રૂપોનું જૂઠાણ છે. બાકી તે સંસારની અધાપુધમા પ્રવિનિ તો યાત્રો મનુષ્ય કરે છે. તે નજરે દીક્ષામા આવે છે. એકાન્તસ્થાનમા મેમીને ને આવનાઓને બારી પછી વિરેકલ્પિથી જોશે. તો તમને અનન્ય રંગ રંગ પ્રગટશે એ અનુભવ કરશે. ત્યારે સમજાવો. જેમ જમ એ રમણ વારંવાર વેરાઅરમણું કારણીમૂત સંસારસ્વરૂપ વિચારવો. જેમ ને પ્રવિદિન આત્મગુણો જીજ્ઞાસવ થશે. તીવ્રકર્મનો નાશ કરવા ને વનવ દાશમા છે. અને કર્મ વધારવાં તેજન પોતાના દાશમા છે. જેમ જમણ વધારે રાગ થાય તે વસ્તુનું મૂળ સ્વરૂપ વિચારતા વેરાઅરમણું. જે સંસારમા જેટલા આત્માનીને રાગના કારણ છે. તેટલા જન્મ ને મરણ કારણ છે. એકાન્તસ્થાને રહી વેગઅ વધારવા, અનન્ય રંગ આપ સ્વમાવમાં રહેવા પ્રયત્ન કરવો. નદિ નો પડો અગર વન પાનુલી પડે સંબંધ પૂરો થશે તો મનની વાન મનમા નો કર્મ હોડવાનું કારણ મનુષ્યજન્મ વારંવાર પામવો દુર્લભ છે. શું ? છે જેમ વિચાર કરવો, અને વેગઅરમણ વધારવું.

મુખ પામી સ્થાનિ. દિવસ જાગૃત છે, સ્ત્રી તે નથી. વિગત શું ? જેમ
જાને તેમ જાગ્યાનું કમળ કરવું એજ માર છે.

૪

૪

૪

૪

ચોરસથી એ વિગત જાણ દ. ન. એ જાગ્યાનું વિચાર કરતા સ્ત્રી.
જેમ જાને તેમ એજ જાન કરવું તે જ છે. જાણ જાણે પુરુષ સ્ત્રી
જાણી જાણી જાણ કરવું તે એજ છે.

(૬૬)

- જાણ જાણી જાણી, મારે નિઃ શિવ કરવું
જાણે નેદિય જાણી, જાણે જાણી જાણી. ૧
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૨
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૩
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૪
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૫
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૬
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૭
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૮
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૯
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૦
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૧
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૨
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૩
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૪
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૫
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૬
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૭
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૮
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૧૯
- જાણ જાણી જાણી, જે જાણી જાણી
જાણી જાણી જાણી, જે જાણી જાણી. ૨૦

દરાપુરાથી લે—વિ. અત્ર સાતા છે. ગામમાં શાંતિ છે. અમદાવાદથી રતનચંદ્રભાઈના ભાઈ મણિલાલના કામગા મધ્યે પત્ર આવ્યો છે. રતનચંદ્ર-ભાઈ હોય તો તેમને ધર્મલાભ કહેશો. આત્મસાધન કરશો. દુપમકામમાં આત્મસ્વભાવમાં રમવું અતિદુષ્કર છે. ચારે તરફથી જીંદગી ઉપર દુમતા થાય છે. જીવ મરણથી ખીડે છે, પરંતુ ઇષ્ટકર્તવ્યને દૃઢશક્તિથી વગગી રહેતો નથી, જ્યાં જ્યાં આત્મસુખની ભ્રાન્તિએ દોડે છે, ત્યાં ત્યાં કર્મની વિચિત્રતા આત્મસુખ પામવા દેતી નથી. વિવિધકાપપ્રભાદાદિ દોષો સ્વસત્તા-એ જીવને ચાર ગતિમાં ફેરવે છે પણ તેની સામે ચલાતું નથી. દરેક સંસારિકકાર્યમાં જીવ સુખની ભ્રાન્તિથી દોડે છે. પણ મુગ જેમ જાંઝવાં દેખી દોડી ખેદયુક્ત થાય છે, તેમ જીવને પણ સ્વસ્થતા થતી નથી. રામ, પાંડવ, કૌરવ વગેરે લાખો મનુષ્યોએ આ દેખાતા સરીરનો ઝટવારમાં ત્યાગ કર્યો છે. પારકી વસ્તુ જડપુદ્ગલ આત્માનું શું દિત કરી શકશે ? કદી દિત કરનાર નથી. જોટલું ચલાતું હશે તેટલું આ મનુષ્યભવમાં થશે. મનુષ્યસરીર પાછું નહિ મળે. વારંવાર આ વાક્ય યાદ કરો કે દેખાતી વસ્તુ પારકી છે. આયુષ્યની ખાલુમ નથી, યોડો કાળ રલો છે, આશા કલ્પી રહિ ખામે છે, આયુષ્ય ઝોપું થાય છે, ઘડપણ સામુ આવે છે, ત્રણ યનુ મારે ગાજે છે. પરભવમાં શું ? થશે તે તો ગાની જાણે, ખહોત મઠ અને ઘોડી રહી છે. એવા સમયમાં જે કરવાનું હોય તે શીઘ્ર કરવું. એમ વીતરામ ભગવંત ધણી દયા કરીને કહે છે. ચાઓ તૈયાર, ઉપયોગશ્ય ક્વચ ધારણ કરો, ધ્યાનખંડગ ધારણ કરો, હીમત રાખો, અને આપસ્વભાવમાં રમ-જાતા કરો કે જેથી અનન્તસંસાર રખડવાનું મટે. હારકાનો દાદ શું બચ્છવેને શીખામણ નથી આપતો ? જેની સાથે વાતો કરતા, હરતા, કરતા, તે દેખતા દેખતા પરભવમા ચાલ્યા ગયા તો આ ખોળીયાને આ જીવ ક્યા સુધી ધારણ કરશે તે વિચારવા જેવું છે ધર્મમા તત્પર થવું તેજ સાર છે. (સ. ૧૯૫૮ આશ્વિન સંભવે છે.)

x

x

x

x

માળસાથી લી—વિ. કે તમારો પત્ર પડ્યોયો. વાચીને ખીના જાણી છે. બાઈ સકરચંદ્રનું સરીર નરમ છે તે જાણુ. છે. ધર્મસાધન કરતા મી

શાન્તિ ન હોય પણ અન્તર બાવશાન્તિ વર્તતી હોય છે. દ્રવ્યશાન્તિ હોય પણ બાવશાન્તિ ન હોય. એકને બાવશાન્તિ હોય છે. સિદ્ધને પણ દ્રવ્યશાન્તિ સિદ્ધમાં નથી. દ્રવ્યશાન્તિ હોય ત્યાં બાવશાન્તિ સામે. દ્રવ્યશાન્તિ સાદિસાંત અનન્તમે ભાગે છે. તેમ દ્રવ્યશાન્તિ આદિ સાન્ન છે. બાવશાન્તિ-સિદ્ધના જીવોની અપેક્ષાએ પ્રવાહ આશ્રયિ અનાદિઅનન્તમે જઈએ છે. સાદિ અનન્તમે ભાગે પણ છે. હવે આત્મનુ તમે વિચારો કે, તમારે હાલ દ્રવ્યશાન્તિ છે કે બાવશાન્તિ ? જો દ્રવ્યશાન્તિ છે તો તે દ્રવ્યશાન્તિથી બાવશાન્તિનાં કારણો સધાય છે કે નહિ ? જો દ્રવ્યશાન્તિથી બાવશાન્તિનાં કારણો સધાતાં ન હોય તો તે દ્રવ્યશાન્તિ શા અપની ?-વળી વિચારો કે દ્રવ્યશાન્તિ પણ શાશ્વતી નથી, પરપુરુષવધી થયેલી છે. તે ક્યાં સુધી રહેવાની ? દ્રવ્યશાન્તિ પણ બે પ્રકારની છે ૧ સાર્થકદ્રવ્યશાન્તિ, ૨ નિરર્થક-દ્રવ્યશાન્તિ. દ્રવ્યશાન્તિ પામીને જે આત્માઓ પોતાની બાવશાન્તિ માટે પ્રવ્રતિ કરે છે, તેની દ્રવ્યશાન્તિ સાર્થક છે. અને જે દ્રવ્યશાન્તિ પામીને એશઆરામ, ખાતું, પીવું, અદેખાઈ, મમતા, મોહ, આરંભ વગેરે કરે છે, તેની દ્રવ્યશાન્તિ નિરર્થક છે. કારણ કે દ્રવ્યશાન્તિથી જે આત્મહિત કરવાનું હતું તે થયું નહિ અને અન્તે દુર્ગતિમાં જવાનું થાય તે કાંઈ કામજી નથી. વળી દ્રવ્યશાન્તિ બે પ્રકારની છે. ઇષદ્ દ્રવ્યશાન્તિ—અને યાવદ્ દ્રવ્યશાન્તિ. યોદ્ધા હાજ રહે તે ઇષદ્ દ્રવ્યશાન્તિ, અને જાવજીવ સુધી રહે તે યાવદ્ દ્રવ્યશાન્તિ. તીર્થંકર વગેરેને મરણપર્યન્ત હોય છે.

વળી દ્રવ્યશાન્તિ બે પ્રકારની છે. મવહેતુક દ્રવ્યશાન્તિ, મુક્તિહેતુક દ્રવ્યશાન્તિ. અગ્નિને તો મુક્તિહેતુક દ્રવ્યશાન્તિ પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય છે. દ્રવ્યશાન્તિ કારણ છે ને બાવશાન્તિકાર્ય છે. દ્રવ્યશાન્તિ ઉપાય છે ને બાવશાન્તિ ઉપેય છે. દ્રવ્યશાન્તિ પુણ્યાતુયોગે પ્રાપ્ત થાય છે ને દ્રવ્યશાન્તિ ભોગ્યવતાં છતાં પણ જે આત્માઓ દ્રવ્યશાન્તિને નકામી ગુમાવી દે છે, તેઓ પામ્યા પણ નહિ પામ્યા જાણુવા. તેમને દ્રવ્યશાન્તિ દુઃખકારિકા ભાવીકાળમાં જાણુવી. એ દ્રવ્યશાન્તિ જે પુરોભા નથી તેઓ પણ બાવશાન્તિ મેળવે છે. તેવા સંસારસાગી પરિસહસન્મુખ થયેલા ગજસુકુમાલ, દંદગુપ્તપિ મેતાર્થમુનિ, વગેરે યોદ્ધાઓ સંસારજલમા કર્મરાગની સાથે લડી મુક્તિ પ્રાપ્ત કરનારા જાણુવા. દ્રવ્યશાન્તિ ના હોય તેને બાવશાન્તિ ના હોય, એવા દુઃખી મિથ્યાત્વી, નિધુપ્તીયા જીવો જાણુવા કે જેઓને સદ્ધર્મબાવશાન્તિરૂપ પ્રાપ્ત થઈ શકે નહિ. એ પ્રકારે શાન્તિસ્વરૂપ જો મામતા ઇચ્છા

શાન્તિ ન હોય પણ અન્તરૂ ભાવશાન્તિ વર્તેલી હોય છે. દ્રવ્યશાન્તિ હોય પણ ભાવશાન્તિ ન હોય. એકને ભાવશાન્તિ હોય છે. સિદ્ધને પણ દ્રવ્યશાન્તિ સિદ્ધમાં નથી. દ્રવ્યશાન્તિ હોય ત્યાં ભાવશાન્તિ લાભે. દ્રવ્યશાન્તિ સાક્ષિાંત અનન્તમે ભાગે છે. તેમ દ્રવ્યશાન્તિ આદિ સાન્ત છે. ભાવશાન્તિ-સિદ્ધતા શુભોની અપેક્ષાએ પ્રવાહ આશ્રયિ અનાદિઅનન્તમે ભાગે છે. સાદિ અનન્તમે ભાગે પણ છે. હવે આત્મનુ તમે વિચારો કે, તમારે હાલ દ્રવ્યશાન્તિ છે કે ભાવશાન્તિ ? જો દ્રવ્યશાન્તિ છે તો તે દ્રવ્યશાન્તિથી ભાવશાન્તિનાં કારણો સધાય છે કે નહિ ? જો દ્રવ્યશાન્તિથી ભાવશાન્તિનાં કારણો સધાતાં ન હોય તો તે દ્રવ્યશાન્તિ શા અપની ?-વળી વિચારો કે દ્રવ્યશાન્તિ પણ શાશ્વતી નથી, પરપુદ્ગલથી યથેલી છે. તે ક્યાં સુધી રહેવાની ? દ્રવ્યશાન્તિ પણ બે પ્રકારની છે ૧ સાર્થકદ્રવ્યશાન્તિ, ૨ નિરર્થક-દ્રવ્યશાન્તિ. દ્રવ્યશાન્તિ પામીને જે આત્માઓ પોતાની ભાવશાન્તિ માટે પ્રયત્ન કરે છે, તેની દ્રવ્યશાન્તિ સાર્થક છે. અને જે દ્રવ્યશાન્તિ પામીને એકમાત્રામ, ખાવું, પીવું, અદેખાઈ, મમતા, મોહ, આરંભ વગેરે કરે છે, તેની દ્રવ્યશાન્તિ નિરર્થક છે. કારણ કે દ્રવ્યશાન્તિથી જે આત્મહિત કરવાનું હતું તે થયું નહિ અને અન્તે દુર્ગતિમાં જવાનું થાય તે કોઈ કામની નથી. વળી દ્રવ્યશાન્તિ બે પ્રકારની છે. ૬૫૬ દ્રવ્યશાન્તિ—અને ૫૫૬ દ્રવ્યશાન્તિ. યોગ કાળ રહે તે ૬૫૬ દ્રવ્યશાન્તિ, અને જવજવ સુધી રહે તે ૫૫૬ દ્રવ્યશાન્તિ. તીર્થંકર વગેરેને મરણપર્યન્ત હોય છે.

વળી દ્રવ્યશાન્તિ બે પ્રકારની છે. મરણેતુક દ્રવ્યશાન્તિ, મુક્તિહેતુક દ્રવ્યશાન્તિ. જ્યોતે તો મુક્તિહેતુક દ્રવ્યશાન્તિ પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય છે. દ્રવ્યશાન્તિ કારણ છે ને ભાવશાન્તિકાર્ય છે. દ્રવ્યશાન્તિ ઉપાય છે ને ભાવશાન્તિ ઉપેય છે. દ્રવ્યશાન્તિ પુરવાનુયોગે પ્રાપ્ત થાય છે ને દ્રવ્યશાન્તિ ભોગવતા જતા પણ જે આત્માઓ દ્રવ્યશાન્તિને નકામી ગુમાવી દે છે, તેઓ પામ્યા પણ નહિ પામ્યા જાણવા. તેમને દ્રવ્યશાન્તિ દુઃખકારિકા બારીકાગમા જાણવી. એ દ્રવ્યશાન્તિ જે પુરોગા નથી તેઓ પણ ભાવશાન્તિ મેળવે છે. તેના સંસારભાગી પરિસદસન્નુખ થયેલા મરણક્રમણ, દંત્યુદ્ધિ ગેતાયંમુનિ, વગેરે યોદ્ધાઓ સંસારગ્રખ્યા કર્મરાગની સાથે લડી મુક્તિ પ્રાપ્ત કરનારા જાણવા. દ્રવ્યશાન્તિ ના દાન નેન ભાવશાન્તિ ના દોષ, એવા દુઃખી મિથ્યાત્વી, નિપુણતા, યવા જનક : જેઓને મદ્ધર્મજન-શાન્તિરૂપ પ્રાપ્ત થઈ શકે નહિ. એ પ્રકારે શાન્તિસ્વરૂપ જો મનમાં દમ્ભ

શ્રી સાણુદે આરીને, પાન૨. પ્રભુ પસાય;

બુદ્ધિ સામતપદ લાડી, અનુસાર રહેવાય.

૨૭

સં. ૧૯૫૮ ચૈત્ર સુદિ ૧૦ સાણુદ.

x

x

x

x

મહેસાણાથી લે—વિ. અત્રક્ષેત્રમાં શરીરધારી આ આત્માએ પ્રવેશ કર્યા પછી કેટલીક મોહરાજના તરફથી આકર્ષણો થતાં સમભાવે ઉપદ્રવો સર્જા. જે ક્ષેત્રમાં જેટલી ખીના બનવાની હોય છે. તેટલી બને છે પણ અન્તે સત્યનો જય પ્રકાશે છે. આત્મમાવરમણતા એજ આવતાં કર્મને રોકે છે. અને આત્માને લાગેલાં કર્મનો નાશ કરે છે. આત્મભાવ રમણના એજ સંવર તરવ, આત્મામાં પ્રકાશ થતાં કર્મ કંઈક ટળી જાય છે. એ કર્મકંઈક બાહિર્ભાવે રમતાં જુદાં પામે છે. બાહિર્ ભાવ બહિરાત્મપણથી ઉત્પન્ન થાય છે, એ બહિરાત્મરૂપ વાદ્યું આત્માને ઘેરે છે, અને આ ની અનંતશક્તિનું આગ્રહાન કરે છે. એક છત્રને એ ઘેરે છે એમ નહિ, પણ અનેક છત્રને. યોહરાત્મપણનો મહિમા એ બહિરાત્મભાવ, જેનાથી ગયો તેને ધન્ય છે તે તર્યા, અને ખીજાઓને તારશે. ખીજાઓથી શું થવાનું? બહિરાત્મપણું થતાં કર્મની વર્ગણાઓને આત્મા મહલ કરી બારે થાય છે. જ્યારે પરમાવમાં આત્મા રમે છે. ત્યારે હું પુરુષ છું, સ્ત્રી છું, બાળ છું, જુદા છું, ધર્મી છું, અધર્મી છું, તેની પણ ખબર પડતી નથી.

વહિરાત્મભાવે રમણતા, વરતાં કર્મ પ્રહાય;

સંકલ્પવિકલ્પશ્રેણિયો, મનમાંહે વહુ થાય.

૧

રાગદ્વેષ અહં દશા, પરભાવે પ્રગટાય;

અંતરાત્મભાવે એ સદા, ક્ષણમાં વિણમી જાય.

૨

વૈર વિરોધ વંધ ઘણા, વધ વંધનનું દુઃખ;

પરભાવે એ સદા હુવે, આત્મસ્વભાવે સુખ.

૩

પરમાવ દારૂ પી કરી, મૂલ્યો આત્મ માન,
 શાક પુચ્છ કે વૃદ્ધ છું, મૂલ્યો તેની માન. ૪
 પરમાવ મદિગ પેનમાં, આગમધન્ય વિનાશ;
 પરુર્ગતિમાં મટરતો, થયો પાનો દામ. ૬
 પરપુદ્ગલના દામ થઈ, દુઃખ વર્ગો મીઠા પાય;
 પરમાવ મદિગ નામતાં, શુદ્ધ શુદ્ધન ગાય. ૯

આત્મા આત્મભાવે રમતો છતો, પરમાવે બાધિયાં સ્થિતો બચતો
 મીઠામાં કમોતો પણ નાથ કરે છે, મારેજા કર્યું છે કે જાની ક્ષમોતો
 જોમ, કરે કર્મનો જોદ. જાની તો તેજા હોવાય કે જે અંતરાત્મક
 પામવાનો જયમ કરે છે. અને બીજા પામે તેજા જયમ કરે છે. એ અંત-
 રાત્મપણું જો કે સદાકાળ દોડું નથી, તો પણ આત્મોપોતે આત્મમાં જવું
 અંતરાત્મપણું ઉદ્ભવે છે. અને પાર્શ્વ પરમાવે રમતાં અંતરાત્મપણું નાથ
 કરે છે, અને બદિગત્મપણું જલન થાય છે. એમ બદિગત્મપણું અને અંત-
 રાત્મપણું એક પછી એક એમ આપ્યા સિમમાં થયા કરે છે. બદિગત્મપણું
 જુદું રમું છું એટલું પણ જે પૂરો જાણે છે, અને પચાત્તપ કરે છે તેને
 મન્ય છે, જાણી બદિર ને અન્નર એ બે બંધમાંથી મૂક્યા બેમાં છું, એની
 પણ જેને માલુમ નથી તે છોતોને હરતાં સંસાર બદલું પછી તે વિચર-
 વાનું છે. એવન કોઈ વખત જાદ અને મમ એ બે છબ્બા અર્થમાં
 થકે છે, પણ તેને જાહે ન મમ, એ બે છબ્બો પાછા આત્મને જપોતમાં
 સાચી જાહે મમની પગધિનય પ્રાપ્ત કરવા રેતા નથી. જલવા છબ્બ પણ
 જો સંસાર શરિતા કરતો સંચય તો તેજા પોતાનો દોષ સમજતો. જાણી
 પુણ્યવેગે કરી જીવ સાહેબુઓ પ્રાપ્ત કરી થકે છે. જીવ જાણે છે કે જુદું મુક્તિ
 મેળવું, કર્મનો નાથ કરે પણ એકલી છબ્બા આવથી છું થવાનું? પૂરણ-
 થનો આત્મ કરીએ તો હમ્મિત રજ પામી થકાએ.

વીતરામન્ય વચ્ચો વીતરામન્ય પ્રાપ્ત કરવા મારે છે. મારે છે એવન!
 જુદું જો સંસાર અસાર જાણતો દોષ, તો હવે કર્મનો નાથ કરવા જયમ કરે !!!
 આત્મવચ્ચ સ્થામ કરે !!! વીતરામની આજા અવધારનિમચરપ પારણ કરે !!!
 વીતરામન્યન વિરદ થકા ન કરીય નહિ. વીતરામન્યન વિરદ થકા પણ
 કરીય નહિ. વીતરામન્યન સચ છે, જે જે જાણો તથા છે, તરે છે ને તરે

તે તે સર્વ વીતરાગના વચનથી વીતરાગ માર્ગ અવલંબીને તપા છે, તરે છે ને તરશે એમ જાણું. વીતરાગ એ શબ્દનો અર્થ ચિત્તવત્તાં આત્મા અક્ષર પણ થાય છે અને અનક્ષર પણ થાય છે. એ આત્મા અસંખ્યાત પ્રદેશે નિર્મલ છે, પણ આત્માના એકેક પ્રદેશને અનન્તી કર્મની વર્માણાઓ લાગી છે તેથી આત્મગાન આચ્છાદન થઇ ગયું છે. તે આત્મગાન આત્મભાવ રમણતાપડે શુદ્ધ પ્રકાશે છે. શરીરમાં રહેા છે તો પણ શરીર થકી આત્મા છે. એ આત્મા પરમાત્મપદ પામે એજ જ્ઞાતમાત્રી આકાંક્ષા સંજ્ઞા થાઓ. શરીરની હાનિ થાય છે, તોપણ પરમાત્મની હાનિ કે શ્વેદિ થાય છે, તે આત્મા જાણી શકે છે. શરીર વધે આત્માનું શું વધું? ને શરીર ઘટે આત્માનું શું ઘટ્યું? શરીર ક્યાં સુધી રહેશે? આત્મા ક્યાં સુધી અગુણ પ્રવૃત્તિઓ કરશે? તેની સમજણ, આત્મા જાણે છે. આત્માએ સંસ્તાર પાર પામ્યા માટે કેવા કેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ? અને કેવી કેવી બાવનાઓ બાવની જોઈએ? એ સૌ આત્મા જાણે છે, એજ.

વિં અહિં શરીર સાથે રહેતું નથી. છાતીના દરદનો હુમલો પાછો દોતો તેવાને તેવો ઉત્પન્ન થયો છે. પણ સિંધર બાવે સહન કરવું એજ માર છે. ચોમાસુ ક્યાં કરવું તે હજી નક્કી નથી. બાવી બાવ બને તે ખરું. તા. ૧૩-૫-૧૯૦૩.

x

x

x

x

મહેસાણાથી લે—વિં આત્મા કે જે દેવ, મનુષ્ય, નિર્મળ, નારકી વિગેરે ચાર ગતિમાં અનાદિકાગ્રી બટકતો બટકતો હાથ મનુષ્ય ગતિમાં આગ્યો છે. શરીર અનંત ધારણ કર્યાં પણ જીવતો તેનો તેજ. એક જીવે અનંત શરીર ધારણ કર્યાં તેમ અનંત જીવે અનંત શરીર ધારણ કર્યાં. કેટલાક જીવ મુક્તિ મળ્યા, પણ આ આત્મા તો (૮) ચાર ગતિમાં બટકે છે, હવે મનુષ્ય શરીર ધારણ કર્યું છે. તેવાં જો આત્મા સ્થતીર્થ ફેરવે તો, મુક્તિ પદ મુરકેલ નથી. આ આત્મા અનંત શક્તિનો ધણી છે. છતાં હાથ કર્યના યોગે રોકે જોવો થઇ ગયો છે. અનંત શક્તિવળો આત્મા આ શરીરથી કેવી એજાએ કરે છે, કાણમાં કેવા ઉપયોગમાં વર્તે છે, અને કાણમાં વિચિત્ર બની જાય છે. કાણમાં રહે છે, કાણમાં હસે છે. પુદ્ગલ સંગી

આત્મની જેમ મુક્તિ હાથ તેમ પ્રયત્ન કરવો. વખત આપો જન્ય છે. પ્રભાત વખતો જન્ય છે, જન્ય ચેતન સમગ્રતો નથી કે હજી તારે ક્યાં મુક્તિ આ સરીરમાં રહેવાનું છે ? જેતાજેતામાં આધુષ્ય ખૂટી જશે. આત્મા અતિ પમાતાપ કરશે. વરંવાર આવી પર્મસામગ્રી પામી મુકેત છે. આ મનુષ્ય સરીર હોડયા પડી કેવું સરીર પ્રાપ્ત થશે, તે મનમાં જો. ખરા પરિણામથી વિચારવામાં આવે તો મઝી આ સંસાર એક રમણન દડો જન્ય જુડો દેખારો. આ સંસારમાં સુખી થયો નથી ને થયો નથી આ સંસાર જેણે લાભ ક્યાં છે અને જે મહાત્માઓ આત્મસ્વરૂપમાં તક્લીન થયા છે, તેઓ સંસારનો પાર પામશે. સરીર માફ નથી, હૃદય, મન, કૈત્યા માફ નથી. સરીરથી દુઃન્યારો છું. મારો સ્વભાવ જડ કરતાં ન્યારો છે. દુઃ ચેતન છું, અર્થથી છું, શાશ્વત છું, અસંગી છું, નિર્મલ છું, સ્વસ્વરૂપ બોગી છું, પરમાત્મ ત્યાગી છું, દુઃ સરીરને બાપી રોજા છું, મારે ને સરીરને વચ્ચુન સંબંધ નથી. સરીર મારી વસ્તુ નથી તો વળી સ્ત્રી, પુત્ર, ધન, ધર, હાટ, મારાં શી રીતે હોઈ શકે ? હૃદયિયથી આત્મા છું હવે વિચાર કે તારે શું કર્તવ્ય છે, શું ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે, આત્માના મુલ્યપર્યાયન આત્મા ચિંતન કરે તો આત્મા પરમાત્મપદ પામી શકે. છનેન્દ્રી વાણીકપ અમૃત જે બળો પામે છે તે અનંતામરપદ પામે તેમાં શી નવાઈ ? જે બળો સમ્યક્તાવધી આત્મભાવે રમશે, તે દિવમુખ પામશે. તમે જન્ય તે પદન પામે એજ આકાંક્ષા. શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ (તા. ૫-૫-૧૯૦૩)

x

x

x

x

મહાસાણાથી લે—વિ. કર્મરાજના પુનરો અનાદિકાગથી આત્માન પાડે છે. એક આત્માને પાડે છે એમ નહિ પણ અનેક આત્માને પાડે છે, એ કર્મની પ્રકૃતિયોનાં એવો સ્વભાવ છે કે પોતાનો જે જે સ્વભાવ છે, તે પ્રકૃતિયો જન્યવ્યા કરે છે. એ પ્રકૃતિયો જડરૂપ છે, પુદ્ગલ રૂપ છે, એના કરતાં આત્માની શક્તિ અનંતી છે. આત્મા સ્વર્વીય ફેરવે તો કર્મનો નાન કરી શકે, પોતાનો આત્મા ક્યા સ્વભાવમા વળે છે તે પોતાને આજ્ઞમ પડે છે. કે રાજનમાત્રા મુનુ કે પાત્રાત્રા ? જેમ પામ પાત્રા ચેતન જે

માણસાથી લેવું—વિં શ્રી હંટપરમાત્મસ્મરણ દ્વારા થયેલી સમાધિથી સ્વપર શાંતિ પ્રવર્તે. અનાદિકાળથી કર્મવશિષ્ઠી વીંટાયેલો આત્મા અશુદ્ધપરિણતિ ધારણ કરી પરને પોતાનું માની કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મત્સરાદિથી પુનઃ પુનઃ રાતો તાતો માતો થતો સ્વશાન્તિને લાગ કરી આધિઆધિઓથી દુઃખદ્વારા પોતાનો કાળ નિર્મમન દેરે છે એમ જાણાય છે. હું ઉપાધિમાં વર્તું છું એમ જાણવા છતાં યથાયોગ્ય ધર્મસાધન કરવામાં ત્રિકરણયોગની એકામતાએ પ્રયત્ન કરતો નથી, અને પ્રમાદશામાં દસતો ખાતો, પીતો, વાતો કરતો, અનુપયોગ વર્તતો સ્વકાલ ગુમાવે છે, તે શું આત્માને ધરી શકે? આત્મિક અનંતસુખનો ત્યાગ કરી જલચંદ્રમાન્તિ-ગત પરને પોતાનું માની તેની આસાએ અનેક પ્રકારે પ્રયત્ન કરી નવનવાં કર્મ ઉપાર્જન કરે છે. આટો આ આત્મા ક્ષત્રુક્ષત્રુ વિચિત્ર પદાર્થોનું ચિંતવન મનઘટ્ટી કરે છે, તેમ છતાં આત્માને તેથી નુષ્ઠિ થતી નથી. ખસતે ખાગ્યાથી જેમ વિશેષ આધિ થાય છે તેમ સંસારિક વિરોધોનો સંબંધ પણ આત્માને ઉપાધિમાં યોગ્ય છે. આત્માની અવગણી દશા કર્મઘટ્ટી થઈ છે. જેમ દારથી આત્મા સ્વમાન ભુવે છે, તેમ કર્મરૂપ દારથી આત્મા સ્વમાન ભૂલી અન્યથા રીત્યા સંસારને સાર માની દર્શશોભાદિનું આચરણ કરે છે.

કર્મબંધના દેનુઓને જાનવરો જાણી તેનો સંબંધ સ્વઃ નાશ પામે તેમ વર્તવું. હું કે તી નથી, હું દોષી નથી, હું પુરૂષ નથી, હું સ્ત્રી નથી, હું નયુંસક નથી, હું શોકવાન નથી, હું રોગી નથી, હું ઉપાધિપુખ્ત નથી, હું રાગી નથી, હું દ્રોષી નથી, હું રૂપી નથી ક્ષત્રુદિ વાક્યોની દદમાવદ્ય કરવાથી આત્મા સ્વઃ નિર્મલ આનંદમય થશે. હું દુઃખી નથી, હું કરીરી નથી, હું સત્યાંજ્ઞાસાથી શુદ્ધ છું. આ મારાથી શુદ્ધ છે. શુદ્ધને પણ હું જાણું છું ને શુદ્ધો પણ હું છું. ક્ષત્રુદિ મદા વાક્યો પુનઃપુનઃ સ્મરણ કરવાથી અસૌક્રિક અધ્યાત્મજ્ઞાન સુરે છે.

હું આપુ છું, હું ભોણું છું, હું ઉનમ જલિવારો છું. ક્ષત્રુદિ અવદારથી કહેવાય છે. નિઘ્વથી તો અધનાર, ભેથનાર, ઉચનીય જલિવુજ્જ આત્મા નથી. પુરુષસંબંધના સંબંધથી આત્મા પુરુષસંબંધ આદિ પ્રત્યેક ધારણ કરે છે તેથી પરોપધિથી દર્શિત આત્મા પાડણ કરે છે આત્મ શાંતિ એક અધુનમ શુદ્ધ છે તે વિગ્યા મનુષ્યોને પ્રાપ્ત થાય છે એ કે કર્મની વિચિત્રતાએ દાન્યો દારોપસમ અંધ નિર્જ્ઞાનિ એ બી શુદ્ધ શુદ્ધ કરે છે.

બાસે છે તોફાનુ જલાદાગ સમકલ રત્ન પ્રાપ્ત થનાં કાલોપયમ શક્તિ પમે છે.
 દેવગુરુધર્મતત્ત્વ સમજને આ આત્મા મેક્ષપ્રાપ્તિ અનુગ્રહ દેતુનું આવંતન
 કરે તો દ્રવ્યભાવ ધર્મની પ્રાપ્તિ કરી તત્ત્વજ પામી શકે.

(૬૬૬)

- દ્રવ્ય ધર્મને ભાવ ધર્મ, લૌકિક નિશ્ચય ધાર;
 ઉપાદાનથી ધર્મ તેમ, શુદ્ધહૃદયમા ધાર. ૧
- શુભાશુભ બે ભેદ છે, ધર્મ કરે તસ ત્યાગ.
 જીનાત્મ વગને સિધર થઇ, શુદ્ધધર્મ થઇ રાગ. ૨
- સમજે નદિં શુદ્ધ ધર્મને, કરતો કાકડમામ.
 બાલધર્મ આવંતનનો, તસ ભવ અગદમામ. ૩
- નદિં વનમા વિગિમજ્જરે, દેવ વિરોધે ધર્મ
 ધર્મતત્ત્વ છે આત્મમા, સમજે વિરોધે મમ. ૪
- આજ્ઞાકાગર ધર્મ નદિ, માને નેદિ મમ
 સંવર તત્ત્વે સિધર જે, ધર્મતત્ત્વ તસ ધાર. ૫
- નિંદા ચાડી મનદા, તેથી ધર્મ ન ધાવ,
 ત્યાગ કરે જો એવનો. આનમમનો કદ. ૬
- જાત્યા નર નરુ કરે વિન મન વિન એ
 આત્માપવાને નિશ્ચ નદિ, અમામના મ. ૭
- અગદાગત્ય આત્મપીત, ધર્મ કરે મન
 નિશ્ચય કરવે ધર્મ, પામે કિંમત નદ. ૮
- એક મટે એક પરિકરે, એનો નદિ નિશ્ચય,
 અમમની તે એકને, બહુકે થઇ સદુ દાસ. ૯
- એક મટે એક પરિકરે, એનો નદિ નિશ્ચય,
 મુજાગ ને ધર્મ, ધર્મ નદિ નદનેવ. ૧૦
- કી જાતુ કી પરિકરે, સદુ થઇ વિન સમન:
 નિશ્ચય મેઝી બદી, સર્વ જો અગદા. ૧૧
- ૧૫ થમ જેને નદી, નદિ છીરે સરવાત:
 એવનુ સમ્ય એવનુ, અગદે એવને કદ. ૧૨

આત્મનીશં જમડપું જડું, કરો સુધારો તાસ;	
તે સુધારે સુધપું સડું, ખરો એક વિચારસ.	૧૩
કરો સુધારો આત્મનો, સુધારે આત્મસમાજ;	
કપાધિ દૂરેદને, નિધી વહિન કાજ.	૧૪
અપસિદ્ધિ નવનિધિ સડું, પાંદુરસિક કહેવાય;	
આત્મસિદ્ધિ પ્રગરે યા, જુદિ સિવસુખ યાજ.	૧૫
વડીય મોદનપાપગ્રહ, સમગ્રને એદનો સાર;	
મારે સરી બડા મરી, પામે અવગળા પાર.	૧૬

૧૦ સંવત્ ૨૪૨૨ અક્ષય વર્ષ ૬.
વિ. સં. ૧૯૫૫

x x x x

માણસાથી લે—વિં તમારા દ્રવ્યના મુગ્ધ અમે પણ સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણ કરી સર્વજીવોને ખમાવના આપને ખમાવીએ છીએ. બમો પણ ખમશે.

(કુહા)

ખમે ખમાવો જીવને, ક્રોધાદિક કરી ત્યાગ;	
સિદ્ધ સમા સડું જીવ છે, નિર્મલ મડા સોખાગ.	૧
બટકત બટકત પામિયો, મનુષ્ય જન્મ અવતાર;	
આર્થદેશ જીવરાજની, સામગ્રી સુખકાર.	૨
રાગદ્વેષ રહિત પ્રજુ, વીતરાગ ભગવાન;	
છંદે પૂજીત દેહ જસ, રૂપાતીત મહાન.	૩
આરનિકાથી દેવતા, મખવસરણ મનોહાર;	
રચના અતિદર્શ કરી, લેવા સિવપુર સાર.	૪
સમવસરણ ખેસી પ્રજુ, બન્ધજીવના કાજ;	
યોગજનમામિનિદેશના, દેતા સુણે સમાજ.	૫
કર્મવશે આ આત્મા, બટકે વિશ્વ મઝાર;	
આત્મતત્ત્વને જાણનાં, પામે અવગળા પાર.	૬

- નનુમાં ખર્મ ન પુદ્ગલે, મમતા કરતા ડગ;
નરકનજાં દુઃખ બે.ગરે, પાડતાં બદ નીત. ૨૧
- હરીરે જ્ઞાન પડેગયા, તેનો ખજુ મજમાર;
કરતા એવન બટકનો, કરેલો રોલ તમ ખ્યાર. ૨૨
- અમલ ઘાનાનંદી દુઃ, પુદ્ગલ મય સ્વભાવ;
અમૂલે દેદ આપી સદા, નિરાંગી નિર્ધાર. ૨૩
- મિથ્યા રામ ને દેવ ને, અગ્રવ તત્ત્વ દેવાય;
તેદ થઈ દુઃ બિન્ન છું, સંવરખાવ રદાય. ૨૪
- સાદિ અંત જોમાં નડી, એવું મુજ સ્વરૂપ;
ધ્યાન કરેતા આત્મના, અવરતામર ચિદ્રૂપ. ૨૫
- અશ્વય અશર દુઃ સદા, આડા અમલગુણરૂપ.
નિરશર અગ્રવ દુઃ, ટાક તૂતા નદિ' ફા. ૨૬
- વિભાવદયા નદિ ખાલગી, નિર્દેખી નિર્માર્ધી;
સદૃષી દુઃ સ્વારે મદા, જોની નર્મ સગાઈ. ૨૭
- સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાનનો, બોકતા આત્મ દેવાય;
અગ્રઅવિનાશી શિવચર્મ, મુગ્ધા એવ મદાય. ૨૮
- કેસ્યા પુદ્ગલરૂપ છે, કેસ્યાનીન મુગ્ધરૂપ;
આત્મસ્વરૂપે બેસતો, પડીલ નદિ બરૂપ. ૨૯
- વેદ નદિ' ને જોદ નદિ', અખંડ જ્ઞાનાનન્દ.
શુદ્ધ ચિન્તાનંદરૂપના, રમતા દર્શ' અમંદ. ૩૦
- અસ્તિ સદા મુજ રૂપની, અગ્રવ અગોચર ધર્મ,
ધ્યાતો ધ્યાની આત્મના, જાધે નદિ નવકર્મ. ૩૧
- અસ્તિનાસ્તિ સ્વભાવ તે, એવનમાદી સદાય;
ઉપયોગે તસ વર્તતો, આત્મ એક જાણાય. ૩૨
- નિત્યાનિત્ય સ્વભાવ તે, આત્મમાંડી પમાય;
એકાનેક સ્વભાવ સદુ, આત્મા માદી સદાય. ૩૩
- બેદાબેદ સ્વભાવ તે, મુગ્ધા કરતા વાસ;
તત્ત્વ એ સમજે જે સદા, તે લહેનો શિવ ખાસ. ૩૪

ભગ્યાભગ્ય સ્વભાવનું, આત્મદ્રવ્ય છે સ્થાન;	
પરમ સ્વભાવી આત્મા, જ્ઞાનુન્નમાં ભગવાન.	૩૪
સ્વભાવ એકાદય કલા, આનન્દદ્રવ્ય મજાર;	
અન્ય પંચમાં ભાગના, સમગ્રે ગુરુતમ કાર.	૩૬
ચેતન અચેતન મૂર્તને, અમૂર્ત તુલ્ય સ્વભાવ;	
એકાનેક પ્રદેશ તિમ, સમગ્રે ગુરુનો ભાવ.	૩૭
અગુદ વિભાજ્યે જાણિયે, ઉપચરિત દશને જ્ઞાન;	
પદ્મને એ ભાગના, જાણતા દુઃખ દાણ.	૩૮
ત્રિપદી જાણી પરિદરે, જ્ઞાનાગ્રી અન્ય દ્રવ્ય;	
જ્ઞાનીને જે પરિદરે, પામે વિદ્યારૂર ભવ્ય.	૩૯
એકને ત્યાગી એકની, સર્વે રહેનો જો;	
આરને હડી પાચને, પામનાં વિવરેન.	૪૦
જોમે તેને પરિદરે, નદિ જોઆપી રાગ;	
કરેનો નિમગ્નમગ્નજા, માને નદિ તમ દાવ.	૪૧
જ્યારે તેને પરિદરે, દસનાગ્રી નાંદ ધીન,	
પચને ત્યાગી પચને, આત્મા નદિ અવર્જન.	૪૨
એનો નમ્યાન્યો નરે, મમી, એનો કરેનો સંત,	
એની સત્ત્વ શીલનો, તમ આગળ શુ તમ.	૪૩
મૈત્ર્ય નદિ મૈત્રી સદા, રમને જોડ સત્ત્વ,	
તનં જાનુ તેજની, મુક્તિન વિદ્ય કદાચ.	૪૪
એ અદ્વૈત અવર્જન, વિદ્યારૂર માત્ર મયાવ;	
હડી એકન જ મદ, તમ મુક્તિ નદિ યાવ.	૪૫
આદિ અત રહે નદી, જોડા અદિ અત,	
દેવતા જે જાનુને, તે વિદ્યારૂર જાન સત્ત્વ.	૪૬
જાન જાન જોડા ન્યા, જોડા જાને જોડ;	
કર્મદૃષ્ટ ના પડે, પચે સમગ્રે એવ.	૪૭
પચ પડી અદ્વૈત, કોને જે આકાર;	
અવર્જન વિવર કહે, તેને દુઃખ દાવ.	૪૮

જ્યાં જશો બોધશો રમશો ત્યાં ઉપાધિ, ઉપાધિ, ઉપાધિરહિતપણું કેવળ આત્મદશામાં છે તેની કુંચી પ્રાપ્ત કરો.

ચિંતામણિ સમાન મનુષ્યજન્મને ફોગટ ગુમાવવો યોગ્ય છે ? બાધ !!! કર્મથી ચાતા અશાતા હૃદયના થાય છે. કોઈ જગતમાં મિત્ર નથી કોઈ શત્રુ નથી. જ્ઞાના વંદરીમાં બિન્ન છુદ્ધિ, અજ્ઞાનથી થાય છે.

બાધ !!! હજી જે માર્ગ દસ્તગત કરવાનો હતો તે બાકી છે, યોગ્યતાનો વિચાર કરો, સાધનોમાં પ્રયત્ન કરો. સત્યમાર્ગ મેદાન કરો. પ્રિય સત્ય વચન વદો. અંબીરતા સમાન મુલ્ય નથી. જે કાયામાં રહીને તમે બોલો છો તથા નામ ધરાવું છે તે નામ વા અપર સર્વ નામ અસત્ય છે. આ કાયાની હાથ દેખાય છે તેની દશા નહિં રહે. આત્માને-પરબ્રહ્મમાં જઈ પડશે. શરણુ, ધર્મ વિના કોઈનું નથી. બાધ ! સત્ય કહું છું. સત્ય જ્ઞાન ! માન્યા કરતાં વારંવાર યાદ રાખ, સુખનો આત્મામાં છે. બાધરની ઉપાધિની પ્રીતિ દૂર કર. શુદ્ધમહેશ્વરીથી મોક્ષમહેશ્વરમાં ચઢવાનો સમય પુનઃ પુનઃ નહિં મળે. સંગત તેની અસર.

વિષય વિષ સરખા જાણુ. આત્મા શરીરની બહાર છે. તેનાથી પ્રીતિ કર. બાકી સર્વ પ્રીતિ અસત્ય છે અને તે અનંતવાર થએલી છે એમ જાણુ. જ્ઞાની વચન અસત્ય હોય નહિ. તે મુમુક્ષુ ' તરણુ તારણુ સુરજાળનું અવ-જંબન કર. ગિત્ર, ની, શરીર, મન કેવળ ખરી પ્રીતિ જોને છેજ નહિ. તેવાઓની સાથે ખ્યારથી સત્વથી વર્તવું એટલું બસ છે. શું કયું ? શું કરશો ? જાગો ! ધર્મ સાધન કરો. સત્ય સંબારો ' ધારો હતેવ' થી. શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

બાલ ખ્યારમાં પડી સત્ય આલંબનજૂત દેવગુરુને વિસરીશ નહિ. શરીર છે ત્યાં સુધી હજી હું કહું છું. પશ્ચાત્ત બાધ ! તમને કોણ લખશે ? ખરેખર સત્ય જાણુ. બાધ !!! જીવન અમૃત્ય છે. અલ્લેમે ગુમારીશ નહિ. ધર્મલાભ તમને હૃદયમાં વંચાઓ. શ્રી શાન્તિ. રત્નિઃ શાન્તિઃ

મના બદિનશ્ચના પ્રતિજ્ઞક છે. એ પ્રતિજ્ઞકપણું ત્રિપદે ત્યારે આત્મ સાક્ષાત્કાર થાય છે. આત્મ સ્વરૂપ દેખાને સુખદુઃખ ઉપર પણ સમતનું આસે છે. આત્મજ્ઞાનોને આપિ વ્યાપિ ઉપાધિ પણ સંતાપ કરી શકતી નથી. સૂર્યોદયે અંધકાર ક્યાંથી ? જદિરાત્મમાલે શયેલા અંધારી છત્રે કદાપિ બલમાલે ઉન્નતિ માટે અદનિરા મથના દોષ પણ તેમને અંત-રાત્મનું સ્વપ્ન પણ ક્યાંથી આવે ? શું કર્મની વિચિત્રતા ! કર્મના મોઝે વાયુથી જેમ તૂળુ બમે તેમ છવ બમે છે. કેટલી આત્માની દીનતા ? શું હવે આ શરીરમાં રહેશે આત્મા તેરોને તેવો રહેશે ? આ શરીર પ્રાપ્ત કર્યા બાદ મોઢ નિડામાંથી ક્યારે જાગશે ? કેટલો સમય લેખે થયો ? હવે શું થશે ? આત્માની દીનતા શું ઘડી યોગ દોડાવ્યાથી, ઘરવા ફરવાથી, જમતળી મેટાઈથી નાશ પામશે ? ના કરી પણ નદિ પામે.

પુરુષાર્થયોગે નિઃપદષ્ટિ, હૃદયમાં ધારણ કરી વ્યવહાર માટે આગ-રંજુ કરી પરમાત્મપદ્માનમાં અદનિંદ્ર રમ્યાથી સામ્યત્વ પદ આત્મા પામશે, માટે તેની કહેણી રહેણી તત્પદ સાધ્યના સનન હૃદયમાં રિયર યાચેલ. એજ સાધ્યપદની પરાકાષ્ટા.

(તા. ૨૦-૪-૧૯૦૪.)

x

x

x

x

એસાણાથી લે૦—વિ૦ આત્મવિતાયે પરુપાધિ નિરર્થક જાણી બબ્યાત્માઓ સ્વદેશોન્નતિ માટે એકાચ ચિત્તથી પરમાત્મપદ ધ્યાનમાં રમે છે. સિદ્ધાંતાનુસાર આત્મસ્વરૂપને પામ્યા એવા છાની પુરૂષોએ આત્મ-મદ્દતા સ્વીકારી છે, પોતાથી જેનો ઉત્પાદ તેનો પોતાનાથી નાશ. સ્વસ્વરૂપ અન્યથી થવું નથી. અન્યસ્વરૂપ પોતાનું થવું નથી. કર્મધારી ચેતનની પ્રતિ પોતાનામા સમાયતો મોક્ષ, ચેતનની પરમા પ્રતિ તેજ બધ, બધ અને મોક્ષ આત્મસ્વરૂપે રમતા વચાર્થ આમે છે. પોતાની પોતાના સ્વરૂપે રમણના કાણુ માત્ર પણ ક્યાંથી ?

ધૂમના બાથકસદસ સંસારની કાણિકવસ્તુમા ત્રાથી મોઢ ? અવિનાશી સ્વસ્વરૂપની કાણુ ઉપેક્ષા કરે ? અગ્નિની પરતત્ર, છાની સ્વતંત્ર, ઉપાધિથી દુઃખ અને નિરૂપાધિથી સુખ. જ્યા સ્વદેશોન્નતિ ત્યા પરદેશોન્નતિ હોય વા નહિ.

આત્માથીને સ્વઅસંખ્યાત પ્રદેશ ઉન્નતિ અને તેની નિર્મલતાની ચાહના પ્રસન્ને સદગ્ધ પરાત્મા પ્રદેશોન્નતિમાં નિમિત્તરૂપે છે, કૃપાધિ ત્યાં દુઃખમ્, ક્ષમ્ બચુર આ વિધની મર્્યાદામાં ધર્મ પૈરાગીનેજ.

સખેશુ, વાંચેશુ, આત્માનું આત્મામાં ઉતરે તો શિવસાદિ ઇતિવં શી. શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

(તા. ૨૮-૭-૧૯૦૪)

x

x

x

x

પ્રાંતિજથી લે—વિઠ ધર્મ સાધન કરતા હશે. અંતર્દૃષ્ટિથી કૃપા-યોગમાં રહી વ્યવહારમાં પ્રવર્તતાં શાની છવો ઉદામીનપણે જીવન નિર્મમન કરે છે. આયુષ્ય નિર્મમન થતું જાય છે. સમભાવમાં ઉત્કટ આત્માધિઓનો વિશેષ સમય જાય છે.

ઔદયિકભાવયોગે શાન્તા વા અશાન્તા વેદનીયતું વેદવું તેને જીવ સમભાવમાં રહી કરે તો સંવરની રહિ જાયજી. પચમકાગ, અસત્ આચમન ધર્મ, સત્ આચમન અસત્, કથની કળા સ્વેષ્ટી અસત્ એવો દુઃખમકાગ છે. ધર્મ સાધન શ્રેષ્ઠ છે. પ્રમાત્મા ધર્મો સમય અને કૃપયોગમ્ અસત્ વખત જાય તોપણ, સમયગતિ અંતરૂ મખવાનો પ્રયત્ન કરતા જાય છવો સાધન હ પામે હં.

ઇતિવં શી શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

(તા. ૧૯-૧૨-૧૯૦૮)

x

x

x

x

વૈદ્યથી લે—વિઠ અત્ શાન્તિ છે. તમને શાન્તિ વળે. વિઠ દાતા-વનુ દિવનંત સારી રીતે ધર્મ સાધન કરશે. તેરસ, ચંદન ને દાવગ્યા એ વનુ દિવનંત સારી રીતે ધર્મ સાધન કરવું. પ્રથમ કરી-સ રનોત્રને મદામચવડારી મંત્ર મનુશે. તેથી જૈનધર્મમાં વિશેષ રહે છે અને મદ. દિવં મુ છે, અને સમાધિમજ્જુ થાય છે હં.

સાત આઠ બવમાં સિત્ર પ્રાપ્તિ કરાવે આપે છે, તેમ જુદા સપ્રદાયથી હું
જાણું છું. તે મંત્ર ગણવાના દિવાળીના ૩ દિવસ છે. તે મંત્ર નીચે સુગમ.

अपिमंडलमंत्रम्—ॐ ह्राँ ह्रीँ हुँ ह्रुँ ह्रैँ ह्रौँ ह्रौँ ह्रः असिभा

उत्ता सम्यग् ज्ञानदर्शनचारिश्रेष्ठ्यो ह्यै नमः

એ મંત્ર ત્રણ દિવસ આંખિલ કરી ફરતીપ પૂર્વદિશા સન્મુખ એક
ધ્યાનથી આઠ હજાર ગણુવા થતી મહામંગલ કારણીબૂત છે, પછે નોટલીવાર
મરો તેટલો ફાયદો છે.

તેરસની રાત્રે અને ચૈાદશની રાત્રે થઇ દબારવાર વા બે દબાર વાર ગમે તો પણ મહાસુખદાયી છે, અને મોશનાં સાધનેા મેળતી આપે છે. તે નિવેદન કર્યું છે.

..... સરસ્વતિ મંત્ર નિચે મુજબ

ॐ ह्रीं वद वद वागु वादिनि ह्रीं नमः

આ મંત્રની તેરસની અને ચૌદસની રાત્રિ બગી દરેક રાત્રિએ વીસ નવકાર વાળી મણુવાથી બળુતા લાભ થાય છે. અન્નશયો નડતા નથી તેમ જ દુઃ સંપ્રદાય છે. તેને સીખવશો. અત્ર સ્થાન્તિ છે. ધર્મસાધન કરશો.

(१८५८ ના આશી.)

X

✕

✕

✕

[illegible]

અવરૂપન શ્રેષ્ઠ છે. જેના દૃશ્યમાં યાનનાં બાણ વાગ્યાં છે તેજ આત્મ-
ધર્મનો મર્મ સમજી શકે છે. હાલ પ્યાનમાં વિરોધનઃ જીવન ચાલ્યું જાય
છે, પણ તે સ્પૂષ્ક અને સામાન્યદૃષ્ટિથી જોતાં હજી કોણ જાણે કેટલો પ્રયત્ન
કરવો પડશે ? આત્મપ્રયત્ન ક્યાં વિના છૂટકો નથી. હિત્સાદ ધારવો જોડજો.
પાલેજવાળા શા. કાલાભાઈ પિતાંબરદાસ તમારી સલાહ લેવા માટે તમારી
પાસે આવવાના હતા એમ અજ તેમજો કહ્યું હતું. શું સલાહ આપી તે
જણાવશો. ધર્મ સાધન કરશો એજ. શ્રી શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

(તા. ૧૨-૪-૧૯૧૦)

x

x

x

x

મુખ્યથી લે—વિં તમારો પત્ર પહોંચ્યો. વાચી બીના જાણી છે.
તમે તે સૂત્રોનાં ગુર્જર બાધાતરો વાંચવા માટે લખ્યું તે જાણ્યું. મને તેમ
કરવામાં આવે તો કંઈ હરકત જણતી નથી. કિન્તુ ગુરુમત્ અનુમત્તની
પાસ જરૂર છે. હિત્સર્ગ અને અપરાદ તેમજ દરેકના આશયો ખેંચી કાઢવામાં
ગુરુમત્ની જરૂર છે માટે ગુરુમત્થી તે તે 'આત્મન' યાન જોડું જોડું
પરિણમવું જોઈએ, તે તે પ્રમાણે પરિણમે કે નહિ તે વિચારણીય છે. તેમ
છતાં તમારે માટે આજ છે. કોઈ આત્મનો એકાન્તનિર્ણય જાણી લેવો
નહિ. ચારિત્રના વિષયમાં દ્રવ્યસેવાદિનો વિચાર કરીને કિંમત આપવાની
જરૂર છે એમ લક્ષ્યમાં રાખશો.

હાલ અજ આનંદથી જીવન નિર્ગમે છે. ઉપાધિયોને વેદનાં યાની
દશાનો અનુભવ થાય છે. અનેકપ્રકારની ઉપાધિયો સન્મુખ પડી છતાં
મનની સમાનતા રાખવાને જે સલાવકારી થાય તેવા આત્મપ્રદાનની જરૂર છે
અને તેવા પ્રકારના સંયોગો પ્રાપ્ત થવા કસોટી થાય છે. કેટલીક વખત
ઉપાધિયોમાં જે યાન રહી શકે છે તેજ યાનની ઉત્તમતા વિરોધ મળાય છે.
મિન્નવિચારના અનેકમનુષ્ઠાની સંગતિ જ્યાં અવ પર્વન્ત બનતા પ્રયત્ને
મનની સમાનતા પ્રાપ્ત જગવાઈ છે, અને સત્ય અનેકાન્તમાર્ગની અદ્યક્ષતા
થઈ છે અને તેમ અવિધ્યમાં હજી હું. દરેક કાર્યમાં મનની સમાનતા જાળવવાની
થઈ જરૂર છે. અને તેનો અભ્યાસ ઉપયોગ રાખીને પાડો જોઈએ.

(તા. ૪-૭-૧૯૧૧)

x

x

x

x

મુખાધ્યાયી લે૦—વિ૦ તમારો પત્ર આગ્યો તે પડોગ્યો છે. આગમ-
સારોદ્ધારની ૫ બુકો મોકલાવશે. હાલમાં અત્ર શાન્તિ છે. બાવી બને તે
ખરૂં. આત્મવિચારો કરવાથી પરભાવમાંથી ચિત્ત પાછું હકશે. મનની
સ્થિરતા રહે તેવાં ઉત્તમ આલંબનો મદલ્ય કરવાની જરૂર છે. નિમિત્તકાર-
રણની પુષ્ટતા સપ્રાપ્ત કરવી જોઈએ. પંચમકાલમાં ઉત્તમ નિરૂપાધિક
સ્થાનનું આલંબન અત્યન્ત દિતકારક છે. અશુભપ્રસંગોમાં દાનીયોજ
સમતાને ધારણ કરી શકે છે. પંચમકાલમાં અધ્યાત્મ દાન અને સદ્ગુધાન
પ્રાપ્ત કરવાની અત્યન્ત જરૂર છે. મોક્ષનો માર્ગ ખરેખર દુનિયાથી જુદા
પ્રકારનો છે, પણ દુનિયામાં રહીને મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાનો છે, એ પણ વાત
સત્ય છે. શુદ્ધાત્મસ્વરૂપના ઉપયોગમાં જોમ બને તેમ શોષ જીવનને વિતા-
વવું જોઈએ. ધર્મધ્યાનની પરંપરાના હેતુઓને અવલગી આત્મહિતમાં
પ્રવૃત્ત થવું એજ શ્રેષ્ઠ દાયકા આદેય જગતમાં સમજવું.

(તા. ૨૯-૭-૧૯૧૧)

×

×

×

×

મુખાધ્યાયી લે૦—વિ૦ અત્ર કેટલીક ધાર્મિક આવશ્યકપ્રવૃત્તિઓમાં
પ્રવૃત્ત છું તેથી પત્ર લખી શક્યો નથી. આનન્દધનપદોનો બાવાર્થ
લખાય છે તેથી સમય મળતો નથી. ૬૦ પદોનો બાવાર્થ લખાઈ ગયો છે.
હવે તો પર્કુપણમાં ધાર્મિક વ્યવહારપ્રવૃત્તિ ચક્રમાં ગુલાવું પડશે અત્ર
અન્ય બાબતોની ઉપાધિ નથી. પ્રાયઃ ચિત્તની સ્થિરતા ઠીક રહે છે. ગમે
તે સ્થિતિમાં અન્તરૂથી નિર્વેષ રહેવાનો અજાસ કરવાની ખાસ જરૂર છે.
મનને આત્માના તાબે કરવાને માટે કંઈક આત્મિકદાનની અત્યન્ત આવ-
શ્યકતા છે. શાસ્ત્રો પોતાના હૃદય રૂપ બનવા જોઈએ જડ અને ચેતનની
બિનતા માટે આધ્યાત્મિકશાસ્ત્રોના પદન પાડનની અત્યન્ત અવશ્યકતા છે.
શાસ્ત્રો વાંચીને પોતાનો અધિકાર પરખવો જોઈએ. શાસ્ત્રોમાં અધિકાર પર-
ત્વે લખાયું છે. પોતાના આત્માને તારવા માટે પોતે સ્વાત્મથી બનવું જોઈએ.
નિમિત્ત ધણું હોય પણ ઉપાદાનની જગૃતિ કરવામાં ન આવે તો આત્માની
ઉચ્ચતા થતી નથી. દાનમાર્ગ અને ચારિત્રમાર્ગનો વિવેક પ્રતિદિન
શુદ્ધિ પામે છે, અને આત્માને આગળ ચલાવે છે. આત્મા તત્ત્વનું ધ્યાન

આત્રી દશાની પ્રાપ્તિ અંશે અંશે પ્રાપ્તિ પ્રયાસવડે કરતાં સંપૂર્ણપણે પ્રગટવાની એ કોઈ પણ વખતે આત્રી હવે કરી શકાય.

(તા. ૧૬-૧૦-૧૯૧૦)

x

x

x

x

સુરનથી લે૦—વિ૦ તમારો પત્ર નથી. ધર્મધ્યાન સારી રીતે મથા-
શક્તિ થતું હશે. હાલ તો અત્ર નિરૂપાધિક દશામાં ક્રિયિત્વ આનંદ વર્તે
છે. ચોમાસા ખાદ વિહાર ધરો, પણ હાલ નિશ્ચય નથી. અવસરે બની
રહેશે. જે જે અંશે રે નિરૂપાધિકપણ—તે તે અંશેરે ધર્મ,

સમ્યક્દષ્ટિ રે ગુણદાણાધારી—જીવજડે શિવધર્મ.....૧ એ વાક્યનો
અર્થ જેમ જેમ વિચારમાં આવે છે, તેમ તેમ દેખાતા આત્રી સંયોગેની
નિરતિ અર્થે વિચાર થયા હશે છે. આત્રીનું ધ્યાન ગમે તેમ બને પણ
પુરુષાર્થ કરશે જોઈએ. ચોક્કસ અંચલના નિવાસીને સ્થિરતા કરવી જોઈએ.
સ્થિરતાના યોગમાં નિર્વિદ્યવદશ મમાય છે, અને તેમ આનન્દની ગાખી
અનુભવાય છે. ગમે તેમ તેા પણ સાધ્યદષ્ટિ તો જ્ઞાનરૂપ રાખી પ્રતિ
કરવી જોઈએ. જ્યારે ત્યારે પણ તેથી સદાની દાનિ મળશે.

ૐ ૧ દાનિ: દાનિ: દાનિ:

x

x

x

x

અગામીથી લે૦ અત્ર હાલને દરિયજીવનમ્ વદાદાનિ કાલ નિર્વ-
હન કાષ્ટ છે નિરતિમર્મન પ્રતિભર્મના સંગ. સ.પે જોડાતું કરણુ તે
તે અવશ્યધર્મના શિવિન દાખર ખટ સમજાય છે. આ જીવ ધર્મદાનની
શબ્દનામોમે અર્થે સમજાવિત્ત્વ અત્ર જોડાઈ જાય છે. ટોચે
તેમ જોડાતે રે જ સમજાય છે. પિ જોડાઈ નિરૂપાધિકવજીવન અર્થે
એ જોડાતનું નામ જોડાઈ રે જોડાઈ સમજી રાગુ નથી. આ
જોડાઈ રે જોડાઈ સમજાય વિનુ જોડાઈ એ જોડાઈ રાગુ નથી. રાગુ નથી
અત્ર જોડાઈ રે જોડાઈ રાગુ નથી. રાગુ નથી રાગુ નથી રાગુ નથી રાગુ નથી

મુખાધી લે—વિં તમારો પત્ર પડ્યો. વાંચી બીના જાણી. સાધ-
શંકરને અત્યંત મંદવાડ છે તે જાણ્યું. પુત્રરૂપે થયેલા જીવોને પણ
આત્મવત્ દેખતા. તેમના આત્માને અમરભાવે. દારણ કે આયુષ્યની
પરિસમાપ્તિ થતાં જીવો સરીર બદલે છે, ને આત્મા તો અન્યગતિમાં પણ
તેનો તે રહે છે. જે જે યાચ તેના તટસ્થપણે દૃષ્ટા જની રહેવું.
વ્યવહારદ્વાને જાગૃતી પણ અન્તરૂપી તો ધર્મતાને ધારણ કરવી. જે
કાળે જે બનવાનું છે તે મિથ્યા થતું નથી. પોતાનું કલ્પવાશીજ તે તે
વસ્તુઓને વિરદ થતાં હૃદયમાં આધાત થાય છે, પણ પોતાની કલ્પના
ક્યાં વિના સંસારમાં વ્યવહાર મથાવતાં એકદમ અત્યંત મોહનો ઉપાદ થતો
નથી. જે જે વસ્તુઓ ઉત્પન્ન થઈ છે તે તે વસ્તુઓનું રૂપાંતર થવા વિના
રહેતું નથી. જેણે જન્મ ધાર્યો છે તેનું રૂપાંતર થવાનું છે. બાલ્યવરધાથી
આ પ્રમાણે દેખતા આત્મા છીએ. શ્રીસરપ્રભુ પણ એમજ જણાવ્યા
કરે છે. ત્યારે હવે શા મારે મનની સમાનતા તગતી બેઠાએ? શંકરને
બનતો ઉપદેશ હઈ તેનું બધું કરવું. સ્વાર્થનો સંબંધ ન ચિંતવતાં તેની
સાથે પરમાર્થનો સંબંધ ચિંતવવો. સર્વજીવો કર્મને વચ છે.

“ ન નેગ કાઢ નદિ મેરા, ક્યા કર મેરા મેરા ”

આ ‘૧-૧’ ૨ જુ મંત્ર અને આત્માના સ્વભાવમાં રમણના કરવી.
જાનીને શોક વિન ના પ્રવેશો પેગમ્પરે પરિજીમે છે. સહજને મારા ધર્મ-
સાબ કહેશો. તેનું કલ્યાણ થાઓ. આત્મહિતમાં પ્રગતિ કરશો. સહજને દુ-
ખમાણું છું તેનું મર્મપ્રતિ લક્ષ સાક છે. મારે ધર્મના વચનો સંભળાવના
રહેશો. ૐ ૧ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

સંવત ૧૯૧૭ ચૈત્ર વદિ ૧૪.

x

x

x

x

પાદરસી લે—વિં તમારો પિતૃજીના પત્રથી શંકરની તથા તમારા
ધરવાળની અત્યંત મંદગી જાણી. અત્યંત પ્રતિષ્ઠા મનમાં ધણે
રોક રહે છે, અને તેને તેથી મેહના આધીન થાને આત્માનું ખૂં સ્વરૂપ
જાની જાણ છે. અત્યંત મારે જાણવું બેઠાએ કે મેહ કરવાથી કંઈ પણ
થતું નથી. અત્યંત પ્રતિષ્ઠાને તો પેગમ્પરવાદારણ કરીને ધર્મ ધારણ કરવું

અન્યદામનુસારી છે. જે પુણે આત્મનિમુખી ૬.૧ છે તે મનુ મિત્રને
મન મળે છે. તેમની ઈચ્છા આનુવ શબ્દ બહી ૬.૧ છે.

આત્મ દીપ્તિ દીપ્તિને જેમ ખર્ચ થતે છે, તેમ હવે સમગ્ર
સમાજે ખરી ખરી બુદ્ધિ છે, પણ જે નિરાશ્ચરિ દોષ છે તે સ્વ વનુમ
આનન્દ થતે છે. ૪૫૧ જેમ શુદ્ધ શુદ્ધ પાર્થિવ ખર્ચ થતે છે, તેમ
આ આત્મા અનેક સસરી પાર્થિવે છે તેમાં લીન થાય છે પણ તે સર્વ
આનન્દ છે. " શુદ્ધ તે તેનું ખર્ચ મેલે નરિ લેલ્ય " એ મદાપાત્ર
આંખ મિત્રી ઈચ્છાશય ૧૪૧૧ વિચારથી વિચારનાં આત્મા અને પુણ્યનું
૫૬૨ રસાયણ શુદ્ધ છે, અને પરી આત્માને ઉપદેશ પારી તેમાં રમણ મેન
સાર છે.

જે પ્રાણીઓ મસારા સુખમાની મર્મમાં પ્રગતિ કરતા નથી તે હવે
ચિંતામણિનુભવનુભવને ફાલ દારે છે. વારંવાર આ મનુષ્યસ્થ મનુષ્યને
નથી. સસારમાં ત્યાં જોઈએ ત્યાં મોડનાં મ્હાનો છે પણ તેથી મેન
રહેવું. વારંવાર આત્મસ્વરૂપમાં રમવા ચલ કર્મો. જેઓ પરિવ થઈ
હરે છે તે પારથી નિરાશ્ય મંદા પછીમા સ્થાન કરતા નથી. જેઓ
નુખી થવા હરે છે તે બીજાની ચાલી જેથી નુખી થાય છે. જેનું બાહ્ય
પગાવું દોષ છે તે હાથમાં પણ પગ જોવાની દષ્ટિ મળે છે. સસારમાં
ત્યાં જોઈએ ત્યાં ચાર્ચ ચાર્ચના પ્રાપ્ત બાને છે. પણ બાહ્યવતો
આત્માને રેખવા વપારે વદાય છે. જે છે તે આત્મામાં છે એમ માનવું
જોઈએ. સર્વજ્ઞો કર્મને આપીલ છે, તે કર્મ પ્રમાણે પ્રગતિ કરે છે
તેથી આપણે ચિંતવવું કે એ સર્વ કર્મનો પ્રપચ છે, પણ તે સર્વ જ્ઞો
સિદ્ધ સમાન છે. બાહ્ય, પુત્ર, સ્ત્રી દત્ત્યારિ સગાઈ શરીર છે ત્યાં સુધી છે. જેમ
શરીર નાશવંત છે, જાહે છે, તેમ તે સગાઈ પણ અસાર જાણી ખરી સગાઈ
ધર્મ અને ધર્મીની જાણી. આત્મા જે પારે તો શુ કરી રાકવા સમર્થ
નથી ? પણ દ્વિધમ થવો જોઈએ. દ્વિધમથી કર્મ બર્મ દૂર નામે છે. જ્યાં
સુધી સસારી પદાર્થોમાં છપ્ત બુદ્ધિ છે, ત્યાં સુધી આત્મચુગોમાં છપ્ત બુદ્ધિ
હોડી થી રીતે હરેવાય ? આત્મચુગોમાં છપ્ત બુદ્ધિ ખરા ૯૯ નિમચ પૂર્વક
થાય તો પછી રામદેવાદિ રહે નહિ અને અનુક્રમે આત્મચુગ પ્રાપ્ત કરી
રાકાય, પણ આત્મચુગ જાણ્યા વિના તેમાં પ્રગતિ થી હરિન છે, માટે
આત્મસ્વરૂપ જોગખવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જ્યારે આત્મસ્વરૂપ ચળકિ-

અસંખ્યાતપ્રદેસરૂપક્ષેત્રમાં સમકિતરૂપ બીજ વૃદ્ધિ પામશે, અને પામો એમ દરેકના આત્માને તમારા તથા મારા આત્માને પોતે અને પોતે સિખામણ આપે છે. કારણ કે જે કર્મ બાંધવા સમર્થ છે, તેજ તોડવા સમર્થ છે. તો તે વચનો કહી શકાય એ યથાતથ્ય છે. શ્રી શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

(સંવત ૧૯૫૮ ના માધ સુદિ.)

x x x x

ખેડાથી લે૦—વિ૦ ધર્મસાધન કરવામાં આગસ કરશો નહિ, વારં-વાર મનુષ્યમય પામવો ધણો કઢીણુ છે. આત્માર્યાઓ તે પાત જાણી શકે છે. મોહરાજ કોને પરભાવમાં નચાવતો નથી. પાકેલા બોરની પેઠે કોનાથી જતાવરથા દૂર રહી છે. આ સંસારમાં સમજી માણસ કંઈ સાર દેખી શકતો નથી. તેને આસંસાર નાટક જેવું ભાસે છે, અને તેથી તેની ઉદાસીનવૃત્તિ રહે છે. સારમાં સાર એ છે કે પુદ્ગલસંગ એટલો પરભાવ છે, તેનો ત્યાગ કરવા પ્રયત્ન કરવો, અને આત્મસ્વરૂપ પામવા લક્ષ ખેંચવું. મયો વખત પાછો આવશે નહિ. પ્રભાદ એ મોટો શત્રુ છે. રખેને એ અનેક નિમિત્તો કરી આત્માને ખરાબ ભાગે દોરે નહિ તે ધ્યાનમાં રાખવું આવશ્યક છે. એજ. ૭૨ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

x x x x

અમદાવાદથી લે૦—વિ૦ આત્મહિતપ્રવૃત્તિ જારી રાખના હશે. મન વચન કાયાએ કરીને પણ હિતપ્રવૃત્તિ થઈ શકે છે, અને અહિત પ્રવૃત્તિ પણ થઈ શકે છે. જાણવા છતાં અહિતમા પ્રવૃત્તિ થઈ શકે છે અને નહિ જાણવા છતાં પણ અહિતમા પ્રવૃત્તિ થઈ શકે છે, અને હિતમાં પ્રવૃત્તિ તો જાણવાથીજ થઈ શકે છે. લોકિકહિતપ્રવૃત્તિ અને લોકોત્તરહિતપ્રવૃત્તિ જાણી મોક્ષ પ્રાપ્ત કરાવનારી લોકોત્તરહિતપ્રવૃત્તિ અંગીકાર કરવી. તત્ત્વ જાનીઓ વારંવાર સાક્ષાત્સ્વસ્વરૂપરમણ્યતાથીજ હિતપ્રવૃત્તિ માને છે, અને જ્યાં સુધી એ દશા પ્રાપ્ત થઈ નથી ત્યાંસુધી મુનિ અગર આવકપણું

તો તમારામાં દયાના પરિણામે શી રીતે કહેવાશે ? એમાં કંઈ ના ખર્ચ પડતો નથી કંઈ દેશોએ મુખપૂરી કરતી પડતી નથી. ફક્ત માને સ્વસ્થતાવમાં લાવશે તો કર્મના આયોગ્યાપ દૂર થઈ જશે. એ કરનાર પણ આત્મા છે, અને તેનો નાશ કરનાર પણ આત્મા છે. કોઈ કર્મ બળવાન થઈ જાય છે ને કોઈ વખત આત્મા બળવાન થઈ જાય છે. આચારપ્રદીપ મંથમાં કહ્યું છે કે—

કથયિ જીયો યલિઓ, કથયિકમ્માવિહુતિયલિઆઈ;
જીવસ્સયકમ્મસ્સય, ઉચ્ચનિવહ્દાઈ ઘેરાઈ ॥ ૧ ॥

કમ્મવસાક્કલુજીવા, જીવવસાઈ કથિવિ કમ્માઈ;
કથયિવિઘણિઓ યલયં, ધીરણીઠ કથાઈ યલયં ॥ ૨ ॥

કોઈ વખતે કર્મને વધ જીવ થઈ જાય છે, અને કોઈ વખતે આ-
વધ કર્મ બની જાય છે. હવે પોતાનેજ પોતા પૂછવું કે હે આત્મનું!
મને વધ છે કે કર્મ તારે વધ છે. જો કર્મને વધ તું હોય તો કર્મનો
શી રીતે કરી રાખીશ? માટે હે એનન! તું કર્મને વધ થઈ નહિ. એ
આંખે દખાતું નથી પણ જાન દષ્ટિથી જાણી શકાય છે. કોઈ આસન્નમવિજ્ઞ
સામે દષ્ટિ કરે છે. અરે! હવે વસ્તુને વસ્તુમત્યા ક્ષણેપક્ષમાનુસારે જાણ્યા
આત્મા કેમ અદિતમાર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે ? શું હજી તેમાં કિંત જાણ્યું
જો કિંત ન જાણ્યું હોય તો હે આત્મનું! હવે તમે સીધામાર્ગ પર
જાઓ અને ખરાબ રસ્તો છોડી દો. તમે હવે પરદ્રવ્યમાં પ્રવૃત્તિ કરશો નહિ
સ્વભાવે રહો. આ વચનો હૃદયમાં ધારણ કરી પ્રમાદ ભાવને હે આત્મનું
ત્યાગ કરો. એ પ્રમાદ મોહરાગનો સેનિક છે તે તમને સંસાર કેદ-
માંથી છુટવા દેશે નહિ. એમ વારંવાર મનન કરો, અને કર્મકસંકલને
કરો. આચારપ્રદીપ મંથમાં કહ્યું છે કે—

કમ્મં જયિવિ જિયાણાં, મવંમમંતાણં દેહ ઘરદુઃખં;
સંહયિ નિદ્દેણે સર્વં, ધમ્મસ્સ ઉચ્ચમોત્તંવિ ॥ ૧ ॥

બધમાં બંધનના એવા આત્માએને જો કે કર્મ અને દુઃખ દે છે તો
ધર્મના ઉપમે કરી આત્મા કર્મનો નાશ કરે છે. કારણ કે અનંતરક્ષિ
આત્મા છે. તે જો શરૂ સિંહની પોંડે હાથ કરે તો મોક્ષ નગર ક્યાં

હર છે ? આત્મા પોતાની કુચાલ ઊડી સુચાલ ચાલશે તો ધર્મરાજ પોતાની મુક્તિ નામની પુત્રીનો વિવાહ તે આત્મા સાથે કરશે, અને પોતે જ્યારે સુચાલ ચાલનાં જ્ઞાનદર્શન ગુણે કરીને શુદ્ધ દશા કરી જીવન અવસ્થા પામશે, ત્યારે ધર્મરાજ પોતાની મુક્તિ નામની પુત્રીનાં લગ્ન નિરધારશે. ત્યારે જન્મ આત્મા શુદ્ધ ધ્યાનરૂપ થોડા પર મંદીને સ્વભાવ રમખાના રૂપ માથે છત્ર ધરાવીને જ્ઞાન અને ધ્યાનરૂપ નોખતો મહાગાવતો ગુણદાણ્ડરૂપ શરીરોને ઉત્સાહિતો શુદ્ધધ્યાનના ચાર પાયારૂપ ચાર દેશ ફરતો ચોથા પાયા રૂપ દેશમાં મુક્તિરૂપ સ્ત્રીને પરણી અનંતકાળ પર્યન્ત સાથન મુખનો ભોજના યશે. બાકી અશુચિમય નરકના બારબારરૂપ માયા સ્ત્રીને પરણવા થઈ કંઈ મુખ મણી શક્યાનું નથી. એ પ્રવાહ અનાદિકાળનો આવેતો છે, પણ તે માર્ગ ઝાંઝાના પાણીની પેઠે અસત્ય જાણી સ્વકિતમાં પ્રતિ કરી એ ભવિષ્યનું લક્ષણ છે. સંસારમાં અનેક જીવો છે તે બીચારા કમને આધિન થયા છતાં સત્સ્વરૂપ સમજી શકતા નથી. પણ થોડા ભરમા મુક્તિ પદ પામવા લાયક થાય છે. જન્મ જીવોને આત્મિક ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ થાય છે. પુદ્ગલમાં આત્મ ધર્મ રહેતો નથી. ધર્મ તો આત્માનો ગુણ છે, તેને અને પુદ્ગલને કંઈ સંબંધ નથી. આત્મિકધર્મ પામવાને માટે કંઈ ધર્મો ખર્ચ કરવો પડતો નથી એ આત્માનો ધર્મ પામવાને માટે જેમ થોડી જાળવણી થાય તેમ વિશેષ વિશેષ આત્મકિત સાધી શકાય છે.

આત્મિકધર્મ જે તત્ત્વવેદી જીવો પામ્યા તેજ મોડા છે અને તેમનું જ આલંબન લેવું. પણ જેથી વિકલ્પ સંકલ્પ થાય અને આત્મા કર્મમંડળ કરે તેને ધર્મ કહી શકાય નહિ કશું છે કે

આત્મગુણરક્ષણા તેહ ધર્મ, સ્વગુણાવિષંસણા તે મધ્યમં.
માવશ્યપ્યાત્મમનુગતપ્રવૃત્તિ, તેહયો હોય સંસારહિન્નિ.

પોતાના આત્મગુણોનું રક્ષણ કરવું. સ્વગુણ જેથી પ્રાપ્ત થાય તેનું સ્વગુણ આલંબન લેવું તે ધર્મ જાણવો. પોતાના આત્માના ગુણોનો જેથી નેનારા થાય તે અધર્મ જાણવો. નામઅધ્યાત્મ અને સ્થાપનાઅધ્યાત્મ અને દ્રવ્યઅધ્યાત્મ એ ત્રણનો ત્યાગ કરી બાવઅધ્યાત્મને અનુસરી વૃત્તિ કરવાથી સંસારનો છેદ થાય છે. બાવઅધ્યાત્મ પામવાનાં ઠાસો પ્રાપ્ત કરીએ તો બાવઅધ્યાત્મ પામી શકીએ. જે જે અંશે નિર-
ધિપણું પમાય, તે ધર્મ જાણવો. એમ જ્ઞાનીઓ ફરમાવે છે. અકર્મિક

માં પ્રવૃત્તિ કરી મેશ્વર્યંત જેટલી કર્મની વર્ગણાઓ મહણ કરી તે માત્ર ધર્મ, સેવનથી શી રીતે નાશ થઈ શકે ? અક્ષયતં ધર્મનું સેવન કરાય તો કર્મનો નાશ વિશેષ થઈ શકે. આપું ધર બળવા માંડું એક લોટા જેટલા પાણીથી શી રીતે કાપશે થઈ શકશે ? માટે જેમ તેમ હે આત્મનું ! હું શુદ્ધચેતના તને કહું છું કે તું તારા સ્વસ્વમાં રમણતા કર. જે પોતાના સ્વભાવમાં નદિ રમીશ તો મોટા કાંઠા આકડાનું તૂલ જેમ આકારમાં અદિતલિં હરે છે તેમ તું કર્મ મહાવાયુવડે સંસાર રૂપ મેદાનમાં બટકી બટકી અધોરુદાપ્ત પામીશ. મતે તને કોઈ સકાય કરી શકશે નહિ. ખરે આ અવસર છે રખેને તરકાડીયા કર્મભગમાં મૂમની પેઠે ફસાવે નહિ તે ધ્યાનમાં રાખજે. તર હે આત્મનું ! શું કહેવું ? સમજીને વધારે શું સમજાવવું ? બૃહસ્પતિની નથી વાક્યાવુરી ! તેમ તું પોતે જાણે છે તે છતાં કેમ મોહદશામાં પોડે આત્મનું ! તું શરીર રૂપ ધરમાં વાસો કરી રહો છે તે શરીર રૂપ ધરની કોટડી સમાન તારું નથી. એ શરીર ધરની આરે તરફ આગ લાગી તારું તું કેમ જાગીને હજી પ્રયત્ન કરતો નથી ? એ શરીરરૂપ ધર હવે કાળ નભશે નહિ. એ પારકું તે પારકું છે જ્યાં સુધી તેમાં વાસો કરી પાષન જેટલું યાવ તેટલું કરી લે નહિ તે અતિ પરતાઈયા કાંઈ જીવ રૂપ ધર સાથે લઈ ગયો નથી. જે તારે પોતાના ખરેખરા ધરમાં જવા હોય તો વૈરાગ્યદશાથી પરને પારકું જણી સદુદ્યમદારાજને ત્યાં પુછીશ તો તને પોતાનું ધર બતાવશે. બ્યવહાર અને નિમગ્નિ એ તો આલતા ચરકપાથી તું મોહરૂપ ધરમાં પ્રવેશ કરીશ, કે જેથી પછી તો કોઈ વખત નીકળવા પામીશ નહિ. વગી હે આત્મનું ! તારો પુત્ર ઉપર હોય તો તેના પુત્ર પામવા ઇચ્છા કરજે કે જે પુત્રને તારાથી કદાપિ વિયોગ થાય નહિ. બાકી પુરુષવ્રત રહેશે કોઈ અન્ય આત્માને અને રૂઝવને પોતાનો પુત્ર માને છે. તે ક્યા સુધી તારો પુત્ર કહેવાશે ? પુત્ર થકી તું સુખની આરા રાખીશ નહિ. હે આત્મનું ! જે તારે ખરા તો ઇચ્છા હોય તો તે વાત ચરમદારાજને નમ્રતાથી પૂછ. ચરમદારાજ ચાનરૂપપુત્રની ઓગખાણ કરાવશે કે જેથી તું ચાનરૂપપુત્ર પામી તેનો ગ કદાપિ પામીશ નહિ, અને તેથી તું અત્યંતસુખી થઈશ. તે વિના પુત્રોથી શું આત્મકિત થવાનું છે ? તે વિચારવાનું છે. વગી હે આત્મનું ! પુરુષવ્રતથી મોટા મનાતા જીવેતે દેખી પુરુષવ્રતકિં મેગવચ

પરમાવમાં પ્રવૃત્તિ કરી મેરુપર્વત જેટલી કર્મની વર્ગણાઓ મંડણ કરી તે જરા માત્ર ધર્મ સેવનથી શી રીતે નાશ થઈ શકે ? અક્ષતં ધર્મતું સેવન વધારે કરાય તો કર્મનો નાશ વિશેષ થઈ શકે. આપું ધર બળવા માંડ્યું હોય એક લોઠા જેટલા પાણીથી શી રીતે કાયદો થઈ શકશે ? માટે જેમ બને તેમ હે આત્મનુ ! હું શુદ્ધચેતના તને કહું છું કે તું તારા સ્વસ્વ-ભાવમાં રમણતા કર. જો પોતાના સ્વભાવમાં નહિ રમીશ તો મોટા વાયુવડે આક્રાંતું તૂલ જેમ આકાશમાં અદિતકિં દૂર છે તેમ તું કર્મ રૂપી મહાવાયુવડે સંસાર રૂપ મેદાનમાં બટકી બટકી અથોરદુઃખ પામીશ. તે વખતે તને કોઈ સહાય કરી શકશે નહિ. ખરો આ અર્થસર છે રખેને તને તેરકાઠીયા કર્મજાગમાં મૂગની પેંડે ફસાવે નહિ તે ધ્યાનમાં રાખજો. વારંવાર હે આત્મનુ ! શું કહેવું ? સમજીને વધારે શું સમજાવવું ? બૃહસ્પતિની આગળ શી વાક્યાવુરી ! તેમ તું પોતે જાણે છે તે છતાં કેમ મોહદશામાં પોડે છે. હે આત્મનુ ! તું શરીર રૂપ ધરમાં વાસો કરી રહ્યો છે તે શરીર રૂપ ધર બાડાની કોટડી સમાન તારું નથી. એ શરીર ધરની ચારે તરફ આગ સાગી છે છતાં તું કેમ જાગીને હજી પ્રવલ્ન કરતો નથી ? એ શરીરરૂપ ધર હવે ધણો કાળ નભશે નહિ. એ પારકું તે પારકું છે જ્યાં સુધી તેમાં વાસો કરી ધર્મસાધન જેટલું થાય તેટલું કરી લે નહિ તો અતિ પરતાપ્ય. કોઈ જીવ શરીરરૂપ ધર સાથે લઈ ગયો નથી. જો તારે પોતાના ખરેખરા ધરમાં જવા હજી હોય તો વૈરાગ્યદશાથી પરને પારકું જાણી સદગુરુમહારાજને નમ્રતાથી પૂછીશ તો તને પોતાનું ધર જતાવશે. બ્યવદાર અને નિમિષરૂપ એ ચક્રથી આલતા ચક્રરૂપથી તું મોક્ષરૂપ ધરમાં પ્રવેશ કરીશ, કે જેથી પછી તેમાંથી કોઈ વખત નીકળવા પામીશ નહિ. વળી હે આત્મનુ ! તારો પુત્ર કિપર મોહ હોય તો તેણે પુત્ર પામવા હજી કરજો કે જે પુત્રનો તારાથી કદાપિ કાલે વિયોગ થાય નહિ. બાકી પુરુષારથ રહેલો કોઈ અન્ય આત્માને અને તે પુરુષારથને પોતાનો પુત્ર માને છે. તે ક્યા સુધી તારો પુત્ર કહેવાશે ? એવા પુત્ર થકી તું સુખની આરા રાખીશ નહિ. હે આત્મનુ ! જો તારે ખરા પુત્રની હજી હોય તો તે ચાત ગુરુમહારાજને નમ્રતાથી પૂછ. ગુરુમહારાજ તને યાનરૂપપુત્રની ઓગખાણ કરાવશે કે જેથી તું યાનરૂપપુત્ર પામી તેના વિયોગ કદાપિ પામીશ નહિ, અને તેથી તું અત્યંતસુખી થઈશ. તે વિના અન્યપુત્રથી શું આત્મકિંત થવાનું છે ? તે વિચારવાનું છે. વળી હે આત્મનુ ! તું પુરુષવ્રતક્રિયા મોટા મનાતા જીવેને રેખી પુરુષવ્રતક્રિયા મેળવવા

દાલ કેરા વિચારમાં છે, અને પડી પડી કેવા વિચારવાનો થો તે પચાસુ.
રામદેવ રૂપ મોહના પુત્રો રહેને આત્માને મોહભાગમાં જતાં વચ્ચે કરે.
જેમ બને તેમ દે મેનન ! રાગદિ સત્તુઓનો કાળમાં પણ વિશ્વાસ રાખીસ
નહિ. આ મહાવાક્યો હૃદયરૂપ કાગળમાં લખી રાખી તે પ્રમાણે પર્વના
શુદ્ધાપયોગ ધારણ કરવો કે જેથી કર્મને આવવાનાં બારણું રોકી શકાય.

(ફરિ)

કર્મકર્મ જગ સૌ કરે, સમજે નહિ તસરૂપ;
કર્મસાનુ સમન્યા પડી, કેમ પડે બવરૂપ. ૧
કર્મકર્મ ફરીકરણુ, આતમકર્મ ઉપાય;
કરતાં શિવસુખ સંપન્ને, જન્મમરણુ દુર જાય,
સમગ્રુ સમજે સત્ય તે, કર્મ મર્મ કરે દુર;
કર્મકર્મના નાશથી, દોલે શિવસુખ પૂર.
નગર પાદરાવાસી જે, પડીત મોહનસાલ;
જેરેમાઠના કારણે, લખતાં મંગલમાલ.
મંગલ તે દિજ આતમા, સમજે બવિ સુખકાર,
શુદ્ધિ સુખ ચામ્પન લહે, દોલે જગ જગકાર;

આ લેખનો ઉતારો કોઈ સારી નોટમાં કરી મનન કરશો કારણ
કે આ લેખ લખતાં જે મારો આત્મા ઉસ્લાસ પામ્યો છે તે પોતેજ જાણે
છે. તમારા ઉપર પણ લખતાંજ આત્મામાંથી એવા ઉદ્દગારો નિકળે છે
અને કોઈની આગળ એવા ઉદ્દગારો પ્રાયઃ આત્મામાંથી નીકળતા નથી.
પૂર્વના લખેલા પત્રનો પણ સંમત કરી તેનો ઉતારો કરી લેવો. તે પછી
બીજી વાર વાંચતા પૈરામ્ જગશે અને ઉદાસીનતા પ્રાપ્ત થશે. આ વાક્યો
યોગ્ય જીવોની આગળ નીકળી શકે છે તેથી તેનું સંરક્ષણ કરવું. તે પ્રમાણે
જેમ બને તેમ પ્રવૃત્તિ કરવી. આયુષ્ય અસ્થિર છે. કાળનો વિશ્વાસ નથી.
ધર્મકાર્યમાં વિદ્ય ધણું આવે છે. આત્મા કંઈ ચિંતવે છે ને કર્મના બળે
કંઈ બને છે માટે અશુદ્ધઆલ્સંબનનો ત્યાગ કરી શુદ્ધઆલ્સંબન મદલુ
કરવાં. નિલનિવમ પ્રમાણે આત્મિકદિત પ્રવૃત્તિ જારી રાખવી. જેરેમાઠ
તમારી તરફ આવ્યા છે તેમને આ કાગળ વાચવાનો પ્રસંગ મલશે.
એમ જાણી લખ્યો છે: વડીલજી નંદલાલમાઠને ધર્મસાબ કહેશો.

હાલ કેવાં વિચારમાં છે, અને ધડી પછી કેવા વિચારવાળો થશે તે. વચારવું, રાગદ્વેષ રૂપ મોહના પુત્રો રખેને આત્માને મોક્ષમાર્ગમાં જતાં હરકત કરે. જેમ અને તેમ હે ચેતન ! રાગાદિ શત્રુઓનો હાથમાં પશુ વિશ્વાસ રાખીશ નહિ. આ મહાવાક્યો હૃદયરૂપ કાગળમાં લખી રાખી તે પ્રમાણે વર્તવા શુદ્ધોપયોગ ધારણ કરવો કે જેથી કર્મને આવવાનાં બારણું રોકી શકાય.

(કૃષ્ણ)

કર્મકર્મ જગ સૌ કરે, સમજે નહિ તત્તરૂપ;

કર્મશત્રુ સમન્વયા પછી, કેમ પડે ભવકૂપ. ૧

કર્મભર્મ ફરીકરણ. આતમધર્મ ઉપાય;

કરતાં શિવસુખ સંપન્ને, જન્મભરણ દૂર જાય,

સમશુ સમજે સત્ય તે, કર્મ ભર્મ કરે દૂર;

કર્મભર્મના નાશથી, હોવે શિવસુખ પૂર.

નગર પાદરાવાસી જે, વડીલ મોહનલાલ;

જીવેરમાહના દારણે, લખનાં મંગલમાલ.

મંગલ તે હિજ આતમા, સમજે ભવિ સુખકાર,

શુદ્ધિ સુખ શાશ્વત લાડે, હોવે જય જયકાર;

આ લેખનો ઉતારો કોઈ સારી નોટમાં કરી મનન કરશો કારણ કે આ લેખ લખતાં જે મારો આત્મા ઉલ્લાસ પામ્યો છે તે પોતેજ જાણે છે. તમારા ઉપર પત્ર લખતાંજ આત્મામાથી એવા ઉદ્દ્યારો નિકળે છે અને કોઈની આગળ એવા ઉદ્દ્યારો પ્રાયઃ આત્મામાથી નીકળતાં નથી. પૂર્વના લેખેલા પત્રનો પણ સંમદ કરી તેનો ઉતારો કરી લેવો. તે પછી બીજી વાર વાંચતા વૈરાગ્ય જગરો અને ઉદાસીનતા પ્રાપ્ત થશે. આ વાક્યો યોગ્ય જીવોની આગળ નીકળી શકે છે તેથી તેવું સંસ્કરણ કરવું. તે પ્રમાણે જેમ અને તેમ પ્રવૃત્તિ કરવી. આમુખ્ય અસ્થિર છે. કાગળનો વિશ્વાસ નથી. ધર્મકાર્યમાં વિધિ ધણું આવે છે. આત્મા કંઈ ચિંતવે છે ને કર્મના અને કંઈ જાણે છે માટે અશુદ્ધઆલેખનનો ત્યાગ કરી શુદ્ધઆલેખન, મદલ કરવાં. નિલનિયમ પ્રમાણે આત્મિકહિત પ્રવૃત્તિ જારી રાખવી. મોજીરમાહ તમારી તરફ આવ્યા છે તેમને આ કાગળ વાચવાનો પ્રયત્ન મથવો. એમ જાણી લખ્યો છે: વડીલજી નંદલાલમાહેને. ગદ્યમંથન કરેશો.

ક્ષાયિકાચારિત્ર (સ્વચ્છ રિયરતા ૩૫) આત્મામાં પ્રકાશે છે. આયુષ્યકર્મનો સંપૂર્ણ નાશ થતાં વારંવાર સંસારમાં જન્મ મરણ ધારણ કરવાં પડતાં નથી, અને મુક્તિમાં સાદિઅનંત રિયતિ બાંજે આત્મા રહે છે. નામકર્મનો નાશ થવાથી અરૂપીપણું આત્મામાં પ્રગટ થાય છે. જોત્રકર્મનો નાશ થવાથી અચુરલધુચ્છ ઉત્પન્ન થાય છે. અન્તરાયકર્મનો નાશ થવાથી અનન્તવીર્ય (આત્મ શક્તિ ૩૫) આત્મામાં પ્રકાશે છે. એ આઠ શુણે આત્મામાં છે પણ કર્મના જોરે આઠાદિત થયા હતા તે પાછા કર્મનો નાશ થવાથી સ્વસ્વરૂપે પ્રકાશે છે. એ આઠ શુણ ઉપરાંત આત્મામાં અનંતા શુણ રજા છે કે જે તે શુણે પામવાથી અનંત સુખ ઉત્પન્ન થઈ શકે પણ આત્મા આત્માને જોળખે તો સ્વચ્છ પ્રગટ થઈ શકે.

આત્મનિષ્ઠ જ્ઞાન શુણથી આત્માનું સ્વરૂપ જાણ્યા બાદ તેને પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરવો એજ તીર્થંકરમહારાજની આજ્ઞા છે. તીર્થં વાત્રા કરવી એ પણ કર્મક્ષય હેતુ છે. તેમાં પણ સિદ્ધાયલગિરિ કર્શન દર્શન અનંત કર્મનો નાશ કરી શકે છે.

નમઃકારસમો મંત્રઃ, શત્રુંજયસમોગિરિઃ

ચીતરાસમો દેવો, નં મૂતો નં મચિષ્યંતિ ॥ ૧ ॥

નમસ્કાર સમોમંત્ર જગતમાં કોઈ નથી, તેમજ પર્વતોમાં શત્રુંજય સમાન બીજો કોઈ પર્વત નથી. કારણ કે તેના દર્શનથી વૈરભાવ દૂર થાય છે, એ સ્થાનમાં તીર્થંકરો મહર્ષિઓ આવી રાગદ્વેષી શત્રુનો જન્મ ક્યોઈ માટે તે પર્વત પણ શત્રુંજય એ નામે પ્રસિદ્ધ થયો છે. બાવરાગદ્વેષી શત્રુનો નાશ કરવા એ ગિરિ કારણભૂત છે. એમ હૃદયમાં બદલા થતી જોઈએ. વળી શત્રુંજયતીર્થના સ્પર્શનાદિકથી મહાપાપી જીવો પણ દેવગતિ આદિ પામ્યા છે, પામશે અને દાસ પણ બન્યાજીવો પામે છે કશું છે કે:-

હૃત્વા પાપસહસ્રાણિ, દત્ત્વા જંતુશત્તાનિ ચ

દદં તીર્થસમાસાય, તિર્યચોઽપિ દિશંઘતાઃ ॥ ૨ ॥

હજારો પાપ કરીને અને હજારો પ્રાણીઓનો નાશ કરનારા તિર્યચ પશુપંખા વગેરે પણ આ તીર્થને પામી શુભભાવે દેવલોકમાં ગયા તો મનુષ્યનું શું ફેરવું ? કારણ કે તિર્થવાદિ પણ જો શુભભાવથી દેવલોકાદિ પામી શકે છે

તેટલાં સંભારી સંભારી શુદ્ધઅંતઃકરણપૂર્વક મિચ્છામિ દુઃકાં દેવો. ચોરી, ભરી, છગ, કપટ, છવની હિંસા, અસત્યવચન, દેવગુરુધર્મની નિંદા કરી દોષ તે સર્વે દુષ્ટુલ વેરાગ્યપૂર્વક મનમાં સંભારી નિંદવાં કે જ્યેથી પાપકર્મ આત્મા સાથે લાગેલાં છે તે નાશ પામતાં જાય. વળી મનમાં વિચારણું કે દે ચેતન ! ધણું સારા બાવથી અહિં કર્મનો નાશ કરવા આવ્યો છે, માટે કંઇ પણ બાકી મૂકીશ નહિ. બચ્ચછવોને એ ગિરિ સ્વપ્નમાં સુવર્ણનો દેખાય છે એ વાત સત્ય છે. એ ગિરિનાં બાવથી દર્શન કરતો મનુષ્ય આત્માને જીજ્ઞાસુ હરે છે, અને પોતાનો સિદ્ધાન્ત આત્મા તેનાં દર્શન કરે છે. એ ગિરિ ચરતાં ત્યારે અપ્રમત દિગ્માજનો હોડા આવે છે ત્યારે પાપનો ધોડા ફૂટે છે. દિગ્માજ સુધી આવનાં યુગ થાક લાગે છે. ત્યારે ચેતન થાક લેવા વિશ્રામ કરે છે. તે વખતે બાવના બાવથી કેદેચેતન ! મનમાં ચિચાર કેતે કોઇ વખત બાવે કરી આત્મારૂપ સિદ્ધાન્ત ગિરિનાં દર્શન કર્યાં હોત તો આ થાક લાગે છે તે લાગત નહિ. આ થાક તને લાગતો નથી, થાક પુદ્ગલને લાગે છે પણ તે તે સારો થાક લાગે છે કે જ્યેથી તારાં ભરોભવનાં પાપ આદ્યાં જતાં, તું થાકરહીત થાય છે માટે ચરતા પરિગ્રામ રાખ. સ્ત્રી પુત્ર પરિવારને માટે ત્હેં દાદ, તાકા, જૂખ, તૂંચા ઇત્યાદિ ધણું દુઃખ સડન કર્યાં પણ તે દુઃખથી મુક્તિપદ પામ્યો નહિ, પણ જો આ વખતે તું સરીરતું દુઃખ સડન કરીશ તો મુક્તિપદ સહેલું છે. એમ ચિચારી શુભભાવે દે ચેતન ! આગળ વધ અને આદિનાથના દર્શન કરી આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર. એમ વધી આગળ આસનાં પાડવો વિચેરેનાં દર્શન કરી ચિચારો કે અરો ! તે પુણ્યવંતા મદાજગવાન હતા. તેઓ પણ એક વખત આ જગતમાંથી ચામ્યા ગયા. તો દે ચેતન ! ચિચાર કે તું કેમ પારકી વસ્તુ પોતાની માની પાપની પ્રતિનિધિ કરી છે. મરતી વખતે છત્તી સાથે પુણ્ય ને પાપ આવે છે. માટે આત્મ-ધ્યાનીઓ તો હાગાનુભાવે પુણ્ય અને પાપનો પણ ત્યાગ કરી મિદા રહા-નમા ખીરાગે છે. જે છત્ત બાવથી છતુંત્ય પર ચડે છે તે છત્ત પોતાને ક્રેપન્ન થોવા એવા જે સારા બાવ તેથી નુર્જોગિષ્ટ ચરી મેવજાન પામી પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરે છે.

વળી આગળ ચરતા ને ને વિચારણું કે અરો ! હું આ મિત્રિ ચરતો જો તું હવે ધ્યાનમાં વને છે. રમેને આર્જધ્યાન અને નિઃધ્યાનને. મનમાં પ્રાપ્ત થાય. મર્મધ્યાનરો આત્મા નિર્મલ થયે જ્યે કપર ચડી નરદુઃખ ચેરેત્ત દર્શન કરી જન્મ સંજ કરે છે. બાવથી આત્મચુન્ય આરંભન કરે.

વસોથી લે—વિ. અદિથી તમારા ઉપર પત્ર લખ્યો છે. તે વાંચીને સમજાવે સસારસ્વરૂપ નિત્ય વિચારતાં, અનેક પાપોને સંભારી પશ્ચાત્તાપ કરતાં, ગિરિરાજના સ્પર્શનયોગે આત્મશુદ્ધિસ્પર્શન અત્યંત સુખ આપશે. જીવે અનાદિકાળ મિથ્યાત્વદશામાં ગુમાવ્યો પણ હવે એવો ઉદયમ કરવો કે જેથી ચારંગતિમાં થનું ગમનાગમન બંધ પડી શાશ્વત સુખ પામી શકાય. આ ચેતને અનંતવાર પુદ્ગલસ્વરૂપસરીર ધારણ કરી પુદ્ગલસ્વરૂપ ભોજન ઇત્યાદિબક્ષણ કર્યો, પણ હજી તે યત્ની આરે દૂર થશે? અને શાન્તિસ્વરૂપ પામશે, તે મનમાં વિચારવું. થી. આનંદધનજી મહાવાક્યબોધ કહે છે કે:—

માન અપમાન ચિત્ત સમગ્જે, સમગ્જે કનક પાપાણુ રે;
વંદક નિંદક સમગ્જે, ધર્યો હોય તુંજી જાણુ રે—શાન્તિ.....૧
સર્વ જગત્તુંને સમગ્જે, સમગ્જે તૃણ મણિભાવ રે;
મુક્તિ સસાર બિટ્ટ સમગ્જે, મુજે બવજગનિધિ નાવ રે—શાન્તિ... ૨

ઇત્યાદિ વાક્યોથી આત્માને લાગેલો મેલ દૂર કરવા પ્રયત્ન કરવો એ આત્માને દિનશિક્ષા છે. પરની નિન્દાથી પરાધુષણ રહેવું નેકાઇની નિન્દા તેવા સ્થળે સાંજગરી પણ નહિ. પરિણામ ચડતા રહે ત્યાંમુધી ત્યાં નિવાસ હિતમ છે કે જેથી વિશેષ લાભ થાય. સમજાવે સિદ્ધાચલ ગિરિરાજપર માન ધારણ કરી ચડવું ને સરીરની શક્તિ મુજબ પરિણામ વધે તેમ ધર્મકાર્ય કરવું, ઉપર એકાન્તજગ્યાએ બે ત્રણ કલાક એકામચિત્તથી આત્મસ્વરૂપ વિચારવું. બધા જીવે સમજવું કે પુનઃ પુનઃ અદિ આવવું કુદ્ધર છે. કુદ્ધખ ઉપર પણ આ સ્થળે ગુસ્સે થવું નહિ, કાઇને છેતરવું નહિ, રત્નદોષે જાણ પરિપૂર્ણ કમાવું એ દશાતમાં ખાલી જાણ ને બધો આવે, બધો જાણ ને ખાલી આવે એ માથી ખાલી જાણ ને બધો આવે તે ધર્મ આશ્રયી જાણવું. પાપે કરી બધાંજનાં અદિ આવે છે પણ જાણ ખાલી થતા જાણ છે એવા આત્મ સિદ્ધાચલ સ્થાનને નમસ્કાર દો.

ૐ રે હાન્તિ હાન્તિ હાન્તિ:

(સપ્તર ૧૯૫૦ ના શાગ્રન્થ વરિ ૫)

એ એ દાશનયની પ્રાપ્તિય પર્મસાધ થામે, નમો, મનઃ, નામકા,
નયમ્, કાસકા સુવીની જ્ઞાનિ નિશ્ચય છે. ૪૫ આત્માના અસંખ્યન
પ્રેરણામુક્તિઆત્માને દાનયની રેખામાં આવે, એજ આત્મકા છે.

દાનયની દાન મેર, નમો સ્વ રિયર
આત્માના રિયર થા, ૪૫૫૫૫૫ પદિદાર.....૧
વધીય મેદનયાપમ્, થામે ૪૫ વિદ્યય
૪૫૫૫૫૫ પદિદાર, થામે મેદનયાપમ્.....૨

૪૫૫૫૫૫ દાનિય: દાનિય: દાનિય: (૫૫ ૨૦-૩-૧૫૦૩)

x x x x

બોધપ્રીયા સે—વિ. આત્માએ કાંઈનુસારે મનુષ્યસીર પારજી કરી
નિર્ગોષાસ્ત્રા દાનિયાર્જાતમા સેવરપદ્ધતિ કરવા માંડી છે. દવે કાં
મુદી કમો તે ગતી જાને. યગીરવે જેમ પદારના છેવતી રપર્જના થાય
છે તેમ એ આત્માના કપોત્રેકરી આત્માના અસંખ્યાતપ્રેરણની રપર્જના
થાય તે અરમ્ભિમવમ્મજુનય બાગી જાય, અને તારિયકાસ્ત્રાત્મમુખની
આત્માનેજ પ્રાપ્તિ થાય. કમુ છે કે:—

મારમ્ભિમવમ્મજુનો, દેનુકર્મ કદાપ;
તેના ગોગે આત્મા, જન્મમરણ દુઃખ પાવ. ૧
જન્મમરણ દુઃખ પામતો, મનમાંકો મુંજાપ;
મુંજાતો એ આત્મા, બદિયનમપદ પાવ. ૨
બદિયનમપદ અનુભવે, કાગમ્ભાદિ ધાર;
ખાતોપીતો ખેતનો, મમતા કરે અપાર. ૩
મમતા કાકિની મંચા, કરતો પાપ અગાર;
ફે નામે આત્મા, કરતો શીર બકાર. ૪
ગેગપરિમદ મનપદી, દુઃખે અવગો થાય;
અત્રગો જેને એ થયો, તેને સિવમુખ થાય. ૫

- જૈન છનેવર વૈદ્ય જ્યાં, દવા ધર્મ જ્યાં ખાસ;
રોગી બનીને આપનાં, યાને રોગ વિનાશ. ૧૯
- સંવર હરણી ધર્મ છે, અપદ્ય અવિરતિ જાણું;
ત્યાગે પામે આત્મા, અનુભવ નિર્મલ જ્ઞાન. ૨૦
- કુમુદવૈદ્યા જ્યાં મત્યા, યાશે શી ગતિ તાસ;
દવા મલી જ્યાં ઉલટી, ત્યાં કિમ શિવમુખ આસ. ૨૧
- ખાનારો પછુ મુદ જ્યાં, મલિયો યોગેયોગ;
તે શિવ મુખ કિમ? પામરો, આતમ નદિ ઉપયોગ. ૨૨
- હાડ ઉપરનો બટુ ક્યો, પાગ નદિ આતમજ્ઞાન,
તથા કહો કયું તારશે, જલ નદિ સમ્યગ્જ્ઞાન. ૨૩
- સમ્યગ્જ્ઞાનાવના દહી, કિરિયા જુડ કાષ્ઠ;
આતમ અનુભવજ્ઞાનથી, કિરિયા સરસી જાણુ. ૨૪
- કિરિયા પંચક જાણુજો, આતમ અનુભવજ્ઞાન;
આતમજ્ઞાન વિના દહી, કિરિયા અધ સમાજ. ૨૫
- અનન વિભારજ યહી, ચાર ગતિમાં ભમંત;
તરંગ અમૃતધરી, કેવલજ્ઞાન સદંત. ૨૬
- જાગે નદિ હું રોગીયો, દવાનખી ત્યા આસ;
રોગ જાગે નેદને, જે છે પુદ્ગલસ. ૨૭
- પુદ્ગલપર પ્રીતિ કરે, પુદ્ગલ માને સાર,
પુદ્ગલપર જલ રાગદેવ, તે છે બર મમન. ૨૮
- આતમજ્ઞાનિ જોહનિ, પુદ્ગલ મને ખૂદિ.
તે શિવમુખ કિમ પામરો, જલ નદિ આતમજ્ઞાનિ ૨૯
- મનદર પુદ્ગલ વરુને, જેથી મન વલગાય,
પુદ્ગલવલી અનન, મુલિ કહો જ્ઞાન વ. ૩૦
- આ ધન આ ધન ખાશમુજ, મનેદર ખારી દાવ.
પુદ્ગલ ખાશ જોહને, તે મુલિ કિમ પાવ. ૩૧
- પાન રો પુરો જુડ, તે વજુ ધરી ન જાવ.
પાન મન રો નેદને, તે મુલિ કિમ પાવ. ૩૨

સત્ય પ શિક્ષા જિનતણી, જાણે ચેતન રાય;	
કરો ન નિંદા પારકી, તો મુક્તિ સુખ પાય.	૪૮
મત મતવાદી હઠ કરી, કહેતા આત્મવિચાર;	
સમજ્યા નહિ તે બાપડા, ક્યમ પામે ભવપાર.	૪૯
નિર્જનસ્થળમાં બેસીને, ધ્યાવે ચેતનરાય;	
અસંખ્ય પ્રદેશો નિર્મલો, આત્મ મુક્ત કઢાય.	૫૦
બોપણી ગામે શોભતા, મલ્લિકાજ્યુદ પસાય;	
દર્શન કરતાં તેમનાં, સતવતાં મન દર્પાય.	૫૧
અનુભવ બાવની એ કહી, વાંચે જે ધરી ધ્યાર;	
સત્યસ્વરૂપ લઢી આત્મા, પામે ભવજલ પાર.	૫૨
સમય (સિક્કાંત) સાર વિચારીને, કીધી એ હિત સાય;	
હાકદામદ ત્યાગીને, વાંચે તે સિવ પાય.	૫૪
તરવું છે જીવ એકથી, નિમિત્ત શુદ્ધ કઢાય;	
સમજી સમજે ચિત્તમાં, સત્ય પરમ સુખ પાય.	૫૫
અનુભવ આત્મનો કરી, સદ્ગુરુવાણી પસાય;	
બુદ્ધિસાગર મુક્ત લહે, ચિદાનંદ વદપાય.	૫૬

એ તાત્વિકસુખ પામ્યા જીવોને કાંઈપણ દુઃખ નથી, એની પ્રાપ્તિ માટે ઉદ્યમ કરવો તે સારણ છે તે વિના બાકીનો કાળ અશ્વેષે જાણવો. એક એક ઘડી કરોડો રૂપિયા ખર્ચે પણ મળે નહિ તેવી છે તેને જે ખરાબ કામોમાં ગુમાવી દેછે તે મૂઢ જાણુવો. જોઈએ વખત આત્મશાંતિમાં ગયો વા જાય છે અને જયે તેટલો ભેષે વખત જાણુવો. એજ. પરમપુરુષ જિનેશ્વર-વચનામૃત છે. એજ વીર સંવત ૨૪૨૯ના વૈશાખ સુદિ ખીજ

પોદરેથી લેવું—વિ.

૧. જીવને પ્રમાદ છે એમ ક્યારે સમજાય ?

સ્વસ્વભાવ રમજીતાના ઉપયોગમાંથી અન્યત્ર ઉપયોગ લેવું—ત્યારે નિશ્ચયથી પ્રમાદ જાણીએ. વ્યવહારથી ધર્મસાધન હેતુથી અન્યત્ર પરિજીવન થાય ત્યારે પ્રમાદ કહેવાય છે.

૨. જીવને ઉદયજ છે એમ ક્યારે જાણીએ ?

અષ્ટકર્મનું સુક્રમદષ્ટિથી સ્વરૂપ સમજવા બાદ જીવ ધાતીકર્મ અને અધાતીકર્મનો ઉદય જાણી શકે છે. ધાતીકર્મનો ઉદય નિઃકાચિત અને અનિઃકાચિત છે તે બે પ્રકારના ઉદયને જીવ યાત્રી જાણે છે. પુરુષાર્થની પ્રતિ ક્રિયા બાદ પશ્ચાત્ ઉદયનું સ્વરૂપ માલુમ પડે છે. માટે સદુદયમચ્છીન યજુ નંદિ. સદુદય કરતા નિષ્ફળતાથી શ્રુતગાનીને તો અનુમાનથી ઉદય સમજાય છે. અસાતિકર્મ જે ચાર છે તે તો તીર્થ કરને ૫મું ઉદયાધીનજાણે ભોગવ્યું પડે છે. ધાતીકર્મના પરમાલુસ્કધેની વર્ગિણા ઉપરજ સ્પષ્ટ દષ્ટિ નાંખી આત્મ-સ્વરૂપમાં રમવાથી કર્મ ખરે છે, માટે ઉદયમા પ્રવૃત્ત યજુ. પરમાવપરિજીતિના ઉદયથી કર્મ બધાય છે અને સ્વસ્વભાવપરિજીતિના ઉદયથી કર્મ છૂટે છે. આત્મધ્યાન, આત્મરમજીતા, આત્મજ્ઞાનાન્નિ પ્રવર્તન ખરેખર આત્મગુરિ કરનાર છે.

૩. મોહ છે એમ ક્યારે જાણીએ ?

મોહનું સ્વરૂપ સમજવા બાદ મનમા મોહના વિચારો થાય છે તે સમ-જાય છે. (ક્રોધ, માન, માયા, મોહ એ સર્વે મળી મોહ છે) મોહની પરિજીતિ પોતે યાત્રી આત્મા મનથી જાણી શકે છે, પરમા રમજીતા થાય અને આત્મામાં રમજીતા ન થાય ત્યારે યાત્રી પુરુષ જાણે છે કે-જીવ મોહની પરિજીતિમાં લીન થયો છે. રાગદ્વેષની પરિજીતિનું, જ્ઞાન ન થાય અને આત્મા સ્વસ્વરૂપ ઉપયોગમાં લીન થાય ત્યારે સમજવું કે તે વખતે મોહનો ઉદય નથી. આવી સ્થિતિને નિશ્ચયચાલિત થાય છે અને તેની સ્થિતિના હેતુઓને બાહ્યારચ્ચરિત કહે છે. ઇત્યાદિ મોહનું સ્વરૂપ યાત્રીઓ સમજે છે ત્યારે પરમાવથી દૂર દલી સ્વસ્વભાવરમજીતા સ્થિત રહે છે.

૪. અનુકંપા છે એમ ક્યારે જાણીએ ?

અન્યાના પરિજીતિથી-દ્રવ્ય અનુકંપા, અને અન્યાના પરિજીતિથી અનુકંપા નમજીતી. જે પ્રકારની અનુકંપાનું મહત્ત્વ સમજવાથી,

પ્રમાણ પોતાના અંતરૂપદેશમાં ઉપયોગ મકાયાથી માણસ પડે છે કે, અને અમુક અમુક પા વર્તે છે, યાની સમજી શકે છે “ સતી જીવ કહી ” શાસન રસી ” કહ્યાદિ બાવઅમુક પાના પરિણામ કહેવાય છે. પોતાના પરિણામ જેવા ઉપજ થાય છે, તે પોતે યાની જાણી શકે છે. આત્માની રિયનિ પોતેજ જ્ઞાનથી જાણી શકે છે. પોતે મનમાં જે વિચાર કરે છે તેની પોતાને ખાત્રી થાય છે કે મેં અમુક જાતનો વિચાર કર્યો પણ તે વિચારને અન્ય જાણી શકે નહિ બ્યવહાર વર્તન (વર્તના આદિ) માટે ખાત્રીના આધાર ઉપર આધાર રહે છે અને અંતરૂના શુદ્ધાશુદ્ધપરિણામ ઉપર અંતરૂના વિચારનો આધાર છે. બ્યવહારવર્તનથી ખીજાઓ અનુમાન ઉપર આવે કે અમુક અમુક કૃત્ય કરે છે તેથી તે આવે હોવો જોઈએ અને નિમિષપરિણામ જે આત્મપરિણતિ છે તેની તો ખાત્રી પોતાને થાય છે વા કેવળજાનીને થાય છે. ખીજા શ્રુતજાનીઓને અનુમાન ઉપર ખાત્રીને માટે રહેલું પડે છે. આત્મજ્ઞાન અને અંતરૂથી રમણુતાનો દેખાવ વાળી જોણતાં અનુમાનથી વિશિષ્ટ યાની જાણે છે, પણ આત્મા પોતે પોતાના માટે પરીક્ષક છે તેમ અન્ય પ્રત્યક્ષપણે તેટલો પરીક્ષક નથી.

૫. પરમાણુના વર્ગ, મધ-રસ-અને સ્પર્શરૂપ પર્વાંવ પોતાના સ્વભાવથી જાણાય છે. માટે તે વિશ્વસા પરિણામ છે. વર્ણ, મધ, રસ, અને સ્પર્શનો અગ્રણી ગુણની સમય સમયે ઉત્પાદ-બ્યવ થાય છે. એમ તત્ત્વાર્થ મૂલમાં કહ્યું છે.

૬. પરમાણુ પારદર્શક છે કે નહિ ?

એક પરમાણુ પારદર્શક નથી પણ તેનામાં પારદર્શક થવાની યોગ્યતા રહેલ છે તે સંબંધી ધણી ચર્ચા છે.

૭. એક પરમાણુનું પ્રતિબિંબ પડતું નથી ?

તત્ત્વાર્થમૂલ્ય પરમાણુ અધિકારમાં એક પરમાણુનું પ્રતિબિંબ પડે નહિ તેમ કહ્યું છે. પુદ્ગલસ્વરૂપનું પ્રતિબિંબ પડે છે એમ ધણી ચર્ચા થયા જાદ તત્ત્વાર્થવૃત્તિથી પુદ્ગલસ્વરૂપ જોઈ શાસ્ત્રાધારે નિર્ણય કર્યો છે ક્ષયોપશમ અનુસારે જે સમજાવું તેટલું લખ્યું છે વિ. સુદમકપ્રયોગીઓ જાણે.

નિમ્નત્મા વંગપાથી તો, મડતા ના કરી થાતી;	
સમાશેચી છવન સપથું, પ્રતિક્રમણે કરો સુદિ.	૧૪
પ્રથમમાર્ગાનુસારી ને, થતો તે ધર્મને પામે;	
કરો ઝઘું વડો થોડું, જગત સદુ જનગુરો સાચું.	૧૫
સુધારે જૂથ પોતાની, નિડાળે જૂથ પોતાની;	
ખરી તેની થતી પ્રગતિ, થતો તે સર્વના સ્વામી.	૧૬
ગુણો સામા ધરે દષ્ટિ, જગત તપ પાછળે વહેરો;	
પુદ્ગલધિસ્તોન્નનિમાર્ગે, વગા કર સસ ઉપયોગે.	૧૭

x

x

x

x

મુ. કાતીડા શા. મણીલાલ રતનચંદ્રભાઈ,

કર્મનો અનુસંધાનનીય નિયમ સર્વત્ર વ્યાપી રહ્યો છે. મુખ્ય ને પ્રકારનું કર્મ કરે છે તે પ્રકારનું તેને ફળ પ્રાપ્ત થાય છે મુખ્યદુઃખ અવસ્થા બોગમ્મં પડે છે ' મુખ્ય આવે સદા મુખ્ય નહિ જાણવું, દુઃખ આવે સદા દુઃખ જાણવું નહિ.' વચન વિચારીને બોલનાં આત્મહિત વિશેષ થાય છે. દુઃખ વિના મુખ્યનો અનુભવ થતો નથી. જેને પોતાનું ધારીએ છીએ અને જેને માટે મનમાં હનરો વિચારી કરીએ છીએ તે વસ્તુ પોતાનાથી દૂર રહે છે ત્યાં કર્મ વિના બીજું કયું કારણ ? મધુમિંદુ મુખ્યની જાંતિથી છવ, દેવ, સત્સાસ્ત્રને જુડી મોહભાવામાં પડે છે, અતે દુઃખનો તે અનુભવ કરે છે. જેનું દીલ સ્વચ્છ છે તેનું આખું જગત મિત્ર છે. અપરાધ ઉપર હામ્મા એ સજ્જાનોનો ધર્મ છે. આપણે ક્યા બેડા છીએ. ગયો વખત કેવો ગયો તેનો વિચાર કરો. મોક્ષ પ્રાપ્તિની આશા કરો. દુનિયા દુઃખની ક્યારી છે તેનો અનુભવ હજી થાય છે ને થશે, અતે ક્યાંસુધી શરીર પોતાનું " શું સાથે આવશે, વિચારો !! વિચારો !! વિનય, વિવેક, કરુણાનું સેવન હિતકારી છે. હાલ ક્યા સ્થિતિ અનુભવો છો ? શું તેમાં સાર છે ? સંસારમાં રહેતાં પણ સંસારથી ન્યારા રહેવું. દુનીયા ગુણ દોષની આરણી છે. દુનીયા દોરંગી છે. સર્વજીવને છોતિ અને અપજાતિ એ આંખની પેડ સાથે રહે છે. નિદ્રપણે વર્તવું. ગંબીર થવું, હજી ધણું કરવાનું છે, ને થાય છે. તે સારા માટે, ગમે તેવી સ્થિતિમાં આનંદ માનવો. ધર્મસાધન કરશો.

નિમ્નમાને વિકસવાને, નિમ્નમાનું કર્મા કરજે;
નિમ્નમાને છુપાવ્યાથી, અધર્મી થાય છે માનવ. ૧૪
નિમ્નમાવત્ પરાત્માઓ, વિશેષે તે થતો ધર્મી,
શુદ્ધચંદ્રિધદિમૃષ્ટિની, અઐકિક રમ્યતા દેખો. ૧૫

x x x x

મુ. પાદશ શા. મો. દિ.

મોહાદિ અશુદ્ધવૃત્તિયોથી મિનન એવા શુદ્ધાત્માનો શુદ્ધોપયોગે અનુભવ કરવો.

વૈરાગ્યપરિણામ અન્તે પરિપક્વ થઈ આનન્દરૂપમાં લીન થઈ જઈ સત્ય નિર્ભયતાનો ખ્યાલ આપે એવી રીતે આત્મામાં આત્મરૂપ થઈ પરિણમવું.

અન્તર્સુખોપયોગ રહે એવા સદ્આલંબનો વડે સદા ધૈર્યઈ જવું કે જ્યાં જહિર્મુખરત્તિનું બગ થઈ શકે નહિ.

શુભાશુભની દૃષ્ટના સાચી ઉઠે છે ? તેનો વિચાર કરવો અને અનેક પ્રકારની કામનાઓ જ્યાંથી ઉઠે છે તેનું મગ તપાસી સર્વેશ્વરોથી પેલી પાર સ્વશુદ્ધધર્મ છે એવો અનુભવ કરવો.

વિકલ્પસંકલ્પ કેવી રીતે ઉઠે છે ? તેનો મુદ્ધમખ્યાલ કરવો. વિલ્પસંકલ્પ દશાવિનાનું નિર્વિકલ્પદશાના અભ્યાસાર્થે મનમા કંઈ પણ જાણતું ન ચિંતય્ય એવો ઉપયોગ રાખવો.

જલમા તરવાના અભ્યાસની પેઠે જાણપદાર્થોમાં આવત્યકપ્રવૃત્તિ પ્રસંગે શુભાશુભસ્વભાવની પરિપૂર્ણવિના પ્રવૃત્તિ થાય એવો ખાસ ઉપયોગ રાખીને અભ્યાસ સંવરો.

ગા. ૨-૨-૧૫ એ લખ્યો છે.

x x x x

તે જીવો મુક્ત થયા-યાય છે અને ઘરી, કે જેઓએ આત્મામાં બાવચોમાસું
કર્તું હતું તથા જેઓ કરે છે અને કરશે. સાધ્યદષ્ટિએ ઉપયોગની મુખ્યતાએ
બાલકેતનું ચોમાસું સ્થિરતામાં ઉપકારી થાય છે. એમ બાવના બાલું હતું.
જે જીવો આપણા નિમિત્તે ધર્મના સન્મુખ થવાના હોય છે તેજ આપણા
આયજનને સેવી શકે છે અને તેઓના મનમાં તેજ પ્રકારની રૂચિ પ્રગટે છે.
બાકી અન્યોને તારવાને માટે અદ્યતિની સ્ફુરણા માત્ર પશુ ન થાય એવી
રીતે ઉપયોગ રાખવાની જરૂર છે. જ્યાં ત્યાં ચોમાસું થાય [પશુ આત્માના
ગુણો પ્રગટાવવા એજ મુખ્ય ઉદ્દેશ છે એવી દૃષ્ટિમાં રહેવા ઇચ્છું છું.

x

x

x

x

મુ. ગુંજાથી લે. પાદરા મધ્યે શા. મો. દિ.

હાલ તો વિદારપ્રવૃત્તિએ નિસ્સંગદશાજન્યચેતન ધર્માનુભવપ્રદેશમાં
વિદરાય એમ કથયિત્ત યોગ્યતાએ ઉપરામાદિભાવે બની શકે એ સ્વાભાવિક છે.

- શારેયો સર્વે નકલારૂપ, અનુભવે પ્રત્યક્ષ સ્વરૂપ;
યથાદત્ય આદર્શો ગાય, તથા રૂપ છે ચેતનરાય. ૧
- આપરામાદિ અનુભવ થાય, પરિણમન અન્તરૂ પરખાય;
આત્મિકભાવે શુદ્ધ જીવાય, મનન સ્મરણ લેખે સદ્ક થાય. ૨
- પરિપૂર્ણ આવે વિશ્વાસ, અનુભવમાં જો આવે ખાસ;
કાલકલ્પિયથી ધાવે પાત્ર, અનુભવ ત્યારે વેદે માત્ર. ૩
- વૃત્તિથી જો અનુભવ થાય, વૃત્તિમાંથી તેહ સમાય;
નિવૃત્તિથી અનુભવ થાય, તે તો આત્મો કદા ન જાય. ૪
- અસંખ્યવૃત્તિ અનુભવભેદ, આત્માનુભવથી નિર્વેદ;
આત્માનુભવભેદ અપાર, ગુણુરથાનકપરિણામ વિચાર. ૫
- પ્રગટાવે જો સદ્ગુણનંદ, ટાળે મિથ્યાવૃત્તિ રૂદ્ધ;
સ્વાભાવિક પ્રગટાવે જ્ઞાન, અનુભવે વિરલા મસ્તાન. ૬
- જાણે જાણે એનો અભ્યાસ, સંસ્કારી થાવે તે ખાસ;
અનુક્રમે અધિકારી થાય, વ્યવહારતાં નિશ્ચયતા થાય. ૭

મુકામ વધતી. લે—બુદ્ધિસાગર. શ્રી પાદરાત્ર અદ્વાર્ત, દ્યાર્ત, દેવગુરુ બક્ષિતકારક સુઆવક વધીલ શા. મોહનલાલભાઈ ડિમચંદભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ દાલમાં તમારો પત્ર નથી તેતું શું કારણ છે તે જણાવશો. અહીં પત્રનો જવાબ આપો. દાલમાં સમયસારપ્રાપ્તની ટીકા વાંચી સમાપ્ત કરી. તમો દાલ શું વાંચો છો તે જણાવો. શરીર નરમ તો નથી ને ? અત્રથી બનશે તો કુંભારીયા તરફ જઈશું. મણિલાલ, બાબુ, વગેરેને ધર્મલાભ. માણેકલાલ આવતા હશે તેમને ધર્મલાભ જણાવશો. ધર્મસાધન કરશો. ઉપાધિ વગેરે સંયોગોમાં મુદ્ધધર્મનો ઉપયોગ રાખી ધર્મની આરાધના કરવી. મનની અચલતા હકવાવિના ખરી શાન્તિ થવાની નથી. વૈરાગ્ય, ત્યાગ અને જ્ઞાન એ ત્રણે ગુણવડે મનની સ્થિરતા સાધી શકાય છે. એ ત્રણ ગુણમાં જેની ન્યૂનતાવર્તે છે તે અંશે મનમાં વિકલ્પસંકલ્પ થવા કરે છે. સાધુના સમાગમે, પુષ્ટિનિમિત્તયોગે આત્મા પોતાના ધર્મમાં વર્તે છે, પોતાની સ્થિરતા ગમે ત્યારે પણ આત્મજળને સ્ફેરઆવિના થતાર નથી. ગમે તેવા સંયોગોમાં મગજની સમતોલતા રાખીને જવહાર જાગવી અન્તરૂથી આત્માના શુદ્ધોપયોગમાં રમણના કરવાની જરૂર છે અને તે પ્રમાણે આત્મોત્સાર પ્રવૃત્તિ કરવા સદૃશ દેવાની જરૂર છે. તા. ૨૫-૧-૧૫.

x

x

x

વિસનનરથી લીં—પાદરા મને મો. દિ. યોગ્ય ધર્મલાભ.

૫૬.

બ્રહ્મમજ્જિમ સોને દર્શન રે, વિશેષે કેમ તલસાવો,
સંતાપ પિંડમાંદી રે, કેમ ના પ્રમદ થાવો;
તથાવરહે કણુ સાખવર્ણસમ, ઉડે રીલમા અગ,
જ્યા ત્યા જોડે ત્યા સદ્ સગુ, વિરહગુનું દુઃખ અચાગ.
ખાદને સમ કદંધુ રે, જીવન નહિ કરણુ; ભાવો બ્રહ્મમજ્જિમ. ૧
તારી જોવાનિ જીવન બહાર, સોણું નુને સદય,
પ્રેમ પાત્ર પુરોગમ રદની, ગુજવજુ ના રેરવાય;
દીને જાને જગમાં રે, પ્રેમના ગિલ કતો બહાવો. બ્રહ્મમજ્જિમ. ૨

બેચળા કરી સદ્ભૂત ધર્મમાં ઉપયોગી થશો. જ્ઞાન, દર્શન, આશિષ, તીર્થ અને ઉપયોગનો વ્યવહારથી અને નિઃશયથી વિરેક કરીને આત્મપરિણામની શુદ્ધતા થાય અને તેવા ઉપયોગમાં રહેવાય તે માટે ખાસ લાગુ દેશો. આત્માના પયર્થોનું સત્તામાદકનયની અપેક્ષાએ ધ્યાન ધરીને તત્ક્લીન થવાથી વ્યક્તિની અપેક્ષાએ આત્માના જ્ઞાનાદિપયર્થોનો આવિર્ભાવ અર્થાત્ શુદ્ધતા થાય છે. શુદ્ધપયર્થનયની અપેક્ષાએ આત્માના ગુણ પયર્થોના ઉપયોગમાં સ્થિર રહેવાથી આત્મપયર્થોની શુદ્ધતા થાય છે. આત્માની જ્ઞાન પરિણતિમાં પોતાના આત્માની જેની ધ્યેય દશા પરિણમવામાં આવે તેનો આત્મા અને છે. દ્વિઆયિકનયની અપેક્ષાએ ગ્રન્થ કાલમાં એક સરખો આત્મા છે. ધ્યાન ધરવાની ઉપર પ્રમાણે બે યુક્તિઓ બતાવી તે પ્રમાણે ધ્યાન ધરીને આત્માના ગુણોમાં તત્ક્લીન થવાથી પોતાના આત્માના શુદ્ધપયર્થો ૩૫ પરમાત્મતા પોતાનામાં અનુભવાય છે. એવો અનુભવ ખરેખર તેમાં લીન થવાથી પ્રાપ્ત થાય છે. સિદ્ધાંતદ્વારા ઉપયુક્ત ધ્યાનપરિણતિમાં તત્ક્લીન થવાથી આ કાલમાં તેનો અનુભવ આવે તે થોડા છે. ધર્મ સાધનમાં ઉપયોગની મુખ્યતા છે. તા. ૧૮-૧૧-૧૪.

x

x

x

x

મુકામ પાદરા વગીચજી શા. મોહનલાલ દીપચંદ યોગ્ય ધર્મ લાભ.

વિ. નીચે લખેલું પદ મનન કરશો.

પ્રભુજી હને મળવા રે, જીવ મારો તત્તપી રહો;

હારા વળુ કયાય ન ગમતું રે, અકળાઇ હવે ખૂળ મરો;

તુજને મળવા કરવું ઘટે તે, કરતો પ્રેમે સર્વ;

હવે શું કરવું બાપી રહીયું, કીધા ઉપાયો ખર્વ;

મળે તે રીતે મળવા રે, બક્તિભાવે ઉમલો.

પ્રભુજી-૧

ભવતાપે તપીયું મન બહુયું, રંગે નહિ ત્યા ચિત;

મ્હારું તે સડું લઢારું કીધું, માગે શું મળવા વિત ?

આજીજી કરવી ઘટતી રે, તે તે સડું કરી રહો.

પ્રભુજી. ૨

ત્રિતીથી બાધી તુજ માલી, શ્રદ્ધા બક્તિ બેસ;

નિર્ઝંનિથી તુજને મળવા, કિંચિ વધતી હમેશ,

દ્વિધાભાવ યોગે રે, પરાણે ખૂળ વિરહે દેલો.

પ્રભુજી. ૩

થવાથી તે જે જે કરે છે તે સર્વ સવશું પરિણમે છે. ધનાદિક જડ વસ્તુઓ કરતાં આત્માની કિંમત જેને અનન્ત ગુણી વિશેષ બાસતી નથી તે સમ્યક્ત્વનો અધિકારી શી રીતે યદ્ય શકે વાર ? સમ્યક્ત્વ પામ્યાવિના આત્માના ઉપર રંગ ચોંટતો નથી. સ્વાદાદનને આત્મા ઝોળખવો એ કંઈ સહેજ વાત નથી. આરો-પિતધર્મમાં જેની વાસ્તવિકધર્મબુદ્ધિ થાય છે એવા અગાનીઓ ઉપાદાન ધર્મને સેવી શકતા નથી. આ કાલમાં ધર્મનો ખરેખરો રંગ લાગવો એ જાણ્યા કરતા કંઈક અનન્તગુણ્યુધિક વિશેષકાર્ય છે. સાધ્યની સાપેક્ષા વિનાનો વ્યવહાર તે સાંસરિકશ્વ પ્રદે છે. જ્યારે ધર્મના ઉપદેશ સંબધી વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે જાણાય છે કે ધર્મનું ખરેખરું સ્વરૂપ સમજવા માટે યોગ્ય શ્રોતાઓની ખોટ માણુમ પડે છે. ગાડરીયા પ્રવાહની રીતિએ લોકો ધર્મ સાંભળે છે. ઉપર ભૂમિમાં પડેલી વર્ણાની પેઠે પ્રાયઃ ધર્મના ઉપદેશની પ્રગતિ થાય છે. દ્રવ્યાનુયોગ અધ્યાત્મ જ્ઞાનનો ઉપદેશ મદજી કરવાને શ્રોતા નીકળી શકે વિરલા શ્રોતા મળે તેમ છે. જન-ધર્મપૂજા પ્રતિક્રમણ, તપ, જ્વાદિ ક્રિયા કરનારાઓ પૈકી આત્માનું શું સ્વરૂપ છે તે સમજનારા પ્રાયઃ કોઈ વિરલા દેખાય છે, છતાં જગત્ત્વ વ્યવહારાધિકાર પ્રમાણે ફર્મ અદા કરીને ઉપદેશપ્રગતિ કરાય છે. દાડ પળે વા આપ્યો છે અને કોડે વા આપ્યો છે. ગમનાગમનમાં હજી અડચણ પડતી નથી. દવા ચાલે છે. જેવું પ્રારબ્ધ બાધ્યુ હોય છે તેવું ભોગવ્યાવિના છૂટકો નથી. દીનતાએ ભોગવ્યા કરતા સમજાવે શરતા લાગી ભોગવવામા રૂચિ, પ્રગતિ રહે છે. માણુસાનું ચોમારુ પૂર્ણ થવા આવશે. નૃપગ્રાનમૂવ વ્યાખ્યાનમાં પૂર્ણ થશે. નરપદ્ધત્કરુ-ત્તિના વ્યાખ્યાનમા એપદ પૂર્ણ થવા છે. બાવ લાગીને વ્યાખ્યાન કરાય છે પરંતુ બાજીઓ તેમની બુદ્ધિના અનુસારે મદજી કરે છે. દરેક દેહાણે વ્યાખ્યાનનું મહત્ત્વ અને તેનો સાર ખેંચનારા વિરલ કંઈક મનુષ્યો હોય છે. બાકી ગાડરીઓ પ્રવાહ સર્વત્ર વર્તે છે. જૈનરાખીયાઓને ઉપદેશની અસર થતી હોય અને તે કાયમ રહેતી હોય એમ વિચારતા, અવલોકતા મોટા બાને સમજાનું નથી. છતાં વ્યવહારફર્મના ઉપદેશપ્રગતિ તો સેવતી પડે છે. મંડિરિ, જાનરૂચિ, ઉપદેશરૂચિ, સાધુસેવરૂચિવાગાજીવ પ્રાયઃ વિરલ દેખાય છે. એમા શોક કરવાની જરૂર નથી. આગમના અનુસારે વચ્ચુત્તવ વિચારતાં જીવોની પરિ-ણતિ અનેકપ્રકારની દેખાય છે તેથી કેવડી સમજિનબાવની પુષ્ટિ થાય છે. આત્માના અધ્યવસાયોની ઉજ્જવલતા થાય અને આત્મા સ્વસ્વભાવમા રમણતા કરે એવા ભગવા સત્યપૂર્વકની નમનિ મગતી દુર્લભ છે. નિષ્કામ-રૂતિએ ધર્મકર્મને સેવતી પ્રગતિ થતી એ દુર્લભ છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનપૂર્વક

મુ. પાદરા મધ્યે શા. મો. વિ. સંવત ૧૯૭૧ ના માગસર સુદિ ૭:

પાંચમા ગુણુ રથાનકમાં આર્તધ્યાન અને રોદ્રધ્યાન છે આત્મધ્યાન અને રોદ્રધ્યાનમાં આલંબનો ધણું છે. અગાની જીવ તો ધર્મધ્યાનનાં આલંબનોને પણ આર્તધ્યાન અને રોદ્રધ્યાનનાં આલંબનોરૂપે પરિણામી શકે છે. તીવરૈરાગી, આત્માર્થી, આર્તધ્યાન અને રોદ્રધ્યાનના હેતુઓને નિષ્ફળ કરે છે અર્થાત આર્તધ્યાન અને રોદ્રધ્યાનના હેતુઓ પણ ધર્મધ્યાનની લેસ્યાઓને ફેરવી ન શકે એવો વૈરાગ્ય અને જ્ઞાનદ્વારા પુરુષાર્થ રોદ્રરૂપે છે. જ્ઞાન અને વૈરાગ્યદ્વારા આત્મ પુરુષાર્થ રોદ્રરૂપે વિના આત્મગુણોનો આવિર્ભાવ થતો નથી. ધર્મધ્યાનના પ્રભાવથી આત્મા પોતાની સિદ્ધતા સમુપ્પ થાય છે. સાતમા અપ્રમત ગુણુરથાનકમાં ધર્મધ્યાન ભવત્યત્ર, મુલ્યવૃત્ત્યા જિજ્ઞાસિત, રૂપાતીતતયા દુસ્લ-પ્રપિચ્યાદ્દશમાત્રતઃ (ગુણુ રથાનક ક્રમારોહ) અંશ માત્રથી રૂપાતીત શુક્લધ્યાન પણ હોય છે. અપ્રમત મુનિયો ધ્યાન પ્રભાવે શુક્લધ્યાનની જાંખી પ્રાપ્તિ કરીને આત્માનુભવને પ્રાપ્ત કરે છે. રૂપાતીત ધ્યાનયોગે અંશથી રૂપાતીત આત્મસ્વરૂપની જાંખી અનુભવાય છે. આ કાલમાં સાતમા ગુણુરથાનક સુધીની હદ છે. તેથી અધ્યાત્મશાસ્ત્રોના અનુભવીધ્યાની અપ્રમત મુનિયો તેવી ધ્યાનદશામાં રહીને આ કાળમાં રૂપાતીત આત્મસ્વરૂપ જાખીનો શુક્લધ્યાનના અંશથી અનુભવ કરીને મુક્તિસુખને આત્મામાં અહીંઆંજ અનુભવે છે. અપ્રમતદશામાથી પુનઃ પ્રમત દશામાં આવતા આત્મગાનિમુનિયોને આત્મ સુખનો સ્વાદ પોતાની રમ્ભિમાં રહે છે. તેથી પુનઃ અપ્રમતદશામાટે સતત પ્રયત્ન કરે છે અને પુનઃ તેને પ્રાપ્ત કરે છે. આવી દશામા ક્ષણ માત્ર સ્થિતિ થવાથી પાર્શ્વલિક સુખની ઇલા ટળે છે અને આત્મસુખનો પરિપૂર્ણ વિશ્વાસ પ્રગટે છે, અને તેના યોગે અનેક ઘોર પરિપહો સહી શકાય છે અને નામ રૂપથી ભિન્ન આત્મસ્વરૂપના અનુભવમાં મસ્ત રહીને દોરંગી દુનિયાના શબ્દોને બૂઝાય છે અને આત્મામાં આત્મા લયલીન રહે છે. તા. ૨૫-૧૧-૧૪

મુ. પાસા મળે વધીવળે છે. મોદનવાય દિમ્પલમાછ પર્મકામ. અવ
 શારીરિક આગેઅ નરમગરમ વર્ના કરે છે. સર્વજ્ઞોના પ્રત્યેગીસાથે આત્માના
 પ્રત્યેગીની એક સરખી સમાનતા અનુભવાન અને આત્મપ્રત્યેગીમાં ભવ સાગી રહે
 અને તેથી અન્ન પદાર્થોમાં શુભાશુભત્વ ન પ્રયત્ને એવીરીને અન્તરૂમાં ઉપરોક્ત
 બાને ધ્યાન પરંપરાને સંચાય છે અને તેથી આત્મપ્રત્યેગી અને તેણે દેહમાં
 છતાં અન્તરૂમાં શુભાશુભ પરિણામ કેટલેક અરી દગતાથી સદગ્નનનની
 મેનનો અનુભવ થાય છે. સર્વ રિષમાં આત્મપ્રત્યેગીનું જ કાલ ધ્યાન કરવા
 છે. જે વગુ માસથી આવું ધ્યાન વિશેષ પ્રકારે કરાય છે તેથી આત્મપ્રત્યેગી
 શુદ્ધપરિણતિ, સમભાવશા, નીતિ અનુભવ અને મુક્તિ નિસંશયતામાં રહિ
 અનુભવાય છે. સર્વ આગમોનુ સાર મળે એવું છે એમ અનુભવ થાય છે.
 આત્મપ્રત્યેગીને જે કંઈ વેદમાં વેદ્ય આવે તે વેદમાં છતાં અન્તરૂમાં આ
 ધ્યાનથી શાન્તિ રહે છે. સર્વ જ્ઞોના સર્વ આત્મપ્રત્યેગી ગાનારિકથી બરાબ
 છે એવું એક નિર્ગોષવેદને ધ્યાન કરતા સર્વ જ્ઞો પર શુદ્ધવેદ, સર્વ જ્ઞોની
 સાથે એમ અને નિર્ગોષ સરકારેનો નામ થતા દાય એમ અનુભવ આવે છે.
 આત્મપ્રત્યેગી ગાનારિકતા વિના અન્તરૂમાં જે નિર્ગોષ નિર્ગોષ ધ્યાન પર
 રહી શકે તે નવ ન વાર નામ નથી. જે નામ આત્મનું નામ થાય છે
 અને તેની સાથે સમભાવનતા આ રતિ ર વના અનુભવ થાય છે તેની નવ
 નામ આત્મપ્રત્યેગી નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ
 નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ
 નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ
 નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ નામ

મુ. પાઠ્ય મધ્યે શા. મોહનલાલદીમચંદ્રભાઈ. વિ. હાલ યોગ્ય ધર્મલાભ. ધર્મજ્ઞાન સ્વાધ્યાય ચલાવકિ પ્રવર્તે છે, ધર્મપુસ્તકોનું અવલોકન થાય છે. ઘણું સહાયોધર્મો (વસ્તુ સ્વમાયઃ ધર્મઃ) એ મુત્યથી આત્માનો વાસ્તવિકસ્વભાવ તેજ આત્માનો ધર્મ છે એ ધર્મનો અનુભવ કરવાને જાડ અને ચેતન-દ્રવ્યની વહેંચણી કરીને સ્વધર્મમાં રાગદ્વેષની પરિજ્ઞાતિના અભાવે રમણના કરવી જોઈએ. આત્માનો સ્વભાવ ખરેખર આત્મરૂપે સ્થિત થયાવિના અનુભવાનો નથી અને તે વિના ખરો ભાવ પ્રગટતો નથી. આત્માને આત્મરૂપ જાનીને અનુભવવો જોઈએ. રાગદ્વેષાદિ મનના ધર્મમાં રહીને શુદ્ધાનંદરૂપ આત્માનો અનુભવ કરી શકતો નથી. આત્મરૂપ જાનીને આત્મા વા પરમાત્માની રમણતા રૂપ અનુભવ કરવામાં આવે છે તે ચારિત્ર કોટીનો અનુભવ કહેવાય છે. આવી આત્મદશા ક્યાંવિના મોહરતિથી મરી શકાતું નથી અને આત્મભાવે સજીવન થઈ અમર થઈ શકાતું નથી. આવી આત્મસ્વભાવધર્મદશા મારે તેના યોગ્ય જ્ઞાનસંસ્કાર અને ચારિત્રસંસ્કારને હૃદયમાં પાડવા જોઈએ, અને તેનો મનન થતી કરેલા જોઈએ. કારણ કે તેવી દશાવિના ધર્મરૂપ શરૂના ખારે કિંગળા વખતે સ્વતંત્ર રહી શકાતું નથી. જ્યારે ધર્મનો કિંગળો મન હોય તે વખતે આત્મધર્મમાં રમણના કરવાનો ખરો સમય છે અને તેનો સમય પોતાના અનુભવથી જાણી શકાય તે મોહરતિથી સર્વથા છૂટવાનો ખરો આવે છે. આત્મા પોતાની સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરે તેજ તેની નગદ કમળી છે તેમાં કિયોમ પુનઃ પુનઃ રંગો જોઈએ. તા. ૪-૧-૧૪.

x

x

x

x

મુ. પાઠ્ય મધ્યે વળાવળ શા. મોહનલાલ દિમચંદ્રભાઈ. તમે ત્યાં નમન કરી જાણવિરતિ સંપન્નો એમ ૧-૩-૧૪. સ્વાચ્છ નીચેની શરૂઆત આત્મનીચેની શરૂઆત પ્રાપ્ત થઈ શકાય અને આત્મજ્ઞાનને આત્મમાં પરિજ્ઞાતિને શુદ્ધાવેને સદગુણ સ્વરૂપ દર્શાય એવી રીતે આત્મસ્વ મોહરતિની જાડ છે. અનન્યમના કમળોથી આત્મા કિન્દરૂપ જાય અને સારંગિશરૂપ આત્મા ન થાય એવું શુદ્ધાત્મરૂપ અનુભવ એવું એશાન્તરૂપો મ.પન મ.પવુ જોઈએ રિશર એસ મિન્દી લાચન્દિની રિશરતા અવધાન એસ લાચન્દ રામરા એસ છે. અનુજ્ઞ જોય રશ્ન:

મુ. પાદરામખે વર્ણવજી સા. મોદનવાય દિમચંદ્રામ ધર્મસામ.
 ધર્મના પુસ્તકોનું અવધાન ક્રેષ્ઠ આત્માની પરિપુતિ સુધારવા દરૌન
 અપ્રમત્તપણે પ્રવર્તવું યોગ્ય છે. અવધાનયોગે આત્માની પરિપુતિશુદ્ધ
 રહે છે અને આત્માનુભવમાં શુદ્ધિ થાય છે. મનુષ્યે ત્યાં ત્યાં પેતાની
 ચારે બાજુએ ગમે તે કાલે જ્ઞાનવૈરાગ્યનાં વિચારવાતાવરણો મોઢરી રાખતાં
 જોઈએ કે જોઈ તેને જામત રહેવાનું બની શકે. આત્માના મુજો માટે
 સ્વાધિકારે પ્રયત્ન કર્યાજી કરવો. ગમે તેવા સંયોગોમાં બાળકર્તવ્ય અને
 અન્તરૂર્તવ્યનો મિત્તોપયોગ રહે એવી આત્માની ક્રિયા દશા કરી
 જોઈએ. જે બાળતમાં નીચભાવનાપૂર્વક અભ્યાસપ્રગતિ મેળ્યા કરી. તા.
 ૨૨-૨-૧૫

x x x x

મુ. પાદરા મધ્યે સા. મોદનવાય દિમચંદ્રામ યોગ્ય ધર્મસામ

આપણે આપણી જગત જાળવ્યા કરી. જેને જોઈ અતર થવાની કોરો
 તેની થશે. તત્તજગતી કર્તવ્યફલ જાળવ્યા કરતાં વિશેષ કંઈ વિચારવાનું
 રહેતું નથી. શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીની ચોવીસપર જે પ્રસ્તાવના લખી છે તેના
 કરતાં જે કહેવામાં આવ્યું હોત તો સારી પ્રસ્તાવના લખી આપી તેમાં
 મુધારો કરી આપવ. દેવચંદ્રજીનાં સર્વ પુસ્તકોનો એક ચોપડો થાય તો
 તે પર પ્રસ્તાવના લખવાનું ઠીક બની શકે. જે જે અધ્યાત્મગ્રાનીએ થયા
 તેના સર્વ ગ્રન્થો એમાં કરી એક પુસ્તક તરીકે કરવામાં આવે તો તે
 ઉપસ્થિતિ વાચકોને ધણે લાભ મળી શકે. વિશેષ હાલ ઉપજીતુંથી નિરતિ
 સેવાય છે, કંઈક વચ્ચાય છે, અનુભવાય છે અને કાલ શાન્ત જીવનની બાવિ-
 રેખા આવેખાય છે. બાવનામાં જીવનના આલંબનથી કુચ્છ પરિજ્ઞામ રહી
 શકે છે, આત્માના આનુભવિકજ્ઞાનની પરિપક્વતાની પ્રતિભામાં કંઈક કંઈક
 પ્રયત્ન કરી શકાય છે. શુદ્ધોપયોગે આત્માની રમણતાથી આત્માના સત્ય-
 મુખનો અનુભવ આવે છે, તેની પ્રાપ્તિમાં જીવન વહેંચેજી. તા. ૧૦-૫-૧૫

x x x x

મુ. અમદાવાદ મધ્યે શા. નેમચંદ્રભાઈ ધટાભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ

ચેતન શક્તિ વધારો, તમારી ચેતન શક્તિ વધારો;
દિગ્મન હેરે ન દારો, તમારી

નિષમિતવ્યસ્સદાક્રમે રે, ધર્માભ્યાસ સુધારો;
પાંચી મનન કરી ધણું રે, તત્ત્વ હૃદયમાં ઉતારો. તમારી૦૧

સતતાભ્યાસોત્સાહથી રે, ચારી ઉદય તમારો;
અદ્વાબક્તિ બાવથી રે, કાર્ય સિદ્ધિ અવધારો. તમારી૦૨

આત્મામાં સર્વ રહ્યું રે, અનુભવ આવે સારો;
શુદ્ધિસાગર ધર્મના રે, મગીયો સેવ્યા વારો. તમારી૦૩

હે આર્ય, ક્રમેક્રમે ખંત, હાર્ય, સતતાભ્યાસ, ધૈર્ય અને અનુકૂલ સંયોગોવડે આત્માના શુભોમાં વૃદ્ધિ કરવી એજ મનુષ્ય જન્મનું કર્તવ્ય સ્વદષ્ટિ આગળ સદા ખડું થવું જોઈએ. મનુષ્ય પોતાના હૃદય સંકલ્પથી આત્મકર્મની સિદ્ધિ કરી શકે છે. વાચનમાં એક મીનીટ જાય તો મનનમાં પા કલાક જાય એવી રીતે રિશર ચિત્તથી વાચન કરવામાં આવે તો તેથી હૃદયમાં ગાનના સરકાર હૃદયને જામે છે અને તેનો પ્રાદુર્ભાવ અરેખર વડેયો થાય છે કિસાદ અને દિગ્મનથી પ્રત્યેક આવશ્યક કાર્યોમાં સાધ્યદષ્ટિથી પ્રવર્તવું.

× × × ×

મુ. અમદાવાદ મધ્યે શા. બ. રુ. ન. પ. માન્ય ધનલાભ

નાઓ પામે પ્રતિદિન ધણી મારી નાની કરાની
એકી ગાજું નદિ નદિ ક્યું, જેમ જાનીજર જાની,
આ સસારે પગવચાવ મે.દશી હાથ દેખે.,
ગુ રુ કીડું હૃદય કીડરી દાનથી પૂર્ણ પેખે. ૧

અધારોમાં સદા અડગ રેખા ન. ખા રુ.
રહે મોઢે નદિ મન પડે મૂલ્ય ને દુ દા રુ.
જન જનને ના નદિ જમ રિમે ચેત નેને પડે રે
આદારો તે કનિલિ ખં, ચિત્તજી ને રહે ર ૨

મુકામ—લોદરાં લેખક. બુદ્ધિસાગર. સુશ્રાવક આત્મારામ ખેમચંદ
યોગ્ય ધર્મલાભ.

૧ જેમ બને તેમ આત્માના સ્વરૂપનો એકાન્તમાં વિચાર કરો.

૨ ગુરૂશ્રદ્ધા પ્રીતિભક્તિથી આત્મસ્વરૂપનો અનુભવ ખીણે એ નિશ્ચય છે.

૩ જરૂર અને ચેતનની બિન્નતાનો આનુભવિક નિશ્ચય કરીને આત્મ-
સુખનો અનુભવ કરો.

૪ જે જે દુઃખના વિચારો છે તેથી નિઃસંગ થાઓ.

૫ મનમાં દુઃખનો એક વિચાર માત્ર ન આવે એવી ઉપયોગ દશાનો
અનુભવ કરવા અભ્યાસી બનો.

૬ ચોથા આરામાં જેવું કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું તેવું આ બધામાં
સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરવું એમ અવબોધવું.

૭ જ્ઞાનગર્ભિતવૈરાગ્ય પ્રગટવો જોઈએ.

૮ તેની દશાનાં સાધનોવડે પૂર્ણોત્સાહી થવું જોઈએ.

૯ સત્સમાગમના વિરહને અત્યંત પ્રિયભિજના વિરહ સમાન અનુભવરો
જોઈએ.

૧૦ આત્માનો અનુભવ આવના સ્વયમેવ આત્મા તેની સાક્ષી પૂરશે.

૧૧ મન વચન અને કાયાના યોગને નકામી બાળતોમા વાપરવાના
કરતાં તે થકી વિરામ પામવાની પ્રવૃત્તિને ક્ષણે ક્ષણે સેવો.

૧૨ જ્યાંથી આત્મસ્વરૂપનો અનુભવ કાઢ્ય એવી તીવ્રરૂચિ ખાસ
પ્રગટવી જોઈએ અને તેની સ્વાત્મા સાક્ષી પૂરે એમ ખાસ યોતાને અનુભવ
થવો જોઈએ.

૧૩ સદ્ગુરૂ વચનાશ્રુતોને સુદ્ધોપયોગથી વારંવાર મનન કરો અને
તેથી વિરામ ન પામો.

x

x

x

x

ન્યારા પન્થો સકલજનના સર્વની વાત ન્યારી
સાચું જાણે અહણુ કર તે શાન્તતા ચિત્ત ધારી. ૪
અદ્વા, ભક્તિ, પ્રેમથી તરવો આ સંસાર
સેવક થઈ સ્વમી બનો ગુરુ ચરણુ અહીંસાર. ૫

ૐ ૩ શાન્તિ: ૩

x x x x

મુકામ. લોદરા૦ લે. બુદ્ધિસાગર. શા. આત્મારામ ખેમચંદ ગોગ્ય
ધર્મલાભ.

અધ્યાત્મકલ્પ તૃક્ષની રક્ષા કરો રક્ષા કરો
રખવાગતી રક્ષા કરો ને વાકની રક્ષા કરો
જો તૃક્ષણના સ્વાદથી આનન્દ દરિયો ઉછળે
તે તૃક્ષના શુભ ક્ષેત્રની રક્ષા કરો મોટા બળે. ૧
જો પોગીઓનું શાન્ત સરવર તેડની રક્ષા કરો
જો જો પ્રસન્ને જો થટે તેમાંજ બળને વાપરો
અધ્યાત્મસના પોષકોની સેવના સાચી કરો
દુર્જનનણું બળ ટાળવા સુયુક્તિઓ દિલમાં ધરો. ૨
અધ્યાત્મરસના નાશકોના સર્વ બળને સંહરો
અધ્યાત્મરસને પોષવા બચકાર શક્તિ વાપરો
સાચા ગુરુના સેવકો નિજ આત્મજગને વાપરો
બુદ્ધિબિંધુસરિ ધર્મરક્ષકશિવો ધાયું કરે. ૩

ૐ ૩ શાન્તિ

x x x x

સુ. વડાવી૦ લે. જુદિસાગર મં. ૧૯૩૧ ના માફ જુદિ ૧૨ થી
સાણુદ તત્ર.) શા. આત્મારામ બેમચંદ તથા શા. કેશવલાલ નામજી
ચોખ્ખ ધર્મલાખ.

કવચાલી.

- લખેલો પત્ર તત્ર વાંચ્યો, હડીકત સદુ સખી જાણી;
નિદારે દેવદર્શનને, થતો ઉપદેશ જૈનોને. ૧
- ધણું જિનમન્દિરો જૂનાં, વણ્ણી ખેડ ધણામાં;
તથા દેરાલ પોળામાં, નિદાણે તોડા મન થતો. ૨
- હજી કુંબારીયા આજુ, જવાનું પ્રાપ્ત થાવનું;
રૂચે તો સાખ લેવાને, કદી ના જૂલ આ વખતે. ૩
- કદી ઝાડોઝલાલી જાડુ, અડો પૂરેજ જૈનોની;
જાણાની ના અણુના એ, ગતિ છે દેવની ન્યારી. ૪
- હજી તો જૈનમણુઓ, પડ્યા છે ઘોરનિદ્રામાં;
પરસ્પર ક્ષેત્ર કંકાએ, નકામું આયુ ગાળે છે. ૫
- બળે ના ધર્મની વિદ્યા, પરસ્પર સંધી ના ચાલે;
અરે આ રી ? દયા આરી, રવી ના પડતીમાં જાડી. ૬
- વધે છે ક્ષેત્ર જૈનોમાં, ખરાબીઓ વધે તેથી;
ધટે છે જૈનની વસતિ, થશે રુ બારિખ એથી. ૭
- પણા નિર્ધન અરે જૈનો, મને ત્યા બીખ મામે છે;
મરે રખડી ધણા બાળો, ધણા વડલાય છે જૈનો. ૮
- શુદસ્યો સદ્ગીના મદની, કરે છે રાખ સદ્ગીની;
કરે ના સાહાય્ય તેઓની, સ્વધર્મની સગાઇ આ. ૯
- નકામા ખર્ચ જૈનોજી, થતી લખજૂટ સદ્ગીની;
યુદ્ધો પોત પાડીને, રૂચે તેની અસર આ છે. ૧૦
- સ્વચ્છંદે વનંતા જૈનો, તરી મજાસરતા સાચું;
બમાચાથી કુચુડઓના, નિખેરે એવમા પથરા. ૧૧
- યુદ્ધકો વિના પ્રગતિ, થવાની ના શુદ્ધઓમાં;
ઉપારો એજ જૈનોને, ખરેખર દાવ ફગાતો. ૧૨

રહા જાગ્યું કરે જૈનો, રૂપે આ જગ કરે બૈભવ;	
નિદાસે ના કરે અન્ધે, પ્રાનિમા રહ્યા જાગ.	૧૩
પ્રાણિ વિનુ નિાનિની, રી મેા ન શાનારી;	
જુરે જૈનો કરે કંઈ, મામમ વળુ ધનું ના કરે.	૧૪
દસે તે બારણી બજ્યા, કરો દો ત્વરણી કરી;	
સ્વા જૈનેન્દ્રિ કાષો, તખ્તોં ફેર છે તેજ.	૧૫
હાથો ઉપનામોને, જાડીને રો કાષો;	
કો મેચ દસ આરે, ૪૨૪૨ સદાપ આપોને.	૧૬
૪૨૪૨ ફેરો ખાડીને, નાશમા રેવ દરામો;	
તજ મેલી ધરી રૂપિ, કો જૈનેન્દ્રિ મેવા.	૧૭
મુર આગા ધરી યાજે દો ના સંકરો પાવ,	
મુદપ્પિસમુર દિશા, પ્રમણે વર્તેલા બને.	૧૮

ૐ ૩ શાન્તિ: ૩

* * * *

મુશમ આબુસા

મુશાવક બહા આત્મારામ ખેમચંદ ગોચ ધર્મલાભ.

૧ દુનિયાના મુશામુમ કબો નામ અને રૂપથી સ્વાભા વિન્ન બપોરો દોષ છે તેજ મિન્તા શોક અને રોગથી વળા અંશે મુશ વમ યદા છે.

૨ આત્માના અનુભવ પ્રમાણે વા શુરબા પ્રમાણે વર્તીએ તો મગજ દેશણે રહી રહે છે.

૩ મનપર યતો શોકચિંતાદિનો ખેાને ન્યૂન કરાય છે તેજ સ્વાબાન રહે છે.

૪ નાશી છંદગી સંજથી કષ્ણનાઓ કરીને આત્મદત્તા કરવી તેના સમું કોઇ પાપ નથી. નપુસક મદ્દાવ મનુષ્યોને સ્વછંદગી ખરાબ સામે છે, મનુષ્યની છંદગી વારંવાર મળતી નથી.

૫ મુનુના વિચારોથી અનીષ્ટપરિણામ આવે છે. આખી દુનિયા સામા પડે તોપણ આત્મજ્ઞાની સમભાવે તે સર્વ સદીને ઉર્મયોગી બને છે.

૬ જે આ બંધમાં સદન કરવાનું છે તેનાથી બંદીશો અને છાંદોનો નાશ થશે તો પરમજ્ઞાને તે જોખવા વિના છૂટકો થવાનો નથી માટે પુરાણ અવધથી દિગ્મન ધારણકર અને બદાહર બન !!! અને તો જગ્યાસ્થાનો બદલોકર.

૭ જાસ અપમશની જાણિથી દૂર રહે. આનંદમય પોતાનો આત્મ
 છે તેના ઉપર કોઈની અસર નથી એમ હેબ, એજ ગુરની અગા પાસ !!
 ૐ૩ શાન્તિ ૩

X

✕

✕

ॐ नमः ।

1

1

4

1

49 9/10 20, 49 7

[illegible]

५- अने म. व. निवडणुका मध्ये निवडलेल्या उमेदवारांच्या यादीत व. म. व. निवडणुका मध्ये निवडलेल्या उमेदवारांच्या यादीत व. म. व. निवडणुका मध्ये निवडलेल्या उमेदवारांच्या यादीत

રચનાથી વિરુદ્ધિ તમોએ કરી તે સ્વીકારવામાં આવે છે અને તેની અવસરે પ્રયત્ન કરીશ. બાલમિત્રમંડલે બાલ્યકાલમાં અત્યુત્તમ ગુરુ ભક્તિ સેવા પ્રચારક સાહસ કર્યું છે અને તેનો પ્રધોષ વિશ્વમાં પાડવા પ્રયત્ન કર્યો છે. તેથી હું પ્રમુદિત 'બનું છું'. તમારા આવા પ્રશંસનીયકાર્યો તમારા જીવનમાં વારંવાર થાઓ અને તેથી તમો સ્વપર આત્માઓની ઉન્નતિ કરવા ભાગ્યશાલી બનો એમ આશી: દઉં છું તે સદૃશ થાઓ. હાલ જેવો ઉત્સાહ છે જેવો ભવિ-
ષ્યમાં રહેશે કે કેમ તે વિચારશો. વિ. તમારા બાલ મિત્રમંડલના સર્વ બધુઓ આવી બોધ થયો. તમારા શુભ વિચારોની વૃદ્ધિ થાય એમ અને એ ધન્યું છું વિદ્યાર્થી જીવનને ઉન્નત કરવા પ્રયત્ન કરશો. તમારી આત્મોન્નતિ થાય એવા પ્રયત્નો બારી રાખશો. તમોએ જ્ઞાતીમાં અમ્રભાગ લીધો તેથી હું તમને ધન્યવાદ દઉં છું અને બારી 'હશે તો તમારા શુભોત્સાહની વૃદ્ધિમાં મારાથી બનની સાહાય આપી તમને ઉચ્ચ કરવા પ્રયત્ન કરીશ. જે જે વક્તાઓએ બાપણુ આપ્યાં તેઓને ધર્મલાભ પૂર્વક ધન્યવાદ આપું છું. ધર્મ સાધન કરશો. ધર્મકાર્ય લખશો. ઈંદ્રે શાન્તિ: રૂ

×

×

×

×

મુ. માણસા લે.....

શ્રી સાનન્દ તત્ર શ્રદ્ધાદિ શુશ્રૂષાકૃત સુત્રાવક આત્મારામ એમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારો ૫૩ આવ્યો વાંચી સમાચાર અવગ્રોધ્યા. આત્મશાન્તિ માટે અધ્યાત્મશાસ્ત્રોનો ધણો અભ્યાસ કરવો જોઈએ અને ગુરુગમ સેવા માટે ગુરુના પાસાવેડી અનુભવ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. પ્રજુનો સાક્ષાત્કાર કરવો અને અધ્યાત્મજ્ઞાનવડે આત્માનો અનુભવ સાક્ષા-
ત્કાર કરવો એ એકજ છે. અધ્યાત્મજ્ઞાની ગુરુના પાસાં વેડવાથી અધ્યાત્મ શાંતિ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. અતએવ અધ્યાત્મશાસ્ત્રોના અભ્યાસ પૂર્વક ગુરુગમ સેવા ગુરુ પાસા સેવવા પ્રયત્ન કરશો. જેની લગની લાગે છે તેની પ્રાપ્તિ કરી શકાય છે. અધ્યાત્મ જ્ઞાનની લગની લાગ્યા પશ્ચાત્ ઉન્મનીભાવ પ્રાપ્ત થાય છે. તમોગુણી ભક્તિ, રજોગુણી ભક્તિથી ઉત્તમ એવી સાત્વિક ભક્તિની પ્રાપ્તિ કરવી જોઈએ અને પ્રીતિકારા ગુરુનું હૃદય સેવા ગુરુનાં બનાવેલાં સર્વ પુસ્તકોના સર્વ આશયો ધ્યાનમાં રાખીને વાંચી તેના બાવા-

यने सवर्भा पयरो। नेष्टवे जेठने आत्मानन्दना अधिपारी वरदाने
योग पशो॥ ३ ॐ शान्तिः ३

✕

✕

5

30

મુકામ. અમદાવાદથી મેં—શુદ્ધિસાગર. સુત્રાચ દા. આત્માયમ
 બેમગદ યોગ્ય ધર્મસામ. નિ. પત્ર પડોલ્યો. આવડનાં પ્રાન્ત કુતોની યોગ્ય
 નાઓને જાણી દોષ તો આદિવિદિ, આદિનિરૂપ વગેરે મન્યોપાધી મળી
 આવશે. ધર્મગતિરૂપજાગી આવડોના આચારોનું અને વિચારોનું વિરોધ
 મળી આવશે. તે મન્યોનું પૂર્ણ મનન કરીને પરસ્પર વિરોધ આવડે દોષ
 તેનું સમાધાન કરી મેવું. ધાર્મિકકાર્યોમા જન ચિનત્વ, દોષથી દાસ
 ધનું તમને પત્રદારા વિરોધ સખી છકું તેમ નથી પ્રાન્તકાપમ્બ કરતું
 આવડતા દોષ તો હ આવડમ્બ કરતા યોગ્ય છે અને તેની પૂર્વે આત્મનું
 શુદ્ધિરૂપ ધ્યાનમાં યોગ્ય છે. આત્માનું શુદ્ધિરૂપ કેવી રીતે ધ્યાનનું નેમને
 તેનું પરમાત્મજ્યોતિ, સમાધિચિન્તક, આત્મવિકાસ, યોગદીપક વગેરેનાં વિચારથી
 સખીકરણ કર્યું છે. જ્ઞાયાયોના મન્યોમા તજ્જાગથી સખર રજીકરણ
 કરવામા આવ્યું છે.

[illegible][illegible]

સુકામ પેશાપુર. લે૦

સુઆવક આત્મારામ ખેમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારો ૫૪ મળ્યો તમે જે માટે લખો છો તે સત્ય નથી. માટે તે વાત કરવી યોગ્ય નથી તેમ છતાં તમારો આત્મા એકાન્ત રાગદષ્ટિએ વા બોળપણે તેમ કરવા હા પાડતો હોય વા તમારીદષ્ટિએ તમને સત્ય જણાતું હોય તો તેમાં અમારી ના નથી. ભવિષ્યમાં પરિણામ સારું નથી. રાગના રથાને વૈરાગ્યની જરૂર છે અને સમતાથી કાર્ય કરવાની જરૂર છે. ઝાંઝવાનું જલ તે ખરું જલ નથી છતાં મૂળે જાનિતી દોડીને યાકી જાય છે. વ્યાવહારિકરીતિએ અને ધાર્મિકરીતિએ જે કર્તવ્ય કરવાનો ત્હારા શીર્ષ પર બોળે છે તે વલ્લા કર. આવકના અધિકાર પ્રમાણે દરરોજ પ્રવૃત્તિ કર. પરવસ્તુમાં નકામો જાનિતી સુઝાઈને અસત્યસંબંધોને સત્ય સંબંધો માની લેછ વિકલ્પ સંકલ્પ કરી દિવ્ય માર્ગથી શા માટે બ્રષ્ટ થાય છે. ત્હારે કોઈની જરૂર નથી. ત્હારા આત્માને સુધાર. યાનાબ્યાસમાં રહિ કર. સૂકના ગાંગડે ગાંધી માનીને આગળ અભ્યાસ કરવામાં જે પ્રમાદ કરે છે, તેથી ભવિષ્યમાં પચા-ત્તાપ પામીશ, માટે પ્રકરણો વગેરેનો અભ્યાસ કર. કોઈની અપેક્ષા ન રાખ. ત્હારા વ્યાપારમાં લક્ષ રાખ. કર્તવ્ય પ્રમાણે પ્રવર્ત્યા વિના પુરતકોના વાચન માત્રથી ખરું જ્ઞાન થતું નથી. શાસ્ત્રોનું જ્ઞાન કરવા પ્રયત્ન કર. ધર્મક્રિયામાં પ્રવૃત્તિ કર. આત્મસાક્ષીએ રૂચે તે કર. લહે રૂચે તે કર. હું તેમાં માયું મારવા હિચ્છતો નથી. ૐ ૩ શાન્તિ: ૩

x

x

x

x

સુકામ. પેશાપુર. લે૦

સુઆવક શા. આત્મારામ ખેમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ. જે મહાત્મા સ્વામી પાસે પ્રાણાનામ કરવા વિચાર રાખે છે તે પશુ અહિંઆ આવશે ત્યારે આ દેશમાં તેમની પાસે તમને મોકલવામા આવશે માટે હમ્મજ હોય તો અત્ર આવવું x x x x x વિશેષ-હિમ્મત ન હારી જતી. પથર જેવી છતી રાખીને વર્તવું. કદી ગમરાધ જવું નહિ. ગમરાધ જવું એ બાપલા નપુસેકનું લક્ષણ છે. કર્મયોગીઓ હજારો વિપતિયો વચ્ચે ઉભા

રજા અને રહે છે. તેઓ ધર્મને સમગ્રનારા જાણતા. મારે તારનો ઉપ-
યોગ રાખનો.

વિ સામવક, પ્રતિક્રમણ, પૂજા અને જનવામાં પ્રવૃત્તિ સેવકો. કેટક
લાઇનો ૫૪ આપ્યો હતો તેનો જવાબ આપ્યો હતો.
..... અપેક્ષાઓ સમગ્ર કાગળું કેકાળે રાખી વર્તવું. સમુદાય
ધર્મ ૪૪૧ ઉપદેશ દેવાનો છે કેલ જાનવામાં પડવાનો નથી (સંસારિક જાનવામાં)

x

x

x

x

મુકામ તારંગા લેજ

મુજાવક શ્રી. આત્મારામ ખેમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારા
સર્વે પત્રો પહોંચ્યા. તમારો લેખ અર્ધિઆં માસર ચંદ્રવાચ દાવાબદ્ધી
છપાવવાનું કશી આપ્યો છે. લેખમાં કંઈ વિશેષ નથી તમારી કાવ્ય
સહિત જે અભ્યાસ વધારણી અને વિદ્યુત્ત કવિજનોનો સમાવેશ રાખ્યો તો
શક્તિ પામશે ઉપદેશ મારે સમ્યુ તે જાણવું વર્તમાનમાં આસની મર્યાદા
પુસ્તકો અને શાતા અને અચાતાના કારણથી મનોહરિ પ્રમાણે જે તમે
વિચાર્યો તેમા માગ દરવનો ઉપદેશને કંઈક જામ સાપેશ દર્શિથી વિચા-
ર્યો તો આવી જશે તો પશુ સત્સમાવેશથી જે સાક્ષાત્ સામ મળે છે તે
તો ઓરજ પ્રકારનો. પ્રવચ્ચ અને પરાણમા પડો ફેર છે. ધર્મ સાધન કરતા
સર્વે પત્રો સ્થમ.

x

x

x

x

ક્ષમાપના પત્રમ્.

(લેખક-મુદ્દિસાગર.)

ધર્મજીયુ ધર્મસાગ. વિશેષ ક્ષમાપનાની એ વિધિએ સદાકાળ ક્ષમાપના હો, ક્ષમાપના એ હૃદયની અશુદ્ધતાનું પ્રક્ષાલન કરવા સ્વચ્છવારિ સમાન છે. ક્ષમાપનાથી ક્ષમાને પવિત્ર આશય પ્રગટ થાય છે. ક્ષમાપના એ સકળ પાપ ધોવાનો દિવ્ય ઉપાય છે. ધર્મજીયો ! ! ! ક્ષમાપનાને કરતા એવા ધણા ભવ્યાત્માઓ સિદ્ધપુદ્ગ મુક્ત થયા. ક્ષમાપના એ દિવ્યોપધિ છે. આત્માના ઉદ્ધારાનપ્રદેશમાં ઉમેશ મહાત્માઓ ક્ષમાપનાનું વસ્તુતઃ વાસ્તવિક સ્વરૂપ અવલોકી શકે છે. ક્ષમાપનાના માર્ગપ્રતિ ગમન કર્યા વિના શિવપુરની પ્રાપ્તિ થતી નથી. ક્ષમાપના એ મોક્ષનું ખારણું છે. અનેક જીવો સાથે અનન્તભવ-પરિભ્રમણ કરતાં જે જે ક્રોધાદિક સંબંધે જે જે કર્મ ગ્રહણ કર્યા હોય તેનો સંબંધ છેલ્લાને ક્ષમાપનાનું શરણ અંગીકાર કરવું જોઈએ. અન્તરૂમાં ઉડી પથ્થાતાપ થયાથી કર્મના દહિનપત્થેરો માખણની પેડે આગળી જાય છે. આપણી આંખે દોષ કરનારા, અપરાધ કરનારા અશુભ કરનારા, અનેક જીવોની શરીરાકૃતિઓ દેખાય છે તે જીવોપ્રતિ ઉદારદિલથી માફી આપ્યાથી આપણામાં ત્યાગ, ક્ષમા અને ઉદારપણાનો ગુણ પ્રગટે છે. જેણે પોતાની સાથે પ્રતિકુલ સંબંધ રાખ્યો હોય, અને પોતાની દૃષ્ટિથી પોતાને પ્રતિકુલ જણાયા બાદ તેની સાથે અપ્રીતિ-રૂપ ખેદ આદિ થતા હોય તેવી બંધિત ઉપર પણ તેવી અપ્રીતિ ખેદ ઉત્પન્ન ન થાય અને તેના ગુન્દા માટે તે બંધિતને પણ હૃદયથી ઉદારભાવે માફી આપવામાં આવે અને શુદ્ધપ્રેમ યાને મૈત્રીભાવથી વર્તવામાં આવે ત્યારે ક્ષમાપનાના દ્વાર આગળ જવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય છે. ધર્મજીયો ! આપણી મનોવૃત્તિથી વિરૂદ્ધવર્તનવાળાઓ ઉપર પ્રાયઃ દ્વેષ ઉત્પન્ન થાય છે અને વૈરનો બદલો વૈર તરીકે લેવા આપણું મન ઉત્કેશાય છે અને તેથી અનેક ઉપાયે પ્રતિકૂલ બંધિતનું અશુભ કરવા પ્રયત્ન થાય છે. આવા પ્રસંગે વૈરનો બદલો કરશું અને મૈત્રીભાવનાથી વાળીને ક્ષમાપનાના ઉદ્ધાર પ્રદેશમાં ઉતરવાની જરૂર પડે છે. કોઈ પણ બંધિતએ આપણા ઉપર વૈર ધાર્યું હોય અને તે આપણા જાણવામાં હોય તો આપણે અંતઃ-કરણથી તેની ક્ષમાપના દિગ્ગમી એરો વીતરાગનો ઉપદેશ છે. સર્વ મનુષ્ય-જાત નિર્દોષ જ હોય એવી ક્યાંથી આશા રાખી શકાય ! ! ! મોટા મોટા મુનિવરો પણ કર્મના ઉદયે આગળના પગથીવાથી પાછળ પડે છે તો

આપણો શો દિસાખ ! હલારથદટિષ્ઠ બૂલે છે, અને આગળ પશુ કારણ સામગ્રી પામી ચકે છે. આપણે તો દોષીના ઉપર પશુ શુદ્ધપ્રેમમગ્નજન મૈત્રીભાવના ધારણ કરવી જોઈએ. આપણી બૂલો જેમ કર્મના હલયથી થાય છે તેમ અન્યો પશુ કર્મના હલયથી બૂલ કરી શકે છે. માટે અન્યોના દોષોને ન દેખવાં યુક્તિનુ-સારદષ્ટિથી તેઓના યુક્તિ દેખવા જોઈએ અને દોષીઓના દોષોથી દોષીઓ ઉપર દેવ ન પ્રગટે તેમ હલારથથી તેઓની સાથે હામાપના કરવી જોઈએ. અન્યોના દોષોથી અન્યો ઉપર દેવ ધારણ કરવાથી કાંઈ રીતે તે જીવોને તથા પોતાને હાવદો થઈ શકતો નથી અને તેમજ અન્યોના દોષોમાં ચિત્ત રાખવાથી તે તે દોષો પોતાનામાં પ્રવેશ કરી શકે એવો સંભવ રહે છે. કારણ કે દોષો ઉપર ચિત્ત રહેતાં દોષોની સાથે ચિત્તનો ધ્વેષાકાર સંબંધ થાય છે અને તેથી દોષદટિ વધતી જાય છે અને પરિણામે એક દુર્ગંધથી અન્યદુર્ગંધો પ્રગટવાનો સંભવ રહે છે. માનસિક દોષો ટાળવા માટે ધણાકાગપર્વત અભ્યાસ કરવો પડે છે. આપણી દષ્ટિએ સાક્ષાત્ જે અપરાધી સામગ્રી હોય છે તેમાં પશુ જીવ થવાનો સંભવ રહે છે. અન્યોના હલયના વિચારાણ્યો અવજોધવાની ધણી જરૂર છે. ધણાકાગપર્વત તેના હલયની પાસે રજાવિના તેના હલયની વિરૂદ્ધમત બાંધીને આપણે જીવ કરી પૈર વિરોધ વધારી શકીએ એવો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય છે. માટે અન્યોના હલય તપાસીને તેઓનાથી વિરૂદ્ધ જે જે અભિપ્રાયો બાંધી અગુભવિચારો કર્યા દોષ તેની હામાપના કરવી જોઈએ. આપણા ધાર્યામાં અનેક બૂલો આવી જાય. સર્વજ્ઞ વિના અન્યોના આશયો પરિપૂર્ણ ન બાળી શકાય. વિચારભેદથી ક્ષેત્ર થવાનો પ્રસંગ રહે છે. મતભેદથી પશુ બ્યક્તિદેવ થઈ શકે છે. જમતમાં સર્વજીવોના એકસરખા વિચારો હોતા નથી. મિત્રમિત્રધર્મની ઉપાસના કરનારા મનુષ્યોમાં અંશે અંશે કંઈક સત્ય અવશેષો રાખાય છે. બાકી વીતરાગ શાસનવિના બૂલો થવાનો સંભવ રહે તેથી જીવો કરનારી બ્યક્તિઓ ઉપર દેવ ન ધારતાં મધ્યસ્થ-મૈત્રીઆદિ બાવનાઓ ધારણ કરવી એ વીતરાગનો સત્ય માર્ગ છે. ધર્મખંધો ! ! ! હામાપનાના હા પ્રદેશમાં ઉતરો ! સર્વજીવો પોતાના મિત્ર સમાન છે એવો દલસંકલ્પકર. સર્વજીવોને દુઃખખાતું, નાના અને મોટા સર્વજીવો મારા આત્મા તુલ્ય છે. એમ ભાવ ધારણ કરીને શુદ્ધપ્રેમદષ્ટિથી સર્વજીવોને દેખ. પૂર્વના અગુભ સંબંધોને ખસેડી નાખીને વરતુ આત્મદષ્ટિથી સર્વને દેખું છું એવો ભાવધારજીકર. કાળા કમલામાં રહેલા મનુષ્યના આત્માને દેખ. કાળા કમલાથી અન્તરમાં રહેલા

આત્મા ઉપર દેવ, ખેદ ધારણ કર નહિ!!! પોતાના પુન્યએવા મનુષ્યોમાં
 પણ ગુણો અને દોષો રહેલા હોય છે. કોઈમાં ગુણો વિશેષ હોય છે અને
 એક બે મોટા દુર્ગુણો પણ હોય છે. દુર્ગુણો યાગવા માટે યાનીઓ પણ
 પ્રયત્ન કરે છે. પૂન્ય મનુષ્યોના સદ્ગુણો નરક રચિ ધારણ કર અને દોષ
 તરફ અવગત રાખ. રોગી મનુષ્યમાં એક રોગ હોય તેથી સર્વથા તેનો ત્યાગ
 કરવો ન પડે કારણ કે રોગને યાગવાથી શાયદો છે રોગીનામાં સર્વ રોગોજી
 હોય અને તેના આત્મામાં કંઈ ગુણો ન હોય એવો નિયમ નથી. રોગીઓ
 હોયથી મુક્ત થયા બાદ ઉચ્ચત્વ થવાના. રોગનો ઉદય ભોગતીને રોગીઓ
 પણ નિરોગી થવાના. રોગીના રોગથી રોગીના આત્મા ઉપર દેવ ધારણ
 કર્યો હોય તેની ક્ષમાપના કરીને ભવિષ્યમાં પુનઃ જન્મત્વ રહી આત્મોન્નતિ
 કરવાની જરૂર છે. આપણા સંબંધમાં ધણા મનુષ્યો આવે છે તેઓના
 આત્માઓને કોઈ પણ રીતે દુઃખત્વમાં આવે છે. એવો દેવના યોગે સંબંધ
 પ્રાપ્ત થાય છે માટે જે જે પ્રતિદેવપરિતાપ વચ્ચે કર્યા હોય તે તે બાળતો
 સંભારી સંભારીને ઉદારદીવથી અન્યોને ખમાવવા જોઈએ કે જેથી ભવિષ્યમાં
 વૈરની પરંપરાઓ ન ભોગતી શકાય.

‘લાખો વા કરોડો ગુન્દાઓ જેઓએ કર્યા હોય, આપણું સર્વથા
 પ્રકારે શુદ્ધ કરવા જેઓએ પ્રયત્ન કર્યા હોય તેવા જીવો ઉપર પણ કશું
 ધારણ કરીને મારી આપવી જોઈએ. આપણી નિન્દા કરનારાઓ હોય,
 આપણા ઉપર આજ ચડાવનારા હોય તેવા જીવો મોહના તાણામાં આવી ગએલા
 હોવાથી તેઓ પોતાના આત્માની કિંમત સમજી ન શકે એમ બનવા યોગ્ય છે
 અને તેથી આપણને ન ખમાવે તોપણ આપણે તો પોતાના આત્માને શુદ્ધ
 કરવા ક્ષમાપના કરવી જોઈએ એ આપણો ધર્મ છે. પ્રાયઃ સંબંધમાં
 આવનાર મનુષ્યોની સાથે દેવ, ખેદ, કપેશ થવાનો સંબંધ રહે છે. સંબંધમાં
 આવનાર મનુષ્યોને, પશુઓને અને પંખીઓને ખમાવવાની જરૂર છે. આપણું
 જીવન ઉચ્ચ કરવાને ક્ષમાપનારૂપનિભરણી ઉપર ચડવાની જરૂર છે. શ્રી
 મહાવીરપ્રભુએ ચંડકોરીવાસર્ગપર જેવી દૃષ્ટિ ધારી હતી તેવી દૃષ્ટિ
 ધારણ કરવાને ઉચ્ચ ક્ષમાની આવશ્યકતા છે, સામર્થ્ય છતાં અપરાધીજીવોના
 ગુન્દાઓની મારી આપવી એ કિંતમ ક્ષમાપના કહેવાય. ગંભીરતાનો ત્યાગ
 કરીને તુચ્છતા ધારણ કરવાથી અનેક મનુષ્યોનાં દીવ દુખાવ્યા હોય તેની
 પણ પરમાત્માની સાક્ષીએ ક્ષમા માગવાની જરૂર છે. સાગરની પેઠે ગંભીર
 રહીને અન્યોના ભવપ્રાણનું રક્ષણ કરનારા ઉત્તમ મનુષ્યોની ક્ષમાના ઇચ્છક

થવું જોઈએ. ધર્મ બધો ? તારા આત્માને સચિત્ર કરવા હામાપનાના માર્ગે તારાં સુધી મન, વાણી અને કાયાનો દુરપયોગ થાય છે ત્યાં સુધી અનેકજીવો દુઃખી કરવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. આપણા મિત્રોની સાથે, આપણા શુશ્રુઓની સાથે, આપણા રત્નેશીઓની સાથે, આપણા પ્રતિપદ્મીઓની સાથે, આપણા કામધી વર્તીને તેઓના આત્માઓનું શ્રેષ્ઠ હિતચત્ર પ્રવલ્ન કરવો. ધર્મ બધો ! શામિકિન્નતિના કરતાં આદિમકોન્નતિ કરનાર હામાપનાને હૃદય ધારણ કરવી જોઈએ. ગુણસ્થાનકની ભૂમિપર ચલ્યા માટે હામાપનાનું મન પ્રાપ્ત કર્યા વિના છૂટકો થવાનો નથી. કેઈપણ છુટકો હામા વિના મુક્ત થયે નથી અને થવાનો નથી. આપણે હૃદયથી હામા કરવી જોઈએ. જેની સાથે શુદ્ધિએ છે તેની સાથે નો માર્ગો જેવું વર્તન રહે છે પણ જેઓએ આપણા માર્ગમાં કાદાઓ વેપાં હોય છે અને જેઓ દુર્ગનોની રીત ધારણ કરે છે તેઓના આત્માઓને ખરી રીતે હામા આપવાની તૈયારી છે. ધર્મબંધુપણે આ માર્ગપર ચાલવું એમાત્ર નારો આત્માની ક્ષમિતિ સમાવશી છે. આપણા આત્માને સદાકાલ આવી હામાપનાની રીતિથી ઉચ્ચ કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

માતાની જેમ પાતાના સંતાનોપર જેવી હામાદષ્ટિ રહે છે તેવી સર્વજીવો ઉપર આપણી હામાદષ્ટિ રહેવી જોઈએ. આપણે ખરા અંતરે મનુષી હામા આપવાની ટેવને આચારમાં મૂકવી જોઈએ. હામાપનાના સદુપદેશોને આચારમાં નહયા વિના હિતચત્ર યગની સિદ્ધિ થતી નથી. મનમાં વેર ઝેરના વિચારો કમ્પાથી મનની મયિનના વધતી જાય છે, અને અન્ને પરિણામ એ આવે છે કે અગુમવિચારોના વરામાં પડેલો આત્મા પોતાની સ્વાભાવિકકલ્પાનિયો પગદંતુમાં ચાલે છે. મનમાં વેર ઝેરના કુવિચારો કાઢી નાખવાથી પોતાનો આત્માજી પોતાને સોંપી આપવા સમર્થ થાય છે. આપણા મનની આમગ્ય જે આપણી જ્ઞાતિયો ખરી થતી હોય તેઓને કાલ આપને સંતાના આત્માની ઉચ્ચતા કરવી જોઈએ. મનુષ્યના બાલકપણ અને આન્નગિહ્યરતને તપાસીને તેઓને મુજાનુસારદષ્ટિની અવગણના જોઈએ અને તેઓના અવગણને ખમણ જોઈએ જે મનુષ્ય ખમ્મે છે તે મદદાન છે અને જે મનુષ્ય ખમનો નથી તે મદદાન થતો નથી. જરાને ખમણવાથી મનના આમગ્ય દાન જાય છે અને દાનદાન સંગેરતની જે મનની નિર્મલતા થાય છે.

મનુષ્યના સદાનુભવે જેમ થાય છે તે મનુષ્ય પોતાના આત્માની

ખરેખરી ઉન્નતિ કરી શકે છે. અન્યદર્શનીયોના શાસ્ત્રોમાં પણ ક્ષણને ધારણ કરનાર પ્રભુનો ખરેખર ભક્ત બની શકે છે એવા ધણા પુરાવાઓ મળી આવે છે. અન્યોના અપરાધો ખમવામાં આત્મભોગ આપવો પડે છે અને ઉરકેરાવણી ટુત્તિને શાન્ત કરવી પડે છે. બાહ્યભાવમાં પરિણમતા એવા આત્મગુણને પોતાના સ્વભાવે પરિણમવાવળું પડે છે. અંશુભવિચારોનો પરિહાર કરીને શુભવિચારો કરવા પડે છે. વૈરના બદલાનો ત્યાગ કરીને કરુણાદષ્ટિ ખીલવવી પડે છે. આસવના વિચારોને સંવરના વિચારોમાં ફેરવવા પડે છે. આવી દશાએ અન્યોને ક્ષમાપના થઇ શકે છે માટે અન્યોને ખમાવવામાં આત્માનું ધણું બળ વાપરવું પડે છે. અને તેથી આત્માનું ધણું બળ પ્રગટે છે. શ્રીહરિભક્તસૂરિએ કોષમાં ઉપસાર્થે સમસાદિત્યચરિત્ર બનાવ્યું છે. ક્ષમાપના કરનાર પ્રભુનો ભક્ત હરે છે. જગતના જીવોને પવિત્ર કરવાને માટે આકાશમાંની ગંગાએજ ક્ષમાપનાનું રૂપ ધારણ કર્યું હોય એવા ખામણું છે.

દરોજ આવશ્યકક્રિયા કરતી વખતે સર્વજીવોને ખમાવવા જોઇએ. પાશંકપ્રતિક્રમણ કરતાં તો વિશેષતઃ સર્વજીવોને ખમાવવા જોઇએ. ચાતુર્માસિકપ્રતિક્રમણ કરીને તો વિશેષતઃ સર્વજીવોને ખમાવી નિર્ભય થવું જોઇએ. છેવટે સાંવત્સરિકપ્રતિક્રમણ કરીને તો સર્વજીવોને સંભારી સંભારીને તથા રૂઝમાં જે જીવોની સાથે ક્રોધ, વૈર, અને ક્રોધ વગેરે થયા હોય તેઓને ખમાવવા ઉચિત્તરત થવું જોઇએ. પશુપક્ષપર્વની આરાધના સર્વજીવોને ખમાવ્યા વિના થતી નથી. ઉદાપીરામજી જેમ ઉન્નતિપિની નગરનો ચંદ્રપ્રદાતન રાગને અનિનત્ર થઇ ક્ષમાપના કરી હતી તેમ સર્વજીવોની સાથે સાંવત્સરિકપ્રતિક્રમણ કરીને સર્વજીવોને ખમાવવા જોઇએ. ધીમહા-વીરપ્રજાએ પરસ્પર ક્ષમાપના કરવાની ક્રિયા દર્શાવીને દુનિયા ઉપર મહાન્ ઉપદેશ કર્યો છે. હાલમાં પ્રાચઃ જેની સાથે પ્રીતિ હોય તેની સાથે અન્ય જેનો ક્ષમાપના કરે છે. પણ જેની સાથે વૈર વિરોધ થયા હોય તેની સાથે ક્ષમાપના કરનારા જેનો વિરોધ જણાવે છે. ખરી રીતિ તો એ છે કે જેની સાથે વૈર, વિરોધ, ક્રોધ, મારામારી, અપરાધ, અને નિન્દા આદિ થઇ હોય તેઓને મન, વચન, અને કાયાથી ખમાવવાની વિશેષતઃ જરૂર છે. જૈન સાધુઓએ પણ જે જે ગર્વજાગ્રા સાધુઓની સાથે ક્રોધ વગેરે થયા હોય તેઓને અને તો રૂઝમાં ખમાવવા જોઇએ. પરસ્પરજીવોને ખમાવવાની અને તદ્દલારા આત્માની શુદ્ધિ કરવાનો ઉપદેશ દેનારા શ્રીવીરપ્રભુને અસંખ્ય વાર પદન થાઓ.

ખમાવનારે પોતાના આત્માનું શુદ્ધસ્વરૂપ વિચારવું જોઈએ. આત્માને આત્મભાવે દેખવામાં આવે અને મોહવર્તિને બિન્નપણે આત્મોક્તિમાં આવે તો આત્મા ખરેખર અદ્વૈતિના પાસથી ત્રિમુક્ત થાય છે. અદ્વૈતિના પાસમાં પડેલા આત્મા અરે કોઈને ખમાવવાને વિચાર કરી શકતા નથી. આત્માનું જ્ઞાન થતા સર્વે આત્માઓ પોતાના સમાન બામે છે અને તેથી અન્યજીવોએ કર્મધોને દોષો, અપરાધો, ગુન્દાઓ કરેલા છે. તે બૂઝાય છે. જો તેઓ પોતાના મૂળ સ્વરૂપે રમણના કરતા હોત તો કરી દોષો-ગુન્દાઓ કરત નહિ. તે જીવોની પાસે મોટે ગુન્દાઓ કરાવેલા છે એવું જ્ઞાન થતાં અન્યજીવો પ્રતિ શુદ્ધભાવ રહે છે. અન્યજીવો કર્મથી દોષો અપરાધો સેરે છે તેથી જ્ઞાની, અન્યજીવોને સાગેલા કર્મનો નાશ કરવા કશ્ચાદષ્ટિથી ઉપાયો શ્રદ્ધા કરે છે. બગવંત આત્માઓ સિંહની દષ્ટિધારણ કરીને અન્યજીવોની શુદ્ધદષ્ટિ કરવા પ્રયત્ન કરે છે કે જેથી તે જીવો ખરી ક્ષમાપના કરવાને સંજિમાન થઈ શકે છે. મોહના યોગે આત્મા અન્યજીવોને પોતાની કષ્ટી કલેશ પામે છે અને વૈર વિરોધ વધારે છે. આત્મા સત્તાએ શુદ્ધ છે, ભુદ્ધ છે, ત્ર્યંબુ ભુવનનો નાય છે, અનંતજ્ઞાનાદિ ગુણોનો ભંડાર છે. સિંહનો ભાઈ છે. એવા આત્માની શુદ્ધ સત્તા ખાતા આત્માનું સિદ્ધપણું પ્રગટ થાય છે. આત્માને પરમાત્મ દશામાં સેધ જનાર ક્ષમાપના છે.

મિથ્યાદુષ્ટત દોષ ખમાવ્યા બાદ પુનઃ વૈર વિરોધ કોઈ જીવની સાથે ન થાય એવો ભાવ ધારણ કરવો જોઈએ. પુનઃ દોષો, અપરાધો ન સેવવાની ભુદ્ધિએ મિથ્યાદુષ્ટત અને ક્ષમાપનાની આવસ્થાના રીતરિવાજમાં આવે છે, પર્યુપધુર્વની આરાધના કરનારે સાંવત્સરિકપ્રતિક્રમણ કરી ખમવું જોઈએ. ખમાવવું જોઈએ, ઉપશમવું જોઈએ. ઉપશમાવવું જોઈએ. જે ખમે અને ખમાવે, જે ઉપશમે અને ઉપશમાવે તે આરાધક ભક્તો સર્વ સુત્રમાં શિરોમણીભાવધારણ કરનાર શ્રી કૃષ્ણસ્વરૂપ સામાયરીન્ય બ્રાહ્મણમાં ખમે અને ખમાવે તે આરાધક છે. તે સંજોગી નીચે પ્રમાણે પણ છે.

સ્વામિયઞ્વં, સ્વમામિયઞ્વં, ઉવસમિયઞ્વં, ઉવસામિયઞ્વં, જોઉવસમદ્ તસ્સઅધ્યિ આરાહ્ણા. જો ન ઉવસમદ્ તસ્સનર્યિ આરાહ્ણા તસ્માઅપ્પણાચેવ ઉવસમિયઞ્વંસેકિમાહુંભંતે ? ઉવસમસારં તું સામન્નં ॥ ૫૧ ॥

ક્ષાન્તવ્યંસ્વયમેવ, ક્ષામયિતવ્યઃ પરઃ ઉપશમિતવ્યંસ્વયં
ઉપશમયિતવ્યઃ પરઃ અથદ્વયોર્મધ્યેયદેકઃ ક્ષમયન્તિ નાપરસ્તદાકા-
મતિરિત્યાહ ય ઉપશામ્યતિ અસ્તિતસ્યારાધના યોનોપશામ્યતિ
નાસ્તિતસ્યારાધના તસ્માત્ આત્મના ઉપશમિતવ્યં તત્કુતોદેતોઃ હે
પૂજ્ય ! ઇનિષ્ઠેગુરુરાહ ઉપશમસારં ઉપશમપ્રધાનં શ્રામણ્યં શ્રમણત્વં॥

૬૯૫સૂત્રના આ પાઠ પ્રમાણે વર્તવામાં આવે તો આત્માની પ્રતિદિન
શુદ્ધતા થતી જાય. સાધુઓ, સાધ્વીઓ, શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓએ સર્વ
જીવોને ખમાવવા જોઈએ. ક્રોધાદિક કપાયોનો ઉપશમ કરવાથી શ્રી જીનેંદ્રના
ઉપદેશ પ્રમાણે પ્રવર્તી શકાય છે. શ્રદ્ધસ્થાને અને સાધુઓને ક્ષમાપના કરીને
આત્માની પરમાત્મદક્ષા કરે એવો શ્રીવીરપ્રભુનો ઉપદેશ ધ્યાનમાં રાખવા
લાયક છે.

હે ધર્મજીવો ! ક્ષમાપનાનો ઉપદેશ આદરવા લાયક છે. આત્માનો
શુદ્ધધર્મ પ્રગટ કરવાને ક્ષમાપનાની ઉપાસના કર ! કાણે કાણે ક્ષમાપ-
નાના વિચારોને હૃદયમાં પ્રગટાવીને આત્માની શુદ્ધતા કરવા પ્રયત્ન કર !
ક્ષમાપન વડે આત્માની જાગૃતતા, અનન્તજીવોએ જૂનકાગમાં કરી અને
બલિષ્ઠમાં અનન્તજીવો શુદ્ધતા કરશે. ક્ષમાપનાનો બચકાર સદા આદરવા
યોગ્ય છે. ક્ષમાપનાના જલસરથી અનેકજીવોનું કલ્યાણ થયું છે અને
બલિષ્ઠમાં થશે. મારે હે ! ધર્મજીવો ક્ષમાપનાના માર્ગે ચાલી તારા
જીવનની ઉચ્ચતા કરીને રહેજો. હું પણ હજુ 'ધુ' કે તેની ક્ષમાપનાની પ્રવૃત્તિ
વડે તારો આત્મા ઉચ્ચદશાના સિખરે પ્રાપ્ત થાઓ અને પરમધર્મજ
પામો. જ્ઞાપેયમાત્રીઃ ૐ ૩ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સપ્ત ૧૯૧૮ ના બા. શુદ્ધિ ૭ મુ. અમદાવાદ.

*

*

*

*

આપણા થયો નથી. મારી કાલની સિમિતો વિચાર કરતાં તે નિયતે આદારચત્રકાર પણ થયો નથી એટલામાં ધર્મપ્રાપ્તિની ધ્યાન ભળી શકશે. જન્મમુખિ દોષથી રાત્રી અને દિવસ ભોંકેલી હજી ભળી રહે છે અને તેથી તેઓને ધર્મકથા કહેવો પડે છે. અદિથી વિદ્યાર કરતાં નિરતિસમય સંપ્રાપ્ત થશે. તમારી જિજ્ઞાસુતાજ્વળિને પ્રસન્ને પ્રત્યક્ષમાં વિશેષતઃ સંતુષ્ટ કરીશું. ધર્મ સાધન કરશે. ધર્મશાપ્ત સખશે.

x

x

x

x

પેશાપુરથી શ્રે. સુદિસાગર.

તવ શ્રદ્ધાવંન બાહ કેશવસાલ નામજી પોત્ત ધર્મસામ.

વિ. પત્રવાચી સમાચાર ભણ્યા. તમારા લખવા પ્રમાણે ઉપદેશાદિકમાં પ્રવૃત્તિ કરવાથી શુભપરિણામ આવે તેમ નહિ લાગવાથી તેથી નિરત થયો છું એમ અવગોધશે. તમે તથા તેણે યથાર્થ પ્રવૃત્તિ કરવી. આત્માના જ્ઞાનદર્શનમારિતની આરાધના કરશે. જન્મભ્રમ અનુભવોએ આત્માના જ્ઞાનદિક યુક્તોની ઉન્નતિ કરવાની આરાધનાને સારભૂત ગણે છે. એ ભક્તિયમ્ અનુભવજામ્ય થશે. ધર્મશાપ્ત સખશે. ૐ ૩ દાનિત. ૩

x

x

x

x

મુ. ભોરસાથી

શ્રા. કેશવસાલ નામજી પોત્ત ધર્મસામ.

- ૧ પરતું ભપું ક્ષીસદ્ગુણ કરી શકે છે અને તે સર્વસામગ્રીના કાલમાં.
- ૨ તથા તપવાથી અનેક કામકામો થાય છે પણ તપતું સ્વરૂપ તે પહેલાં સમજવું જોઈએ. તપતું સ્વરૂપ લખતા એકમન્ય થઈ જાય.
- ૩ વિદ્યાર્થીઓ જે અભ્યાસ કરતા હોય તેમ રસ ઉપર એવા હેતુઓ મળે છતાં તેમની અભ્યાસમા લગની લાગે છે.
- ૪ સુદધ્યાત્માથી જીવ, યુરભક્તિમા દૃઢ હોય છે. યુરના અવધન નથી અનેકસદ્ગુણો પ્રાપ્ત થાય છે માટે.

- ૫ પરિપાવદાનદશાના કાગમાં હમ્યકોટીના મનુષ્યને વસ્તુતઃ જે સાદાઈ જણાય છે તે જ્ઞાતી લાગે છે.
- ૬ છત્રો મરણુ જાહે છે પણ મોહના દોરેથી સજ્જ થઈ રહેતા નથી. આ છ પ્રશ્નોનો વિસ્તારથી ઉત્તર આપતાં ન્દાનો મન્ય થઈ જાય તેમ છે પરંતુ અવકાશના અભાવે ઉત્તરની વિધાં માત્ર દેખાડી છે ધર્મસાધન કરીશો.

૧૯૬૮ ના 'વે. વર્ષ. ૭

×

×

×

×

મુકામ બોરસદથી

મુશ્કાવક આત્માશમ જેમચંદ યોગ્ય ધર્મસાધ. વિશેષ તમેજી પૂછેલ પ્રશ્નોનો ઉત્તર નીચે પ્રમાણે.

૫૬૯૯ પ્રશ્નનો ઉત્તર મંબીર અને જૈનસંપ્રદાયપરત્વે છે. આગેવાન જૈનોના વિચારોની એકતા થાય તો અમુકરીતિએ તે કાયં કરી શકાય' પણ હજી તેવા વિચારોનાં રહસ્યોનો અમુક રીતિએ અમલ કરવાની વાર છે.

ખીજા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં ઘણી ચર્ચા છે અને તેનો ભેગા થએ ઉત્તર આપી શકાય તેમ છે.

ત્રીજા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં કહેવું જોઈએ કે ધાર્મિકકેળવણીના ખૂબ ફેલાવો થશે ત્યારે ભવિષ્યની પ્રભા પોતાની મેળે કુરીવાળે દૂર કરશે.

ચોથા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં પણ દાન ફેલાવો કરશે જોઈએ એમ અવગોધવું.

પાંચમા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં સુધારક ઉપદેશની જરૂર છે એમ અવગોધવું.

છઠ્ઠા પ્રશ્નનો ઉત્તર કોઈના પરિપૂર્ણ આશય જાણ્યા સિવાય મારાથી કહી શકાય તેમ નથી અને તે પ્રશ્નનો રૂપમાં ખુલાસો કરવાની જરૂર છે.

સાતમા પ્રશ્નના ઉત્તરમા યોગોદ્વેગન ક્રિયાના અધિકારી થવા માટેની જરૂર છે. કિન્તુ તેનું સ્વરૂપ લખતાં એક રૂપું થઈ જાય તેમ છે માટે રૂપમાં પૂછવું.

આઠમા પ્રશ્નનો ઉત્તર તમે વિચાર કરીશો તો પોતાની મેળે તેના અનુભવ આપશે.

નવમા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં પણ સુધારક વિચારોની આવશ્યકતા અવગોધવી.

×

×

×

×

કરવી. પ્રારબ્ધકર્મ ભોગવવામાં સમભાવ ધારણ કરવો અને વ્યવહારથી દવા વગેરેનો ઉપયોગ કરવો. અભિનવદાન પ્રાપ્ત કરવા સદા પ્રયત્ન કરવો. સર્વદર્શનોનાં પુસ્તકો વાંચવાં પરંતુ સ્પાહાદ દૃષ્ટિએ તેમાંથી સારમહવા લક્ષ્ય હેવું. મંડન શૈલીએ ધર્મનો ઉપદેશ દેવાના કરતાં મુખ્યતાએ મંડન શૈલીએ ધર્મનો ઉપદેશ દેવો. એક પણ સદ્વિચાર કરેલો નકામો જતો નથી. એક પણ સદ્વિચાર આગળની આત્મોન્નતિમાં સાહાય્યભૂત થાય છે. માટે સદ્વિચારોની ભાવના સદા કર્યા કરવી. આત્માની શુદ્ધિ કરવા માટે ખાસ લક્ષ્ય રાખીને જે બને તે સ્વપરાયે કરવું. ક્ષત્રી આશા રાખ્યા વિના સ્વાધિકાર ફરજથી ધર્મ્યપ્રવૃત્તિઓ સેવવી. અભય, અદ્વેષ અને અખેદભાવે કર્મયોગી બની કર્તવ્યકર્મો કરવાં એમ સ્વકૃત કર્મયોગમાં વિચેયન કરાય છે. આ ભવમાં જે જે કર્તવ્યકર્મો કરાય છે તેનાથી ઉત્તમ સંસ્કાર બળે પરમવમાં આત્મોન્નતિ થવાની છે એમ ખાસ શ્રદ્ધા રાખવી. રત્નેશુણી અને તમોશુણી વૃત્તિઓને પ્રગટતી વારીને આત્મોપયોગ રાખીને વા સાત્વિક બુદ્ધિથી કર્તવ્યકર્મો કરવાં પણ અક્રિય જેટલી દશાની લાભસંવૃત્તિને તો આધીન ન થવું જોઈએ. શુદ્ધ બુદ્ધિથી જે જે કર્તવ્યો કરવામાં આવે છે તેવું અંતે ક્ષત્ર સાક્ષ આવે છે. ચોખાસા બાદ સાણુંદ તરફ પ્રાયઃ જવાનું થશે. હરગોવિન્દદાસ વગેરેને ધર્મલાભ, ધર્મસાધન કરશો. ધર્મકાર્ય લખશો.

સં. ૧૯૭૧ આસો સુદિ. ૧૫

×

×

×

×

સુ વિળપુર સે—બુદ્ધિસાગર.

સં. ૧૯૭૨ ના શ્રાવણ સુદિ ૧૫

શ્રી મેહસાણા. તત્ર. વૈરાગ્યાદિ ગુણાધૃત. સુનિ. જીતસાગરજી તથા ભક્તિસાગરજી યોગ્ય અનુવંદના સુખચાના.

વિગ વિળપુરમાં દાણાગમ્ય તથા આવસ્થક બાવીસડબરી વચ્ચે છે. છે. પં. જયચંદ્ર વગેરે કર્મચંદ્ર દીક્ષા સંકિત ધારે છે. તમો દાણાગમ્ય ચાંચોએ તે જાણ્યું. તમને સાણુંદ તથા કલોલના ઉપદેશ આપ્યો હતો તે ખ્યાનમાં રાખશો. આત્માની શુદ્ધ પરિણતિ માટે તે ઉપદેશ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરશો. તમને જે જાપ જપવા જણાવ્યું છે, તે પ્રમાણે જાપ જપશો. ચારીરિક પ્રવૃત્તિની સિદ્ધિવતાથી દૈન્ય ધારણ કરવું નહીં, પરંતુ કર્મનું હેવું

ગુણ જીવન આનન્દમાંથી ભળે.
 પરમાત્મ પદ ગુણને મળે.
 ઝટ આસી બધી ગુણને રજશે,
 તવ અન્તરુ દિવ્ય પ્રકાશ થશે;
 ગુરુભક્તિ બધી ગુણ હૃદયે જો.
 પ્રભુ કપેલેથી થશે તવ જોભાનિ મળે,
 તવ કૌપ મનોરથ સર્વ રજો;
 તવ પત્ન્ય રિયે નહીં વિવન નરો.
 ગુરુભક્તિ જોયે તવ સત્ય જરો,
 પદ વર્ણનું સંપન્ન સાધ્ય થયું;
 સદ્-આસ તજી ગુરુ કર્મ થયું.
 તવ પ્રજ્ઞ સજીવન બાવ રજો,
 જય દિવ્ય વિભૂષણ પ્રજ્ઞ થશે;

ૐ ૩ મર્દ સાગિત ૩

x

x

x

x

મુકામ પેશાપુર. બુદ્ધિસાગર.

શ્રી પાટણ તત્ર વૈરાગ્યવ્યાગાદિ મુખ્યાલંકૃત મુનિ જીવસાગર મોક્ષ
અનુવન્દના મુખશતા.

વિ. પર્વુષણ પર્વમા તથીઅત નરમ થઇ તે જાણ્યું. શક્તિની બહાર
 આધ્યાત્મિકતા પ્રયાસ સેવનો પિતર નથી. આત્માની સત્ય શાન્તિનું રમ-
 રણ કરવું. અપર માદગીમાં પણ આત્માને અમર બાવવો અને નિર્લેપ
 ભાવથી બાદ કરવોને યથાશક્તિ સેવવા. આત્માનું શુદ્ધતાનાદિકે સ્વરૂપ
 વિચારવું અને દેહાદિકદશ્યોમા અદૃશ્ય ન સ્ફુરે એવો ઉપયોગ રાખવો.
 અનેક અવતારોમા જીવન યાત્રાપૂર્ણ થાય છે માટે જીવન યાત્રાવિના અન્યમાં
 લક્ષ્ય રાખવું નહિ. આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ એજ પરમાત્મપદ છે અને એજ
 સત્ય જીવન યાત્રા છે. મુસાફરોને એક દેશણે વાસ ગ્રામી હોય ? સર્વ
 મનુષ્યો મુસાફરો છે માટે મુસાફરીમા ગમરાવું ન જોઇએ વૈરાગ્ય સામની
 ભૂમિકા દૃઢ કરવી. દેવગુરુ ધર્મની આરાધનામા અન્તરૂમાં અત્યંત રૂચિ
 ધારણ કરવી. શરીરનો મરસો નથી. માટે શરીર છતા આત્મભાવના બાવ-

